Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

On tarkoituksenmukaista, että työllisyydenhoitoon panostetaan ja TE-palveluja uudistetaan. Esitykseen kuuluva henkilökohtaisen palvelun vahvistaminen on oikeansuuntaista ja TE-palveluiden henkilöstön lisääminen tarpeen. Työnhaun aloittavien haastattelujen toteutuminen kasvokkain on etenkin työelämään juurtumattomien nuorten näkökulmasta toivottavaa, sillä sähköisten järjestelmien ja työllisyydenhoidon kasvottomuuden tiedetään tuottavan heille huomattavaa epävarmuutta.

On tärkeää panostaa aidosti kohtaaviin ja ohjauksellisiin TE-palveluihin sekä työ- ja toimintakyvyn monialaiseen arviointiin ja sen mukaiseen palveluohjaukseen. Asiakaskontaktin tulisi perustua työnhakijaa sosiaalisesti vahvistavaan ja voimaannuttavaan suhteeseen.

On pidettävä huoli siitä, että lisääntyvät kasvokkaiset kohtaamiset työnhakukeskusteluissa eivät johda keskustelujen merkitystä kohti velvoite- ja vastikelähtöisyyttä. Keskusteluissa on tarkasteltava työnhakijan elämäntilannetta, valmiuksia ja toiveita asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti räätälöityihin ratkaisuihin ohjaten. Keskeiseksi kysymykseksi kohtaamisissa ei pidä muodostua, miten hyvin työnhakija on täyttänyt hänelle asetetut vaatimukset ja mitä hän jatkossa voi tehdä osoittaakseen toimivansa toivotulla tavalla. Asetelmasta seuraava jännite ja työllisyyspalvelujen työntekijöiden kuormittuminen valvonnasta ei edesauta työnhakijalle hyödyllistä, aidosti tarvelähtöistä kykyjen kehittämistä, palveluohjausta ja luottamuksellista suhdetta, jossa hän tulisi kokonaisvaltaisesti kohdatuksi ja kuulluksi. Se voi myös vaikeuttaa moniammatillista yhteistyötä, jos työllisyyspalvelujen kanssa yhteistyössä toimivat muiden tahojen työntekijät tulevat hekin nähdyksi mahdollisen

kontrollin harjoittajina ohjatessaan asiakasta työllisyyteen liittyvissä kysymyksissä (ks. VNTEAS, Juvonen-Posti ym. 2020, 40).

Esityksessä todetaan, ettei siinä esitetä muutoksia palvelun ydinprosessin lisäksi tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään. Tämä on puute. Muissa Pohjoismaissa panostetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan Suomea vahvemmin ja myös aktivointiaste on niissä Suomea korkeampi. Tarvetta olisi lisätä tarvelähtöisiä ja työllistymistä edistäviä valmennus-, kuntoutus- ja työllistämispalveluita sekä vahvistaa avoimille työmarkkinoille poluttavia palveluita. Nämä tavoitteet tulee toteuttaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksessä todetaan ennen taloudellisten vaikutusten arviointia, ettei palveluiden kysynnän kasvua ei ole huomioitu. On kuitenkin selvää, että työnhakijoiden haastatteluihin ja palvelutarpeiden arviointiin panostaminen nostaa esille palvelutarpeita, jotka tällä hetkellä ovat jääneet havaitsematta ja siten lisäävät palveluiden kysyntää.

Pitkäaikaistyöttömien elämäntilanteita tutkittaessa on havaittu, että heistä paikoin yli neljäsosa on tosiasiallisesti työkyvyttömiä ja piilevä hoidon sekä kuntoutuksen tarve on siksi huomattava (Kerätär 2016). Etenkin mielenterveyden ongelmat ja erilaiset sosiaalisen toiminnan vaikeudet korostuvat työkykyä heikentävinä tekijöinä, mutta tavanomaisessa sairauslähtöisessä työkyvyn arvioinnissa niitä tunnistetaan huonosti – vakavienkin toimintakykyyn vaikuttavien ongelmien on todettu jäävän usein näkymättömiin. Mikäli nyt työvoimapalveluihin suunnitellun uudistuksen myötä yhä useamman työttömän toimintakykyä onnistuttaisiin kokonaisvaltaisen kohtaamisen ja toimivan palveluohjauksen myötä vihdoin arvioimaan monialaisesti, näkyviin tulisi huomattavissa määrin aiemmin tunnistamattomia ja alidiagnosoituja toimintakyvyn ongelmia sekä hoidon ja tuen tarpeita. Palveluiden kysyntä tulee kasvamaan. Tämä tulee huomioida taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa.

Toisaalla esityksessä myös todetaan, että tarvittaessa työnhakija voitaisiin ohjata esimerkiksi yksilölliseen työhönvalmennukseen, jossa tapaaminen valmentajan kanssa korvaisi täydentävän työnhakukeskustelun. Tämä on tarkoituksenmukaista. Osaamista tähän löytyy välityömarkkinatoimijoilta, kuten yhdistyksiltä, säätiöiltä ja työpajoilta. Ostopalveluiden lisäys tulee huomioida taloudellisissa vaikutuksissa.

Esityksessä todetaan myös, että esim. työnhakuun liittyvän erillisenä palveluna järjestettävän valmennuksen kysyntä voi vähentyä, koska työnhakijalle tarjottaisiin vastaavaa tukea työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa. On kuitenkin huomattava, ettei TE-asiantuntijoiden ohjauksellinenkaan työote voi korvata luottamukseen perustuvaa yksilö-, työ-,

ryhmä- tai työhönvalmennusta. Valmennuspalveluiden tarpeen voi päinvastoin katsoa kasvavan. Esityksessä myös todetaan, että tarkoituksena on tukea työttömien työnhakua ja ohjaamista palvelutarpeen mukaisiin palveluihin.

Työllisyyden tutkijatyöryhmä (TEM 2021) esitti hiljattain perustellusti työhönvalmennuksen ja tuetun työllistymisen palvelujen käyttöä lisättäväksi osatyökykyisten työllistymisen edistämisessä: niiden on todettu paitsi parantavan mielenterveyskuntoutujien ja kognitiivisia tai fyysisiä rajoitteita kokevien työllisyyttä, myös olevan kustannusvaikuttavuusanalyysin kannalta kannattava sijoitus. Työhönvalmennuksesta ja tuetusta työllistymisestä hyötyisivät kuitenkin osatyökykyisten lisäksi myös muut kohderyhmät, kuten työmarkkinoille kiinnittymiseen tukea tarvitsevat nuoret. Myös heidän kohdallaan näiden palveluiden lisääminen on tarpeen.

Esityksessä ei käsitellä lainkaan tutkimuksissa todennettuja sanktiojärjestelmän kielteisiä seurauksia: sanktioinnin aiheuttaman paineen alla solmitut työsuhteet ovat laadultaan heikompia, lyhytkestoisempia ja palkkatasoltaan matalampia kuin sanktioimattomassa tilanteessa tapahtuneet työllistymiset (Arni ym. 2013). Esityksessä on myös jätetty tekemättä työllisyyspoliittisten toimien hyvän standardin mukainen vaikutusarviointi sellaisena, kuin siltä alalla on edellytetty (Arni ym. 2013). Työllisyystoimien poliittisen ja taloudellisen tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa ei tulisi tarkastella ainoastaan työttömyysjaksojen kestoon ja maksettavien etuuksien määriin liittyviä suoria vaikutuksia, vaan olisi otettava mukaan myös ne epäsuorat vaikutukset, jotka noille toimille voidaan laskea niin työllistymisen vakauteen, palkkatasoon kuin työmarkkinoille kiinnittymiseen liittyen. Näiden tekijöiden huomioimatta jättäminen heikentää nyt tehdyn vaikutusten arvioinnin uskottavuutta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksen mukaan TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen henkilöstöä lisättäisiin hieman alle 1 200 henkilötyövuodella, mikä merkitsee tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen lisäämistä 70 miljoonalla eurolla vuodessa. Kyse on n. 40 prosentin lisäyksestä TE-toimiston henkilöstön määrässä vuoden 2019 tilanteeseen nähden.

Kyse on merkittävästä ja tarpeellisesta lisäyksestä. On tarkoituksenmukaista, että henkilöstöresurssia lisätään ja työnhakijoiden henkilökohtaiseen palveluun panostetaan. On kuitenkin huomattava, että TE-toimistojen verkostoa on aiemmin karsittu ja henkilöstöä vähennetty. Työnhakijoita on ollut TE-toimiston virkailijaa kohden kuormittavan suuri määrä. Työnhakusuunnitelmat eivät ole merkittävällä osalla olleet ajan tasalla, määräaikaishaastatteluja on runsaasti tekemättä ja ”haastatteluvelkaa” on siten paljon.

Lisäksi tulee huomata, että työttömien määrä on esityksessä laskettu vuoden 2019 lukujen perusteella, eikä tässä ole huomioitu koronapandemian vaikutuksia. Korona on kasvattanut rajusti työttömyyttä ja nostanut erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä. Mallin käynnistyessä 05/22 ei varmaankaan vielä olla vuoden 2019 tilanteessa.

Myös työllisyyden kuntakokeilu on aiheuttanut palveluihin ruuhkaa, katkoksia ja jonoja. Haastatteluvelka on monin paikoin entisestään kasvanut, eivätkä työnhakijat pääse resurssipulan vuoksi tarvitsemiinsa palveluihin.

Voidaan siis kysyä, ollaanko tekemässä riittävän suurta resurssien lisäystä? Tiheästi järjestettävät työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut sekä niihin sisältyvä työnhakuvelvoitteeseen ja työtarjouksiin liittyvä seuranta ja palveluohjaus lisää merkittävästi TE-asiantuntijoiden tehtäviä ja painottaa työttömyysturvanäkökulmia ja sanktioivaa työotetta. Resurssien riittävyys on arvioita uudelleen.

Esityksessä todetaan, että kokeneemman henkilöstön osalta tarvitaan vähintään kertauskoulutusta ja uudemman henkilöstön kohdalla koulutustarve on suurempi. Mallin toimeenpano edellyttää kuitenkin merkittävää panostusta koko henkilöstön koulutukseen. Tarvitaan laaja-alaisesti työnhakijan työ- ja toimintavalmiuksia sosiaalisesti vahvistavan ohjauksellisen työotteen sekä yleisen ohjausosaamisen vahvistamista. Tälläkin hetkellä etsivän nuorisotyön nuorilla ja työpajojen valmentautujilla on kokemuksia, ettei TE-palveluissa tule kohdatuksi ja kuulluksi.

Esitetty uudistus muuttaa työnhakijoita tapaavien työntekijöiden työnkuvaa sanktioivammaksi ja heikentää työnhakijoiden sosiaalisen luottamuksen kehittymistä. Sanktioiden toimeenpano-ongelmien ilmiö on havaittu sekä Ruotsissa että Saksassa (van den Berg & Vikström 2014; van den Berg & Uhlendorff & Wolff 2017).

Esityksessä tuodaan esille, että Owal Groupin selvityksen mukaan työnhakijoiden tilanteen tuntemus TE-toimistoissa ei ole ollut riittävällä tasolla ja asiakasymmärrystä tulisi kehittää. Tämä on keskeistä. TE-asiantuntijoille tulee suunnata koulutusta kohtaavasta ja asiakaslähtöisestä sekä kokonaisvaltaisesta ohjauksellisesta työotteesta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksessä todetaan, että pääosa mallin työllisyysvaikutuksista liittyy alkuhaastatteluun ja työnhakukeskusteluihin. Työnhakukeskusteluihin kuitenkin kuuluu määrällisen työnhakuvelvollisuuden seuranta, vaikka määrällisen työnhakuvelvollisuuden arvellaan olevan työllisyysvaikutuksiltaan vähäinen (n. 2000 työllistä). Valmistelijat itse siis katsovat, että sanktioiden aiheuttama vaikutus käyttäytymiseen ei ole merkittävä, ja se ryhmä, johon niiden vaikutukset

lopulta tulisivat kohdistumaan, on työllisyyden kokonaiskuvan kannalta pieni. Samansuuntaisesti laajimpiin aineistoihin perustuvat vertailevat tutkimukset ovat tulleet tulokseen, että vaikka työnhaun seurannalla ja vaatimuksilla työmarkkinoiden käytettävissä olemisesta olisikin positiivisia seurauksia työllisyydelle, juuri sanktioiden käyttämisellä ei työllistävää vaikutusta ole (Knotz 2020). Sen sijaan niillä tiedetään olevan muunlaisia kielteisiä vaikutuksia, joita esityksessä ei kuitenkaan käsitellä.

Hallituksen esityksen toimeenpanon voi olettaa syrjäyttävän kaikista eniten tukea tarvitsevan osan työnhakijoista ja siten lisäävän yhteiskunnallista epätasa-arvoa. Tutkimuksista tiedetään, että intensiivinen työnhakuvelvollisuuden tarkkailu yhdistettynä sanktioihin työntää etenkin työelämään vielä juurtumattomia nuoria kokonaan pois työmarkkinoilta ja virallisen työnhaun piiristä (ks. Morescalchi & Paolo 2019; van den Berg ym. 2017). Poiskäännyttävä ja syrjäyttävä vaikutus on siinä määrin huomattava, että esimerkiksi Saksassa sen on todettu olevan 18–24-vuotiaiden yksinasuvien nuorten miesten kohdalla jopa työllisyysvaikutusta selvästi suurempi (van den Berg ym. 2017).

Myös Suomessa sanktioiden ja velvoitteiden kautta aktivoivalla työvoimapolitiikalla on todettu olevan ei-toivottuja, järjestelmästä etenkin heikommassa asemassa olevia nuoria poiskäännyttäviä seurauksia (Luukkonen 2017; Uusikangas 2019). Keinot on todettu hedelmättömiksi: alle 25-vuotiailta kouluttamattomilta nuorilta jo pitkään sanktiouhan voimin edellytetty aktivoituminen ei ole ollut tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä toimenpidetarjousten velvoittavuuden kanssa. Luukkosen (2017) tutkimuksen mukaan peräti 41 prosenttia nuorista ei ymmärtänyt kasvokkaisessa kohtaamisessa virkailijan kanssa käsitellyn toimenpidetarjouksen työvoimapoliittista luonnetta, oli se ollut heitä velvoittava tai ei. Ainoastaan joka kolmannessa tapauksessa työttömät nuoret ymmärsivät saamansa velvoittavan työtarjouksen velvoittavuuden merkityksen. Aktivoinnin vaatimuksiin parhaiten sopeutuvat korkeasti koulutetut, aiempaa työkokemusta sekä tulevaisuuden työsuunnitelmia omaavat nuoret. Sanktiot taas kasautuvat matalasti koulutetuille, sosiaaliselta pääomaltaan köyhimmille ja syrjäseuduilla asuville – eli juuri niille, joita palvelujärjestelmän ja nyt tehtävien työvoimapoliittisten uudistusten ennen kaikkea tulisi kyetä auttamaan (Luukkonen 2017; Uusikangas 2019).

Etsivät nuorisotyöntekijät katsovat kokemuksensa kautta, että hallituksen esityksessä nyt kaavailtu palveluprosessin ja työttömyysetuuden edellytysten uudistaminen tulisi ajamaan osan työn ja koulutuksen ulkopuolella olevista nuorista entistä kauemmaksi työllisyyspalveluiden piiristä. Kun uudistus tekisi työnhakijana olemisesta nykyistä työläämpää, sosiaalisesti vaativampaa ja taloudellisesti riskialttiimpaa, riskinä on, että ne nuoret, joiden usko viranomaisvetoisten prosessien kykyyn tarjota heidän elämäntilanteeseensa istuvaa henkilökohtaista tukea ja ohjausta on valmiiksi heikkoa, päättävät olla lähtemättä lainkaan työnhakijoiksi. He saattavat myös vetäytyä virallisesta työnhausta sanktioiden eli raskaiksi koettujen työttömyysetuuksien katkosten astuessa voimaan.

Sekä käytettävissä olevan kansainvälisen tutkimustiedon että etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kokemusten perusteella voidaan siis katsoa, että haavoittuvassa asemassa olevilla velvollisuuksien ja sanktioinnin lisääminen tulisi työntämään heitä pois työmarkkinoilta viimesijaisen sosiaaliturvan ja harmaiden työmarkkinoiden piiriin, heikentämään koettua elämänlaatua, lisäämään

mielenterveyden häiriöiden ilmaantuvuutta (Caliendo ym. 2020; Williams 2021) ja vähentämään yleistä luottamusta palveluihin ja yhteiskunnalliseen järjestelmään. Nämä seuraukset ovat luonteeltaan kumulatiivisia: kerrannaisvaikutukset eivät siis rajoitu ainoastaan työvoimapalveluiden ja työllisyydenhoidon alalle, vaan ne tulisivat tulevina vuosina heijastumaan moninaisina negatiiviseen suuntaan muuttuvina tunnuslukuina niin kohdennetun nuorisotyön, sosiaali- ja terveydenhoidon kuin oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen ylläpidosta vastaavien tahojen kohdalla.

Esityksestä puuttuu uudistuksen seurausten laaja-alainen käsittely. Sen sijaan esityksessä tutkimustietoa käsitellään tarkoitushakuisesti: tarkasteluun valikoidaan lähinnä lyhyen tähtäimen työllisyysvaikutuksiin liittyvät arviot ja sivuutetaan velvoittavan työvoimapolitiikan tiedossa olevat varjopuolet ja haavoittuvissa asemissa eläviä syrjään työntävät ja hyvinvointia heikentävät sivuvaikutukset. Kapean näkökulman ja valikoivan tutkimusotannan tuloksena HE:n antama kokonaiskuva niistä yhteiskunnallisista vaikutuksista, joita uudistuksella tutkimustiedon valossa voi katsoa olevan, on puutteellinen.

Vaikuttavampia ja kestävämpiä keinoja olisi yksilölliseen palveluun ja tarvelähtöisiin palveluihin panostaminen. Esityksessä todetaan, että työttömyyden myöhemmässä vaiheessa järjestettävien tiiviiden palvelujaksojen työnhakua tukeva vaikutus on todennäköisesti vähäinen. Työttömyyden pitkittyessä olennaista onkin arvioida työnhakijan tilannetta kokonaisvaltaisesti ja hyödyntää toiminnallisia monialaisia työ- ja toimintakyvyn arviointeja. Olennaista on, että pitkittyneen työttömyyden taustalla on tekijöitä, joissa tarvitaan tukea ja tarpeita, joihin tulee vastata. Nämä jäävät mallissa nyt huomiotta, vaikka ne ovat käytännön työllistämistyötä tekevien kokemusten perusteella työllisyyden lisääminen kriittisiä tekijöitä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

On valitettavaa, että hallituksen esitys ei lainkaan huomioi mielenterveystekijöitä, vaikka viime vuosina juuri mielenterveyssyyt ovat nousseet yleisimmiksi syiksi työ- ja toimintakyvyn alenemiin, sairauspoissaoloihin ja työkyvyttömyyseläkkeelle jäämiseen. Työvoimapoliittisten seuraamus- ja monitorointijärjestelmien vaikutusten kuitenkin tiedetään liittyvän myös mielenterveyteen. Ruotsissa toteutetussa rekisteripohjaisessa tilastollisessa tutkimuksessa osoitettiin työvoimapoliittisista syistä langetettujen sanktioiden aiheuttavan merkittävää kuormitusta työttömille työnhakijoille ja näkyvän mielenterveysongelmiin määrättyjen lääkkeiden määrän voimakkaana lisääntymisenä sanktioiduilla (Caliendo & Mahlstedt & van den Berg & Vikström 2020). Myös Englannissa on hiljattain havaittu sanktioiden liittyvän raportoituihin mielenterveysongelmiin, ahdistuksen ja masennuksen lisääntymiseen (Williams 2021).

Työllisyydenhoidolla ja terveydenhoitokuluilla on siis osoitettu olevan kiistaton yhteys, ja työmarkkinapolitiikan voi sanoa olevan samalla myös sosiaali- ja terveyspolitiikkaa: työttömiin työnhakijoihin kohdistuvat institutionaaliset odotukset ja vaatimukset heijastuvat vain lyhyellä

viiveellä lääkärien tekemien mielenterveysdiagnoosien ja heidän myöntämien lääkemääräyksien lukumääriin (Caliendo ym. 2020). Vastaavasti mielenterveyden ja hyvinvoinnin kannalta oikein kohdennetuilla työllisyystoimilla olisi oletettavasti mahdollista vähentää työelämästä syrjäyttävien mielenterveysongelmien esiintyvyyttä. Hallituksen esitys ei nykyisellään kuitenkaan ota asiaan kantaa tai mahdollista avointa keskustelua siitä, millaisia terveysvaikutuksia esitetyillä toimilla arvioidaan olevan.

Vaikutuksia olisi tullut arvioida kvantitatiivisen tutkimuksen lisäksi myös laadullisen tutkimuksen avulla. Laadullinen tutkimus olisi avannut työnhakijoiden kokemuksia ja valottanut heidän elämäntilanteitaan ja palvelutarpeitaan. Laadullisen tutkimuksen hyödyntäminen olisi tukenut myös palveluprosessin kehittämistä. Nuorten kokemuksia Suomessa tutkittaessa on todettu, kuinka alle 25-vuotiaiden nuorten kokemukset aktivoivasta työvoimapolitiikasta ovat olleet merkittävin osin negatiivisia: yhteydenotot ja työnhakukehotukset on koettu ahdistavina ja lamauttavina pyrkimyksinä nuoren autonomisen toiminnan vahtimiseen ja kontrollin harjoittamiseen (esim. Lähteenmaa 2020; Heikkinen 2021). On tarkoituksenmukaista panostaa kohtaaviin ja ohjauksellisiin TE-palveluihin sekä työ- ja toimintakyvyn monialaiseen arviointiin ja sen mukaiseen palveluohjaukseen. Asiakaskontaktin tulee perustua työnhakijaa sosiaalisesti vahvistavaan ja voimaannuttavaan suhteeseen.

Esityksessä todetaan yritysvaikutuksista, että jos yritys ei ole rekrytoimassa uusia työntekijöitä, työnhakijoiden tekemät työhakemukset voivat olla yritykselle rasite. Ne voivat kuitenkin kuormittaa yrityksiä myös tilanteessa, jossa yritys rekrytoi: hakemusmäärät ja ei-kompetentit hakijat tulevat todennäköisesti lisääntymään. Työnhakijoiden työnhakemista ja yrittäjien näkemyksiä olisi tullut selvittää.

Voidaan katsoa, että esitetyt muutokset lisäävät työttömien keskinäistä yhdenvertaisuutta suhteessa työtarjouksien vastaanottamiseen ja selkiyttävät sitä, mitä työttömyysetuuden vastikkeellisuudella ja omatoimisella työnhaulla tarkoitetaan. Olennaista on panostaa tarvelähtöisiin yksilöllisiin palveluihin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

On hyvä, että TE-asiantuntijat ovat aktiivisesti yhteyksissä työnhakijoihin ja tapaavat heitä aiempaa useammin. Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen malli on kuitenkin mekaaninen. Toisaalta se varmistaa tiiviin yhteydenpidon ja edistää työnhakijoiden yhdenvertaisuutta. Vaikka TE-toimistojen henkilöstöä lisätään merkittävästi, herää huoli henkilöstön riittävyydestä. Saavatko yksilöllistä palvelua, tukea ja ohjausta ne työnhakijat, jotka sitä eniten tarvitsevat? Nyt resurssia menee runsaasti myös niiden palvelemiseen, joilla ei ole niin suuri palvelutarve. Tarvelähtöisyys ja yksilöllinen harkinta tulisi mahdollistaa. Työnhakijan sisäisen

motivaation tukemisen kannalta otollisinta olisi kohdentaa suositukset mahdollisimman hyvin yksilöllisen tilanteen reunaehdot huomioiden ja antaa hakijalle mahdollisimman suurin valinnanvapaus. Henkilöstöllä tulee olla riittävästi aikaa myös palvelutarvearvioille perustuvalle palveluohjaukselle.

Esityksessä todetaan, että yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa, kuntoutuksessa tai omaehtoisissa opinnoissa järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen jakson tai opintojen päättymistä. Jatkopolkuihin on tärkeää panostaa, ja niissä on vielä kehitettävää. Kolme tapaamista TE-toimistossa jakson loppuvaiheessa kuulostaa kuitenkin paljolta. Jos asiakas on työpajalla palvelussa, jaksoon kuuluu aina yksilöllinen tuki, ohjaus ja jatkopolkujen suunnittelu. Työnhakukeskusteluja tulisi toteuttaa yhteistyössä palvelua tarjoavan organisaation kanssa. Tulisi luottaa siihen, että aktiivitoimenpiteessä olevan työnhakijan kanssa työskentelevillä ohjauksen ja valmennuksen ammattilaisilla on jatko-ohjauksen kannalta olennaista tietoa hänen työ- ja toimintakyvystään, ammatillisista suunnitelmistaan ja edellytyksistään sekä osaamista käsitellä näitä asioita työnhakijan kanssa käytävissä keskusteluissa.

Tarvitaan myös poluttavia palveluita, kuten työhönvalmennusta ja edelleensijoittamista kunnan tai kolmannen sektorin toimenpiteestä avoimille työmarkkinoille. Lisäksi tulee huomioida, ettei etenkään ilman ammatillista tutkintoa olevien nuorten tavoite yleensä työmarkkinoilla, vaan koulutuksessa, ja myös sinne tulee tukea valmennuksen avulla. Tämä tulisi olla kirjattuna työllistymissuunnitelmaan, ei vain avoimille markkinoille työllistyminen.

Lisäksi aktivointisuunnitelmien sisällön olisi mahdollistettava osallistuminen myös sellaisiin toimenpiteisiin, jotka eivät ole julkisia työvoimapalveluja, kuntouttavaa työtoimintaa tai sosiaali-, terveys-, kuntoutus- tai koulutuspalveluja, mutta jotka työnhakijan arvion mukaan voisivat parantaa hänen osaamistaan, hyvinvointiaan, ja tätä kautta hänen työllistymismahdollisuuksiaan. Näitä voivat olla erilaiset projektit opintojen tai taiteen parissa tai jaksot esimerkiksi järjestö- ja vapaaehtoistoiminnassa. Etenkin työttömien työnhakijoiden oikeutta omaehtoiseen opiskeluun tulisi parantaa lain voimin.

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin tulee panostaa ohjauksellisuuteen, yksilölliseen tukeen ja luottamuksen vahvistamiseen. Kuntakokeilujen omavalmentajista on hyviä kokemuksia. Toimintatapaa tulee laajentaa ja vahvistaa. Olennaista on kokonaisvaltainen tilanteen kartoitus ja ohjauksellinen työote.

Palvelutarpeita on usein haasteellista selvittää digitaalisesti tai edes TE-toimistossa. Asiakkaan ei aina ole aina helppo sanallistaa palvelutarpeitaan. Esityksessä todetaan, että tarvittaessa työnhakija ohjattaisiin työkyvyn arviointiin, ja työ- ja toimintakykyä voitaisiin myös tarvittaessa arvioida yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa. Tämä on olennaista. Tällä hetkellä työnhakijoita ohjautuu palveluihin, jotka eivät vastaa tarpeeksi osuvasti heidän tarpeisiinsa. Tarvitaan monialaisia ja toiminnallisia työ- ja toimintakyvyn sekä kuntoutustarpeiden arviointeja, joita voidaan toteuttaa välityömarkkinoilla, yhdistyksissä, säätiöissä ja työpajoilla. Ne tukevat oikea-aikaista palveluohjausta ja vahvistavat palveluiden vaikuttavuutta. Työ- ja toimintakyvyn arviointeihin tulee varata riittävät resurssit.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Esityksen mukaan muistutuksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työnhaussaan ja mitä työttömyysetuuden saaminen häneltä edellyttää. Parhaimmassa tilanteessa tämä olisi selvää jo alkuhaastattelun jälkeen. Malli on kuitenkin monimutkainen, joten muistutus saattaa olla tarpeen, ettei etuuksiin tule katkoksia. Muistutus on karensseja kohtuullisempi ja niitä parempi vaihtoehto. Muistutus myös vähentää TE-henkilöstön hallinnollista työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuutta perustellaan työnhakijoiden yhdenvertaisuuden vahvistamisella ja työttömyysetuuden vastikkeellisuuden ja omatoimisen työnhaun selkiyttämisellä. Työnhakijoiden katsotaan olevan tällä hetkellä eri asemassa, sillä kaikille ei tehdä työtarjouksia eikä kaikille ole laadittu työllistymissuunnitelmaa, jossa olisi sovittu omatoimisesta työnhausta. Voi kuitenkin kyseenalaistaa, onko tarkoituksenmukaista vahvistaa kaikkien työnhakijoiden vastikkeellisuutta ja lisätä velvoitteita.

Päinvastoin kuin hallitus esittää, työnhakuvelvollisuus sisältää elementtejä, jotka pikemminkin kärjistävät yhteiskunnallista epätasa-arvoa. Joustamattomat järjestelmälähtöiset vaatimukset työvoimapoliittisesta aktiivisuudesta yhdistettynä monien työnhakijoiden haastaviin yksilöllisiin elämäntilanteisiin ja puutteellisiin kykyihin toimia edellytetyllä tavalla esimerkiksi verkkopalvelussa pitävät sisällään huomattavan institutionaalisen poiskäännyttämisen riskin. Tällaisissa olosuhteissa kasvaa mahdollisuus, että esimerkiksi osa työelämään vielä juurtumattomista nuorista ei ilmoittaudu

lainkaan työttömäksi. Sen sijaan moni saattaa jättäytyä joko perustoimeentulotuen tai läheisten antamien taloudellisten avustusten varaan – tai etsiä toimeentulomahdollisuuksia esimerkiksi harmaan talouden piiristä (ks. van den Berg ym. 2017).

Velvoittavuuden varaan laskeva aktivointijärjestelmä ei siis kannusta kaikkia samalla tavalla, vaan sen vaikutukset kohdentuvat epätasaisesti. Siten se lisää erilaisista taustoista tulevien välisiä eroja ja heikentää yhteiskunnallista tasa-arvoa. Tietyissä ryhmissä aktivointipolitiikalla on sekä työllisyydelle että hyvinvoinnille enemmän kielteisiä kuin suotuisia seurauksia (van den Berg ym. 2014, 2017). On syytä uskoa, että myös nyt aktivointipoliittiset mekanismit toimisivat toivotulla tavalla lähinnä niiden työnhakijoiden kohdalla, joilla on muutenkin parhaat edellytykset kiinnittyä työmarkkinoille tai koulutukseen, mutta syrjäyttäisivät aiempaa heikompiin asemiin jo lähtökohtaisesti huonommin pärjääviä. Hallituksen esitys ei anna syitä uskoa, etteikö tämä riski joiltain osin myös realisoituisi juuri kaikista haavoittuvimmissa asemissa olevien nuorten kohdalla.

Velvoittavat työtarjoukset ja sanktiouhat vaikuttavat myös uusien työsuhteiden laatuun haitallisesti eivätkä tue osaamisen kehittämistä pitkäjänteisesti. Sanktioiden ja velvoittavuuden on todettu johtaneen huonompitasoiseen työllistymiseen kuin muuten olisi tapahtunut (Arni ym. 2013; van den Berg & Vikström 2014; van den Berg & Uhlendorff & Wolff 2017; Gerards & Welters 2021). Velvollisuudesta vastaanotetut työpaikat ovat myös vastanneet huonommin työnhakijan ammatillista osaamista, koulutustaustaa ja omia urasuunnitelmia. Tätä ei kuitenkaan huomioida hallituksen esityksessä. Kaavailtu seuraamus- ja monitorointijärjestelmä kasvattaa todennäköisyyttä, että etuuksien menettämisen uhan alla solmittavan työsuhteen kesto jää lyhyemmäksi ja palkkataso alhaisemmaksi kuin ilman sanktiouhkaa olisi tapahtunut.

Esityksen mukaan työnhakijan tulee ilmoittaa työnhakuvelvollisuuden täyttämisestä verkkopalvelussa. TE-toimisto seuraisi työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen yhteydessä työnhakijan työnhakua työnvälityksen näkökulmasta ja tarvittaessa neuvoisi työnhakijaa tarkoituksenmukaisten työmahdollisuuksien hakemisessa. Työnhakua selvitettäisiin työttömyysturva-asiana, jos on epäilystä, että työnhakija hakee tarkoituksella työmahdollisuuksia, joihin hänellä ei ole mahdollisuutta työllistyä, tai muulla tavalla laiminlyö työnhakuvelvollisuuttaan. Näin ollen työnhakuvelvollisuuden seuraaminen vahvistaa työnhakukeskustelujen sanktioivaa henkeä ohjauksellisuuden kustannuksella. TE-asiantuntijoiden resurssit eivät kohdistu siihen, mihin niiden pitäisi.

Työnhakuvelvoite ei vastaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaan eikä se vahvista ammattitaitoa tai työelämävalmiuksia. Voidaan uskoa, että sen täyttämisestä tulee mekaanista suorittamista, jotta voidaan varmistaa, ettei työttömyysetuus varmasti katkea. Voi kuitenkin kysyä, missä määrin tämä tukee aidosti työllistymistä, ainakaan heikossa työmarkkina-asemassa olevilla, monialaisia palveluita tarvitsevilla tai muutoin haavoittuvassa asemassa olevilla. Olennaista on panostaa ohjaukselliseen palveluun, monialaisiin työ- ja toimintakyvyn arviointeihin sekä tarvelähtöisiin valmennus-, kuntoutus- ja työllistämispalveluihin.

Olennaista on varmistaa, että työnhakijan työ- ja toimintakyky riittävät, työnhakutaidot ovat kunnossa ja osaaminen on ajantasaista. Monet nuoret ja pitkäaikaistyöttömät tarvitsevat niitä vahvistavia palveluita.

Työnhakuvelvollisuus ei huomioi myöskään alueellisia näkökulmia. Pienillä paikkakunnilla kaukana kasvukeskuksista ei ole tasavertaisia mahdollisuuksia hakea töitä. Palkkatyön löytäminen etenkin haja-asutusalueilla ja ikääntyneiden tai osatyökykyisten työttömien kohdalla on haasteellista. Tästä näkökulmasta malli lisää työttömien alueellista eriarvoisuutta. Työnantajien tarpeet ja työhakijoiden osaaminen eivät myöskään aina kohtaa. Eräs työpajatoimija: ”Ja kyllä niitä töitä haettaisiin, jos niitä olisi.”

Esityksessä katsotaan, että niiden työttömien työnhakijoiden osalta, jotka jo nyt hakevat työtä aktiivisesti, muutokset tarkoittaisivat velvoitteiden kevenemistä, sillä TE-toimiston tai kunnan tarjoaman työn hakeminen ei enää pääsääntöisesti olisi työtöntä velvoittavaa. Velvoitteet eivät kuitenkaan kevene. Työtarjouksia lähetetään vain osalle eikä kovin aktiivisesti. Työnhakijat hakevat omatoimisesti töitä, mutta siitä ei tarvitse raportoida. Vastikkeellisuus vahvistuu kaikilla.

Työnhakuvelvoitteen lisäksi TE-toimisto ja kunnat voivat tehdä velvoittavia työtarjouksia. Esityksen mukaan työtarjouksessa tarkoitetun työn hakeminen velvoittaisi työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työtarjous ei olisi työnhakijaa velvoittava, jos hän olisi jo hakenut neljää muuta työmahdollisuutta kyseisellä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla. Malli on sekava ja tulee aiheuttamaan työnhakijoissa hämmennystä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksessä todetaan, että jos osa-aikaista työtä tekevillä ei olisi työnhakuvelvollisuutta, työttömyysetuuden saaminen ei enää olisi vastikkeellista. Voi kuitenkin kysyä, tuleeko sen olla vastikkeellista osa-aikatyötä tekevien kohdalla? Suomessa tehdään selvästi vähemmän osa-aikatyötä kuin muissa Pohjoismaissa. Vaikka osa osa-aikatyötä tekevistä haluaisi kokoaikatyöhön, monille osa-aikatyö soveltuu. Työnhakuvelvollisuus on erityisen ongelmallinen osatyökykyisten kohdalla. Monelle osatyökykyiselle osa-aikatyö sopii kokoaikatyötä paremmin, ja toisaalta nykyistä useampi osatyökykyinen voisi hyötyä osa-aikatyöstä. Tämä edistäisi työelämään osallistumista ja osallisuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksen mukaan yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevalle tai vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle tehtäisiin nykyistä vastaavia työtarjouksia. Työnhakijan

tulisi hakea kolmea hänelle osoitettua työpaikkaa kolmen kuukauden aikana, jotta hän täyttäisi työnhakuvelvollisuutensa.

Esityksessä todetaan, että työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu päätoimisen opiskelun aikaisen toimeentulon turvaamisessa ensisijaiseksi etuudeksi. Voi kuitenkin kysyä, eikö koulutuksessa tulisi keskittyä osaamisen kerryttämiseen ja opiskeluun, ja vasta sen loppuvaiheessa tätä osaamista vastaavaan työnhakuun.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen mukaan määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Nämä työnhakijat ohjattaisiin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen monialaiseen yhteispalveluun. Pelkästään se, että työnhakijalla on jokin lääketieteellisesti todettu sairaus tai vamma, ei johtaisi siihen, että työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi. Työnhakuvelvollisuus voitaisiin jättää asettamatta työnhakijan työkyvyttömyyden perusteella. Esityksen mukaan työnhakuvelvollisuus jätettäisiin asettamatta noin 10 prosentille muista kuin työssä olevista työnhakijoista. Myös työnhakuvelvollisuuden määrällistä alentamista pidetään poikkeuksellisena. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin siitä, kuinka hakuvelvollisuuden määrää arvioidaan.

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen ehdot ovat hyvin tiukat. Tässä tarvittaisiin tarveharkinnan mahdollisuutta ja yksilöllisten tilanteiden kokonaisvaltaisempaa huomiointia. Toisaalta tämä voisi heikentää yhdenvertaisuutta. On kuitenkin paljon työnhakijoita, joilla on monialaisten palveluiden tarvetta eikä työllistyminen ole heillä ensisijaista, vaan esimerkiksi arjenhallinnan, sosiaalisten taitojen ja työelämävalmiuksien vahvistaminen. Heidän elämänhallintansa tai työ- ja toimintakykynsä ei välttämättä ole sillä tasolla, että työllistyminen on tarkoituksenmukaista, mutta kyse ei ole varsinaisesta työkyvyttömyydestä. Kaikkia heitä ei myöskään ole mahdollista ohjata TYPiin. Työnhakuvelvollisuutta tarkoituksenmukaisempia olisivat kokonaisvaltaiset valmennus- ja kuntoutuspalvelut esimerkiksi välityömarkkinoilla sekä niihin liitettävät avoimille markkinoille poluttavat palvelut.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Korvauksettoman määräajan lyhentäminen on tarkoituksenmukaista

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Korvauksettoman määräajan lyhentäminen on tarkoituksenmukaista ja määräajat tulisi kaikissa tilanteissa pitää mahdollisimman lyhyinä, selkeinä ja yhdenmukaisina.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvaseuraamuksien porrastaminen ja karenssien kohtuullistaminen on tarkoituksenmukaista. On kuitenkin huomattava, että vaikka karensseja kohtuullistetaan, kokonaisuudessaan malli vahvistaa vastikkeellisuutta ja velvoittavuutta. Työnhakuvelvoite ja velvoittavat työtarjoukset lisäävät sanktioita ja tiukentavat etuuden saamisen edellytyksiä. Myös esityksessä todetaan, että niiden työnhakijoiden kohdalla, jotka laiminlöisivät toistuvasti työllistymissuunnitelman toteuttamisen, seuraamukset ankaroituisivat nopeasti.

Karenssit aiheuttavat niiden pituudesta riippumatta huomattavia käytännön elämän ongelmia ja yksilöllisiä riskitilanteita. Etuuskatkokset johtavat myös edestakaiseen liikkeeseen työttömyys- ja sosiaaliturvan välillä, mitä tuskin voi pitää järjestelmänäkökulmastakaan katsottuna tarkoituksenmukaisena.

On huomattava, että tiukka työttömyysturvalainsäädäntö ja karenssikäytäntö on jo nyt ajanut merkittävän osan nuorista pitkäaikaiselle toimeentulotuelle. On mahdollista, että mallin myötä toimeentulotuen käyttö tulee yleistymään myös muiden kohdalla.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Esityksessä ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 2.5.2022. Voimaantuloa tulisi siirtää vuoden 2023 loppuun. Tällöin kuntakokeilut ovat myös päättyneet. Lisäksi esitetään, että TE-toimistot ja kunnat toteuttaisivat työnhakijan palveluprosessia jo alkuvuonna 2022 nykyisen lainsäädännön pohjalta siten, että kaikille työnhakijoille on toteutettu määräaikaishaastattelut ja että kaikilla työttömillä olisi ajantasainen työllistymissuunnitelma. Muutokset ja uusi pohjoismainen työvoimapalvelumalli edellyttävät mittavia rekrytointeja ja laaja-alaista henkilöstön koulutusta. Tälle on varattava aikaa.

Työllisyyden kuntakokeilut ovat vasta päässeet kunnolla käynnistymään ja rakenteiden uudistuminen haastaa henkilöstöä. TE-toimistojen henkilöstötilanne on jo ennen koronaepidemiaa ollut kireä ja asiantuntijoilla on haasteita saada määräaikaishaastattelut toteutettua ja työllistymissuunnitelmat laadittua. Ennen henkilöstöä lisääviä rekrytointeja haastattelujen ja suunnitelmien merkittävä lisäys ei vaikuta kohtuulliselta. Säännösten soveltamisen porrastaminen on tarkoituksenmukaista.

On hyvä, että hallitus seuraa muutosten toteutumista ja kiinnittää erityistä huomiota tehostuvan palvelutarpeen arvioinnin ja palveluohjauksen aiheuttamaan palveluiden kysynnän kasvuun. Esityksessä todetaankin tarkoituksenmukaisesti, että työllisyyden hoitoon osoitettavia määrärahoja saatetaan joutua kohdentamaan uudelleen. Kyse on myös todennäköisesti määrärahojen kasvattamisen tarpeesta. Koronapandemia on lisännyt pitkäaikaistyöttömyyttä ja heikentänyt etenkin haavoittuvassa asemassa olevien tilannetta. Tarpeet ja palveluiden kysyntä kasvatat, ja niihin tulee vastata tarvelähtöisillä palveluilla.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Esityksen mukaan työnhakijan palveluprosessia sovellettaisiin myös kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Esityksen mukaan muutokset eivät ole ristiriidassa kokeilun tavoitteiden kanssa, vaan tukevat niitä.

On huomattava, että jatkossa TE-palvelut ollaan pääsääntöisesti siirtämässä kuntien järjestämisvastuulle. Tästä näkökulmasta muutosten on tarkoituksenmukaista kohdentua myös kuntakokeilukuntiin. Uudistusten tahti on kuitenkin nopea ja herättää huolta henkilöstöresurssien riittävyydestä ja henkilöstön työtaakasta.

Muuta lausuttavaa?

Into - etsivä nuoristotyö ja työpajatoiminta ry (Into) huomauttaa, että lausuntopyyntö oli kohdennettu hyvin suppealle joukolle. Kolmatta sektoria tai välityömarkkinatoimijoita ei ole huomioitu, vaikka malli vaikuttaa merkittävästi paitsi niiden toimintaan ennen kaikkea niiden kohderyhmien arkeen. (Ko. kohdejoukosta lausuntopyyntö oli lähetetty vain Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry:lle (nyk. Työttömien Keskusjärjestö ry).) Lisäksi lausuntoaika ajoittuu kesälomiin ja lyhentää todellista lausumisaikaa.

Into on kerännyt jäseniltään näkemyksiä ja huomioinut etsivästä nuorisotyöstä ja työpajoilta saadut kommentit lausunnossa. Into tarkastelee mallia erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa ja haavoittuvassa asemassa olevien näkökulmasta.

Tuure Herttaliisa
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

YTK

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Yleinen työttömyyskassa YTK pitää uudistuksen tavoitetta työllisyyden parantamisesta ja työttömien palveluiden uudistamisesta lähtökohtaisesti hyvänä. Uudistus vaikuttaa kuitenkin vievän järjestelmää monimutkaisempaan suuntaan.

Uudistuksessa on huolehdittava, että TE-toimistot ja kunnat saavat riittävät resurssit uudistuksen toimeenpanoon, jotta palvelut eivät ruuhkaudu ja että kaikki uudistuksen toimenpiteet voidaan toteuttaa viivytyksettä.

Työnhakijoiden velvollisuuksien tulisi olla hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti selkeitä, jotta työnhakijalla on hyvä käsitys siitä, mitkä velvollisuudet koskevat häntä. Valitettavasti lakiesitys ei kaikilta osin vastaa tähän tavoitteeseen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml.

resursseja koskevat asiat)?

Toimeenpanon näkökulmasta uudistuksessa korostuu järjestelmän muuttuminen monimutkaisempaan suuntaan. Huolena onkin, että lakiesityksessä esitettyjen velvoitteiden toteuttamisen seuranta ja niiden selvittäminen viivästyttää lausuntojen saantia.

Erityisesti työnhakuvelvoitteiden seurannassa tulisi huolehtia siitä, että seuraamusjärjestelmän ensimmäisen portaan eli muistutusten toimeenpano olisi sujuvaa eikä aiheuttaisi turhaa viivytystä käsittelyssä tilanteessa, jolla ei tosiasiallisesti olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Uudistus toisi työnhakuvelvoitteen piiriin myös osa-aikatyössä olevat, työaikaa lyhentämällä lomautetut sekä kokonaan lomautetut kolmen kuukauden jälkeen. YTK:n näkemyksen mukaan tämä lisäisi huomattavasti aktiivisten toimenpiteiden ja jatkuvan seurannan piirissä olevien työnhakijoiden määrää.

Työttömyysetuuden toimeenpanon sujuvuuden kannalta on erityisen tärkeää, että työvoimapoliittiset lausunnot tulevat viiveettä ja että ne olisivat kerralla oikein, ettei synny tarvetta takaisinperintöihin. On tärkeää, ettei velvoitteiden täyttämisen selvittäminen viivästystä toimeenpanoa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Nykyisestä poiketen työttömyysturvaseuraamuksia sovellettaisiin myös niihin työnhakijoihin, jotka opiskelevat työvoimakoulutuksessa tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna. Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa tai työttömyysetuudella tuettuna opiskelevien tulisi hakea kolmea TE-toimiston tai kunnan osoittamaa koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa yksilöityä työpaikkaa kolmen kuukauden aikana. Kaiken kaikkiaan työvoimakoulutuksen, omaehtoisten opintojen ja kotoutumisen edistämiseen liittyvän koulutuksen ai-kaisten tapahtumien osalta uudistus vaikuttaa monimutkaiselta. On huolehdittava riittävästä neuvonnasta ja tiedottamisesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksen mukaan TE-toimistot tekisivät edelleen työnhakijoille työtarjouksia, mutta tarjousten velvoittavuus riippuisi työnhakijan tilanteesta, työttömyysjakson pituudesta ja muiden työpaikkojen hakemisesta. On huolehdittava, että työnhakijalla on selkeä tietoa työtarjouksen velvoittavuudesta. Työnhakuvelvollisuuden ja TE-toimistojen työtarjousten tarkasteleminen kokonaisuutena tarkastelujaksoittain on sinänsä kannatettavaa. Esityksen mukaan korvauksettoman määräajan alkamispäivän siirtämisestä luovuttaisiin työtarjousten osalta. Uudistuksen toimeenpanossa on tästä syystä tärkeää huolehtia, että tieto mahdollisesta etuuden maksamisen keskeytyksestä tulee ajoissa etuuden maksajille, jotta uudistus ei lisää takautuvia lausuntoja ja takaisinperintöjä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Lain tavoitteena on kohtuullistaa korvauksettomien määräaikoja. Seuraamusjärjestelmän porrastaminen vie järjestelmää samalla kuitenkin monimutkaisempaan suuntaan. Seuraamusjärjestelmän tulisi olla mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä hakijan oikeusturvan kannalta.

Muistutusmenettelyä on pidettävä kannatettavana uudistuksena. Muistutuksella varmistetaan, että työnhakija on tietoinen velvoitteistaan ja niiden täyttämisestä. Muistutuksen käyttö osaltaan oletettavasti vähentää perusteettomia karensseja, joista aiheutuu tarvetta lausuntojen jälkikäteiseen korjaamiseen ja muutoksenhaun tarvetta.

Työsuhteen päättymisen ja varmasta työpaikasta kieltäytymisen perusteella asetettuja korvauksettomia määräaikoja ei esityksen mukaan enää otettaisi huomioon arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta eli sitä, tulisiko työnhakijalle myöhemmin asettaa korvauksettoman määräajan sijasta työssäolovelvoite. Tästä saattaa aiheutua tilanteita, joissa karensseja voi tulla eri syistä päällekkäin.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Uudistus tulee väistämättä lisäämään yhteydenottoja ja kyselyjä myös työttömyyskassaan. Siksi onkin tärkeää, että uudistuksesta tiedotetaan tehokkaasti ennen lain voimaantuloa. Erityisesti siirtymäsäännöksistä on syytä informoida, jotta lain voimaantullessa työttöminä työnhakijoina olevat tietävät, mitkä velvollisuudet heitä koskevat, ettei tule oikeudenmenetyksiä ja takautuvia lausuntoja, jotka johtaisivat takaisinperintöihin. Lain voimassaollessa tulee lisäksi varmistaa, että työ- ja elinkeinoviranomainen sekä kokeilukunnat informoivat selkeästi työnhakijaa velvollisuuksista sekä työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä. Työttömyyskassan neuvonnan kuormittavuuden kannalta on tärkeää, että työnhakija saa riittävän ohjeistuksen työvoimaviranomaiselta ja että lausunnot tulevat viivytyksettä ja ovat oikeansisältöisinä.

Virri Paula
YTK

Manu Halonen

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kyseinen uudistus on tarpeen, mutta katsoisin, että se uudistus tulee tehdä myös siten, että lainsäädäntö laitetaan tunnistamaan myös eräitä uusia, persoonallisempiakin tilanteita, joita työnhakijalla voi myös olla. Lisäksi itsessään työn määritelmää olisi tärkeä uudistaa, ja muutoinkin katson olevan tarpeen ottaa uudistuksen yhteydessä esille aikaisemmin huomioimattomia vaikuttavia tekijöitä, liittyen esimerkiksi työttömän mahdollisuuteen sitoutua mahdollisiin työllistämistoimenpiteisiin, ja sitä kautta kohtuutonta joustamattomuutta työttömyysetuuksien, kuten esimerkiksi työmarkkinatuen vastikkeellisuudessa. Eli työttömyystukilainsäädännössäkin tulisi ehdottomasti tunnistaa, ja näin ollen huomioida uusiakin, mahdolliseen työllistymiseen vaikuttavia asioita, joustavoittaa näiltä osin lainsäädäntöä. Katsoisin, että tarpeen olisi kokonaisvaltaisempi järjestelmäuudistus, jonka tavoitteena olisi nimenomaisesti vahvistaa myös esimerkiksi työttömyystukijärjestelmän kestävyyttä siten, että se kestäisi aikaisempaa paremmin myös poikkeavampiakin, ja erityisesti aikaa ottavampia työllistymiskeinoja. Tämän perusteella myös verotusta olisi tärkeä uudistaa, ja esimerkiksi kehittää verotuksen lisäksi verotusta täydentäviä, tai korvaavia muita yhteiskunnan rahoitusmalleja, jotta palveluita, myös peruspalveluiden joukkoon voitaisiin lisätä myös uusiakin palveluita. Jo olemassa olevien lisäksi. Lausuntoni perustuu omiin kokemuksiini, ja siihen, kuinka siltä pohjalta nykyään näitä asioita määrittelen, ja siltä pohjalta minkälaista toimivuutta näiltä osin yksittäisenä kansalaisena yhteiskunnalta edellytän, eli siis, se, että kuinka näiden toimeentulo -ja työllisyysasioiden yleisesti kuuluisi minun mielestäni toimia. Niin, tämän osalta haluaisin omaa näkemystäni, ehdotustani, tähän kyseiseen lainsäädäntöuudistukseen tuoda.

Työttömyystukijärjestelmän osalta lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että mikäli yksilö, joka ei ole palkkatöissä, ja vaikka saisikin työttömyystukea, niin mikäli hän itse määrittelemillään keinoilla pyrkii myös vaikuttamaan tulotasoonsa, eli työllistymiseensä, niin sillä tulisi olla merkitystä lieventävästi myös työttömyystuen vastikkeellisuuteen. Yksi asia johon kiinnittäisin huomiota, on se, että kun monesti keskustelussa on kuullut puhuttavan "kannustinloukuista", niin kysymys kun ei tosiaan välttämättä ole kaikkien kohdalla minkäänlaisesta kannustinloukusta, vaan siitä, että onko mahdollisuutta yksinkertaisesti sitoutua ns. toisen työnantajan teettämään työhön, eli palkkatyöhön. Ja silti on se ristiriita, että tarvitsee rahaa, vaikka ei ole mahdollisuutta sitoutua. Tämä on yksi asia, joka olisi tärkeä, että lainsäädäntö, järjestelmä, sen rakenteet paremmin tunnistaisivat, ja sopeutuisivat siihen.

Laitan tähän kohtaan nyt lainausmerkkeihin, erään tekstin (sisältää myös lainauksia), erään aikaisemmin, työvoimavirkailijoille lähettämäni lausunnon/viestin, seuraavaksi, tuohon alle, jos se havainnollistaisi tätä asiaa paremmin.

" Hei. Tässä on, nyt vihdoinkin se tarkempi selonteko siitä asiasta, että kuinka koen, ja näen, määrittelen eri asioita, jotka heijastavat myös työllistymiseeni, siis mahdollisuuksiini tämän hetken tilanteella, ellei mun katsantokannat taas joskus elämässäni muutu, mahdollisuuksiini sitoutua, niin työllistämistoimiin, kuin itse työmarkkinoihin. Tarkempaa näkemystä tavoitteistani, millä tavoin itselläni on tarkoitus päästä työttömyystuista eroon, ja minkälaisella aikavälillä, miten näen sen, kehittämisideaa järjestelmälle.

Aloitan tällaisella, erääseen sosiaalisen median palveluun aika hyvin onnistuin erääseen kohtaan, vastauksena erääseen kommenttiin tiivistämään sen asian tavallaan, että mistä kaiken kaikkiaan on kysymys (seuraavana lainausmerkeissä oleva teksti) :

" Myös itsestä riippuva sekä omistajuuteen perustuva saisi ehdottomasti olla yhtälailla arvostettua. Ei vain pelkästään palkkatyö. Yliarvostettua palkkatyö nykypäivänä. Ei ihme jos työttömyysturvalakikin on niin törkeän joustamaton kun on kaikenlaiset mielivaltaiset täysin epäoikeudenmukaiset vastikkeellisuudet ja muut. Koko ajan nin sanotusti keikkuu veitsen terällä kun pitää vähintään kaksi erilaista aikataulullisesti kaksi vastakkaista tulomuotoa laittaa toisinaan vastakkain. Kummastakaan on mahdoton luopua. Molempia tarvitsee yhtä paljon sekä lisätuloa että tukea ja kun katsoo että toistaiseksi ei ehkä edes välttämättä ole tarkoituskaan työllistyä palkkatöihin vaan kehittää omia tuloja mahdollisuuksien mukaan siten kuten kehittyy ehkä hitaammin mutta silti niin lievästi sanottuna vastikkeellisuus ja kaikenlaiset työllistämistoimet tuntuvat aika pahasti ajan tuhlaukselta. Ajan jonka voisin käyttää vaikka sitten ennemmin huomattavasti tärkeämpiin asioihin kuten oman hyvinvointinsa ylläpitoon eli seksin saantinsa edes jonkinlaiseen varmistamiseen ja toteuttamiseen tai vaikka harrastuksiin. Asioihin joita varten oikeasti elää.

Jotkut ääliöt puhuvat vielä jostain kannustinloukuista vaikka omalla kohdallani esimerkiksi kyse on enemmän siitä että millä tavoin se tuotto muodostuu. Tuleeko se paid to click sivustoista sijoittamisesta (alkuun työttömyysrahoista sijoittaminen aivan yhtälailla kuten vaikka Amwayn vuosimaksu) tai tuleeko se aktiivisimmillaan seitsemän yötä viikossa tehtävästä panttikeräilystä joka viimeisin on jokseenkin hyvin myös toisinaan yleisesti päiväaktiivisuutta sekä myös työllistämistoimia vastaan. Se vika on anteeksi antamattoman joustamattomassa järjestelmässä joka ei osaa antaa tämän tyylisille mahdollisille työllistymismuodoille alkuun ehkä tukien sivuun lisätuloiksi tarkoitetuille myöhemmin ehkä varsinaiseksikin tuloksi tarkoitetuille jos niin paremmaksi katsoo niin tämänkin tyylisille tulonmuodostus työllistymisvaihtoehdoille tarpeeksi aikaa ja rauhaa kehittyä ettei tarvitsisi te toimiston kanssa tapella kykeneekö oikeasti sitoutumaan vaiko ei.

Ja se kun se juttu on se että siinä on se ristiriita aikaa ja energiaa tarvitsisi oikeasti juurikin sille hyvinvoinnin ylläopidolle syömiselle seksille nukkumiselle tai sitten harrasteille eli kaiken kaikkiaan tärkeimmille mieliteoille elämiselle kokemiselle kuin tuhlatakseen sen arvokkaan aikansa johonkin 8h poissa kotoa tai yleensä johonkin yhteen paikkaan sitovaan palkkatyöhön. Sen korjaamiseksi tuo useampi tulonlähde ja se että jos yksi fyysinen pääsääntöinen niin sitten sen lisäksi muutama ei fyysistä sivutuloa että se antaisi jossain vaiheessa myös paremmin taloudellista turvaa ja aikaa myös noille joita varten oikeasti elää asioille. Olisi varaa paremmin keskellä viikkoa muuten vain koomailla tai vaikka rock keikalla tai maksullisissa käynnin jälkeen lepäillä jos vaikka ei ihan siitä seuraavimmasta työpäivästä vielä välittäisikään vaan sen sijaan nostaisikin jotain kautta sen korvaavan tulon että vaikka toisesta toimesta pitäisikin sitten vaikka palkattoman niin ottaisi rahan

sitten jostain muusta vähän niinkuin korvaavaksi. Tähän se ajatus perustuu. Vaan koska on niin valuvikainen työmarkkina ja työttömyystukijärjestelmä niin minkäs teet. "

Kyse on siis, siitä, niin jos aloittaisin näistä tavoitteistani, niin ainakaan tämän hetken tilanteellani, ei minulla ole ainakaan mitenkään ensisijaisimpana vaihtoehtona edes palkkatyöhön tyllistyminen, vaan tavoitteena olisi saada tilanne siihen, että se tulo muuttuu työttömyystuesta jollain tavoin tuloksi, joka ei sido, siis se itsessään tulon, rahan tekeminen, ei sido itse siihen tulon tekemiseen fyysisesti, siis, että se tulonmuoto oikeasti antaa eniten aikaa minulle tärkeille asioille, kaiken kaikkiaan yleensä elämiselle, elämästä nauttimiselle. Joskin, se ei ole vielä siinä tilassa, sitä täytyy kehittää. Yksi konkreettisimmista lisätuloista, töistä, jota olen tehnyt, on panttikeräily, eli tyhjien pullojen, tölkkien kerääminen, niin arkiöisin, kuin viikonloppuisin. Arkena se painottuu tiettyyn reittiin, eikä ole läpi yön kestävä, viikonloppuisin taas hieman toisella tavoin. On siis ollut. Olen huomannut, että siinä, mikäli tarpeeksi tosissani sen otan, niin yksi varmaan kirkkaimmin päiväaktiivisuuteen, näin ollen myös palkkatöihin sitoutumiseen, tai työllistämistoimiin sitoutumiseen vaikuttava tekijä, näiden sivutulojen osalta. Luulen, että olisi ollut sama ristiriita sen eläkeselvittelynkin aikana, koska yhtälailla, ei se millään kuntouttavalla, se lisärahan tarve mihinkään tule katoamaan ikinä, että sitä saa kuntouttavaa, työkokeilua, jotain ryhmää käydä vaikka maailman tappiin asti, ja silti aina se sama ongelma, aikataulullisesti kun kyseessä on yötyö, ja molemmista tuloista kun tosiaan on tarkoitus pitää yhtä vahvasti kiinni, sekä Kelan tuista, että lisätuloista, niin väistämättä ne tulevat jatkuvasti olemaan siinä ristiriidassa keskenään, sikäli mikäli tuota tulomuotoa tekee. Kyllä mä olen kokenut asian siten, että mulla ei ole varaa luopua kummastakaan, koska tavallaan molemmilla tukee toistensa riittävyyttä, työttömyystuella keräystuoton, keräystuotolla työttömyystukien, ja siltä pohjalta katsottuna molemmat on tasan yhtä tärkeitä. Eräs te -toimistovirkailija sanoi panttikeräystä harrastukseksi. Itse olen eri linjoilla. Olen määritellyt, että en ikinä harrasta mitään rahan takia, ja rahan takia juurikin sitä teen. Jos en tekisi, en lähtisi välttämättä itsessään pelkästään sen keräämisen takia, eli nimenomaan rahan, tuoton tekemisen takia liikkeelle etsimään pantteja, vaan saattaisin enemmän, kuten varmaan kuka tahansa, ottaa satunnaisesti, vaikka kauppareissulla jonkin yksittäisen mukaan, jos sattuu kulkureitilleni. Vaan koska näin teen, sanotaan, että jos, mikäli suhtautuisin siihen "harrasteluna", niin ei se välttämättä olisi silloin yhtälailla tehokas se tuotto, siis, näin niinkuin mun tahdilla, mitä se nyt yleensä on, mutta siis, että se menisi vähän liian vähemmän tosissaan silloin, ja se ei ole tuottotavoitteen kannalta, tai ei ainakaan olisi ollut, mitenkään hyvä. Eli määritelmäni, ja sen periaatteen kautta, niin koska teen sitä sen rahan takia, kun ihan keräämisen takia keräämään erikseen lähden, niin kyllä se niin pitkälle työtä, bisnestä, itsensä työllistämistä on, kuin nyt vain voi olla, näin sen katsoisin. Ja tämä silloin, että koska ei ole siitä panttikeräystuotosta, eikä myöskään Kelan tuista mahdollisuus kummastakaan lupua, siis valikoiminen näiden välillä on kohtalaisen olematon, jo ihan nykyisen edunvalvontatilanteenikin takia. Se, jos on yhtään sellaista nimenomaan tähän hetkeen vaikuttavaa konkreettista lisätuloa, niin kyllähän se sitä viikkotuottoa, siis yhteensä, ne kolmen viikon aikana kaksi kertaa/viikko tulevat 30€ + sitten keräystuotto päälle, niin kyllähän se silloin hieman sitä tilikate, käyttövarakertymääkin nopeuttaa, tällöin myös edesauttaa menojeni toteutumista, eteenpäin viemistä, ehkä paremmin. Yhtälailla tosin, kuin mikä tahansa muukin, vaikka sitten kuntouttava, tai vaikka palkkatyö, niin se, että keräyshommassa on ainakin se yksi yhtäläinen

miinuspuoli, toisinaan, sen takia täytyy poistua kotoa, jos haluaa tuottoa saada aikaan. Siis yleensä, ja yhtälailla kuin esimerkiksi Parikillekkin kuntouttavaan mennessä jo sen kävelymatkan aikana ainakin silloin kertaalleen vallitsevat keliolosuhteet vei motivaatiota, niin yhtälailla se tuohon pullonkeräykseenkin kieltämättä vaikuttaa. Ainoa vain, että koska se nyt on noista mun lisätuloista, se muoto, jolla konkreettisimmin voi, ja on kannattavin ehkä vaikuttaa juuri tähän hetkeen, paid to click -sivustot Neobux ja You-Cubez , sekä mielipidepaneeli Telluspanel, niin ne ehkä ovat enemmänkin kertymänopeudeltaan, ja tämän (kin) hetken summiltaan kuitenkin enemmän vastaisuutta, jotain tulevaisuutta, jos tälle vuodelle jotain, jonkun niiden kautta, niin sitten ehkä myöhemmin tänä vuonna, tai vasta tulevina vuosina, niin näihin nähden panttikeräämisellä sen rahan saa kuitenkin heti käteen kun muovikassillisen, tai vaikka yhdenkin tölkin palauttaa, ja tarpeen mukaan, voi käyttää käteisenä, tai halutessaan laittaa tilille. Tästä syystä keräysbisnes on hieman sellaisessa, sanotaan merkityksellisemmässä asemassa. Sillä tukee sekä työttömyystukien riittävyyttä, että työttömyystuilla keräystyön riittävyyttä. Yhtälailla sekä työttömyystuilla, että panttikeräystuloilla kuitenkin myös sitä, että esimerkiksi näihin verkon kautta tehtäviin tuottoihin ei tarvitsisi toivottavasti kovin herkästi mennä aivan heti ainakaan puuttumaan, eli sillä vähän turvaa sitä, että niitä sitten taas tuonnempana, tai vaikka hetkellä, jolloin ei sitten taas jaksa välttämättä pullojen perässä kiertää tuottoa tekemässä, tai jostain muusta syystä, niin silloin olisi esimerkiksi jonkinlainen hyvä määrä jotain kautta nostettavissa. Tai jotain muuta, en tiedä, miten nuo nyt silleen muutoin jaottelisi. Jos noissa toki olisi jo, tehokkaampi se kertymänopeus, se, että tuottoa tulisi enemmän, nopeammin, niin tottakai, ehkä mieluiten, keskittyisinkin näihin, koska se sitten taas antaisi ehkä jotain muita mahdollisuuksia paremmin. Näillä kaikilla sitten yhteensä pyrin vaikuttamaan siihen, että virallisemmat, verottajankin tiedossa olevat tulot, kuten Amway, on ainakin suunnitteilla, että velkajärjestelystä päästyäni jatkan, ja aivan varmasti vähintään aloitan, ja koetan oikeasti saada paremmin toimimaan, sijoitukset, vähän jopa laajentaa, vastahan se oli kokeilu, joka 2018, 2019 vuosina ja viimevuoden alussa vielä oli . Siitä on hyvä jatkaa. Nyt olisi tarkoitus niitäkin selvitellä. Sijoittamisen osalta kiinnostaa, olisi tavoite sellaista tasaista, mahdollisesti kuukausittaista tuottoa, nousua, mielummin kuin se, että "osta-myy, osta-myy" -tyylistä sijoitustoimintaa. Eli jos, mikäli osakemerkinnän, osakkeen, tai vaikka sijoituksen vertaislainoihin tekee, niin se luultavasti ne osakkeet tulevat olemaan jäädäkseen. En ole tosin varma miten mahdollista tämä kaikkien kohdalla on, mutta sitäkin varmaan mietin, mutta koska sekään ei nyt mitä ilmeisimmin ole kovin mahdollista velkajärjestelyn aikana, niin painoarvo on, ja on ainakin tähän mennessä ollut, noilla nyt vähän epävirallisemmilla, erityisesti panttikeräämisellä. Eli se, tavoite olisi 2025 vuoteen mennessä saada, vaikka tietenkin menojakin varmasti on, niin myös säästöä jonkinverran kasaan, jotta nämä olisi helpompi saada silloin käyntiin. Mutta, siis se, että ei se silti tosiaan mihinkään katoa, vaikka kuinka harjoittelisi, kävisi kuntouttavassa, tai jonkin eläketutkimuksen yhteydessäkään harjoittelussa, niin silti se lisärahan tarvekkaan ei katoa mihinkään, ja tuo ristiriita siis sen päiväaktiivisuuden, ja sen, jos kunnolla, siis mahdollisimman tehokkaasti pyrkii panttejakin työkseen osittain keräämään, niin kyllä se ristiriita sen keräystulon, ja sen päiväaktiivisuuden välillä silloin on, ja pysyy silti. Tämän kun järjestelmä, Kela, Te -toimisto, työttömyysturvalautakunta, yhteiskunta ymmärtäisivät. Se ristiriita tulisi voida ratkaista muulla tavoin, kuin, että siinä kohtaa esimerkiksi tuijottaen pelkästään sitä vastikkeellisuutta, joka on jokseenkin kohtuuton, koska kuten olen tässä osassa viestiäni, tekstiäni todennutkin, niin se valinnan mahdollisuus on oikeasti, siis näin sen oikeasti koen, melkolailla olematon, toisinaan. Vaan on minulla sen panttikeräilynkin kohdalla, no, kuten esimerkiksi nytkin taas, pientä sellaista epävarmuutta taas, että vieläkö jaksaisi, ja sen niinkuin tulevastakin. Tätä nykyä kun tuntuu, että mikäli esimerkiksi kotikaupungissa olen, niin mieluiten ehkä sitten kuitenkin kotona, ettei mitenkään suuremmin innosta mihinkään viihtynyt omissa oloissaan jokseenkin hyvin, paitsi ne melko usein, että jos johkuu rautatiematkalle kotimaahan esimerkiksi, niin se sitten, siellä toki sosiaalisuuskin on

erilailla arvossaa. Mutta kai tämä kotona, neljän seinänkin sisällä viihtyminen on melko hyvä asia, etenkin korona-aikana, mutta en katso olevan siitä muutoinkaan haittaa. No, aika näyttää, alkanut vuosi näyttää, kuinka näiltä osin tänä vuonna sitten taas. Kävin nyt kuluneella viikolla kuitenkin, ihan kokeeksi, kolmena yönä katsomassa paikallisella rautatieasemalla, että löytyykö mitään, ja kyllä siitä oikeasti plussatuottoakin, itse ostettujen joukkoon sikäli hyvin kuitenkin keskiviikkoaamuun mennessä sai, että nyt on jokseenkin täyden oloinen, edes yksi muovikassillinen. Eri asia, milloin sen sitten palauttaa, ei sillä realisoinnilla nyt niin suuren suuri kiire, hyvä ajoitus, jos vaikka joskus ensiviikolla, maanantain-torstain välillä, siten, että sekin olisi, mikäli sen tilille tykkää laittaa, niin siellä myös pohjana torstain siirtoon, kun sen edunvalvontatililtä 30€ taas silloin käyttövaroihin saan. Mutta, että kyllä kansalaisena, te-toimiston, Kelan asiakkaana silti edellyttäisin, että mainitunlaisiakin ristiriitoja, näkemyksiä kokemuksia olisi tärkeä ymmärtää, katsoisin, koska tämä on yksi kohta, joka mahdollisesti vaikuttaa siihen, kuinka hyvin pystyn sitoutumaan edes työllistämistoimiin, niin sikäli, ei sillä minkäänmoisella harjoittelulla välttämättä sitä pois saa, vaan se on ihan ne muut juurisyyt, lähinnä se, että minulla jokin muu noista tulomuodoista muuttuisi kannattavammaksi, ehkä se on sitten se, koska sitä lisärahaa, jokatapauksessa tukienkin, ja erityisesti tukien päälle tarvitsee, ei se katoa sitten edelleenkään niin mihinkään. Eikä kyseessä sikäli ole mikään kannustinloukku, jos sen lisärahan pyrkii itse tekemään. Mun mielestä se on enemmänkin plussaa, että teen jo, ainakin osan mahdollisista käyttövaroistani itse, enkä kaikkien osalta pelkästään tukien varassa. Katsoisin sen asian olevan ennemminkin näin.

Näitä netin kautta olevia tulonlähteitä tosiaan, jotka eivät niin paljon vaikuta sitten niihin sitoutumismahdollisuuksiin, enempää työllistämistoimien, tai työmarkkinoiden osalta, siten kuin panttikeräily, koska ne ovat tulomuotoina sellaisia, että niitä ei varsinaisesti ole sidottu juurikaan aikaan ja paikkaan, vaan ihan itsessään siihen, että niitä vain tekee. Esimerkiksi, paid to click - sivustot, Neobux, jonka kautta tuotto on USD, Yhdysvaltain dollareissa, niin siinä, riippunee ensinnäkin jäsenyystasosta, ja toisekseen siitä, onko ns. referaaleja, vaiko ei. Itsehän olen nyt standarditasolla ollut toistaiseksi, siitäkin oma etunsa, vaikka sitten kertymä, tuottotahti/vuorokausi on hitaampaa. Siellä on ns. kiinteitä ilmoituksia, joita, mikäli olisin kultatasolla, niin niitä olisi vakituisesti 10, eli tuotto olisi päivässä, vuorokaudessa yli 10 senttiä, mutta, koska olen standardi - jäsen, niin niitä on vain neljä, ja se tuotto hieman vaihtelee, mutta yleensä jotain sentin päivä/vuorokausivauhtia vähintään menee. Riippuu aktiivisuudesta, ja tottakai sehän myös vaikuttaa jos syystä tai toisesta, jota koetan välttää, jäisi väliin. Samalla se menee siinä kuin muukin, kaikenlainen tietokoneen, internetin käyttö, jopa tämän viestin kirjoittamisen lomassa, kuten tuossa nyt muutoinkin, muutamia välilehtiä auki, eri sivustoja, on Yle Areenaa, on Facebook:ia, on Iltasanomia, on muutama deittisivusto, jne, jne, myös Neobux ja You-Cubez . Nostovara Neobux:issa on nykyään (ollut jo monta vuotta), 10 dollaria. Mukana olevasta kuvakaappauksesta (liitetiedostosta, varmaan näkyykin, että sen paremmalla puolella jo, mutta kyllä vielä tavoitetta, ja tällä kertaa (kin), että mahdollisimman pidemmälle koettaisi taas saada, malttaa, jaksaa, jotta paras mahdollinen hyöty, koska sitten kun sen taas nostaa, niin ottaa jonkin aikaa, ehkä jokusen vuoden kun uudestaan, edes tuo vähimmäisnostovara. Kuitenkin sanoisin, että ei huono tilanne, ja näilläkin onnistuu myös tukien riittävyyteen vaikuttamaan, käyttövaroihin, parantavassa mielessä, mikäli malttaa toimia oikein. Siinä mielessä tärkeä, mutta ei edelleenkään, enkä ole varma, että onko juuri

se, jonka saisi niin tuottavaksi kehitettyä, että sen varaan voisi ikinä edes hetkellisesti täysin jäädä, tuo kertymänopeus juurikin, että vaikka ajoittain hyvän summan onnistuisi nostamaan, niin se, että se ei ole sellaista, jatkuvaa tuloa kuitenkaan, kaiken aikaa, kuukausittain esimerkiksi. Rahat saa pankkitilille asti PayPal:in kautta, joskin, Neobux:issa se ei ole ymmärtääkseni ihan suoraan nykyään PayPal, kuten oli aikaisemmin, vaan toimii jonkinlaisen Tipalt:in kautta, ja koska en ole aikaan nostanut mitään sieltä, niin en ole vielä ihan niin kovin varma, kuinka se prosessi toimii. Kuitenkin, tavoitteena, etten edes ihan äkkiä sortuisi kokeilemaan. Aikanaan. Siten, että siitä ko. tuloille tarkoitetulle tililleekin onnistuisi jotain jo jättämään, pohjaa, sitä seuraavaan kertaan taas. Mukana tosiaan, itsestään siitä Neobux -tilistä, että minkälainen se on, näkymät, liitetiedostoina, näette samalla myös minkälainen tämän hetken summa, kertymä, että paljonko minulla siellä on, olisi saatavissa näin halutessani, ja siinä taitaa jotain muitakin tietoja minulla näkyä, niin jos vain mielenkiintoa kurkata, niin mielellään saa. Luulen, että saattaa olla, että kannattaa hieman ehkä zoomata, jos noita summia haluaa nähdä, tuon päätilin lukeman, en aivan varma ole siitä nimittäin, että kuinka hyvin ne muilla laitteilla näkyvät. Näyttökuva myös niistä maksukanavista, siis siitä, mitä kautta sieltä päin maksu on mahdollisuus nykyisellään saada. Sinne päin, en ole aivan varma tällä hetkellä, yksi syy siihen, miksi minulla ei edistyneempää jäsenyystasoa ole, ja toisaalta, en nyt tiedä, olisinko ihan 90 dollaria saadakseni Neobux:in kultatason tällä hetkellä valmis maksamaan. Standardinakin menee hyvin, ja koska sinne ei ole nyt laittanut mitään kiinni, niin sehän on oikeasti plussaa tuo kaikki, joka sillä palvelun tilillä on. Tässä vielä kuitenkin linkki, jos haluaa, voi tutkia sen kautta tarkemmin, tutustua omakohtaisesti itse palveluun:

https://www.neobux.com

You-Cubez on vastaavanlainen tulolähde, sivutulo, kuin Neobux, vaikka ehkä jotkin toiminnot erilaisia. Jäsenyystasosta riippuen miniminostoraja on joko 2 puntaa, neljä puntaa, tai standardina 8 puntaa. Itselläni on standardijäsenyys. Maksu minulle päin toimii sieltäkin yhtälailla PayPal:in kautta, yhtenä miinuspuolisena havaintona aikaisemmilta kerroilta vain, että heitä on saanut joskus muistutella maksupyynnöstä, tai sitten vaihtoehtoisesti minä en ole ollut oikein perillä siitä, että kuinka kauan menisi oikeasti siihen, että se käsitellään. No, opettelua, opettelua. Punnalla on hyvä kurssi. Mukana olevasta näyttökuvasta summa, joka siinä "Earnings" -kohdassa näkyy, eli 3 puntaa, 80 penniä, no, vähän yli, niin se olisi jotakuinkin euroissa 4,27€ , eli jokseenkin vahvempi euroon nähden. Yksi syy, miksi siitä valuutasta pidän. Joo, yksi punta tänään, tällä hetkellä on:

1 GBP = 1,12362 EUR . Kertymänopeus on hitaampi kuin Neobux:issa. Yhden pennin klikkailuun, siis, että saa kasaan, menee joku päivä, kaksi, ehkä kolme, mutta omaa tahtiaan, hitaasti, mutta varmasti, joka päivä/vuorokausi tulee aina vähän tehtyä. You-Cubez:ia yleensä muutamankin kerran vuorokauden aikana. Siellä ei ole, tai mikäli olen ymmärtänyt, sellaisia kiinteitä ilmoituksia, ja niitä ilmoituksia tulee tarjolle useammin, kuin kerta vuorokauteen, sen klikkaamisen jälkeen. Neobux:issa yleensä pääsääntöisesti kerran, paljonko niitä kulloinkin on, ja välillä tarkistaa onko tullut uusia, You-

Cubez:issa sitten ehkä jotenkin jatkuvammin, tavallaan. No, tämä nyt, miten sen parhaiten osaan nyt muotoilla, kertoa. You-Cubez:ista myös mukana viestissä näyttökuvaa, niin pääsee nyt, jos uteliaisuus pääsi tämän perusteella heräämään, kurkkaamaan tiliäni ko. sivustolla. Ja omakohtaisesti muutoin tutustumaan palveluun jälleen, linkin kautta:

https://www.you-cubez.com/index.php

Telluspanel on mielipidekyselypaneeli, josta olen tainnut myös mainita. Yksi näistä tämän hetkisistä sivutulo, lisätulonmuodoista. Telluspanel:ista olen nyt viimeimmäksi ennen kuluneen vuoden itsenäisyyspäivää, siinä joskus marras - joulukuun vaihteessa nostanut rahaa, kertymää oli silloin 44,40€ , ja nostin siis 40€ . Tuli samalla kokeiltua sekin, että kuinka se menee, jos sieltä enemmän kuin vain yhden kympin nostaa, niin kyllä juu, erissä menee, eli jokaisen 10 euron osalta, täytyy maksupyyntö tehdä erikseen, kuitenkin siis maksupyynnöt kun laittaa samalla kertaa, niin oletettavasti ne PayPal -tilille siirtyvät myös samalla kertaa. Siirtopalkkio PayPal:iin on 0,20€ , eli tässä tapauksessa kun nostin 40€ nyt viimevuoden loppupuolella (tarkempi ajankohta taitaa näkyä näyttökuvasta, kuvakaappaus muistaakseni tilitapahtumistani), niin sain 39,20€ . Jos siis esimerkiksi nostaisi 50€, saisi tasan 49€ , ja jos taas satasen edestä, joka sekin siis 10 euron erissä kuitenkin täytyy ne pyynnöt tehdä, niin jokaista kymppiä kohden se 0,20€ , eli hetkinen, meneeköhän se sitten 98 euroa tasan, no, juu. Nyt tietää sen myös, niin osaa ainakin paremmin arvoida näitäkin vastaisuudessa, että miten, ja ehkä myös budjettitarpeesta riippuen minkä verran, kulloinkin ehkä käyttöön ottaisi. Tiedän, että ensikerralla ainakin jo parempi pohjasumma, kaikkeahan ei tarvitse nostaa kerralla, nytkin, no, koska 10€ on vähimmäis määrä, jonka voi nostaa, niin se täytyy olla tarpeeksi tasasummia. 44,40€ ei siis saa koko summaa, vaan vain siihen 40€ asti, eli minulle silloin nyt joulukuussa jäi siitä pohjaa, 4,40€ , jollen aivan väärin muista. No, tänään on nyt sitten sen jälkeen mennyt uudestaan, kuten näyttökuvasta näkyy, 20€ yli jo vähän, ja täytyy, kyllä olisi tavoite, että paremmaksi ennen seuraavaa nostoa laittaa kuin viimevuonna, mutta huomioiden, että ensimmäinen vuosi, jolloin mulla on jo tammikuussa yli 20€ siellä ja vuosi vasta aluillaan, kun muistelen ensimmäistä kertaa kun olen saanut nostanut 20 euroa, ja saanut jonkun 19, 60 muistaakseni sieltä, ja sekin oli vasta sen vuoden (en muista minkä vuoden, mutta tässä joskus nyt viimeisen, varmaan kolmen vuoden sisään) huhtikuussa, ja kahden tilin avulla. En muista kyllä, että niin kauan kuin olen tuohon paneeliin kuulunut, että minulla olisi ikinä ollut näin alkuvuodesta edes vähimmäisnostovaraa, niin onhan se sekin, ja varmaan, kuten tilitapahtumistanikin selviää, viimevuonna se oli joskus huhtikuussa, se edellinen ennen, olisikohan ollut nyt viimevuoden marraskuun viimeinen päivä se viimeisin päivä kun maksupyynnöt olen tehnyt, niin siihen nähden on nyt ehkä pikkuisen parempaa tahtia tullut kasaan edes tuo olemassa oleva summa. Näin ehkä voisi kuvitella, että jos, mikäli tätä malttia, ja säästäväisyyttä tässäkin riittää, tänäkin vuonna, niin kuitenkin näistä kolmesta Telluspanel ehkä on se tehokkain sitten. Mukana tästäkin näyttökuvaa, ja linkki, jota kautta omakohtaisesti pääsee itse palveluun tutustumaan, niin halutessaan:

http://telluspanel.com/fi/

Virallisempia itsestä riippuvia tulonlähteitä, liiketoimintaa, sijoituksia, no, edelleen tavoitteena suunnitelmissa, jos oppisi, kehittyisi paremmin tekemään, niin:

https://www.amway.fi , mutta syystä, tai toisesta sen rinnalle on ajatus noussut myös sijoittamisesta. Sanotaan näin kyllä, että sijoitushan se on jo sekin, että kun, jos panttikeräilyä varteen ostaa muutaman 0,20€ muovikassin, niin se on sijoitus siihen toimeentuloon, bisnekseen, joka on maksanut itsensä vielä suht. hyvin takaisin. Jos yhdenkin täyden muovikassillisen tuotto on jotain 5€ vähintään, tai enemmänkin, niin onhan siinä yhdessäkin jo muutaman muovikassin hinta tullut silloin takaisin. Mutta, näin nyt, niin jotain, kun se tavoite, edelleen, jotta olisi aikaa parhaiten, eniten, itselleen elämiselle, itselle tärkeille asioille, joita käsittelen näiden ensisijaisempien tulotavoitteiden jälkeen, siis kuten alussa olevassa tiivistelmässä olen maininnut, niin se, että se tulo, nyt joka on työllistymistavoitteena ensisijainen, on sellainen, joka ei fyysisesti sido välttämättä siihen itseensä tuoton tekemiseen, vaan se oikeasti näin ollen antaisi parhaiten aikaa kaikelle muulle, tärkeämmälle, mielenkiintoisemmalle. Tästä syystä, minullahan oli ennen velkajärjestelyä olemassa jo, kaksi, joita meinaan sen päätyttyä, jos vain yhtään mahdollista, jatkaa, eli oikeastaan, niin no, toinen ei samoja, joille olen itse velkaa, laina yrityksiä, toinen on.

http://www.osinkotuottoa.fi (Blue Finance/Osinkotuottoa) . Blue Finance on yksi niistä yrityksistä, joille kuitenkin olen myös tällä hetkellä velkaa, 2018 vuonna ensimmäisen kerran kokeilin, maksimissaan sijoituksia oli kolme merkintää, siis kolme osaketta. Ensimmäisen kuukauden jälkeen muistelisin, siis kun ensimmäinen niistä oli sen kuukauden ollut, että tuli jotain 8 senttiä, ja sitten kun silloin vielä möin toimeentulotuen takia ne pois (the next time mielellään paremmalla menestyksellä, kiitos), niin kuukausituotto oli noussut johonkin, jos en aivan väärin muista, 0,68 senttiin, että kyllähän siinä jotakin on tapahtunut. En tarkkaan noita summia muista, mutta sen suuntaista kuitenkin.

https://www.fellowfinance.fi , viimeisin, josta piti jäljellä olevat pääomat, tuottoineen kaikkineen myydä pois, ennen velkajärjestelyä, eli en nyt tarkkaan muista, olisiko ollut aktiivisena vielä viimevuoden alkupuolella.

Nämä nyt niitä, joita olisi tarkoitus, aikaisemman kokemuksen perusteella jatkaa, kun mahdollista. Näiden lisäksi selvittely mahdollisuuksista ainakin tällaiseen:

https://www.credit24.fi/yritys.html / https://www.ipfin.co.uk/en/index.html , sekä sitten, niin muutoin olen ajatellut, että jonkinverran enemmänkin sellaiset alat, yritykset sijoituskohteena kiinnostaa, joista syystä tai toisesta muutoinkin, esimerkiksi harrastuksen, mielenkiinnon kohteena jotakin kautta kiinnostunut, esimerkiksi:

https://thewaltdisneycompany.com ,

https://www.universalpictures.com ,

https://www.foxcorporation.com ,

https://www.dolby.com ,

https://www.paramount.com

Tai sitten, sellaisia, mitkä muutoin koen kiinnostaviksi, kuten Finnair, tai Viking Line, tai kannattaviksi, jonkinlaisen varovaisen arvion mukaan, kuten juurikin tuollaiset lainayritykset, rahoituslaitokset, perintäyhtiöt, Intrum, Elisa, Terveystalo, tai sen tyylisiä. Eilen uteliaisuudesta näitä muutamia tutkiskelin Nordnetin (https://www.nordnet.fi/fi) kautta, kun pitkästä aikaa sinnekkin kirjauduin, löydettyäni salasanan, tärkeiden papereitteni joukosta. Ei onneksi tarvinut kauaa etsiä, sittenkään, ensin vaan kun en tarkkaan muistanut, että missä välissä, mutta löytyi melko pian. Kannatti ennen joulua järjestellä.

Lähtökohtaisesti nämä, näiden jatkaminen/aloittaminen menee sattuneesta syystä sinne 2025 vuodelle, ja siitä eteenpäin. Kuitenkin, koen, että tämä on nyt se ensisijaisin työllistymissuunta, se, kuinka Kelan tuilta pääsisi omilleen, alkuun tarvittaessa tosiaan vaikka niistä tuista itsestään sijoittamalla, sen mitä sen hetkinen taloustilanne kestää. Tätä varten myös nuo olemassa olevat lisätulot, koska ne ja tuet yhteensä, näkisin, että olisi jonkinlainen mahdollisuus saada säästöäkin aikaan paremmin, vaikka toki kulutustakin olisi. Eli palkkatyö ei nyt ole se ensisijaisin, ainakaan tämän hetken elämäntilanteella, ajatuksissa, vaan juurikin tuollaiset tulomuodot enemmän, sellainen tulo, joka tosiaan antaa aikaa niille tärkeimmille, itselle mielenkiintoisimmille asioille, yleensä elämiselle, elämästä nauttimiselle, hyvinvoinnille. Tästä syystä, sen lisäksi, että yksi näistä edellä mainituista tulomuodoistani, töistäni vaikuttaa siihen jo työllistämistoimenpiteisiinkin sitoutumiseen jonkinverran, niin kun se ei sieltä vaikka kuinka olisi minkälaisissa harjoitteluissa, mihinkään katoa, katson sen siltä osin kohtalaisen ajan tuhlaukseksi, ja edellyttäisin ennemmin tosiaan, että järjestelmä, Kela, te -toimisto, työttömyysturvalautakunta tämän asian laidan paremmin ymmärtäisivät, osaisivat ottaa huomioon, ja koetettaisiin siitäkin syystä jo etsiä jotakin muuta mahdollista ratkaisua siihen, että jos, mikäli en pysty sitoutumaan täysin ihan kaiken aikaa, niin jotain muuta, kuin minkäänlaista harjoitteluakaan, edes tutkimusten yhteydessä, koska se tosiaan on suht. tehotonta, ihan siitä syystä, että tuo ristiriitainen tilanne kahden tulon välillä, on mitä luultavimmin melko pysyvä, ja silti niistä tulee mahdollisimman tehokkaasti molemmista pitää kiinni, niin, edellyttäen siis, että nyt tuota keräystuloa koetan jatkossakin tehdä, ihan sillä tavoin, lähtemällä itse sen keräämisen takia liikkeelle. Jos siis nyt esitin tarpeeksi, sillä tavoin selkeästi tämän, että ajatukseni siis ymmärrettiin? No, se ei tosiaan ole ainoa palkkatyötä varten oleviin työllistämistoimiin mahdollisesti vaikuttava tekijä, sitoututumiskykyni, mahdollisuuksieni osalta.

Aloitetaan nyt sillä, asia, jonka varmaan monet nykyäänkin vielä, kovin intiimiksi, mutta myös elämän hienoimmaksi asiaksia mieltävät. Seksi. Itselläni se on jokseenkin vähäistä, harvinaista, vaikka onkin myös kuten, sen määrittelen, korvaushoito, ja maksulliset. Siinä määrin olen pyrkinyt pääsemään eroon siitä intiimiydestä, että ei se mulle itselleni ole ongelma, esimerkiksi tällä tavoin välttämättä esimerkiksi sähköpostiviestin välityksellä koettaa saada ymmärretyksi, kuinka, tärkeä, se mulle on, ja vaikuttaa myös siis ajoittain, siis se yleensä sen toteutumaan saaminen myös edelläkin mainittuun sitoutumiskykyyn. Yksi niistä asioista, joita varten elän, seksiä, panemista varten. Mulle se on, näin sen olen määritellyt, ja mä pyrin myö määrittelemään yhteiskuntaa samalla, ja siihen, että määritelmäni menevät läpi yhteiskunnassa (en olisi muutoin ottanut siihen lakiuudistukseen kantaa), laittamalla lausuntoa syksyllä menemään, jos se ei olisi niinkin merkittävä, kuten katson, elämisen arvoisen elämän kannalta. Yksi, ainakin henkisesti hengissä pysymisen kannalta, sitä kautta myös varmasti fyysisesti, jollain tasolla, hengissä pysymisen kannalta merkittävä, tärkeä perustarve. Yhtäläinen vähintään yhtälailla tärkeä perustarve ruoan, unen tarpeen, lämmön (asunnon tarpeen), ja muiden sellaisten kanssa. Ei tosiaankaan millään tavoin vain pelkkä "harrastus" . En harrasta

ymmärtääkseni syömistäkään, tai onko wc:ssä asiointi harrastus, niin miksi sitten tältä pohjalta katsottuna seksikään on harrastus. Se on jotain, paljon, huomattavasti tärkeämpää. Ravinnon lisäksi yksi tärkeimpiä tarpeita yksi tärkeimpiä hyvinvoinnin, ja nautinnon lähteitä. Itse en tosiaankaan osaa ikinä kyllästyä toisaalta asiohin, jotka ovat minulle oikeasti tärkeitä, sama koskee myös tätä. Vaihtuvuutta, ehkä toisinaan haluaa, mutta ei se silti sitä sen tärkeyttä poista. Tämä vaikuttaa suuresti myös ajoittain, olen huomannut, sitoutumiskykyyni. Jokseenkin jälleen, ehkä ristiriitaista. Minullahan, sattuneista syistä, kun ei elämäni ensimmäistä tyttöystävää ole vielä koskaan ollut, sekin haku on kyllä päällä, ja siihenkin, varmaan parisuhteeseen olettaisi merkittävästi seksin kuuluvan, mutta myös muutakin, no, niin en nyt ole ainakaan huomannut, että parisuhteessa olisin, tai jos olenkin, niin joku sen ainakin voisi siinä tapauksessa kertoa minulle. Tässä puhunkin kuitenkin pelkästä seksistä, joko satunnaisista yhden hetken jutuista, tai vakituisemmasta, mahdollisesti seksisuhteesta. Vaikka itselläni on melko vähän, ja harvoin siihen nähden, mitkä mun tarpeet koen olevan, niin silti kuitenkin muutamia tässä, sillä ajallakin, kun olen omilleni muuttanut. Yksi ennen sitä. 2013 vuonna, edellisen opiskeluni, no, opiskelun kokeilun aikaan, ehkä paremminkin, niin alkuunhan se meni hyvin, mutta sitten alkoi tosiaan kun se motivaatio laski, niin kiinnostaa yleisesti ehkä jonkinlainen juhliminen (käsittäen siis myös alkoholin), enemmän, kai se oli jonkinlaista ajankuluakin, ja yhtäkaikki kuitenkin, kivaa. No, eihän silloinkaan ihan joka hetki, kuten sanoin, nämä ajat kun on joutunut olemaan ilman, kun en ole saanut, siis seksiä, niin ovat olleet ikävä kyllä melko pitkiä. Olisi edes kerta kuussa, kuin yli vuoden täysin ilman, niin sehän olisi vallitsevaan nähden huomattava parannus. Milloinkohan, viimeksi maksullista joskus 2018 syksyllä, ehkä, olisikohan ollut sen jälkeen, niin kun tähänhän heijastaa budjettitilanne jonkinverrankin, ja maksutonta viimeksi siinä helmikuussa 2019. No, silloin 2013 syksyllä/talvella 2013-2014 ensimmäisen kerran makuun pääsin, ja sillä tavoin ajoittain ehkä varmistamaan saantiani, maksullisten kautta. Aluksi jotain Thai-hieronnan tyylistä, mutta siitä sitä oli sitten helpompi laajentaa. Nykyisellään ehkä ei niin useasti sitten noissa hieronnoissa, kuin jonkun yksittäisen, vaikka sitten ihan kotimaisen, opiskelujaan, tjms, mahdollisesti rahoittavan viehätyksen luona. Ja usein myös ainakin yhden uuden pyrkii tapaamaan. Ristiriitaista asiassa on se, että se, maksullisissa käyminen vaatii rahaa, joskin, olen määritellyt, kun olen määritellyt, seksin tärkeäksi perustarpeeksi, yksi myös määrittelen sen ainakin itselle yhdeksi tärkeimmäksi perus arvoksi, että sen toteutuminen tulisi yhtälailla, varmasti kuulua tasan jokaiselle seksin tarpeiselle, seksiä haluavalle yksilölle, myös esimerkiksi työttömälle, ja vaikkapa toimeentulotuella elävälle, maksullisten kautta, eli kyllä, kansalaisena katson, edellytän, että yhteiskunnan proriteetteja, ja arvoja tulisi sikäli muuttaa ja melko vahvastikkin, nyt kyseenalaistaa ja ravistella, että tällainen, näinkin vahvasti tärkeä perustarve, perus -ja ihmisoikeus, kuin seksi, seksin saanti oikeasti toteutuisi kansalaisilla, yksilöillä, ihmisillä paremmin, parisuhde, tai varallisuus/työtilanteeseen, katsomatta. Vähävaraisella tulee olla yhtäläinen oikeus saada seksiä toiselta ihmiseltä, esimerkiksi heterolla toiselta heterolta, vaikkapa sitten maksullisten kautta, eli oikeus varmaan pääsyyn, vaikka yhteiskunnan taloudellisella avustuksella, taikka vaikka hyväntekeväisyyden kautta, ellei sitten seksipalveluita esimerkiksi julkisten palveluiden piiriin, jolloin yhtäläisesti samanlaiset asiakasystävälliset hinnat, kuin julkisessa terveydenhuollossa. Mutta, katson yhtenä hyvänä vaihtohtona, että seksiä vartenkin saisi esimerkiksi ihan erikseen vielä lisää tukea, jotta siihen olisi tarvittaessa varaa, eikä tarvitsisi sen takia velkaannuttaa itseään, kuten minulle on, osittain tästä syystä juurikin käynyt. Olen ottanut jonkinlaiseksi tavoitteeksi, yhdeksi projektiksi omalta osaltani, en tällä hetkellä mitenkään julkisesti, mutta ainakin nyt jonkinverran jo, esimerkiksi erinäisten keskustelupalstojen, ja somen kautta, kuitenkin, sattuneesta syystä varovaisesti ollen, ainakin se, että en omalla nimelläni, tätä kuitenkin, tätäkin näkökulmaa yleiseen keskusteluun tuomassa, kansalaisvaikuttaa, koska katson sen olevan vakava asia, että se ei tosiaankaan toteudu kaikilla. Ehdottomasti vakava vääryys, unohdus yhteiskunnan taholta. Mielestäni se asia kaipaa muutosta. No niin, eli siis sellainen sivumaininta, tai kannanotto, mutta siis, niin ristiriitaista siinä on

se, että maksullisiin tarvitsee sitä rahaa, mutta koska katson, määrittelen, koen oikeasti seksin näinkin tärkeäksi, ja varmasti vielä tästä vähäisyydestään johtuen se mulla, sen tärkeys korostuu siitäkin syystä, kun muutoinkin tällainen asperger, ja vahvasti sitten ehkä joltain kohtaa tunne-ihminenkin olen, tai jotain, en tiedä, mutta, että kyllä, koska seksi on sellainen asia, sellainen tarve, että sen toteutuminen tulee menemään vastakin, se on mennyt, ja menee vastakin, siis melkolailla kaiken ulkoa tulevan velvoitteen edelle, tarvittaessa, kyllä katson, sen verran tärkeä arvokysymys ja perustarve, perus -ja ihmisoikeus se minulle on. Tämän kun saisi vielä läpi yhteiskunnassakin, että asia osattaisiin ottaa esimerkiksi päättävilläkin tahoilla, mutta myös alemmilla, tarpeeksi vakavasti. Tämä perustuu myös sellaiseen yhteen havaintoon, oppiin, että kyllä, koska sitä kuitenkin etenkin, kun näinkin harvoin on, niin kyllä silloin kun siihen on mahdollisuus, niin esimerkiksi oli arki, tai viikonloppu, niin kyllä ei se päivää katso, silloin kun tekee mieli, ja siihen on mahdollisuus, tulee se tilanne voida käyttää hyväksi. Tarkoitan, että silloin kun tekee mieli, niin on suht. tärkeä saada asia toteutukseen, välittämättä esimerkiksi silloin siitä mitä seuraavana päivänä, ja minkälaisin aikatauluin, vaan silloin, vaikka se olisi keskelläkin viikkoa, niin silloin tosiaan mennään sen toteutukseen saamisen ehdoin, ja aikatauluin, ja sitten vasta aletaan taas miettiä, että ehtiikö johonkin muualle, mihin nyt sitten vain. Niitä hetkiä on ollut silloin -13-14 talvella, kun on koulupäivän jälkeen lähtenyt vielä johonkin päin, yleisimmin silloin ainakin, johonkin päin Helsinkiä, jotakuta maksullista tapaamaan, en mä silloin tätä periaatetta, määritelmää, sitä kuinka tärkeäksi tämän koen, osannut itsestäni tunnistaa samalla tavoin, mutta siis sillä perusteellahan sitä mentiin, sitten joko ehti viimeiseen Kouvolaan päin tulevaan (lähijunaan), tai sitten ei, tärkein asia oli kuitenkin, että seksiä sai. On sitä, pisimmillään tullut sen takia käytyä Kuopiossa, ja myös Tampereella, lähimmillään, no, Kouvolassa, joskin tämä, ei niin hyvin Kouvolassa ehkä tarjontaa, maksullisten osalta, ja koska anteeksi antamattoman heikohko kysyntä valtaosan aikaa noin muutoin, jos maksuttomia miettii, niin, ja jostain muustakin syystä, niin helpompi muualla käydä, niin ja siis lähin noista muista varmaankin Lahti. Sanotaan, myös kuinka asian määrittelen, ja koen, niin yksi epäoikeudenmukaisimmista, törkeimmistä suhtautumisista yhteiskunnalla on siinä kohtaa, että näin perustavaa laatua oleva tarve, määritellään "addiktioksi", ja se, että sitä pyritään "hoitamaan, vähentämään", lääkkeillä, kun ainoa oikea lääke on tosiaan se, että silloin kun sitä tekee mieli, niin sitä silloin saa, tai vähintään melko pian sen aikoihin, noin niinkuin ajankohdallisesti, kellonajallisesti. Siis se yhteiskunnan harjoittama aivopesu, seksin tarpeen vähättely, se, että sitä edes pyritään hoitamaan johonkin, eikä edes koeteta sopeutua, ja järjestää asiaa siten, että nämä yksilölliset seksitarpeet oikeasti toteutuvat, niin se on yhteiskunnan kannalta jotain niin käsittämätöntä, ehdottomasti tuomittavaa, eikä saa hyväksyä. Yksi varmaan niistä syistä, miksi arvostukseni lääkäreiden ammattikuntaa kohtaan on hieman ehkä laskenut, jos hekin puhuvat "kohtuudesta", ja jostain "lääkehoidosta", sen yksilön tarpeisiin sopeutumisen sijasta. Sitä samaa yhteiskunnallista aivopesua se on, jos ko. tarvetta sillä tavoin anteeksi antamattomasti pyritään tukahduttamaan. Epäoikeudenmukaista. No, siis, silti, kyllä edellyttäisin, että nimenomaisesti tämä, koska se itselläni tosiaan, sen ehdoilla ajoittain, siis seksin, seksin saannin toteutumisen, sen järjestämisen ehdoilla ajoittain tulee mentyä (niin, olen silloin Parikilla työkokeilussa/kuntouttavassa ollessan, kerran sen takia, että tarjoitui tilaisuus, myös keräystulon tekemisen keskeyttänyt sen takia, että nainen aamuyöstä, hänen päästyään baarista, tykkäsi lähteä mukaani, ja se juuri oli niitä tilanteita, joka meni, siten kuten sen määrittelen, seuraavan päivän aikataulujen edelle), no, myöhästyinhän mä silloin sitten vähän, kuntouttavasti, en muista, että kuinka paljon, koska sattuneesta syystä heräsin myöhempään, että koin tärkeäksi, ja määrittelin sen seksin tärkeämmäksi, niin en sitten siinä kohtaa tosiaan halunnut alkaa mitenkään liian paljon kiirehtimään, ja toista sitten herättelemään, niin myös, kyllä. Eli tämä on yksi niistä, jotka ehdottomasti edellyttäisin, haluaisin myös tukijärjestelmän, Kelan, te-toimiston, tyttömyysturvalautakunnan, ymmärtävän, kuinka seksiin suhtaudun, eli tosiaan ei mikään harrastus, ja kuinka tärkeä se, saa myös

jatkossakin olla, kun en itse siitä muulla tavoin ongelmaa tee, enkä katso sen olevan ongelma, niin edellytän, että muutkaan tahot eivät, vaan, että sopeutuvat ennemmin tähän minun määritelmään, siihen, kuinka asian sisäisesti koen, ja tunnen, jolta pohjalta sen tosiaan myös määrittelen, kuin määrittelen. Se on jotain, tuntuu niin väärältä, ei sitä se eläkeselvittelynkään porukka tuntunut sitä käsittävän, en tosin muista mainitsinko asiasta, silloisissa selvittelyissäni, tällaisissa samanlaisissa avautumisissani, mutta siis, toinen niistä asioista, ja oikeastaan jollain tasolla vielä tärkeämpi, niin ei tämäkään millään tavoin sieltä mihinkään katoa. Se nyt toistaiseksi, ellei tämä mun ajattelu sitten jostain syystä aikaa myöten taas hieman tasaannu, niin tulee olemaan niin, että seksi menee ajoittain, ja sen toteutumisen, miten sen toteutuminen kulloinkin edellyttää, myös sitä, että menee niin työllistämistoimien, menisi palkkatyön, varmaan muutaman, ihan näiden toimeentulotukitukiasioiden ulkopuolistenkin asioiden edelle, ajoittain, riippunee tilanteesta kyllä, ja siitä, mitä aihetta kohtaan sen asettaa vastakkain. Se, että se menee esimerkiksi palkkatyön, ja palkkatyöhön tähtäävien työllistämistoimien edelle, ehkä, siis, että määrittelen sen niinkin paljon tärkeämmäksi, niin siinä yksi syy, miksi mulle on ensisijaisimmaksi työllistymisvaihtoehdoksi, tulojen parantamiseksi pikkuisen vahvistunut juurikin tuo itsestä riippuvien, omistajuuteen perustuvien, ei fyysisesti siihen itseensä tuoton tekemiseen sitovat tulomuodot. Katsoisin, että sen tyylisen, sen tyylisiä tuloja, töitä, bisneksiä, kun, jos saisi toimimaan, niin esimerkiksi palkkatyöhön nähden, se antaisi parhaiten mahdollisesti sitä aikaa, tämänkin paremmalle toteutumiselle, myöskin mahdollisuuksia ehkä oletettavasti eritavoin, mikäli niitä saisi kehiteltyä toimivammiksi,taloudellisesti parempia mahdollisuuksia. Se, tosiaan, että tuntuu niin jotenkin pahalta, väärältä, että tätä ei ole myöskään aikaisemmin osattu huomioida, asiaan vaikuttavana seikkana, edes koetettu sopeutua, tulla minua vastaan asiassa. Yksi niistä syistä, joista se saisi myös se vastikkeellisuuskäsitekkin ainakin pikkuisen hiipua, vastikkeeton perutulokin olisi parempi, mielellään, tästä saa laittaa vinkkiä myös ylemmille tahoille. Mutta, siis tosiaan se, että minkälaisesta rautalangasta se mun pitäisi muotoilla, ja minkälaiseksi teokseksi, että ymmärrettäisiin, että tämä, miten sen tosiaan koen, niin ei mun helppo ole siitä luopua, itsensä rääkkäämiseksi minä sen katsoisin, jos en sitten niinä tärkeinä hetkinä ajoittain, ennemmin toimisi tässä kohtaa mun seksihalujen mukaan, ja jättäisikin vaikka kuntouttavan, sanktioidenkin uhalla väliin, niin en nyt mitenkään heppoisin perustein tosiaan alkaisi itseeni, sillä tavoin rääkkäämään, että olisin ilman, vain, sen takia, että jotain ns. toisen teettämää työtä, jonka yhtälön, jos onnistuisi, tai ainakin parantamaan mahdollisuuksia, että olisi varaa vielä paremmin myös sellaiseen omaehtoisempaankin toimintaan, vaikka sitten niiden sijoitustulojen kautta, joskus, jossain vaiheessa. Kaiken kaikkiaan, se jos on sen päätoimisen tulon lisäksi, olipa ihan yleisillä työmarkkinoilla oleva palkkatyösuhde, tai kuntouttava, eli Kelan tuet, niin kaiken kaikkiaan, mikäli sen lisäksi on muitakin tuloja, etenkin, jos niitä on vähintään saman verran kuin siitä pääsääntöisemmästä saatava määrä, tai vaikka enemmänkin, niin kyllähän silloin ehkä taloudellisesti on varaa enemmän myös poikkeamiin. Tässä kuitenkin yksi syy myöskin, koska se jotenkin tuntui tosiaan pahalta, että eläkeselvittelyssä oltiin jotain työharjoittelua puuhamassa, että kun tiesin, että ei se tuo seksin tärkeys, ja se, että toimin ennemmin tarvittaessa, jos se toteutuminen sitä edellyttää, niin enemmänkin niillä ehdoilla, niin sen itse tiesin, niin tiesin, että ei se olisi sillä harjoittelulla lähtenyt yhtään mihinkään, vaikka osaisinkin, sitä, tätä tai tuota, ja vaikka olisinkin onnistunut silloin noudattamaan niitä työaikoja, koska siitä se on kiinni, onko mulla ehkä sillä hetkellä varaa, siis ihan konkreettisesti käyttövaraa, tilikatetta päästäkseni halutessani juuri esimerkiksi maksullisiin, vaiko ei, niin siitä se enemmänkin kiinni on, eikä mistään harjoittelusta, tai, miten muissa tilanteissa, tai vaikka hetkinä kun sitä en aseta esimerkiksi sen työn, tai työllistämistoimen edelle, niin kyllähän nuo silloin onnistuu siten, kuten niiden oletetaan onnistuvan, vaan kun tässä on juurikin tämä. Tälläkin hetkellä, etenkin kun nyt edellisestä kerrasta on sen verran aikaa, niin kyllä jos mun pitäisi asettaa vastakkain, joko se, että jos tarjoutuu mahdollisuus saada seksiä, päästä panolle, tai kuntouttavan, tai jonkin toisen

työllistämistoimen aloitus, niin luultavasti arvojärjestyksessään seksi tulee näistä kahdesta edelle melko kirkkaasti menevän. Sitä mä enemmän kuitenkin nytkin odotan, että jos sitä mahdollisuutta aukeaisi. Puhuin korvaushoidosta, aikaisemmin tässä osassa tekstiäni, tarkoitin sillä sitä omatoimisempaa. Määrittelen sitten sen toiselta, oikealta kumppanilta saatavan seksin aidoksi seksiksi, eli juuri se, joka eniten se pyrkimys, tavoite on. Kyllä korvaushoidonkin kanssa pärjää, se on hetkellisesti hyvä keino, helpottaa tilannetta, mutta yksinään ja pitkittyessään, niin kyllä mä ainakin, mitä olen nyt taas havainnut, niin silti aito olisi se, jota saisi ehdottomasti enemmän olla, eli ei korvaa itse tyydytys oikeaa kumppania mitenkään sitten kuitenkaan, pidemmän päälle välttämättä yhtälailla niin hyvin. Vaikka silläkin on jaksanut. Sekin yhtä tärkeää, siis aiheen mukaisesti silti, ja ettei pää nyt kokonaan hajoaisi, liian levottomaksi menisi, toisinaan useamman kertaa päivään täytyy päästä pitkälleen sen, yhden lelun kanssa, kone auki lattialle sängynviereen, ja sopivanlaiset kuvat, tai sivustot esille, eli ei mikään pikaisinkaan mahdollisuus toimitus, itsellä, näin nyt. Tuon takia muistelisin jostain näistä tällaisesta työllistämissuunnitelmapalaverista, tjms ehkä melkein ainakin myöhästyneeni hieman, mutta sekin, meni silloin, juurikin tavallaan, sillä hetkellä ensisijaisimmaksi. Niin tämä, taas, jälleen, että näihin osattaisiin näiden toimeentulotuki, työllistämis, tukilainsäädännönkin puolesta suhtautua paremmin, siksi ajattelin, että hyvä se on nyt tästäkin kertoa, kuten olen luvannut, siis yksi, jota tosiaan sitoutumismahdollisuuksiini ehkä toisinaan saattaa vaikuttaa, aiheena, tarpeena, arvona.

Harrastukse on toinen, näistä joita varten oikeasti elää, siis jotka yhtälailla ehkä sitä aikaa eniten näistä mun toiminnoista, tekemisistä tarvitsisivat. Etenkin jokin tyyliin se, ajoittainen, sekin tuntuu olevan, ei mitenkään viikonpäivä, ei vuodenaika, tms sidonnainen, tarvis matkailuun, arkimatkailukin ihan yhtälailla, se maisemanvaihto, etenkin muutamissa tilanteissa, se, että alkaa itseä kypsyttää tämä, samat kulmat, sama porukka tuolla kaduilla, siksi varmaan kotikaupungissa ollessa, ja nytkin, niin viihdyn, koettanut ollakkin enemmän ainakin toistaiseksi jälleen, ns. neljän seinän sisällä. Sit eriasia jos jossain just reissun päällä olisi. Eli on se kotimaan junamatkailu, kauemmaksikin kuin vain ihan lähimpään, johonkin noista naapurikaupungeista, niin on se, maisemanvaihto siinä mielessä, mikäli siihen olisi varaa, eräänlainen "henkireikä" mulle myös, ja koska sehän limittyy, sitä harrastusmuotoa voi toteuttaa melkein mistä syystä vain. Jonkin toisen harrasteen, esimerkiksi suosikkibändin keikalla käydessä, tai vaikka päästäkseen juurikin yllä mainittuun viitaten, niin seksitapaamiseen, tai ihan muutoin vain. Samaan kyllä sitten myös kulminoituu, yhtälailla höysteenä alkopitoiset juomat. Kyllä ne vähän rock `n´roll:iakin on, ja, tai että yhtälailla kuin jos tykkää ottaa kuppia kotona, niin yhtälailla se myös toimii matkoilla. Siellä se on vain vielä, no, jotenkin, ainakin silloin tällöin vähän vielä erilaisempaa, tietenkin kun toisenlaiset maisemat, jne, kaikki vaikuttaa tässä kohtaa sen puolesta kaikkeen. Tottakai, ilmankin onnistuu, ei se alko ole olennaisin asia, mutta jokin sellainen, kuitenkin, tietynlainen mauste siihenkin hommaan, kuten muutamaan muuhunkin, ajoittain. Sitä en kuitenkaan harrastukseksi määrittelisi, ehkä parempi niin. Eli juu, harrastusmuodoista matkailu, ja ehkä se, että koska muutoinkin tässä myös kotona ollessa, jos haluaisi jotenki täysipainotteisesti niitäkin toteuttaa, esimerkiksi kuuntelemaan muutaman bändin/artistin mitä kulloinkin mielessä, tuotantoa sillei, niinkuin jonkun muutaman tunnin settilistoina ehkä parhaimmillaan, no joku tunti/kaksi esimerkkinä, vaikka kolmen bändin tuotantoa, siis, että kerrallaan aina yhden tuotantoa sen joitain kappaleita kuuntelee tyyliin kappale levyltä,

sitten taas jokin toinen kappale joltain toiselta levyltä, ja sit taas vaikka samalta levyltä, josta sillä kerralla aloitti sen kuuntelemisen, eli fyysisestikkin vähän tällä tavoin, kuin jos vaikka tekisin jonkinlaisen soittolistan iTunes:iin, tai Spotify:hin. Sama sitten jokaisen kolmen kohdalla, ja sit vielä jotain leffaa/elokuvailtaa, tai sarjaa vaikka tallenteilta siihen lisäksi, ehkä ulkoilua, mutta sekin, että tuntuu, näitäkin pitää venyttää, tai tuntee, kokee, että pitänyt joskus venyttää illastakin pidempään, etenkin varmaan jos kävisi jossain kokopäivätöissä, niin siihen kyllä pyrkisi. Koska jos sen kuuntelunkin aloittaa vasta joskus kolmen neljän jälkeen, ja sit vielä jotain kuvalliselta puolelta päälle, tai vaikka happihyppely ulkosalla, niin on vähän kortilla se aika, tuntuu olevan. Myös yksi syy sille, miksi mulla on, kun etenkin oli silloin 2015 heinäkuusta eteenpäin, kun mulla meni tuo jalka, niin mahdollisuus oli miettiä näitä asioita, niin se, että oli yleensä aikaa miettiä vähän paremmin, että mitä mahdollisesti haluaisi elämältään, tai haluaisiko esimerkiksi, että olisi juurikin joillekkin asioille paremmin aikaa, tjms, myös, että se kipinä joka siinä oli jotain vuotta, kahta aikaisemmin lähtenyt jostain Amway:hin liittymisestä, niin se alkoi vähän varmaan silloin siten kehittymään lisää, ja meni myös siihen astinen arvomaailmakin uusiksi. Siihen astihan se oli, myös ja etenkin siihen 2013 vuoteen asti, sekin, että tottakai sitä piti työllistämistoimia, ja niiden kautta palkkatyötä ensisijaisimpana vaihtoehtona, koska ei ollut osannut ehkä sitten myöskään ajatella paljon mitään muuta, mutta noita muutoksiakin kun on tapahtunut, ja nyt viimeisimmänkin kuluneen viiden vuoden, kohta vissiin jo kuuden, niin nyt tässä tilanteessa. Harrastuksista mainitsisin kuitenkin, että koska ne ovat sitten kuitenkin myös sen muotoisia, tietenkin, melkein jos vaikka työpaikallakin on esimerkiksi työpisteellä radio, ja sitä voi sen tehtävän huomioiden kuunnella, niin sekin menisi samalla siihen vähän niinkuin harrastekenttään, jo, eli ne ovat sen luonteisia, että ehkä vähän paremmin niistä jopa pystyy, ja kykenee sisäisesti tulemaan vastaan, antamaan joustoa, kuin esimerkiksi seksistä. Rajansa kuitenkin harrastuksienkin kohdalla siinä, että kuinka paljon.

Niin, muistuttaakseni, että minkälaisia mun harrastukset olikaan, niin tässä yksi, nyttemmin taas, tuossa joulukuussa sattuneesta syystä, päivitetympi versio, tiivistelmä:

" Harrastuksiini kuuluu esimerkiksi musiikin kuuntelu, ja etenkin muutamien bändien/artistien innokkaampikin fanittaminen, kuten tuotannon keräily, saaminen mahdollisimman tarkkaan hyllyyn, fanitavaran keräily, jos olisi mahdollista, tulisi noita keikoillakin käytyä varmaan katsomassa, silloin tällöin. Tv -sarjat, ja elokuvat, pitkälti samalla tavoin kuin musiikin puolella. Tallenteiden keräily, kokoelmaa hyllyyn tavoite saada, itselle merkityksellisimmät ainakin. Matkailu, kuten mainittua, erityisesti rautatiematkailu. Tykkään myös käydä ulkona kävelemässä, vaikka ehkä hieman laiskempi tämän osalta. Lukemisestakin ajoittain koettaa innostua, mutta hieman laiskempi myös lukemaan. "

Tässä olen nyt tähän asti käsitellyt tosiaan sitä, että miksi en välttämättä, miksi koen, ainakin nyt nykyisellään, että minulla ei ole edes työllistämistoimiin välttämättä mahdollisuus mitenkään kovin hyvin sitoutua. Se, että jostain pystyy paremmin antamaan joustoa, ja sopeutumaan sitten ehkä niihin työehtoihin, työaikoihinkin, jostain toisesta sitten taas ei paljon yhtään, kuten edellä mainitsin. Vaihetelevaa. Se vaan, että kun on jokseenkin turhauttavaa, väsyttävää, että joka vuosi, vähintään kerta vuodessa jotain suunnitelmaa tehdessä näistä pitää koettaa vääntää, sen valuvikaisen järjestelmän ehdottomuuden takia, no, itsekkin kyllä, kun miettii, jos tukijärjestelmä on ehdoton, ehkä sitten olen kuitenkin jossain kohdissa minäkin, vain miten tämä nyt tekstini, viestini antaakaan asian ymmärtää? Niin, se kuitenkin, että kun tuntuu jotenkin, että ei ole ainakaan tähän mennessä näitä vaikuttavia asioita tarpeeksi ymmärretty, ja siltä pohjalta sitten vähintään ainakin koetettu sitä asiaa ratkaista. En tiedä, en menisi mitenkään varmuuten, olisiko minkään eläkeselvittelynkään yhteydessä oleva harjoittelu, kuten mitkään muutkaan työllistämistoimet paljon, sellaisia, että ne jotain vastauksia antaisivat, tai yhtään sen työkykyisemmäksi sinänsä tekisivät, koska ei edelleenkään yllä mainitut vaikuttavat osatekijät, jotka, mikä mitenkin, ehkä vaikuttavat, tai jotkut, ehkä eivä, sitoutumismahdollisuuksiini, niin se, että eivät ne ristiriidat, ja ne näiden vaikuttavien asioiden seuraamukset mitä luultavimmin sieltä mihinkään katoa, oli kyseessä kuntouttava, tai jokin muu työharjoittelu. Joillekkin jutuille voin myös paremmin jotain, joillekkin en niinkään. Kuten sanoin, niin en ala itseäni rääkkäämään, viittauksena johonkin kohtaan ylemmäksi. Niin tässä, no, olenkohan vieläkään saanut parhaiten mahdollisesti asian muotoiltua, itseni ymmärretyksi? Hyvä asia jos olen.

Silti, myös, ajoittain, mitä huomaan, sekin ajatus, myös palkkatyöstä, ja näyttäytymisestä ensialkuun esimerkiksi työkokeilun, tai jonkin harjoittelun kautta yrityksissä, tai vaikka oppisopimus, niin, sekin ajatus tahtoo silti myös tulla jostain sieltä taustalta, nykyisellääkin, esille. Tältä osin olen joskus tiivistänyt asian, mutta silti tuntuu, että sitäkään ei ole ymmärretty tarpeeksi hyvin, koska silti on jotain yleisempää, joka ei tunnu antavan sitä samaa inspiraatiota, samaa sellaista jotain, jota esimerkiksi työmotivaatio, myös siis motivaatio työllistämistoimeen, vaikkapa kuntouttavaan, tai työkokeiluun tarvitsisi. Alla tähän jonkinlaista tiivistelmää, seuraavassa ensin:

" Osaan nykyään sen verran määritellä asiaa, että jollain tapaa tekemisissä julkisen liikenteen, tai siihen verrattavissa olevan, rautatieliikenteen, lentoliikenteen, ja miksei toki rekka -linja -autoliikenteenkin kanssa, mutta tosiaan ns. kumipyöräpuolella ei mieluiten kuljettajana, jos se siis

ihan tällaista yleistä liikennettä tarkoittaa. Uskoisin että rautatiealaltakin löytyisi vielä joku tehtävä, johon minustakin olisi, no kiinnostuksia siellä on esim. ratapihatyöt, ratatyöt (siis radan kunnossapito, ja huoltotehtävät), kaluston huolto (esim. veturiasentaja). Ilmailu ala, lentokentän maapalvelu, ramp -työ (lentokonekuormaus, matkatavaran käsittely, jäänesto, yms tehtäviä), postin lajittelu, tai jokin muu lajittelu, lähettämö, varasto/terminaalityö. Junasiivooja, lentokenttäsiivoja, siis onhan näitä toisaalta. Se mikä on siis merkittävä, että se työ itsessään, tai työympäristö inspiroi tekemään sitä työtä. Mä uskon kuitenkin kans nykyäänkin, ja sehän se olisi se joku tavoitekkin, jos ns. toisen teettämästä työstä puhutaan, niin elämänpituiseenkin työhön jossakin tietyssä työpaikassa, mutta esim. työtehonkin kannalta jo, niin luulisi olevan merkittävä myös se, ettei menetä sitä mielenkiintoa siihen työhön, eli juuri tuo mitä mainitsin, työviihtyvyys, se, että se työ/työympäristö on sellainen, että saa siitä sitä innostusta sitten. Siksi juuri esim. siivouspuolellakin, niin tuo tietty liikennevälinesiivous, esim. junasiivous, koska siinäkin on kuitenkin aiheen kannalta sikäli tekemisissä, siis jos ymmärrät mitä tarkoitan? :) Tokihan voi alkuun jotain muutakin, jos sitä kautta parempi mahdollisuus sitten myöhemmin johonkin tässä mainitsemaani sitten enemmän suuntautua. Et silleen on sillä merkitystä, emt, siinä vain tuntuu olevan jotain hienoa, varsinkin noissa rautatie -ilmailuala, jotain suurta, kansainvälistä, no emt, oisko myös mun niihin harrasteisiinkin sijoittuva matkailuinnostus yksi tällainen, mutta siis on siinä silti, sellainen joku, tuntuma, viehätys, että jotta. Ennemmin kuin jos ois muuten vain joku pikkupaja esim. jossain syrjäkylällä. Alkais melko äkkiä hyppimään ns. seinillä, siis nyt noin kuvainnollisesti, en oikein usko, että työnantaja sellaista nyt sentään arvostaisi. Tai luulisin ainakin, ihan täydelliseen varmuuteenhan ei toki voi mennä. Niin näitä, et just jos olisi työkokeiluna vähän paremmin mahdollista käydä vaikka useampia näitä aloja läpi, ja jos sitten tuntuu, että mihin puolin ja toisin huomaa, että minusta esim. olisi parhaiten, niin sitten se, joko suoraan työllistyen, tai sitten opiskelemaan alaa, oppisopimuksella, tai ihan jollain muulla mallilla opiskellen. Sekin on yksi juttu myös, mikä olisi tarkoitus edelleen sen työkokeilun kautta selvittää. Eli kun näinkin tavallaan persoonallinen on, niin se, että oon huomannut, ihan jokainen koulutusmallikaan ei olisi itselle mitenkään näin paras mahdollinen. Ratatöihin koetin tuossa opiskellakkin 2013 syksyllä aloitin, viimeisin koulu siis jota olen käynyt. No maanrakennuksen perustutkinto, kolmas vuosi olisi ollut radanrakennusta, niin jälkeenpäin ajateltuna, mun olisi ollut varmaan parempi hypätä suoraan sinne kolmanteen vuoteen, koska se yleinen puoli sitten, jota varten koin, että en ollut sinne kouluun hakenut, niin se sitten vei sen mielenkiinnon, ja johti siihen, että aloin kiinnittämään sen verran kaikenlaiseen muuhun mielenkiintoisempaan sitä huomiota, tuloksena, että vuoden kävin vain, mutta sain sentään suoritettua kuitenkin työturvakortin uudestaan, ja rataturvan. Niin se mihin myös työkokeilulla tähtään, niin se kun olisi se suunta paremmin sikäli sitten selvillä, niin sitten juurikin se koulutusmalli, perustutkinto ei, jos siinä on yhtään sellaista ylimääräistä, että ei ole sitä mitä olen hakenut, koen hakeneeni opiskelemaan, jos nyt siis ymmärrät mitä tarkoitan, eli esim. siivoustyön opiskelu, liittyy siihen alaan, ratatyöt, niin liittyy tietenkin ratatöihin, jne, näin nyt jotenkin miten sen osaan muotoilla, kertoen. Niin se, että perustutkinto ei sikäli kannaltani välttämättä olisi mitenkään paras mahdollinen vaihtoehto. No mitenkäs ammattitutkinto, siihen vaaditaan työkokemusta. Sekin on toki käynyt mielessä, että kun se lopullinen mulla jossain vaiheessa kuitenkin on siellä, joko se rautatie -tai ilmailuala (maapalvelu), tavoitteena, ellei joku näiden kanssa tekemisissä oleva, vaikka sitten se siivous, tai rautatiealalla, niin Avecran puoli (siis heillä on se ravintolatoiminta junissa, ja asemilla, niin vaikka jos sieltä jota varastotyöntyylistä, tjms) niin että joku vaikka juurikin sitä vastaava työ sitten, varasto/terminaalityö, ja

sitten vaikka se ammattitutkinto sinne alalle, tai sitten ihan suoraan alakohtainen oppisopimuskoulutus. "

Eli, tosiaan, se, miten, jos siltä kannalta miettii, että minkälaisessa ympäristössä, ja minkälaisia tehtäviä työtehtävissä, myös kuntouttavassa mieluiten voisi olla, niin tässä muutama linkki siihen:

https://vimeo.com/268342920

https://www.youtube.com/watch?v=PXTbCJn1lik

https://www.youtube.com/watch?v=tezcfxVIWP4

https://www.youtube.com/watch?v=A_wOoILMUYQ

Tähän nyt en löytänyt mitään tiettyä yhtä linkkiä millä havainnollistaa asiaa, joten päätin siksi laittaa kaksi, jotka ehkä vähän tukisivat toisiaan:

https://www.youtube.com/watch?v=vnkgOfO4fSo / https://nrcgroup.fi/palvelut/kunnossapito/ /

https://nrcgroup.fi

Siinä nyt lupaamaani tiivistelmää ainakin jonkinlaista tästätäkin, sekä nuo linkit. Eli, jos kuntouttavasta, en tiedä, löytyisikö miten vastaavuutta tuon tyylisiin työtehtäviin, esimerkiksi, tai työkokeilu, tai oppisopimus, kuten edellä mainitsin. Tämäkin kuitenkin ajoittain tahtoo nousta ajatuksena esille, mutta kuten olen muutamaan kertaan jo tähdentänyt tässä avautumisessani, selvityksessäni, toistaiseksi siten, kuten ylempänä mainitsin, muutamassakin kohdassa, niin kyllä se vahvempi on se tunne, että koen, ettei minulla ole sellaista mahdollisuutta välttämättä kaiken aikaa nyt ainakaan sitoutua, sen enempää palkkatöihin, eli ei ensijaisena tavoitteena, kuten kerroin, niin se on nyt toisella tavoin muodostuva tulo, se joka on, ensisijaisempana, ja sitten myöskään ei tällä perusteella palkkatöihin työllistymiseen tähtääviin työllistämistoimenpiteisiin, tai muuhun sellaiseen näkökulmastani, ulkoa päin tulevaan aktivointiin. Välttämättä, täysin en ole sulkenut mitään pois, ja kuten sanottu, niin se silloin tällöin käy mielessä. Kai mä laittaisin sitten hakemuksia suoraan yrityksiinkin menemään, mikäli kokisin olevani valmiimpi sitoutumaan. Ja koen, että parhaiten kuntoutan itse itseäni, sitten vaikka sillä aktiivisella ja säännöllisellä panttikeräilytyölläkin, sikäli mikäli sitä tekee, tai yleensä sillä ja sitä mukaa, kun saan kiinni yleensä kaikenlaisesta tärkeästi toiminnasta, vaikka kotitöitäkin aikaiseksi, koska se onnistumisenkin tuoma kannuste. Ei sillä osa-alueella ole viimeaikoina kyllä kovin huonosti mennytkään. Melko ahkerakin ollut, etenkin tuossa ennen joulunpyhiä, asunto on pysynyt siistinä, viihtyisänä. Mutta, että vedoten nyt, etenkin tekstini alkuvaiheessa, ja ennen tätä noita palkkatyöaloja luettelemaani tiivistelmään, tai siihen, no, niin, niin katsoisin, että koska silti, vaikken pystyisi aktivointiin, tai johonkin muuhun kunnolla sitoutumaan, ainakaan välttämättä täysin jokahetki, niin silti, jälleen yksi ristiriita: Silti tarvitsen toistaiseksi tukiakin, myös siis työmarkkinatukea. Mutta, olen tämän viestin lähettänyt nyt lähtökohtaisesti siksikin, että minua, ja suhtautumistani, ajatteluani, määritelmiäni ja periaatteitani ymmärrettäisiin paremmin suhteessa näihin työllistämistoimenpiteisiin, ja ehkä myös siis, että jos jotain minulle parhainta mahdollisinta, tähän hetkeen sopivinta ratkaisua, joka ei sen enempää välttämättä, ellen itse erikseen siihen aloitetta, suurempaa motivaatiota, innokkuutta osoita, jota epäilen, koska tiedän mahdollisuuteni sitoutumiseen olevan jokseenki ehkä jopa olematon, kunhan ne sitten myös nuo tässä kertomani syyt osattaisiin oikeasti huomioida, niin jokin ratkaisu, millä onnistuisi saada tuet pysymään, ilman minkäänlaisia sanktoita, kuin ehkä enempää harjoitteluitakaan, tosiaan ellei se sitten aloite, ja se, että kokisin pystyväni sitoutumaan, jota siis vahvasti epäilen, niin ellei se minun puoleltani tule.

Näin. Tällainen, kuten muistaakseeni aikaisemmin sanoin, niin melko pitkä teksti. Toivottavasti mahdollinen lukija jaksoi lukea, ja ainakin noin nyt suurinpiirtein pysyi edes kartalla ajatuksissani, siis siinä, mitä tässä koetin kertoa, asian ytimessä, niin sanotusti. Eikä haittaa, toisaalta, mikäli ehkä Kelakin olisi tietoinen näistä. Mitä luultavimmin koetan vaikuttaa myös työttömyysturvalainsäädäntöön tällä tekstillä, laittamalla palautetta/kritiikkiä, kannanottoa niille päättäjille, virkamiehille, ehkä osia tästä tekstistäni käyttämällä, yhdistämällä siihenkin, herätelläkseni, että hei, huomautus, ei kaikki ole pelkästään niin yksinkertaista, että jotain kannustinloukkuja, sanktioita, karensseja, tai sen tapaista. Minunkaan nämä eivät mitkään ole kannustinloukkuja, en katsoisi siten, vaikka, että jos, mikäli työnantajat/työmarkkinat,

työttömyysturvapäättäjät osaisivat tässä luettelemiini seikkoihin eri tavoin suhtautua, ymmärtäväisemmin, tulla vastaankin, niin saattaisi sillä olla jotakin merkitystä sitten ehkä, molemmin puolinkin positiivista, mutta lähtökohtaisesti kuitenkaan ei muutoin varsinaisesti mitään tekemistä esimerkiksi siis tällä mun tilanteella ehkä sitten kuitenkaan sen kanssa, että onko kannattavampaa olla työtön, vaiko töissä, koska enkai muutoin mitään omia tuloja kehittäisi, jos haluaisin kaiken ikääni tukien varassa, muiden taakkana elää. Vain tarpeellisimman ajan, mutta sen verran pyrin tässä samaan aikaan myös järjestelmään ja yhteiskuntaan vaikuttamaan, että määrittelen sen tarpeellisen ajan keston omakohtaisesti, ja sehän riippuu siitä, kuten miten mikäkin noista, etenkin virallisemmista lisätulo/sivutulo, who know, vaikka joskus päätoimisemmistakin tulomuodoista on kehittyäkseen.

Sellaista. Tällainen pakkaus. Ristiriitoja täynnä oleva hahmo. Ota siitä sitten selvää, tarkemmin. Itsekkin vaikka ymmärtää itseään kenties parhaiten, ja ainakin luulee tuntevansa, niin ei siitä silti voi itsekkään takuuseen aina mennä, että tunteeko itsensä siltikään niin hyvin sitten. Mutta, että, näin. Toivottavasti mahdollinen lukija, on jaksanut lukea, ja pysynyt ajatuksellisesti kartalla viestissäni, jne, hyvä jos tästä ehkä olisi jotakin hyötyä, jos ei tähän mennessä vielä, niin tästä eteenpäin nyt sitten ainakin, näissä silti mahdollisesti, työllistämisyhteyksissä. "

Katsoisin vastikkeellisuuden työttömyysturvassa olevan näin ollen kohtuuton, mikäli tilanne on se, että yksilö (työtön) pyrkii työllistämään esimerkiksi itsensä yllä mainitulla tavoin, siis kehittämään jonkinlaista, vaikkakin hitaampaa, niin jonkinlaista tuloa, jolla joskus, jollain aikavälillä pääsisi yhteiskunnan työttömyystuista irti, vaikka se työllistäminen alkuun tarkoittaisikin myöskin sitä, että se tapahtuisi mahdollisesti myös sen itsensä työttömyysturvan avulla, kuten sitten vaikkapa se sijoittaminen, tahi yritystoiminnan vuosimaksu, tai investointi panttikeräilyyn, jolla alkuun tukea taloustilannetta, eli jolla tukea työttömyystukien riittävyyttä, ja silti tarvitsee sitä työttömyystukea, jolla tukea sitten keräystuoton riittävyyttä. Silti se ristiriita, mikäli kokee, että tehdessään aktiivisesti sellaista itsensä työllistämistä yötyönä, ei sitten yhtäläisesti ole mahdollista olla välttämättä mitenkään päiväaktiivinen. Ja, tämä kannustinloukkuasia, yllä tuli otettua siinäkin kantaa, tuossa, lainausmerkkeihin laitetussa tekstissä, eli tämä, että olennaisemmaksi ainakin omakohtaisesti tässä nyt tämän hetken elämäntilanteellani omakohtaisesti esimerkiksi, ja mistäs sen tietää, vaikka joku toinenkin tässä yhteiskunnassa kokisi, että millä ehdoin se tulo tulee. Tuleeko se sillä ehdoin, että on aikaa ja energiaa harrastaa, syventyä kuuntelemaan aktiivisemmin musiikkia, katselemaan tv -sarjoja/elokuvia, matkailemaan arkisin, keräämään niitä hienojakin kokemuksia, yleensä elää. Nauttia elämästä. Tuleeko se sillä ehdoin, että on aikaa, ja energiaa järjestää, vaikka keskellä viikkoa

johonkin muutaman sadan kilometrin päähän, ellei innostu kotipaikkakunnalle/kotikaupunkiin, järjestää itselleen seksitapaaminen, ja asettaa ne aikataulut silloin sen ehdoilla, vai tuleeko se tulo sitten jonkun työnantajan määrittelemillä ehdoilla, joka edellämainittuun nähden voisi kuvitella olevan ajan tuhlausta, ja poissa sitten taas näiltä tärkeämmiltä, mitä varten oikeasti elää. Tällaisia asioita tulisi lainsäädäntö, ja järjestelmä, yhteiskuntarakenteet saada myös tunnistamaan, ja sopeuttaa niitä myös edellä mainitun kaltaisiin asioihin. Eli sitä vastaan tulemista. myös, ja persoonakohtaisempaa, yksilökohtaisempaa lainsäädäntöä, työvoima -aihealueen poliittisiin, lainsäädännöllisiin ratkaisuihin, ja esimerkiksi näin ollen se, että karenssiakaan ei esimerkiksi tuollaisissa, tilanteissa, joissa työtön kokee, ettei palkkatyöhön, tai siihen tähtääviin työllistämistoimiin kykene sen hetken tilanteella kunnolla sitoutumaan, ja silti toki tarvitsee rahaa, tarpeidensa toteuttamiseen, elämiseen, ja pyrkii sen lisäksi kuitenkin yhtälailla samaan kuin työllistämistoimilla, kuten vaikka yllämainitunlaisin keinoin, jo, työllistämään myös, itseään. Eli kysymys ei välttämättä silti ole myöskään työttömän kohdalla siitä, ettei haluaisi muka työllistyä (siis tehdä tuottoa, ansaita rahaa), ja etteikö haluaisi taloudellisesti päästä tuista irti, ja omilleen, vaan tosiaan siitä, että millä ehdoin se tulonmuodostus, toimeentulo, tapahtuu.

Jonkinlaisena ratkaisuna voisi nähdä toisaalta, jonkintapaisen välivaiheen, tai sen tapaisen, eli se ei olisi eläke, mutta vastikkeellisuuttakaan ei välttämättä samalla tavoin olisi. Syystä, että juurikin tämä, että koska työn teko, ja työttömyys, ovat toisaalta niin yksilöllisiä määriteltäviä käsitteitä. Siitä joko, tai, -ehdottomuudesta olisi tämän yhteiskunnallisen aihealueen osalta hyvä osata päästää irti.

Seuraavassa alla esitettynä vielä eräs Kelan blogiin kirjoittamani, samaa aihealuetta käsittelevä teksti:

" Hyvinvointi rakentuu, tai sen oikeammin tulee rakentua, sille, hyvinvoinnille itselleen. Sille, että elämässä viihtyy, ja on kivaa. Nautinnoille. Sen tulee rakentua sille, että jokainen joka haluaa seksiä, ja kokee itsensä seksin tarpeiseksi, varmasti myös saa seksiä toiselta ihmiseltä, suuntautumisen mukaan samaa suuntautumista olevalta, suuntautumisen mukaiselta vastapuolelta. Hetero toiselta heterolta, vastakkaiselta sukupuolelta, ja niin edelleen. Hyvinvoinnin tulee rakentua sille, että on aikaa, ja energiaa syömiselle, seksille, taikka harrastuksille, yms yksilön olennaiseksi, mielekkääksi kokemilleen asioille. Järjestelmän tulee olla sellainen, että se tukee myös yksilön ratkaisua, koettaa työllistää itsensä sellaisilla tulomuodoilla, jotka tukevat parhaiten edellä mainitunlaisten asioiden

toteutumista. Toisin sanoen, jotka tukevat parhaiten yksilön oman ajan järjestymistä. Palkkatyöhön tähtäävien työllistämiskeinojen lisäksi, tai sijasta. Sanktioimatta esimerkiksi sitä, jos yksilö kokee, ettei tällöin esimerkiksi kilpaileviin aktivointitoimiin kykene sitoutumaan. Järjestelmää/järjestelmiä tulee kehittää myös tältä pohjalta. "

Toivon nyt, että tämän lausunnon mahdollinen lukija, pysyisi nyt edes jollain tavoin tässä lausuntotekstissäni mukana, siinä ajatuksessa, että mitä olen siinä tarkoittanut. Sen ydinasiassa. Katsoisin tosiaan, että yllämainitun laisiin asioihin olisi tärkeää näissä yhteyksissä jatkossa myös kiinnittää enemmän huomiota, osata tunnistaa niitä, ja laatia, muokata työvoima -ja työttömyysturvalakia myös tällaisten, edellämainittujen vaikuttavien tekijöiden, ja tilanteiden mukaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Lausuntotekstissäni muistelisin tähän ottaneeni jotain kantaa. Jos nyt en aivan väärin muista. Jossain kohtaa sitä tekstiä.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Manu Halonen

Valo-Valmennusyhdistys ry

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Esityksessä työllisyydenhoitoon ja erityisesti työnhakijoiden henkilökohtaiseen palveluprosessiin lisätään merkittävästi resurssia, mikä on merkittävä ja hyvä asia.

Uudistus keskittyy kuitenkin sisällöiltään vahvasti työttömälle asetettaviin velvollisuuksiin, niiden valvontaan sekä poikkeamista sanktioimiseen. Laki on tältä osin hyvin epätasapainoinen: työttömällä on velvollisuus vastata puhelimeen, kun TE-henkilö soittaa hänelle. Esitys ei anna vastausta miten aika sovitaan sellaiseksi, että se sopii hänelle. Laki ei myöskään aseta tässä eikä muissakaan kohdin viranomaiselle velvollisuuksia, vaan ne asetetaan yksipuolisesti ja hyvin objektivisoiden ainoastaan työnhakijalle. Myös valitut verbit ovat hämmentäviä 2020-luvun viitekehyksessä: viranomainen tekee arvion, arvioi, määrää, seuraa jne. työttömän toimintaa. Vuoropuheluun ja yhdessä sopimiseen liittyvät verbit puuttuvat, eikä sitä vuoropuhelua oikein löydy perusteluistakaan, vaan kaikki jää yksittäisen viranhaltijan omaksi tulkinnaksi siitä, mitä yksilöllinen määrääminen tarkoittaa.

Valo-Valmennusyhdistys toteaa että merkittävästä lisäresurssista huolimatta malli on vielä kaukana pohjoismaisesta mallista. Pohjoismaissa on tyypillisesti hyvin vahvan henkilökohtaisen palvelun periaate ja taataan riittävät palvelut ja/tai tuki työllistymiseen. Nyt esityksessä jopa todetaan, että merkittävästi lisäaktivoinnista huolimatta työttömien palvelutarpeen ei uskota kasvavan, vaan se saattaisi jopa pienentyä, koska TE-henkilöstö soittaa heille useammin varmistaakseen työnhakuvelvollisuuden toteutumisen ja relevantin suuntaamisen.

Malli toiminee kohtuullisesti melko hyvässä työmarkkina-asemassa olevien työttömien kohdalla. Olisi kuitenkin äärimmäisen tärkeää huomioida työttömien työnhakijoiden heterogeeninen joukko paljon nyt eritettyä monipuolisemmin henkilökohtaisuuden ja tarveharkinnan keinoin. Työttömien joukossa on merkittäviä, toisistaan poikkeavia ryhmiä, jotka ovat juuri sillä hetkellä käytännössä työkyvyttömiä. Tilanne ei ole kuitenkaan heidän vikansa, vaan johtuu yhteiskunnan palvelujärjestelmän puutteista sekä toimeentulojärjestelmän aukkokohdista. Laki tällä tavoin toteutettuna jatkaisikin yhteiskunnan syrjäyttävää kehitystä heidän kohdallaan.

Jos henkilökohtaisia yhteydenottoja lisätään merkittävästi nyt esitettävällä tavalla, mutta työttömille tarjottavia palveluita ei vastaavasti lisätä lainkaan (kuten esityksessä todetaan), laki vain lisäisi viranomaiskontrollia ja sanktiointia heidän osaltaan tarjoamatta mitään uutta etenemisessä kohti työelämää. Mikäli lakipaketti säädetään voimaan, on äärimmäisen tärkeää lisätä merkittävästi haavoittuvimmassa asemassa oleville tarjottavien palvelujen määrää ja saavutettavuutta.

Esitetty järjestelmä on erityisesti haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien kannalta hyvin monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Jo nykyisellään lausunnon antaja ja monet muut tahot järjestävät haavoittuvassa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille palveluja, joilla he pystyvät selviämään heille asetetuista velvollisuuksista säilyttäen mahdollisuuden sekä toimeentulotukeen että positiivisiin siirtymiin kohti koulutusta ja työelämää. Nyt esitetty järjestelmä tulee lisäämään tällaisten palveluiden tarvetta merkittävästi. Tätä resurssitarvetta esitys ei käsittele lainkaan, eikä sitä oteta huomioon myöskään vaikutusten arvioinnissa. Lisäksi lausuntopyyntöä ei ole lähetetty lainkaan tällaisia palveluita nyt tarjoaville tahoille kuten välityömarkkinatoimijoille, joten on sattumanvaraista, saadaanko lausuntokierroksella myöskään tätä näkökulmaa lainkaan esiin.

Lakiesitykseen on kirjoitettu työttömille velvollisuus vastata puhelimeen. Lakiin ei ole kirjattu, miten asia sovitaan. Oleellista on, että työttömille tulee etukäteistietoa sovittuun aikaan, ja että jos tilanne muuttuu äkillisesti, ettei voi vastata, niin voidaan järjestää uudelleen aika.

Vastaamisen velvollisuus on kirjattu lakiin työttömille – muttei viranomaisille. On syntynyt hankalia tilanteita joillekin työttömille, kun viranomainen ei olekaan soittanut luvattuun aikaan. Eikö lain tule sitoa molempia osapuolia?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

On selvää, että uudistus tulee - mikäli sillä pyritään parantamaan työllisyyttä eikä vain kontrolloimaan ja sanktioimaan työttömiä - vaatimaan merkittävää julkista lisärahoitusta haavoittuvassa asemassa olevien työllisyyttä edistäviin palveluihin. Muussa tapauksessa laki tulee

johtamaan vain suurehkon työttömien joukon syrjäyttämistä toimeentulotuen varaan, mikä veisi heidät yhä kauemmas avoimilta työmarkkinoilta.

Esityksen perusteluissa esitetään, että tällaista panostusta ei tarvittaisi. Tätä väitettä ei perustella. Olemassa olevien selvitysten pohjalta kuitenkin tiedetään, että jo nykyiset määräaikaishaastattelut ja suunnitelmien laatiminen ovat monessa paikoin niin ruuhkautuneet, että suurelle osalle työttömistä ei ole pystytty vielä tarjoamaan minkäänlaista tukea työllistymisen edistämiseksi. On jopa niin, että tämän lakiesityksen kanssa yhtä aikaa lausunnoilla on lakiesitys erillisen valtionyhtiön perustamiseksi haavoittuvimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi (nk. Välittäjä oy), koska (kyseisen lakiesityksen perusteluiden mukaan) nykyisellään kohderyhmälle ei ole kattavasti tarjolla riittäviä palveluita työllistymisen edistämiseksi.

Myönteistä esityksessä on mahdollisuus korvata työhakukeskusteluita työhönvalmennuksella. Nykyisellään näitä palveluita suunnataan valitettavan vähän haavoittuvassa asemassa olevien tukemiseen. Myös näiden palveluiden/keskusteluiden järjestämiseen tulee kuitenkin varata ostopalveluresurssia. On tärkeä huomata, että nimenomaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien työttömien työllisyyden edistämiseksi soveltuvia, validoituja ja vaikuttavia palveluita on kehitetty merkittävissä määrin eri yhdistyksissä ja säätiöissä (kuten Valo-Valmennusyhdistyksessä ja sen jäsenyhteisöissä sekä muissa välityömarkkinatoimijoissa).

Esityksessä ei käsitellä lainkaan sanktioinnin kielteisiä vaikutuksia. Käytännössä todetaan, että siitä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmästä jolle vaikutukset voivat toki olla kielteiset, ei kuitenkaan tapahdu merkittävää nopeaa työllistymistä. Tämä on tietenkin isossa kuvassa totta, mutta yhteiskunnallisesti sen paremminkin kuin inhimillisestikään ei ole yhdentekevää, liikkuvatko nämä henkilöt hitaasti palvelujärjestelmän kautta kohti avoimia työmarkkinoita (vaikka polku usein kestääkin 1-5 vuotta) vai syrjäytetäänkö heidät toimeentulotuen varaan ja vaille työllistymistä edistäviä palveluita. Tältä osin esityksen taloudellisten vaikutusten arviointia ei voidakaan pitää julkisen talouden kokonaisuuden kannalta uskottavana.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Resurssien lisäys on merkittävä ja tärkeä asia.

Esityksessä esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet ovat sellaisia, että lisäresurssia on kohdennettava myös henkilöstön kouluttamiseen sekä palveluostoihin. Erityisesti ohjauksellisen otteen ja kohtaamisen taidot ovat välttämättömät, samoin ymmärrys sisäisestä motivaatiosta ja ihmisestä kokonaisuutena sekä oman elämänsä parhaana asiantuntijana. Koska laki asettaa merkittävästi uusia

velvollisuuksia työttömälle, tulee luottamuksellisen asiakassuhteen rakentamisesta entistäkin tärkeämpää. Tässä myös mm. työntekijäsuhteen (ns. omavalmentaja) pysyvyydellä ym. asioilla on suuri merkitys.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitys vauhdittanee onnistuessaan jonkin verran lähimpänä avoimia työmarkkinoita olevien työnhakijoiden työllistymistä.

Sitä vastoin näin toteutettuna esityksen pitkäaikaiset vaikutukset voivat olla jopa kielteiset, mikäli järjestelmään ei tehdä korjauksia haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien osalta. On totta, kuten esityksessä todetaan, että he vain harvoin työllistyvät nopeasti suoraan avoimille työmarkkinoille, vaikka sitäkin tapahtuu. Sen sijaan lähes poikkeuksetta pitkäaikainen myönteinen tuki tuottaa onnistuneen työllistymisen tai pysyvästi työkyvyttömälle siirtymän työkyvyttömyyseläkkeelle. Haavoittuvassa asemassa olevien työllisyyden ja ylipäätään inhimillisen kohtelun osalta lakiesitys on jäänyt merkittävästi keskeneräiseksi. Olisikin tärkeää vielä lain käsittelyn yhteydessä kuulla näitä asiantuntijatahoja, jotta laki ei syrjäyttäisi ketään työmarkkinoiden ulkopuolelle.

Nyt lakiesitys ei sisällä myöskään esitystä riittävästä tiedonkeruusta uudistuksen yhteydessä, joten lain vaikutusten seuraaminen eri näkökulmista tulee olemaan vaikeaa, ellei lakiesitystä täydennetä tältä osin.

Lain kielteisiä seurannaisvaikutuksia voidaan merkittävästi vähentää, mikäli haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien palvelujärjestelmään kohdennetaan samanaikaisesti merkittävästi lisäresursseja.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esityksestä puuttuu kokonaan arvio vaikutuksista nykyisin työttömien palveluiden parissa toimivien palveluntuottajien toimintaan.

Erityisesti haavoittuvimmassa työmarkkina-asemassa olevien erilaisten työllistymistä edistävien palveluiden tuottamisessa järjestöillä ja muilla yleishyödyllisillä yhteisöillä on merkittävä rooli. Samalla ne toimivat kohderyhmän palveluiden merkittävinä kehittäjinä ja asiantuntijoina, joista useilla on merkittävää omaa TKI-toimintaa. Valo-Valmennusyhdistys ry pitääkin välttämättömänä, että hallituksen esitykseen sisällytetään arvio uudistuksen vaikutuksista nykyisiin palveluntuottajiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Aktiivinen yhteydenpito työnhakijoihin ja henkilökohtaisen kontaktin lisääminen on myönteinen asia. On kuitenkin tärkeää, että keskustelut kohdentuvat oikein. Nyt esitetty järjestelmä mahdollistaa tämän, mutta lakiesitys korostaa viranomainen - hallintoalamainen -asetelmaa, joka ei ole nykyaikaa ja sopii erityisen heikosti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden tukemiseen. Lakiesitys vilisee termejä kuten työnhakukeskustelu, määrää, arvioi, seuraa jne. liitettynä viranomaiseen. Työnhakijalla on velvollisuus, hänen tulee hakea, hänen on vastattava puhelimeen jne. Monilla haavoittuvassa asemassa olevilla on jo entuudestaan merkittävästi alentunut luottamus viranomaisiin [heidän tukenaan], jolloin jo pelkästään sanktioiden pelko on iso riskitekijä. Niiden ohella olisi välttämätöntä korostaa yhteistyötä, tasa-arvoista kohtaamista ja ihmisoikeusnäkökulmaa.

Olisi myös tarkoituksellista, että TE-palvelujärjestelmän ja henkilöille tarjottavien työllisyys- ja kuntoutuspalveluiden yhteistyötä lisättäisiin. Nyt esitetty järjestelmä on nivelvaiheissa päällekkäinen. Nivelvaiheiden tunnistaminen on nyt tehty ja niiden varmistaminen on tärkeää, mutta se tapahtuu tehokkaasti niveltämällä palvelut toisiinsa. Tällaisessa tarvelähtöisessä räätälöinnissä haavoittuvassa asemassa olevien parissa toimivat yhteisöt nimenomaisesti ovat vahvimmillaan. Erityisen tärkeä olisikin kiinnittää huomiota eteenpäin poluttaviin palveluihin nivelvaiheissa esimerkiksi ostamalla erityisryhmille nivelvaiheen palveluita kuten työhönvalmennusta vaikuttavuuslähtöisillä hankinnoilla. Esitys mahdollistaa tämän mutta tässä muodossa tuskin konkreettisesti edistää sitä.

On myös huomattava, että erityisesti monen haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevan ryhmän (kyseessä ei tältäkään osin ole homogeeninen ihmisjoukko) vaikuttavimmat työllistymistä edistävät palvelut ovat siinä määrin eriytyneitä, että niitä toteutetaan usein erilaisten kehittämisprojektien tai yleishyödyllisen toiminnan yhteydessä. Näiden huomioiminen palveluprosessin normaalina osana olisi hyvin merkityksellistä erityisesti haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien osalta. Lisäksi jatkuvan oppimisen vaateet olisi tärkeä huomioida paremmin ja vahvistaa omaehtoisen opiskelun edellytyksiä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien

palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Kannatamme ehdotusta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Valo-Valmennusyhdistys ry pitää ehdotusta työnhakuvelvollisuudesta kokonaisuudessaan työttömän työnhakijan kannalta sekavana ja vaikeaselkoisena. Tämä korostuu haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla. Työllistämissuunnitelmaan voidaan jatkossakin kirjoittaa velvoite edistää omaa työllistymistään. Lähtökohtaisesti jokaisen työttömän työnhakijan tavoitteena on työllistyä, joten perusoletus tulee olla luottamus työnhakijaan.

Esityksen mukaan työnhakijan tulisi hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä työllistymissuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Lähtökohtaisesti työnhakijalta edellytettäisiin neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden kestävän tarkastelujakson aikana. Emme kannata määrällistä työnhakuvelvollisuutta, mutta oleellisinta on mahdollistaa ja korostaa yksilöllisen tilanteen ja työkyvyn huomioimista työnhakuvelvoitetta määriteltäessä. Työttömille ei tule asettaa velvoitteita, joita he eivät voi täyttää, eikä heitä saa rangaista kohtuuttomien velvoitteiden saavuttamatta jäämisestä. Lisäksi korostamme sitä, että muutokset tekevät työllistymissuunnitelmasta työttömän kannalta niin merkityksellisen asiakirjan, että sen tulee olla muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.

Työnhakijan tulisi ilmoittaa työmahdollisuuksien hakemisesta ja muusta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson pituudesta riippuen kuukauden tai kolmen kuukauden välein. Vaikka erilaiset digitaaliset palveluratkaisut parhaimmillaan helpottavat asiointia ja lisäävät kustannustehokkuutta, on huomioitava, ettei kaikilla ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluita. Merkittävällä osalla haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevista on merkittäviä puutteita digiperustaidoissa. Valo-Valmennusyhdistys näkee välttämättömänä, että verkkopalvelun ohella tulee järjestää mahdollisuus ilmoittaa työnhakuvelvollisuuden täyttämisestä myös muilla tavoin.

Valo-Valmennusyhdistys pitää lisäksi välttämättömänä, että työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään nyt esitettyä tarkemmin laissa, ei vain valtioneuvoston asetuksessa. Esitys alennetusta työnhakuvelvollisuudesta on tulkinnanvarainen ja jättää paljon yksittäisen virkailijan päätösten ja osaamisen varaan. Samalla kriteeristö on ainakin näennäisesti hyvin tiukka. Laissa tulisi mm. huomioida se, että osatyökykyisillä työllistyminen osa-aikaiseen työhön voi tarkoittaa koko työkyvyn hyödyntämistä työmarkkinoilla, jolloin työnhakuvelvollisuuden asettamiselle ei ole perusteita. Samoin tulisi huomioida se, että esim. lääkinnälliseen kuntoutukseen osallistuminen voi vaatia työttömän koko työkyvyn, jolloin työnhakuvelvollisuutta ei ole perusteltua asettaa. Työkyky tulee nähdä laajasti ja se on aina arvioitava suhteessa henkilön senhetkiseen tilanteeseen ja mahdollisiin työtehtäviin. Pelkkä lääketieteellinen ja diagnoosipohjainen arvio työkyvystä on riittämätön. Yksilöllisen harkinnan on oltava mahdollista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvollisuus kohtelee kohtuuttomasti erityisesti sellaisia osatyökykyisiä, joiden osatyökykyisyys estää kokoaikaisen työllistymisen. Lain tulee tältä osin sisältää mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Lain tulee tältä osin sisältää mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan, jotta se ei johda yksilön ja hänen lähipiirinsä kannalta kohtuuttomiin tilanteisiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen ehdot ovat esityksessä hyvin tiukat ja medikaaliset, eivätkä vastaa työttömien ja yhteiskunnan muiden palveluiden tosiasiallista tilannetta. Ei ole työttömän vika, että nykyjärjestelmässä työttömän työkyvyttömyyttä ei käytännössä pystytä toteamaan, koska sen vaatimaa seurantaa tehdään tosiasiallisesti lähinnä vain työssä olevien osalta. Lisäksi esimerkiksi osatyökykyinen voi osa-aikatyössä käyttää tosiasiallisesti koko työkykynsä. Lisäksi työkykyisyyden käsite on nähtävä tässä yhteydessä merkittävästi laajemmin kuin nykyään tehdään esimerkiksi vakuutusjärjestelmän piirissä. Muuten laki tulee johtamaan kohtuuttomiin ja epäinhimillisiin tilanteisiin yksilöiden, perheiden ja ihmisoikeuksien kannalta. Lain tulee tältä osin sisältää mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan merkittävästi nyt esitettyä laajemmassa tilannekirjossa. Periaatteet on kirjattava lakiin, ja tätä koskevien asiakirjojen tulee olla valituskelpoisia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Kannatamme korvauksettoman ajan lyhentämistä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Kannatamme korvauksettoman ajan lyhentämistä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kannatamme porrastamista ja seurausten lieventämistä.

Haluamme kuitenkin nostaa esiin, että järjestelmä on niin vaikeaselkoinen varsinkin monelle haavoittuvassa asemassa olevalle, että ilman merkittävää tarveharkinnan lisäämistä se tulee lisäämään haavoittuvassa asemassa olevien syrjäyttämistä entistä kauemmas ulos yhteiskunnasta ja työmarkkinoiden ulkopuolelle. Tämän vuoksi sekä kriteereihin itseensä tulee tehdä muutoksia että yksilöllistä harkintaa lisätä.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutokset ovat niin merkittävät ja toteutetaan jo ennestään merkittävässä muutoksessa olevassa toimintaympäristössä, että on välttämätöntä toteuttaa ensin resurssilisäys ja tarvittava varautuminen, koulutus ja suunnittelu ennen muutosten voimaantuloa. Tarkoituksenmukaista on, että palveluprosessin suuntaan lähdetään siirtymään palveluissa keväällä 2022, mutta lain voimaantulo itsessään on tarkoituksenmukaista myöhentää 1.1.2023 tai tämän jälkeiseen aikaan.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Lakiesityksessä esitetään säädettäväksi merkittävästi työttömien velvollisuuksista ja oikeuksista. Monet näistä päätöksistä esitetään nyt asetettavaksi henkilölle viranomaispäätöksellä, josta ei olisi valitusoikeutta. Katsomme, että asiakirjojen joilla työttömälle asetetaan näiden lakien pohjalta henkilökohtaisia velvoitteita sanktioiden uhalla tulee olla valituskelpoisia.

Muuta lausuttavaa?

On hämmentävää, että näin merkittävässä määrin sekä työttömiin itseensä että heille palveluita tuottaviin yhteisöihin vaikuttava lakiesitys lähetetään lausuntokierrokselle jakelulla, josta puuttuvat käytännössä yhtä lukuunottamatta kaikki merkittävät työttömiä ja heille tarjottavia palveluita edustavat tahot.

Kumlander Kimmo
Valo-Valmennusyhdistys ry

Vates-säätiö sr

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Vates-säätiön mielestä hallituksen esityksen tavoitteet ja keinot palveluprosessin kehittämiseksi ovat pääosin oikean suuntaisia ja osin kannatettavia. Esityksessä on kuitenkin useita kohtia, jotka vaativat täsmennyksiä ja tarkennuksia. Vates-säätiö kohdentaa huomionsa yleisesti sellaisiin asioihin, jotka voivat vaikuttaa osatyökykyisten ja erityistä tukea työllistymisessään tarvitsevien henkilöiden työllistymiseen.

Painopisteen siirtäminen palveluprosessin alkuvaiheeseen on kannatettava lähtökohta uudelle palvelumallille. On kuitenkin tärkeää, että suunniteltavassa mallissa huomioidaan työnhakijoiden erilaiset elämäntilanteet ja työkykyyn vaikuttavat asiat. Vaikka palvelumallin on tarkoitus kohdella työnhakijoita tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti, tulee mallissa osoittaa myös mekanismit mukauttamiselle ja työkyvyn mukaisille järjestelyille.

Ehdotus työnhakuvelvollisuudesta kokonaisuudessaan työnhakijan kannalta on sekava ja vaikeaselkoinen. Erityisiä haasteita työllistymisessään kokeville henkilöille järjestelmän sekavuus aiheuttaa turhaa paineistusta ja epävarmuuksia.

Työnhakijoiden yksilöllisiin työnhaun haasteisiin ja tarpeisiin tulee kohdistaa enemmän huomiota myös hallituksen esitystekstin tavoitteissa. Erityisesti kaikkein heikoimmassa työllistymisen asemassa olevien kohdalla resursseja tulee kohdentaa yksilöllisen tuen- ja ohjauksen toteuttamiseen.

Asiakkaan yksilöllinen palvelutarve ei välttämättä edellytä esitetyn kaltaista kaavamaista työnhakukeskusteluprosessia laissa osoitetuin määräajoin, vaan yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja palvelupolun mukauttamista henkilön omaksumiskykyyn.

Hallituksen esityksessä ei huomioida riittävästi valmisteilla olevia sote- ja TE-palveluiden rakenneuudistuksia.

Miten esityksessä on otettu huomioon nykyisten Ohjaamoiden erinomainen toiminta työllistymiseen ohjaavana toimijana tai vasta muutamia vuosia toimineiden TYP:ien toimivien käytänteiden jatkuminen?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Käynnissä on samanaikaisesti useita lainsäädäntöhankkeita ja kokeiluja, joten työllisyysvaikutusten arviointi tässä kohtaa on vaikeaa.

Mikäli palveluprosessin muuttaminen lisää osatyökykyisten henkilöiden mahdollisuuksia siirtyä työmarkkinoille edes osa-aikaisiin tehtäviin, on vaikutukset työllisyyteen positiivisia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esityksen mukaan uudistetun palvelumallin tarkoituksena on lisätä henkilökohtaisia kasvokkaisia asiakastapaamisia työllistymisen tukemiseksi. Tämä on erittäin kannatettavaa varsinkin erityistä tukea työllistymisessään tarvitsevien henkilöiden kohdalla, joille on tärkeää, että palvelut ovat saavutettavia paitsi digitaalisesti myös ennen kaikkea henkilökohtaisesti kasvokkain.

Mikäli palveluprosessin muuttaminen lisää osatyökykyisten henkilöiden mahdollisuuksia siirtyä työmarkkinoille edes osa-aikaisiin tehtäviin, on vaikutukset yksilötasolla positiivisia. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunteen kasvaminen lisää yleisesti hyvinvoinnin kokemusta ja työssä sekä elämässä selviytymistä.

Hyvinvoinnin kokemisen kerrannaisvaikutukset yksilötasolla vaikuttavat merkittävästi yhteiskunnan talouden kestävyyteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Tulevaisuudessa palveluprosessin toimivuudessa tulee korostumaan kuntien sosiaalitoimen ja hyvinvointialueiden kanssa tehtävä yhteistyö.

Erityistä tukea työllistymisessään tarvitsevan asiakkaan kannalta on hyvä, että asiakkaan kontaktointi ennen pitemmän palvelun päättymistä on kirjattu esitykseen. Tällä tavoin voidaan varmistaa asiakkaalle palveluketjun jatkuvuus ja jatkosuunnitelman teko ennen palvelun päättymistä. Tämän kohderyhmän kohdalla erilaisissa palvelulta toiselle siirtymissä on uhka asiakkaiden putoamiselle pois palveluista kokonaan.

Mikäli kaikille työnhakija-asiakkaille tarjotaan esityksen mukaisesti samanlaisia palveluita ilman tarveharkintaa, on vaarana, että erityistä tukea tarvitsevat jäävät entistä kauemmaksi avoimilta työmarkkinoilta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Esitetyssä työnhakumallissa lähdetään siitä, että osa-aikatyössä oleville osatyökykyisillekin asetetaan vaatimukseksi kokoaikatyön hakeminen. Pidämme tätä lähtökohtaa ongelmallisena. On todettu, että

monille osatyökykyisille kahdeksan tunnin työpäivä voi osoittautua liian raskaaksi. Toisaalta moni osatyökykyinen voisi hyötyä nykyistä laajemmista osa-aikatyön mahdollisuuksista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osatyökykyisille henkilöille osa-aikaisen työn tekeminen on jaksamisen näkökulmasta usein ainoa vaihtoehto. On hyvä, että osa-aikaista työtä on tarjolla eikä ole järkevää asettaa velvoitetta työnhakuun, mikäli osa-aikainen työ on asiakkaalle riittävä ja perusteltu. Kyse tulisi olla enemmän mahdollisuudesta kuin velvollisuudesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Esityksessä palvelutuottajien rooli on rajattu pitkälti täydentäviin työnhakukeskusteluihin ja tältä osin ainoastaan niihin palveluprosessien osa-alueisiin, joissa kyse ei ole viranomaistehtävän toteuttamisesta. Erilaisia poikkeamia esitetyistä asiakkaiden palveluprosessin toteutusta koskevista periaatteista on kuitenkin huomattavan paljon, mikä tekee järjestelmästä monimutkaisen. Periaatteita ja poikkeamia olisi syytä tarkastella vielä uudelleen ja selkiyttää järjestelmää tältä osin. Olisi tärkeää, että kolmannen sektorin toimijat ja muut yleishyödylliset yhteisöt voisivat jatkossakin toimia työllisyyspalvelujen palvelutuottajina.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esityksen mukaan monialaiseen yhteispalveluun ohjatun työnhakijan tulisi työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä noudattaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa muidenkin kuin välittömästi työnhakuun ja työllistymiseen liittyvien toimien osalta. Tällöin suunnitelmaan voisi sisältyä työnhakijaa velvoittavia, esimerkiksi elämänhallintaan liittyviä muun kuin työ- ja elinkeinohallinnon järjestämiä toimia, jotka parantavat työnhakijan yleisiä edellytyksiä hakea työtä ja työllistyä.

Esitys on kannatettava, jotta esimerkiksi erityistä tukea työllistymisessään tarvitsevalle työnhakijalle voitaisiin velvoittavana palveluna tarjota esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluja, joiden avulla työnhakija voisi parantaa omaa työnhakutilannettaan. Huomioon on tietysti otettava, onko työnhakija jo olemassa olevan muun palveluprosessin piirissä (sote).

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Pakarinen Jaana
Vates-säätiö sr

Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

TE-palvelujen uudistaminen kokonaisuuden mukaisesti on osa työllisyyden edistämisen kokonaisuutta. Työnhakuvelvollisuus ja työttömyysturvan vastikkeellisuus ovat olennainen osa uudistusta.

Henkilöstöpalveluyritysten liiton (HPL:n mielestä esitysluonnosta pitää korjata osittain. Kannanottoja on kirjattu niihin kohtiin, mihin HPL:llä on muutosehdotuksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Jo nykyisen lainsäädännön mukaan TE-palvelut voidaan joko tuottaa itse tai hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta ja tämän pitää olla mahdollista myös jatkossa. HE-luonnokseen tulee kirjata entistä selkeämmin, että palveluita ja asiantuntemusta voidaan jatkossakin hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta. Sen sijaan HE-luonnokseen ei pidä kirjata TE-palvelujen oman tuotannon ja henkilöstön lisäämistä palveluiden tuottamiseen. Tehokkaampia ja tuloksellisempia

työllisyyspalveluita saadaan yhdistämällä julkisia ja yksityisiä palveluita siten, että molempien asiantuntemus ja vahvuudet voidaan huomioida.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhaun päättymisen ei pitäisi edellyttää toistuvuutta. Työnhaun pitäisi päättyä, jos työnhakija on jättänyt osallistumatta työkyvyn tutkimukseen tai arviointiin (JTYPL 2 luku 2 §). Esitetyt perustelut soveltamatta jättämisestä, vähäisestä merkityksestä ja korvauksettomasta määräajasta toisaalla lainsäädännössä eivät ole asianmukaisia perusteluja näillä muutoksille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutusmenettelyä koskevat kohdat tulee poistaa lakiluonnoksesta. Esitetyn kaltainen muistutusmenettely ei ole tarkoituksenmukainen. Työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti

vastikkeellista, sillä kyseessä on tasapaino oikeuksien ja velvollisuuksien välillä. Moitittavasta käyttäytymisestä tulee aina olla seurauksena korvaukseton määräaika.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden laajuuteen ei HPL:n näkemyksen mukaan tule sisällyttää TE-palvelujen harkintavaltaa. Harkintavalta saattaa vaikuttaa työnhakuvelvoitteeseen siten, ettei uudistuksen tavoitteita saavuteta. Näin ollen JTYPL 3 luvin 3 §:n 2 momentti tulee kokonaisuutena poistaa.

Työnhakuvelvollisuuden täyttämisen tulee vaatia muitakin toimenpiteitä, kuin oman työnhakuprofiilin julkaisemista Työmarkkinatorilla, sillä se ei ole vielä varsinaista työnhakua. Tämä kohta tulee poistaa JTYPL 3 luku 4 §:stä ja sen perusteluista. Pykälän 6 kohta on epäselvä ja on näin poistettava.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja soveltamisen mahdollistamiseksi työnhakuvelvoitteen rajoitusten tulee olla mahdollisimman tarkkoja sekä niitä tulee olla niin vähäinen määrä kuin mahdollista. Työttömyyden pitkittyminen ei ole syy olla asettamatta työnhakuvelvollisuutta. HPL ehdottaa kohdan 1 poistamista JTYPL 3 luvun 9 §:stä. Myös 9 § kohta 3 pitää poistaa, sillä se on monitulkintaisesti muotoiltu ja jättää liikaa tulkinnan varaa sen yhdenmukaiseksi soveltamiseksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Henkilöstöpalveluyritykset ovat työmarkkinoiden ja rekrytoinnin asiantuntijoita, jotka yhdistävät työt ja työntekijät. Ne työllistävät työntekijöitä lähes jokaiselle toimialalle. Tätä osaamista on pystyttävä hyödyntämään.

Henkilöstöpalveluyrityksillä on koko ajan avoinna tuhansia työpaikkoja ja vuosittain ne työllistävät reilut 150 000 työntekijää. Ongelmana työpaikkojen täyttämisessä tällä hetkellä on se, etteivät henkilöstöpalveluyritykset pääse etsimään potentiaalisia työntekijöitä työttömäksi ilmoittautuneiden joukosta. Kun apua pyydetään TE-toimistosta, vastaus on usein se, ettei TE-toimistolla ole resursseja etsiä työttömien joukosta potentiaalisia työnhakijoita.

Yksinkertainen ratkaisu asiaan olisi se, että rakennetaan portaali, jossa henkilöstöpalveluyritykset pääsisivät itse tarkastelemaan julkisen työnvälityksen asiakkaina olevien työnhakijoiden tietoja ja etsimään työntekijöitä asiakasyrityksilleen. Työ- ja elinkeinoministeriön pitäisi välittömästi käynnistää tällaisen portaalin valmistelu. Portaalin valmistelussa pitää huomioida tietosuojasäännökset, mutta toisaalta muistaa se, että työnhakijoilta edellytetään työnhakua ja aktiivisuutta ja että työttömyysturva on vastikkeellista. Vähintään työnhakijan omalla suostumuksella hänen tietonsa pitäisi olla henkilöstöpalveluyritysten nähtävillä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

HPL ei näe perusteita korvauksettomien määräaikojen lyhentämiseen, sillä työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan vastikkeellisuuden pitää jatkossakin toteutua, siksi myös korvauksettomia määräaikoja tarvitaan. Niiden lyhentämiseen ei myöskään ole perusteita. Lakiluonnoksessa käytetty perustelua "…lyhyempi korvaukseton määräaika johtuu siitä, että työntekijän päättäessä itse työsuhteensa työ olisi työnantajan puolesta voinut jatkua" ei pidä jättää esitykseen. Jää epäselväksi, miksi työn provisiopalkkaisuus (kokonaan tai osittain) olisi perusteltu syy kieltäytyä työstä ja mistä lakiluonnoksessa oleva euromääräinen raja tulee.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Korvaukseton määräaika on oleellinen osa työttömyysturvan vastikkeellisuutta. HPL ei näe perusteita korvauksettomien määräaikojen lyhentämiseen.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Lakiluonnoksessa esitetään, että TE-palvelun tekemät työtarjoukset olisivat vain rajoitetusti työnhakijaa velvoittavia. Koska uudistuksen tavoite on kasvattaa työllisyyttä, HPL ei näe rajoituksille tarvetta. Vähintään 6 kuukauden määräaika tulee poistaa. Poistettava on myös peruste, jonka mukaan pätevä syy työtarjouksesta kieltäytymiseen on, että on jo hakenut työpaikkoja työnhakuvelvollisuuden perusteella.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Tuliara Merru
Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry

Porin kaupunki, työllisyyspalvelut

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Porin kaupunki katsoo, että painopisteen siirtäminen työnhakijan palveluprosessin alkuvaiheeseen ja työnhakijoiden oman vastuun korostaminen ovat tärkeitä. HE:ssä kuvattu työnhakijan palveluprosessi vaikuttaa lainsäädännöllisesti kuitenkin liian tiukkaan säädetyltä, eikä mahdollista joustoa tai kaivattuja uudistuksia työnhakijoiden yksilöllisten tilanteiden mukaisesti. Toteutuessaan esitetty lainsäädäntö heikentää meneillään olevien kuntakokeilujen mahdollisuuksia rakentaa alueensa asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaavia, yksilöllisempiä, asiakaslähtöisempiä ja vaikuttavampia työllisyyspalveluja. Hallituksen esityksessä ei huomioida meneillään olevia työllisyyden kuntakokeiluita eikä lähivuosille suunniteltua palvelujärjestelmän muutosta riittävästi, vaan lähdetään vanhasta, TE-toimisto-vetoisesta, mallista.

Esitettyjen uusien tehtävien ja resurssien kytköstä ei ole esityksessä arvioitu riittävän perusteellisesti. TE-toimistoilla ja kuntakokeiluilla on ollut vaikeuksia selviytyä nykyisen lainsäädännön mukaisesta palvelutasosta. Esitetyn kaltaisena toteutettua ja resurssoitua uudistusta olisi haastava toteuttaa ja saavuttaa vaikutuksia. Ilman riittäviä henkilöstöresurssointeja ei asiakkaiden palvelua saada vaikuttavaksi. On riski, että esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Työnhakuvelvollisuus ja siihen liittyvä valmius todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta.

Työnhakija-asiakkaita palvellaan sekä kunnissa että TE-toimistoissa ja lisäksi asiakkaiden palveluprosessiin liittyy muitakin viranomaisia sekä palveluntuottajia. Tietojärjestelmien

yhteensopivuus ja tietoturvan varmistaminen ja erityisesti riittävä tiedonkulku ovat avainasemassa tehokkaassa palvelussa. Arvioimme, että on riski, ettei uuden palvelumallin edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin ja niiden integraatioon ole valmiit lakien tullessa voimaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Uudistukseen liittyvät resurssilaskelmat toimitettiin kuntiin alkukesästä 2021. Kuntakokeilujen resurssilaskelma piti sisällään myös ns. koronaresurssit sekä työttömyysturvatehtävien siirtoon kunnille liittyvät lisäresurssit. Koronan vuoksi sekä kuntakokeilujen että TE-toimistojen asiakasmäärät ovat edelleen merkittävästi koholla, joten tarve ns. koronaresursseille on edelleen olemassa ilman esitettyä uudistustakin. Työnhakuvelvoitteen muutoksesta aiheutuvan kasvavan asiakasneuvonnan resurssitarvetta ei laskelmissa ole huomioitu. Hallituksen esityksen mukaisen palvelumallin toimeenpanoon kohdennettava resurssi jää näin ollen merkittävästi ennakoitua pienemmäksi. Mikäli uudistus toteutetaan esitetyllä tavalla, joutuvat kokeilukunnat paikkaamaan resurssivajeita ja syntyviä tilakustannuksia omalla kustannuksellaan. Näitä kuntien kasvavista vastuista aiheutuvia kustannuksia ei ole HE:n talousvaikutuksissa tunnistettu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esityksessä ehdotettu palvelumalli vaatii myös nykyiseltä henkilöstöltä uudenlaista osaamista (mm. palvelutarpeiden kokonaisvaltainen tunnistaminen, osaamiskartoitusten tekeminen ja osaamisperusteinen työnhaku, valmentava ja sparraava työote) ja työotetta. Henkilöstön täydennyskoulutukselle tarvitaan sekä määrärahoja että työaika.

HE:ssä ei tuoda esille mitään sellaista, mikä vähentäisi TE-toimistojen tai kokeilukuntien työkuormaa palveluprosessissa, joten uudistuksen toteuttaminen vaikuttaa erittäin haastavalta. Kuntakokeilujen toiminnan ja kokemusten pohjalta voidaan suoraan todeta, että hallituksen esityksessä suunnitellut resurssit eivät riitä esitetyn palvelumallin toimeenpanoon. Uudistuksen toteuttaminen puutteellisilla henkilöstöresursseilla ei pelkästään heikentäisi palvelun laatua, vaan myös työvoimapalveluiden henkilöstön työhyvinvointia ja sitoutumista työhönsä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Hallituksen esityksen palvelumalli ja erityisesti vähäinen lisäresurssointi ovat ristiriidassa tavoitteeseen rakentaa mm. Tanskan palvelumallin kaltainen Pohjoismainen malli.

Työllisyysvaikutusten aikaansaaminen vaatii osaavaa henkilöstöä ja riittävän pieniä työntekijäkohtaisi asiakasmääriä. Kaavamainen palveluprosessi yhdistettynä riittämättömään resursointiin ei mahdollista työnhakijan yksilölliseen tilanteeseen perehtymistä ja räätälöityjen ratkaisujen hakemista eikä täten myöskään haluttujen työllisyysvaikutusten saavuttamista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esitys ei ota riittävän hyvin huomioon erilaisten työnhakijoiden toisistaan poikkeavia tilanteita tai paikallisia olosuhteita. Tästä näkökulmasta esitys on ristiriidassa työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tavoitteiden kanssa, joihin kuuluu entistä yksilöllisempien ja vaikuttavampien työvoimapalvelujen kehittäminen. Esitetty työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja koskeva määrällinen velvoite johtaa siihen, että viranomaistoiminnan painopiste siirtyy työnhakija-asiakkaan palvelemisesta hallinnollisten suoritteiden toteutumisen varmistamiseen ja pintapuoliseen palveluun.

Kaikkien työnhakijoiden asettaminen myös palvelukanavan osalta samalle viivalle prosessin alussa ei vaikuta asiakaslähtöiseltä tavalta toimia. Osa asiakkaista tarvitsee vieläkin laaja-alaisempaa ja intensiivisempää palvelua kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan, osa asiakkaista toivoo saavansa palvelunsa digitaalisesti ja osa puolestaan hyötyy työvoimaviranomaisten palveluista työnhaussa selkeästi vähemmän kuin muut kohderyhmät. Lainsäädännön tulee mahdollistaa esitystä laajempi tarkoituksenmukaisuusharkinta alkuhaastatteluun kutsumisen suhteen. Esitetty 5:n päivän määräaika on sinällään oikean suuntainen mutta vaikea toteuttaa esitetyillä henkilöstöresursseilla.

Ns. vahvan alun lisäksi myös työnvälityksen mahdollistaminen ja asiakkaiden ohjaus työnhakuun liittyvissä asioissa ovat tärkeitä painopistealueita. Vaarana on, että liian niukat resurssit ja lainsäädännön velvoitteet esim. haastattelujen määräajoista, keskittävät työpanoksen liikaa vain ns. alkupalveluihin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien palveluprosessista?

Osa-aikatyössä olevien työnhakijoiden palveluprosessin tulee perustua tosiasialliseen palvelutarpeeseen, eikä kontaktien määristä ja tavoista tarvitse säätää laissa. Heille tulisi pystyä tarjoamaan niitä palveluita, joita tarvitsevat ja yhteisesti arvioiden myös velvoittamaan tarvittaviin työllistymistä edistäviin palveluihin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Koulutuksessa olevien työnhakijoiden palveluprosessin tulee perustua henkilön tosiasialliseen palvelutarpeeseen, eikä kontaktointien toteuttamistavasta pidä säätää laissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus seuraamuksineen on monimutkainen kokonaisuus, jonka omaksuminen tullee olemaan monille työnhakijoille haastavaa. On hyvä, että työnhakuvelvoite määritellään yksilöllisesti työllistymissuunnitelmassa palvelutarpeen arvioinnin perusteella ja siinä on porrastamismahdollisuus. Yksilöllinen harkinta haastaa kuitenkin palvelujärjestelmää ja siinä työskentelevää henkilöstöä erityisesti työnhakijoiden yhdenmukaisen kohtelun näkökulmasta.

Työnhakuvelvollisuuden raportoinnin on oltava työnhakijalle riittävän helppoa ja siihen käytettävän palvelun mahdollisimman yksinkertainen, jotta puuttuvat digitaidot tai heikko kielitaito eivät muodostu raportoinnin esteeksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien

työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

On hyvä, että työnhakuvelvoite voidaan jättää asettamatta henkilöille, joilla ei ole lainkaan työkykyä ja joiden ei ole mahdollisuutta työllistyä avoimille työmarkkinoille. Esityksessä jää kuitenkin epäselväksi, miten arvio työkyvyttömyydestä tulee tehdä. Työkyvyttömyyseläkkeestä hylkäävän päätöksen saaneiden tai sairauspäivärahaa enimmäiskauden saaneiden kohdalla olisi tärkeää löytää keino turvata toimeentulo jollakin muulla kuin työttömyysetuudella.

Huonon työmarkkinatilanteen tulisi olla itsessään riittävä peruste alentaa määrällistä työnhakuvelvollisuutta siinä tapauksessa, että äkillinen suhdannekäänne alentaa avautuvien työpaikkojen määrää työmarkkinoita läpäisevästi. Näin vältyttäisiin näennäiseltä työpaikkojen hakemiselta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa tarjottavat työllistymistä tukevat palvelut tulee asettaa esitetyssä palvelumallin uudistuksessa saman arvoiseksi jtypl:n mukaisten palvelujen kanssa. Kuntakokeiluissa asiakkaille tarjottavat palvelut ovat kokeilulain tavoitteiden mukaisesti laajemmat ja niiden käyttö mm. täydentävien työnhakukeskustelujen tilalla on perusteltua asiakkaan työllistymisen edistämisen näkökulmasta.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Esitys pohjoismaisesta työvoimapalvelumallista ei huomioi riittävästi muita työllisyydenhoitoon liittyviä lakeja ja uudistuksia. Vuoden 2024 sote-uudistus vaikuttaa mm. kuntouttavaan työtoimintaan ja TYP-toimintamalliin. Jo voimassa olevat erityislait (mm. TYP-laki) määrittävät asiakasprosessin varsin eri tavalla kuin nyt esitetty malli ja on tärkeä synkronisoida lainsäädäntöä.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Porin kaupunki arvioi, että lakiesityksen voimaantulo edellyttää esitettyä merkittävästi pidempää siirtymäaikaa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Ketonen Jenni
Porin kaupunki, työllisyyspalvelut

Valmennus- ja sosiaalipalveluyhteisöjen yhdistys Oktetti ry

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

On erittäin myönteistä, että työllisyydenhoitoon ja erityisesti työnhakijoiden henkilökohtaiseen palveluun lisätään merkittävästi resurssia, ja että työnhakijoiden palveluita uudistetaan.

Suuri osa uudistuksesta keskittyy kuitenkin asiakkaan velvollisuuksiin, kontrollointiin, valvontaan ja rankaisemiseen. Tuntuukin hullulta kutsua sitä pohjoismaiseksi malliksi, jollaiseksi on tyypillisesti kutsuttu hyvin vahvaa henkilökohtaiseen tilanteeseen pohjautuvaa mallia, jossa elämäntilanteen ja toimintaympäristön mukaisesti kohti työelämää lähdetään etenemään tarvelähtöisesti ja yhteiskunta kohdentaa tähän riittävät resurssit myös palvelujärjestelmän ja mahdollisesti tarvittavien tukien muodossa.

Malli todennäköisesti toimii kohtuullisesti suhteellisen lyhyen aikaa työttömänä olleiden, hyvässä fyysisessä ja henkisessä toimintakyvyssä oleville henkilöille kohtuullisesti. Olisi kuitenkin äärimmäisen tärkeää huomioida työttömien työnhakijoiden heterogeeninen joukko paljon nyt eritettyä monipuolisemmin henkilökohtaisuuden ja tarveharkinnan keinoin. Työttömien joukossa on jopa kymmenientuhansien (julkista tuoretta tilastoa ei ole, mikä on jo itsessään merkittävä puute) ihmisten joukko, jotka ovat juuri sillä hetkellä siinä määrin työkyvyttömiä, että laki tällä tavoin toteutettuna jatkaa yhteiskunnan syrjäyttävää kehitystä heidän kohdallaan. Nyt esityksessä suoraan todetaan, että tarvottavien palveluiden laatuun tai määrään ei tehdä muutoksia. Tällöin laki vain lisää ennestään kyseiseen kohderyhmään kohdistuvaa viranomaiskontrollia tarjoamatta vastapainoksi mitään, mikä auttaisi heitä eteenpäin kohti työelämää. Mikäli lakipaketti säädetään

voimaan, on äärimmäisen tärkeää lisätä merkittävästi haavoittuvimmassa asemassa oleville työttömille tarjottavien palvelujen määrää ja saavutettavuutta.

Esityksen merkittävä puute on, että sen vaikutusten arviointi tarkastelee tilannetta käytännössä vain työttömyysjaksojen ja maksettavien etuuksien näkökulmasta eikä ota huomioon järjestelmän työelämän laatuun, työttömyyden laatuun, ihmisten henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen ja -laatuun jne. liittyvistä näkökulmista. Näin merkittävässä ja huolellisesti valmistellussa lakiuudistuksessa tämä lienee tietoinen valinta, mutta erityisesti haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien kannalta se on hyvin kova-arvoinen valinta.

Lisäksi on todettava, että esitetty järjestelmä on erityisesti haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien kannalta hyvin monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava, ja siinä navigointi tulee jo itsessään vaatimaan merkittävää lisäresurssia niihin palveluihin, jotka jo nyt pyrkivät auttamaan kohderyhmää selviämään työllisyyspalveluiden viidakossa sillä heidän näkökulmastaan käsittämättömällä kartalla, jonka viranomaiset ovat hänelle antaneet. Tätä resurssitarvetta esitys ei käsittele lainkaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Useiden tutkimusten mukaan (mm. ministeriöiden omat selvitykset kuten Oivo & Kerätär) haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt kulkevat tällä hetkellä luukulta luukulle saamatta tarvelähtöistä tukea edetessään kohti työelämää. Jo perustyökalujen kuten työllistymissuunnitelmien osalta ”korjausvelka” on päässyt resurssien puutteessa niin suureksi, että edes tietoa palveluvelasta nykyjärjestelmänkään sisällä ei ole saatavilla kuin pistemäisesti. On kuitenkin selvää, että uudistus tulee vaatimaan merkittävää uusien julkisten resurssien kohdentamista haavoittuvassa asemassa olevien palveluihin. Muussa tapauksessa laki tulee johtamaan vain suurehkon työttömien joukon syrjäyttämistä työttömyysturvalta toimeentulotuen varaan, minkä jälkeen siirtymät kohti avoimia työmarkkinoita muuttuvat (toki jossakin määrin riippuen alueella saatavilla olevista palveluista) entistä pidemmiksi, hitaammiksi ja haastavammiksi. Lisäksi tällaista tulosta ilman sen aukikirjoittamista voi pitää eettisesti arveluttavana.

On hämmentävä väite, että työnhakukeskustelut jopa vähentäisivät työnhakuun liittyvien palveluiden tarvetta. Tämän toteuttaminen vaatisi merkittävää muutosta TE-palveluiden henkilöstön toimenkuvissa ja koulutuksessa. Sen sijaan esitys työhakukeskusteluiden mahdollisesta korvaamisesta työhönvalmennuksella voi pitää erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien työnhakijoiden osalta kannatettavana. Palveluita käytetään tällä hetkellä tarpeeseen nähden suhteettoman vähän, minkä vuoksi lisäresurssia tällaisiin palveluostoihin on tärkeä osoittaa. On erityisen tärkeä huomioida tässä haavoittuvassa asemassa olevat työnhakijat, joille ns. välityömarkkinatoimijat kuten valmennus- ja sosiaalipalvelualalla toimivat säätiöt ja yhdistykset voivat tarjota.

Esityksessä ei käsitellä lainkaan sanktiojärjestelmän tutkimustenkin mukaan (mm. Arni ym. 2013) kielteisiä seurauksia: sanktiojärjestelmän alla solmitut työsuhteet ovat useilta aspekteiltaan laadultaan heikompia kuin sanktioimattomassa tilanteessa solmitut. Kun myös valvonta- ja sanktiojärjestelmän muut kielteiset vaikutukset työnhakijan tilanteeseen on jätettä pääsääntöisesti arvioinnin ulkopuolelle, eikä palvelujärjestelmään tarvittavia muutoksia ole huomioitu, ei taloudellisten vaikutusten arviointi muodosta uskottavaa kokonaisuutta ainakaan julkisen talouden kokonaisuuden näkökulmasta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Resurssien lisäys on merkittävä ja myönteinen asia.

Sen vaikutuksia arvioitaessa olisi kuitenkin ollut tarkoituksenmukaista huomioida merkittävä olemassa oleva haastattelu- ja suunnitelmavelka, mikä tosiasiallisesti liudentaa merkittävästi vaikutuksia esitetystä. Se ei kuitenkaan poista resurssilisäyksen positiivista vaikutusta.

Esityksessä esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet ovat senlaatuisia, että henkilöstölisäyksen lisäksi henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutukseen on välttämätöntä panostaa. Erityisesti ohjauksellisen otteen ja kohtaamisen taidot ovat välttämättömät. Kun laki kiistatta lisää työnhakijoiden kontrollointia ja sanktiointia, on luottamuksen rakentamiseen ja tasapuoliseen kohtaamiseen liittyvää osaamista merkittävästi vahvistettava henkilöstön valintakriteereissä ja koulutussisällöissä. Erityisen tärkeää on ymmärtää työnhakija oman elämäntilanteensa parhaana asiantuntijana, jossa TE-palvelun työntekijä ohjaa asiakasta tietyn elämänaspektin asiantuntijana.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksellä lienee jossakin määrin aidosti positiivinen työllisyysvaikutus lähimpänä avoimia työmarkkinoita olevien työnhakijoiden kohdalla. Sitä vastoin esitys jättää kokonaan arvioimatta, minkälainen kielteinen vaikutus sanktiojärjestelmällä on sen (sikäli kun muista maista saaduista kokemuksista voi yleistää joitakin päätelmiä omaan toimintaympäristöömme; nythän tämä osuus arvioinnista on jäänyt kokonaan tekemättä) haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevia työmarkkinoilta yhä kauemmas syrjäyttävällä toimintalogiikalla. Nyt tyydytään vain toteamaan että nopeaa työllistymistä tässä kohderyhmässä tapahtuu vain vähän. Se on totta, mutta hidas työllistyminen on yhteiskunnallisesti ja inhimillisesti merkittävästi kannattavampaa kuin esityksen osaltaan edistämä yhä syvempi ulkopuolisuus ja työelämäosattomuus. Tämän uskottava selvittäminen ja huomioiminen laissa mm. tarveharkintaa lisäämällä ja kaavamaisuutta poistamalla olisi äärimmäisen tärkeää jo ennen lain voimaan saattamista. Mikäli näin ei tehdä, on aivan välttämätöntä alkaa kerätä tästä tietoa. On kuitenkin haastavaa, että vertailukohtaa ei ole, koska

julkisia tilastoja ei ole kerätty kymmeneen vuoteen, eikä esitys sisällä esitystä toimeenpanon yhteydessä kerättävästä aineistosta ja tältä pohjalta tehtävästä analyysista, vaan viitataan vain seuraamiseen (jossa asioiden suhteita toisiinsa ei saa esiin ilman riittävää tiedonkeruuta).

Oktetti ry pitää selvänä, että esitys tulee työntämään merkittävän joukon haavoittuvassa asemassa olevia työttömiä kokonaan pois työllistymispolulta. Vaikka tämä sinällään keventää työllisyyspalveluihin kohdistuvaa resurssipainetta, tämä osaltaan lisää julkista kestävyysvajetta ja on ennen kaikkea inhimillisesti hyvin kova valinta. Olisi tarkoituksenmukaista, että lakimuutosten vaikutukset mm. viimesijaiseen toimeentuloon, SOTE-palveluihin jne. olisi tästä näkökulmasta selvitetty. Nyt on merkittävä pelko, että lyhytaikaiset sinällään myönteiset työllisyysvaikutukset kumoutuvat tämän syrjäyttämiskehityksen aiheuttamilla pitkäaikaisilla lisäkustannuksilla. Siksi on merkittävä puute, että tätä arviointia ei ole lakiesityksessä uskottavasti toteutettu.

Näitä lain kielteisiä seurannaisvaikutuksia voidaan merkittävästi vähentää, mikäli haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien palvelujärjestelmään samalla kohdennetaan merkittävästi lisäresursseja.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Yhä suuremmalla osalla (tai nykyään paremmin tunnistetulla) haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevista on erilaisia mielenterveyden tai neuropsykologisia pulmia. Erityisesti tälle kohderyhmälle tällainen hyvin rakenteellinen ja jatkuvia kontrollipisteitä sisältävä järjestelmä on hyvin haastava hahmotettava, vaikka samalla henkilöllä voi olla merkittävää työelämäpotentiaalia. Kohderyhmän ja problematiikan huomiotta jättäminen esityksessä on merkittävä puute ja tulee vaatimaan merkittävää lisäresurssointia erilaisiin kohderyhmäspesifeihin palveluihin – tai tulee jatkamaan työttömien ryhmän sisäistä polarisaatiokehitystä työntäen yhä useamman haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevan sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän asiakkaaksi heidän työkyvystään riippumatta.

Esityksestä puuttuu kokonaan arvio vaikutuksista nykyisten palveluntuottajien toimintaan. Esityksessä viitataan siihen, että esimerkiksi työnhakuun liittyvänä erillisenä palveluna järjestettävän valmennuksen kysyntä voi vähentyä, koska työnhakijoille tarjottaisiin vastaavaa tukea työnhakukeskusteluissa. Esityksessä ei myöskään oteta huomioon mahdollista palveluiden kysynnän kasvua.

Erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien erilaista työllistymistä edistävien palveluiden tuottamisessa säätiöillä ja järjestöillä on merkittävä rooli. Oktetti pitääkin tarpeellisena, että hallituksen esitykseen sisällytetään arvio uudistuksen vaikutuksista nykyisiin palveluntuottajiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Aktiivinen yhteydenpito työnhakijoihin ja henkilökohtaisen kontaktin lisääminen on myönteinen asia. On kuitenkin tärkeää, että keskustelut kohdentuvat oikein. Nyt esitetty järjestelmä mahdollistaa tämän, mutta yksittäiset valinnat kuten termi ”työnhakukeskustelu” vahvistavat järjestelmän kontrolloivaa luonnetta asiakkaan silmissä. Olisikin tarkoituksenmukaista korostaa esityksessä ja käytettävässä terminologiassa palvelua, ei kontrollia. Erityisen tärkeä on työnhakijan sisäisen motivaation vahvistaminen ja hänen henkilökohtaisesta tilanteestaan nouseva tarvelähtöisyys.

Olisi myös tarkoituksellista, että TE-palvelujärjestelmän ja henkilöille tarjottavien työllisyys- ja kuntoutuspalveluiden yhteistyötä lisättäisiin. Nyt esitetty järjestelmä on nivelvaiheissa päällekkäinen. Nivelvaiheiden tunnistaminen on nyt tehty ja niiden varmistaminen on tärkeää, mutta se tapahtuu tehokkaasti niveltämällä palvelut toisiinsa, ei tarjoamalla samanaikaisesti samalle henkilölle kahden eri tahon järjestämää samansisältöistä velvoittavaa palvelua. Erityisen tärkeä olisi kiinnittää huomiota eteenpäin poluttaviin palveluihin nivelvaiheissa esimerkiksi ostamalla erityisryhmille nivelvaiheen palveluita kuten työhönvalmennusta. Esitys mahdollistaa tämän mutta tässä muodossa tuskin tulee nopeasti johtamaan siihen.

On myös huomattava, että erityisesti monen haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevan ryhmän vaikuttavimmat työllistymistä edistävät palvelut ovat siinä määrin eriytyneitä, että niitä toteutetaan usein erilaisten kehittämisprojektien tai yleishyödyllisen toiminnan yhteydessä. Näiden huomioiminen palveluprosessin normaalina osana olisi hyvin merkityksellistä erityisesti haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien osalta. Lisäksi jatkuvan oppimisen vaateet olisi tärkeä huomioida paremmin ja vahvistaa omaehtoisen opiskelun edellytyksiä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Esityksen mukaan muistutuksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työnhaussaan. Esitetty järjestelmä on siinä määrin monimutkainen, että muistutus saattaa olla tarpeen, ettei etuuksiin tule katkoksia. Muistutus on karensseja kohtuullisempi vaihtoehto.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuutta perustellaan työnhakijoiden yhdenvertaisuuden vahvistamisella ja työttömyysetuuden vastikkeellisuuden ja omatoimisen työnhaun selkiyttämisellä. Esityksen vaikutusten arvioinnissa on jätetty kuitenkin huomioimatta tosiasiallinen tilanne, että työttömien heterogeeninen joukko sisältää kymmeniä tuhansia työnhakijoita, joiden tilanne ei ole senkaltainen, mitä lain esityöt ja vaikutusten arviointi antaa ymmärtää. Onkin olemassa merkittävä riski sille, että lakiesitys tulee entisestään lisäämään yhteiskunnallista polarisaatiota ja heikentämään edelleen kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien työttömien tilannetta. Lakivalmistelun eri vaiheissa laaja asiantuntijajoukko on tuonut tämän huolen toistuvasti esiin, mutta sitä ei huomioida lain perusteluissa käytännössä ollenkaan. Tämä olisi hoidettavissa melko kohtuullisin muutoksin, erityisesti lisäämällä merkittävästi harkinnanvaraisuutta velvoitteiden asettamisessa henkilön tilanteen mukaan.

Oktetti ei kannata työnhakuvelvollisuutta tällä tavoin toteutettuna.

Erityisen tärkeää olisi poistaa järjestelmän päällekkäisyys ja sekavuus. Jos on työnhakuvelvollisuus, ei tule olla velvoittavia työtarjouksia. Jos ihmisellä on tarve palveluille, eikä työllistyminen avoimille työmarkkinoille ole kohtuullisella todennäköisyydellä ajankohtaista, henkilölle ei tule asettaa työnhakuvelvoitetta vaan hänelle tulee tarjota elämäntilanteeseen parhaiten soveltuvaa työllistymistä edistävää palvelua. Näissä tulee olla riittävästi harkkinnanvaraisuutta, ja edellytykset on säädettävä laissa, ei asetuksessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvollisuus kohtelee kohtuuttomasti kahta kohderyhmää: henkilöitä jotka tekevät osa-aikatyötä muuten kuin omasta halustaan sekä sellaisia osatyökykyisiä,

joiden osatyökykyisyys estää kokoaikaisen työllistymisen. Lain tulee tältä osin sisältää mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksessä todetaan, että työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu päätoimisen opiskelun aikaisen toimeentulon turvaamisessa ensisijaiseksi etuudeksi. Tämä on totta. Tämä mahdollisuus on kuitenkin tuotu lakiin juuri siitä syystä, että on tunnistettu tilanteita, joissa työllistyminen ei ole muuten mahdollista. Nyt sitä mahdollisuutta halutaan merkittävästi heikentää. Lain tulee tältä osin sisältää mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen ehdot ovat esityksessä hyvin tiukat eivätkä vastaa työttömien ja yhteiskunnan muiden palveluiden tosiasiallista tilannetta. Ei ole työttömän vika, että nykyjärjestelmässä työttömän työkyvyttömyyttä ei käytännössä pystytä toteamaan, koska sen vaatimaa seurantaa tehdään tosiasiallisesti lähinnä vain työssä olevien osalta. Lain tulee tältä osin sisältää mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan merkittävästi nyt esitettyä laajemmassa tilannekirjossa. Lisäksi on tärkeää, että nämä edellytykset on säädetty nimenomaan laissa, ei asetuksessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Korvauksettoman määräajan lyhentäminen on tarkoituksenmukaista.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Korvauksettoman määräajan lyhentäminen on tarkoituksenmukaista.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvaseuraamuksien porrastaminen ja karenssien kohtuullistaminen on tarkoituksenmukaista. Samalla kuitenkin järjestelmä lisää merkittävästi ns. vaaranpaikkoja, ja vaikka karensseja kohtuullistetaan, malli saattaa johtaa yhä suuremman ihmisjoukon sanktioimiseen. Lausunnon antaja pitää todennäköisenä, että mikäli lakiesityksiin ei lisätä merkittävästi harkinnanvaraisuutta haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien erilaisten tilanteiden huomioimiseksi, lakiesitys tulee johtamaan siihen, että merkittäviä työttömien ryhmiä tulee tippumaan pitkäaikaisesti toimeentulotuen varaan. Tätä tulee seurata tarkasti, mikäli laki saatetaan voimaan, ja tehdä tarvittavat korjausliikkeet nopeasti.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Esityksessä ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 2.5.2022. Lisäksi esitetään, että TE-toimistot ja kunnat toteuttaisivat työnhakijan palveluprosessia jo alkuvuonna 2022 nykyisen lainsäädännön pohjalta. Muutokset ovat niin merkittäviä niin henkilöstön määrän ja osaamisvaatimusten kuin työttömien ja heille tarjottavien palveluidenkin näkökulmasta, että lain voimaantulolle tulee varata enemmän aikaa. Lisäksi jo aiemmin olemassa ollut palveluvelka sekä koronapandemian seuraukset vaativat sitä, että voimavaroja lisätään ennakoivasti ja henkilöstö pystyy valmistautumaan uuteen tilanteeseen kunnolla. Jos lisäresurssit kohdennetaan suunnitelman mukaisesti, olisi lain voimaantulo vuoden 2023 alusta mahdollista. Palveluprosessia on tarkoituksenmukaista lähteä henkilökohtaistamaan kuitenkin tätä nopeammin resurssien mahdollistamissa rajoissa nykylain pohjalta.

On hyvä, että hallitus seuraa muutosten toteutumista. Oktetti pitää todennäköisenä, että resursseja sekä työllisyyspalveluihin että palveluiden toteuttamiseen on edelleen lisättävä. Nyt esityksessä ei kuitenkaan varmisteta seuraamisen edellyttävää riittävää tiedonkeruuta, jotta esityksen tosiasiallisia vaikutuksia kausaalisuhteineen pystyttäisiin seuraamaan. Tämä puute tulee korjata.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Lausuntopyyntö on kohdennettu todella suppealle joukolle, aivan kuin toivottaisiin, että työttömät ja heitä edustavat tahot tai heille kohdennettuja palveluita tarjoavat tahot eivät edes huomaisi kesäksi lausunnoille lähetettyä hyvin pitkään valmisteltua lakiuudistusta. Olisi tarkoituksenmukaista pyytää työttömiä edustavia tahoja laajasti lausumaan näin merkittävästi työttömiin ja heidän palveluihinsa vaikuttaviin muutoksiin. Nyt mukana näistä tahoista oli käytännössä vain Työttömien Keskusjärjestö ry, joka on yksi alan noin kymmenestä keskeisestä valtakunnallisesta toimijasta (ks. esim. Verkostot | Vates).

Kumlander Kimmo
Valmennus- ja sosiaalipalveluyhteisöjen yhdistys Oktetti ry

Etelä-Savon TE-toimisto

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Lähtökohtaisesti työnhakijoiden tiiviimpi kohtaaminen ja henkilökohtainen tapaaminen hyvä juttu.

Tulisi kuitenkin varmistaa riittävä jousto asiakkaiden osalta, joiden tilanteeseen vaikuttavat vaikka paikallinen työmarkkinatilanne, vakiintunut toimeentulon hankkiminen kausityötehtävistä ja asuinpaikka. Työnhakija-asiakkaidenkin on nähtävä, että muutokset tuovat lisäarvoa heille.

Muutosten toteuttamiseen liittyy tarve vahvalle tuelle mm. ajanvarauksen järjestelmät yms.

Nopea asiakkaan palveluprosessin käynnistäminen ja kasvokkaisten tapaamisten lisääminen on hyvä asia. Kontaktoinnin muodolle soisi kuitenkin jätettävän enemmän harkintaa, tilanteen mukaan. Ensiarvoisen tärkeää olisi myös luoda moderni kaikkien ulottuvilla oleva digipalvelu – suurimmalla osalla asiakkaista ei ole esim Teamsm-mahdollisuutta

Ajan riittäminen mietityttää, vaikka resursseja tuleekin lisää, niin myös asiakaskohtainen käytetty työaika tulee lisääntymään merkittävästi. Lisäresurssit ovat erinomainen asia, mutta pohjoismaisen

mallin täysimääräiseen totuttamiseen ne ovat riittämättömät. Toivoisimme myös ostopalveluiden lakiesitystä laajempaa käyttömahdollisuutta täydentävien keskustelujen osalta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Vaikea arvioida taloudellisia vaikutuksia – Ruotsin mallin mukaista toimintatapa ei suoraan voi verrata Suomen työmarkkinoihin esim. Taloudellisten vaikutusten osalta (mm. Erilainen työttömyysturvajärjestelmä. Tietty, jos työttömyysjaksot lyhenevät ja työnhakijoita pystytään mallin avulla ohjaamaan tehokkaammin avoimille työmarkkinoille, niin positiivisia vaikutuksia talouteen syntyy.

Asiakkaille tullee taloudellisia vaikutuksia matkustamisesta toimipaikoille (julkisia kulkuyhteyksiä tuskin on riittävästi tarjolla). Tämä olisi hyvä ottaa huomioon erilaisina tapaamisen muotoihin liittyvinä vaihtoehtoina – luotava uusi moderni, tietotuvallinen ja kaikkien saavutettava etätapaamisen väylä

Hallinnolle taloudellisia vaikutuksia toimitilakustannuksien, laitehankintojen, remonttien yms kautta

Henkilöstökustannukset lisääntyvät

Epäselvää on, miten vaikuttaa palveluiden hintakehitykseen, kun yksilöllisiä palveluita korostetaan ryhmäpalveluiden sijasta eli hankintakustannukset noussevat

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Malli työllistää paljon toimijoita ja sitoo resursseja mallin toteuttamiseen, Täysimääräisesti mallia ei edes lisäresurssien puitteissa pystytä 100% toteuttamaan.

Kuntakokeilun aikana mallin toteuttamiseen TE-tstoille ohjattuja resursseja sitoutuu paljon kuntakokeiluihin ja resurssien nettolisäys TE-tstoille jää ohueksi.

Uuden palveluprosessin toimeenpano edellyttää vahvaa perehtymistä, tarvitaan aikaa, materiaali, perehdyttäjät

Hankintaosaamista täytyy myös vahvistaa

Nähtäväksi jää muutoksen vaikutukset palveluntuottajiin ja kouluttajiin ja sitä kautta tarjolla oleviin palveluihin ja niiden laatuun

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Voisi olettaa, että vahva alku, aktiivinen kontaktointi ja palveluohjaus lyhentäisi työttömyysjaksoja, vähäntäisi työttömien määrää ja lisäisi työllisyysastetta.

Merkitystä sillä, pystytäänkö mallissa ohjaamaan työnhakijoita aktiivisemmin avoimille työmarkkinoille julkisen ja 3-sektorin sijaan.

Uusi palvelumalli/-hallintomalli sinällään ei tuo uusia työpaikkoja.

Miten oppilaitokset ovat mukana nivelvaiheen tuen toteuttamisessa ja miten työnhakuvelvoitteet vaikuttavat opintojen loppuun suorittamiseen, miten oppilaitokset suhtautuvat asiaan (työtarjouksiin) > osaavan, koulutetun työvoiman saatavuus, esimerkiksi sote-alalla, jossa vaaditaan tutkinto

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Mallin onnistumiseen vaikuttaa talouden ja työmarkkinoiden tilanne sekä kumppanuusverkoston yhteistyö.

Voisi olettaa, että aktiivisempi yhteydenpito työnhakijoihin lisäisi aktiviteettia myös työnhakijoiden osalta.

Ohjauksellisuus vahvistuu, jolloin palveluiden käyttöaste lisääntynee, mutta nopeuttaako se asiakasprosesseja kohti työllistymistä, kasvattaako ammatillista osaamista?

Ohjauksellisuuden vahvistuessa toivottavasti hakeutuminen ammatilliseen koulutukseen lisääntyy

Kiinnostuvatko palveluntuottajat tarjoamaan palveluitaan myös pienemmille alueille ja keskittyykö palveluntarjonta muutamille palveluntuottajille? Löytyykö riittävästi tarjontaa maan eri osiin, kasvokkaiseen, yksilölliseen palveluun?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Haastaa kaikkineen TE-tston hakijan palveluprosessin toteuttamisen osalta resurssien ja hakijamäärien vuoksi. Mahdollistaako useamman, kuin max. 100 asiakkaan asianmukaiset palvelun? Vrt. nykyiset hakijamäärät.

Palveluntuottajien roolia avattava ja varmistettava, että toiminta tukee palveluprosessia. Tämä erityisesti, koska palvelutuottajien käyttäminen on katsottu lisäresurssiksi. Tämän palvelun tulisi tuottaa lisäarvoa asiakkaille.

Ajanvarauskäytänteet ja -järjestelmät nousevat erityiseen rooliin, kun toteutetaan esityksen mukaisesti työnhakijoiden haastatteluja.

Miten jatkossa toteutetaan ammattialakohtainen henkilöasiakaspalvelu? - eri miten Te-palveluiden asiantuntijat pystyvät edelleen syventymään työmarkkinoiden tilanteeseen ja sitä kautta tuomaan nimenomaan lisäarvoa asiakkaalle.

Palveluprosessiin tarvittaisiin enemmän harkintaa asiakkaan tilanteesta riippuen, liian kategorinen, kannustaako asiakasta, jos ei kahden viikon välein toimistossa käydessään löydykään uusia vaihtoehtoja työllistymisen edistämiseksi

Palvelutarpeen arviointi korostuu entisestään, joten koulutusta tarvitaan lisää. Asiantuntijan tulee huomata myös palvelutarpeen muuttuminen prosessin aikana, vaikutus palvelutarjontaan, työtarjouksiin jne

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Olisiko virhe kalvosetissä (kalvo nro 11), kun todetaan, että malli ei koskisi osa-aikaisia alle 4 h työskenteleviä?

Miten ylipäänsä osa-aikaiset, kun tietyillä aloilla saattaa valtaosa olla osa-aikatyösuhteessa.

Riittävän jouston varmistaminen osa-aikatyötä tekevien osalta haastattelujen suhteen.

Jos kokoaikatyön hakuvelvollisuutta, eikä sanktiotakaan olisi ja henkilö voisi jatkaa osa-aikaisesti työikänsä, niin vaikuttanee esim. sote- ja muiden pula-alojen työvoiman saantiin ja tukee myös mahdollisuutta siirtyä ko. aloilta kokopäiväisestä työstä osa-aikaiseen

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Perustutkintoja ei olisi enää haussa eikä niitä tuettaisi omoinakaan, vaan asiakkaat ohjattaisiin opintotukijärjestelmän piiriin > ohjauksellisuus te-palveluihin vähenisi, vaikuttaisi myös hankintoihin (tässä lienee tavoitteena, että työvoimakoulutukset entisestään ajallisesti tiivistyisivät täsmä-lisäkoulutuksiksi)

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Lieventäminen/porrastaminen on kannatettava esity

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Alkuvaiheen palvelutarvearvion oikeaan osuminen korostuu; useinkaan ei ensimmäisessä kontaktissa tule esiin kaikki asiat, jotka vaikuttavat työnhakuvelvollisuuden tason ratkaisemiseen

Palveluprosessin aikana tulee varmistaa tarvittaessa tason muutos asiakkaan tilanteen muuttuessa

Pienemmillä alueilla, joilla vähemmän työpaikkoja tarjolla, voi velvollisuuden täyttyminen olla hyvin haasteellista

Edesauttaako todellista työllistymistä vai toimiiko niin, että tulee erilaisia keinoja (palveluita, infoja, rekry-infoja) joilla täyttää velvollisuus, mutta työllistymistä ei tapahdu?

Hämmennystä aiheutti se, että vuoden työttömänä olleella ja alle 25 vuotiaalla puoli vuotta työttömänä olleella ei olisi työnhakuvelvoitetta?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Edellä huomiona, että tietyillä aloilla tehdään suuressa määrin osa-aikatyötä. Tässä tulisi olla riittävä jousto ja harkinta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Houkutteleeko keskeyttämään loppusuoralla olevat opinnot ja tutkinto jää saamatta?

Miten vaikuttaa kouluttajien rahoitukseen?

Miten nivelvaiheen tuki konkreettisesti järjestyy opiskelun aikana, loppusuoralla?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Nykyisen työttömyysturvalain periaate vastikkeellisuudesta tulee säilyttää, mutta lukumääräinen työnhakuvelvollisuus on vaikea toteuttaa mielekkäästi, asiakkaan työllistymistä edistävästi, erityisesti pienemmillä paikkakunnilla, joissa työpaikkatarjontaa on vähän ja kulkuyhteydet olemattomat

Työnhakuvelvollisuuden toteuttaminen tullee aiheuttamaan keskustelua työnantajakentän kanssa vrt. aktiivimalli

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Hankkeiden ja kolmannen sektorin rooli palvelumallissa jää epäselväksi Pomassa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Sanktiot -90 pv, 60 pv, ovat aika kovat

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Porrastaminen on hyvä asia, mutta voisiko mallia yksinkertaistaa

Asiantuntijan, saati sitten asiakkaan vaikea hahmottaa monimutkaista mallia

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

ammattitaitosuojan määrittely on epämääräinen, tullee te-asiantuntijan ja omavalmentajan vastuulle, jolloin ammatit ja niiden sisällöt on konkreettisesti tunnettava erittäin hyvin

ammattitaitosuojan määrittelyn takia myös työpaikkojen ilmoitukset tulisi olla tarkat mahdollisten ristiriitatilanteiden takia

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Julkisen työnvälityksen ja työvoimapalveluiden tulevaisuus huolettaa myös työnantajien kannalta; mistä saavat työvoimaa, kuka huolehtii osaavan työvoiman kouluttamisesta, mikä on kuntien te-palveluiden rooli työnvälityksessä, miten työnvälityspalvelut taataan yritysten ja työnantajien käyttöön? (ei sinänsä liity palvelumalliin, mutta liittyy palveluihin tulevaisuudessa)

Asiakkaiden yhdenvertainen ja tasa-arvoinen palvelu edellyttää erinomaista osaamista asiantuntijoilta ja omavalmentajilta, tarvitaan laadukasta koulutusta ja yhdenmukaista ohjeistusta ja neuvontaa asiantuntijoille ja omavalmentajille

Työttömyysuhan alainen tulisi määritellä tässä yhteydessä tarkasti

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Makkula Hanna
Etelä-Savon TE-toimisto

Akava ry

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Ehdotetut muutokset julkiseen työvoima- ja yrityspalvelulakiin sekä työttömyysturvalakiin ovat pääsääntöisesti kannatettavia. Muutokset lisäävät työnhakijoiden saamaa työnhaun tukea. Niillä täsmennetään työttömyysturvan vastikkeellisuutta konkretisoimalla työn hakemisen velvollisuutta. Työttömyysturvaan ehdotetut muutokset tukevat kokonaisuutta kohtuullistamalla sekä porrastamalla sanktioiden ankaruutta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Arvioinnin mukaan kasvavat kustannukset huomioidenkin uudistuksella saatava taloudellinen hyöty lyhentyvien työttömyysjaksojen myötä on positiivinen. Tämä on toteutuessaan julkisen talouden odotetun kehityksen oloissa myönteinen lopputulema.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Palveluprosessin muutokset edellyttävät varsin suuria resurssien lisäyksiä. Uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä, että kasvaviin resurssitarpeisiin vastataan. Tarvitaan lisää paitsi tekeviä käsiä, myös johtamista, ohjausta, koulutusta, organisointia yms. Erityisesti henkilöstön koulutukseen pääsyyn ja myös jaksamiseen on kiinnitettävä huomiota. On myös pidettävä mielessä,

että työvoimapalveluiden järjestämisvastuu voi jatkossa olla kuntien vastuulla. Kuinka silloin varmistetaan riittävä resursointi?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

On hyvä, että vaikutusarvioinnissa on selkeästi tuotu esiin ne teoriat, tutkimushavainnot ja oletukset, joihin työllisyysvaikutus perustuu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa

työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden konkretisointi määrällisellä työnhakuvelvollisuudella on yleisesti kannatettavaa.

Ongelmaksi siinä voivat muodostua tilanteet, joissa työnhakuun velvoitettu ei yrityksestään huolimatta pystykään selviytymään velvoitteestaan. Monilla korkeakoulutettujen aloilla työmarkkinat voivat olla hyvinkin ohuet ja koulutusta vastaavia työpaikkoja vapautuu haettavaksi suhteellisen harvoin. Jos sopivalta vaikuttavia haettavia työtehtäviä ei syystä tai toisesta löydykään riittävästi, jotta velvoitteen saisi täysimääräisesti toteutettua. Miten näissä tilanteissa ratkotaan ristiriita, mikäli TE-toimisto on sitä mieltä, että haettavaa on ja hakea pitää, mutta työtön ei tähän pysty? Työttömyysturvaseuraamus eli karenssi ei välttämättä ole se oikea vastaus, vaan TE-toimisto voisi sen sijaan ensisijaisesti käyttää työttömälle sopivia, kohdennettuja (velvoittavia) työtarjouksia.

Myös ammattitaitosuojan keston pidentäminen auttaisi näissä tilanteissa, joissa sopivia haettavia töitä on niukasti tarjolla.

Yritystoiminnan käynnistäminen on huomioitava työnhakutoimenpiteinä.

Hakuvelvollisuuden täyttämisen raportointimahdollisuuden täytyy olla paitsi helppokäyttöinen, myös riittävän kattava, jotta eri tavoin tehtävistä työhakemuksista on ylipäänsä mahdollista luotettavasti raportoida.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa ja omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna opiskeleville esitetään perustellusti lievennettyä työnhakuvelvollisuutta. Muutos on joka tapauksessa kiristys nykytilaan nähden. Tämän vastapainoksi voitaisiin harkita omaehtoisen opiskelun tarveharkinnan keventämistä. Hyvin kohdistetuilla työtarjouksilla voitaisiin edelleen edesauttaa opiskelusta työlliseksi siirtymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen mukaan työnhakuvelvollisuus asetettaisiin, vaikka työnhakijan työttömyys on varmuudella päättymässä. Tämä voi asettaa erityisesti määräaikaisen työsopimuksen tehneen työnhakijan hankalaan asemaan. Näissä tilanteissa työnhakija voi saada karenssin työn vastaanottovelvollisuuden rikkomisesta, hän voi joutua laiminlyömään työnhakuvelvoitteensa tai rikkomaan jo allekirjoittamaansa työsopimusta. Työnhakuvelvollisuus pitäisikin jättää asettamatta, jos työnhakijan työttömyys olisi varmuudella päättymässä esimerkiksi kahden kuukauden kuluessa. Mikäänhän ei näissä tilanteissa estä työnhakijaa joka tapauksessa omatoimisesti hakemasta lyhytkestosta työtä. Myös lomautettujen asemaa vastaavassa tilanteessa täytyy pohtia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvaseuraamuksiin ehdotetut muutokset ovat kannatettavia.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvaseuraamuksiin ehdotetut muutokset ovat kannatettavia.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu seuraamusmenettely on kannatettava uudistus, mikäli se voidaan toteuttaa yksiselitteisenä ja työttömän oikeusturvaa vaarantamatta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työttömille ja muille työnhakijoille on kaikissa tilanteissa selkeästi ja täsmällisesti viestittävä heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Uudistuksen edellyttämän mittavan resurssilisäystarpeen huomioiden voimaantulon aikataulua voi pitää jopa kyseenalaisen tiukkana.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Tehtävien muutosten vaikutuksia on tässäkin uudistuksessa syytä tarkasti seurata. Esimerkiksi työnhaun aktiivisuudesta raportoinnin myötä kerääntyvää tietoa voi olla hyödyllistä analysoida ja vertailla sitä esimerkiksi työttömyysjaksojen keston kehitykseen eri alueilla tai aloilla. Säädösten muutosten vaikutuksia pitää seurata tarkoin myös siitä näkökulmasta, että esimerkiksi työnhakuvelvollisuus ei aiheuta siihen velvoitetuille kohtuuttomia tilanteita.

Taulu Heikki
Akava ry

JYVÄSKYLÄ

Lausunto

15.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pohjoismaisen työvoimapalvelun mallin mukainen perusajatus työnhakijoiden alkuvaiheen palveluun panostamisesta, palvelutarpeen arvioinnin, työnhaun tukemisen ja palveluihin ohjaamisen kehittämisestä on kannatettavaa. Lakiehdotukseen sisältyy kuitenkin paljon yksityiskohtaisia, kaavamaisia ja määrämuotoisia yksityiskohtia, joiden mukaisesti asiakkaan palveluprosessit asetetaan tiukkaan muottiin. Tämä kahlitsee mm. työllisyyden kuntakokeilujen kokeiluluonnetta ja aitoa palvelutarpeeseen työnhakijan ja omavalmentajan väliseen luottamukselliseen suhteeseen perustuvaa palveluprosessin rakentamista. Lakiesityksen mukaisten tehtävien hoitaminen ja aikataulujen noudattaminen edellyttäisi riittäviä henkilöresursseja, jotka eivät nykyisten resurssien ja lakiesityksen laskennallisten lisäysten jälkeenkään tule riittämään.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta ja lisäpanostuksesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Erityisesti kokeilukunnissa kuntien kulut tulevat kasvamaan, mitä ei lakiesityksessä ole otettu huomioon lainkaan. Valtion tulee kompensoida kokeilukunnille aiheutuvat fasilitointikustannukset.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Lakiesityksen mukaan laskennallinen asiakasmäärä olisi 185/asiakaspalvelutyötä tekevä työntekijä, mikä poikkeaa huomattavasti esim. Tanskan ja Ruotsin mitoituksista. Tämä tarkoittaa sitä, että alku- ja työnhakukeskustelujen sekä työnhakusuunnitelmien laatimisen ja tarkistamisen ohessa tehtävät seuranta- ja kontrollointitehtävät ml. työttömyysturvan hoitaminen tulevat kuormittamaan henkilöstöä kohtuuttomasti.

Uusien työnhakijoiden virrat ajoittuvat alkukesään ja vuodenvaihteeseen, jolloin lakiesityksen mukaiset tiiviit alkuvaiheen kontaktoinnit osuisivat erityisesti kesälomakaudelle. Tämä ruuhkauttaa asiakaspalvelun ja lakiesityksen mukaisten aikataulujen noudattaminen tulee olemaan erittäin vaikeaa.

Lisärekrytoinneilla tulee olemaan vaikutuksia toimitilaratkaisuihin ja niihin liittyviin fasiliteetteihin ja näistä aiheutuu merkittäviä lisäkustannuksia kuntiin.

Asiakaspalveluhenkilöstöltä edellytetään vahvan ohjausosaamisen lisäksi vankkaa työmarkkinatuntemusta, tietoa työtehtävien vaatimuksista, koulutusten sisällöistä, työn hakemisen kanavista jne. Ammatillisen osaamisen kehittämiseen on panostettava ennen lain voimaantuloa. Samanaikaisesti vireillä oleva asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeva uudistus tuo niin ikään koulutus- ja perehdytystarpeita v. 2022 alkupuolelle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työnhakijaa ja työntekijää koskevat velvoitteet työnhakukeskusteluineen ja työnhakuvelvoitteineen voi jossain määrin nopeuttaa työllistymistä. Rinnalle tarvitaan toimivat työmarkkinat sekä riittävät ja monipuoliset työllistymistä edistävät palvelut, joista on aidosti hyötyä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään, työnhaun tukeminen keskiössä. Työnhakijalla on päävastuu työnhaun toteuttamisesta, työnhakija hakee itselleen mieluisia ja sopivia työmahdollisuuksia. Työnhakija on oman työnhakijuutensa subjekti, jota työntekijä asiantuntijana tukee. Työnhakijalla on myös vahva vastuu monitoroinnista. Ohjeistusten ja

tietojärjestelmien on oltava helppokäyttöisiä, yksiselitteisiä, selkokielisiä ja läpinäkyviä niin, että työnhakijalle annetaan edellytykset onnistua tässä tehtävässä.

Alku- ja työnhakuhaastatteluille on lakiehdotukseen määritelty fyysinen tapaamispaikka, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Henkilökohtaisia tapaamisia on mahdollista järjestää esim. palveluntuottajan tiloissa, oppilaitoksessa tms. luotettavassa paikassa. Monikanavaisuuden kehittyessä myös muiden palvelutapojen hyödyntämiseen on annettava mahdollisuus. Muutoinkin digitalisaatio on oltava vahvasti henkilökohtaisen palvelun rinnalla esim. palvelutarpeen arvioinnissa alkuhaastattelussa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisten työnhakijoiden palveluprosessiin sisältyvät alkuhaastattelut ja kolme kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut ovat perusteltuja. Työnhakukeskustelun pitäisi olla mahdollista järjestää monikanavaisuutta hyödyntäen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Pitkiin palkkatukijaksoihin, työvoimakoulutuksiin ja omaehtoisiin opintoihin työttömyysetuudella työnhakukeskustelut olisi syytä rytmittää käynnistymään jo aikaisemmassa vaiheessa kuin viimeisen kuukauden kuluessa niin, että työnhakemista tuettaisiin meneillään olevan palvelun rinnalla ja ne olisivat toteutettavissa täydentävinä työnhakukeskusteluina. Haastattelu olisi mahdollista tehdä monikanavaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työttömää työnhakijaa koskeva lainsäädäntö ja terminologia on vaikeaselkoista. Muistutus-menettely tuo viranomaispalveluun inhimillisemmän piirteen, mikä sinällään on positiivinen uudistus. Muistutuksen antaminen on automatisoitava niin, että sitä ei tarvitse tehdä manuaalisesti. Työnhakijoiden informointi muistutuksesta on oltava yksiselitteistä ja ymmärrettävää niin, että se ei aiheuta hämmennystä eikä ylimääräistä kontaktointia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työn hakeminen on lähtökohtaisesti työnhakijan perustehtävä ja tässä lakiehdotuksessa työnhaku on vastuutettu työnhakijlle itselleen. Erilaisissa tilanteissa olevat työnhakijat on lainsäädännön valmistelussa otettu huomioon, mikä on positiivista. Lakiehdotukseen sisältyy tulkinnanvaraisia määritelmiä, jotka arkityössä tuottavat päänvaivaa esim. siitä, kenet voidaan vapauttaa työnhakuvelvoitteesta.

Lakiehdotus sallii edelleenkin työkyvyttömien henkilöiden rekisteröitymisen työnhakijaksi. Nyt olisi viimein syytä tarkastella esim. toimeentulotukilainsäädännön ja työttömyysturvalainsäädännön rajapintoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakijat voivat olla osa-aikatyössä eri syistä ja osalle esim. osatyökykyisistä työkyky riittääkin vain osa-aikaiseen työhön. Heille muiden työmahdollisuuksien hakeminen ei tunnu tarkoituksenmukaiselle.

Sen sijaan silloin, kun työnhakijalla on edellytykset kokopäiväiseen työhön, lakisesitykseen kirjattu työnhakuvelvoite on kohtuullinen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli 1 kk:n kestoisessa työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysetuudella olevan työnhakuvelvoitteeseen sisältyy ristiriitaisuuksia. Näille työnhakija-opiskelijoille te-toimisto/kokeilukunta on velvollinen tarjoamaan työtä ja työnhakija on niitä velvollinen hakemaan. Työnhakija-opiskelijoiden omatoimiseen työnhakuun ei luoteta samalla tavoin kuin muiden työnhakijoiden ja näin ollen he ovat eriarvoisessa asemassa toisiin työnhakijoihin nähden.

Omaehtoiselle opiskelulle on asetettu tiukkoja vaatimuksia; koulutukset ovat pääosin tutkintotavoitteisia ja usein niihin hakeutuu alan- tai ammatinvaihtajia. Tämä opiskelumahdollisuus edistää mitä parhaiten työnhakijoiden työllistymistä ja siksi on erikoista, että koulutuksen alusta lähtien työnhakija-opiskelijalle asetetaan velvollisuus hakea työtä. Työnhakuvelvoite tulisi olla vasta koulutuksen loppusuoralla 1- 2 kk:ta ennen opintojen päättymistä. Pahimmillaan koulutukseen hakeutumisvelvoite kesken koulutuksen johtaisi koulutusten keskeytymiseen ja työttömyysriskin säilymiseen ennallaan. Koulutusten keskeytymisen riski on riski myös oppilaitoksille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Lakiesityksen mukaan työkyvyttömien henkilöiden rekisteröitymisen työnhakijaksi sallitaan ja hyväksytään. Työkyvyttömille työnhakijoille tulisi löytää muu ratkaisu ja etuus kuin työttömyysturva, mikäli heillä ei ole edellytyksiä edes työelämään kuntouttaviin palveluihin. Nämä asiakkaat kuormittavat turhaan työllisyydenhoidon koneistoa (työnhakuhaastattelujen, suunnitelmien päivittämisen ja seurantatehtävät).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä eroamisen määräajan kohtuullistaminen 45:n päivän mittaiseksi on kannatettavaa samoin kuin enintään viisi päivää kestävästä työstä eroamisesta ehdotettu 30 päivän korvaukseton määräaika.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä kieltäytymisen määräajan kohtuullistaminen 45:n päivän mittaiseksi on kannatettavaa samoin kuin enintään viisi päivää kestävästä työstä kieltäytymisestä ehdotettu 30 päivän korvaukseton määräaika.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Seuraamusten porrastaminen on kannatettavaa, mikäli se pystytään toteuttamaan ilman mittavia manuaalisia toimenpiteitä ja määräajat pystytään määrittelemään viiveettä. Mikäli määräajat edellyttävät työttömyysturvan asiantuntijakäsittelyä, työnhakijalle voi tulla pahimmillaan kuukauden odotusaika etuuden saamiseen, vaikka varsinainen korvaukseton määräaika olisi vain 7 tai 14 vuorokautta.

Tietojärjestelmiin on saatava laskuri, jonka avulla toistuvuuksien seuranta on automatisoitu.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Lakiesityksiin sisältyvien muutosten vaikutukset kokeilukuntiin on kompensoitava kunnille.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Tämän lakiesityksen ja ns. TYP-lain sekä tulevan monialaisten palvelujen lainsäädännön synkronointi toisiinsa jää avoimeksi samoin kuin yhdyspinnat sote-/hyvinvointialueisiin.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutosten on suunniteltu tulevan voimaan 5/2022. Samanaikaisesti on suunnitteilla asiakastietojen käsittelyyn liittyvä muutos ja nämä yhdessä edellyttävät laajamittaista perehdytystä niin uusille kuin jo olemassa oleville työntekijöille. Muutosten ajankohta vuoden ruuhkaisimpaan aikaan kesälomien kynnyksellä on erittäin hankala.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Esitettyyn palveluprosessin uudistus painottuu työn hakemisen tukemiseen ja palveluihin ohjaamisen tehostamiseen, mikä on kannatettavaa. Sen sijaan työllistämiseen ja rekrytointiin liittyviä kannustuselementtejä malliin ei sisälly lainkaan ja tämä on selvä puute. Työntekijöiden liikkumavara kapeutuu entisestään eikä esim. työpaikolle jalkautumiseen ja työnantajien palveluun työnhakijapalvelun rinnalla anneta pelimerkkejä. Toimistoympäristö on tässä lakiesityksessä kokenut uuden tulemisen. Palveluprosessin toteuttaminen toimisto-olosuhteissa ei voi olla ainoa ja paras tapa, siihen tarvitaan väljyyttää ja digipalveluja rinnalle tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuen.

Parhaillaan on meneillään tai vireillä useita työvoimapalveluihin liittyviä tai niitä sivuavia lakiesityksiä, joiden valmistelua on syytä katsoa tarkasti rinnakkain. Lisäksi mm. sote-uudistuksella on vaikutuksia työttömien työnhakijoiden palveluprosessiin. Iso kokonaiskuva pitäisi olla tiedossa, jotta eri osa-alueiden liittymäpinnat toisiinsa tulisivat näkyviksi, ymmärretyiksi ja huomioonotetuiksi.

Leppänen Anu
Jyväskylän kaupunki - Hallintosäännön 26 §:n mukaisesti lausunnon antajana kansliapäällikkö Heli Leinonkoski, valmistelijana työllisyysjohtaja Päivi Pöntinen

Salon alueen Työttömät ry

Lausunto

14.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Salon alueen Työttömät ry (jäljempänä ”yhdistys”) on tutustunut hallituksen esitykseen ja toteaa esitetyistä muutoksista seuraavaa:

Yhdistys katsoo, että eritoten pitkäaikaistyöttömät tulevat hyötymään tässä esitetystä henkilökohtaisesta palvelusta ja yksilöllisestä tuesta. Esitetyssä mallissa palveluita lisätään merkittävästi työttömyyden alkuvaiheeseen kolmen kuukauden tiiviin palvelujakson muodossa, mikä todennäköisesti lyhentää työttömyysjaksoja myös niiden työnhakijoiden osalta, joiden työllistymismahdollisuudet ovat hyvät.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan myös muilla kuin tuetun työllistymisen palvelulinjan asiakkailla on puutteita työnhakutaidoissa, kun kyse on sähköisessä muodossa olevan työhakemuksen ja/tai ansioluettelon lähettämisestä sähköpostitse tai valmiin verkkosivustolta löytyvän sähköisen lomakkeen täyttämisestä. Tämä tulisi huomioida työnhakukeskustelujen sisällössä ja yksittäisen työnhakukeskustelun arvioidussa kestossa.

Yhdistyksen näkemyksen mukaan esitetty työnhakuvelvollisuuden määrä on kohtuullinen. Työnhakijalla on riittävästi aikaa per työhakemus, mikä mahdollistaa työhakemuksen ja mahdollisen pyydetyn ansioluettelon räätälöinnin kutakin haettavaa työpaikkaa varten. Siitä, että henkilö on ollut pitkään työttömänä ei automaattisesti seuraa, että henkilön työ- ja toimintakyky olisi heikentynyt. Näin ollen yhdistys pitää perusteltuna sitä, ettei työnhakuvelvollisuutta alenneta yksistään pitkittyneen työttömyyden perusteella.

Yhdistys katsoo, että uutta työnhakijan palveluprosessia tulee soveltaa myös työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa.

Yhdistys ymmärtää, että verkkopalvelun käytön ensisijaisuus on perusteltua, mutta kokee tarpeelliseksi tuoda esille, että kaikilla työttömillä ei ole valmiuksia sähköiseen asiointiin. Osalla työttömistä ei ole käytössään verkkoyhteyttä, eikä sellaista laitetta, jolla verkkopalveluun kirjautuminen olisi mahdollista.

Esityksessä todetaan, että työnhakijan tulisi pyydettäessä esittää työ- ja elinkeinotoimistolle tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevalle kunnalle esimerkiksi hänen lähettämänsä työhakemukset. Esityksessä tulisi täsmentää, miten kauan työnhakijan tulee säilyttää kuhunkin tarkastelujaksoon sisältyviä hakemuksia tai sähköpostivahvistuksia, jotka osoittavat haetut työmahdollisuudet.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Yhdistyksen näkemyksen mukaan muistutuksessa on kyse työnhakijalle annettavasta neuvonnasta ja tästä syystä yhdistys ei pidä oikeusturvan kannalta ongelmallisena sitä, että annetusta muistutuksesta ei saisi vaatia oikaisua, eikä siitä saisi valittaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yhdistyksen näkemyksen mukaan osa-aikaisten työntekijöiden työnhakuvelvollisuuden tulee olla esityksessä todetulla tavalla erilainen verrattuna kokonaan työttömien työnhakuvelvollisuuteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Yhdistys katsoo, että työnhakuvelvollisuus on perusteltua jättää asettamatta niille, joiden työttömyys on pitkittynyt, joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille ja joiden tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Yhdistys toteaa kuitenkin, että osatyökykyisille voidaan asettaa työnhakuvelvollisuus siltä osin, kun työnhakijan työkykyä vastaavia työmahdollisuuksia on tarjolla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Yhdistys kannattaa ehdotettua 45 päivän karenssia, kun työnhakija on eronnut työstä ilman pätevää syytä tai aiheuttanut työn päättymisen omalla moitittavana pidettävällä menettelyllään.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Yhdistys kannattaa ehdotettua 45 päivän karenssia, jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy hänelle tarjotusta työstä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Yhdistys katsoo, että työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvän menettelyn porrastetut seuraamukset 1. muistutus, 2. ei oikeutta työttömyysetuuteen 7 päivän ajalta, 3. ei oikeutta työttömyysetuuteen 14 päivän ajalta ja 4. ei oikeutta työttömyysetuuteen toistaiseksi (työssäolovelvoite) ovat työnhakijan kannalta kohtuullisia ja oikeassa suhteessa menettelyn moitittavuuteen nähden.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Virtanen Janet
Salon alueen Työttömät ry

Outi Nilsson

Lausunto

14.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Tilanne ei ota huomioon millään tavalla 0-tuntisopuksella olevia henkilöitä, joilla tuuraustarpeet saattavat muuttua lyhyelläkin varoitusajalla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Osa henkilöistä on vaikeasti työllistettävissä ja heihin pitäisi enemmän panostaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Viranomaisilla ei riitä kaikkien osalta riittäviä resursseja ja keinoja.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työllisyys riippuu mikä on työttömän terveystilanne.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Arvioinnin tilanne riippuu tapauskohtaisesti. Tilanne riippuu asiakkaan tilanteesta ja taustasta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Yrityksen ja asiakkaan tarpeiden saamisessa saattaa olla hankalaa löytää yhteinen sävel ja päämäärä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Pitää ottaa paremmin huomioon mahdolliset lyhyellä varoitusajalla tulevat muutokset, jotka muuttavat tilannetta merkittävästi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Koulutuksessa pitää löytää jokaiselle sopiva tapa löytää itselle sopiva väylä opiskella ja sopiva ala.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Pitää löytää tarkat keinot millä tavalla palvelut kohtaavat työnantajan ja työntekijän tarpeet.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Velvoite pitää olla sellainen, joka vastaa jokaisen henkilökohtaisia tarpeita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikaisen työntekijän työnhakuvelvollisuus on haastavaa, kun ei aina tiedä mahdollista tarvetta työn osalta. Haku onnistuu vain jos tietää ettei tule vuoroja. Vain omatoiminen hakeminen onnistuu, mutta velvoittavien hakujen osalta tulee merkittäviä hankaluuksia mahdollisten työvuorojen takia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien henkilöiden osalta omatoiminen työnhaku toimii. Velvoittavien hakujen osalta tulee hankaluuksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Vakavasti ja pitkäaikaissairaiden ei kohdalla työnhakuvelvollisuus kannattaa jättää pois, koska kyseisillä henkilöillä on muutakin ajateltavaa kuin työnhaku.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Todelliset tarpeet pitää tulla paremmin kuulluksi ja toimia niiden perusteella.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Pitää selvittää tarkkaan todelliset seikat, jotka ovat vaikuttaneet työstä eroamiseen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvaa ei saa heikentää vaan jokainen tehty työtunti on tärkeä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastetussa seuraamuksessa on se riski, että osa henkilöistä syrjäytyy.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työttömyysturvalaki pitää olla tasapuolinen kaikille.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Pitää selvittää onko asiakas kiinnostunut osallistumaan kuntakokeiluun ja asiakasta ei voi laittaa vastentahtoisesti kyseiseen kokeiluun.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Pitää miettiä tarkkaan onko muutokset oikeuden mukaisia kaikille.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Saattaa tulla kiire muutosten toteuttamiseen.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ongelmia saattaa tulla oikeudenmukaisessa ja tasapuolisessa asiakkaan kohtelussa.

Muuta lausuttavaa?

-

Outi Nilsson

Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto

Lausunto

14.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Henkilöasiakkaan palvelulle positiivista on työttömyyden alkuvaiheessa mahdollisuus nykyistä tiheämpiin ohjauskeskusteluihin asiakkaan kanssa, TE-toimistoille ja työllisyyden kuntakokeiluille osoitettavan lisäresurssien turvin. Kannatettavaa on myös esityksen yleinen tavoite koko prosessissa asiakkaan nopeaan työllistymiseen työttömyyden alusta alkaen.

Esityksen tavoitteissa nostetaan esiin palvelutarpeen mukaisiin palveluihin ohjaaminen ja mahdollisuudet asiakkaalle yksilöityjen työpaikkojen tarjoamiseen - pääasiallisena keinona kuitenkin määritellään hyvinkin tarkasti asiakkaan palveluprosessin eteneminen (mm. haastattelujen määräajat, haettavien paikkojen määrä) palvelutarpeesta huolimatta. Kokonaisuudessaan esitysluonnos on asiakkaan oikeuksien ja velvollisuuksien näkökulmasta varsin monimutkainen.

TE-toimistojen ydintehtävästä työnvälityksestä ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisesta lakiesitys jättää huomioimatta työnantajan näkökulman. Esityksestä ei käy vakuuttavasti esille miten muutokset turvaavat yritysten parempaa työvoiman saantia. Yritysvaikutukset ovat varsin suppeasti esitetty eikä lain valmistelussa ole riittävästi pystytty arvioimaan asiakkaiden työnhakuvelvollisuuden vaikutusta yritysten rekrytointiongelmiin. Muutokset keskittyvät vahvasti henkilöasiakas palveluihin/prosesseihin. Työnvälitys- ja yrityspalvelut ja niiden mahdollisuudet jäävät pienenpään rooliin - asiakkaiden työpaikkojen hakuvelvollisuuden varjoon.

Lakiesityksessä on paljon pieniä yksityiskohtia, jotka lisäävät viranomaisten työmäärää ja väistämättä resurssimitoituksen riittävyys on varsin epäselvää. Lisätehtäviä tuovat myös uudet haastattelu vaatimukset mm. palveluissa olevien ja työssä/osa-aikatyössä- ja lomautettujen haastatteluihin liittyvät tehtävät. Lakimuutoksella on laajat vaikutukset myös muihin lakeihin ja kaikkien soveltaminen käytäntöön tulee vaatimaan paljon virkamiesten perehtymistä ja toimijoiden toimintamallien uudelleen organisointia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksessä ei ole avattu laskemia tarvittavan henkilöstöresurssin taustalla riittävästi eikä resurssien joustoa mahdollisissa työmarkkinoiden tarpeiden muutoksissa. Arvioidut taloudelliset vaikutukset eivät riittävässä määrin huomioi järjestelmien ja palvelujen muutoksia tai muutosten vaikutuksia työnvälitys- ja yrityspalvelujen tai valmennus- ja koulutuspalvelujen henkilöstöresursseihin. Työ-, koulutus- ja palvelumahdollisuuksia tarvitaan ja yksilöllisten mahdollisuuksien tarjoaminen vaatii resurssia myös muuhun kuin suoraan henkilöasiakaspalveluhenkilöstöön. Tarvittavat palveluhankinnat nostavat osaltaan kokonaiskustannuksia nykyisestä tilanteesta. Resursseja tarvitaan myös palvelu- ja asiakastietojärjestelmän (mm. työttömyysturvan automatiikan muutokset, automaattinen ajanvarausjärjestelmä) muutoksiin ja uusiin järjestelmiin joita esitetyn palveluprosessin onnistuminen edellyttää.

TE-toimistoihin ja kuntakokeiluihin kohdistuvat henkilöstölisäresurssit, uudet järjestelmät ja järjestelmämuutokset nostavat kustannuksia, samoin työttömyysetuuksien sanktioiden vähentäminen, mutta mahdolliset nopeammat työllistymiset taas vähentävät kustannuksia monella sektorilla. Mikäli työmarkkinoilla vallitsevaa kohtaanto-ongelmaa voidaan lievittää ko. toimin, niin sillä on positiivinen vaikutus talouteen mm. työllisten määrään, verokertymään, sosiaalietuuksien vähenemiseen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Näin suuressa muutoksessa olisi vaikutuksia viranomaisen toimintaan tullut arvioida huomattavasti laajemmin, koko TE-palveluiden kokonaisuus huomioiden. Nyt arviointi on tehty puhtaasti henkilöasiakaspalvelujen näkökulmasta eikä esimerkiksi työnvälitys- ja yrityspalveluiden tai koulutus- ja valmennuspalvelujen merkitystä henkilöasiakkaan prosessissa ole tunnistettu. Ostopalvelut tulevat mitä todennäköisemmin lisääntymään ja tarve näkyy niin TE-toimistojen kuin ELY-keskusten henkilöstössä. Voidaan arvioida myös, että TE-toimistojen työnvälitys- ja yrityspalvelut saavat entistä enemmän toimeksiantoja ehdokasasetteluun ja yksilöllisten ratkaisujen haku henkilöasiakkaille vaatii entistä enemmän yhteydenpitoa myös yrityksiin.

Lain yksityiskohtaiset velvoittavuudet viranomaistoiminnasta lisäävät tehtäviä runsaasti eri asiakasryhmissä. Myös erilaista seurantavelvollisuutta tulee paljon ja nähtäväksi jää miten turvataan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu lain toteutuksessa monitahoisella toimijakentällä.

Lisäresurssit tulevat tarpeeseen, mutta ovatko ne riittävät (henkilöstöresurssit) ja valmiit (järjestelmät) lain voimaan tullessa, lain toimeenpanon turvaamiseksi? Työllistymisprosessin nopeuttaminen edellyttää hyviä digitaalisia työkaluja niin asiakkaille kuin viranomaisille ja osaamista niiden käyttöön.

Työllisyystilanteiden muutoksiin pitäisi voida riittävästi varautua. Toiminnassa tulee entistä vahvemmin painottumaan sesonkiluonteisuus, jolloin työnhaun aloitukset sekä ensimmäisen 3 kk:n muut tehtävät kuormittavat resursseja. Suunnitelluilla resursseilla tämä ei vaikuta mahdolliselta.

Täydentäviä työnhakukeskusteluja voisi esityksen mukaisesti hoitaa myös ulkopuolinen palveluntuottaja, mutta ne eivät voi sisältää julkista vallankäyttöä (eli ei esim. suunnitelman päivitystä). Näin ollen tullaan väistämättä tilanteeseen, jolloin asiakkaan palveluprosessissa saatetaan tehdä päällekkäistä työtä palveluntuottajan ja viranomaisen toimesta. Pirstaloituuko asiakkaan palveluprosessi? Pirstaloituuko yksilöllinen, palvelutarpeen mukainen palvelu? Palvelutarpeen pitäisi olla ensisijainen lähtökohta pohdittaessa ostopalveluja - esityksessä määräajat ohjaavat liikaa palveluhankintaa, ei palvelutarve. Tässä vaiheessa kuitenkin tiedetään, että ostopalveluja tarvitaan lisäresursseina. Tietosuoja ja järjestelmät aiheuttavat omat haasteensa tiedon liikkumiseen täydentävää työnhakukeskustelua toteuttavan palveluntuottajan ja viranomaisen välillä - asiakkaalle tulee väistämättä vastuullinen rooli tällaisissa tilanteissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitysluonnoksen tavoitteet vaikutuksista työllisten määrän positiiviseen kehittymiseen ja työttömyyden vähentymiseen ovat erittäin toivottavia, mutta muutokseen sisältyy myös epävarmuus ja riskitekijöitä. Kuinka hyvin riskiarviota on tehty ja miten suurimpiin epävarmuustekijöihin voidaan varautua? Hyvässä työllisyystilanteessa työllisten määrä kasvaa, mutta onko toimintamalli toimiva myös laskusuhdanteen olosuhteissa? Lainsäädännön tulisi mahdollistaa palvelun joustavuus erilaisissa toimintaympäristön muutoksissa.

Nopeampaa työllistymistä tukee työttömyyden alkuvaiheen huomiointi ja siihen liittyvä aktiivinen palvelu - asiakastiedot/palvelutarve saadaan paremmin ja laadukkaammin esille uudessa prosessissa. Toisaalta asiakkaan palveluprosessin etenemiseen edelleen vaikuttaa palvelutarpeen mukaisten palveluiden saatavuus esim. sosiaali- ja terveyspalvelut.

Myös työtarjousten määrän mahdollinen vähentyminen (lisäresurssit eikä prosessi tue työnantajalähtöistä työnvälitystä) ja velvoittavuuden puuttuminen työnhaun alkuvaiheessa, saattaa vaikuttaa työllistymisten hitauteen, vaikka asiakkailla on työnhakuvelvollisuus päällä. Tausta-arvioinneissa on todettu työpaikkojen hakuvelvoitteen tehostavan yritysten rekrytointiprosesseja, mutta saavatko kaikki yritykset hakemuksia (ei niin vetovoimaiset työnantajat tai -toimialat)? Työtarjouksia tehdessään TE-toimistot ovat harkitusti ja kohdennetusti palvelleet kaikkia työnantajia työtarjouksia tehdessään. Työtarjousten lähtökohtana ei ole tähänkään saakka ollut tarjouksen velvoittavuus vaan työnantajan ja työnhakijan tarpeeseen vastaaminen. Mitkä ovat vaikutukset nopeasti konkretisoituviin työntekijätarpeisiin? Työmarkkinoiden tarpeisiin vastaaminen ja vaikutukset työmarkkinoiden toimintaan ovat esityksessä jääneet valitettavan vähälle huomiolle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Lain voimaan tullessa toimijakenttä on erittäin monimuotoinen huomioiden TE-toimistojen lisäksi eri kuntakokeilut ja niiden toimintatavat ja muut palvelun tuottajat. Kuinka asiakkaiden yhdenvertaisuus tulee jatkossakin riittävästi huomioiduksi? Lain toimeenpanon ohjaus ja seuranta on vähintäänkin haasteellista.

Tarve työ- ja toimintakyvyn arvioinnille henkilökohtaisen palvelutarpeen tarkentamiseksi nousee edelleen. Valitettavasti alueellisesti asiakkaat ovat eri asemassa siinä, miten työ- ja toimintakyvyn palveluprosessit voivat oikeassa elämässä edetä ja millä aikataululla ja tällä on omat vaikutuksensa työllistymiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työttömän työnhakijan velvollisuudet hakea työtä on hyvä asia, ja työtarjousten rooli noussee erilaisten työmahdollisuuksien tarjoamisessa asiakkaille. Työtarjoukset tukevat työnhakijaa työnhakuvelvoitteen täyttämisessä. Työnhakuvelvoitteen täyttäminen/täyttyminen oli esitysluonnoksessa varsin monimutkainen eri tilanteissa, samoin, kuin milloin työtarjousta pidetään velvoittavana ja milloin ei.

Asiakkaiden tiiviimpi tapaaminen, palvelutarvearviointiin panostaminen ja konkreettisista toimista sopiminen on kannatettavaa. Yksittäisen virkailijan vastuulle jää arvioida ja rajata lain suomia poikkeustapauksia/tilanteita runsaasti ja aiheuttaa varmasti haasteita tasapuoliseen kohteluun asiakkaiden näkökulmasta. Asiakkaan oikeuksien ja velvollisuuksien hahmottaminen runsaine poikkeuksineen on esityksessä varsin monimutkaista ja osaltaan lähtökohtaisesti jo vaarantaa asiakkaiden tasapuolisen kohtelun. Harvaan asututut maaseutupaikkakunnat asettavat koviakin haasteita yksittäiselle asiakkaalle täyttää palveluprosessin vaatimuksia mm. työnhaun/paikkojen suhteen, vaikka laki tätä tietyllä tavalla jo huomioikin. Virkailijoiden perehdytykseen lakien sisältöön ja soveltamiseen täytyy panostaa hyvin. Tämä aiheuttaa painetta valtakunnalliseen yhdenmukaiseen perehdytykseen. Myös yhteistyökumppanit on perehdytettävä ja sitoutettava toimimaan samansuuntaisesti, kun tulevat olemaan jollakin tavalla osa palveluprosessia.

Työnhakijoiden erilaiset palvelutarpeet olisi tunnistettava esityksessä laajemmin ja tunnustettava muiden toimijoiden vaikutukset asiakkaan palveluprosessin etenemiseen tietyissä tilanteissa. Sosiaali-terveys- ja kuntoutuspalvelut eivät ole asiakkaille tasapuolisesti saatavilla eri alueilla, mikä aiheuttaa prosessien pitkittymistä.

Asiakkaan kohtaamiseen tulisi olla riittävästi aikaa kaikissa palveluprosessin vaiheissa eikä esitetyt lisäresurssit mahdollista sitä toivotulla tavalla. Asiakkaan palveluprosessiin liittyvää viranomaisen vastuulle kuuluvaa taustatyötä ei liene ole tunnistettu valmistelussa riittävästi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Asiakkaan näkökulmasta toteutuneiden työtuntien ilmoittaminen jatkossa myös TE-toimistolle tarkastelujaksolla työnhakuvelvoitteen täyttymisen arvioimiseksi vaikuttaa varsin työllistävältä. Tarkoituksenmukaisen ja palvelutarpeen mukaisen palvelun kannalta on täysin eri asia onko työssä 4 h/vko tai 30 h/vko. Haastattelujen ja tilanteen kartoitus kuitenkin kaikille hakijoille on tarpeellista, mutta vähäistä tai satunnaista viikkotyöaikaa tekevä on lähempänä kokonaan työtöntä kuin lähes kokotyöaikaa tekevä osa-aikatyössä oleva. Osa-aikatyölle tyypillisiä tuntien vaihteluja esityksessä ei

tunnistettu vaan arviointia työnhakuvelvoitteen täyttämiseen tarvittavista toimista tehtäisiin tarkastelujaksoittain.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

TE-toimiston vastuu koulutuksessa olevien asiakastilanteiden seuraamiseen kasvaa huomattavasti. Yksilöityjen työtarjousten tekeminen tilanteessa, jossa TE-toimisto tarvitsee ajantasaista tietoa asiakkaan osaamisen etenemisestä. Tilanteisiin, joissa työtarjous ja mahdollisen työn vastaanottaminen aiheuttaisikin koulutuksen keskeytymisen vaatisi myös tiedonvälitystä jo ennen tilanteen eteen tulemista. Oppisopimuksen roolia ei luonnoksessa mainita, mutta käytännössä tämän toivoisi tukevan myös koulutuksen loppuun saattamista.

Koulutuksessa olevien prosessin tarkempi seuranta ja hallinta on sinänsä kannattavaa, mutta huomioitava on, että esitetyt lisäresurssit eivät takaa kaikkien laissa edellytettyjen prosessien onnistumista edellytetyllä tavalla. Suunnitellut resurssit eivät millään riitä tuollaisenaan heidän laajamittaiseen palveluun, mutta tavoite siitä on kannatettava.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutukseen tarvitaan automatiikkaa eli järjestelmän pitäisi automaattisesti muistuttaa työnhakijaa esim. tekstiviestinä työnhakuvelvoitteen täyttämiseen ja työnhakukeskusteluihin liittyvistä määräajoista ja lähteneen muistutuksen pitäisi heijastua suoraan asiakastietojärjestelmään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Lähtökohtaisesti työnhakuvelvollisuus on työnhakijan perustehtävää. Hakuvelvollisuus saattaa aktivoida osaa hakijoita hakemaan enemmän paikkoja. Perusteluissa todettiin, että asiakas voi itse paremmin arvioida niitä paikkoja, jotka hänelle sopivat ja joista on kiinnostunut. Tämähän ei tuo sinällään mitään uutta nykyisenkään käytäntöön, koska samat mahdollisuudet ovat olleet voimassa jo nykyisenkin lain puitteissa eli asiakas on voinut omaehtoisesti hakea itselleen sopivinta paikkaa riippuen lähinnä omasta aktiivisuudesta. TE-toimiston rooli työn tarjoamisessa muuttuu eikä työnantajien ja työmarkkinoiden tarpeisiin pystytä vastaamaan riittävissä määrin resurssia kohdennettaessa enemmän henkilöasiakaspalveluun. Lakiin jää paljon työnhakuvelvoitteen ympärille liittyvää virkailijan harkintamahdollisuutta ja tämä vaikuttanee asiakkaiden tasapuoliseen kohteluun. Epäselväksi jää miten työnhakuvelvoitteella vastataan työmarkkinoiden tarpeisiin ja huolehditaan työnantajien tasapuolisesta kohtelusta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyöhön liittyy paljon muuttuvia tekijöitä eikä niitä huomioida riittävästi esityksessä. Työnhakuvelvoite saattaa muuttua jokaisella tarkastelujaksolla, mikä aiheuttaa runsaasti lisätöitä niin työnhakijalle kuin viranomaiselle. Tarkoituksenmukaisen ja palvelutarpeen mukaisen palvelun kannalta on täysin eri asia onko työssä 4 h/vko tai 30 h/vko. Työnhakuvelvoite on paikallaan tilanteessa, jossa asiakkaan työtilanne ja työtunnit mahdollistavat lisätyön.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksen päätavoite on antaa ammatilliset valmiudet työllistymiselle. Työnhaun oikea-aikaisuus olisi hyvä miettiä eli missä vaiheessa koulutusta on järkevää tehostetusti hakea töitä, ja milloin koulutuksen keskeyttäminen olisi suurempi riski pidemmällä tähtäimellä asiakkaan työllistymiselle. Jatkuva velvoittava työnhakeminen koulutusten joka vaiheessa sekoittaa oppimista ja osaamisen vahvistamista ja velvoittavuus työnhakuun pitäisi selkeästi asettaa koulutusten loppuvaiheisiin. Haastavaa tulee TE-toimiston kannalta olemaan se, että hakijan työllistymissuunnitelmaan tulee sopia kolmen kuukauden tarkastelujaksoja, jona aikana TE-toimiston tulee tarjota hakijalle kolmea yksilöityä koulutusalaan liittyvää ja koulutusalaa tukevaa työpaikkaa. Työllistymisen tavoite on sinällään hyvä, mutta käytännön toiminnan toteuttamisen kannalta kirjaus on aika sekava monestakin näkökulmasta tarkasteltuna (miten TE-tsto seuraa koulutuksen eri vaiheissa olevia/ tekee oikea-aikaisia tarjouksia, miten asiakas, joka tähtää tutkinnon suorittamiseen ja pitäisi kesken koulutuksen siirtyä työhön esim. lähihoitaja jne.). Koulutuksia toteutetaan nykyisin hyvin monimuotoisesti, joten tällaisten aikarajojen puitteissa toimiminen on täysin mahdotonta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Lakiesityksessä on osittain selkeästi esille nostettu työkyvyttömien ryhmä TYP-asiakkaista ja tuetun työllistymisen asiakkaista, joiden työllistyminen on haastavaa varsinkin palvelun alkuvaiheessa ja jolloin on perusteltua jäädä työnhakuvelvollisuuden ulkopuolelle. Muiden osalta jää paljon harkintaa ja se tulee olemaan haasteellista arjen työtehtäviin liittyvänä osana koko palveluprosessia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Asiakkaiden näkökulmasta perusteltua. Nähtäväksi jää porrastusten vaikutukset työllistymiseen. Toivottavaa on, että myös järjestelmämme tukevat asiakkaan onnistumista kaikkien velvoitteidensa toteuttamisessa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Hyvä, että lainsäädäntö tulee voimaan vasta toukokuussa 2022 - lisäresurssien rekrytointi ja koko henkilöstön perehdytys vaativat aikaa. Aikataulu on kuitenkin tiukka siinä mielessä, että prosessiin tehtäviä muutoksia edellyttäviä järjestelmiä ei ole vielä olemassa. Jos lainsäädäntö tulee voimaan ilman tarvittavia järjestelmä muutoksia ja uusia järjestelmiä, uhkana on entistä enemmän käsin tehtävää taustatyötä asiakkaan palveluprosessiin eikä lisäresursseja saada asiakkaan käyttöön esityksen edellyttämällä tavalla. Tällöin olemme tilanteessa, jossa on valmisteltu laki, jonka toteuttamisen tiedetään jo ennalta olevan mahdotonta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Lehto Katri
Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto

14.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan hallitus valmistelee työttömyysturvan ja työttömien palveluiden uudistuksen, jonka tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksojen kestoa, helpottaa lyhytaikaisen työn vastaanottamista, kannustaa työnhakuun sekä uudistaa ja kohtuullistaa työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää niin, että työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Tarkoituksena on, että työnhakijan työllistymissuunnitelmassa sovitaan henkilökohtaisesta työnhakuvelvoitteesta ja palveluista, kuten esimerkiksi koulutuksesta ja kuntoutuksesta. Lisäksi hallituksen ohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit työ- ja elinkeinotoimistoissa turvataan.

Osana tätä kokonaisuutta hallitus päätti talousarvioneuvottelussaan syyskuussa 2020 valmistella niin sanottua pohjoismaista työvoimapalveluiden mallia. Hallitus linjasi, että työnhaun tukemiseksi ja palveluihin ohjaamiseksi työttömien palvelutarpeen arviointia kehitettäisiin ja työnhaun tukea lisättäisiin siten, että työttömät kohdattaisiin työnhaun alkuvaiheessa kahden viikon välein. Tämän jälkeen kuukauden kestävä tiivis palvelujakso seuraisi aina kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen. Muutoksen toteuttamiseksi hallitus linjasi, että työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja lisättäisiin 70 miljoonalla eurolla vuodessa. Hallitus linjasi valmisteltavaa muutosta myös siten, että yksilöllisessä työllistymissuunnitelmassa sovittaisiin työnhakijan määrällisestä työnhakuvelvoitteesta ja tarkoituksenmukaisista työnhakua tukevista palveluista.

Esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä. Lisäksi tavoitteena on uudistaa työttömien palveluita siten, että työnhakijalle tarjotaan yksilöllistä tukea työnhakuun ja

työllistymiseen. Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän osalta tavoitteena on uudistaa seuraamuksia siten, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää edellä kuvattuja esityksen tavoitteita ja ehdotettuja keinoja tavoitteiden toteuttamiseksi kannatettavina, jäljempänä esitetyllä huomioilla. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että yksilöllisen ja henkilökohtaisen palvelun tarpeen ja yksilöllisten työnhaun haasteisiin liittyvien tarpeiden nykytilaa laajamittaisempi huomioiminen on tärkeää. Se tukee paitsi hyvässä työmarkkinatilanteessa olevien työttömien työnhakijoiden työllistymistä, myös niitä työttömiä työnhakijoita, joiden työllistymispolussa avoimille työmarkkinoille on työkyvystä tai työtaidosta johtuvia haasteita.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksen taloudelliset vaikutukset vaikuttavat sosiaali- ja terveysministeriön etuusmomenteille pääosin työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän muutosten kautta ja vaikutukset on arvioitu Kelan ja Finanssivalvonnan tilastopohjilla valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Kelan kanssa yhteistyössä niin kattavasti kuin käytettävissä olevilla tilastoilla asiaa on mahdollista arvioida. Muutosten vaikutusta käyttäytymiseen ei ole arvioitu, mutta oletettavaa on, että muutoksilla on vaikutusta myös käyttäytymiseen. Tätä ei käytettävissä olevien tilastojen pohjalta ole mahdollista arvioida.

Kuten esitysluonnoksen taloudellisissa vaikutuksissa on todettu, työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään eli niin kutsuttuihin karensseihin ehdotetut muutokset (karenssiaikojen lyhentäminen, eräiden seuraamusten poistaminen seuraamusvalikoimasta) vähentävät lähtökohtaisesti toimeentulotuen ja asumistuen tarvetta. Yksilö- ja kotitaloustasolla työnhakijan karenssin tai muun seuraamuksen aiheuttamat vaikutukset yksilön tai perheen talouteen voivat kuitenkin näkyä (perus, täydentävän ja/tai) ehkäisevän toimeentulotuen tarpeina sekä asumistuen tarpeena taikka muutoksina näissä tuissa, erityisesti kun huomioidaan esitysluonnoksessakin todettu seikka, jonka mukaan seuraamusten keston lyhentymisestä huolimatta on mahdollista, että asteittain tiukentuvien seuraamusten asettaminen voi tapahtua nykyistä nopeammin.

Esityksessä ei olla arvioitu niitä taloudellisia vaikutuksia, jotka syntyvät ehdotetun työttömien palveluprosessin uudistamisen niistä tavoitteista, jotka liittyvät sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluihin ohjaamisen tehostumiseen. Tältä osin sosiaali- ja terveysministeriön huomiot esitetään alla viranomaisten toimintaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnin kohdalla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esitysluonnoksen pääasiallisia vaikutuksia koskevassa osiossa, luonnoksen sivulla 19, todetaan, että vaikka esitetyt muutokset tehostavat työnhakijoiden ohjaamista heidän palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin, näiden palveluiden kysynnän kasvua ei ole huomioitu tässä esityksessä. Edelleen esitysluonnoksen yhteiskunnallisia vaikutuksia koskevassa arvioinnissa, sivulla 34 otsikon 4.2.3.2 (Muut vaikutukset työttömiin) alla todetaan, että jos työnhakijan edellytyksissä hakea työtä ja työllistyä on puutteita, palveluprosessiin liittyvät muutokset nopeuttaisivat palvelutarpeen mukaisiin palveluihin pääsemistä. Esitysluonnoksessa todetaan edelleen, että tässä hallituksen esityksessä ei kuitenkaan esitetä muutoksia palvelun ydinprosessin lisäksi tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään, ja että palveluiden lisääntyvän kysynnän määrää ei ole mahdollista arvioida luotettavasti. Osalla työnhakijoista osaamisen tai työllistymisvalmiuksien kehittäminen osallistumalla työllistymistä edistäviin palveluihin on merkittävä osa työllistymiseen johtavia toimia. Esitysluonnoksessa katsotaan, että palveluprosessiin esitetyt muutokset tukisivat näiden enemmän henkilökohtaista palvelua tarvitsevien työnhakijoiden ohjaamista palveluihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että sosiaali-ja terveyspalveluiden ja kuntoutuspalveluiden merkitys osana työttömien työnhakijoiden palveluntarpeen kokonaisuutta tunnistetaan, ja katsoo, että ehdotetut muutokset tukevat näiden palveluiden nykyistä keskeisempää ja oikea-aikaisempaa hyödyntämistä osana työttömien työnhakijoiden palvelun tarpeeseen vastaamista. Näitä palveluita tuottavien viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien toimintaan kohdistuvien vaikutusten osalta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy esitettyyn käsitykseen, että hallituksen esityksessä ei esitetä varsinaisia muutoksia työvoimaviranomaisen antaman palvelun ydinprosessin lisäksi sen tarjoamien palveluiden sisältöön tai määrään. Edelleen sosiaali- ja terveysministeriön käsitys on, että esityksestä ei myöskään suoraan tai välillisesti synny uusia tehtäviä sosiaali-, terveys- tai kuntoutuspalveluiden järjestäjille. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa kuitenkin olevan selvää, että asiakkaiden määräaikais- ja muiden kasvokkain tehtyjen tapaamisten lukumäärän merkittävä kasvu – esityksen tavoitteidenkin mukaisesti – lisää väistämättä myös henkilön erilaisten tuen tarpeiden tunnistamista. Tästä puolestaan seuraa muiden palvelujen (kuten sote –palveluiden ja kuntoutus-palveluiden) kysynnän kasvua. On mahdollista, että muutos tulee nostamaan erityisesti aikuissosiaalityön palvelun tarvetta, mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä muun huollon, hoidon ja kuntoutuksen tarvetta

Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa esitysluonnoksen näkemyksen, ettei palvelujen lisääntyvää kysyntää ole tässä vaiheessa mahdollista arvioida luotettavasti. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kuitenkin tärkeänä, että näiden palvelujen kysyntää kasvattava mekanismi tunnistetaan ja kuvataan esityksessä, vaikka täsmällisiä vaikutuksia ja kuormittavuutta, mukaan lukien kasvavaan kysyntään liittyvät taloudelliset ja henkilöstöä koskevat vaikutukset muulle palvelujärjestelmälle, onkin tällä

hetkellä vaikea tai mahdoton arvioida. Kuvauksessa on mahdollista hyödyntää kuntoutusta koskevaa tilastotietoa ainakin Kelan osalta, sillä sivulla 30 toisessa kappaleessa todetusta eroten ainakin Kelan kuntoutuksesta voisi mahdollisesti esitystä täydentävää tilastotietoa olla käytettävissä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että kysyntävaikutuksesta syntyviä potentiaalisia taloudellisia vaikutuksia ja vaikutuksia viranomaisten toimintaan pyrittäisiin vielä mahdollisesti esimerkiksi potentiaalisten enimmäismäärien kautta arvioimaan hyödyntämällä esimerkiksi selvityshenkilöiden Oivo ja Kerätär raporttia Osatyökykyisten reitit työllisyyteen - etuudet, palvelut, tukitoimet: Selvityshenkilöiden raportti, marraskuu 2018 tai OECD:n tutkimusraportti - Faces of Joblessness in Finland, lokakuu 2020, tutkimuksen tuloksia. Mekanismien kuvauksen yhteydessä mahdolliset työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ulkopuolisille tahoille esityksestä juontuvat uudet tilastointitarpeet ja näihin liittyvät tiedonsaanti- ja luovutusoikeudet olisi syytä kartoittaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että osaamista tai työllistymistä edistäviin palveluihin ohjaamista ja ohjautumista seurattaisiin osana uudistuksen toimeenpanoa systemaattisesti työvoimaviranomaisten toimesta, jotta määrällisistä muutoksista palvelujen kysynnässä saataisiin tulevaisuudessa täsmällisempää tietoa. Seurannan tulisi sisältää tietoa myös siitä, missä määrin työnhakija-asiakkaat ovat ilmaisseet oman käsityksensä työllistymistä edistävän palvelun tarpeellisuudesta, työttömän koulutusmahdollisuudet mukaan lukien, mutta palvelua ei olla sisällytetty työllistymissuunnitelmaan. Edellä ehdotettu seuranta edellyttänee tilastointimuutoksia työvoimahallinnon tilastoihin. Samoin tulisi seurata sitä, missä määrin sote-palvelujen tarve, erityisesti kuntoutus, päihde- ja mielenterveyspalvelujen tarve tai aikuissosiaalityön palvelun tarve nousee esiin työttömien työnhakijoiden palvelussa. Näin siksi, että esityksen tavoitteena oleva työttömän työnhakijan palvelutarpeiden (nykyistä varhaisempi tai tehokkaampi) tunnistaminen ei itsessään takaa tai ainakaan nopeuta palveluihin pääsyä, jos kyseisiä palveluja ei ole saatavilla toiminnan ja sen talouden suunnittelua varten tarvittavan tietopohjan puutteiden vuoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että työvoimahallinnon palveluiden ulkopuolisiin palveluihin ohjaaminen edellyttää jatkossa TE palvelujen henkilöstöltä erittäin vahvaa, uuttakin asiakaspalvelun ja palvelujärjestelmän osaamista ja palvelujärjestelmän tuntemusta, ja jo nyt lainsäädännön tasollakin tunnistetun yhteistyön tarpeen ja velvoitteen molemminpuolista käytännön toteutumista. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että henkilöstön osaamista muuttuviin tehtäviin vahvistetaan määrätietoisesti osana uudistusta.

Edelleen sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien työmäärän kasvu ei liity yksinomaan palveluun osallistumisesta syntyviin kustannuksiin. Kyse on myös Kelan ja työeläkelaitosten sekä muiden vakuutuslaitosten järjestämis- ja korvausvastuulla oleviin kuntoutuspalveluihin mahdollisesti liittyvistä etuuksista, ja näihin sekä itse palveluihin liittyvästä neuvonnasta ja muusta asiakas- ja viranomaisyhteistyöstä ja kasvavasta asiakasmäärästä seuraavasta paineesta henkilöresursseihin. Toisaalta esimerkiksi viranomaisyhteistyön osalta mahdollisimman saumaton toiminta työvoimaviranomaisen ja kuntoutusta järjestävien viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien välillä on esityksessä tarkoitetun henkilöryhmän osalta keskeistä kuntoutuksen oikea-aikaisuuden ja vaikuttavuuden kannalta. On myös mahdollista, että esitetyllä tavalla toteutuva varhainen työllistymisen haasteiden tunnistaminen mahdollistaa niihin vaikuttamisen oikea-aikaisesti niin, että haasteiden

pitkittymisestä seuraavat sosiaaliset, terveydelliset ja suoraan työttömyyden pitkittymisestä seuraavat mahdolliset taloudelliset vaikeudet vähentyvät.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa työllisyyttä koskeviin vaikutusarvioihin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota kysymykseen työvoimapalvelujen sähköisen järjestelmän itsenäisen käytön mahdollistamisesta ja toimivuudesta tai muusta yhteistyön menetelmästä niin, ettei muutos ja käyttö kuormita sosiaali- ja terveyspalveluita avustamista koskevien tarpeiden muodossa. Tämä koskee myös työllistymistä tukevien palvelujen tarjontaa ja niiden saamisen tasa-arvoisuutta ja välineiden saavutettavuutta. Sähköisten välineiden työllistymistä tukeva hyödyntäminen voi olla erityisen vaikuttavaa alueilla, joissa ei ole julkista liikennettä tai henkilökohtaisessa asioinnissa on muita, palvelujärjestelmän hyväksymiä haasteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota myös esitysluonnoksen vaikutusarvioihin, jotka koskevat työttömiä, ja toteaa työkyvyttömyyden perusteella tapahtuvan työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä seuraavaa.

Mm. esitysluonnoksen kohdassa Vaikutukset työttömiin käsitellään työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämistä työkyvyttömyyden perusteella. Tähän liittyen esitysluonnoksen jatkotyöstössä saattaisi olla tarpeen vielä pohtia, miten tarkoitettu työkyvyttömyys ja sen aste määritellään, ja mikä on tarkoitetun työkyvyttömyyden suhde työkyvyttömyysetuuksien lakisääteisiin myöntöperusteisiin ja näiden hakemisesta saatuun selvitykseen. Sen mukaisesti tästä voisi olla tarpeen lausua selvemmin ja ottaa valittava ratkaisu myös huomioon tähän liittyvien HE:n kohtien muotoilussa. Nämä kysymykset nousevat esiin seuraavissa yhteyksissä.

Edes täysien työkyvyttömyyteen perustuvien etuuksien myöntäminen ei edellytä täyttä työkyvyttömyyttä (vrt. esimerkiksi työtekijän eläkelain (395/2006) 35 §: työeläkkeenä myönnetään täysi työ-kyvyttömyyseläke, mikäli henkilön työkyvyn arvioidaan heikentyneen vähintään 3/5:lla ja osatyökyvyttömyyseläke, mikäli henkilön työkyky on alentunut vähintään 2/5:lla, mutta ei täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti eli alle 3/5:lla). Mitä heikompi henkilön jäljellä oleva työkyky on, sitä todennäköisemmin hän työkyvyttömyysetuuksissa täyttää täyden työkyvyttömyysetuuden edellytykset ja saa tällaisen etuuden, jos vain hakee sitä.

JTYPL 3 luvun 9 §:ssä ehdotettavalla sääntelyllä haettaneen ratkaisua ensinnäkin tilanteisiin, joissa täyden työkyvyttömyysetuuden selvittely- ja hakemusprosessi on vielä kesken. Jos sääntelyllä haetaan ratkaisua myös tilanteisiin, joissa täyden työkyvyttömyysetuuden spesifit edellytykset eivät täyty, mutta työkyvyn ongelma vaikuttaa kuitenkin olevan olemassa, esitys koskisi myös henkilöryhmää, johon julkisessa keskustelussa usein viitataan tosiasiallisesti työkyvyttöminä. Kuten myöhemmin palveluprosessia koskevan lausuttavan yhteydessä todetaan, paitsi vaikutusarvioissa myös olennaisissa säännösehdotuksissa ja niiden yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi nostaa paremmin esiin, mikä ratkaisu tämän suhteen on omaksuttu. Tämä koskee vaikutusarvioissa todetun lisäksi myös ainakin seuraavia kohtia esitysluonnoksessa:

s. 38 ”Lisäksi työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joilla ei ole lainkaan jäljellä olevaa työkykyä ja jotka eivät ole päässeet kuntoutukseen. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilö on hakenut työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta. Tarkoituksena on, että henkilö olisi oikean etuuden piirissä, jolloin myös esimerkiksi etuuskauden kestoon liittyvät tukitoimet ovat mahdollisia.”

Tältä osin sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että edellä korostettu sana lainkaan ei vaikuta sisältyvän varsinaiseen pykäläehdotukseen tai sen yksityiskohtaisiin perusteluihin. Myös maininta siitä, ettei henkilö ole päässyt kuntoutukseen voinee vaatia tarkentamista: tuleeko työnhakijan esittää selvitys kuntoutukseen hakemisesta tai hakeutumisesta, ja millaista selvitystä hakijalta edellytettäisiin.

s. 85: ”Työnhakuvelvollisuus voitaisiin jättää kokonaan asettamatta tietyin edellytyksin työnhakijan henkilöön liittyvien ominaisuuksien ja täyden työkyvyttömyyden sekä päätoimisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun alkuvaiheessa.”

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että sosiaalivakuutuslainsäädännön mukaisesti todettu täysi työkyvyttömyys yleensä oikeuttaa etuuksiin, jolloin tämä kohta yksinään luettuna viittaisi siihen, että tarkoitetut tilanteet olisivat niitä, joissa etuuden hakeminen on kesken. Jäljempänä tarkemmin todetulla tavalla sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa tarkennettavaksi, onko kuitenkin tar-koitus, että myös henkilö, joka ei lainkaan hae etuutta tai saa ko. etuudesta hylkäävän päätöksen, voisi tämän jälkeenkin kuulua tarkoitettuihin henkilöihin.

s. 97: (9 §) ”Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta myöskään, jos työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitetun ammattitaitosuojan aikana työkokemustaan ja koulutustaan vastaavaan työhön, ja ammattitaitosuojan päätyttyä mihinkään työhön, ja..”

Myös tässä yhteydessä sosiaali- ja terveysministeriö tiedustelee, miten ehdotuksen perusteella on tarkoitus suhtautua työkyvyttömyysetuutta koskevaan hakemukseen ja mahdolliseen kielteiseen

ratkaisuun. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa harkittavaksi, että ilmaisu mihinkään työhön muutettaisiin muotoon muuhunkaan työhön (korostaen eroa ammattitaitosuojan mukaiseen työhön).

s. 69 ”Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen edellyttäisi myös sitä, että työnhakijan tilanne on kokonaisuutena arvioiden sellainen, ettei hän kykene työnhakuun työkykyyn liittyvien haasteiden takia. Kokonaisarviossa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen liittyvät etuusoikeuden hylkäävät lainvoimaiset päätökset.”

Edellä todetusti sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että esitysluonnosta täydennettäisiin mahdollisimman yksiselitteisellä linjauksella siitä, millainen merkitys työnhakuvelvoitteen asettamisessa olisi työkyvyttömyysetuuden hylkäävillä päätöksillä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kannatettavana ehdotuksia niin kutsutun alkuhaastattelun varhentamisesta ja siitä, että alkuhaastattelu tehtäisiin nykyistä useammissa tilanteissa ja myös työnhakijoille, jotka eivät ole (vielä) työttömiä. Kokonaisuuden voidaan arvioida parantavan työnhakijan mahdollisuuksia saada mahdollisimman varhain ajantasainen, omaa palvelutarvetta kuvastava työllistymissuunnitelma, ja näin muutokset voivat esityksen tavoitteiden mukaisesti lyhentää työttömyysjaksoja. Lisäksi mahdollisuus järjestää alkuhaastattelu myös muutoin kuin paikan päällä, jos henkilön tilanteen kannalta tämä muu tapa on tarkoituksenmukainen, tuo tarvittavaa joustoa alkuhaastattelun käytännön toteuttamiseen. On tärkeää, että esityksessä todetusti työnhakija ohjattaisiin jo alkuhaastattelussa tarvittaessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin, jos se on mahdollista, ja että tässä tarkoituksessa jo alkuhaastattelussa tehdään palvelutarvearviointi ja laaditaan työllistymissuunnitelma.

Sosiaali- ja terveysministeriö tunnistaa, että esityksessä ehdotettu malli, jossa työnhaun alkaessa ja työttömyyden pitkittyessä määräajoin toteutettaisiin toistuvat työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut, on varsin intensiivinen ja resursseja vaativa tapa toteuttaa työnhakijan palvelua. Tätä mallin intensiivisyyttä ja resurssien tarvetta lisää se, että työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut koskisivat myös heitä, jotka ovat jäämässä työttömäksi kahden viikon kuluessa esimerkiksi perhevapaan päättymisen vuoksi. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena uudistaa palvelun kokonaisuutta esityksessä ehdotetulla tavalla, työttömän työnhaun tueksi ja sen kannusteeksi.

Selvityshenkilöt Oivo ja Kerätär totesivat raportissaan vuonna 2018, että työttömien aktivointipolitiikka sekä kuntoutuspolitiikka on nähtävä kokonaisuutena. Ihmisten toimintavalmiuksien lisääminen edellyttää samanaikaisia toimia työllisyyden, kuntoutuksen ja työkyvyn kohentamiseksi. (Oivo ja Kerätär 2018). Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että esitykseen sisältyvä työllisyyspalvelujen yhteensovittaminen sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä kuntoutuksen kanssa on tärkeä uudistus sekä yksilöiden näkökulmasta että yleisemmin työllisyyden hoidossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että esityksen vaikutuksia seurataan ja että edellä todetusti seurannassa huomioidaan myös vaikutukset eri toimialojen resursseihin.

Esityksessä ehdotetaan, että alkuhaastattelut ja kolmen kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut tulisi järjestää työvoimaviranomaisen omana työnä, kuten myös sellaiset täydentävät työnhakukeskustelut, joissa laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma. Muissa täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi mahdollista käyttää myös ostopalveluita, jolloin kyseessä olisi myöskin työnhakijalle tarjottava yksilöllinen tuki, eikä ryhmäpalvelulla voitaisi korvata sitä yksilöllistä palvelua, mikä täydentävään työnhakukeskusteluun liittyy. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, että palvelun yksilöllistä tukea lisättäessä ryhmäpalveluiden käyttöä rajataan ehdotetulla tavalla.

Esitysluonnoksessa (s. 16) todetaan, että ostopalveluna ei voitaisi hankkia alkuhaastatteluja, kolmen kuukauden välein järjestettäviä työnhakukeskusteluja eikä niitä täydentäviä työnhakukeskusteluja, joissa laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma. Tämä johtuu siitä, että työnhakijaa velvoittavan suunnitelman laatiminen ja tarkistaminen ovat perustuslaissa tarkoitettuja merkittävän julkisen vallan käyttämistä sisältäviä viranomaistehtäviä

Sosiaali- ja terveysministeriö tukee lakiesityksen kantaa siitä, että alkuhaastattelut ja työnhakukeskustelut ja niiden pohjalta laadittava tai tarkistettava työllistymissuunnitelma ovat julkisia hallintotehtäviä, joissa käytetään julkista valtaa ja siten ovat viranomaiselle kuuluvia tehtäviä.

Sen sijaan kirjauksen jatkon, jossa todetaan työnhakijaa velvoittavan suunnitelman laatimisen ja tarkistamisen olevan perustuslaissa tarkoitettua merkittävän vallan käyttämistä, osalta sosiaali- ja terveysministeriö tuo huomioitavaksi seuraavaa.

Perustuslakivaliokunnan useiden sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön liittyvien linjausten mukaan sellaiset ratkaisut, joilla merkittävällä tavalla puututaan perustuslain 7 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen vapauteen tai koskemattomuuteen, kuten esimerkiksi tarkkailuun ottaminen, hoitoon määrääminen ja virka-avun pyytäminen, sisältävät merkittävän julkisen vallan käyttöä. Lisäksi esimerkiksi lastensuojelulain (417/2007) nojalla tehtävä päätös lapsen huostaanotosta ja kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lain (519/1977) nojalla tehtävä päätös tahdosta

riippumattomasta erityishuollosta ovat niin vahvasti yksilön oikeusasemaan kajoavia, että niissä on kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että jatkovalmistelussa arvioitaisiin edellä todetun perusteella vielä uudelleen, voidaanko työnhakusuunnitelman teon katsoa olevan vastaavan kaltainen esimerkki merkittävää julkista valtaa sisältävästä viranomaistehtävästä, vaikka siihen sisältyykin julkisen vallan käytön elementtejä. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää jatkovalmistelussa vielä arvioitavaksi, voiko suunnitelman laatimisessa olla kyse perustuslain 124§:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamisesta vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi sosiaalihuollon asiakassuunnitelman-kin laatimisessa. Sosiaalihuollon asiakassuunnitelmien luonteesta on olemassa perustuslakivaliokunnan täsmentäviä kannanottoja: Pevl 26/2017 vp s. 46–47; PeVL 15/2018 vp s. 25.

Yleisperusteluiden osiossa 4.2.2.7, Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö, todetaan, että vuonna 2017 käyttöön otetut määräaikaishaastattelut ovat työ-ja elinkeinoministeriön arvion mukaan johtaneet jossain määrin siihen, että haastatteluista on tullut muodollisia ja vain vähimmäisvaatimukset täyttäviä yhteydenottoja työnhakijaan. Esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttääkin työ-ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstöltä osittain nykyisestä poikkeavaa osaamista, kun pääpaino olisi henkilökohtaisessa palvelussa ja palveluprosessin sisältöä korostettaisiin.

Edellä viranomaistoimintaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa todetulla tavalla sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy esitysluonnoksessa todettuun käsitykseen siitä, että ehdotettu toimintamallimuutos edellyttää henkilöstöltä osittain nykyisestä poikkeavaa osaamista, jotta uudistuksen sisällöllisesti tavoitellut muutokset asioinnissa saavutettaisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa kuitenkin, että työvoimahallinnon viranomaisella on jo nykyisin velvollisuus ohjata henkilö toimivaltaisen viranomaisen luo toiselle hallinnonalalle tai kokonaan hallinnon ulkopuolelle, jos esitetty kysymys tai tiedustelu koskee viranomaisen toimivaltaan kuulumatonta asiaa. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35§:n mukaan työ- ja elinkeinoviranomainen on velvoitettu ohjaamaan henkilö toimivaltaiseen kunnan sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jos hän saisi tehtävässään tiedon henkilöstä, joka on ilmeisen sosiaalihuollon tarpeessa. Tarvittaessa olisi otettava yhteyttä sosiaalihuollon viranomaiseen asiakkaan luvalla. Ilmoitusvelvollisena tahona työ- ja elinkeinoviranomainen on velvoitettu toimimaan myös ilman asiakkaan suostumusta, jos henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan.

Jo olemassa olevan sääntelyn tarkoituksena on ohjata eri viranomaisia toimimaan asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti siten, että eri toimipisteissä asioiva henkilö tulisi aiempaa paremmin ohjatuksi oikeaan aikaan oikean viranomaisen luokse. Säännöksen merkitys korostuu tilanteissa, joissa asiakas ei omaehtoisesti kykene ottamaan yhteyttä oikeaan viranomaiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että ehdotettu uusi toimintamalli ja henkilökohtaisen palvelun lisääminen tehostavat myös mainitun sosiaalihuoltolain säännöksen toimeenpanoa ja ohjaa eri viranomaisia yhteistyön tiivistämiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että mainittu sosiaalihuoltolain säännös mainittaisiin viittaussäännöksenä ehdotetun lain palvelutarpeen arviointia koskevan 10 §:n

perusteluteksteissä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että työ- ja toimintakykyyn liittyvä sosiaalisen tuen ja palvelujen tarpeen arviointi on julkiselle sosiaalihuollon viranomaiselle kuuluva tehtävä, jolloin tarkoituksenmukaisten sote-palveluntuottajien lisäksi arviointiin tulisi osallistua myös palvelujen virkavastuullinen järjestäjä (toisin sanoen ei vain palveluntuottaja).

Ehdotetun JTYPL 2 luvun 11 §:n osalta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että työllistymissuunnitelman tekemisessä on tärkeää tunnistaa hallinnonalojen yhteistyötä edellyttävät rajapinnat. Esimerkiksi mikäli työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työ- ja toimintakykyä lisäävinä palveluina sosiaalihuollon palveluja (esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa), on tämä mahdollista tehdä vain, mikäli tuen ja palvelutarpeen arviointia on ollut tekemässä kunnan sosiaalihuollosta vastaava viranomainen.

Lopuksi, uudistettavan palveluprosessin kokonaisuuden osalta sosiaali- ja terveysministeriö tuo esiin sen, että nuorilla työttömyyden pitkittyminen voi ennakoida ja/tai vahvistaa syrjäytymistä myös työmarkkinoilta. Työnhakuhaastattelun uusimisen määräaika 6 kuukautta voi joissakin tilanteissa olla nuoren tilanteen kehittymisen kannalta pitkä, ja uudistuksen vaikutuksia juuri nuorten kohdalla olisi hyvä seurata myös tästä näkökulmasta. Samasta syystä nuorten kohdalla olisi toivottavaa, että mm. monialaisiin palveluihin pääsyn kriteerinä hakijan tarve olisi yhtä merkittävä kuin kulunut aika.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole erikseen lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole erikseen lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa muistutuksesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esitysluonnoksen sivuilla 37-38 todetaan työnhakuvelvollisuuden määrällisestä alentamisesta, että esimerkiksi vähäinen työkokemus, puutteet osaamisessa tai alentunut työkyky eivät kuitenkaan olisi riittävä peruste alentaa työnhakuvelvollisuutta, jos työnhakijalle sopivien neljän työmahdollisuuden hakeminen kuitenkin olisi mahdollista. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että näihin JTYPL 3 luvun 3 §:n 2 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin lisättäisiin se tavoite, että työnhakuvelvoitteen ollessa näissä tilanteissa pääsäännön mukainen, hakijan tuen tarpeen tunnistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, ja että osaamispuutteet tulee pyrkiä ratkaisemaan.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että esitysluonnoksen JTYPL:n 3 luvun 4 §:n yksityiskohtaisia perusteluita täydennettäisiin niiden 5. kappaleen osalta siten, että perusteluissa tuotaisiin esimerkeillä esiin niitä keinoja, joilla työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi työnhakua työttömyysturva-asiana silloin, jos on epäilystä siitä, että työnhakija hakee tarkoituksella työmahdollisuuksia, joihin hänellä ei ole mahdollisuutta työllistyä, tai muulla tavalla laiminlyö työnhakuvelvollisuuttaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Sosiaali- ja terveysministeriö tunnistaa osa-aikatyötä tekevien moninaiset tilanteet työmarkkinoilla ja työnhaun näkökulmasta. Mahdollisesti vähäisessäkin osa-aikatyössä työllistyvälle sovitellun työttömyysetuuden sijasta toimeentuloa turvaavan palkkatyön hakeminen on ministeriön käsityksen mukaan työttömyysturvajärjestelmän perusperiaatetta tukeva toimi, sillä yksi keskeisistä perusperiaatteista on pyrkimys kokoaikatyössä työllistymiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin esiin tuotua periaatetta, jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimiston tulisi näissä tilanteissa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että työnhakijaa tuettaisiin paremmin työllistävän työn hakemisessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että poikkeus työnhakuvelvollisuudessa ei koskisi sivutoimisia yrittäjiä. Tätä olisi hyvä selventää esityksen perusteluissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien

työnhakuvelvollisuudesta?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esitysluonnoksessa ehdotetaan (JTYPL 3 luku 8 §), että kuntoutukseen osallistuvan työnhakuvelvollisuus, jos kuntoutuksen kesto olisi enintään kuukausi, olisi kuntoutuksen aikana lähtökohtaisesti sa-ma luvun 3 §:ssä ehdotettu velvollisuus kuin muillakin työllistymistä edistäviin palveluihin osallistu-valla. Jos kuntoutuksen kesto olisi yli kuukauden, työnhakuvelvollisuus olisi vasta kuukautta ennen kuntoutuksen arvioitua päättymistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa esityksen johdosta seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että henkilön saadessa lääkinnällistä kuntoutusta, toiminnalle asetetaan tavoite ja määräaika. Esityksen mukaan kuntoutuksen kestäessä yli kuukauden työhakuvelvollisuus asetettaisiin kuntoutuksen viimeiselle kuukaudelle. Tästä seuraa, että henkilön olisi päästävä lääkinnällisen kuntoutuksen etenemisen arviointiin hyvissä ajoin ennen lääkinnällisen kuntoutuksen päättymistä ja ennen yhden kuukauden määräaikaa, jotta voidaan arvioida kuntoutuksen tavoitteiden saavuttaminen. Tämä tulisi vaikuttamaan terveydenhuollon resursointiin ja aikataulujen suunnitteluun, mikä on tarpeen huomioida, jos viranomaisten toimintaa koskevaa vaikutusten arviointia täydennetään edellä ehdotetulla tavalla.

Laajemmin kuntoutuksen käsitteestä sosiaali- ja terveysministeriö tuo esiin seuraavaa.

Kuntoutusta on olemassa hyvin erilaista ja eri tasoista niin sisällöllisesti kuin kestoltaankin (esim. ammatillinen kuntoutus, sosiaalinen kuntoutus tai lääkinnällinen kuntoutus), ja kuntoutuksesta ja sen sisällöstä on määritelmiä useissa laeissa (esimerkiksi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 17 § sosiaalinen kuntoutus, terveydenhuoltolaki (1326/2010) 29 § lääkinnällinen kuntoutus, 27-28 § mielenterveystyö- ja päihdetyö, laki kansaneläkelaitoksen kuntoutuksesta ja kuntoutusrahaetuuksista (566/2005) 6 § ammatillinen kuntoutus, 11 § a psykoterapia myös Kelan vaativa lääkinnällinen ja harkinnanvarainen kuntoutus). Kuntoutuksessa voi olla kyse myös työeläkelakien mukaisesta ammatillisesta kuntoutuksesta tai toisaalta tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaan korvattavasta ammatillisesta ja/tai lääkinnällisestä kuntoutuksesta. Mahdolliset työnhakuvelvollisuuden tarkennukset olisi perusteltua toteuttaa joustavasti ja huomioida arvioissa kuntoutuksen sisältö ja kuntoutustarpeen ja toisaalta kuntoutuksen etenemisen vaikutukset henkilön toimintakykyyn.

Kuntoutuksen sisällölliset eroavaisuudet koskevat paitsi itse palvelun sisältöä myös sitä, miten ajallisesti sitovaa kuntoutus on. Lääkinnällisessä kuntoutuksessa voi olla kyse esimerkiksi fysioterapiasta, joka toteutuu kerran viikossa vastaanottokäynnillä, jolloin kuntoutuja paitsi voi olla kokoaikaisessa palkkatyössä tai työllistyä päätoimisesti yrittäjänä, myös jolloin kuntoutukseen osallistuminen ei olisi myöskään este työnhaulle. Esitysluonnoksessa ehdotettu pykälämuotoilu vaikuttaisi kuitenkin johtavan siihen, että jos esimerkiksi fysioterapiaa kuntoutuksena saava jäisi kokoaikaisesta palkkatyöstä työttömäksi, ja myönnetty kuntoutusjakso jatkuisi tämän jälkeen esimerkiksi vielä vuoden ajan, palkkatyöstä työttömäksi jääneellä ei olisi lainkaan työnhakuvelvoitetta. Jos tällainen tilanne ei ole esityksen tavoitteena, vaan tarkoitus on, että kuntoutuksen kestoon perustuva ehdotettu 8 § koskisi sellaisia ajallisesti sitovia kuntoutustoimia kuten esimerkiksi ammatillinen kuntoutus, sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että säännöstä ja sen yksityiskohtaisia perusteluita vielä täsmennettäisiin siten, että säännöksen tavoite ja tarkoitus toteutuisivat.

Toisaalta kuntoutus –käsitteen sisälle kuuluvia kuntoutuspalveluita saavien yksilölliset tilanteet ovat moninaiset, ja sellainenkin palvelu, jota ei toteuteta ajallisesti sitovalla tavalla jokaisena arki-päivänä, voi tosiasiassa koskea henkilöä, jonka työkyvyssä olevien rajoitteiden vuoksi normaali tai alennettu työnhakuvelvoite ei ole tarkoituksenmukainen vastike työttömyysetuuden saannista. Jos ehdotetun 8 §:n tarkoitus on koskea lähinnä vain ajallisesti sitovia kuntoutuspalveluita, kuten esimerkiksi koulutuspalveluna toteutettava ammatillinen kuntoutus, esitysluonnoksen mukaan näissä esimerkiksi fysioterapian tai psykoterapian kaltaisissa tilanteissa voisi ilmeisesti olla kyse lähinnä ehdotetun 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuista tilanteista, sillä säännöksessä ehdotetaan, että työn-hakuvelvollisuutta ei asetettaisi, jos työnhakija ei luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen mukaan ole työkykyinen, ja työnhakija noudattaa työllistymissuunnitelmaansa siltä osin kuin siinä on sovittu työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän etuuden hakemisesta ja hakeutumisesta työ- ja toimintakykyä parantaviin palveluihin tai kokonaisarvioinnin perusteella työllistyminen avoimille työmarkkinoille ei ole mahdollista. Jos näin on, sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että edellä mainitun 8 §:n ja mainitun 9 §:n 2 momentin yksityiskohtaisia perusteluita täydennetään tarkemmalla kuvauksella yksilöllisen tilannearvioinnin vaikutuksista työnhakuvelvollisuuteen.

Työkyvyn osalta sosiaali- ja terveysministeriö tuo esiin seuraavaa.

Mainitun 9 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden osalta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että työkyvyn määritelmä ei ole sosiaalivakuutuslainsäädännössäkään yhtenäinen. Esityksessä voisi harkita täsmennettävän mihin työkyvyn käsitteeseen tai työkyvyn määrittelyä koskevaan säännökseen lakiesityksessä viitataan. Jos näin täsmennettäisiin, tulisi arvioida mikä taho on oikeutettu tai velvollinen arvioimaan työkykyä tässä yhteydessä. Jos viitataan TE-palveluiden suorittamaan työ-kyvyn arvioon, sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa jatkotyössä yhdenvertaisuuden vuoksi harkittavaksi työkyvyttömyyden käsitteen määrittelyä tai sen kuvaamista esityksessä. Toisaalta jos viitataan esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaiseen työkyvyn käsitteeseen ja tästä erilliseen jäljellä olevan työkyvyn arvioon taikka laajemmin työkyvyn käsitteeseen, tulisi tästä

arviosta ja sen tekemisestä taikka vaadittavasta selvityksestä harkita säädettäväksi tarkemmin. Sairausvakuutuslain mukaan työkyvyttömyydellä tarkoitetaan sellaista sairaudesta johtuvaa tilaa, jonka kestäessä vakuutettu on sairauden edelleen jatkuessa kykenemätön tekemään tavallista työtään tai työtä, joka on siihen läheisesti verrattavaa. Määritelmä on viime kädessä lääketieteellisen sijaan juridinen, eikä sen täyttyminen edellytä sitä, että henkilöllä ei olisi lainkaan jäljellä työkykyä.

Hakemisen ja hakeutumisen osalta sosiaali- ja terveysministeriö tuo esiin seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että esityksessä (s. 17) on maininta: ”Koska työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu työkyvyttömyyden aikaisen toimeentulon turvaamiseen, työnhaku-velvollisuuden asettamatta jättäminen tällä perusteella edellyttäisi, että henkilö on tarvittaessa hakenut työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ja noudattanut työllistymissuunnitelmaansa, jos siinä on sovittu hakeutumisesta kuntouttaviin palveluihin.”

Esitysluonnoksessa ehdotetussa JTYPL 3 luvun 9 §:ssä edellytetään, että henkilö on hakeutunut työ- ja toimintakykyä parantavaan kuntoutukseen. Esityksessä tai sen perusteluissa voisi olla tarkoituksenmukaista täsmentää mitä kuntoutusta tällä tarkoitetaan, jos tarkoitus ei ole huomioida säännöstä sovellettaessa kaikkien eri järjestäjätahojen järjestämän kuntoutuksen hakeminen. Toisin sanoen täyttyykö edellytys hakeutumalla julkisen terveydenhuollon kuntoutukseen taikka hakemalla Kelan, työeläkelaitoksen, valtionkonttorin tai vakuutuslaitosten taikka sosiaalihuollon järjestä-mää kuntoutusta. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että määrittelystä ei muodostu tyhjentävää tavalla, joka estäisi tarkoituksenmukaisen kuntoutuksen huomioimisen vain siksi, ettei se sisälly määrittelyyn.

Sanamuotoa sen osalta mitä tarkoitetaan sillä, että henkilö ei ole päässyt/on hakeutunut kuntoutukseen, tulisi täsmentää. Esimerkiksi Kelan kuntoutusetuuksien osalta, jos hakemuksen jättäminen ei ole riittävä todentamaan, että henkilö on hakeutunut kuntoutukseen vaan perusteluiden mukaan edellytetään, että henkilö ei ole päässyt kuntoutukseen, voi työnhakuvelvoitteen määräämistä taikka määräämättä jättämistä koskeva päätöksenteko kestää. Vastaavasti hakemusta jätettäessä ei vielä ole selvää onko henkilö oikeutettu kyseiseen kuntoutusetuuteen/palveluun. Suurelta osin kuntoutusetuudet edellyttävät asianmukaisesti diagnosoitua sairautta, vikaa tai vammaa. Kuntoutusetuutta koskevan päätöksen saaminen ja päätöksentekoon vaadittava selvitys lääkärinlausuntoineen vievät aikaa. Jos taas edellytetään esimerkiksi kielteistä etuuspäätöstä tai järjestämisvastuussa olevalle taholle esitettyä ja siinä yhteydessä tai sittemmin evättyä pyyntöä, on huomioitava, että hoitopäätökset ja hallintolain mukaiset päätökset eroavat toisistaan.

Mainitun 9 §:n 2 momentin osalta sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että säännöksessä tai sen yksityiskohtaisissa perusteluissa täsmennetään, onko säännöksessä ehdotetun työkyvyttömyysetuuden hakemisen ja voimassa olevan työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:ssä säädetyn

työkyvyttömyysetuuden hakemisen tai sitä koskevan hylkäävän etuusratkaisun vaikutusten välillä tarkoituksellisesti eroavaisuus, jolloin ehdotettua JTYPL 3 luvun 9 §:n 2 momenttia ei sovellettaisi silloin, jos työkyvyttömyysetuus on hylätty. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa yksityiskohtaisissa peruste-luissa esimerkinomaisesti kuvattavaksi sitä, mitä pidetään säännöksessä tarkoitettuna luotettavana lääketieteellisenä selvityksenä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että kuntoutusetuutta koskevien hakemusten määrän kehitystä seurataan. Lisäksi lisääntyvien kuntoutushakemusten myötä olisi hakemusten oikean kohdentumisen kannalta erittäin keskeistä, että työllistämissuunnitelmaa laadittaessa henkilöstöllä on mahdollisimman kattavasti tietoa soveltuvista kuntoutuspalveluista ja kuntoutuksen järjestäjätahoista, jotta hakemusten käsittelyajat eivät pitenisi turhaan. Tämä edesauttaisi keskeisesti henkilöiden pääsyä oikean etuuden piiriin. On myös asiakkaan etu, jos hänen ei tarvitse hakea etuutta, josta tiedetään, että hän ei ole siihen oikeutettu.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä sen varmistamista, että henkilö saisi työllisyyspalveluita kuntoutuksen aikana, mikäli hänen toimintakykynsä sen mahdollistaisi.

Monialaisesta palvelusta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa, että määrällinen hakuvelvoite jätetään ehdotuksen mukaisesti asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt, ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille, minkä lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Ehdotuksen mukaan nämä työnhakijat ohjattaisiin työ-ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen monialaiseen yhteispalveluun. Tältä osin sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että mikäli tällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitetaan ns. TYP-toimintaa, tätä selkeytettäisiin, ja jos kyse on TYP-palvelua laajemmasta kokonaisuudesta monialaisen yhteistyön tapoja, myös tässä tilanteessa yhteispalvelun avoin kuvaus edistäisi säännöksen ymmärrettävyyttä ja sovellettavuutta etenkin, kun työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olisi, että työnhakija toteuttaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että selvitetään mahdollisuutta, ettei monialaiseen yhteispalveluun ohjaamista/siirtoa tehtäisi yksinomaan ryhmään kuulumisen kriteerien täyttymisen perusteella kaikille ko. ryhmään kuuluville, vaan että palveluun ohjautumisessa ja asiakkuuden hallinnassa huomioitaisiin, että monialaista yhteistyötä voidaan ja tulee tehdä myös muussa viranomaisyhteistyössä kuin lakisääteisen, monialaisen yhteispalvelumallin (TYP- palvelu) sisällä. TYP –palveluun ohjaamisessa tulisi kaavamaisen toiminnan sijaan arvioida, hyötyykö henkilö monialaisen yhteispalvelun työllistymiseen liittyvästä erityisosaamisesta, vai olisiko hän autettavissa tavanomaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyöllä tai muiden tarvittavien palvelujen tuella.

Muita kohtaa koskevia huomioita

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että sote-uudistukseen liittyvässä työllistymistä edistäviä monilaisia palveluja koskevan lainsäädännön muutoksen myötä laissa kunnalla tarkoitetaan jatkossa sosiaalihuollon ammattihenkilöä/sosiaalihuollon edustajaa.

Lopuksi sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että sosiaaliseen toimintakykyyn liittyvien ongelmien vuoksi henkilö voi olla tosiasiallisesti työkyvytön, vaikka lääketieteellisellä selvityksellä sitä ei voitaisikaan täysin todentaa. Kyseinen henkilöryhmä lienee marginaalinen. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää jatkovalmistelussa arvioitavaksi, miten ja missä määrin työkyvyn arvioinnissa olisi mahdollista huomioida lääketieteellisen selvityksen lisäksi myös sosiaaliseen toimintakykyyn liittyvät asiat.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Työnhaun uudelleen käynnistämistä koskevan JTYPL 2 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan työ-ja elinkeinoviranomainen voisi rajoittaa henkilön mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi verkkopalvelussa. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että työ-ja elinkeinotoimistoon määrättynä aikana saapumatta jäänyt henkilö ei välttämättä saisi työnhakuaan voimaan käymättä työ-ja elinkeinotoimistossa.

Kuten alkuhaastattelu, myös kolmen kuukauden välein järjestettävä työnhakuhaastattelu toteutettaisiin lähtökohtaisesti paikan päällä työ-ja elinkeinotoimistossa. Koska työ-ja elinkeinotoimistolla on paremmat edellytykset arvioida työnhakijan tilannetta, kun hänet tavataan paikan päällä, tästä järjestämistavasta poikkeamiseen tulisi olla selvästi alkuhaastattelua painavammat perusteet. Sinänsä arvioinnissa huomioon otettavat seikat olisivat samoja tai saman kaltaisia kuin edellä on mainittu alkuhaastattelun yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että verkkopalvelujen käytön rajoittaminen ja läsnä- palvelujen lisääminen on keskeinen osa uudistusta ja sen tavoitteiden kannalta perusteltua ja tarkoituksenmukaista. Vastaavaa käytäntöä tai mallia ei ole kirjattu sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön, joten sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä tehdä sääntelyn oikeudellista arviointia ja tarkastelua myös yksilön perusoikeuksien näkökulmasta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa seuraamuksesta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa seuraamuksesta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa seuraamuksesta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole muuta lausuttavaa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 2.5.2022. Voimaantulon osalta luonnoksessa todetaan, että muutosten voimaantulo edellyttää henkilöstön rekrytointeja työ-ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa sekä uuden ja jo olemassa olevan henkilöstön kouluttamista.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että ehdotettu voimaantuloaika on myös muun palvelujärjestelmän toimivuuden kannalta erittäin haastava, sillä ehdotetuista muutoksista syntynee lukumääräisesti huomioitavia vaikutuksia ja palvelutarpeen kasvua myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalle ja kuntoutukseen kuten Kelan ammatilliseen kuntoutukseen. Tämän

vuoksi myös sote- ja kuntoutustoimijoiden ohjeistamiseen ja muutoksen edellyttämään vuorovaikutukseen eri toimijoiden välillä tulee varata riittävästi aikaa ja tätä vuorovaikutusta tulee organisaatioiden tukea, jotta näiden palvelujen sujuva järjestäminen ei vaarannu. Lainsäädännön tavoitteiden saavuttaminen erityisesti ehdotetussa aikataulussa edellyttää yhteistyön vahvistamista eri sektoreiden välillä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Sosiaali- ja terveysministeriön huomiot on esitetty edellä kulloisenkin asiaotsikon yhteydessä.

Muuta lausuttavaa?

Uudistus keskittyy työnhakija-asiakkaiden palvelun uudistamiseen. Sen yhteydessä, toimeenpanon valmistelussa, tulisi huomioida myös työantajille tarjottava tuki ja sujuva palvelujen käyttö työntekijöiden saamiseksi avoinna oleviin työtehtäviin ja riittävä tuki esimerkiksi silloin kun työantaja on valmis palkkaamaan osatyökykyisen. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että tätä tukea tulisi jopa määrätietoisesti ja säännönmukaisesti tarjota työnantajille esimerkiksi työolosuhteiden järjestelytuesta kertomisen muodossa.

Hakari Kari
Sosiaali- ja terveysministeriö

Maisonlahti Marjaana
Sosiaali- ja terveysministeriö

Mikkelin kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Mikkelin kaupungin työllisyyspalvelujen näkökulmasta esityksen perimmäinen tavoite on kannatettava. Työnhakijan velvollisuus hakea työpaikkoja ja olla työmarkkinoiden käytettävissä. Myös työttömyysturvan maksuun liittyvien karenssilausuntojen muutokset ovat kannatettavia.

Kysymyksiä herättää se, että aiheuttaako esitys toteutuessaan työmarkkinoiden näennäiskäyttäytymistä, jossa sekä työnhakija-asiakkaat että viranhaltijat oppivat ”hyväksytyt” käytännöt ja lopullinen vaikuttavuus jää sen vuoksi vaillinaiseksi.

Esityksessä on mainittu, että eri toimialoilla saattaa olla erilaiset rekrytointikäytännöt ja että ne on mahdollista huomioida. Kuitenkin esim. yksityisten työnvälittäjien rooli on kursoorisesti mainittu siitä huolimatta, että markkinaosuus joidenkin toimialojen rekrytoinneissa saattaa olla hyvinkin suuri.

Esityksessä työnhakijan vastuuta omassa työnhaussaan on lisätty. Toteutus kuitenkin edellyttää, että työnhakijan toimintaa arvioidaan/kontrolloidaan työnhakukeskusteluissa. On hyvin todennäköistä, että mallin toteutus käsikirjoittaa jo alkaneet kuntakokeilut uudelleen niin, että vaiheessa olevat palvelusynergiat ja niiden kehittäminen uhkaavat jäädä esityksen jalkoihin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Ratkaisevaa taloudellisten vaikutusten osalta on se, miten hyvin uudistus palvelee työmarkkinoiden toimivuuden kehittymistä tosiasiallisesti. Mikäli työnantajat ja työnvälittäjät saavat enemmän relevantteja asiakkuuksia ja tietoa asiakkuuksien osaamistasosta, paranee työmarkkinoiden toiminta.

Esityksessä todetaan yritysvaikutuksien osalta seuraavaa:

Esitetty työnhakuvelvollisuus tukisi yritysten rekrytointiprosesseja. Työnantajille tehtävien työhakemusten määrästä johtuvan työvoiman tarjonnan lisäystä ei voida arvioida, koska ei ole tiedossa, kuinka paljon työttömät nykyisin tekevät työhakemuksia. Jos yritys ei ole rekrytoimassa uusia työntekijöitä, työnhakijoiden tekemät työhakemukset voivat olla yritykselle rasite. Yrityksille ei kuitenkaan ole esitetty velvollisuutta esimerkiksi säilyttää työhakemuksia tai pitää kirjaa työnhakijoiden yhteydenotoista. Rasitteen arvioidaan tämän vuoksi olevan vähäistä.

Tämä antaa sen vaikutelman, että esityksessä ei ole riittävästi huomioitu sitä, miten työnantajat ja heidän toimeksiantajat tulevat muutosta hyödyntämään. Vai onko jopa mahdollista, että työnhakumallista tulee työnhakijan työttömyysturvakelpoisuuteen liittyvä suorite, jolla ei läheskään kaikkien kannalta ole suoraa yhteyttä varsinaiseen työmarkkinoilla tapahtuvaan vaihdantaan.

Esityksessä mainitut uudistukset vahvaan asiakasprosessin alkuun liittyen ja työttömyyden jatkuessa kolmen kuukauden välein uusiutuviin työnhakukeskusteluineen ovat sinänsä kannatettavia. Työvoimavarannon hallinnan kannalta jopa välttämättömiä. Aikaisemmat kokemuksien perusteella myös nyt on syytä pelätä resursoinnin riittämättömyyttä. Riittämätön resursointi aiheuttaa mahdollisesti paikallista priorisointia, joka taas heikentää toteutuksen kokonaisvaikuttavuutta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksellä on haettu vahvaa muutosta nykyiseen työmarkkinadynamiikkaan, mikä sinänsä on kannatettavaa. Mikäli asiakkaiden yhdenvertaisuudesta pidetään kiinni, on hyvin oletettavaa, että viranomaisresurssien tarve kasvaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että asiakastyön seuranta kohdistuu työnhakukeskustelujen toteutumiseen ja volyymiin. Tämä taas saattaa johtaa siihen, että asiakkaat, joilla olisi tarve saada omassa prosessivaiheessaan enemmän palveluaikaa, eivät sitä saa. Sitä vastoin taas asiakkuudet, joiden osalla asioiden eteenpäin vieminen ei ole tosiasiallisesti mahdollista, saavat oman 20 minuuttisensa.

Esityksen keskeinen ajatus on lisätä työnhakijan omaa vastuuta ja omatoimisuutta. Kuitenkaan tämä omatoimisuus ei esityksessä tuota mahdollisuutta viranomaistyön vähentämiselle kontrollivelvoitteesta johtuen. Olisiko mahdollista, että esim. henkilöstövuokrauksen asiakkaaksi hakeutuneet ja toimeksiantoja vastaanottaneet ”vapautettaisiin” työnhakuvelvollisuudesta, koska he todistetusti toimivat aktiivisesti työmarkkinoilla. Kyseisten asiakkaiden osalta myös viranomaisprosessia voisi keventää.

Esityksen mukaisesti uusi malli otettaisiin käyttöön toukokuussa 2022. On oletettavaa, että siinä vaiheessa kuntakokeilujen henkilöstöllä on vielä perehdytystarvetta työvoimapoliittisten viranomaiskäytäntöjen rutiineihin, mikä lisää haastetta. Toisaalta se myös vähentää ”poisoppimisen” tarvetta.

Kuntakokeiluihin liittyvän resursoinnin osalta on ilmeistä, että valtion resursointi ei kata sitä asiakastyön tarvetta, mitä malli edellyttää. Toisaalta työvoimapalvelujen siirto kunnille on luvattu pitää kustannusneutraalina, jolloin kuntien oma resursointi jää ”vapaaehtoisuuden” ja siihen liittyvän kunnan taloustilanteen varaan. Asettaako tämä lähtötilanne kansalaiset eriarvoiseen asemaan jo lähtökohtaisesti?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Vaikutukset työllisyyteen paranevat sen asiakassegmentin osalta, joka tällä hetkellä on työhön kykenevä ja jonka osalta työnhakuvelvoite lisää aktiivisuutta työmarkkinoilla. Tällä hetkellä aktiiviset työnhakijat ovat aktiivisia tässä uudessa mallissakin, ja vaikutus on siltä osin marginaalinen.

Työnhakija-asiakkaat, joiden osalta muut palvelut ovat merkittävämpiä eivät välttämättä uudistuksesta hyödy. Tähän vaikuttaa monta seikkaa. Mikäli asiakas tarvitsee asiantuntijalausunnon tms. palvelun, niin kyseinen palvelu ei ole sen paremmin käytettävissä, vaikka työnhakukeskustelujen väliä kavennetaan.

Ohjaustarpeessa olevat asiakkaat hyötyvät, mikäli ohjaus on mahdollista kohdistaa niihin rekrytointitilanteisiin tai siihen liittyvään taustatyöhön, jotka ovat alueella olemassa. Pelkona on, että ”työnhakukeskusteluja on niin paljon tekemättä, ettei varsinaista työnvälitystä kerkeä tehdä ollenkaan”. Työnvälitys harvoin onnistuu pelkästään työnhakija-asiakkaita palvelemalla. Myös työnantajien tarve pitäisi pystyä alueella tunnistamaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Oletettavasti uudistus antaa merkittävästi uutta tietoa siitä, mikä paikallisen työvoimavarannon todellinen työnhakutilanne on. Oletettavasti työnhakuvelvoite tuottaa todennäköisesti hakemuksia, joilla tosiasiallisesti tavoite on enemmän säilyttää henkilökohtainen työttömyysturva kuin saada kyseinen työpaikka. Työn hakemisen volyymin kasvu on kuitenkin asiana parempi kuin laajamittainen passiivisuus työnhakemisen suhteen. Nähtäväksi jää, miten työmarkkinoilla jatkossa erottaudutaan näistä ”velvoitehakemuksista”? Onko seurauksena se, että aktiiviset ja tosiasiallisesti työtä hakevat joutuvat tekemään erottautuakseen enemmän ja sitä kautta uudistus vaikeuttaa heidän asemaansa?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksen suurin haaste on kaikkiin asiakkaisiin kohdistettu, kokonaisvaltainen ja paljon ohjausresurssia vaativa palveluprosessi. Mikään palveluprosessi ei ole mahdoton, mikäli se saa kaipaamansa resurssit. Kuntakokeiluihin osoitetut resurssit eivät tule riittämään ja ennen kuin palveluverkoston muut toimijat osallistuvat ”talkoisiin”, niin siihen menee oma aikansa. Esimerkkinä tässä esim. kuntien yrityspalvelut.

Toivottavaa olisi, että esitykseen liitetty tavoite vahvasta palveluprosessin alusta (alkukartoitus) johtaisi myös siihen, että olisi mahdollista tehdä rohkeampaa asiakassegmentointia ja sen mukaista ohjausresurssin kohdentamista. Vanha sanonta voittojen maksimoinnista ja tappioiden minimoimisesta pätee edelleenkin. Asiakkuudet eivät tässä suhteessa ole samanlaisia vaan meillä on jatkuvasti asiakkuuksia ja tilanteita, joihin ohjausresurssia tulisi kohdistaa keskimääräistä enemmän. Käytännössä tämä tarkoittaa silloin myös sitä, että joihin asiakkuuksiin/tilanteisiin sitä pitäisi pystyä kohdistamaan vähemmän. Esitys ei rohkaise tällaiseen ajatteluun vaan enemmänkin kunnianhimoiseen palveluiden tasapäistämiseen, jonka toteutumiseen uskominen tuottaa jonkin verran vaikeuksia.

Esityksen mukaan asiakkaan alkuhaastattelu tulisi tehdä viiden päivän sisällä. Tärkeämpää olisi määrittää ensimmäisen yhteydenoton aikamäärä ja antaa enemmän pelivaraa sille, miten ja milloin varsinainen alkuhaastattelu toteutetaan. Tästä olisi todennäköisesti myös henkilöasiakkaalle etua.

Pelivaraa olisi hyvä jättää enemmän myös sille, missä ja miten asiakas kohdataan. Pandemian myötä olemme joutuneet ja pystyneet toteuttamaan uudenlaisia etätyöskentely/-vuorovaikutustapoja. Haja-asutusalueilla ja vaikeiden kulkuyhteysien alueilla pitäisi pystyä toimimaan myös viranomaisten kanssa etänä ainakin silloin, jos kansalainen on henkilökohtaisesti investoinut tarvittaviin yhteyksiin, laitteistoihin ja ohjelmistoihin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisessa työssä olevien osalta tulisi huomioida osa-aikaisuuden määrä ja suhde työttömyysturvaan. Mikäli työttömyystuva näyttelee merkittävää suurinta osaa työssä olevan tuloista on työnhakuvelvoite perusteltu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Koulutuksessa olevien osalta työnhakuvelvoite toimii lyhytkoulutuksissa ja pidempien koulutusten osalta koulutuksen loppuvaiheessa ennen siirtymistä työmarkkinoille. Opintojen edistymistä on myös hyvä seurata, mutta sitä tulisi toteuttaa lähtökohtaisesti vähiten resursseja vaativalla tavalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Asiakkaan näkökulmasta muistutus tuntuu kannatettavalta uudistukselta. On kuitenkin hyvä arvioida, miten vaikuttava toimenpide on ja kuinka paljon se lisää viranomaisen työtä. Jos vaikutus on sama kuin huomautuksella liikennelaissa, niin esitys on kannatettava.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden selkiyttäminen ja vastuun lisääminen on perusteltua silloin, kun työnhakija kykenee työtä vastaanottamaan, hänellä on työmarkkina-alueella kysyttyä osaamista ja on työpaikkoja, joita hakea. Tällä hetkellä on olemassa työnhakijasegmentti, jonka kohdalla uudistus on perusteltu.

Työmarkkinoiden toimivuuden kehittäminen on kuitenkin muutakin kuin työnhaun lisäämistä. Esitys ei ratkaise niiden asiakassegmenttien tilannetta, joilla työnhaku ei ole relevantein vaihtoehto vaan suurempi hyöty olisi esim. koulutusvaihtoehtojen työstämisellä, työkyvyn kartoituksella tms.

Mikäli työnhakuvelvollisuuden lisääminen pystyttäisiin toteuttamaan ilman viranhaltijatyön lisäämistä, niin uudistus olisi hyvinkin toivottu. Nyt viranomaistyön resurssi uhkaa mennä väärän asian seuraamiseen. Paljolti kysymys on siitä, miten alennettua työnhakuvelvoitetta pystytään määrittämään.

Esityksessä sanotaan, että ” Työnhakijan työnhakuvelvollisuuden määrää alennettaisiin, jos työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työllistyä ottaen huomioon hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä hänen työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja. Kysymys kuuluu, että mihin TE-toimisto tai kunta perustaa arvionsa, ettei tarkastelujakson aikana ole olemassa neljää haettavaa työmahdollisuutta? Varsinkin kun työhakemuksia ei esityksen mukaisesti ole kohdistettava pelkästään julkisesti avoinna oleviin työpaikkoihin vaan myös avoimet työhakemukset otetaan huomioon. Lisäksi henkilöasiakkaisiin kohdistuva työpanos ei mahdollista alueellisen työmarkkinatietouden lisäämistä siinä määrin, mikä olisi tarpeellista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Säännöllinen osa-aikatyö ja siihen liittyvä arjen rytmittyminen saattaa vähentää työnhakuaktiivisuutta. Sen vuoksi on kannatettavaa, että työnhakuvelvollisuus on myös osa-aikaisilla, mikäli he hakevat työttömyysetuutta. Vähäinen osa-aikaisuus, jonka johdosta soviteltu työttömyyspäiväraha ei ole edes mahdollinen, saattaa olla työntekijälle asiana hyväksyttävä, jolloin työnhakuvelvollisuuskin on tarpeeton. Kyseinen työnhakija saattaa kuitenkin olla työnhakijana julkisessa työnvälitysjärjestelmässä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvoite kuulostaa järkevältä ainoastaan koulutuksen loppuvaiheessa ja silloin, mikäli koulutus on mahdollista toteuttaa myös oppisopimuskoulutuksena. Tämä edellyttäisi myös sitä, että koulutusmuodon vaihto oppilaitoksessa olisi joustavaa, mikä tällä hetkellä onkin todennäköistä. Tällöin myös koulutuksessa olevien työmarkkinoilla tarjolla olo varmistettaisiin. Jos taas koulutuksessa oleva joutuu hakemaan työpaikkoja, jotka eivät liity koulutukseen tai tulevaan koulutuksen jälkeiseen hakualaan, on velvoite tarkoituksensa vastainen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen mukaan työnhakuvelvoitetta ei asetettaisi asiakkaille, joiden työllistyminen työmarkkinoille ole tosiaisallisesti ajankohtaista. Seurauksena nämä asiakkaat ohjattaisiin TYP-palveluun, jossa asiakkaan velvoite olisi edistää moniammatillista työllistymissuunnitelmaansa. On oletettavaa, että tämä linjaus lisää TYP-asiakkuuksien määrää, koska osa ns. välityömarkkina-asiakkaista ohjautuisi tällä kyseiseen palveluun.

Lisäksi työnhakuvelvoitetta ei olisi henkilöillä, joilla ei lääketieteellisen diagnoosin mukaisesti ole jäljellä työkykyä. Tässä kohtaa lakiin kirjoitettaisiin tiedossa oleva työmarkkinoiden epäkohta. Lääkärien tekemä ja Kelan vakuutuslääkärien hyväksymä diagnoosi työkyvyttömyydestä on eri asia kuin tosiasiallinen mahdollisuus työllistyä. Mahdollisen kielteisen työkyvyttömyyseläkehakemuksen jälkeen työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen ”edellyttäisi, että henkilö on tarvittaessa hakenut työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ja noudattanut työllistymissuunnitelmaansa, jos siinä on sovittu hakeutumisesta kuntouttaviin palveluihin”. Kyseisessä määritelmässä sana ”jos” on merkityksellinen, mikäli se antaa mahdollisuuden olla tekemättä ”turhia” kuntoutuspalvelusuunnitelmia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Aikaisempaan malliin verrattuna seuraamukset tuntuvat kohtuullisemmilta, mutta riittäviltä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Aikaisempaan malliin verrattuna seuraamukset tuntuvat kohtuullisemmilta, mutta riittäviltä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Asiakkaan näkökulmasta uudistus on kannatettava. On myönteistä, että työnhakija-asiakkuudessa saa erehtyä kerran, eikä siitä aiheudu välittömiä seuraamuksia. Malli on kuitenkin edelleen riittävän ankara sanktioissaan, mikäli velvollisuuksien laiminlyönti asiakkaan kohdalla jatkuu.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Kuntakokeilulain osalta viranhaltijoiden ”kaksihattuisuus” pitäisi määritellä paremmin ja niin, että resurssit olisivat joustavasti käytössä myös pienissä kunnissa. Tällä hetkellä kannanotot kuntakokeilun virkatyöhön liittyvästä työstä ja kuntien omasta työllisyydenhoitoon liittyvästä palvelutuotannosta ovat ristiriitaisia ja hämmennystä herättäviä. Erityisesti URA-järjestelmän käyttöön liittyvät määritteet (työaikakohdistus) ovat tarpeettomia ja arkirealismille vieraita.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Patama Hannu
Mikkelin kaupunki

Kuopion kaupunki / työllisyyspalvelu

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Hallituksen esityksessä määritellyn uudistetun työnhakijan palveluprosessin tavoitteena on nykyistä tiiviimpi ja yksilöllisempi työnhaun tuki. Prosessissa painopistettä siirretään enemmän työnhaun alkuvaiheeseen sekä määräajoin toistuviin tehostetun palvelun jaksoihin. Uudistuksen toteuttamiseksi TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstöä esitetään lisättäväksi noin 1200 henkilötyövuodella. Uudistuksen arvioitu työllisyysvaikutus perustuu pääosin alkuvaiheen tehostuvaan palveluprosessiin ja kasvotusten tapahtuvien asiakastapaamisten lisääntymiseen.

Kuopion kaupunki katsoo, että hallituksen esityksen tavoitteet palveluprosessin kehittämiseksi ovat oikeita. Painopisteen siirtäminen palveluprosessi alkuvaiheeseen ja työnhakijoiden oman vastuun korostaminen ovat myös kannatettavia lähtökohtia uudelle palvelumallille. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilut toimivat jo nykyisellään näiden tavoitteiden mukaisesti, ja on hyvä, että kaikki työllisyyden edistämiseen liittyvä tekeminen saadaan yhtenäistettyä uudistuksen myötä.

Hallituksen esityksessä kuvattu työnhakijan palveluprosessi on Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan lainsäädännöllisesti liian tiukkaan säädetty, eikä jätä riittävää mahdollisuutta poikkeamiin työnhakijoiden yksilöllisten tilanteiden mukaisesti. Toteutuessaan esitetty lainsäädäntö heikentää kuntakokeilujen mahdollisuuksia rakentaa nykyistä paremmin palvelutarpeisiin vastaavia, yksilöllisempiä, asiakaslähtöisempiä ja sitä kautta vaikuttavampia työllisyyspalveluja ja palvelupolkuja. Hallituksen esitys on näin ollen ristiriidassa kuntakokeilulain henkeen ja tavoitteisiin nähden.

Vahvaan palvelutarpeen arviointiin, yksilöllisten ratkaisujen hakemiseen ja kasvokkain tapahtuvaan palveluun pohjautuva malli vaatii toteutuakseen riittävät resurssit. Asiakastapaamisten määrä kasvaa esityksen arvion mukaan moninkertaisesti verrattuna henkilöstömäärän lisäykseen. Kuopion kaupunki katsoo, että hallituksen esityksessä kuvattu palvelumalliuudistus on laaja ja vaatii toteutuakseen esitettyä vajaata 1200 htv:tta huomattavasti suuremman resurssilisäyksen. Hallituksen esityksen mukaisen palvelumallin toimeenpano vaatisi Kuopiossa käytännössä koko kuntakokeilun henkilöstön, ml. kuntapuolen henkilöstön, sitomisen palvelumallissa esitetyn lakisääteisen tehtävän toteuttamiseen. Kokeilukunnat joutuisivat näin ollen kantamaan vastuun uusista lakisääteisistä velvoitteista ja niistä aiheutuvista kuluista. Tällaiseen ei ole Kuopiossa kokeiluun hakeutumisen yhteydessä varauduttu, eikä Kuopion kaupunki pidä sitä hyväksyttävänä.

Hallituksen esityksessä määritellään uudelleen myös työnhakijan työnhakuun liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia. Kuopion kaupunki katsoo, että työnhakuvelvoitteen asettaminen esityksen mukaisesti on oikeansuuntainen tavoite. Kokonaisuus on kuitenkin edelleen monimutkainen ja työnhakijoille vaikeaselkoinen. Esitys kasvattaa asiakkaille järjestettävän neuvonnan tarvetta. Tätä ei ole huomioitu esitykseen liittyvissä resurssilaskelmissa riittävästi. Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän kohtuullistamista Kuopion kaupunki pitää kannatettavana esityksenä, jolla vahvistetaan työttömien oikeutta sosiaaliturvaan.

Kuopion kaupunki katsoo, että hallituksen esitys ei riittävästi huomioi valmisteilla olevia sote- ja TE-palvelut 2024 rakenneuudistuksia. Yhdyspinnat ja uudenlaiset työnjakokysymykset palveluprosessissa jäävät esityksessä ilmaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Kuopion kaupunki katsoo, että hallituksen esitys työvoimapolitiikkaan käytettävän rahoituksen kasvattamisesta on kannatettava, mutta uudistuksen laajuus huomioiden riittämätön. Uudistukseen liittyvät resurssilaskelmat toimitettiin kuntiin alkukesästä 2021. Kuntakokeilujen resurssilaskelma piti sisällään myös ns. koronaresurssit sekä työttömyysturvatehtävien siirtoon kunnille liittyvät lisäresurssit. Koronan vuoksi sekä kuntakokeilujen että TE-toimistojen asiakasmäärät ovat edelleen merkittävästi koholla, joten tarve ns. koronaresursseille on edelleen olemassa ilman esitettyä uudistustakin. Työnhakuvelvoitteen muutoksesta aiheutuvan kasvavan asiakasneuvonnan resurssitarvetta ei laskelmissa ole huomioitu. Hallituksen esityksen mukaisen palvelumallin toimeenpanoon kohdennettava resurssi jää näin ollen merkittävästi ennakoitua pienemmäksi. Uudistukseen varattu henkilöresurssi on Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan alimitoitettu ja henkilöstötarve tulee suunnitella uudelleen yhteistyössä kuntakokeilukuntien kanssa.

Lisäksi tulee huomioida, että tulevaa henkilöresurssien lisäystä ei ole voitu huomioida kuntakokeilujen 2019-2020 tekemissä tilasuunnitelmissa. Lisäresurssien palkkaamisesta aiheutuvia toimitila- ja toimintakustannuksia ei talousvaikutuksissa ole huomioitu. Mikäli uudistus toteutetaan esitetyllä tavalla, joutuvat kokeilukunnat paikkaamaan resurssivajeita ja syntyviä tilakustannuksia omalla kustannuksellaan. Näitä kuntien kasvavista vastuista aiheutuvia kustannuksia ei ole talousvaikutuksissa tunnistettu. Mikäli uudistus halutaan toimeenpanna hallituksen esityksen mukaisesti, tulee kunnille korvata kaikki siitä aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti.

Hallituksen esitys ei ota huomioon tehostetun palvelutarpeiden arvioinnin ja palveluihin ohjauksen aiheuttamaa ostopalvelujen lisääntyvää tarvetta eikä henkilöstön täydennyskoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Kuopion kaupunki haluaa tähdentää, että uudistuksen tavoitteita ei voida saavuttaa, ellei sen kerrannaisvaikutuksia arvioida ja huomioida kokonaisuutena.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Kuopion kaupunki pitää hyvänä, että henkilöstölisäykset voidaan esityksen mukaan tehdä ennen lakiesityksen voimaantuloa. Valtakunnallisesti merkittävän uudistuksen yksi suurimmistä haasteista tulee kuitenkin olemaan osaavan työvoiman saatavuus. Jo nykyisellään on näkyvissä sekä TE-toimistoissa että kunnissa merkittävät rekrytointiongelmat. Uutta henkilöstöä joudutaan rekrytoimaan suoraan oppilaitoksista ilman substanssiin liittyvää osaamispohjaa tai asiakaspalveluun / asiantuntijatyöhön liittyvää työkokemusta. Uuden henkilöstön kouluttaminen ja perehdyttäminen vaatii näin ollen suunniteltua pidemmän aikajänteen. Viranomaistehtävien asianmukaisen hoitamisen turvaaminen työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet huomioiden ei ole mahdollista ehdotetulla aikataululla, eikä uudistuksen toimeenpanon aloittaminen 2.5.2022 ole näin ollen realistinen tavoite.

Hallituksen esityksessä ehdotettu palvelumalli vaatii myös nykyiseltä henkilöstöltä uudenlaista osaamista (mm. palvelutarpeiden kokonaisvaltainen tunnistaminen, osaamiskartoitusten tekeminen ja osaamisperusteinen työnhaku, valmentava ja sparraava työote) ja työotetta. Henkilöstön täydennyskoulutukselle tarvitaan sekä määrärahoja että työaika. Samalla kuitenkin myös viranomaistyö pitää pyöriä sujuvasti. Henkilöstön lisäkouluttamisen tarve ja toteuttamismahdollisuuksien hahmotteleminen jäävät esityksessä liian vähälle huomiolla.

Hallituksen esityksessä lasketaan, että yhtä TE-toimiston virkamiestä kohden olisi jatkossa n. 185 työnhakijaa. Kuntakokeilussa Kuopiossa on todettu, että nykyisen toimintamallin toimeenpanon turvaamiseksi yhtä omavalmentajaa kohden voi olla n. 130-170 työnhakijaa. Pienemmät asiakasmäärät ovat monialisessa palvelussa ja suuremmat työllistymisen ohjaus- ja neuvontapalvelussa, ja prosessi sovitetaan aina asiakkaan tilanteeseen yksilöllisesti kaavamaisesti ennalta määrätyn kulun sijaan. Hallituksen esityksessä ehdotetaan asiakastapaamisten määrän

lisäämistä noin 200 prosentilla, mutta resurssilisäys nykytilanteeseen nähden on vain noin 40 %. Esityksessä ei kuitenkaan tuoda esille mitään sellaista, mikä vähentäisi TE-toimistojen tai kokeilukuntien työkuormaa palveluprosessissa, joten uudistuksen toteuttaminen vaikuttaa erittäin haastavalta. Kuntakokeilujen toiminnan ja kokemusten pohjalta voidaan suoraan todeta, että hallituksen esityksessä suunnitellut resurssit eivät riitä esitetyn palvelumallin toimeenpanoon. Kuopion kaupunki katsoo, että suunnitellut henkilöresurssit ovat alimitoitetut ja vaarantavat merkittävästi lakisääteisten tehtävien asianmukaisen toimeenpanon.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Haluttujen työllisyysvaikutusten aikaansaaminen vaatii asiansa osaavaa henkilöstöä ja riittävän pieniä työntekijäkohtaisi asiakasmääriä Tanskan ja Ruotsien esimerkkien mukaisesti. Esityksen mukainen kaavamainen ja tasapäistävä palveluprosessi yhdistettynä riittämättömään resursointiin ei mahdollista työnhakijan yksilölliseen tilanteeseen perehtymistä ja räätälöityjen ratkaisujen hakemista eikä haluttujen työllisyysvaikutusten saavuttamista. Jos uudistuksessa turvattaisiin joustava, asiakkaan tarpeista muodostuva yksilöllinen palveluprosessi sekä riittävä osaava henkilöstö, voitaisiin asetetut työllisyystavoitteet saavuttaa.

Hallituksen esityksessä todetaan useammassa kohdassa, että työllisyysvaikutusten arviointi tarkentuu valmistelun kuluessa tai on jollakin tapaa haastavaa, näyttö on vähäistä tai että näyttöä vaikuttavuudesta ei ole. Ehdotetun palvelumallin perustelut jäävät kaiken kaikkiaan esityksessä varsin ohuiksi. Kuopion kaupunki katsoo, että mittavan uudistuksen hyväksyttävyyden kannalta olisi tärkeää, että sen tarpeellisuus ja tehdyt valinnat voitaisiin perustella tutkittuun tietoon perustuen esitettyä paremmin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Yritysvaikutusten arvioinnissa todetaan, että työnhakijoiden tekemät hakemukset voivat olla rasite niille yrityksille, jotka eivät ole rekrytoimassa uusia työntekijöitä. Kuopion kaupunki yhtyy tähän näkemykseen ja katsoo, että yritysvaikutusten arviointia tulee täydentää ja monipuolistaa mm. yrityksille aiheutuvien kustannusten osalta. Esimerkiksi työnhakuvelvoitteen täyttämiseksi lähetetyt hakemukset ja yhteydenotot voivat olla rasite myös niille yrityksille, jotka saavat rekrytointeihinsa hakemuksia sellaisilta hakijoilta, jotka eivät voi esim. osaamisvajeiden takia tulla valituiksi. Yhteydenottojen ja hakemusten käsittelystä aiheutuu yrityksille kustannuksia siitäkin huolimatta, että velvollisuutta säilyttää hakemuksia tai pitää kirjaa työnhakijoiden yhteydenotoista ei ole.

Palvelumallin toimeenpanoa esitetyillä resursseilla koskevaa arviointia ei esityksessä ole tehty. Näin ollen resurssien riittämättömyyteen liittyvät riskit jäävät hallituksen esityksessä tunnistamatta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksessä kuvattu työnhakijan palveluprosessi on Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan lainsäädännöllisesti liian tiukkaan säädetty, eikä jätä riittävää mahdollisuutta poikkeamiin työnhakijoiden yksilöllisten tilanteiden mukaisesti. Työnhaun aloittamiseen ja palvelutarpeen arviointiin liittyvät ajalliset reunaehdot voidaan säätää laissa, mutta muun palveluprosessin tulee joustaa ja elää asiakkaan yksilöllisen palvelutarpeen ja osaamisen kehittämistarpeen mukaisesti. Hallituksen esitys keskittyy pikkutarkkaan yksittäisten toimenpiteiden määrälliseen ja mitattavaan säätelyyn unohtaen työnhakija-asiakkaan tarpeiden ja prosessien yksilölliset eroavuudet sekä palveluiden laadukkuuden ja vaikuttavuuden tavoittelun. Hallituksen esitys myös sivuuttaa asiakaspalvelun lähtökohtana olevan osaavan / tehtävään koulutetun asiakaspalvelutyöntekijän kyvykkyyden arvioida yhdessä asiakkaan kanssa hänelle parhaiten sopivat toimintatavat ja palvelut.

Kuopion kaupunki katsoo, että esitetty palvelumalli on laadittu TE-toimistojen työn näkökulmasta. Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa työnhakijan alkuvaiheen palveluprosessi sisältää työnhakijan tarpeiden mukaan muitakin kuin palvelumallissa nimettyjä palveluja/elementtäjä ilman, että kyseessä olisi vielä monialainen työllistymistä edistävä palvelu. Esimerkiksi yhdessä oppilaitosten kanssa kehitettyjä erilaisia osaamisen kehittämiseen tähtääviä palveluita tai täydentäviä työllistymistä tukevia palveluita ei ole prosessissa huomioitu millään muotoa, vaikka ne asiakkaan tilanne huomioiden olisivat tarkoituksenmukaisempia ja vaikuttavampia kuin työnhakuhaastattelu tai täydentävä työnhakuhaastattelu.

Hallituksen esityksestä ei esitetä perusteluja sille, miksi palveluprosessi on laadittu esityksen mukaiseksi. Miksi työnhakija olisi tavattava/kontaktoiva kolmen ensimmäisen työhakukuukauden aikana juuri seitsemän (7) kertaa, mutta seuraavan 3 kuukauden aikana ei kertaakaan. Tai miten pitkään työttömänä olleiden työllistymistä voidaan tosiasiallisesti edistää esitetyn prosessin mukaisella kuukauden mittaisella aktiivijaksolla? Jokaiselle työnhakijalle yhtä monta tapaamista/kontaktia, yhtä useasti ja samanlaisin väliajoin ei vastaa sitä käsitystä, mikä kuntakokeiluissa on syntynyt vaikuttavasta, tuottavasta asiakaslähtöisestä palveluprosessista. Kuopion kaupunki katsoo, että palvelujen rytmittäminen tulee perustua yksilölliseen tilannekuvaan ja tarpeeseen. Tähän päästään kohdentamalla työvoimapolitiikkaan riittävät resurssit Tanskan ja Ruotsin esimerkkien mukaisesti, ei säätämällä palveluprosessista kaavamaisesti. Myös kuntakokeilujen käytössä olevat digitaaliset työllisyyspalvelut mukaan lukien esimerkiksi digitaaliset osaamiskartoitukset, osaamisperusteinen työnhaun valmennus tai oppimisympäristössä tapahtuva ohjattu työskentely tulee lukea mukaan palveluprosessissa hyväksyttävään ja säädettyyn kokonaisuuteen.

Tiukaksi, kaavamaiseksi ja tasapäistäväksi laadittu palveluprosessi ei jätä enää sijaa kuntakokeiluissa käytössä olevalle asiakasprosessien yksilölliselle varioimiselle, sillä sen toteuttaminen syö käytössä olevat resurssit. Muuhun tekemiseen ei jää enää mahdollisuuksia, kun esitetty joustamaton palveluprosessi estää henkilöstön työpanoksen kohdentamisen asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Vaarana on, että heikommassa asemassa olevien työnhakijoiden (esim. pitkään työttömänä olleet, maahanmuuttajat ja osatyökykyiset) palvelut jäävät tässä tarkastelussa heidän palvelutarpeisiin nähden vähäisiksi. Kuopion kaupunki pitää huolestuttavana, että esitetty palveluprosessi vie toteutuessaan kuntakokeilujen mahdollisuudet kehittää uudenlaisia innovatiivisia lähestymistapoja työllisyyden edistämiseen ja pitää esitystä palveluprosessista kuntakokeilulain tavoitteiden vastaisena.

Hallituksen esityksessä esitetty alkukartoituksen viiden päivän määräaika on sinällään kannatettava ajatus, mutta käytännössä haasteellinen toteuttaa esitetyillä resursseilla. Viiveitä voi tulla myös esimerkiksi tulkkauspalvelujen saatavuuteen tai muiden viranomaisten toimintaan liittyvistä syistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kuopion kaupunki katsoo, että osa-aikatyötä tekevien palveluprosessin tulee perustua ko. henkilön tosiasialliseen palvelutarpeeseen. Palvelutarpeiden arvioinnista, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä pitäisi pystyä sopimaan asiakkaan kanssa yksilöllisesti työllistymisen tavoitteet huomioiden. Työllistymisen edistämiseksi osa-aikatyön aikana työnhakijalle voidaan hankkia esimerkiksi työhönvalmentajan palvelua, mikä poistaa täydentävien työnhakukeskustelujen tarpeen. Tapaamisten/kontaktointien toteuttamistavasta ei tulisi säätää laissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Kuopion kaupunki katsoo, että koulutuksessa olevien työnhakijoiden palveluprosessin tulee perustua ko. henkilön tosiasialliseen palvelutarpeeseen. Palvelutarpeiden arvioinnista, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä pitäisi pystyä sopimaan asiakkaan kanssa yksilöllisesti työllistymisen tavoitteet huomioiden. Tapaamisten/kontaktointien toteuttamistavasta ei pidä säätää laissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus seuraamuksineen on monimutkainen kokonaisuus, jonka omaksuminen tullee olemaan monille työnhakijoille haastavaa. Kuopion kaupunki pitää hyvänä, että työnhakuvelvoite määritellään yksilöllisesti työllistymissuunnitelmassa palvelutarpeen arvioinnin perusteella ja että siinä on työnhakijan tilanteen mukainen porrastamismahdollisuus. Yksilöllinen harkinta haastaa kuitenkin palvelujärjestelmää ja siinä työskentelevää henkilöstöä erityisesti työnhakijoiden yhdenmukaisen kohtelun näkökulmasta. Esitetty malli vaatii vielä tarkempaa analyysia ja kriteerien auki kirjaamista ennen asetuksen antamista. Lain toimeenpanossa tulee huomioida myös tarve henkilöstön kouluttamisesta uusiin käytäntöihin.

Työnhakuvelvoitteen raportoinnin on oltava sujuvaa sekä työnhakijoiden että työllisyyspalveluiden työntekijöiden näkökulmista, jotta järjestelmä koetaan hyväksyttäväksi. Työnhakuvelvoitteen seurannan tulee perustua sähköisiin ratkaisuihin, jotta TE-toimistojen ja kuntakokeilujen työpanos ei valu tähän työhön. Silti vaarana on, että viranomaistyö kuormittuu esityksen toimeenpanosta. Toisaalta kaikilla työnhakijoilla ei ole sellaisia digitaalisten palvelujen käytön valmiuksia, että he selviäisivät vaadittavasta raportoinnista ilman vahvaa henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Hallituksen esitys jättää ilmaan paljon kysymyksiä seurantaan ja kokonaisuuden toimivuuteen liittyen, sillä mm. raportoinnin/seurannan toteuttamiseen ei esityksessä oteta kantaa.

Kuopion kaupunki katsoo, että alennetun työnhakuvelvollisuuden harkinnassa tulee huomioida myös puutuva tai heikko suomen kielen taito. Työnhakijoissa on mm. pakolaistaustaisia henkilöitä, jotka ovat olleet Suomessa hyvin pitkään. Heidän kielitaitonsa on kuitenkin edelleen kehittymätön ja mahdollisuudet sen kehittämiseen ovat rajoittuneet. Kielitaito on työkyvyn ohella keskeinen vaade työllistymisen mahdollistumiseksi.

Määrällinen työnhakuvelvoite tulee ongelmalliseksi heikentyneessä työmarkkinatilanteessa, kun matalasuhdanne alentaa avoinna olevien työpaikkojen määrää valtakunnallisesti. Näin ollen huono työmarkkinatilanne tulee olla riittävä peruste alentaa työnhakuvelvoitetta, jotta vältytään näennäiseltä työhaulta ja työnantajien turhalta kuormittamiselta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työhakuvelvoitetta tulisi voida soveltaa yksilöllisesti harkiten työttömyysetuudella tapahtuvan omaehtoisen opiskelun ja työvoimakoulutuksen aikana. Työllistymisen edistämiseksi hankittava koulutus, johon työnhakija on sitoutunut, tulee nähdä tulevaisuusinvestointina ja mahdollisuutena estää mahdolliset uudet työttömyysjaksot. Työnhakuvelvoitteesta kokonaan vapautuminen ei kuitenkaan saisi olla pääsääntö.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Kuopion kaupunki pitää oikeana esitystä jättää työnhakuvelvoite asettamatta henkilöille, joilla ei ole lainkaan työkykyä ja joiden ei ole mahdollisuutta kokonaistilanne huomioiden työllistyä avoimille työmarkkinoille. Esityksessä jää kuitenkin epäselväksi, miten arvio työkyvyttömyydestä tulee tehdä ja miten säädös suhteutuu mm. työkyvyttömyyseläkkeiden hylkääviin päätöksiin. Näiden henkilöiden kohdalla olisi myös tärkeää löytää keino turvata toimeentulo jollakin muulla kuin työttömyysetuudella.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Uudistuksen valmistelussa ei ole huomioitu lainkaan valmistelussa olevaa TE-palveluiden siirtoa kuntiin. Toimintaympäristön ja toimijakentän muutosten vaikutukset tulisi määritellä ennen lainsäädännön uudistamista.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa tarjottavat työllistymistä tukevat palvelut tulee asettaa esitetyssä palvelumallin uudistuksessa saman arvoiseksi jtypl:n mukaisten palvelujen kanssa. Kuntakokeiluissa asiakkaille tarjottavat palvelut ovat kokeilulain tavoitteiden mukaisesti laajemmat ja niiden käyttö mm. täydentävien työnhakukeskustelujen tilalla on perusteltua asiakkaan työllisytmisen edistämisen näkökulmasta. Kuopion kaupunki katsoo, että hallituksen esitys rajaa kuntien mahdollisuutta toteuttaa kuntakokeilua parhaaksi katsomallaan tavalla.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Kuopion kaupunki katsoo, että lakiesityksen voimaantulo edellyttää esitettyä merkittävästi pidempää siirtymäaikaa.

Ensinäkin ehdotettu malli vaatii valtakunnallisesti mittavia rekrytointeja tilanteessa, jossa osaavan henkilöstön saatavuus on haasteellista. Kuntakokeilujen käynnistäminen on opettanut, että pelkän rekrytointiprosessin läpivientiin tulee varata aikaa vähintään 6 kk, sillä rekrytoinnit eivät tule valmistumaan yhdellä hakukierroksella. Sen lisäksi siirtymäajassa tulee huomioida uusien ja olemassa olevien työntekijöiden kouluttamiseen tarvittava aika.

Mittavan uudistuksen käynnistäminen kesän kynnyksellä ei ole millään muotoa perusteltua. Kesä-elokuussa sekä TE-palvelut että kuntakokeilut pyörivät vajaamiehityksellä vuosilomien johdosta ja laajan toiminnallisen uudistuksen sisäänajo tässä tilanteessa olisi työnjohdollisesti mahdotonta järjestää. Muutoksen sisäänajo vajaalla miehityksellä vaarantaisi myös viranomaistehtävien lainmukaisen hoitamisen.

Palveluprosessin ja työnhakuvelvoitteen toimeenpano vaatii tietojärjestelmämuutoksia, jotka tulee olla valmiina ennen lain voimaantuloa. Myös henkilöstön tietojärjestelmiin liittyviin koulutuksiin tulee varata aikaa ennen lain voimaantuloa.

Palvelumallin hyödyt tulevat työnhakijoiden aktivoinnin ja palveluohjauksen kautta. Tehostettu palvelumalli vaatii mittavan määrän uusia palveluja ja niiden hankintaa tulee varata aikaa ennen lain voimaantuloa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Kuntien itsehallinnollinen rooli ja mahdollisuus toteuttaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilu vuoden 2019 hakemusten mukaisesti tulee turvata. Esitetyllä uudistuksella ei voi ajaa näiden yli.

Muuta lausuttavaa?

-

Oksanen Pirjo
Kuopion kaupunki / työllisyyspalvelu

Lapin TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Esitetyt muutokset työnhakijan intensiivisemmästä ja yksilöllisemmästä kontaktoinnista työnhaun ja palveluihin ohjautumisen tukena sekä työnhaun vahvempi velvoittavuus ovat kannatettavia ja oikean suuntaisia esityksiä tavoiteltaessa parempaa työllisyyttä. Ehdotetut muutokset ja tulevat TE-palvelujen henkilöstöresurssin lisäykset kohdistuvat työnhakijapalveluprosessiin. Työpaikkojen ja osaavan työvoiman kohtaanto- ja rekrytointiongelmat ovat kuitenkin monisyisempiä ja vain osin ratkaistavissa työnhakijaprosessin uudistamisella (mikä toki on tunnistettu mallin arvioidussa työllisyysvaikutuksessa). Näitä haasteita ratkaistaan TE-toimistoissa mm. vahvistamalla työnantaja- ja työnhakijapalvelujen integraatiota, tiivistä yhteistyötä työnantajien ja yritysten ja ja luomalla edellytyksiä työperäiselle maahantulolle ja kansainvälisten osaajien kiinnittymiseen työmarkkinoille. Työnantaja- ja yrityspalvelut tarvitsevat riittävän painoarvon ja riittävät resurssit ja niiden on oltava tunnistettava osa julkisia työvoima- ja yrityspalveluja.

Esitetty malli on hyvin yksityiskohtainen, kaavamainen ja säännelty. Se myös muuttaa ratkaisevasti aiempia toimintatapoja ja prosesseja. Tämä edellyttää TE-toimistojen henkilöstöltä huomattavaa poisoppimista vanhoista toimintatavoista ja uuden omaksumista tilalle.

Asiakkuudenhallintajärjestelmän tulisi tukea asiantuntijoiden työtä siten, että asiakkaan tilanne ja työnhakijaprosessin vaihe olisi siitä helposti arvioitavissa. Ilman tietojärjestelmien tukea on riskinä, että mallin toimeenpano tuo huomattavasti lisätyötä virkailijoille erilaisine selvityksineen.

Onko uudistuksen mittavuus huomioiden sen voimaantulo toukokuun alusta 2022 liian aikainen ajankohta?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

TE-toimistojen ja kuntien henkilöstölisäyksiin saadaan lisää toimintamenomäärärahaa vuoden 2022 alusta alkaen uudistuksen varsinaisen toimeenpanon toteutuessa toukokuussa 2022. Rekrytointiprosessit on kuitenkin käynnistettävä jo vuoden 2021 aikana, jotta henkilöstön perehdyttämiseen ja valmistautumiseen olisi aikaa mm. kertyneen “suunnitteluvelan” osalta. Siltä osin kuin rekrytointiprosessit alkavat vuoden 2021 aikana, ne edellyttävät, että TE-toimistojen olemassaolevat toimintamenot antavat tähän pelinvaraa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Palveluprosessia koskeva uudistus edellyttää riittävää henkilöstöresurssia niin TE-toimistoissa, kuntakokeiluissa kuin myös ELY:issä. Vaikka lisäresurssia on TE-toimistoihin ja kuntakokeilun kuntiin tulossa, sen riittävyyttä suhteessa esitettyyn malliin ei ole pystytty arvioimaan. Jos henkilöstölisäykset jäävät liian pieniksi, uudistuksen tavoitteet yksilöllisemmästä palvelusta ja työnhaun vahvasta tuesta vesittyvät. Painopisteeksi käytännön toteutuksessa voi tuolloin muodostua, että lähinnä haastatteluja koskevat määrälliset ja aikatauluihin liittyvät tavoitteet pyritään täyttämään keskustelujen sisällön ja laadun kustannuksella. Riskinä voi olla myös, että uudistuksen toimeenpano suuntaa jo olemassa olevatkin henkilöstöresurssit entistä vahvemmin työnhakijaprosessiin ja kapeuttaa työnantaja- ja yrityspalvelujen henkilöstöresursseja.

Palvelujen kysyntään, saatavuuteen ja hankintatoimintaan liittyvät vaikutusarvioinnit puuttuvat. Uudistus tulee lisäämään työnhakijoiden aktivoitumista ja siten myös palvelujen kysyntää . Riittävä palveluvaranto tukisi uudistuksen tavoitteita. Ostopalvelujen tarve ei katoa lisääntyneiden kontaktointien myötä ja korostuu niinä ajanjaksoina, jolloin työvoiman kysyntä työmarkkinoilla on esim. suhdannetilanteesta johtuen alhaisempaa. Vaikutusarvioinnissa ei ole millään lailla tunnistettu ELYjen roolia julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen hankkijoina.

Palvelujen lisääntynyt kysyntä kohdistuu myös muiden verkostokumppaneiden palveluihin (Kela, oppilaitokset, kunnat jne). Tarvittavaa palveluvarantoa ei kaikilta osin ole tänäkään päivänä olemassa sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluissa, esim. nuorten mielenterveyspalvelut.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksen tavoitteena on, että työnhakijoiden tiiviimpi kontaktointi johtaa työnhakijoiden lisääntyneeseen aktivoitumiseen työmarkkinoilla ja tätä kautta positiivisiin työllisyysvaikutuksiin. Tästä on myös tutkimuksellista näyttöä. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ja haasteet osaavan työvoimansaatavuudessa edellyttävät kuitenkin myös muita ratkaisuja, esimerkiksi liittyen alueelliseen liikkuvuuteen, työperäiseen maahantuloon.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Olisiko arvioitava esitettyä mallia suhteessa työmarkkinoiden erilaisiin muutostilanteisiin? Voiko hyvin yksityiskohtaisesti säädelty palvelumalli toimia hyvin erilaisissa ja äkillisestikin muuttuvissa työmarkkinatilanteissa?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

HE on sinänsä tavoitteiltaan ja esityksineen kannatettava ja oikeansuuntainen, mutta yksityiskohtaisuuksissaan ja kaavamaisuudessaan vaikeasti hahmotettavissa ja tulkittavissa sekä runsaasti poikkeuksia pääsääntöön sisältävä. Harkintaa työnhaku- ja täydentävien työnhakuhaastatteluiden järjestämiseen huomioiden työnhakijoiden yksilölliset tilanteet jätetään hyvin vähän. Jää miettimään, missä määrin tavoiteltu palveluprosessi on syytä näin yksityiskohdissaan viedä säädöstasolle?

Myös asiakkaitten näkökulmasta palveluprosessi voi olla vaikeasti hahmotettavissa ja ymmärrettävissä. Asiakasyhteydenotot tulevat kasvamaan ja kuormittamaan asiakaspalvelua. Kaikkinensa tulisi tavoitella toteutettavan mallin selkeyttä, yksiselitteisyyttä ja ymmärrettävyyttä.

Asiakaskontaktointien ja tapaamisten sisältö tulisi toimeenpanon myötä painottumaan osin eri tavoin. Valmennuspalveluin on järjestetty sen tyyppistä yksilöllistä työnhaun tukea, joka jatkossa tulisi osaksi työnhakuhaastattelujen sisältöä ja TE-asiantuntijoiden työtä ja osaamista. Haastattelujen ja valmennuspalvelujen sisältöjen välille syntyy todennäköisesti jonkin verran päällekkäisyyttä, kunnes selkeytyy, mitkä ovat täydentävien työnhakuhaastattelujen tavoitteet, sisältö ja painatukset verrattuna ostopalveluilla hankittavaan työnhakijan työnhaun tukeen, oli sitten kysymys täydentäviä työnhakuhaastatteluja korvaavista ostopalveluista tai muista ostopalveluina hankituista valmennuspalveluista.

Haastatteluiden sisällöt edellyttävät myös TE-asiantuntijoilta vahvempaa työmarkkinoiden ja työnhaun osaamista samoin kuin ohjaus- ja motivointitaitoja; osaamisen vahvistamista tältä osin on tuettava ja te-asiantuntijoiden rekrytoinnissa huomioitava vahvemmin aiemman työkokemuksen kautta syntynyt erilainen toimialaosaaminen.

Alkuhaastattelut ja työnhakukeskustelut on esityksen mukaan lähtökohtaisesti järjestettävä paikanpäällä ellei järjestämistavasta poikkeamiselle ole alkuhaastattelujen osalta perusteltua syytä ja työnhakukeskustelujen osalta jopa erityisen perusteltua syytä. Eräänä syynä poiketa paikanpäällä järjestettävästä haastattelusta on pitkä asiointimatka. Asetuksessa tai ohjeistuksssa tulee täsmentää, miten pitkää asiointimatkaa tulkitaan. Onko pitkän edestakaisen asiointimatkan kesto yli 3 tuntia vai edellytetäänkö asiointimatkojen osalta työnhakijoilta jopa pitempää kulkemista? Lapissa asiointimatkan pituus voisi olla pisimmällään 270 – 450 km. Yksittäisen kunnankin sisällä asiointimatkan pituus yhteensuuntaan voisi olla yli 100 km.

Ovatko viranomaisten luona tapahtuvaa asiointia korostavat linjaukset yhdensuuntaisia valtion toimitilastrategian linjausten kanssa, joissa korostuu monikanavaisuus ja digitaalisuus asiakkaiden asioinnissa?

Lapin TE-toimistolla on 11 toimipaikkaa, joista suurimmassa osassa toimipaikoissa työskentelevän henkilöstön määrä on pieni, 1 – 2 hlö. Siksikin paikanpäällä tapahtuvat haastattelut on keskitettävä toimipaikkoihin, joissa henkilöstömäärän koko on riittävän suuri huomioiden työturvallisuus, sijaisuusjärjestelyt jne. Tämä osaltaan korostaa sitä, että poikkeuksellisen pitkä asiointimatka määritellään tulevissa ohjeistuksissa riittävän tarkasti. Kuitenkin myös silloin, kun asiointimatkojen pituus antaisi mahdollisuuden järjestää kohtaamiset muulla tavoin, asiakkaan oma näkemys asiasta tulisi huomioida.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

On hyvä, että osa-aikaista työtä tekeviä kontaktoidaan ja heitä koskee myös työnhakuvelvoite HE:ssä säädetyin perustein. Osa-aikatyö ei sinänsä ole yhtään vähempi arvoista kuin koko-aikatyö. Esimerkiksi Lapin matkailu edellyttää, että kausi- ja osa-aikaista osaavaa työvoimaa on saatavilla. Työnhakijan palveluprosessin tulee tukea työnhakijoiden erilaisia valintoja työmarkkinoilla reunaehtona se, että työttömyysetuuden saaminen on aina vastikkeellista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakuhaastatteluiden ja täydentävien työnhakuhaastattelujen järjestämistä koskeva poikkeus koskien yli 1 kk:tta kestävää koulutusta on perusteltu. Se, että heidät kontaktoidaan 1 kuukausi

ennen koulutuksen päättymistä, on koulutuksesta työhön tai työnhakuun siirtymisen nivelvaihetta vahvistava ja siten perusteltu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Koska muistutus annetaan tilanteissa, joissa ei sinänsä oteta kantaa siihen, onko työnhakija toiminut moitittavasti, - on voinut olla perusteltu syy tai ei - muistutuksen saaminen voi aiheuttaa huomattavaa epätietoisuutta työnhakijoissa eikä yhteyttä työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään välttämättä ymmärretä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoitteella on sidos vähintään 3 kk:n välein käytäviin työnhakukeskusteluihin. Niissä päivitetään tai täsmennetään työnhakijan työnhakuvelvoite. Jos työnhakukeskustelun järjestäminen ei tapahdu säädetyssä määräajassa 3 kk:n välein TE-toimistosta tai kuntakokeilusta johtuvasta syystä, onko asiakkaalla velvoitetta hakea työtä, ennen kuin uusi työnhakuvelvoite on asetettu?

Esityksen mukaan TE-toimiston työtarjoukset ovat työnhakijaa velvoittavia vasta, kun työttömyyttä on kestänyt yli 6 kuukautta. Tälle muutokselle on hallituksen esityksessä tuotu työnhakijoiden yhdenvertaisuuteen perustuvat perustelut. Toisena näkökulmana voisi olla kuitenkin, kuinka huomioidaan lisääntyvät rekrytointivaikeudet ja kohtaanto-ongelmat. Tulisiko säädöksessä mahdollistaa työtarjouksen antaminen velvoittavana erityisen perustellusta syystä myös tilanteissa, joissa työttömyys on kestänyt alle 6 kuukautta

3 luvun 3 pykälää perustelevassa tekstissä todetaan, että tiedossa oleva työn alkaminen ei ole este työnhakuvelvoitteen asettamiselle ennen uuden työn alkua. Työnhakija voisi ennen uutta työtä hakea lyhytkestoisempiakin työsuhteita. Työnhakijan arkiset tilanteet voivat olla hyvin vaihtelevia. Uuden työn aloittaminen voi tarkoittaa vaikkapa muuttamista uudelle paikkakunnalle, asunnonhakemista ja muuttoon liittyviä erinäisiä järjestelyjä. Voidaanko työnhakuvelvoitetta tällaisissa ja vastaavissa tilanteissa harkinnan mukaan alentaa tai sen asettaminen todeta ilmeisen tarpeettomaksi?

Työnhakuvelvoitetta ei voida asettaa silloin, kun työttömyys on päättymässä kuukauden sisällä, eikä työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskusteluakaan esityksen mukaan tule järjestää.

On hyvä, että työnhaku on punaisena lankana myös lyhytkestoisten tep-palvelujen aikana.

Esitysluonnoksen mukaan työnhakuvelvollisuuden seuranta perustuisi työnhakijan itse verkkopalvelussa ilmoittamiin tietoihin. Tämä edellyttää hyvin toimivia verkkoyhteyksiä , asiakkaiden käytössä olevia tietoteknisiä laitteita tai mahdollisuutta päästä helposti asioimaan viranomaisten yhteisiin yhteispalvelu- ja virtupisteisiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakijalla voi olla toistuvasti määräaikainen kausiluontoinen työ. Työllistymissuunnitelmassa työnhakuvelvoitetta asetettaessa osa-aikainen työ tulee olla samanarvoinen kokoaikatyön hakemiselle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa tai työttömyysetuudella tuetuissa omaehtoisissa opinnoissa olevien tulisi hakea TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun osoittamaa kolmea yksilöityä työpaikkaa aina kullakin kolmen kuukauden ajanjaksolla. Tarkastelujaksot työnhakuvelvoittein asetettaisiin ennen koulutuksen alkamista tapahtuvassa työnhakuhaastattelussa ja tarkastelujaksojen määrä noudattaisi koulutuksen kestoa. TE-toimistolla tai työllisyyden kuntakokeilulla olisi mahdollisuus heti koulutuksen käynnistyessä osoittaa työnhakijalle yksilöityjä työpaikkoja, mikäli esityksessä määritellyin edellytyksin sopivia työmahdollisuuksia olisi tarjolla. Vaikka tarkoituksena ei ole vaarantaa ammatillisen tutkinnon tai –osatutkinnon loppuunsaattamista, voisiko esitys johtaa opintojen keskeyttämiseen yhä useammin ja olisiko tämä toivottava ja tarkoituksenmukainen kehityssuunta?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esitys on kannatettava, mutta työnhakijoiden yksilöllinen tilanne on oltava tunnistettavissa. Tällöin työnhakuvelvoite voitaisiin asettaa esim. alennetusti niille TYP-palveluiden piirissä oleville työnhakijoille, jotka eivät ole enää ensisijaisesti kuntoutusvaiheessa. Se, että työnhakuvelvoitetta ei aseteta työkyvyttömille, tarkoittanee sitä osaa työnhakijoita, jotka odottavat päätöstä etuudesta työkyvyttömyyden perusteella

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Seuraamusjärjestelmän kohtuullistaminen on linjassa lakiuudistuksen tavoitteiden kanssa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Keränen Tiina
Lapin TE-toimisto

Helsinki
Helsingfors

Lausunto

13.08.2021 HEL 2021-007004

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Helsingin kaupunki pitää esityskokonaisuuden tavoitteita oikeansuuntaisina, mutta keinoja ja resursseja riittämättöminä sekä työnhakijoiden palveluiden vaikuttavuuden näkökulmasta ongelmallisina. Kuvatut lainsäädäntömuutokset eivät niille varatuilla resursseilla tule todennäköisesti johtamaan toivottujen tavoitteiden saavuttamiseen, joten hallituksen esitystä ei tulisi tällaisenaan antaa.

Esitetyt lisäresurssit ovat täysin riittämättömät suhteessa uusiin tehtäviin. Esitettyjen uusien tehtävien ja resurssien kytköstä ei ole esityksessä arvioitu riittävän perusteellisesti. Työ- ja elinkeinotoimistoilla on ollut jo ennen koronavirusepidemiaa seurannutta työttömyyden kasvua vaikeuksia selviytyä nykyisestäkin lakisääteisestä palvelutasosta. Esitetyn kaltaisena toteutettu ja resursoitu uudistus olisi siten jo lähtökohtaisesti kyvytön vastaamaan siihen kohdistettuihin odotuksiin eikä täten johtaisi toivottuihin vaikutuksiin.

Uuden palvelumallin myötä työnhakijan palveluprosessi jäykistyy eikä mahdollista resurssien tehokasta käyttöä. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirron keskeisenä tavoitteena on tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet. Esitetty palvelumalli veisi kaikki asiakkaat tarpeesta ja taustasta riippumatta saman tasapäistävän prosessin läpi, eikä mahdollistaisi resurssien käyttöä tehokkaasti asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaisiin palveluihin.

Esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Työnhakukeskusteluihin ja työnhakuvelvollisuuteen tulisi liittymään lukuisia poikkeuksia, joiden hahmottaminen olisi työnhakijalle vaikeaa. Työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta.

Työnhakijoiden tiiviimmälle kohtaamiselle ei ole arvioitu lainkaan vaikutusta palveluiden käyttöön tai niihin varattuihin määrärahoihin. Esityksen tavoitteena on kuitenkin saada työnhakijat ohjattua palvelutarpeen mukaisiin palveluihin nykyistä tehokkaammin. Ilman riittäviä palveluihin kohdistuvia resursseja ei asiakkaan kontaktoinnilla nykyistä useammin tule olemaan toivottuja vaikutuksia.

Esitetty malli asettaa suuria paineita asiakasta koskevien tietojen siirtymisen nopeudelle jo alkuhaastattelujen tiukasta määräajasta johtuen. Ottaen huomioon nykytilanteen tietojen siirrossa viranomaisten välillä, on olemassa suuri riski sille, että mallin edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin ja niiden integraatioon eivät ole valmiit lakien tullessa voimaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Ottaen huomioon tämänhetkisen tilanteen, jossa työvoimapalveluilla on palveluvelkaa, jonka purkaminen tulee olemaan hidasta nykyisilläkin resursseilla, on uudistus kokonaisresursoinniltaan puutteellinen. Laskettaessa kokonaishenkilöstöresurssien jakautumista kokeilukunnille ja TE-toimistoille esityksessä on pyritty ottamaan huomioon asiakaskunnan kompositiota, mikä on kannatettavaa. Tämä on kuitenkin tehty liian karkeasti painottamalla asiakkaita eri kertoimilla heidän työllisyyskoodinsa mukaan sen sijaan, että olisi tarkasteltu myös eri asiakasryhmien palvelutarpeita täsmällisemmin kuvaavia indikaattoreita kuten esimerkiksi vieraskielisyyttä. Koska uudistusta ehdotetaan toteutettavaksi siten, että asiakkaan palveluprosessista säädetään lain tasolla hyvin yksityiskohtaisesti, myös resursointi tulee vastaavasti suunnitella yksityiskohtaisesti eri asiakaskohderyhmien tarpeet sekä tähän liittyvä ajankäyttö asiakastyössä huomioiden.

Helsingin kuntakokeilun asiakkaista noin 20 000 eli 42 % on vieraskielisiä (06/2021). Jotta asiantuntija voi varmistua, että asiakas ymmärtää oikeutensa ja velvollisuutensa, on vieraskielisen asiakkaan palvelemiseen varattava riittävästi aikaa. Vieraskielisten asiakkaiden palvelu vaatii myös

usein tulkkausta, mikä osaltaan viivyttää asiakaspalvelutilannetta. Onkin arvioitu, että vieraskielisten asiakkaiden palvelemiseen on syytä varata keskimäärin 1,5-kertaa enemmän aikaa kuin kotimaisia kieliä puhuvan. Tämä on ensiarvoisen tärkeää ottaa huomioon myös palvelujen resursoinnissa, mitä tässä esityksessä ei ole tehty.

Uuden palvelumallin toteuttamiseen osoitetun henkilöstöresurssin riittämättömyyttä alleviivaa TE-hallinnon jo olemassa oleva palveluvelka. Koronaepidemiaa edeltäneillä resursseilla ja asiakasmäärillä TE-toimistot saivat 3 kuukauden välein järjestetyistä määräaikaishaastatteluista (joita ei ole tarvinnut järjestää kasvokkain) toteutettua keskimäärin noin 70 %. Uuden palvelumallin myötä Helsingin kuntakokeilulle kohdistuvaa henkilöstöresurssia lisättäisiin vain 21 %, mutta samalla palveluvelvoitteiden määrä moninkertaistuisi koronaa edeltävästä tasosta.

Uudistuksen toteuttaminen puutteellisilla henkilöstöresursseilla ei pelkästään heikentäisi palvelun laatua, vaan myös te-palveluiden henkilöstön työhyvinvointia ja sitoutumista työhönsä. Henkilöstön rekrytoinnissa on jo nyt ollut vaikeuksia ja esityksen edellyttämä lisähenkilöstön rekrytointi ja perehdyttäminen entistä monimutkaisempaan työnkuvaan tulisi viemään aikaa. Siirtymäaika lainsäädännön käyttöönotossa on tästä syystä välttämätön.

Koska laki ottaa yksityiskohtaisesti kantaa palvelumalliin palvelun toteuttamisen tavankin määritellen, olisi kohtuullista, että lakiesityksessä olisi mukana teoreettinen laskelma esityksen vaikutuksista tilatarpeeseen. Verrattuna nykyiseen työvoimapalvelumalliin, esitys lisäisi kasvokkaisten tapaamisten määrää johtuen kaikille työnhakijoille pakollisesta kasvokkain toteutettavasta alkuhaastattelusta. Lisääntynyt kasvokkaisten tapaamisten määrä tulee lisäämään tarvittavia tilaresursseja huomattavasti, mutta tätä ei ole otettu huomioon esityksessä millään tavalla. Huomionarvoista on myös se, että uusien työnhakijoiden määrän lisääntyessä äkillisesti esimerkiksi suhdannevaihtelun vuoksi, ei työvoimaviranomaisen palvelukapasiteetti skaalaudu ylöspäin kovinkaan nopeasti. Tämä tulisi hidastamaan työnhakijoiden pääsyä alkuhaastatteluun.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Lakiesitys on rakennettu oletukselle, että tietyt palvelun elementit luovat haluttua vaikuttavuutta, vaikka tutkimuspohjainen tieto ei tue kiistattomasti tätä oletusta.

Palvelumallin esikuvana toimineissa pohjoismaisissa työvoimapalvelumalleissa yksittäisen virkailijan vastuulla oleva asiakasmäärä on ollut pienempi, kuin mitä esityksen mukainen lisäresurssin mahdollistaisi. Tämä on omalta osaltaan mahdollistanut intensiivisen työvoimapalvelun vaikuttavuuden. Ennakoidut työllisyysvaikutukset näyttäytyvät optimistisina, mikäli työnhakija-asiakkaan palvelua ei resursoida siten, että se mahdollistaa asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perehtymisen ja sitä tukevien ratkaisujen hakemisen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esitys ei ota riittävän hyvin huomioon erilaisten työnhakijoiden toisistaan poikkeavia tilanteita tai paikallisia olosuhteita. Tästä näkökulmasta esitys on ristiriidassa työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tavoitteiden kanssa, joihin kuuluu entistä yksilöllisempien ja vaikuttavampien työvoimapalvelujen kehittäminen. Esitetty työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja koskeva määrällinen velvoite johtaa siihen, että viranomaistoiminnan painopiste siirtyy työnhakija-asiakkaan palvelemisesta hallinnollisten suoritteiden toteutumisen varmistamiseen. Sama ilmiö syntyi myös työnhakijan määräaikaishaastatteluiden säätämisen yhteydessä, mistä syystä niiden sisältö ja arvo asiakkaalle on jäänyt paikoin pintapuoliseksi. Esitetty työvoimapalvelumalli muistuttaakin enemmän henkilöasiakaspalvelun erikoistuneen tiimin sopimaa palvelumallia kuin mahdollistavaa ja tavoitelähtöisesti määriteltyä selkeää ja ymmärrettävää lainsäädäntöä.

Helsingin kaupunki katsoo, että kaikille työnhakijoille pakollinen kasvokkainen alkuhaastattelu ei edistä työllistymistä siinä määrin, että se olisi perusteltua toteuttaa kaikille juuri tällä tapaa. Poikkeustilanteen myötä etänä toteutettu palvelu on lyönyt läpi ja merkittävä osa asiakkaista suosii etänä toteutettavaa palvelua ilman, että sillä välttämättä olisi kielteistä vaikutusta palvelun koettuun yksilöllisyyteen. Etätoteutus on lisännyt asiakkaiden osallistumista palveluun ja antanut mahdollisuuden asiakaslähtöisempään palveluun. Samalla resursseja on voitu tehokkaammin kohdentaa sellaisten asiakkaiden intensiiviseen kasvokkaiseen palveluun, joilla on aidosti monialainen palvelutarve.

Kaikkien työnhakijoiden asettaminen myös palvelukanavan osalta (kasvokkain tapaamisen vaatimus) samalle viivalle prosessin alussa näyttäytyy rajallisten resurssien epätarkoituksenmukaisena käyttönä ja asiakkaiden toiveiden sivuuttamisena. Osa asiakkaista tarvitsee vieläkin laaja-alaisempaa ja intensiivisempää palvelua kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan, osa asiakkaista toivoo saavansa palvelunsa digitaalisesti ja osa puolestaan hyötyy työvoimaviranomaisten palveluista työnhaussa selkeästi vähemmän kuin muut kohderyhmät. Lainsäädännön tulee mahdollistaa esitystä laajempi tarkoituksenmukaisuusharkinta alkuhaastatteluun kutsumisen suhteen.

Alkuhaastattelun järjestäminen viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta ei monien työnhakijoiden kohdalla ole realistista. Tällainen palvelutaso vaatisi alkuhaastatteluajan sopimisen työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä. Muualta kuin EU-alueelta tulevien maahanmuuttaja-

asiakkaiden osalta vaaditaan TE-toimiston lausunto henkilön oikeudesta palveluihin, missä tapauksessa alkuhaastatteluajan ennalta sopiminen on mahdotonta. Myöskään tarvittavia tulkkauspalveluita ei välttämättä ole saatavilla viiden arkipäivän varoitusajalla, eivätkä tulkille sopivat ajat ole tiedossa ilmoittautumisvaiheessa. Paperilomakkeella työnhakijaksi ilmoittautuvia varten ja asiakkaille, joille tapaamiskutsu toimitetaan kirjeellä, on varattava selvästi enemmän aikaa. On myös yleistä, että asiakkaan tavoittamisessa puhelimitse ilmenee vaikeuksia, mikä viivyttää palveluprosessia. Alkuhaastattelun määräajan tulee palvelumallissa olla viiden arkipäivän sijasta vähintään 10 arkipäivää.

Työnhaun alun intensiivijaksoon kuuluva työnhakijan kontaktoiminen kahden viikon välein ei ole tarpeen silloin, kun voidaan hyvällä syyllä odottaa, että asiakas on ohjattu tarkoituksenmukaiseen tavoitteelliseen palveluun eikä hakijan tilanteessa ole tapahtunut muutosta. Tämä pätee esimerkiksi niihin kotoutuja-asiakkaisiin, jotka on ohjattu kieli- tai osaamiskartoitukseen tai työnhakijoihin, jotka on ohjattu koulutukseen tai muihin palveluihin ja odottavat koulutus- tai palvelujakson alkamista.

Jotta työnhakijalle kyetään tarjoamaan juuri hänelle parhaiten soveltuvia palveluita, tulisi esityksessä kautta linjan ottaa huomioon mahdollisuuksien mukaan kaikki kuntien tarjoamat palvelut, mm. ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelut. Esimerkiksi esityksessä työnhaun alun intensiivijakson palvelupolusta mahdollistetaan poikkeus vain, jos henkilö on työvoimakoulutuksessa, opiskelee omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna tai on palkkatuetussa työssä, työkokeilussa tai kuntoutuksessa. Lainsäädäntö ei saa luoda kannusteita työnhakijan osallistumiseen ensisijaisesti näihin palveluihin, jos henkilölle on mahdollista tarjota muuta paremmin todelliseen palvelutarpeeseen vastaavaa palvelua.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakukeskustelu järjestettäisiin esityksen mukaan kuukautta pidempään kestävässä koulutuksessa oleville kuukautta ennen kyseisen koulutuksen päättymistä. Lyhyissä koulutuksissa tämä voi johtaa tarpeettoman lyhyeen väliin keskustelujen välillä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työnhakijalle lähetettävä kirjallinen muistutus on tarkoitukseltaan oikeansuuntainen toimi. Pelkkä kirjallinen muistutus ei kuitenkaan riitä varmistamaan niiden työnhakijoiden tietoisuutta tilanteestaan, joiden kotimaisten kielten taito on heikko. Näiden työnhakijoiden tapauksessa olisi tärkeä varmistaa työnhakijan ymmärrys omasta tilanteestaan muulla tavoin ja varata neuvontaan riittävät resurssit. Kirjallinen muistutus on syytä toimittaa työnhakijalle hänen käyttämässään kanavassa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden raportoinnin on oltava työnhakijalle riittävän helppoa ja siihen käytettävän palvelun mahdollisimman yksinkertainen, jotta puuttuvat digitaidot tai heikko kielitaito eivät muodostu raportoinnin esteeksi. Heikot digitaidot muodostavat esteen sähköisessä palvelussa tapahtuvalle raportoinnille ja itsenäiselle asioimiselle. Vaikka 91 % työnhakijoista käynnistikin työnhakunsa verkkopalvelussa vuonna 2020, ei tämä tarkoita sitä että 91 % työnhakijoista osaisi asioida sähköisesti itsenäisesti, vaan apua tähän haetaan edelleen usein te-palveluista. Verkkopalvelun lisäksi tukea tarvitseville asiakasryhmille onkin oltava myös toissijainen tapa raportoida työnhakuvelvollisuuden toteutumisesta. Tämä lisää osaltaan viranomaisen henkilöstöresurssien tarvetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Omaehtoisesti opiskelevilla työnhakijoilla olisi esityksen mukaan velvollisuus hakea te-viranomaisen tarjoamia työpaikkoja myös koulutuksen aikana. Jos henkilö on tutkintoon johtavassa omaehtoisessa koulutuksessa ja asiakkaan työllistyvyysedellytysten vahvistaminen selkeästi edellyttää lisäosaamista, asiakkaan pitkän aikavälin työmarkkinavalmiuksien ja työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisempaa olisi, että hän suorittaisi opinnot loppuun ja hankkisi koulutuksessa tarjottavan osaamisen. Tämän vuoksi te-viranomaista ei tulisi velvoittaa työtarjouksiin tällaisissa tapauksissa ja lakiesityksen 3 luvun 7 §:n mainintaa työnhakijan työvelvollisuudesta tulisi tarkentaa. Lisäksi on huomattava, että omaehtoisen opiskelun tavoitteellisuuden heikentyminen ja keskeytysten lisääntyminen kasvattaa myös koulutuksenjärjestäjien hallinnollista taakkaa sekä vähentää näiden kannustimia panostaa työttömien osaamisen kehittämiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Koska kielitaito on työmarkkinoilla merkittävä yksilön työllistyvyyttä määrittävä tekijä, olisi lakitekstiin syytä kirjata myös kielitaidon puute perusteeksi työnhakuvelvollisuuden alentamiseen tai asettamatta jättämiseen. Työnhakuvelvollisuutta on voitava alentaa myös niiltä työnhakijoilta, joiden työ- ja toimintakyky on tosiasiallisesti alentunut merkittävästi mutta ilman että toimeentulotukilain 2 a §:n 1 momentin 4 kohdan edellytykset täyttyvät sekä työnhakijoilta, joilla ei ole kokonaan verkossa tapahtuvaan työnhakuun tarvittavia digitaalisia taitoja.

Huonon työmarkkinatilanteen tulisi olla itsessään riittävä peruste alentaa määrällistä työnhakuvelvollisuutta siinä tapauksessa, että äkillinen suhdannekäänne alentaa avautuvien työpaikkojen määrää työmarkkinoita läpäisevästi. Näin vältyttäisiin näennäiseltä työnhakijalle todellisuudessa sopimattomien paikkojen hakemiselta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksessä on työttömyysturvalakiin johdettu työnhakuvelvollisuudesta loogisesti seuraava menettely, jossa omatoimisesti (joskin työnhakuvelvollisuuden ohjaamana) haetusta työpaikasta kieltäytyminen katsotaan moitittavaksi. Tosiasiallisesti te-viranomaisella on kuitenkin vain heikosti käytettävissä tietoa tilanteesta, jossa työtön tulee valituksi työpaikkaan, mutta ei ota sitä vastaan, jolloin pykälän käytännön vaikutus on hyvin vähäinen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mikä asettaa työnhakijan nykyistä haavoittuvaisempaan asemaan. Jos työnhakija ei ymmärrä kokonaisuutta, johon kuuluu työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja, voi tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta. Myös työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeuksien hahmottaminen voi olla työnhakijalle vaikeaa. Esityksen perusteella viranomaisen ajasta yhä suurempi osa menisi työttömyysturvaan liittyvän asioiden seurantaan ja toteuttamiseen sääntelyn tarpeettoman monimutkaisuuden vuoksi.

Esityksessä tulisi pyrkiä korjaamaan työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvä epäkohta, joka asettaa työllisyyden kuntakokeilujen itse hankkimat palvelut eri asemaan asiakkaalle kuin ELY-keskuksen kautta hankitut palvelut. Asiakas saatetaan monissa tapauksissa velvoittaa kokeilun hankkimaan palveluun suunnitelmalla, joten palvelu rinnastuu tosiasiallisesti työllistymistä edistävään JTYP-lain mukaiseen palveluun. Vaikka kyse on laajemmasta kysymyksestä, eikä se liity vain esitettyyn työvoimapalvelumalliin, ongelmaan tulisi hakea ratkaisua.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Työnhakijan palveluprosessia tukevien tietojärjestelmämuutosten tulee olla valmiita hyvissä ajoin ennen palvelumallin muutosta, mikä ei tällä hetkellä näytä realistiselta. Haastattelutyyppien toteutukseen ja työnhakijan työnhakuvelvoitteeseen liittyvää tilannetietoa ei voi ylläpitää nykyisenkaltaisilla nykyjärjestelmässä tehtävillä muistilistavienneillä esitettyjen henkilöstöresurssien puitteissa. Esityksen tavoitteiden toteutumisen mahdollistamiseksi työhallinnon uuden asiakastietojärjestelmän yhteyteen on rakennettava myös TYPPI-järjestelmän seuraaja, johon myös Kela ja Sote saavat näkyvyyden niiden asiakkaiden osalta, joiden osalta on todettu monialaisen yhteispalvelun tarve.

Voimassa olevan kokeilulain 17 §:n tiedonsaantioikeutta koskevassa pykälässä (viittaus JTYPL 12 luvun 6 §) ei huomioida lainkaan muita kuin lakisääteisiä palveluita. Kyseistä tiedonvaihtosäännöstä on välttämätöntä muuttaa. Työllisyyspalveluissa on tunnistettu tilanteita, joissa henkilötietojen käsittely ei ole välttämätöntä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, mutta tietyn palvelun tuottaminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman henkilötietojen käsittelyä. Nykytilanteessa Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut on pyytänyt asiakkaalta (rekisteröidyltä) suostumuksen sellaisiin palveluihin ohjaamiseen, jotka eivät ole välttämättömiä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Suostumusta ei yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kuitenkaan pidetä oikeudellisesti pätevänä perusteena henkilötietojen käsittelylle tilanteessa, jossa rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välillä vallitsee epäsuhta. Viranomaistoiminnassa suostumuksista ei kuitenkaan päästä eroon, jos kokeilualueiden kunnille ei anneta tosiasiallista mahdollisuutta määrätä henkilötietojen käsittelyn perusteista tai tavoista. Kun kyse on viranomaistoiminnasta, palveluihin ohjaamisen tulisi perustua tulevaisuudessa lakiin. Asiakasta velvoittavaan palveluun ohjaaminen ja palautteen saamisen ei tulisi jatkossa edellyttää kuntien laatimisvastuulle jätetyn suostumuslomakkeen käyttämistä. Asiakkaan tietoja olisi myös oltava mahdollista vaihtaa monialaisessa kunnan yhteistyössä niissä tilanteissa, joissa se on välttämätöntä asiakkaan palveluiden yhteensovittamiseksi (esimerkiksi koulutuksen järjestäminen).

Työttömyysturvalain työttömän työnhakijan määritelmää (TTL 2 luku 1§) ehdotetaan esityksessä muutettavaksi siten, että työttömyysturvalaissa ei enää säädettäisi henkilön velvollisuudesta ilmoittaa yhteystietonsa työnhakijana pitämisen edellytyksenä. Yhteystietojen ilmoittamisesta säädettäisiin ehdotuksen mukaan JTYP-lain työnhaun käynnistämistä koskevassa säännöksessä (JTYPL 2 luku 1 §). Yhteystietojen ajantasaisuutta ei ole kuitenkaan mainittu työnhaun päättävänä tekijänä mainitun luvun ehdotetussa 2 §:ssä. Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että asiakkaan yhteystietojen ilmoittamisvelvollisuuden vaikutuksesta työnhakuun säädetään täsmällisesti, jotta asiakas on jatkossakin mahdollista tavoittaa viivytyksettä.

Salo Ville
Helsingin kaupunki

Iisalmen kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Iisalmen kaupunki näkee kannattavana työnhakija-asiakkaiden palveluprosessin muuttamisen ehdotettuun suuntaan. Asiakasprosessin tiukka yhdenmukaistaminen ja aikatauluttaminen ei välttämättä palvele koko asiakaskuntaa, ja osin prosessin vaiheiden tiiviys ja moninaisuus luo kuvan haastavasti omaksuttavasta toimintamallista sekä työntekijän että etenkin asiakkaan näkökulmasta. Moninkertaistuva asiakkaan kohtaaminen on myös huomioitava osaavan ja riittävän henkilöstön kohdentamisessa palveluprosessiin. Pohjoismaisen mallin toteuttamiseksi olisi suotavaa varmistaa myös (mm. pohjoismaista Tanskassa toteutettu) kohtuullinen asiakasmääräkohdennus virkailijatasolla. Valmistelun kytkeminen muihin asiakaskuntaa koskeviin muutoksiin, kuten hyvinvointialueiden käynnistymiseen, olisi hyvä huomioida tarkemmin. Työnhakuprosessivastuun siirtyminen kunnille vuoden 2024 aikana on jäänyt vähäiselle huomiolle lakitekstin kirjauksissa. Asiakaslähtöisen palvelumallin rakentaminen on kuitenkin ehdottomasti hyvä suunta, kunhan myös asiakastavoitteet saadaan kytkettyä osaksi prosessin teknistä toteuttamista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Uudistus lisää merkittävästi asiakkaan kasvokkaista kohtaamista, mikä vaatii sekä henkilöstöä että tiloja näiden toteuttamiseen. Henkilöstökuluissa on huomioitava myös mm. työväline- ja perehdytysvaikutukset. Kuntien kustannusten kompensoiminen on otettava huomioon näin merkittävää muutosta valmistellessa. Tavoiteltava työllisyysvaikutus 10 000 henkilöä pyritään saamaan merkittävällä kustannusvaikutuksella. Uusien ja olemassa olevien palveluiden lisätarve tehostuvan asiakasohjauksen kautta on riittämättömästi arvioitu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin tuomat muutokset kohdistuvat voimakkaasti työllisyyden kuntakokeilukuntiin. Kirjatut muutokset verrattuna nykyiseen palvelumalliin lisäävät merkittävästi paitsi asiakkaan kohtaamista, myös prosessista syntyvää virranomaistyötä. Kaikkea tätä ei ole huomioitu esityksessä. Työnhakijan tapaamisvelvoite viiden työpäivän sisällä työnhaun käynnistymisestä edellyttää sekä ajanvarausohjelmistoa että riittävää vapaata resurssia lyhyen varoitusajan ajanvaraukseen. Asiakkaan tapaaminen seitsemän kertaa kolmen kuukauden aikana on merkittävä lisäys nykyiseen, eikä esitetty resurssilisäys tule kattamaan tätä missään määrin. Esityksessä mainitaan vastuuasiakkaiden määrän laskeminen 194 > 185. Mainituilla resursseilla ei voida esityksen mukaista palvelumallia toteuttaa. Tilaratkaisuissa ei ole varauduttu tällaiseen tarpeen nousuun. Prosessista (tapaamiset, tarkastukset, sanktiojärjestelmä, työnhakuvelvoite) nousevat uudet viranomaistehtävät lisäävät palveluprosessin työmäärää nykyisestään. Yhdenmukaisuuden näkökulmasta riittävä, kattava ja helposti saatava perehdytys uuteen toimintamalliin on turvattava sekä ennakoiden että palvelumallin käynnistyttyä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Tiivis työnhaun aloitus ja asiakkaan oma aktivoiminen tehostanee etenkin juuri työmarkkinoille tulleiden työnhakijoiden työllistymistä. Mahdollisuus tavoittaa myös työnhaussaan merkittävästi tukea tarvitsevat henkilöt voi tuoda pidemmän ajan myötä tuloksia myös tämän kohderyhmän etenemisessä, joko työllisyyteen tai kokonaan pois työmarkkinoilta. Asiakasprosessin tiukka ohjaus ei palvele asiakaslähtöistä prosessia kaikilta osin. Alueelliset vaihtelut sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaiden sekä etenemismahdollisuuksien (työmahdollisuudet, opiskelumahdollisuudet) osalta olisi pystyttävä huomioimaan vaikutusten arvioinnissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Uusista työnhakijoista jopa 27 % päättää työnhakunsa ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Palvelumalli on kuitenkin nimenomaan ensimmäisen kolmen kuukauden osalta kaikille yhtä vaativa, eikä anna joustoa edes ns. nopeasti etenevän asiakkaan prosessille. Lähtökohtana tulisi olla palvelutarvearvio eikä kalenteriin perustuva tapaamisjärjestelmä.

Pohjoismaisen työvoimapalvelun mallissa ei huomioida osaavan työvoiman saatavuuden haastetta eikä toisaalta etenkin kuntakokeilujen asiakaskunnan yhteyttä myös työkykyohjelmaan. Asiakkaille tulee merkittävästi nykyistä enemmän velvollisuuksia, mikä lisää myös virkailijatyömäärää. Kokonaisuuden hahmottuminen asiakkaalle jää pitkälti virkailijavastuulle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Esitys on ristiriidassa työllisyyden kuntakokeilujen ja työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tavoitteiden kanssa (TE-palvelut 2024), joihin kuuluu entistä yksilöllisempien ja vaikuttavampien työvoimapalvelujen kehittäminen. Asiakasprosessin tiukka rakenne tarvitsee joustoa mm. työnhakua tukevassa palveluprosessissa (esim. kuntoutuksellinen tuki, sosiaalityö jne) olevalle työnhakijalle. Alkuhaastattelun toteuttaminen viiden työpäivän sisällä työnhakijaksi ilmoittautumisesta on ensimmäinen haaste. Painotus palveluprosessiin korostuu palvelutarpeen kustannuksella, toivottavasti tähän on mahdollisuus lain toteutuksessa tarttua. Palvelun toteuttaminen lähityönä tuo haasteen toimitilojen riittävyyden lisäksi myös niille asiakkaille, joilla etäisyys palvelupisteeseen on pitkä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein toteutettava työnhakuhaastattelu on hyvä lisäys osa-aikaista työtä tekeviin. Osa-aikaisuuden syiden, mm. osatyökykyisyys, ja palkkatulojen ohella saatavan etuuden (osittainen työttömyysetuus) edellytys määrittely on otettava huomioon tätä kohdejoukkoa täsmennettäessä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksessä mainittu koulutuksessa olevan haastattelu kuukautta ennen palvelun päättymistä on kannatettava toimintatapa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Ensimmäisestä moitittavasta tapahtumasta seuraava muistutus on hyvä toimintamalli. Muistutuksen tulee kuitenkin olla mahdollisimman automatisoitunut, järjestelmälähtöinen, jotta se ei lisää virkailijatyötä kohtuuttomasti. Todennäköisesti muistutuksen saaminen lisää asiakkaan yhteydenottoa toimistoon, vaikka menettelyn moitittavuutta ei tässä kohti arvioidakaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakijan todisteellinen työn hakeminen lisää vastuuta työllistymisen edistämisestä asiakkaalle itselleen. Esityksessä pyritään huomioimaan asiakkaasta ja osin alueestakin johtuvat tekijät työnhakuvelvoitteen määrän määrittelyssä, mutta tämä tuo esitykseen pirstaleisuutta, tulkinnanvaraisuutta ja voi asettaa asiakkaat eriarvoiseen asemaan samantyyppisestä lähtötilanteesta huolimatta. Työnhakuvelvollisuus voi lisätä näennäistä työnhakua, mikä lisää työnantajien työmäärää ja voi vaikuttaa myös virkailijaprosessiin. Työnhakuvelvoitteen toteutumisen raportointi tulee olla työnhakijalle helppoa ja kaikkien työnhakijoiden saatavilla ja käytettävissä. Työnhakuvelvoitteen seuranta ja siitä seuraavat viranomaistehtävät ovat yksi merkittävä lisä työnhakuprosessin tehtäväkentässä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikaisuuden syy, mm. osatyökykyisyys, sekä osa-aikaisen työn aika- tai työaikaprosenttien määrittely on syytä huomioida tarkemmin lain valmistelussa. Kaikki osa-aikaista työtä tekevät eivät hae - eivät pysty tekemään - kokoaikatyötä. Työnhakuvelvollisuuden kytkeminen työttömyysetuuden saamiseen vaikuttaisi loogiselta palvelujatkumolta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevan työnhakijan haastattelu kuukautta ennen palvelun päättymistä on hyvä uudistus, joka palvelee asiakkaan työnhakuprosessin etenemistä. Työnhakuvelvoite koulutuksen kuluessa voi lisätä virtaa koulutuksen keskeytymiseen, tämän vaikutuksen arviointia on syytä tarkastella tarkemmin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esitys mahdollistaa työnhakuvelvoitteesta joustamisen asiakkaasta ja ympäristöstä johtuvista syistä. Lainkohtien tulkinta on syytä ohjeistaa yksityiskohtaisesti tasapuolisen asiakaspalvelun takaamiseksi toimistosta ja virkailijasta riippumatta. Pelkkä työnhaun pitkittyminen ei voi olla peruste työnhakuvelvoitteen täyteen raukeamiseen. Toisaalta työnhakuvelvoitteen kokonaan asettamatta jättämisen perusteluina luotettava lääketieteellisen todistus ja TYP-palvelun asiakkuus eivät ole selkeitä, koko kohdejoukkoa määrittäviä tekijöitä. Huomioon on otettava myös työkykyrajoitteet, joista ei ajantasaista lääketieteellistä todistusta ole. Lisäksi syytä olisi kiinnittää tosiasiallisesti työkyvyttömien henkilöiden ohjautumiseen pois työnhakijapalveluista, tarpeensamukaiseen palvelujärjestelmään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Asiakastietojärjestelmän (URA - URAVDI) haastaa esityksen vuorovaikutteisen asiakastyön. Uuden järjestelmän käyttöönotto tulisi ehdottomasti saada vähintäänkin pohjoismaisen työvoimapalvelumallin kanssa yhtäaikaisesti käyttöön.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamusten keventäminen nykyisestä on perusteltu ja kannatettava.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamusten keventäminen nykyisestä on osittain perusteltu ja kannatettava. Toistuvan menettelyn moitittavuus kokoaikatyötä hakevan työnhakijan työstä kieltäytyessä olisi huomioitava seuraamuksissa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu seuraamusjärjestelmä on asiakkaan kannalta kohtuullinen ja ymmärrettävä. Seuranta-aika 12kk ja menettelyn moitittavuuden arviointi voi kuitenkin aiheuttaa asiakastyössä tilanteita, joissa tulkinta tasapuolisesta kohtelusta kyseenalaistuu. Virkailijaohjeistus tulkintoihin tulee olla yksiselitteinen ja asiakastietojärjestelmän tulee tukea moitittavan menettelyn seurantaa. Riskinä virkailijatyön lisääntyminen lausuntojen ja muun tehtäväkentän osalta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Yleisesti: seuraamusjärjestelmä työttömyysturvan näkökulmasta moitittavan menettelyn osalta on kannatettava.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Määritelmä kuntakokeiluun kohdentuvasta työajasta (nyt: 50 % vähimmäisedellytys) olisi muutettavissa joustavammaksi, esim. "vähintään 30 % säännöllisestä työajasta" kattaa kuitenkin jo viikottaisen työmäärän ko. asiakasryhmän kanssa.

Monialaisen yhteispalvelun kartoitusjakson (3kk) aikana työnhakusuunnitelmien päivittäminen palvelumallin määräaikojen vuoksi ei palvele asiakasprosessia.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Esitys pohjoismaisesta työvoimapalvelumallista tulee huomioida laajassa kokonaisuudessa muiden työllisyydenhoitoon liittyvien lakien ja muiden uudistusten kanssa. Sote- ja sotu-uudistus vaikuttanevat mm. kuntouttavaan työtoimintaan ja osin myös monialaiseen yhteispalveluun. Jo voimassa olevat erityislait (mm. TYP-laki) määrittävät asiakasprosessin varsin eri tavalla kuin nyt esitetty malli - kumpaa noudatetaan?

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Siirtymä- ja valmisteluaika tulee olla riittävän pitkä henkilöstön perehdyttämisen ja toivottavasti uuden tietojärjestelmän käyttöönotto huomioiden. Mikäli voimaantulo on esitetty 2.5.2021, tulee henkilöstöresursointi arvioida uudelleen esitettyjen tietojen valossa ja henkilöstöhankinnat aloittaa välittömästi syksyllä 2021. Asiakkaille malli on esiteltävä myös etupainotteisesti, ja käynnistymisessä on huomioitava runsas kontaktien tarve esitetyssä voimaantuloaikataulussa juuri kesän kynnyksellä. Uudet valmistuneet, muut kesätyönhakijat, uudistunut toimintamalli ja kesälomakausi aiheuttanevat haasteita riittävälle palvelukohdennukselle, kun kysyttävää aivan varmasti tulee sekä asiakkailta että työntekijöiltä. Onko tähän varautuminen mm. valtakunnallisessa puhelinpalvelussa huomioitu riittävässä määrin? Asiakkailla tulee olla käytössä ajanvarausmahdollisuus työnhakijaksi ilmoittautuessaan, ja raportointiväline omatoimisen työnhakuvelvoitteen täyttämisen osalta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Sokka Tuuli
Iisalmen kaupunki - työllisyyspalvelut

Janakkalan kunta

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli on valmennuksellisen työotteen mukainen ja sovellettavissa suureen joukkoon työnhakijoita. Esitelty mallin valmennuksellisuus ja kasvokkain tapahtuvan palvelun lisääminen on sinänsä positiivinen suunta työllisyyden hoidon palveluissa. Esitellyssä luonnoksessa on kuitenkin havaittavissa, että palvelumalli soveltuu käytettävissä vain osaan työnhakijoista ja jättää näin ollen harmaita kohtia palveluprosessiin.

Valmennuksellisessa työotteessa yhteisen tavoitetilan muodostaminen ja tiivis rinnallakulkijuus ovat tarkoituksenmukaisia silloin, kun työnhakijalla on motivaatio ja valmiudet edetä kohti koulutusta tai työelämää. Työttöminä työnhakijoina on kuitenkin tällä hetkellä myös laaja joukko vahvan tuen tarpeessa olevia asiakkaita, joiden palvelutarpeessa sote-puolen mukanaolo on ehdottoman tärkeää – pelkin työllisyystoimin heidän palvelutarpeensa ei täyty.

Ehdotetuissa muutoksissa on huomioimatta myös se, että työnhakua edellytetään etuuksien vuoksi, vaikka tosiasiallista työkykyä/työhalua ei ole. Tällöin työllisyyspalvelujen resurssia ja palveluita vie myös ne työnhakijat, joiden tosiasiallinen palvelutarve on jossakin muualla.

Tiivis valmennusmalli toimii työnhakijoilla varhaisessa vaiheessa ja myös silloin, kun pidempään työnhakijana ollut ihminen on motivoitunut.

Työntekijän/vastuutyöntekijän näkökulmasta työn tekemisen suunta on ohjauksellinen, mutta esitetyssä mallissa konkreettinen työ saattaa kuitenkin kääntyä vahvasti pelkkään seurantaan ja

riittävien kirjausten tekemiseen. Tällöin ei voida puhua varsinaisesti valmennuksellisesta työotteesta ja on näin ollen esityksen hengen vastainen.

Henkilöstöresurssit, jotka esityksessä mainitaan ovat epärealistiset suhteessa mallin edellyttämään resurssiin. Esitetyssä mallissa henkilöstöresurssien kohdalla on huomioimatta seurantaan ja siihen liitoksissa olevan työn merkittävä lisääntyminen. Lisäksi esitetyssä mallissa tulisi henkilöstöresurssin osalta huomioida henkilöstön valmius ja osaaminen hoitaa asiakkaan prosessi, johon kuuluu myös työmarkkina-alueeseen, verkostoon ja palvelujen tuntemiseen liittyvä työ.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Taloudelliset vaikutukset liittyvät myös rahoitusmalliin. Ilman tietoa rahoitusmallipohjasta on taloudellisia kustannuksia haasteellista arvioida.

Taloudelliset vaikutukset on mahdollisesti laskettu siitä näkökulmasta, jos esitelty malli saadaan toimivaksi palveluprosessiksi merkittävälle osalle työnhakijoista. Kuitenkin esitellyssä mallissa ei selkeästi voida osoittaa taloudellisia vaikutuksia esimerkiksi kohderyhmälle, joilla tosiasiallista työkykyä ei ole, mutta ovat työttömiä työnhakijoina ja työttömyysturvan piirissä.

Esitetty malli vaatii käytännön työn näkökulmasta merkittävää henkilöstöresurssin lisäämistä ja henkilöstön koulutukseen panostamista sekä ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointeihin. Vaarana on myös henkilöstön vaihtuvuus, jos henkilöstöä ei saada sitoutettua (määräaikaiset työsuhteet). Lisäksi esitelty malli vaatii tilajärjestelyjä sekä kalustoa.

Taloudelliset vaikutukset liittyvät todennäköisesti myös oheisjärjestelmien hankkimiseen.

Kunnan työllisyyden hoidon kustannuksiin esitetyllä mallilla ei välttämättä ole edullisia vaikutuksia ainakaan lyhyellä tähtäimellä (nykyisen rahoitusmallin mukaan). Esitetyssä mallissa on uhkana, että mm. pidempään työttömänä olevat, täsmätyökykyiset ja vieraskieliset jäävät ohuemmalle palvelulle, kun painopiste mallissa on seurannallinen. Lisäksi ko.kohderyhmissä on paljon työnhakijoita, joilla esitetty malli voi aiheuttaa toistuvia työnhaun katkeamisia, jolloin selvityksien määrä kasvaa merkittävästi.

Taloudelliset vaikutukset voivat liikkua pitkän tähtäimen tarkastelussa positiiviseen suuntaan, mutta vain osalle työnhakijoiden kohderyhmää.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Viranomaisten toimintaan liittyy esitellyssä mallissa vahva seuranta sekä kirjauksien ja asiakastapaamisten määrän merkittävä lisääntyminen. Vaikka osa toiminnoista olisi tarkoitus järjestää järjestelmän automaattisin toiminnoin, niin tämä ei viranomaisen asiakastyöhön varattua työaikaa suoraan vähennä vaan vaatii tiiviimpää seurantaa, selvityksiä ja mahdollisesti korjauksia.

Jotta viranomaisen työmäärä ja tehtävänkuva olisi realistinen, täytyisi henkilöstöresurssia tarkastella eri tavoin kuin vaikutusten arvioinnissa on esitetty. Nykyisen työnkuvan ja tehtävien mukaan (henkilöstöresurssia peilattaessa esiteltyyn malliin) ei saada oikeaa kuvaa asiakkaan palveluprosessin käytettävästä ajasta. 185 asiakasta viranomaista kohden on nykyisessä mallissaan realistinen asiakasmäärä, jonka voi olettaa olevan hallinnassa, jos palvelutarve on ensisijaisesti työllisyyspalveluissa. Henkilöstöresurssi tulisi arvioida peilaten uutta toimintamallia.

Viranomaistoiminnassa on huomioitava myös esitellyn mallin tuomat edellytykset työturvallisuudesta. Kasvokkain tapahtuvassa viranomaistyöskentelyssä on huomioitava työturvallisuusriskit.

Viranomaisten toiminnan luonne on esitellyssä mallissa tarkoitettu olevan valmennuksellinen, joka sinänsä on oikea suunta työllisyyden hoidossa. Työn tekemisen luonteen muuttuessa täytyy varmistaa riittävä osaaminen ja kouluttautuminen. Lisäksi tulisi huomioida työajallinen mahdollisuus työmarkkinoiden ja elinkeinokentän tuntemukseen liittyvien asioiden hallintaan. Haasteeksi muodostuu, onko esitellyn mallin hengen mukainen työnkuva mahdollista toteuttaa ns. vastuutyöntekijänä vai onko työn määrän merkittävästi lisääntyessä pakko eriyttää joitakin seurannallisia tehtäviä.

Valmistelussa tulisi huomioida, että henkilöstön on asiakastyön ohessa pystyttävä normaaliarjessa myös työmarkkinoihin, verkostoon ja palveluihin liittyvään työhön.

Rahoitus ja resurssit tulee olla kannustavat ja vastata kuntakokeilun kohderyhmää. Myös ICT-ratkaisut tulee olla niin virkailijan kuin työnhakija-asiakasta tukevia ja nykyaikaisia ratkaisuja.

Nykyinen kuntakokeiluihin varattu henkilöstöresurssi sekä kuntien oma resurssi ei tule riittämään esitellyn mallin toteuttamiseksi. Mikäli kuntakokeilukuntiin ei osoiteta lisäresursseja (rahana tai TE-palveluista siirtyvänä resurssina), on esitetyn uuden toimintamallin mukainen palvelu mahdotonta järjestää nykyisellä resurssoinnilla. Kuntakokeilukunnat ovat varautuneet kuntakokeilujen toimintaan niillä reunaehdoilla, jotka kuntakokeilujen käynnistyessä ovat olleet tiedossa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitelty malli asettaa painetta työnhakijoille edistää omaa työllistymistä jo varhaisessa vaiheessa. Tämä voi auttaa lyhentämään työttömyyden kestoja osalla työnhakijoista. Riskinä on, että pidempään työttömänä olevien työnhakijoiden tilanteet tulevat entistä haasteellisemmaksi. Tällä hetkellä pitkäaikais- ja rakennetyöttömyys on jo vahvassa kasvussa.

Entistä enemmän pitäisi palveluja kehittää myös aikuisten työelämään paluun tukemiseksi. Pelkällä valmennuksellisuudella ei välttämättä saada toivottuja tuloksia vaan sen tueksi tarvitaan muita palveluja sekä yritysyhteistyötä. Tämä voi tarkoittaa myös kannustimien asettamista.

Pitkän tähtäimen positiivisia vaikutuksia saadaan myös luonnollisen vaihtuman kautta väestörakenteen ollessa ikääntyvä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esitelty malli yhdenmukaistaa asiakkaiden palveluprosessia mikä nähdään positiivisena muutoksena. Kyseistä mallia sovelletaan kuitenkin laajaan kohderyhmään, jossa palvelutarpeita on monenlaisia. Vaikutukset perusoikeuksien toteutumiseen on siis haastavassa työmarkkina-asemassa olevan työnhakijan kannalta ristiriitainen. Työttömyysetuuden piirissä on paljon työnhakijoita, jotka eivät tosiasiallisesti ole kykeneviä vastaanottamaan kokoaikatyötä.

Työnhakuvelvoitteen sijasta asiakkaille pitäisi puhua työnhakukannustimesta, jossa työttömyysturvan porrastaminen kannustimena.

Esitellyssä mallissa vaikutusten arvioinnissa on jäänyt huomioimatta viranomaistyön näkökulmasta työtehtävän luonne ja työntekemisen mahdollisuudet. Henkilöstölle täytyy taata riittävä työaika verkostoitumaan, työmarkkinoiden ja muiden työryhmiin osallistuminen, jotta asiakastyötä voi tehdä laadukkaasti ja vaikuttavasti.

Lisäksi esityksessä henkilöstöresurssilaskelmissa on jätetty huomioimatta, että nykyisessä mallissa seurantaan käytettävä aika on huomattavasti vähäisempi kuin mitä esityksessä kaavaillaan. Työajasta merkittävä osa menisi luonnoksen mukaan seurantatyyppisiin tehtäviin mikä heikentää olennaisesti valmennuksellista työotetta ja muuttaa vastuutyöntekijyyden painopistettä seurantapainotteiseksi.

Uhkana on, että työnhakijoiden vastuutyöntekijät koetaan vahtijoiksi valmennuksen sijaan ja palvelu kohdentuu enemmän järjestelmiin kuin henkilöasiakkaisiin.

Uhkana on, että työnhakuvelvoite lisää työnantajille lähtevien ns. turhien työhakemusten määrää, joka voi aiheuttaa piilotyöpaikkojen lisääntymistä ja heikentävän edelleen haasteellisessa työmarkkina-asemassa olevien asemaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä mainittu työttömän määritelmä on hyvä kattaa henkilöihin, joilla tosiasiallisesti työtä ei ole, eli ns. nollatuntisopimuksilla olevat henkilöt.

Kaikki aikamääreet palveluiden tarjoamisesta/pääsystä tulisi poistaa (mm. kuntouttava työtoiminta, TYP-palveluiden kriteerit jne.) Liian tiukat kriteerit monialaiseen palveluun pääsystä on aiheuttanut sen, ettei asioihin puututa tarpeeksi ajoissa. Työnhakijan palveluntarve voi edellyttää monialaista palvelua voi jo ensimmäisestä työttömyyspäivästä lähtien, eikä vasta kun 300 päivää työttömyyttä on takana.

Monialainen työllistymissuunnitelma ja aktivointisuunnitelma edellyttää kunnan sosiaalipuolen ja/tai Kelan kanssa tehtävää yhteistyötä. Esitellyssä mallissa oli suotavaa huomioida asiakkaan palveluprosessin vastuualueet myös silloin, kun prosessivastuu on ensisijaisesti sosiaalityössä ja työelämään suuntautuva polku on tavanomaista pidempikestoinen (tai sitä ei ole).

Asiakkaan työhaun käynnistäminen ja palveluprosessiin kuuluvan alkuhaastattelun järjestämiseen annetussa 5 arkipäivän kuluessa on kasvokkain tapahtuvana palveluna tavoitteellinen. Tämän palvelulupauksen toteuttaminen vaatii käytännössä vahvan asiakastietojärjestelmän muutoksen ja mahdollisuuden päästä yhteiseen varausjärjestelmään yli organisaatiorajojen. Lisäksi se asettaa paineen henkilöstöresurssin kohdentamisesta myös eräänlaiseen varallaolojärjestelyyn.

Työnhaun uudelleen käynnistäminen on henkilöasiakkailla tarkoittanut suhteellisen kevyttä prosessia, jossa ei henkilöstöresurssipanosta ole juurikaan tarvittu. Esitelty muutos voi lisätä myös tämän kohdan osalta henkilöstöresurssin huomioimista.

Asiakasprosessissa ei huomioida asiakkaan päällekkäisiä prosesseja esim. työkykyyn liittyvissä selvityksissä. Näissä tapauksissa pitäisi sisällyttää virkailijalle harkinnanvaraisuutta palveluprosessin etenemiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisena työskentelevien painetta kokoaikaiseen työskentelyyn on sinänsä hyvä lisätä. Työnhakuvelvoite kuitenkin sävyltään uhkaa osa-aikaisen työntekijän sitouttamista yritykseen. Esitellyssä muutoksessa unohdetaan, että osa yrityksistä pystyy rekrytoimaan vain osa-aikaisesti, mutta työntekijän sitouttaminen on aivan yhtä tärkeää kuin isompien yritysten kohdalla, jotka pystyvät tarjoamaan kokoaikaista työtä.

Osa-aikatyö on esimerkiksi monelle pidempään työttömänä olevalle henkilölle hyvä ratkaisu työelämän paluuseen. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi perheiden hyvinvointiin sekä täsmätyökykyisten osallisuutta ja kyvykkyyttä, vaikka työ ei olisi kokoaikaista.

Osa-aikaisten työnhakuvelvoitteessa pitäisi olla harkinnanvaraisuus, jotta valmennuksellinen työote voi ratkaista onko työnhakijan tilanteessa edun mukaista työskennellä kokoaikaisesti. Osa-aikatyö täytyisi määritellä työssäoloehdon mukaisesti.

Pienellä tuntimäärällä osa-aikatyötä tekevien kohderyhmä on monella tapaa palveluiden ulottumattomissa. Osa-aika työ on myös osalle työ- ja toimintakykyyn nähden mahdollisuus olla töissä. Hakuvelvoite samaan aikaan lisätyölle ei tue asiaa.

Osa-aikatyö täytyisi määritellä työssäoloehdon mukaisesti (alle 18h/vko työssä olevat tulisi määritellä työttömiksi).

Huomioitavaa on myös, että osa-aikatyötä tekevät vaikuttavat osaltaan esimerkiksi sijaisjärjestelyihin. Osa-aikatyö on mahdollisuus työn tekemiseen useilla työnantajilla, ja etenkin nuorilla tämä näyttäytyy luontevana tapana tehdä työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esitellyssä mallissa on uhkana, että koulutuksessa olevien työnhakuvelvoite vaikuttaa epäedullisesti opiskeluaikaiseen sitoutumiseen. Tällä on negatiivisia vaikutuksia myös oppilaitosten toimintaan.

Opintojen loppuvaiheen työnhakuvelvoite toiminee vaikuttavasti, jos varmistetaan, että työntekijän näkökulmasta asiakastietojärjestelmä tukee seurantaa ja koulutuksessa olevan omaa ilmoitusvelvollisuutta korostetaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

On luotava yhtenäinen malli ja toimintalinja, joka on käytössä niin TE-toimistoilla kuin kuntakokeiluissa. Lisäksi toivottavaa on, että asiassa huomioitaisiin vastuuvirkailijan mahdollisuudet vaikuttaa asiaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus tulisi olla tasapuolisesti kaikilla työnhakijoilla, niin työmarkkinatukea saavilla kuin vastaavan etuuden piirissä olevilla asiakkailla. Työnhakuvelvollisuuden määrittelyssä täytyisi huomioida työllistymissuunnitelma (tai sitä vastaava suunnitelma), työnhakijan samanaikaiset palvelut ja oikea-aikaisuus.

Työkyvyttömät työnhakijat tulee pystyä ohjaamaan muun asiaankuuluvan etuuden piiriin. Huomio mm. Henkilöihin, joilla sairaspäiväraha-aika on täynnä.

Esitellyssä mallissa korostetaan TYP:un ohjaamista silloin, kun työnhakuvelvollisuutta ei aseteta. TYP:ssa voidaan arvioida monialaisesti työllistymisen näkökulmasta palveluntarve, mutta asiakas, jolla ei ole lainkaan työllistymisen näkymiä, ei ole palvelun asiakas. TYP:n asiakasprosessi on työllistymisprosessi, ja TYP-asiakkuudessa on aina työllistymistavoite.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvollisuudessa yhtenäinen käytäntö kaikilla työnhakijoilla on tasa-arvoinen.

Kuitenkin esityksessä mainitaan, että työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi henkilöille, joilla työkykyä ei ole. Tämä on sinänsä suositeltava poikkeus, mutta näissä tapauksissa olisi luotava väylä työnhakuvelvollisuuden sijaan toisen etuuden piiriin. Tämä olisi niin henkilöasiakkaan kuin tilastollisestakin näkökulmasta suotuisampi. Ns. väärät asiakkuudet vääristävät tilastoja, luovat palveluvajekuoppia ja lisäävät asiakkaiden tyytymättömyyttä. Nämä seikat lisäävät julkisia kustannuksia myös välillisesti.

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen ei itsessään vapauta työaikaa viranomaistyöhön muiden asiakkaiden kohdalla, koska näille henkilöille tarjotaan vaativampia palveluja sekä osallistutaan yhteistyöhön asiakkaan tilanteen kohentamiseksi.

Työnhakuvelvollisuus tulisi olla kaikille työnhakijoilla (poislukien pidempikestoisessa koulutuksessa olevat).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastaminen hyvin suunniteltuna voi olla toimiva ratkaisu. Kuitenkin porrastamiseen täytyisi luoda selkeä malli, jotta viranomaistyön kannalta saavutetaan yhtenäiset käytännöt ja poistetaan tulkinnanvaraisuutta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Kansainvälisessä suojelussa olevien henkilöiden huomioiminen, kielitaidottomuus ja kyvyttömyys toimia suomen kielellä, työmarkkinoiden vajaa tuntemus, työnhakutavat sekä yleisesti asiakirjojen tuottaminen työnhakemiseen.

Huomiota tulee kiinnittää kotouttamislain ja kotouttamispalveluita tarvitsevien palvelutarpeen yhteensovittamiseen.

Lisäksi kohderyhmän työkyvynarviointi ja sen huomioiminen (mm. vakavat terveys- tai toimintakykyhaitat, luku- ja kirjotustaidottomat jo omassa maassaan).

Kuinka esitelty malli on suhteessa kotoutumisen edistämisen uudistamiseen.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Siirtymäaika on sinänsä joustava, mutta asettaa haasteet henkilöstön kouluttautumiseen, rekrytointeihin ja muihin järjestelyihin, joita esitellyn mallin myötä on huomioitava. Se miten nämä vaikuttavat samanaikaisesti asiakastyöhön voi olla kompastuskivi huomioon ottaen, että kuntakokeilut ovat toimineet suhteellisen lyhyen ajan.

Asiakkaille tapahtuvaan viestintään ja ohjaukseen on syytä panostaa ja keskittää panostusta siirtymäajalla.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lainsäädäntö ei nykyisellään palvele esitettyjä uudistuksia.

Esitellyn mallin ja muissa työllisyystoimiin liittyvässä valmistelussa olisi huomioitava rahoitusmalli, jotta työllisyyden kuntakokeiluissa on yhtäläinen mahdollisuus toimia vaikuttavasti ja myös asiakasmäärältään pienemmät kunnat pystyvät suoriutumaan tehtävistä lähipalveluna.

Lisäksi valmistelussa tulee huomioida sote-uudistus, monialaisten palvelujen uudistus sekä laki kuntouttavasta työtoiminnasta. Ratkaistava on yhteistyön varmistaminen eri toimijoiden kesken asiakaslähtöisesti.

Työllisyyden kuntakokeilujen näkökulmasta esitelty malli tuo vahvan muutoksen. Kuntakokeilujen suhteellisen lyhyen keston aikana esitellyt uudistukset tuovat haasteita niin uuden toimintamallin käytännön toteutukseen, henkilöstön osaamisen varmistamiseen ja sitouttamiseen kuin muuhun organisointiin, lisäksi merkittävien muutosten myötä kuntakokeilujen seuranta ja tuloksellisuus voi olla vaikeasti mitattavissa.

Polvinen Pauliina
Janakkalan kunta

Parkanon kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Parkanon kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä. Palvelujen tuominen lähemmäs paikallisia yrityksiä ja työllistettäviä joustavoittaa ja nopeuttaa työllisyyden ja elinvoiman kehittämistä.

Parkanon kaupunki pitää kuitenkin esitettyä työnhakijan palveluprosessia lainsäädännöllisesti liian tiukasti määriteltynä. Esityksen mukaan toiminnan resurssointi on riittämätöntä ja aiheuttaa lisäkuluja kokeilukunnille sekä sitoo työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen mahdollisuuksia toimia kokeilulain tavoitteiden mukaisesti.

Hallituksen esitys keskittyy yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun, vaikka toiminnan tehostaminen edellyttää keskittymistä laatuun sekä toiminnan vaikuttavuuden kehittämiseen ja seurantaan. Lain tiukka määrämuotoisuus ja hyvin yksityiskohtaiset määrittelyt eivät ota huomioon asiakkaiden tilanteiden yksilöllisyyttä, monimuotoisuutta, eivätkä jätä asiakaspalveluhenkilöstölle tarvittavaa joustovaraa huomioida asiakkaiden yksilöllistä palvelutarvetta vaan kaikkien palveluprosessi on liian samanlainen ja kaavamainen. Esityksen luonnoksessa palveluita tarjotaan paljon työssä oleville ja opiskelijoille, mutta vastaavaa resurssia ei ole esitetty.

Esityksen vaikutuksesta työttömien työnhakijoiden palvelutapaamiset vähintään kolminkertaistuisivat esitetyn lainsäädännön myötä nykyisestä. Laskelma perustuu tämänhetkiseen Pirkanmaan työmarkkinatilanteeseen, jota tilastoidaan nykylainsäädännön puitteissa toteutuneista kuntakokeilun tapaamismääristä ja hallituksen esitysluonnoksen uuteen palveluprosessiin, joka vaikuttaa lakisääteisten tapaamisten määrään. Lain toimeenpanoon liittyvä henkilöstömäärä ei tulisi riittämään lain asianmukaiseen toimeenpanoon, vaikka kunnat sitoisivat siihen koko kuntakokeilussa mukana olevan oman työllisyyspalvelujen asiakaspalveluhenkilöstöresurssinsa valtion resurssien lisäksi. Uudistus sitoisi kokeilukuntien työllisyyteen varatut varat uudistuksen toimeenpanoon ja toisi kunnille uusia lakisääteisiä velvoitteita samalla vyöryttäen kunnille uusia, merkittäviä kuluja, joihin kunnat eivät ole varautuneet ja joita kunnilta ei ole edellytetty kuntakokeiluin hakeutumisen yhteydessä.

Korona on lisännyt kunnan työllisyyshaasteita ja se on lisännyt työttömyyttä. Kuntakokeilulain asiakasjakokriteerit muuttuivat ja yrittäjien työttömyysturvamaksut tulivat kaupungin maksettaviksi. TE-toimiston puolelta siirtyi merkittävä työllistämissuunnitelmien suunnitelmavelka kokeilun myötä Parkanon kaupungille ja sitä on saatu tehokkaasti pienennettyä, koska kaupunki itse lisäsi resursseja. Muutosta ei voida tehdä jatkossa kaupungin rahoituksella, vaan Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin lainsäädäntöuudistuksen edetessä valtion tulee kompensoida täysimääräisesti kokeilukunnille se lisäpanostus, jonka voimaan tulevan lainsäädännön toimeenpano edellyttää.

Resurssilaskelmissa on otettava huomioon, että jokaisen asiakastapaamisen yhteydessä asiakaspalveluhenkilöstö tekee päätöksiä, työllisyyssuunnitelmaa täydentäviä dokumentteja, selvityspyyntöjä, lausuntoja yms., jotka lisäävät resurssitarvetta tapaamisten järjestämisen ohella. Lisäksi erityisryhmät, kuten maahanmuuttajataustaiset luku- ja kirjoitustaidottomat ja muut vaikeammin työllistyvät vaativat vielä tiheämmän tapaamissyklin muihin ryhmiin verrattuna, mikä lisää resurssitarvetta entisestään. Lisäksi kuntakokeilualueilla ei ole mahdollisuutta asiakkaiden oman sähköisen palvelutarvearvion laatimiseen, sillä se on kokeilukunnilta evätty.

Parkanon kaupunki pitää täysin riittämättömänä esitettyä henkilöstöresurssia ja työnhakijoiden palveluiden hankintaan varattua resurssia toteuttamaan työllisyyspalveluita uuden lain edellyttämällä tavalla. Lisäksi palveluiden käytön kasvuun ei ole varattu määrärahoja, vaikka työnhakijoiden tiiviimmällä kohtaamisella on tarkoitus tehostaa työhön ja palveluihin ohjautumista. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata.

Uuden palvelumallin toteuttamiseen osoitetun henkilöstöresurssin riittämättömyyttä korostaa TE-hallinnon jo olemassa oleva kokeilukuntiin siirtynyt palveluvelka. Uudistuksen toteuttaminen puutteellisilla henkilöstöresursseilla vaarantaa koko sen tavoitteet, kun asiakkaiden saaman palvelun laatu käytännössä heikkenisi. Riittämätön resursointi huonontaisi myös asiakaspalveluhenkilöstön työhyvinvointia ja työhön sitoutumista.

Esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Esitetty malli edellyttää nopeaa asiakasta koskevien tietojen siirtoa, ja epävarmaa on, saadaanko mallin edellyttämät muutokset valmiiksi tietojärjestelmiin ja niiden integraatioon ennen suunniteltua lain voimaantuloa. Hallinnollisten rasitteiden mittaamiseksi olisi arvioitava, millaisia ja miten työllistäviä nämä hallinnolliset vaikutukset ovat ja miten niiden toteuttaminen on suunniteltu järjestettävän.

Uudistuksen vaikutuksia tulevaan TE-palvelut 2024 -uudistukseen tai yhdyspintatyöhön uusien hyvinvointialueiden kanssa ei ole arvioitu. Osa työnhakijoiden työllistymissuunnitelmia korvaavista suunnitelmista laaditaan jatkossa hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa yhdessä (aktivointisuunnitelmat, monialainen suunnitelma ja kotoutumissuunnitelma). Hallituksen esitys ei ota kantaa siihen, miten tämä kokonaisuus resursoidaan em. uudistusten toteutuessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut kuntakokeilualueilla ja TE-palvelut 2024 -uudistuksessa on kompensoitava täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut). Resursseja mitoitettaessa ja jaettaessa on huomioitava myös asiakkaiden ja kokeilukuntien todelliset mahdollisuudet digitaalisten palvelujen käyttöön (esim. luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajat jne.) Lisäresurssien jako on tehtävä oikeudenmukaisesti kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen kesken. Uudistuksesta aiheutuvia kuluja tai tehtäviä ei pidä vyöryttää kuntien maksettavaksi.

Hyvinvointialueiden vastuut ja resurssointi uudistuksen toimeenpanon osalta on selvitettävä ja huomioitava (aktivointisuunnitelmat, monialaiset suunnitelmat ja kotouttamissuunnitelmat).

Kun asiakasta kohdataan seitsemän kertaa kolmen kuukauden aikana, on hyvin todennäköistä, että hänelle tarjotaan myös hänen palvelutarpeensa mukaisia työllisyyttä edistäviä palveluita. Esitys ei huomioi lainkaan palveluiden kysynnän kasvua ja tarvittavia lisäresursseja. Näihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ei ole varattu esityksen mukaan yhtään määrärahaa. Palveluihin ohjaaminen korostuu erityisesti kuntakokeilualueilla, joihin on ohjattu asiakkaita, joiden polku avoimille työmarkkinoille on usein pitkä. Parkanossa työttömistä 2/3 on pitkäaikaistyöttömiä, joten asia on hyvin merkityksellinen. Uudistus on muutoksena suuri ja sen vaikutus asiakaspalvelussa näkyy myös lisääntyvänä neuvontatarpeena mm. asiakkaiden oikeuksista ja velvollisuuksista, työttömyysturvajärjestelmän muutoksista ja työnhakuvelvoitteista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys keskittyy nimenomaan työttömien henkilöasiakkaiden työnhakuun ja heidän ohjaamiseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tapaamalla heitä kahden viikon välein. Tätä tarkoitusta varten palkattaisiin 1200 htv:ä lisää. Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistoissa on henkilöasiakaspalveluun kohdistunut 2080 henkilötyövuotta. Jatkossa esityksen mukaan henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi noin 2 870 htv:ä. Esityksestä ei käy ilmi mihin loput noin 410 henkilötyövuotta kohdistuisivat.

Esityksen mukaan alkuhaastatteluja järjestettäisiin jatkossa noin 220 000 - 330 000 kappaletta vuodessa ja ne tulisi järjestää paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa. Lisäksi pääsääntöisesti paikan päällä järjestettäviä tapaamisia tulisi jatkossa järjestää 1 768 000 tapaamista nykyisten 222 000 tapaamisen sijaan. Tämä tarkoittaa niin henkilöstöön kuin asiakaspalveluun tarvittavien tilojen tai palvelujen oston lisäämistä. Näitä esityksessä ei ole otettu huomioon. Riskinä on, että näitä kuluja tullaan vyöryttämään kokeilukunnille ja tätä ei voida kunnissa hyväksyä.

Hallituksen esityksessä esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää henkilöstöltä osittain nykyistä poikkeavaa osaamista ja lisähenkilöstötarvetta. Muutos on tulossa voimaan 2.5.2022 alkaen. Haasteena on uuden henkilöstön rekrytointi ja kouluttaminen. Uudet rekrytoinnit tulisikin saada käyntiin välittömästi, jotta tällä hetkellä ns. koronarahoituksella oleva henkilöstö ei hakeutuisi muualle työhön, vaan olisi käytettävissä uudistuksen tullessa voimaan. ICT-panostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työttömyysturvan ja työttömyysturvaseuraamuksien määrän arvioidaan kasvavan, mutta esityksessä ei osata arvioida kuinka paljon. Työttömyysturva on monille asiakkaille ainoa toimeentulo, joten asiakkaan toimeentulon turvaamiseksi nämä resurssit tulee turvata. Uudistukseen tulee liittymään paljon asiakaspalvelussa olevaa neuvonnan tarvetta. Tämä tulisi huomioida resursseissa. Hallitusohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit turvataan. Esityksen mukaan yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 185 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254). On selvää, etteivät resurssit tule riittämään esityksessä edellytettyyn palvelumalliin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksen mukainen jäykäksi säädelty palveluprosessi ja sen riittämätön resursointi ei mahdollista riittävää asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perehtymistä ja sitä tukevien ratkaisujen hakemista. Palvelumallin esikuvana toimineissa pohjoismaisissa työvoimapalvelumalleissa yksittäisen virkailijan vastuulla oleva asiakasmäärä on ollut pienempi kuin, mitä esityksen mukainen lisäresurssin mahdollistaisi. Ennakoidut työllisyysvaikutukset eivät toteudu, mikäli työnhakija-asiakkaan palvelua ei resursoida riittävästi ja palvelusta muodostuu kaavamainen prosessi, josta yksilöllisyys puuttuu. Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun kuluessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Vaikuttavuutta tulee seurata myös yritysten tarpeiden näkökulmasta

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksen mukainen palveluprosessimalli on suoraviivainen, eikä se ota riittävästi huomioon asiakkaiden yksilöllisiä tilanteita ja työnhaun tarvitsemaa palveluprosessin joustoa. Esitys on ristiriidassa työllisyyden kuntakokeilujen ja työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tavoitteiden kanssa (TE-palvelut 2024), joihin kuuluu entistä yksilöllisempien ja vaikuttavampien työvoimapalvelujen kehittäminen.

Hallituksen esityksessä mainitaan mahdollisuus tehdä oppilaitosten kanssa yhteistyössä osaamisen kehittämisen arviointia. Käytännössä tämä ei ole lakisääteisessä palveluprosessissa mahdollista salassapidon vuoksi. Laissa pitäisi oppilaitokset tuoda tekemään osaamisen arviointia ja osaamisen kehittämisen suunnittelua työllisyystoimijoiden rinnalle ja samoihin järjestelmiin täysivaltaisina toimijoina.

Kunnat ovat rakentaneet uusia palveluja yhdessä alueensa koulutusorganisaatioiden kanssa ja saaneet tähän kehitystyöhön rahoitusta OKM:ltä. Nämä palvelut tulisi rinnastaa täysin valtion työllisyysmäärärahoin tuotettaviin palveluihin. Myös palvelujen tuottaminen eri rahoituslähteitä yhdistämällä tulee mahdollistaa ja näillä palveluilla tulee olla työllistymistä edistävien palveluiden virallinen asema. Näin selvennetään uusien palvelujen statusta palveluprosessissa, tehostetaan asiakasohjausta niihin sekä tuetaan uudenlaisten palvelujen rakentamista, palveluvalikoiman laajentamista sekä alueellisten työelämälähtöisten modernien palvelujen tuottamista.

Nykyisin kuntien palveluvastuulle tulevilla asiakkailla ei ole mahdollisuutta tehdä sähköistä palvelutarvearvioita Oma-asioinnissa työnhakua käynnistäessään. Tämä lisää työmäärää kunnissa ja tämä tulee huomioida TE-toimiston ja kuntien välisissä resurssilaskelmissa.

Ostopalveluja tulee voida käyttää myös palveluprosessin eri vaiheissa. Kunnat ovat rakentaneet palveluja vahvasti ekosysteemipohjaisiksi ja alueellisilla toimijoilla ja palveluntuottajilla on runsaasti osaamista. On tärkeää hyödyntää tämä osaaminen prosessien tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi. Olennaista olisi lailla säätää julkisen ja yksityisen toimijan keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja asiakastietojen vaihdosta niin, että kaikki toimijat saadaan kytkettyä täysimääräisesti mukaan palveluprosessiin ja sitä kautta palveluprosessi rakentuu tuloksekkaaksi ja työnvälityslähtöiseksi.

Kunnilla on palveluvastuullaan kaikki pidempään työttömänä olleet työnhakijat ja siten mahdollisuus hyödyntää ostopalveluja on huomattavasti TE-toimistoa pienempi. Tämä ero tulee kompensoida jaettaessa henkilöresursseja TE-toimiston ja kuntien kesken.

Lakiuudistuksessa esitetään alkukartoituksen määräajaksi viisi päivää. Tämän toteuttaminen on vieraskielisillä ja kotoutumisaikaisilla asiakkailla lähes mahdotonta, sillä EU:n ulkopuolelta tulevilta asiakkailta tarvitaan erillinen TE-toimiston lausunto ennen alkukartoitusta ja asiakkaiden kanssa käytetään tulkkauspalveluita asiakaspalvelutilanteessa. Nämä asiat pitkittävät palveluprosessia. Asiakasta velvoittava kutsu suunnitelman laatimiseen tulee toimittaa kutsukirjeenä ja postin kulkuun tulee varata aikaa vähintään viikko. Lainsäädännön tulee mahdollistaa esitystä laajempi tarkoituksenmukaisuusharkinta alkuhaastatteluun kutsumisessa. Viiden päivän määräaikaa on mahdoton.

Esitetty työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja koskeva määrällinen velvoite johtaa siihen, että viranomaistoiminnan painopiste siirtyy työnhakija-asiakkaan palvelemisesta hallinnollisten suoritteiden toteutumisen varmistamiseen. Asiakkaiden henkilökohtainen kasvokkain tehtävä kohtaaminen lisää työllistymistä parhaiten. Työnhakukeskusteluja on paljon alkuvaiheessa, joten ne tultaisiin toteuttamaan puhelimitse tai etäyhteydellä. Se ei ole tehokas tapa hoitaa asiakkaan asioita, vaan mahdollisuus riittävään henkilökohtaiseen tukeen on turvattava.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua vain työttömyysetuutta saaviin työttömiin

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä.

Painopiste edellä tarkoitetuissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi työnvälitystoimissa. Työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää keskustelua, jotka kaikki tulisi järjestää ensisijaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa kuukautta ennen palvelun loppumista on ylimitoitettua viranomaistoimintaa. Jos työnvälitystoimintaa haluttaisiin tehostaa työnhakijan ollessa

palvelussa, työnhakijalle voisi hankkia esimerkiksi ostopalveluna työhön valmentajan palvelut korvaamaan kyseiset kolme keskustelua. Jos työnhakija päätyy takaisin työnhakijaksi niin, tällöin järjestettäisiin työnhakukeskustelu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työnhakijalle lähetettävä kirjallinen muistutus on tarkoitukseltaan oikeansuuntainen toimi. Muistuttaminen tulisi voida toteuttaa digitaalisesti ja automatisoidusti. Ensisijassa työnhakijan ymmärrys omasta tilanteestaan tulee varmistaa mahdollistamalla henkilökohtaiseen neuvontaan riittävät resurssit.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esitysluonnoksen työnhakuvelvoite on mittava ja sen toteuttaminen vaatii työnhakijalta paljon ylimääräistäkin paikkojen hakemista, mahdollisesti jopa koulutustaan tai osaamistaan vastaamattomiin tehtäviin. Lähtökohtaisesti, kun mitataan määrää eikä laatua, syntyy työmarkkinoille tilanne, jossa yrityksiin ja työnantajille tulee paljon hakemuksia myös henkilöiltä, joilla ei ole riittävää osaamista tai motivaatiota tehtävien vastaanottamiseen. Lisäksi työnhaun seuraaminen lisää viranomaistyötä ja on lähes mahdoton toteuttaa, sillä työnantajalla ei ole velvollisuutta välittää hakijatietoa TE-viranomaiselle. Muutoksella voi olla merkittäviä vaikutuksia TE-palvelujen maineeseen ja tämä voi jopa vaikeuttaa työnhakijoiden työllistymistä.

Koska kielitaito on työmarkkinoilla merkittävä yksilön työllistyvyyttä määrittävä tekijä, olisi lakitekstiin syytä kirjata myös kielitaidon puute perusteeksi työnhakuvelvollisuuden alentamiseen tai asettamatta jättämiseen. Työnhakuvelvollisuutta on voitava alentaa myös niiltä työnhakijoilta, joiden työ- ja toimintakyky on tosiasiallisesti alentunut merkittävästi mutta ilman, että toimeentulotukilain 2 a §:n 1 momentin 4 kohdan edellytykset täyttyvät sekä työnhakijoilta, joilla ei ole kokonaan verkossa tapahtuvaan työnhakuun tarvittavia digitaalisia taitoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyöntekijöiden osalta on otettava huomioon, että joukossa on osatyökykyisiä henkilöitä tai muita tilanteita, joissa ei ole tarkoituksenmukaista hakea kokoaikatyötä (osa-aikaeläkkeellä olevat) mutta toisaalta paljon myös niitä, jotka tosiasiallisesti eivät hae kokoaikatyötä. Osa-aikatyötä tekevissä olisi kuitenkin merkittävä potentiaali kokoaikaisiin työsuhteisiin ja kokoaikaisen työn tarjoamista tulisi tehostaa. Jo 4 tunnin viikkotyötä tekevät henkilöt koodataan työssä oleviksi ja siten jääneet ehkä työnvälitystoimien ulkopuolelle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aikana ja työvoimakoulutuksen aikana tulisi olla asiakkaan tilanteen mukaan harkittava asia. Esimerkiksi ensimmäistä ammatillista tutkintoaan suorittavan ei tarvitsisi hakea työtä. Jos henkilö on tutkintoon johtavassa omaehtoisessa koulutuksessa ja asiakkaan työllistyvyysedellytysten vahvistaminen selkeästi edellyttää lisäosaamista, asiakkaan pitkän aikavälin työmarkkinavalmiuksien ja työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisempaa olisi, että hän suorittaisi opinnot loppuun ja hankkisi koulutuksessa tarjottavan osaamisen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Ei lausuttavaa

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Työttömien työnhakijoiden pää- ja sivutoimista opiskelua ja yrittäjyyttä ei tutkita. Kun toiminta muuttuu sivutoimisesta päätoimiseksi, eikä sitä ilmoiteta, niin opiskelijoita ja yrittäjiä voi olla pidempään työttöminä työnhakijoina kuin esitysluonnoksessa ilmoitetut ajat. Tästä syntyy ylimääräisiä kustannuksia valtiolle ja kunnalle.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mikä asettaa työnhakijan nykyistä haavoittuvaisempaan asemaan. Jos työnhakija ei ymmärrä kokonaisuutta, johon kuuluu työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja, voi tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta. Myös työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeuksien hahmottaminen voi olla työnhakijalle vaikeaa.

Haavoittuvammat kohderyhmät ovat tällä hetkellä työllisyyden kuntakokeiluissa. Tämä on huomioitava resurssien suuntaamisessa kokeilualueille, joissa neuvontavastuu muutoksesta lisääntyy merkittävästi.

Esityksessä tulisi pyrkiä korjaamaan työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvä epäkohta, joka asettaa työllisyyden kuntakokeilujen itse asiakkaalle hankkimat palvelut eri asemaan kuin ELY-keskuksen kautta hankitut palvelut. Asiakas saatetaan monissa tapauksissa velvoittaa kokeilun hankkimaan palveluun suunnitelmalla, joten palvelu rinnastuu tosiasiallisesti työllistymistä edistävään JTYP-lain mukaiseen palveluun. Vaikka kyse on laajemmasta kysymyksestä, eikä se liity vain esitettyyn työvoimapalvelumalliin, ongelmaan tulisi hakea ratkaisua.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Uudistus haastaa kokeilulain tavoitteet. Kuntia ei voida edellyttää resursoimaan omalla kustannuksellaan uudistuksesta aiheutuvia kuluja. Kustannukset on kompensoitava kunnille täysimääräisesti. Mikäli kunnassa joudutaan toimimaan puutteellisilla resursseilla, niin ne vaikeuttavat kunnassa toiminnan kehittämistä paikalliseen tarpeeseen ja asiakkaiden yksilöllisten polkujen tekemistä.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Lain kohta ”Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei se asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen

pyytäessä” on edelleen hieman epäselvästi kirjoitettu. Tarkoitetaanko, että suunnitelman päivittäminen kokonaisuudessaan on ilmeisen tarpeetonta vai ainoastaan asiakkaan sitä pyytäessä?

TYPin asiakkaiden palveluprosessi aloitetaan kartoitusjaksolla, jonka aikana selvitetään asiakkaan kanssa hänen ammatillista osaamistaan, työllistymiseen vaikuttavaa sosiaalista tilannetta sekä työ- ja toimintakykyä. Tämän kartoitusvaiheen aikana asiakkaalle tehdään palvelutarvearvio ja monialainen työllistymissuunnitelma. Palvelutarpeen arvioinnin tarkentamiseksi asiakas ohjataan usein terveystarkastuksiin ja/tai työllistymistä edistäviin palveluihin.

Monialaisen yhteispalvelun prosessit ovat pitkiä. Alussa asiakasta voidaan kontaktoida viikoittain, jotta löydetään oikea palvelu, jolla aloitetaan asiakkaan palveluprosessi. On tarpeetonta päivittää suunnitelmaa kesken voimassa olevan suunnitelman. Lain kohdan sisältö tulisi olla, että suunnitelma päivitetään tarvittaessa tai viimeistään kuuden kuukauden välein, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Asiakas on voinut vasta aloittaa työllistymistä edistävän palvelun, eikä ole vielä tietoa sen vaikutuksesta. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää kuntouttavaa työtoimintaa, tilanne harvoin muuttuu kolmessa kuukaudessa. Työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja on hyvä käydä palvelun aikana yhdessä yhteistyötahojen ja palveluntuottajien kanssa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Ehdotettu malli edellyttää suuria lisäyksiä henkilöresursseihin. On huomioitava, että uusien työntekijöiden rekrytoiminen on työllistävää ja kestää useita kuukausia. Rekrytoinnissa on odotettavissa haasteita alan osaavan työvoiman niukkuuden vuoksi. Perehdyttäminen kestää useita viikkoja, ennen kuin voidaan aloittaa varsinainen asiakastyö. Myös vanhoille työntekijöille tulee paljon uutta opittavaa ja heidän täytyy osallistua uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Resurssilaskelmaan tulee huomioida pitkät lomat ja muut poissaolot.

Asiakkaille tarvitaan paljon uusia palveluita. Palvelut täytyy kilpailuttaa hyvissä ajoin ennen lain voimaan tuloa, jotta palvelut ja prosessit olisivat valmiina, kun asiakkaita kontaktoidaan. Palvelujen hankintaan on osoitettava riittävät määrärahat. Työnhakijan palveluprosessia tukevien tietojärjestelmämuutosten tulee olla valmiita hyvissä ajoin ennen palvelumallin muutosta, mikä ei tällä hetkellä näytä realistiselta. Haastattelutyyppien toteutukseen ja työnhakijan työnhakuvelvoitteeseen liittyvää tilannetietoa ei voi ylläpitää nykyisenkaltaisilla tämänhetkisessä järjestelmässä tehtävillä muistilistavienneillä esitettyjen henkilöstöresurssien puitteissa. Esityksen tavoitteiden toteutumisen mahdollistamiseksi työhallinnon uuden asiakastietojärjestelmän yhteyteen on rakennettava myös TYPPI-järjestelmän seuraaja, johon myös Kela ja sosiaali- ja terveyspalvelut saavat näkyvyyden niiden asiakkaiden osalta, joiden osalta on todettu monialaisen yhteispalvelun tarve.

Tietosuojaan liittyvät ongelmat tulisi ratkaista ja myös rekisterinpitäjään liittyvät velvollisuudet tulisi valmistella huolellisesti ennen uudistusta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Kuntien itsehallinnollinen rooli on huomioitava osana työllisyyden kuntakokeiluja ja kuntien sitoutumista kokeiluihin vuoden 2019 hakemusten mukaisesti.

Muuta lausuttavaa?

Voimassa olevan kokeilulain 17 §:n tiedonsaantioikeutta koskevassa pykälässä (viittaus JTYPL 12 luvun 6 §) ei huomioida lainkaan muita kuin lakisääteisiä palveluita. Kyseistä tiedonvaihtosäännöstä on välttämätöntä muuttaa. Työllisyyspalveluissa on tunnistettu tilanteita, joissa henkilötietojen käsittely ei ole välttämätöntä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, mutta tietyn palvelun tuottaminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman henkilötietojen käsittelyä. Nykytilanteessa kuntien työllisyyspalvelut on pyytänyt asiakkaalta (rekisteröidyltä) suostumuksen sellaisiin palveluihin ohjaamiseen, jotka eivät ole välttämättömiä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Suostumusta ei yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kuitenkaan pidetä oikeudellisesti pätevänä perusteena henkilötietojen käsittelylle tilanteessa, jossa rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välillä vallitsee epäsuhta.

Kynnystä ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien pääsyä eläkkeelle tulee madaltaa, sillä melko suurella osalla useita vuosia työtoiminnassa olleiden työkykyisyys on siinä määrin heikentynyt, että esityksen mukaiset aktiivisetkaan toimenpiteet eivät enää johda työllistymiseen.

Rönni Kaija
Parkanon kaupunki

Kansaneläkelaitos

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Esityksen tarkoitusta uudistaa työttömien palveluita siten, että työnhakijalle tarjotaan aikaisempaa yksilöllisempää palvelua ja tukea, on pidettävä tärkeänä ja tarkoituksenmukaisena. Tämän voidaan osaltaan katsoa tukevan työnhakijoiden ohjautumista heille sopiviin palveluihin ja etuuksiin ja estävän asiakkaan ajautumista esimerkiksi pelkästään pitkäaikaisesti toimeentulotuen varaan. Lausuttavana olevassa esityksessä esitetään muutoksia palvelun ydinprosessiin. On kuitenkin huomattava, että tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään ei esityksessä ehdoteta muutoksia.

Toiminnan vaikuttavuuden kannalta keskeistä olisi varmistaa, että työ- ja toimintakyvyltään syystä tai toisesta rajoittuneet asiakkaat tai esimerkiksi nuoret eivät sulkeudu pois työttömyysturvan piiristä jo työnhaun alkuvaiheessa lisääntyneiden velvoitteiden vuoksi. Käytännössä tulisi myös varmistaa, että asiakkaiden olisi mahdollista tosiasiallisesti päästä esimerkiksi työkykyä selvittäviin tutkimuksiin, joiden kautta asiakkaalle voidaan tarjota hänen työ-ja toimintakykyään vastaava ensisijainen etuus tai palvelu. Nykyisellään on ryhmä asiakkaita, jotka ovat pitkäaikaisesti yksinomaan toimeentulotuella sen vuoksi, ettei terveydentilaa tai toimintakykyä ole saatu selvitettyä asianmukaisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksellä saattaa olla jossain määrin vaikutuksia toimeentulotuen kustannuksiin lisäävästi niissä tilanteissa, joissa asiakas jo työnhaun alkuvaiheessa laiminlyö työnhakijan velvollisuuksiaan siten, että niillä on vaikutusta työttömyysetuuden saamisedellytyksiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Toimeentulotukilainsäädännöllä on yhteys työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään. Sen vuoksi seuraamuksiin tehtävillä muutoksilla on vaikutusta välillisesti myös Kelan toimintaan perustoimeentulotuen toimeenpanossa. Asiakkaalla on oikeus toimeentulotukeen, jos hän ei esimerkiksi toimeentulotukeen nähden ensisijaisella työttömyysturvalla kykene turvaamaan elantoaan. Toimeentulotukilain 2 a § ja 10 §:n mukaisissa tilanteissa asiakkaan perustoimeentulotuen perusosaa voidaan kuitenkin alentaa, jos hän ei esimerkiksi ilmoittaudu työmarkkinoiden käytettävissä olevaksi työttömäksi työnhakijaksi, ei pidä työnhakuaan voimassa, kieltäytyy perusteetta esimerkiksi hänelle tarjotusta työstä, aktivointisuunnitelman laatimisesta tai kuntouttavasta työtoiminnasta. Toimeentulotukilain viimesijaisuus huomioiden Kela pitää tarkoituksenmukaisena, että työttömyysturvan kulloinenkin seuraamusjärjestelmä olisi yhdenmukainen toimeentulotukilain 2 a §:n ja 10 §:n alentamisen kriteerien kanssa siten, että työttömyysturvassa sanktioidun toiminnan perusteella olisi mahdollista alentaa harkinnalla tarvittaessa myös perusosaa. Muunlainen ratkaisu aiheuttaa tulkintaongelmia toimeentulotuen toimeenpanossa ja asiakkaan kannustin turvata elantonsa työttömyysturvan tai työllistymisen kautta heikkenee, jos hän voi siirtyä työttömyysturvan epäämisen vuoksi toimeentulotuen asiakkaaksi ilman mahdollisuutta harkita sanktioita . Vaikuttaisi siltä, että esimerkiksi esitykseen sisältyvän uuden työnhakuvelvoitteen laiminlyönti ei olisi seikka, jonka nojalla hakijan toimeentulotuen perusosaa voitaisiin toimeentulotukilain 10 § perusteella alentaa. On tärkeää, että asiakas pysyy ensisijaisen järjestelmän piirissä ja on siten oikeutettu tarvitsemiinsa palveluihin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Nykyistä yksilöllisempi palvelutarpeen arvio ja ohjaus työnhaun alkuvaiheessa, lyhyemmät korvauksettomat määräajat sekä työnhakijan muistuttaminen työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä ennen työttömyysturvaseuraamuksen asettamista voivat osaltaan vähentää tarvetta toimeentulotuen hakemiselle. Toisaalta esityksen lähtökohtana on kuitenkin henkilökohtainen ja paikan päällä tapahtuva varsin tiivistahtinen asiointi. Tämä voi olla seikka, jonka vuoksi toimintakyvyltään rajoittuneet tai erilaisista elämänhallinnan ongelmista kärsivät asiakkaat menettävät oikeuden työttömyysturvaan jo varsin lyhyen ajan kuluessa.

Esityksen mukaan lähtökohdaksi on otettu se, ettei TE-hallinnon asiakkaalle matkakuluja, joita työnhakijalle aiheutuu asioinnista työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan toimipaikassa, lähtökohtaisesti korvata. Ottaen huomioon, että asioinnin laiminlyönnit on sanktioitu, tulisi yhdenvertaisuuden ohella ottaa huomioon hakijan taloudellisen tilanteen asettamat mahdolliset käytännön esteet saapua henkilökohtaisesti haastatteluihin esimerkiksi silloin, kun matkat ovat erityisen pitkiä ja julkinen liikenne heikkoa.

Esityksen mukaan asiakkaan palvelutarpeen arviointia tarkennettaisiin esimerkiksi hankkimalla työnhakijalle työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja sekä muita asiantuntija-arviointeja. Esityksessä todetaan, että työnhakijan työ- ja toimintakykyä voitaisiin tarvittaessa arvioida yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa. Vastaavasti työnhakijan osaamisen kehittämiseen liittyvää yhteistyötä voitaisiin tehdä koulutuspalvelujen tuottajien kanssa. Kelan näkemyksen mukaan osatyökykyisen työttömän kohdalla tulisi palvelutarpeen arvioinnissa koota tiedot asiakkaan työkyvystä ja sitä rajoittavista tekijöistä aiempien tutkimusten, kuntoutus -ja työllistymistoimenpiteiden kautta. Ennen kuin TE-asiantuntija lähettää asiakkaan uusiin tutkimuksiin tai arviointeihin, tulisi TE-toimiston konsultoida sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuspalvelujen tuottajien lisäksi myös esimerkiksi Kelan kuntoutusasiantuntijaa. Näin prosessissa toteutettaisiin monialaista ja tiivistä yhteistyötä asiakkaan hyväksi.

Esityksessä ei ole määritelty, mitä kuntoutuksella tarkoitetaan, mikä voi aiheuttaa hankaluuksia lain soveltamisessa. Kuntouksen järjestäjätahoja on monia ja kuntoutuspalvelut ovat sisällöltään ja kestoltaan erilaisia.

JTYPL 2 luvun 6 §:ssä säädettäisiin, että 5 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua täydentävää työnhakukeskustelua ei järjestetä, jos työnhakija on esimerkiksi arviolta yli kuukauden kestävässä kuntoutuksessa. Toisaalta 2 luvun 5 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan henkilöasiakkaalle järjestetään täydentäviä työnhakukeskusteluja tämän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla. Kelan näkemyksen mukaan täydentävät työnhakukeskustelut voisivat monessa tilanteessa olla hyödyllisiä myös yli kuukauden kestävässä kuntoutuksessa oleville. Siten Kela pitää tärkeänä, että heille myös tosiasiallisesti järjestetään 2 luvun 5 §:n 2 momentin 4 kohdan mahdollistamia täydentäviä työnhakukeskusteluja silloin, kun heidän palvelutarpeensa sitä edellyttää. Tämä edellyttää riittävää resursointia.

Esityksen mukaan kuukautta ennen kuntoutuksen arvioitua päättymistä työnhakija kutsuttaisiin työnhakukeskusteluun ja kahteen täydentävään työnhakukeskusteluun. Tarkoituksena on, että työnhakijalla olisi mahdollisuus löytää työtä ja tieto alkavasta työstä jo ennen kuntoutuksen päättymistä tai hyvin pian sen jälkeen. Kelan näkemyksen mukaan työnhakukeskusteluja tulisi tarvittaessa järjestää asiakkaalle jo aiemmin kuntoutuksen aikana. Työnhakukeskusteluissa voitaisiin käydä läpi kuntoutusprosessin edistymistä sekä selvittää, millä työllistymistä edistävillä palveluilla tuettaisiin asiakasta kuntoutuksen lisäksi kohti työelämää.

Aina ei ole täysin yksiselitteistä, mikä kuntoutuksen kesto on. Esimerkiksi Kelan ammatillisen kuntoutuksen kokonaisuus voi koostua useista palveluista. Esityksestä tulisi käydä ilmi, lasketaanko näiden palveluiden kestot tuolloin yhteen ja miten kuntoutuksen kestoa arvioidaan tilanteessa, jossa asiakas osallistuu jaksotettuun ammatillisen kuntoutuksen palveluun, jossa palvelun kokonaiskesto on esimerkiksi puoli vuotta mutta eri jaksojen välissä on vaikkapa kahden viikon taukoja. On myös palveluita, joissa varsinainen palvelu on jo toteutettu, mutta palvelun seurantavaihe on vasta useamman kuukauden jälkeen. Niin ikään esityksestä tulisi käydä ilmi, miten JTYPL:n säännöstä sovelletaan tilanteessa, jossa asiakas käy kuntoutuspsykoterapiassa tai muussa terapiassa kerran viikossa vuoden ajan. Kelan näkemyksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että eri tahojen palveluja toteutettaisiin limittäin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Lähtökohtaisesti työnhakuvelvoitteen nykyistä konkreettisempaa määrittelyä voidaan pitää kannatettavana. Ehdotettujen muutosten myötä työnhakuvelvollisuus ja siten työttömyysetuuden vastikkeellisuus kohdistuisivat työnhakijoihin aiempaa yhdenmukaisemmin.

Esityksen mukaan lähtökohtana olevaa työnhakuvelvollisuutta olisi mahdollista poikkeuksellisesti alentaa yksilöllisen harkinnan perusteella. Lisäksi joissakin tilanteissa työnhakuvelvollisuus olisi suoraan lain nojalla vähäisempi tai sitä ei asetettaisi lainkaan. On kannatettavaa, että työnhakuvelvollisuus ei ole liian kaavamainen vaan työnhakijoiden yksilölliset tilanteet pyritään ottamaan huomioon työnhakuvelvoitetta asetettaessa. Lukuisista työnhakuvelvoitetta koskevista poikkeuksista toisaalta seuraa, että työnhakijan hakuvelvollisuus voi vaihdella työnhaun aikana useastikin esimerkiksi osa-aikatyön alkamisen ja päättymisen myötä tai sen mukaan, osallistuuko työnhakija työllistymistä edistäviin palveluihin. Vastikkeellisuuden toteutumisen ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta on välttämätöntä, että työnhakija on tietoinen kulloisistakin velvoitteistaan. Siten on tärkeää, että työnhakijaa informoidaan kattavasti ja selkeästi muun muassa henkilökohtaisten tapaamisten yhteydessä.

Esityksen mukaan määrällistä työnhakuvelvollisuutta voitaisiin alentaa, jos arvioitaisiin, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen tarkastelujakson aikana ole mahdollista. Arviossa otettaisiin työnhakijaan liittyvistä seikoista huomioon henkilön työkokemus, koulutus ja muu osaaminen sekä työkyky ja työnha- kijalla mahdollisesti oleva työttömyysturvalaissa tarkoitettu ammattitaitosuoja. Näiden seikkojen vaikutusta työnhakumahdollisuuksiin arvioitaisiin suhteessa työmarkkinatilanteeseen. Kelan näkemyksen mukaan on hyvä, että asiakkaan työkyky huomioidaan osana määrällistä työnhakuvelvollisuutta.

Jos henkilö osallistuu yli kuukauden kestävään kuntoutukseen, asetettaisiin hänelle työnhakuvelvollisuus vasta kuukautta ennen kuntoutuksen arvioitua päättymistä. Tämä on Kelan näkemyksen mukaan hyvä asia silloin, kun kyseessä on esimerkiksi ammatillisessa kuntoutuksessa olevasta. Huomioitava on kuitenkin, että koska kuntoutusta ei ole määritelty esityksessä, tämä voi lain tulkinnassa johtaa siihen tilanteeseen, että pitkäkestoisesti esim. kuntoutuspsykoterapiaa tai fysioterapiaa saavan henkilön osalta ei myöskään ole määrällistä työnakuvelvoitetta. Onko tämä ollut esityksen tarkoitus?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Seuraamusten porrastamista ja muistutuksen käyttöönottoa voidaan pitää kannatettavina ehdotuksina.

Kuten esityksessä on todettu, työttömyysturvaseuraamusten määrän mahdollinen kasvu lisäisi myös työttömyysetuuden maksajien työtä. Työtä aiheutuisi sekä seuraamuksia koskevien päätösten antamisesta, että mahdollisten seuraamuksia koskevien valitusasioiden käsittelystä. Työmäärän lisäys ei kuitenkaan todennäköisesti ole merkittävä, koska seuraamusten johdosta annettavat päätökset perustuvat työvoimaviranomaisen sitovaan lausuntoon eikä niihin liity etuuden maksajan suorittamaa harkintaa.

Myös muutoksen valmisteluvaihe edellyttää etuuden maksajilta muun muassa tietojärjestelmätyötä sekä uusien päätösfraasien suunnittelua.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Nyt valmistellulla esityksellä ja sen työttömyysturvalain 2 a luvun 9 § ja 10 § uusilla pykälillä vaikuttaisi olevan vaikutusta siihen, miten nopeasti asiakkaan moitittavasta menettelystä tai kieltäytymisestä tulisi tieto Kelaan.

Esityksen mukaan työnhakijan menettelyä tarkasteltaisiin 12 kuukauden ajalta kulloinkin viimeisimmästä laiminlyönnistä tai vastaavasta menettelystä taakse päin lukien. Esimerkiksi tilanteessa, jossa työnhakija on laiminlyönyt hakea työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla tammikuussa, maaliskuussa ja seuraavan vuoden helmikuussa, kyse olisi pykäliä sovellettaessa ja menettelyn toistuvuutta arvioitaessa tammikuussa ensimmäisestä laiminlyönnistä ja maaliskuussa toisesta laiminlyönnistä. Seuraavan vuoden helmikuussa tapahtunut laiminlyönti olisi myöskin toinen laiminlyönti 12 kuukauden kuluessa. Jos työnhakija olisi menetellyt kahdesti 12 kuukauden aikana pykälässä tarkoitetulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi, onko hänellä ollut pätevä syy menettelyynsä. Molemmat menettelyt selvitettäisiin kerralla. Jos työnhakijalla ei ole ollut pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin viisi työttömyysetuuden maksupäivää eli pykälässä mainittu seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika. Tämä vastaa viittä työttömyysetuuden maksupäivää. Lopputulos edellä tarkoitetussa asian selvittämisessä saattaisi olla myös sellainen, että työnhakijalla on ollut pätevä syy toiseen laiminlyöntiin, mutta ei toiseen. Tällöin menettely ei olisi säännöksessä tarkoitetulla tavalla toistuvaa eikä korvauksetonta määräaikaa asetettaisi. Koska menettely ei vaikuttaisi oikeuteen saada työttömyysetuutta, asiasta ei annettaisi työvoimapoliittista lausuntoa eikä valituskelpoista päätöstä. Työnhakijalle tulisi kuitenkin ilmoittaa muulla soveltuvalla tavalla asian käsittelyn päättymisestä. Lausunto ja päätös annettaisiin vasta, jos menettely myöhemmin jatkuisi ja vaikuttaisi työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen.

Perustoimeentulotuen alentamisen edellytykset ovat kytköksissä toimeentulotukilain 2 a §:ssä säädettyyn asiakkaan velvollisuuteen olla työttömänä työnhakijana sekä lain 10 §:ssä säädettyihin asiakkaan kieltäytymisiin tai laiminlyönteihin. Perusosaa on mahdollista alentaa enintään 40 prosenttia jos moitittava toiminta tai kieltäytyminen on toistuvaa. Alentaminen voi olla toimeentulotukilain mukaan olla kestoltaan enintään kaksi kuukautta kerrallaan kieltäytymisestä tai laiminlyönnistä lukien.

Tämän vuoksi perustoimeentulotuen alentamisharkinnan osalta on tarpeen saada tietoa mahdollisimman reaaliaikaisesti asiakkaan työnhaun ajankohtaisesta tilanteesta ja alentamisen perusteena olevasta mahdollisesta moitittavasta menettelystä tai kieltäytymisestä myös niissä tilanteissa, kun toiminnalla ei ole ollut vaikutusta työttömyysetuuden saamiseen esimerkiksi jo aikaisemmin asetetun työssäolovelvoitteen vuoksi. Koska kaikissa tapauksissa Kela ei nykyisinkään saa kyseisiä tietoja esimerkiksi työvoimapoliittisella lausunnolla, joudutaan ratkaisutoiminnasta olemaan merkittävissä määrin yhteydessä te-hallinnon puhelinpalveluun. Takautuvasti tehtävän

arvion voidaan arvioida entisestään hankaloittavan toimeentulotuen alentamisharkintaa erityisesti moitittavan toiminnan toistuvuutta arvioitaessa.

Nyt valmistellun työttömyysturvalain 2 a luvun 9 § pykälän 12 kohdan mukaan monialaiseen yhteistyöpalveluun ohjatun työnhakijan, jolle ei asetettu työnhakuvelvollisuutta tulisi työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä noudattaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa muidenkin kuin välittömästi työnhakuun ja työllistymiseen liittyvien toimien osalta. Säännöskohtaisissa perusteluissa kuitenkin todetaan, että kyseistä säännöstä ei sovellettaisi erilaisiin kuntoutustoimiin. Kelan näkemyksen mukaan tämä tulisi todeta pykälätasolla.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Ristimäki Antti
Kansaneläkelaitos - Etuuspalvelujen lakiyksikkö, toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskus

Sotkamon kunta

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Sotkamon kunta kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta esittää näkemyksensä valmisteilla olevaan työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaan lainsäädännölliseen luonnokseen. Sotkamon kunta pitää positiivisena asiana sitä, että työnhakijoille tarjottaisiin nykyistä enemmän henkilökohtaista, kasvokkain tapahtuvaa ohjausta ja palvelua. Ohjauksellista työtä ei tulisi kuitenkaan vaikeuttaa ja heikentää lisäämällä entisestään tarkasti määriteltyjä useita erilaisia toimintamalleja, aikatauluja sekä byrokratiaa.

Jäljempänä esitetyt kommentit on pääosin koottu yhteistyössä Sotkamon kunnan ja Kajaanin kaupungin toimesta. Lausunnot ovat molemmilta tahoilta siten samansisältöiset. Yleisesti voimme todeta, että esityksen tekstissä olisi selkeämpää puhua työvoimahallinnon viranomaistahosta/järjestäjästä, kuin viitata pelkästään toimijana työ- ja elinkeinotoimistoon. Palveluita ollaan siirtämässä kunnille, jolloin kuntien tulisi näkyä myös esityksessä vahvemmin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Jotta toimenpiteet voitaisiin toteuttaa esityksen mukaisesti, ensisijaisesti tulisi satsata valtion puolelta henkilöstöresurssien lisäämiseen. Esitys vaatii huomattavasti enemmän henkilöresursseja, kuin mitä siihen ollaan nyt panostamassa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksessä todetaan: ”Laskennallisesti arvioituna annettavien työvoimapoliittisten lausuntojen määrä ei kasvaisi merkittävästi. Tarkempaa arviota ei ole mahdollista tehdä, koska kyse on työnhakijoiden käyttäytymiseen liittyvästä vaikutuksesta, johon liittyy sekä työttömyysturvaseuraamusten kohtuullistaminen ja nykyistä useammin toistuvat velvollisuudet, että toisaalta lähtökohtaisesti vapaus valita haettavat työmahdollisuudet ja työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tarjoama tuki.”

Todellisuudessa uudet monivaiheiset toimenpiteet lisäisi merkittävästi lausuntojen määrää ja vie entisestään aikaa ohjaus- ja valmennus työltä sekä työnantajien kanssa tehtävältä yhteistyöltä.

Lisäksi esityksessä todetaan: ”Yhden työttömyysturvaseuraamusta koskevan asian ratkaisemiseen ja sitä koskevan työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen kuluu aikaa arviolta noin 20 minuuttia. Arvio sisältää asiaan liittyvien tietojen tarkistamisen, työnhakijan antamaan selvitykseen tutustumisen, mahdollisen lisäselvityspyynnön tekemisen ja sen myöhemmän käsittelemisen sekä asian ratkaisemisen ja työvoimapoliittisen lausunnon perustelujen kirjoittamisen.”

Todellisuudessa tietojen tarkistamiseen ja asiakkaan tilanteeseen tutustumiseen menee paljon enemmän aikaa kuin esityksessä arvioitu 20 minuuttia. Lausuntoja ja selvityksiä tehdään jo nykytilanteessakin useita päivässä, ja työaika ei tahdo riittää ohjaus- ja yritysyhteistyölle, jota esityksellä vahvasti tavoitellaan. Eniten aikaa kuluu asiakkaan työttömyysturvan selvittelyyn. Uudet lisävelvoitteet tuovat yhä enemmän tätä selvitystyötä.

Ehdotetun lain kaltainen toiminta ja sen noudattaminen edellyttäisi sitä, että asiakasmäärät olisivat todella pienet per viranhaltija. Yhdellä työntekijällä voisi korkeintaan olla 30-40 asiakasta yhtä aikaa Tanskan mallin mukaisesti (tällä hetkellä esim. Kainuussa 100-350 asiakasta per virkailija). Jotta tavoiteltua mallia olisi mahdollisuus toteuttaa, vaatii se huomattavasti enemmän lisäresursseja. Rahoitus niihin tulee tulla kuntien sijaan valtiolta. Nykyiset ehdotetut lisäresurssit eivät tule riittämään alueellamme mallin toteuttamiseksi, vaan tarvitsisimme vähintään 50 henkilötyövuotta lisää, jotta asiakasmäärät olisivat edellä mainitut Tanskan mallin mukaiset.

Esityksen mukaan: ”Nykyisiä työnhakuun ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi. Lisäksi itse aiheutettuun työsuhteen päättymiseen ja varmasta työpaikasta kieltäytymiseen liittyvien korvauksettomien määräaikojen kestoja lyhennettäisiin eikä näistä syistä asetettuja korvauksettomia määräaikoja otettaisi enää huomioon

arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta. Viimeksi mainittu tarkoittaa sitä, että asetettavien työssäolovelvoitteiden määrä vähenisi.”

Työllistymistä edistävistä palveluista kieltäytyessä tai toistuvasti moitittavasta menettelystä palvelun keskeytymiseksi tulisi sanktioida edelleen. Meillä on edelleen asiakkaita, jotka ovat täysin työkykyisiä, mutta eivät halua edistettävän avoimille työmarkkinoille.

Esityksessä todetaan: ”Työ- ja elinkeinotoimiston ja kuntien työmäärä kasvaisi edellä mainittua enemmän, jos työnhakijat ilmoittaisivat työllistymissuunnitelman toteuttamisesta merkittävässä määrin muulla tavalla kuin verkkopalvelun kautta. ”

Todellisuudessa meillä on paljon asiakkaita, jotka eivät asioi verkossa lainkaan. Heiltä puuttuu joko mahdollisuudet taikka taidot verkossa asioimiseen. Etenkin vieraskieliset ja heikoimmassa asemassa olevat asiakkaat asioivat kasvotusten, koska eivät omista pankkitunnuksia, saati laitteita, joilla verkkoasiointi onnistuisi. Tämä esitys rikkoo asiakkaiden yhdenvertaisuutta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitetyt vaikutukset työllisyyteen tulee täysin riippumaan henkilöstöresursseista työllisyyspalveluissa, työpaikkojen ja tosiasiallisesti työkykyisten henkilöiden määrästä ja mahdollisuudesta panostaa ohjaus- ja valmennustyöhön sekä työnantajien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Työllisyyspalveluissa pitäisi päästä työttömyyden hoidosta enemmän työllisyyden hoitoon. Tämä edellyttäisi mm. vahvempaa yhteistyötä työnantajien kanssa, työttömän työnhakijan uudelleen määrittelyä, vahvempaa vastuun ja yhteistyön jakautumista sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa sekä sosiaaliturvan uudistusta samanaikaisesti.

Tällä hetkellä työllisyyspalveluissa työnhakijoina on paljon työttömiä työnhakijoita, joilla ei tosiasiallisesti ole mitään edellytyksiä työllistymiseen määräaikaisesti tai kokonaan. Kohtaanto-ongelma on todellinen ja työttömyystilastot eivät kuvaa todellista työnhakijoiden tilannetta. Työkyvyttömien asiakkaiden asiakkuus ja palvelut kuuluisi työllisyyspalveluiden sijaan joko kokonaan tai määräaikaisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin, ja näiden asiakkaiden tulisi sitä kautta saada erilaisia kuntoutuksellisia palveluita tuekseen. Lisäksi toimeentulona heillä tulisi olla muu kuin työttömyysetuus.

Tällä hetkellä työnhakijana oloa edellytetään jopa toimeentulotuen saamiseksi, vaikka henkilö ei ole työllistämistä edistävien palveluin autettavissa. Asiakkaat joutuvat sosiaaliturvansa vuoksi asioimaan eri viranomaisten luona ja eri viranomaiset tekevät paljon päällekkäistä työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä esitetään: ”Työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunta järjestäisi henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton (alkuhaastattelun) työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta.”

Esitys vaatii aika paljon lisäresurssia, jos alkuhaastattelu tulisi tehdä viiden päivän kuluessa. Nykyinen kaksi viikkoakin on joillakin alueilla haasteellista, jos on henkilöstövajetta.

Lisäksi esityksessä esitetään: ”Alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön. Alkuhaastattelussa arvioitaisiin työnhakijan palvelutarve ja laadittaisiin työllistymissuunnitelma. Palvelujen osalta olisi keskeistä, että työnhakija ohjattaisiin jo alkuhaastattelussa tarvittaessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin, jos se on mahdollista”.

Asiakkaan todellista palvelutarvetta on usein mahdoton arvioida yhdellä käyntikerralla. Usein tarvitaan useampi tapaaminen ja laajemman monialaisen verkoston yhteistyö, jotta palvelutarpeen arvio on tehty kokonaisuudessaan. Esitetyt työttömyysturvatehtävät, johon aiemmin viitataan, vie nimenomaan aikaa tältä esitetyltä ohjaustyöltä. Yleisesti ottaen tarvitaanko tiukkoja aikamääreitä? Eikö asiakkaan palvelutarve ole se, mikä määrittelee, kuinka usein asiakasta tavataan?

Esityksissä työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut kohdassa rajataan lomautetut pois. Miksi lomautetut olisivat eri asemassa suhteessa muihin työttömiin työnhakijoihin?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Nykyisellään työttömyysturvan saaminen edellyttää kokoaikatyön hakemista, joten myös osa-aikatyössä olevalta täytyy vaatia kokoaikatyön hakemisen velvollisuutta.

Työnhakija, joka tekee neljä tuntia viikossa töitä, katsotaan julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisesti työssä olevaksi. Näin ollen työnhakija ei täytä työssäoloehdon mukaisia työviikkojen

kertymistä, eikä ko. asiakas poistu esim. kuntien maksuosuuslistalta. Osa-aikatyötä tekeville ei myöskään työllistämissuunnitelman päivittäminen ole pakollista, koska he eivät ole työttömän statuksella eikä heidän osaltaan työnantajat ole oikeutettuja esim. palkkatukeen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Ehdotettu esitys työnhakuvelvollisuudesta koulutuksessa olevien henkilöiden osalta on hyvin perusteltua. Ensisijaisesti opiskelun tulisi tapahtua opintotuen turvin, ei työttömyysetuudella.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Yleisesti asiakkaan työnhaun velvoittavuudesta muistuttaminen on kannatettavaa, mutta tämän ei tule lisätä asiakasvirkailijoiden työkuormaa, vaan muistutus tulisi lähteä automaattisesti kirjeitse tai sähköisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksessä esitetään: ”Työllistymissuunnitelma tarkistettaisiin ainakin kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskustelujen yhteydessä.”

Tämä ohjaisi liikaa päivittämään suunnitelman vain kolmen kuukauden välein, ei palvelutarpeen mukaisesti. Samanlainen tilanne on nähtävissä jo tälläkin hetkellä kolmen kuukauden määräaikaishaastattelujen suhteen.

Esityksessä esitetään: ”Kun työnhakua olisi kestänyt kuusi kuukautta ja työnhakijalle olisi tuolloin järjestetty työnhakukeskustelu, työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tekemässä työtarjouksessa tarkoitetun työn hakeminen velvoittaisi työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työtarjous ei olisi työnhakijaa velvoittava, jos hän olisi jo hakenut neljää muuta työmahdollisuutta kyseisellä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.”

Tässä esityksessä on vaarana, että osa asiakkaista tulee hakemaan itselleen epäsopivia paikkoja ja kirjaamaan hakemuksen niin, ettei tule siihen valituksi.

Työnhakuvelvollisuus lisää kohtuuttomasti TE-toimistojen ja kuntien työntekijöiden työmäärää. Ei ole tarkoituksenmukaista, että työntekijöiden aika menee asioiden seuraamiseen ja lakipykälien tarkisteluun (kuinka montaa työpaikkaa kenenkin piti itse hakea ja kenelle tehdään työtarjouksia ja milloinka ne ovat tai eivät ole velvoittavia jne.), vaan aikaa pitää olla ohjaukselliseen ja valmennukselliseen työhön.

Toivoisimme selkeätä ja yhdenmukaista rakennetta, joka ei hankaloittaisi entisestään byrokraattista työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Velvoittavuus kokoaikatyöhön tulisi olla tai ainakin niin, että täyttää useammalla osa-aikatyöllä työssäoloehdon. Osa-aikatyön vastaanottaminen pitää tehdä kannattavaksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Erityisesti koulutuksen loppuvaiheessa tulisi kannustaa töiden hakemiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksessä esitetään: ”Määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Nämä työnhakijat ohjattaisiin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen monialaiseen yhteispalveluun. Työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olisi, että työnhakija toteuttaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa. Lisäksi esitetään, että työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi myöskään työnhakijoille, joilla ei lääketieteellisen selvityksen mukaan ole jäljellä työkykyä. Koska työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu työkyvyttömyyden aikaisen toimeentulon turvaamiseen, työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen tällä perusteella edellyttäisi, että henkilö on tarvittaessa hakenut työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ja noudattanut työllistymissuunnitelmaansa, jos siinä on sovittu hakeutumisesta kuntouttaviin palveluihin”.

Ihmetystä herättää, miksi näiden ko. henkilöiden etuutena on työttömyysturva ja miksi heiltä edellytetään työnhakijana oloa, jos ei ole jäljellä lainkaan työkykyä?! Tulisiko näiden henkilöiden olla

toimeentulotuella taikka sairauspäivärahalla sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden piirissä, eikä työllisyyspalveluiden? Sosiaaliturvan uudistusta tulee edistää ko. asiakkaiden kohdalla.

Kaikki aikamääreet palveluiden tarjoamisesta/pääsystä tulisi poistaa (mm. kuntouttava työtoiminta, TYP-palveluiden kriteerit jne.) Liian tiukat kriteerit monialaiseen palveluun pääsystä on aiheuttanut sen, ettei asioihin pystytä puuttumaan tarpeeksi ajoissa. Monialaista palvelua voi tarvita asiakas jo ensimmäisestä työttömyyspäivästä lähtien, eikä vasta kun 300 päivää työttömyyttä on takana. Palveluiden tarjoaminen tulisi tehdä kaikille tasapuolisesti asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti, eikä työttömyyden keston mukaan.

Työnhakuvelvollisuus tulisi olla kaikilla työnhakijoilla, jotka saavat työttömyysetuutta, eikä sitä tulisi poistaa varsinkaan pitkäaikaistyöttömiltä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Tämä ehdotus porrastetusta seuraamusjärjestelmästä lisää lausuntojen antamista ja henkilöstön työmäärää, mikä on pois asiakkaiden valmennukselliselta työltä. Lisäksi porrastaminen tuo vain lisää byrokratiaa asiakasprosessiin ja sekavoittaa prosessia.

Kuten jo aiemmin toteamme, olisi selkeämpää sekä asiakkaalle että viranomaiselle, jos seuraamukset olisivat mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät. Ohjaus- ja valmennustyöhön tulee olla enemmän aikaa ja myös työnantajien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esityksen mukaan: ”Nykyisiä työnhakuun ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi.”

Työllistymistä tukeviin palveluihin osallistumisen tulee edelleen olla velvoittavaa ja siksi niistä kieltäytymisestä tulee myös aiheutua työttömyysturvaan seuraamuksia.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Kokeilulaista tulisi muuttaa 14 §: ”Käyttöoikeus voidaan myöntää, jos tässä laissa tarkoitetut tehtävät tai tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtävänkuvasta, eikä asiakastietojen käyttötarve ole satunnaista eikä harvinaista.”

Tämä käyttäjäoikeuden rajaaminen eri arvoistaa pienten kuntien palveluita. Tämän rajauksen myötä kaikkia kuntien resursseja ei saada käyttöön, koska puolet työajasta ei täyty kuntakokeilulle. Esimerkkinä kuntien yritysneuvojat.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Yleisesti ottaen täytyisi yhdenmukaistaa kaikkia työllisyydenhoitoon liittyviä lakeja. Esimerkiksi työttömän määritelmä tulisi olla yhdenmukainen niin julkisessa työvoima- ja yrityspalvelulaissa kuin työttömyysturvalaissa.

Jos kuntouttava työtoiminta nähdään enemmän sosiaalipalveluna, sen ei tulisi olla yhteydessä työttömyysturvaan vaan enemmänkin muuhun toimeentuloon.

Palkkatuetussa työssä kertyvä työssäoloehto tulee yhdenmukaistaa 26 viikkoon. Palkkatuen ehdot, hakeminen sekä maksatus tulisi olla enemmän yrityksiä tukeva. Tällä hetkellä moni työnantaja jättää

hakematta sen monimutkaisten säännösten ja järjestelmien vuoksi. Työnantajat tarvitsevat henkilökohtaista tukea, johon työllisyyspalveluissa tulisi olla enemmän aikaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Lain voimaantulo tulee aivan liian nopeasti suhteessa siihen, miten isosta muutoksesta on kyse. Perehdytys uuteen malliin tulee tapahtua hallitusti ja keskitetysti riittävän ajoissa ja riittävillä resursseilla valtion taholta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Esitetty pohjoismainen työvoimapalvelumalli ei tule pienentämään kuntien työmarkkinatuen maksuosuusvastuuta, mikäli vain palkkatyöhön sijoittuminen jatkossa katsotaan sitä leikkaavaksi. Työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen tulee edelleen hyväksyä kuntien maksuosuutta laskevaksi toimenpiteeksi. Muutoin tämä uudistus ei tosiallisesti edistä työttömien ohjaamista palveluihin, vaan lisää kuntien taloudellisia vastuita työttömyyden hoidosta.

Esitykset yleisesti ovat karsimassa kunnilta mahdollisuuksia velvoittaa pitkäaikaistyöttömiä eri palveluihin, ja esitettyjen uudistusten myötä viranhaltijoiden tehtävämäärä kasvaa merkittävästi ilman todellisia lisäresursseja.

Leinonen Marjo
Sotkamon kunta - Työllisyystyöryhmä

KT Kuntatyönantajat

Lausunto

13.08.2021 223/04.01.00/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:lta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT toteaa yleisesti, että tavoite kontaktoida ja tukea työnhakijaa heti työttömyyden alkuvaiheessa on olennaista. Se tukee työnhakua, työllistymistä ja työnhakijan palvelutarpeiden selvittämistä työttömyyden alkamisen jälkeen. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT painottaa, että työnhakijan aktiivisuus työhaussa sekä velvollisuus hakea työmahdollisuuksia ovat keskeisiä edellytyksiä työttömyysturvan etuuden saamiseksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään todennut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvollisuuksistaan.

Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT korostaa, että uudistuksesta aiheutuvat kustannukset tulee kompensoida täysimääräisesti kunnille. Vaikutusten arvioinnissa erilaisten keskustelumuotoisten asiakaskohtaamisten määrän arvioidaan kasvavan nykyisestä vähimmilläänkin 150 prosenttia ja työllisyyspalveluiden henkilöstömäärää on uudistuksen yhteydessä kaavailtu nostettavaksi noin 40 prosentilla.

Lisäksi tiiviimpi asiakaspalvelumalli voi lisätä esim. kuntien terveys- ja sosiaalipalveluiden ja Kelan kuntoutuspalveluiden tarvetta, kun palvelutarpeita tunnistetaan aiempaa paremmin. Lisääntyviin palvelutarpeisiin vastaaminen nostaa muita julkisten palvelujen kustannuksia, TE-toimistojen ja kuntakokeiluihin liittyvien resurssitarpeiden lisäksi , jotka on syytä huomioida osana uudistuksen talousvaikutuksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Mallin onnistuneen toimeenpanon kannalta on keskeistä, että uudistuksen toteuttamiseen määritellään riittävät resurssit. Resurssien määrittämisessä ja jakamisessa työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilukuntien välillä tulee huomioida esitettyjen muutosten osalta se, että kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen asiakaskunta on erilaista. Resurssit (henkilöstö, tilat, palveluihin suunnatut määrärahat) on jaettava aidosti asiakkuuksien palveluun liittyvän kuormituksen mukaan. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpano edellyttää merkittävää henkilöstömäärän rekrytointia, perehdyttämistä ja kouluttamista varsin nopealla aikataululla ja vain muutaman kuukauden siirtymäajalla.

KT korostaa, että valtion henkilöstöä ei voi siirtää liikkeenluovutuksella kuntien palvelukseen, kun kyseessä ovat viranomaistehtävät. Esimerkiksi toimeentulotuen siirtyessä Kelalle kuntien henkilöstön liikkeenluovutus ei ollut mahdollista.

Henkilökohtainen tapaaminen tai yhteydenotto työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta on erittäin haastava tavoite malliin sisältyvien henkilöstöresurssien lisäämisestä huolimatta. Esitykseen mukaan alkuhaastattelu tulee lähtökohtaisesti järjestää samassa aikataulussa myös sellaisille työnhakijoille, jotka eivät ole työttömiä tai joiden työttömyyden päättymisaika on tiedossa. Esimerkiksi tältä osin prosessia voitaisiin keventää, jotta resurssit

voitaisiin kohdentaa tehokkaammin palvelutarpeiden mukaan. Lisäksi paikan päällä tehtävät haastattelut ja keskustelut aiheuttavat tilakustannuksia. Näihin ja tietojärjestelmäpanostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työvoimapalvelujen uudistaminen on laaja ja perustavaa laatua oleva muutos, joka vaatii vahvaa esimiestyötä ja siten myös esimiesten ja johdon kouluttamista. Koko henkilöstön kouluttamiseen ja perehdyttämiseen liittyvät kulut tulee korvata kunnille täysimäärisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun kuluessa. Esityksellä voi olla myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen pitkittyvän työttömyyden ennaltaehkäisemisen kautta tietyillä ryhmillä, kuten esim. nuorilla. Näihin on kuitenkin vaikea ottaa kantaa, kun tältä osin vaikutusten arviointi ei ole valmis hallituksen esityksen ollessa lausuntokierroksella.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT korostaa, että tämän palvelumallin esikuvana olevissa muissa pohjoismaisissa työvoimapalvelumalleissa yksittäisen virkailijan vastuulla oleva asiakasmäärä on ollut pienempi kuin, mitä hallituksen esityksessä esitetään. Tällä on vaikutusta siihen, miten yksilöllinen palvelu- ja tuen tarve tunnistetaan ja tuen tarpeisiin vastataan. Tällä on suora yhteys palvelumallin saavuttamiin työllisyysvaikutuksiin. Esitettyä mallia on mahdotonta toteuttaa, mikäli uudistuksen resurssointi ei ole riittävä ja jos rahoitus ei mahdollista täysimääräistä kustannusten korvaamista kunnille.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että työttömyyden alkuvaiheessa tapahtuva ja tietyn väliajoin toistuva tiiviimpi yhteydenpito on kannatettavaa ja voi edistää työllistymistä ja työllisyyttä. On tärkeää, että täydentävien työnhakuhaastattelujen määrässä ja toistuvuudessa on harkintaa työnhakijan palvelutarpeen mukaan. Harkinta mahdollistaisi asiakkaan palvelutarpeen

huomioimisen palveluprosessissa ja resurssien viisaan kohdentumisen työllisyyden hoidon tehtävissä.

Alkuhaastatteluiden toteuttaminen viiden päivän kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta sekä ensimmäisen kolmen kuukauden ajan kahden viikon välein toteutettavat täydentävät työnhakukeskustelut vaativat huomattavaa lisäresurssia.

Tulevan lainsäädännön tulisi mahdollistaa erityisesti kuntakokeilujen kohdalla erilaisten menetelmien ja työvälineiden käyttö arvioitaessa työnhakijan palvelutarvetta sekä ohjatessa palveluprosessia. Joustamaton palveluprosessi estää henkilöstöresurssien kohdentamisen niihin kohtiin palveluprosessia, joissa se palvelutarpeen ja asiakkaan kokonaistilanteen näkökulmasta on tuloksekkainta ja vaikuttavinta. Lukittu palveluprosessi rajaa kuntien työllisyyspalveluiden mahdollisuutta rakentaa asiakkaiden palveluprosesseja tarvepohjaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua vain työttömyysetuutta saaviin työttömiin. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että jo keskustelujen järjestäminen osa-aikaisesti työllistyneille olisi mielekästä siinä tilanteessa, jossa-aikaiset työnhakijat hakevat työttömyysetuutta. Tällä ryhmällä myös digitalisaation ja monikanavaisen palveluvalikoiman hyödyntäminen tärkeää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Palveluprosessimallilla tulisi osaltaan pyrkiä vähentämään työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Esitetyssä mallissa lähtökohta on, että työntekijä hakee 4 työmahdollisuutta kuukaudessa. Työnhakuvelvoitetta voidaan kuitenkin alentaa (0-3 työmahdollisuutta) muun muassa henkilön työkyky, työkokemus, osaaminen sekä koulutus huomioiden. Mikäli vaadittua määrää nähdään tarpeelliseksi laskea, tulisi sen jälkeen jatkuvilla palveluilla ohjata ja tukea työnhakijoita laaja-alaiseen työnhakuun, jotta työnhakijat käyttäisivät laajemmin osaamistaan eri ammateissa ja hankkisivat tarvittaessa lisää osaamista. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien ratkaisuun tarvitaan lisäksi kannustimia alueelliseen liikkuvuuteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että työttömyysturvan täytyy olla vastikkeellista eikä KT kannata työttömyysturvaseuraamusten lieventämistä nykytilanteesta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta

seuraamuksesta?

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että työttömyysturvan täytyy olla vastikkeellista eikä KT kannata työttömyysturvaseuraamusten lieventämistä nykytilanteesta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että työttömyysturvan täytyy olla vastikkeellista eikä KT kannata työttömyysturvaseuraamusten lieventämistä nykytilanteesta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Mursu Sanja
KT Kuntatyönantajat - Henkilöstövoimavarojen kehittäminen

Pirkanmaan ELY

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pirkanmaan ELY-keskus pitää kannatettavana lähtökohtana asiakkaiden aktiivista kohtaamista ja arvioi esityksellä olevan positiivisia vaikutuksia niin asiakkaiden työllistymiseen kuin myös tarpeenmukaisten palvelujen käyttöön.

ELY-keskus toteaa kuitenkin, että hallituksen esityksessä ei ole riittävästi arvioitu muutoksen vaikutuksia palvelujen kokonaisjärjestelmään. Muutoksen ilmeisinä haasteina nähdään todennäköisesti syntyvän järjestelmän monimutkaisuus, joka voi vaikeuttaa sujuvaa ja selkeää asiakaspalvelua. Muutoksen todelliset vaikutukset henkilöresursseihin (ml. kerrannaisvaikutukset), jotka syntyvät asiakkaiden aktivoitumisesta, palvelutarpeiden kasvusta sekä toisaalta selviteltävien asioiden määrällisestä kasvusta, jäävät esityksessä liian vähäiselle huomiolle.

Vaikka maahanmuuttaneet/vieraskieliset tulevat olemaan jatkossa entistä merkittävämmässä roolissa suomalaisilla työmarkkinoilla, ei heitä juurikaan huomioida esityksessä. Suhde kotoutumislakiin ja sen sisältämiin toimenpiteisiin jää esityksessä epäselväksi. Erityisesti työnhakijan palveluprosessiin esitettyjen muutosten suhde kotoutujien alkuvaiheen palveluprosessiin jää osin epäselväksi. Käytännössä esitetty alkuhaastattelu tulisi olemaan rinnakkainen kotoutumislain alkukartoituksen kanssa, ja työnhakukeskustelu kotoutumissuunnitelman kanssa. Mikäli kotoutumislakia ei näiltä osin muuteta, tulee toimenpiteiden suhde/korvaavuus kirjata esitykseen selkeästi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että työnvälityksen merkitys on hallituksen esityksessä huomioitu kiitettävästi. Onnistunut työnvälitys edellyttää TE-palvelujen asiantuntijoilta kykyä tunnistaa työnhakijan osaaminen, tiedot ja taidot sekä muut onnistuneeseen työnvälitykseen vaikuttavat ominaisuudet. Samalla se edellyttää alueen yrityskentän hyvää tuntemusta ja eri toimialojen osaamisvaatimusten hallintaa. Varsinaisen työnvälityksen ohella keskeistä esityksessä on laadukkaiden palvelutarvearvioiden tekeminen ja asiakkaiden ohjaaminen oikeaan ja vaikuttavaan palveluun.

Sekä tehokas työnvälitys että palvelutarvearvioiden tekeminen asettavat huomattavia osaamisvaatimuksia TE-palvelun asiantuntijoille ja kuntien työllisyyskokeilujen työntekijöille. Laadukas asiakastyö edellyttää asiantuntijoilta erittäin monipuolista osaamista. Asiantuntijoiden laaja-alaisen osaamisen varmistaminen ja työn kokonaiskuormittavuus tulee huomioida toimeenpanon valmistelussa ja resursseja mitoitettaessa. Laadukkaan asiakaspalvelutyön tekeminen ei onnistu ”liukuhihnatyönä”.

Esityksessä ei ole lainkaan huomioitu esitettävän lain vaikutuksia ELY-keskukseen palveluiden järjestäjänä. On todettava, että hyvään lainvalmisteluun kuuluu ehdotettujen lakimuutosten vaikutusten arviointi kokonaisuutena ja kaikilta osin. Pirkanmaan ELY-keskus pitää tätä selvänä puutteena.

Esityksessä ei oteta kantaa työllisyyttä edistävien palveluiden lisääntyvään kysyntään uuden toimintamallin myötä. On kuitenkin ilmiselvää, ja samalla välttämätöntä, että työnhakukeskustelujen lisäksi on tarjolla riittävästi tarvittavia palveluita ja ohjaus niihin on tehokasta. Hallituksen esityksessä viitataan myös aiempiin tutkimuksiin, jotka antavat viitteitä palvelujen käytön lisääntymisenä. Pirkanmaan ELY-keskus esittää, että hallituksen esitykseen lisätään arviot pohjoismaisen mallin vaikutuksista mm. ostopalveluiden käyttöön sekä lisääntyvään määrärahatarpeeseen palvelujen ostossa ja hankinnan resursoinnissa. Resursoinnissa tulee ottaa huomioon koko prosessi alkaen TE-palvelujen asiakasrajapinnasta palvelujen suunnitteluun, hankintaan, seurantaan ja koordinointiin. Prosessin kustannusvaikutukset heijastuvat merkittävästi myös ELY-keskusten hankintayksiköihin.

Esityksessä nojataan vahvasti siihen, että työnhakijat käyttävät pääsääntöisesti verkkopalvelua raportoidessaan työnhausta ja työllistymissuunnitelman toteutumisesta. Osalla asiakkaista tietotekniset taidot eivät tähän välttämättä riitä, mistä syystä myös kasvokkain tapahtuva asiointi pitää jatkossakin mahdollistaa. Vieraskielisten osalta verkkopalveluissa tulee myös huomioida nykyistä vahvemmin monikielisyys joko lähtökohtaisesti monikielisen verkkopalvelun tai vaihtoehtoisesti kielituen avulla. Resurssien varaaminen tähän tulee esityksessä huomioida.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Pirkanmaan ELY-keskuksen arvion mukaan mallin tavoitetta työllistymisen tehostumiseen voidaan pitää kannatettava. Osuva, oikea-aikainen sekä aktiivisesti asiakasprosessia eteenpäin vievä malli voi saada hyviä tuloksia aikaan. Mallin osalta on kuitenkin tärkeää, jopa kriittistä, ottaa huomioon palvelujen kokonaisjärjestelmä, sen uudelleenmuotoilu ja riittävä resurssointi. Mikäli työllistymisratkaisu ei synny nopeasti, tulee asiakkaalla olla kattava, vaikuttava ja monipuolinen palveluvalikoima asiantuntijan tukemana käytössään.

ELY-keskuksen arvion mukaan myös esim. laissa julkisista työvoima- ja yrityspalveluista esitettyjä palveluja (erityisesti valmennuspalvelut) ja niiden reunaehtoja tulisi väljentää ja modernisoida siten, että asiakkaan prosessia tukevien palvelujen innovatiivinen hankinta olisi mahdollista. Hyviä tuloksia saaneet pilotoinnit on saatava käyttöön.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Pirkanmaan ELY-keskus näkee asiakkaan palveluprosessin tehostumisen tärkeänä asiana, mutta toisaalta prosessiin liittyvä monimutkaisuus, liittymäpinnat muihin palveluihin sekä asiakasjärjestelmän mahdollisesti ratkaisemattomat kysymykset voivat tuoda ennakoimattomia sivuvaikutuksia sekä lisätyötä. Valmistelussa olisi tärkeää päästä riittävän pitkälle myös näiden tekijöiden arvioimisessa.

ELY-keskus pitää kannatettavana mahdollisuutta toteuttaa osa täydentävistä työnhakukeskusteluista ostopalveluna. Esityksen kirjauksiin liittyy kuitenkin epäselvyyksiä ja vaikeaselkoisuutta. Esityksessä on esitetty lukuisia reunaehtoja sille, mitä haastatteluita ei voida järjestää ostopalveluina ja millainen ostopalvelu ei voi täyttää haastatteluvelvollisuutta. Valmistelussa olisi syytä harkita, miltä osin reunaehdot on välttämätöntä määritellä lain tasolla ja sen jälkeen mahdollistaa liikkumavara eri tilanteisiin soveltuvalla erillisellä, valtakunnallisella, ohjeistuksella.

Valmistelutyössä tulee muistaa, että työnhakijat ovat heterogeeninen joukko, joten yleisellä tasolla palveluprosessin joustavuus on tärkeää. Resursseja tulee kohdentaa järkevästi ja asiakastarpeiden mukaan. Esimerkiksi vasta Suomeen muuttaneiden, kotoutumisen alkuvaiheessa olevien asiakkaiden pääasiallinen palvelutarve on sopivan tasoinen kotoutumiskoulutus, jonka aikana työllisyyspalveluiden tarjoaminen ei ole tarkoituksenmukaista eikä myöskään resurssitehokasta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Pirkanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessin kehittäminen on esityksessä oikeansuuntainen. Merkittävä määrä vieraskielistä koulutettua työvoimaa on tälläkin hetkellä osaamistaan ja koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä, ns. matalapalkka-aloilla ja osa-aikatöissä. Samanaikaisesti he ovat työnhakijoina. Heidän kontaktoiminen ja suunnitelmallinen tukeminen kohti koulutustaan vastaavia työtehtäviä olisi tärkeää. Nyt esitetyt muutokset voivat tukea hyvin tätä tavoitetta, mikäli työnhakukeskustelut tullaan kohdistamaan säännöllisesti myös tähän ryhmään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että koulutuksessa olevien palveluprosessi tulee suunnitella tarkoituksenmukaisesti ja yhteistyössä palveluntuottajan kanssa. Esimerkiksi työhakuvelvoitteen asettaminen kotoutumiskoulutuksessa (ml. omaehtoiset kotoutumista ja kielitaidon kehittymistä tukevat koulutukset) oleville työnhakija-asiakkaille on epätarkoituksenmukaista ja sekoittaa asiakkaan palveluprosessin. Kotoutumiskoulutuksen alkuvaiheessa työnhaku ei ole lähtökohtaisesti perusteltua, koska asiakkaan ensisijainen palvelutarve liittyy kotoutumiseen ja kielen opiskeluun. Työnhakutaitojen opetus ja esim. työharjoittelupaikkojen aktiivinen hakeminen sisältyvät kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmaan ja niiden toimeenpano on vastuutettu koulutuksen järjestäjille.

Sen sijaan työhakukeskustelu kotoutumiskoulutuksen loppuvaiheessa voisi vähentää nivelvaiheen haasteita ja tyhjäkäyntiä koulutuksen ja työllistymisen/seuraavan koulutuksen välissä. Suuri osa kotoutujista jatkaa kotoutumiskoulutuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen, mistä syystä kaikki

eivät vielä tuossa vaiheessa hyötyisi työnhakukeskustelusta vaan pikemminkin joustavasta, kouluttajan ja viranomaisen kanssa yhdessä käytävästä jatko-ohjauskeskustelusta. Joissain tilanteissa jatko-ohjauskeskustelu olisi perusteltua vastuuttaa kokonaan palveluntuottajalle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Pirkanmaan ELY-keskus pitää työnhakuvelvollisuuden painottamista sinänsä hyvänä suuntana, mikäli sen noudattamisessa mahdollistetaan joustavuus ja asiakaslähtöisyys. Maahanmuuttaneiden kohdalla työnhakuvelvoitten määrä, 4/kk, kuulostaa aika suurelta, erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa. Mahdollisuus ja edellytykset alentaa työnhakuvelvoitetta kotoutujien kohdalla on tärkeä määritellä ja nostaa esiin esityksessä erikseen, peilaten sitä esimerkiksi kielitaidon tasoon tai maassaoloaikaan. Monet maahanmuuttaneet tarvitsevat työnhakuun vahvaa tukea ja neuvontaa, joten myös siihen tulee varautua ja varata resursseja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksen mukaan yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevalle tai vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle tehtäisiin nykyistä vastaavia työtarjouksia. Työnhakijan tulisi hakea kolmea hänelle osoitettua työpaikkaa kolmen kuukauden aikana, jotta hän täyttäisi työnhakuvelvollisuutensa.

Pirkanmaan ELY-keskus kyseenalaistaa, onko tämä esityksen tavoitteiden mukaista esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö suorittaa loppuun kesken jääneitä opintojaan, koulutus on tutkintotavoitteista tai henkilö osallistuu kotoutumiskoulutukseen. Tavoitteellinen työnhaku samanaikaisesti tavoitteellisen opiskelun kanssa ei välttämättä mahdollista parasta lopputulosta kummankaan tavoitteen osalta. Kotoutumiskoulutuksen osalta riittävän kotoutumisen ja kielitaidon

tason saavuttaminen edellyttää, että koulutukseen sitoudutaan tavoitteellisesti. Samanaikainen työnhakuvelvollisuus ei tätä tue.

Koulutuksen päättövaiheessa on kuitenkin erittäin oleellista, että työnvälitys ja muut tehokkaat toimet ovat aktiivisessa käytössä, jotta nopea työllistyminen on mahdollista heti koulutuksen jälkeen.

Asiakkaan asemaa työmarkkinoilla tulee tarkastella kestävästi ja pitkäjänteisesti. Lyhyt työllistyminen ei aina vie asiakasta eteenpäin, jos perus- ja ammatillinen osaaminen tai kielitaito eivät ole riittävällä tasolla. Valitettavan usein asiakas palaa tällaisissa tilanteissa nopeasti takaisin työttömyyteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Laissa ja asetuksessa julkisista työvoima- ja yrityspalveluista määriteltyjen valmennuspalvelujen reunaehtoja tulee kehittää siten, että ne mahdollistavat asiakkaan palveluprosessin paremman huomioon ottamisen sekä palvelujen kehittämisen

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Kotoutumislaissa määriteltyjen kotoutumista edistävien palveluiden suhde nyt esitettävään työnhakijan palveluprosessiin tulee selkeyttää (erityisesti alkukartoitus vs. alkuhaastattelu, työnhakukeskustelut vs. kotoutumissuunnitelma).

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Huttunen Marja

Pirkanmaan ELY

Työttömien Keskusjärjestö ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työttömien usein toistama viesti on, että heille ei ole yksinkertaisesti tarjolla työpaikkoja. Työnhakijakeskeinen politiikka ei sido työnantajia lisäämän työpaikkatarjontaa. Tällä esityksellä lisätään työnhakijoiden sekä työnantajien hakuprosessiin käytettyä aikaa – ei luoda uutta työtä. Siksi ihmettelemme oletusta, että tämä esitys synnyttää 9 500 henkilötyövuotta lisää.

Mallissa on Sipilän hallituksen aktiivimalliin liittyviä ongelmia. Kaikille työnhakijoille ei ole asuinpaikan, koulutuksen, työkokemuksen, ammattialan, kielitaidon, sosiaalisen tai terveydellisen syyn vuoksi riittävästi työpaikkoja haettavaksi joka kuukausi. Malli on työttömiä eriarvoistava, eli ne työttömät, joille on kysyntää työmarkkinoilla voivat helpohkosti hakea monia työpaikkoja täyttäen mallin ehdot. He työllistyvät joka tapauksessa todennäköisemmin. Ne työttömät, joiden osaamiselle on vähemmän kysyntää, kokevat vaikeuksia myös työnhakuvelvoitteidensa täyttämisessä.

Työnantajien väite on, että töitä on tarjolla, mutta hakijoita ei ole riittävästi. Mutta ovatko näiden työnantajien vaatimukset kohtuuttomia? Tästä ei puhuta riittävästi. Jos EU-alueelta ei löydy työvoimaa, olisiko työpaikkojen vaatimuksissa ja palkoissa parantamisen varaa?

Käsillä oleva malli ei sido TE-palveluita tarjoamaan lisää palveluita, joita työnhakija voi hyödyntää oman ammattitaitonsa kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Julkisia panostuksia työllisyyspalveluihin sekä koulutuksiin tarvitaan lisää, että mahdollisille lisääntyneelle kysynnälle on palvelutarjontaa. Miksi haastatella useammin, jos ei ole riittävästi palveluita, joihin voidaan ohjata?

Sitran teettämän selvityksen mukaan työttömät kokevat oikeiana velvollisuuden hakea töitä oikeana, mutta resurssit hakuun ei ole heillä vaan TE-toimistoilla: ”Siinä missä työttömältä odotetaan aktiivisuutta kouluttautumisessa, päätösvalta asiassa on lopultakin viranhaltijalla. Vastuu työllistymisestä taas on työttömällä itsellään, vaikka työnhaussa tulee vastaan monia sellaisiakin haasteita, joihin ei voi osaamisen kehittämisestä huolimatta itse vaikuttaa. Näitä ovat muun muassa ikä, työttömän status, kulttuuritaustaan liittyvä syrjintä sekä osaamisen arvioinnin tutkintokeskeisyys…

Työttömän osaamisen kehittämisessä keskeistä onkin tarkastella yksilön ja järjestelmän suhdetta.

”Usein epäkohtien korjaamiseksi tarkoitetut toimenpiteet kohdistuvat yksilöön, vaikka ongelma piillee yhteiskunnan rakenteissa. Keskeinen johtopäätös on, että työttömän osaamisen kehittämistä suunnittelevien tulee tunnistaa kirkkaasti, milloin työvoimapoliittinen toimenpide on tuloksekasta kohdistaa yksilöön ja milloin järjestelmään”

https://www.sitra.fi/uutiset/tyottomat-kehittaisivat-osaamistaan-mieluiten-yhdistamalla-opiskelun-tyohon/

Esityksessä lähdetään pelkästään työttömien velvollisuuksista

Esityksessä lähdetään pelkästään työttömien velvollisuuksista. Missä ovat velvoitteet TE-toimistoille, kunnalle tai palveluiden tuottajille? Mikä motivoisi näitä tahoja tukemaan mahdollisimman yksilökeskeistä ja laadukasta palveluohjausta ja palvelua?

Työvoimapalveluissa on taloustieteellisen termin mukainen moraalinen kato. Työllisyyspalveluiden tai muiden palveluiden tarjoajien ei tarvitse parantaa omia palveluitaan, koska jos työllisyys paranee, heidän palveluilleen ei ole tarvetta. Teorian mukaan, silloin keskinkertainenkin palvelu riittää, jotta saadaan asiakkaita.

Ero muihin pohjoismaihin on vielä selkeä. Kurottavaa on paljon, koska palveluihin käytettävät resurssit ovat vielä kokonaisuutena suhteellisen kaukana esimerkiksi Ruotsia tai Tanskaa. Lisäksi esimerkiksi suhteessa Tanskan joustoturvaan suhteutettuna suomalainen palkkaus/irtisanomisjärjestelmä on kankeampi sekä sosiaalietuudetkin työttömyyden alussa pienemmät. Mutta suunta on aiempaa parempi sikäli, että etenkin tässä esityksessä työttömyysturvaan liittyviä sanktioita löysennetään terveempään suuntaan.

Työllistyminen ei ole hakemusmäärästä kiinni. Työnhaun laatu on tärkeämpää. Hyvän työhakemuksen ja CV:n laatiminen ovat perusedellytyksiä, mutta työmarkkinoilla on kirjavia työllistymisen tapoja. Millä tavalla nämä eri tavat huomioidaan? Vaihtoehtoiset työnhaun tavat, apurahat, informaaliset työnhaut, avoimet työhakemukset, sähköiset työnhaut (joista ei saa omaa kopiota) jne. työnhakijan oikeusturvan vuoksi täytyy avata, mitkä haut ovat kelvollisia. Vai riittääkö työnhakijan oma ilmoitus?

Miten yleisesti suomalaisessa työllisyyspolitiikassa huomioidaan piilevät työn saamisen rakenteelliset esteet (vaikka hakemus ja cv täyttäisivätkin pätevyysvaatimukset) – esimerkkinä työnantajien maahanmuuttajia koskevat asenteet, jolloin lähtökohtaisesti suositaan suomalaisia työnhakijoita?

Käsillä oleva pohjoismainen palvelumalli on työttömän/palvelun saajan näkökulmasta raakile. Haastatteluiden yhteyteen täytyy kuvata myös, mitä tarvelähtöisiä julkisia palveluita työnhakijalle on tarjolla eri haastatteluvaiheissa. Nyt kuvataan vain alustava haastattelu ja täydentävät haastattelut prosessina työllisyyspalveluvirkailijoiden näkökulmasta. Miten eri palvelut ja mahdollisuudet kuvataan ja mitä niihin liittyy? Millä tavalla esimerkiksi kuvataan kolmannen sektorin mahdollisia palveluita?

On tärkeää uudistuksen yhteydessä tilastoida työttömien palautetta ja tuoda sitä julki (tilastointi- ja julkituomisvelvoite).

Työvoimapalvelujen hitaus ja TE-viranomaisten vahva harkintavalta työttömän kannalta esteitä

Saamme aika ajoin palautetta liian hitaasta työvoimapalvelusta, kun tehdään työvoimapoliittisia päätöksiä. Työmarkkinat ja työmahdollisuudet eivät odota, jos pikaiselle työvoimalle on tarvetta. Kahden viikon viive päätöksissä voi olla kohtalokasta jatkopolkujen kannalta. Toivomme, että tämä uusi malli ja rahoitus mahdollistaa sen, että päätöksen saa tarvittaessa viimeistään yhden päivän viiveellä.

Lisäksi työttömät ihmettelevät, miksi TE-viranomaisilla on niin vahva harkintavalta siitä, mikä parhaiten edistää työttömien työllistymistä avoimille markkinoille? Mitä palvelee, että työttömien omia ideoita painetaan alas? Tämä helposti johtaa työttömien passivoitumiseen. Hyvä työskentelytapa olisi tarjota informaatiota ja mahdollisuuksia työttömille. Antaa työttömien itse ottaa riski, työllistyykö hän alalleen? Koulutus voi poikia päätöksen hakeutua myös muihin tehtäviin.

Koulutusten tarjoajillakin täytyy olla vastuu – vähimmäisvastuuna on kertoa, kuinka suuri osa heidän koulutusohjelmastaan työllistyy avoimille markkinoille ja koulutusta vastaavaan työhön. Koulutustarjontaa voidaan myös riippuen koulutuksen kestosta/valtion/kuntien tuesta sekä koulutukseen osallistujien määrästä ehdollistaa järjestämään vain sellaista koulutusta, joka johtaa työllistymiseen.

Lakiesitykseen on kirjoitettu työttömille velvollisuus vastata puhelimeen. Lakiin ei ole kirjattu, miten asia sovitaan. Oleellista on, että työttömille tulee etukäteistietoa sovittuun aikaan, ja että jos tilanne muuttuu äkillisesti, ettei voi vastata, niin voidaan järjestää uudelleen aika.

Vastaamisen velvollisuus on kirjattu lakiin työttömille – muttei viranomaisille. On syntynyt hankalia tilanteita joillekin työttömille, kun viranomainen ei olekaan soittanut luvattuun aikaan. Eikö lain tule sitoa molempia osapuolia?

Kaikki työttömät eivät tarvitse haastatteluja tai hyödy työllisyyspalveluista? Yhdenmukaiset palvelut eivät palvele kaikkia kunnolla ja siksi on myös tärkeä huomioida eri asiakkaiden tarpeet tässä asiassa siten ettei resursseja tuhlata.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Emme ole arvioineet taloudellisia vaikutuksia. Ihmettelemme, että 70 miljoonaa euroa riittäisi yksilöllisiin 40 minuutin haastatteluiden kestoon. Toki nyt työllisyystilanne on parantunut, mutta aika ajoin saamme tietoa, että TE-toimistoihin on vaikea saada yhteyttä (paikkakuntasidonnaista).

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Oleellista ei ole haastattelukertojen määrä, vaan haastattelujen laatu. Mikäli viranomaisten palveluohjaus ja palvelut eivät parane, toistuvat haastattelukerrat tuskin lisäävät työllistymistä oletetun verran. Onko tutkimuksissa huomioitu näitä laatuvaikutuksia, kuinka kattavasti?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työttömien usein toistama viesti on, ettei työpaikkoja yksinkertaisesti ole tarjolla heille. Työnhakijakeskeinen politiikka ei sido työnantajia lisäämän työpaikkatarjontaa. Tällä esityksellä lisätään työnhakijoiden, sekä työnantajien hakuprosessiin käytettyä aikaa – ei luoda uutta työtä. Siksi ihmettelemme oletusta, että tämä synnyttää 9 500 henkilötyövuotta lisää.

Emme ole kriittisesti arvioineet esitysluonnoksessa esille tuotuja tutkimuksia, jossa perustellaan työllisyysvaikutusta.

Kun henkilökuntaa lisätään, sekä haastattelukertoja ja yksilöllisiä palveluita saadaan järjestettyä enemmän, niin uskomme, että sillä voi olla positiivista vaikutusta työllisyyteen. Vaikutus syntyy oletettavasti siitä, kun osaaminen lisääntyy, löytyy osalle työttömistä enemmän haettavia työpaikkoja avoimilta markkinoilta.

Haastattelukerrat myös vahvistavat TE-toimiston palveluohjausta ja toivon mukaan saadaan myös parempaa käsitystä palveluiden valuvioista yms. Esimerkiksi pitkään on tiedetty, että on melko suuri joukko työttömiä, jotka eivät ole työkykyisiä kokopäivätyöhön. Kun nämä asiakkaat saadaan palveluohjauksella ulos työttömyysturvajärjestelmästä, työllisyystilanteestakin syntyy oikea kuva (tilastoissa).

Lisäksi niiden työttömien kohdalla, jotka toivovat työllistymiseen tukea, on hyvä, että palvelua on saatavilla entistä enemmän.

Palveluohjaukseen ja palveluun käytetyt lisäresurssit ovat hyviä. Se mikä tuo tähän ongelmia on kategorinen seuranta karenssin uhalla. Tärkeää on antaa tietoa säännöllisesti työnhakijalle ja työnhakijat voivat itse päättää mitkä palvelut ja työpaikat kiinnostavat.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Työttömien palaute on ristiriitaista. Osa kokee tarvitsevansa enemmän palvelua – myös viranomaisten palveluohjausta. Osa taas kokee, että mikäli palveluiden laatu ei parane, ja yksilöllisiä tarpeita ei huomioida, ei synny myöskään positiivisia vaikutuksia. Palveluohjaukseen panostaminen työttömyyden alkuvaiheeseen lienee myös hyvä, että järjestelmä mahdollisuuksineen tulee tutuksi kaikille työnhakijoille.

Yleisellä tasolla asteikoilla 1-5 TE-palveluiden tyytyväisyys on ollut yli 3. Tällöin voisi olettaa, että yleinen tyytyväisyys lisääntyy, kun palvelufrekvenssi kasvaa.

Eniten olemme huolissamme siitä laajahkosta joukosta, joilla on keskimääräistä työvoimaa heikoimmat työmarkkinaedellytykset. On täysin ammattitaitoisia työttömiä, joilla voi olla vaikeuksia hakea neljää avointa ilmoitettua työpaikkaa joka kuukausi – työmarkkinatilanteesta riippuen jopa pääkaupunkiseudulla. Miten sitten käy niiden työttömien kohdalla, joilla on vaikeuksia löytää edes muutama työpaikka silloin tällöin? Arki voi koitua kovin masentavaksi, ja huoli sanktioista voi olla musertava.

Asetukseen kirjataan poikkeukset neljään hakukertaan/per kk. Nämä asetuksessa olevat poikkeukset ovat oleellisia, kun arvioidaan lain toimivuutta ja vaikutuksia käytännössä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Etäyhteyden kautta haastattelumahdollisuus on nykypäivää: tarpeen erityisesti lapsia tai liikkumisongelmia tai toimeentulon takia vaikeasti liikkuvia ajatellen. Työttömissä on kuitenkin iso joukko ihmisiä, joilla ei ole taloudellisista syistä etä- tai älylaitteita käytössään.

Jokaisella keskustelulla tulee olla funktio. Jo ensimmäisen ”keskustelun” jälkeen tulee olla selvä, tarvitaanko työkyvyn arviointia, ja se tulee varmistaa kolmannella kerralla, koska tarve voi olla

piilevä. Jo toisen keskustelun aikana tulee selvitä lisäopintojen tarve, halu ja mahdollisuudet. Kolmannella keskustelulla tulee selvittää alan vaihdon, muuttamisen ja muut mahdollisuudet.

Neljä kohdennettua realistista työnhakua kuukaudessa on kova vaatimus. Jo nyt työnantajat hukkuvat hakemuksiin. Useimmissa keskisuurissakin yrityksissä sähköiset hakemukset karsivat pois vähäänkään vaikeammat työllistettävät.

Velvoitteen tulee olla TE-toimistolla: esimerkiksi järjestää rekrytapaamisia useita kertoja kuukaudessa eri alojen työnantajille, jolloin syntyy kahdenkeskisten tapaamisten mahdollisuus työnantajan ja työnhakijoiden välille. Näihin voisi olla velvollisuus osallistua, mutta työnhakupapereiden lähettely tuota tahtia ei ole mielekäs. Asetuksen tasolla olettaisimme, että näitä vaihtoehtoisia hakuja käydään läpi. Toki ryhdikkäämpää olisi jo lakitasolla tuoda ilmi, mitä työnhaulla tarkoitetaan, ja mitä vaatimuksia siihen liittyy.

4 § Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen lukee

”Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita tarjotaan asiakkaiden omatoimisesti käytettävinä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Asiakkaan asiointitapa sekä yhteydenpito julkisia työ-voima- ja yrityspalveluita tarjoavan viranomaisen ja asiakkaan välillä määräytyvät tämän lain ja arvioidun palvelutarpeen perusteella.”

Huomioimme, että lakiteksti ei aivan huomio sitä tosiasiaa, että käytännössä työttömyysturvan ehtona on asiointipakko. Kuinka omatoimista asiointi on näissä olosuhteissa? Määritelläänkö palvelutasolla valinnanvapauden rajat? Kuinka laajan palvelukirjon henkilökohtainen palvelu turvaa?

Jos palvelu ei johda työpaikkaan, onko vastuu työttömällä työnhakijalla, palvelun tarjoajalla vai viranomaisella?

5 §

Työnhakijan palveluprosessin järjestäminen

Oleellinen kysymys on mitä hyötyä on näistä työnhakuhaastatteluista työttömälle? Tätä ei kuvata lakitasolla. Oleellista ovat mm työttömien työllistymiseen liittyvien tarpeiden kartoitus, palvelut, työkyvyn arviointi, työttömien lakisääteinen terveystarkastuksen toteutuminen, opintojen tarve, alanvaihdon tarve, rekrytapahtumat, etuudet, palkkatuet, työpaikat, eläkeselvittelyt, työkyvyttömyydestä toipuminen ja palaaminen työmarkkinoille.

Mitä yksilöllisen näkökulma tarkoittaa? Onko jatkossa työttömille esimerkiksi vapaasti valittava omaohjaaja/omavalmentaja/palveluohjaaja/työkykykoordinaattori/casemanager, joka tuntee

asiakkaan tilanteen ja tarpeet? Miten kolmannen sektorin osaaminen hyödynnetään? Missä nämä kaikki kuvataan? Asetuksessa?

Miten palvelujen räätälöinti toteutetaan? Onko jokin minimi palvelujen kirjo joka paikkakunnalla, mistä voi vapaasti valita palvelun siten, että se mahdollisimman hyvin tukisi yksilöllisiä uratoiveita? Esimerkiksi työvoimakoulutusten tarjonnassa on TE-toimistoissa laaja kirjavuus – eniten on tarjolla Pirkanmaalla ja Turussa – Uudellamaalla vain parikymmentä koulutusta. Virkaruotsia ei voi suorittaa joka paikkakunnalla, vaikka virkaruotsi on valtakunnallinen vaatimus viranomaistehtävien suorittamiseen.

Minkälaisessa vuorovaikutuksessa ja prosessissa syntyvät päätökset? Onko oma-ohjaajalla/oma-asiakasneuvojalla valta tukea työttömän yksilöllisiä palvelutoiveita, vai onko päätösvalta ylemmällä tasolla hierarkiassa? Kun päätökset ovat lähellä asiakasta, silloin ei tarvitsisi tulla yhteisymmärrykseen kuin oma-asiakasneuvojan kanssa.

Millä tavalla palveluprosessia huomioidaan yhteistyöverkostomahdollisuudet palveluntarjoajan ja TE-toimiston tai muun vastaavan hallinnon viranomaisen kanssa? Missä tapauksissa olisi hyvä turvata päällekkäisiä palveluita tms.? Viittaamme mm. oppisopimuskoulutuksiin, työttömien terveystarkastuksiin sekä asiakkaan tarpeen mukaisiin kuntoutuksiin.

Omaehtoinen opiskelu – on ollut tilanteita, joissa elämäntilanteen muutoksen johdosta työtön ei ole hoksannut ilmoittaa TE-toimistolle omaehtoisen opiskelun keskeytyksestä ja oikeus on menetetty. On tärkeä varmistaa palvelulinjan toimivuus, johon voi soittaa ja saada asia hoidettua heti. Kirjallinen vastauksen kuittaus on myös oleellinen osa prosessia.

Esityksessä lukee ”Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvalle työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu ja täydentävä työnhakukeskustelu vain, jos siihen on työnhakijan työllistymiseen tai palvelutarpeeseen liittyvä painava syy.” Onko tämä tarpeellinen kappale? Eikö työnhakijalla ole aina oikeus saada palvelua?

7 § Alkuhaastattelun sisältö lukee:

”Alkuhaastattelussa työ- ja elinkeinotoimisto tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä työnhakua ja työllistymistä tukevasta palvelutarpeesta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma.

Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia ja hakeutumaan tarpeellisiin palveluihin. Alkuhaastattelussa työnhakijalle

kerrotaan hänelle tarjottavista palveluista ja sovitaan asiointitavasta sekä muusta yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä.”

Teksti luo työttömistä objekteja, jossa työtön kulkee palveluprosessin sisällä ja hänen puolestaan tehdään arviot, ja häntä ohjataan hakeutumaan jne. Eikö työttömällä asiakkaalla ole sanottavaa omaan palvelutarpeeseensa? Millä pätevyydellä TE-toimisto tekee arvion työnhakijan tarpeista?

Jotta päästäisiin hallinto- alamais- ja palvelumallista nykyaikaiseen joustavampaan palvelukulttuuriin suosittelemme vahvasti, että lakipykälä kirjoitettaisiin näin:

”Alkuhaastattelun sisältö

Alkuhaastattelussa työ- ja elinkeinotoimisto kartoittaa asiakkaan palvelutarpeita, suunnittelee yhdessä asiakkaan kanssa sopivat palvelut ja tiedottaa palvelun toteuttamisen aikataulusta. Arvion pohjalta laaditaan työllistymissuunnitelma, joka velvoittaa TE-palveluita järjestämään tarpeelliseksi katsottuja julkisia palveluita.

Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto tiedottaa alkuhaastattelussa työnhakijaa hänelle sopivista työmahdollisuuksista ja muista, kuin TE-palveluiden tarjoamista palveluista (mms. yksityiset palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, toimeentuloon liittyvät palvelut).”

Oleellista on tuoda ilmi palveluprosessissa, mitä, milloin ja missä muodossa ja missä järjestyksessä palvelut toteutetaan sen sijaan, että objektifioidaan työtön ja päätetään hänen puolestaan liukuhihnamenettelyllä, mitä tehdään. Lakiteksti luo sävyä, miten työtön kohdataan. Kohdataanko hänet ihmisenä vai alamaisena? Asiakkaan kuunteleminen herkällä korvalla on tärkeää onnistuneessa asiakaspalvelutilanteessa ja palveluohjauksessa.

8 § Työnhakukeskustelun sisällössä on sama sävyongelma:

”Työnhakukeskustelussa työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työmahdollisuuksia sekä tukee työnhakijan työnhakua. Lisäksi työnhakija ohjataan tarpeellisiin palveluihin. Työnhakukeskustelussa tarkistetaan työnhakijan palvelutarvetta koskevaa arviota ja laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma.”

Ohjaamisen sijaan kerrotaan palveluista:

”Työnhakukeskustelun sisältö

Työnhakukeskustelussa työ- ja elinkeinotoimisto kertoo työnhakijalle sopivista työmahdollisuuksista, rekrytointimahdollisuuksista ja urasuunnitelmaa tukevista julkisista palveluista.

Työllistymissuunnitelma kerrataan, tarkistetaan ja muutetaan työnhakija-asiakkaan tarpeiden mukaisesti.”

9 § Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö – tässä on myös ym. ongelmia:

”Täydentävä työnhakukeskustelu painottuu työnhakijan palvelutarvetta koskevan arvion perusteella työnhaun tukemiseen tai siinä jatketaan työnhakijan palvelutarpeen selvittämistä ja työnhakijan ohjaamista tarpeellisiin palveluihin.”

Ratkaisumme:

9§ Täydentävän työnhakukeskustelun sisältö

Täydentävä työnhakukeskustelu painottuu työnhakijan palvelutarvetta koskevan selvityksen perusteella työnhaun tukemiseen tai siinä jatketaan työnhakijan palvelutarpeen selvittämistä ja työnhakijan neuvomista tarpeellisiin palveluihin.

10 § Ehdotamme, että palvelutarvetta selvitetään ei arvioida:

”Työ- ja elinkeinotoimiston selvityksessä arviossa työnhakijan palvelutarpeesta…

Työnhakijan osaamisen kehittämistä voidaan tarvittaessa arvioida selvittää yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa ja työnhakijan työ- ja toimintakykyä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa.”

11 § Työllistymissuunnitelman ehdotamme, että lisätään sana ”tavoitteiden”:

”…työnhakijan tavoitteiden mukainen työllistyminen.” – nopea työllistyminen ei ole välttämättä jokaisen alan järkevin työllistymisen muoto.

Työllistymissuunnitelma tulee olla asiakkaan tarpeiden pohjalta suunniteltu. Kun palvelu on myönnetty, se lähtökohtaisesti velvoittaa TE-toimistoa alihankkijoineen järjestämään palvelut.

Laaditaan viranomaisille velvoitteet palveluiden järjestämiseen tietyissä aikaraameissa.

On turha luetella asiakkaan tarpeita, jos ei järjestetä asiakkaan tarpeen mukaisia palveluita.

12 § Työnhakijan velvollisuudet – ehdotamme ”sen määräämällä” poistetaan ja tilalle tulee ”Yhdessä sovitulla”.

” Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman toteutumisesta työ- ja elinkeinotoimistolle sen määräämällä tavalla. Ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.” Yhdessä sovitulla tavalla.

Mitä asetuksissa tullaan määrittelemään? Mikäli laki päätetään, toivomme, että asetuksesta käydään myös kansalaiskeskustelu.

13 § Ensimmäiseen kappaleeseen voisi lisätä ajatuksen, että ”… järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä räätälöityjä ja yksilöityjä palveluja työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen rahojen rajoissa työnhakijan henkilökohtaisen julkisesti rahoitettu oppimis/työllistymisbudjetin mukaisesti.” – ajatus on, että työttömällä on henkilökohtainen työllistymis/oppimisbudjetti, jolloin hän voi itse nykyistä vapaammin pohtia mitä palvelua avoimilta markkinoilta hän valitsee työllistymistä tukemaan.

Lisätään myös 13 § ao. kappaleet:

”Työ- ja elinkeinotoimiston on asiakkaan palvelutarpeiden kartoittamisen yhteyteen liittyen aktiivisesti seurattava ja kehitettävä työllistymistä tukevaa verkostoitumista ja palvelutarjontaa.

TE-toimisto on velvollinen viestittämään viipymättä, mikäli määrärahat ovat loppuneet eikä palveluita voida työnhakijoille järjestää.”

Lisäksi kysymme, mitä tarkoittaa alkuperäisessä kappaleessa lukeva ”velvollisuus”. Mikä on sellainen velvollisuus, josta voi irtaantua rahaan vedoten?

14 § toivomme lisättävän ”Yhdessä sovitun tavan mukaisesti.”

Jos TE-toimisto sanelee, miten otetaan yhteyttä, voi asiakkaalle syntyä haastavia tilanteita. Täytyy ottaa huomioon saavutettavuuden ja esteellisyyden käsitteet.

3 luku työnvälitys

Työnvälitys

1 § lisätään

…”tarpeen ja tavoitteiden mukaista” työtä nopeasti. Työnvälityksen tulee tukea työttömän tavoitteita työllistymiseen.

2 § muutetaan ”ohjaa” sanan tilalle ”tiedottaa” (ei ohjaa)

Luovutaan työhönosoituksista ja keskitytään tiedottamiseen.

3 § työnhakuvelvollisuus kohtaan muutetaan ”ohjaa” sanan tilalle ”tiedottaa” (ei ohjaa)

4 työpaikkaa vaade per kuukausi ei sovi kaikkeen työnhakuun. Esimerkiksi sähköiset rekryhakemukset menevät kerralla ympäri maata erilaisille yrityksille samaan aikaan, eikä niistä saa dokumentaarista aineistoa, joka kertoisi missä hakemus on otettu huomioon. Jos ilmoittautuu rekryfirman työnhakijaksi, ei voi tietää monella työnantajalla on ollut työhakemus käsittelyssä. Vaatimus työpaikan 4 työpaikan hausta perustuu vanhanaikaiseen käsitykseen työnhausta.

Määrälliset työnhakuvelvoitteet saattavat heikentää työnhaun moraalia. Työnantajat eivät halua hukkua liian hurjaan määrään työhakemuksia. Kaikille ei ole sopivaa työtä tarjolla joka kuukausi. Ehdotamme, että tarkastelujakson sijaan järjestetään rekrytapahtumia tai muita tilaisuuksia.

Asetuksen taakse vetäytyminen tekee tästä epämääräisen esityksen ja voi johtaa mielivaltaisiin käytäntöhin. Laissa on tärkeä tuoda selkeästi esille, milloin neljän työpaikan hakuun ei ole tarvetta.

Pidämme tätä mallia toteuttamiskelvottomana, koska siinä on aktiivimallin eriarvoistavat ongelmat. Pelkona on karenssiautomaatti.

Ei kaikista työnhauista saa todistusta/kuittausta, että on hakenut työtä.

4 § Haettavat työmahdollisuudet

80 % työajan rajaus koskettaa palkkatukilaisia. Ovatko 65 % työajalla olevat palkkatuetut työntekijät velvollisia hakemaan töitä 4 kappaletta joka kuukausi - myös palkkatukijakson aikana? Järjestökentällä on palkkatuettuja työntekijöitä yleishyödyllisissä yhdistyksissä paljon 65 % työajalla. Sikäli tämä rajaus on ymmärrettävä – palkkatuettu työ on tarkoituskin olla ponnahduslauta avoimille työmarkkinoille.

Jos näin toimitaan, niin täytyy olla tarkkana, ettei työllistetyille synny väärinkäsityksiä, koska osassa lakitekstiä lukee, että vaatimukset koskettavat palkkatuettuja työntekijöitä vasta jakson viimeisenä kuukautena.

7 § Omaehtoiset opinnot

Kannattaako TE-toimiston keskeyttää omaehtoista opiskelua työhönosoituksilla? Pysyvämmät ja korkeapalkkaisimmat työpaikat syntyvät, kun valmistutaan oman alan koulutukseen. Täytyy olla rauha suorittaa tutkinto loppuun.

Tutkittua tietoa on paljon, että suoritetut tutkinnot turvaavat pysyvämpää työllisyyttä. Esimerkiksi:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75221/okm13.pdf

https://minedu.fi/documents/1410845/17000212/Jatkuvan+oppimisen+uudistuksen+sidosryhma%CC%88seminaari+19.11.2020.pdf/3146ecc7-1cd1-593d-8b95-cc4bb4afdd99/Jatkuvan+oppimisen+uudistuksen+sidosryhma%CC%88seminaari+19.11.2020.pdf?t=1605793524191

14 luku 1 §

Omaehtoinen opiskelu tulee olla työttömän oikeus suorittaa tutkinto loppuun. Emme ymmärrä miksi TE-toimiston päätöksestä ei voi valittaa?

Omaehtoinen opiskelu ei suoraan sido ELY-keskuksen resursseja.

Jos TE-toimisto kieltäytyy järjestämästä palveluita ilman valitusoikeutta, vaikka TE-toimistolla on velvollisuus edistää näitä palveluita. Onko tämä ristiriitainen 2 luvun 13 pykälän velvollisuuden kanssa?

Asiakas ei voi muuttaa mieltään, mutta TE-toimisto voi. Onko TE-toimisto velvollinen järjestämään muuta palvelua, jos TE-toimisto päättää keskeyttää palvelumahdollisuuden?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

On hyvä, että viimein otetaan pehmeitä keinoja käyttöön. Myös täytyy varmistua, että työttömällä on sovitut yhteydenpitovälineet käytössään ja, että hän saa sovitulla tavalla muistutuksen mahdollista tapaamisista ja omatoimiseen työnhakuun liittyvistä velvollisuuksista.

Esimerkiksi joka kuukauden lopulla työnhakija-asiakasta voitaisiin muistuttaa siitä ensin kysymyksellä, oletko jo hakenut velvoitteesi mukaisesti töihin/palveluihin tms.?

Täytyy myös muistaa, että kaikilla työttömillä ei ole sähköisiä yhteydenpitovälineitä – ovat kirjepostin varassa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työntekijän ja työttömän työnhakijan näkökulmasta kyseessä on merkittävä parannus, kun seuraamukset moitittavasta menettelystä eivät ole taloudellisesti niin raskaat. Tästä huolimatta seuraamukset työttömälle ja työnhakijalle ovat silti melko ankarat.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Katso ylle.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Katso ylle.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

7 § työpaikan sijaintiin liittyvä pätevä syy kieltäytymiseen

Tulee huomioida tapauskohtaisesti tilanteet, jossa palkka ei riitä kattamaan työmatkakustannuksia eikä normaaliin elämiseen liittyviä kustannuksia.

9 § Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely

Saisiko tämän kappaleen selkosuomeksi? Se miten seuraamukset ovat laissa kuvattu on hankala hahmottaa.

10 § ja 11 §

Saisiko nämä kappaleet selkosuomeksi? Se miten seuraamukset ovat laissa kuvattu on hankala hahmottaa.

12 § pätevä syy kieltäytyä on kattava. On tärkeä huomioida myös huolettavaan liittyvät seikat muissakin velvoittavissa pykälissä – mm. tapaamiset TE-toimiston viranomaisten kanssa.

13 § Pätevä syy jättää hakematta

Hyvä että työtarjoukset voidaan jättää huomiotta, jos on hakenut muutoin 4 työpaikkaa, mutta väärinkäsitys voi syntyä, jos kuvittelee, että työtarjous riittää omaehtoisen työnhaun hakemiseen.

Mikä riittää todistusaineistoksi haetuista töistä?

Parempi tapa soveltaa lakia olisi yksinkertaisesti poistaa velvoittavuus työtarjouksista kokonaan.

Kulukorvaus on riittämätön nykyajan hintatasoon: Matkakulut ja ruokakulut täytyy voida kattaa, kun osallistuu palveluihin.

Mahdollisuus syödä esimerkiksi ruokalassa tukee, sitä, että voi verkostoitua työkavereiden kanssa. Omakustanteinen ruokaileminen eristää työyhteisöstä.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Aikuisväestön tulee voida suorittaa molemmat virkakielet niin kauan kuin kaksikielisyysvaatimus toteutetaan työelämässä yksilötasolla. Koskee kotouttamislain piirisissä olevia sekä suomen kansalaisia.

työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

4§ ehdotamme alla olevaa lisäystä:

Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat 3 §:ssä tarkoitetun kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa ”riittävässä ajassa, hyvässä vuorovaikutuksessa sekä kaikkien osapuolten yhteisymmärryksessä” sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta.

”Työtön on velvollinen osallistumaan monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan ”yhteisymmärryksessä” laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Työtön on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.”

Perusterveitä ja aktiivisia pitkäaikaistyöttömiä ei tule ohjata monialaiseen yhteispalveluun tai kuntouttavaan työtoimintaan. Meille on tullut tästä viime aikoina palautetta useammalta ulkomaalaistaustaiselta työttömältä.

Kuntouttavaan työtoimintaan tulee voida halutessaan hakea.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Perustuslaki herättää ristiriitaisia ajatuksia. Perustuslain 18 § ja 19 § ovat ilmeisesti tarkoitettu ymmärrettävän pakettina. Työttömyysnäkökulma voisi huomioida paketissa selkeämmin.

Perustuslain 18 § mukaan ”Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta.”

Ammattisuoja on kirjattu lakiin kestävän 3 kk. Tämän jälkeen työvoimaviranomaiset katsovat, että oman ammattialan ulkopuolelta on haettava työtä.

Perustuslain 18 § voisi lukea näin, että Perustuslain 18 § toteutuisi yhdessä 19 § kanssa, niin kuin se nyt toteutuu käytännössä: ”jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla, kun hän tulee taloudellisesti itsenäisesti toimeen. Jos hän tarvitsee yhteiskunnan tukea tullakseen toimeen, 3 kk ammattisuojan jälkeen hänen on haettava sitä työtä mitä viranomaiset katsovat parhaaksi työnhakijalle esittää haettavaksi.”

Näin ei ainakaan kenellekään syntyisi vääränlaista kuvaa siitä, miten asiat oikeasti Suomessa toimivat.

Muuta lausuttavaa?

Saamamme kansalaispalautteen mukaan lakiesitys sisältää riskejä pitkäaikaissairaiden työkyvyttömien työttömien oikeusturvan heikkenemisestä ja siten se sisältää vakavia sairaisiin ihmisiin kohdistuvia sosiaalisia riskejä.

Tarkennettavia kohtia ovat seuraavat:

1) On tärkeää, että lääkinnällinen kuntoutus hyväksytään työttömyysturvalla oleville kuntoutusmuodoksi. Nykyisessä lainsäädännössä se ei sitä varsinaisesti ole.

On tärkeää myös suojata lääkinnällinen kuntoutus tai sairauden hoito siten, että pitkäaikaissairaiden hoito tai lääkinnällinen kuntoutus ei kärsi hänen terveydelleen soveltumattomista tai jopa haitallisista työvoimapoliittisista velvoitteista.

Osassa sairauksista kuntoutus tai hoito voi olla hyvinkin intensiivistä tuottaakseen tuloksia. Hoidolla ja kuntoutuksella pyritään yleensä toiminta- ja työkyvyn parantamiseen, joten kuntoutuksen häiriöt ovat myös etuudenhakijan tulevan työllistymisen näkökulmasta haitallisia.

Lisäksi potilaalle määrätyn lääkinnällisen kuntoutuksen tai muun hoidon toteutuminen on yksilön terveysturvallisuuden kannalta välttämätöntä. Kuntoutuksen katkokset voivat aiheuttaa jopa saavutettujen kuntoutustulosten menettämistä.

2) Esitystekstissä s. 69 on muotoilu, joka voi aiheuttaa merkittävän riskin työkyvyttömille työttömille. Tämä tulee poistaa.

Suuri(n) osa tosiallisesti työkyvyttömistä työttömistä joutuu työttömyysturvalle juuri siksi, että terveydentilaa vastaava etuus (kuntoutustuki, työkyvyttömyyseläke tai sairauspäiväraha) on hylätty nykyisen ratkaisumenettelyn mukaan.

Sivu 69: "Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen edellyttäisi myös sitä, että työnhakijan tilanne on kokonaisuutena arvioiden sellainen, ettei hän kykene työnhakuun työkykyyn liittyvien haasteiden takia. Kokonaisarviossa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen liittyvät etuusoikeuden hylkäävät lainvoimaiset päätökset."

Eläkejärjestelmän päätösteksteissä voidaan vähätellä harvinaisten sairauksien vaikutusta työkykyyn. Suomessa on edelleen tuhansia työkyvyttömiä työttömiä, jotka ovat työttömiä vain, koska sairauspäiväraha on päättynyt.

Riskinä on, että väliinputoajien oikeusturva heikkenee entisestään. Millä perusteella työvoimaviranomainen asettaa hoitavan lääkärin lausunnon työkyvyttömyydestä ja eläkelaitoksen lausunnon työkykyisyydestä vastakkain?

Tähdennämme, että tämä lain osuus koskee jo valmiiksi hyvin vaikeassa asemassa olevia ihmisiä, joilla on lääkärin toteamana heikko toimintakyky ja terveydentila. He ovat todennäköisesti ainakin tilanteen pitkittyessä vähävaraisia taustastaan riippumatta.

Pahimmillaan voi seurata sanktioita ja tulottomuutta, joka kohdistuisi juuri tosiasiallisesti työkyvyttömiin ihmisiin, jos heille asetetaan heidän toimintakyvylleen epärealistisia ja terveydelleen haitallisia työnhakuvelvoitteita tai muita velvoitteita.

Tämä on ristiriitaista sen kanssa, että hallitusohjelmassa pyritään juuri huomioimaan tosiasiassa työkyvyttömät työttömät henkilöt ja se, että heille ei asetettaisi kohtuuttomia / työ- ja toimintakyvylle epärealistisia velvoitteita.

Merkittävä osa tosiasiassa työkyvyttömistä työttömistä joutuu tähän tilanteeseen juuri vakuutuslaitosten ja muutoksenhakuelinten sairautta vähättelevien päätösten vuoksi. Siksi nämä samaiset päätöstekstit eivät saa enää entisestään vaikeuttaa heidän tilannettaan.

Neljän vuoden seurannassa kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen hylkäämisen jälkeen yleisin tulolähde on työttömyysturva. Töihin paluu on harvinaista myös työelämätaustaisilla henkilöillä hylkäyksen jälkeen ja valtaosa kykenee vain lyhytaikaisiin töihin. Vain 5 % saavuttaa yli 12 kuukautta kestävän ansiotulojakson. (Perhoniemi ym. 2018)

Millä perustein TE-viranomainen tulkitsisi osatyökykyisille asetettavat työnhaun vaatimukset? S. 69: ”työnhakuvelvollisuus asetettaisiin jäljellä olevan työkyvyn mukaisesti, toisin sanoen hänen tulisi hakea työkykynsä mukaisia työmahdollisuuksia, eikä osittainen työkyvyttömyys olisi yksinään peruste jättää työnhakuvelvollisuutta asettamatta.”

Millä perustein TE-toimisto voi vaatia määrään perustuvaa omatoimista työnhakua osatyökykyisille, mikä on varsin laaja ja kirjava joukko ihmisiä eri diagnooseineen? Velvoitteiden tulee olla tasapainossa terveydellisiin edellytyksiin, mitä voi olla palveluohjauksessa täysin mahdoton tunnistaa – etenkin jos asetetaan omatoimisen työnhaun kategorisia vaatimuksia.

Omatoimisen työnhaun sijaan TE-toimiston tulee panostaa laadukkaaseen palveluohjaukseen ja työpaikkojen räätälöintiin työnantajien ja työttömien kanssa (esimerkiksi työhönvalmennuksen keinoin), jotta sopivia markkinarakoja osatyökykyisten työpanokselle löytyy avoimilta työmarkkinoilta.

3) Lisäysehdotus: Kokoaikatyövelvoitteista luopuminen

Työkyvyttömyyseläkkeellä ja kuntoutustuella oleva pitkäaikaissairas henkilö saa hyödyntää turvallisesti osittaista työkykyään (0–40 %) ja siten hankkia pitkäaikaissairaanakin hieman ansiotuloja jaksamisen mukaan. Tällaisen vähäisen työskentelyn ei kuitenkaan katsota tarkoittavan, että hän olisi täysin työkykyinen ja hänen tulisi saada koko elantonsa työllään. Kuntoutustuelta on turvallisempaa asteittain palata työelämään, jos työkyky paranee.

Työkyvytön työtön henkilö, jonka toimintakyky on hyvin heikko, saattaisi myös kyetä osittaiseen tai vähäiseen työskentelyyn ilman, että kykenisi täyspäivätyöhön tai edes puolipäivätyöhön. Hänellä ei kuitenkaan ole tähän turvallista mahdollisuutta, koska hänellä on joustamaton velvoite ottaa vastaan kokoaikatyötä. Työvoimaviranomaisen on myös vaadittava tätä, vaikka sekä etuuden saaja että työvoimaviranomainen tietäisivät, että tämä vaatimus on epärealistinen.

Vähäinen työelämäosallisuus tai pyrkimys tehdä hyvin hitaasti pieniä työtehtäviä aiheuttaa työkyvyltään huomattavan alentuneelle henkilölle riskin siitä, että hänen sairautensa aiheuttama työkyvyttömyys kyseenalaistetaan ja häneltä aletaan vaatia pienen työskentelyn seurauksena kokoaikatyötä, vaikka hän ei siihen kykenisi. Siten vähäinen työskentely voi aiheuttaa välttämättömän toimeentuloturvan menetyksen.

Työttömän on myös turvatonta keskustella asiasta suoraan työvoimaviranomaisen kanssa, koska työvoimaviranomainen voi silloin asettaa karenssin sillä perusteella, että etuuden hakija on ilmoittanut, ettei ole valmis ottamaan vastaan kokoaikatyötä.

Pitkäaikaissairaiden keskuudessa on tilanteita, joissa vähäinen työskentely on aiheuttanut edellämainittuja vaikeuksia ja jossa tilanteen suora todenmukainen kuvaus on aiheuttanut karenssin pitkäaikaissairaalle ihmiselle.

Jos työkyky on huomattavan alennut, kokoaikatyön velvoite toimii tarkoitustaan vastaan ja estää hyödyntämästä vähäistä, osittaista työkykyä (0–40 %). Sairauksissa työkyky voi myös vaihdella sairauden jakson mukaan, eikä ole kuukaudesta toiseen aina samanlainen.

Kokoaikatyövelvoitteesta luopuminen tuskin juuri vähentäisi työllisyysastetta, jos se koskisi vain esimerkiksi hakuvelvoitteesta vapautettuja tai harkinnan perusteella osaa myös muista toimintakyvyltään alentuneista työttömistä.

Sen sijaan epärealistinen kokoaikatyövelvoite estää tehokkaasti monia hyödyntämästä vähäistä työkykyään ja siten esimerkiksi katkoo työelämäverkostot ja työelämäosallisuuden täysin. Tämä taas on haitallista mahdollisen tulevan työllistymisen näkökulmasta, jos henkilö esimerkiksi pitkäaikaisella lääkinnällisellä kuntoutuksella onnistuu kuntoutumaan työkykyiseksi tai osatyökykyiseksi ja haluaisi palata työelämään. Ansiotyöaktiivisuus edistää töiden saamista.

4) Laillistettu lääkärinlausunto tulee olla riittävä peruste työkyvyttömyyden toteamiseen

Esityksessä (s.69) puhutaan "luotettavana pidettävästä lääketieteellisestä selvityksestä". Mihin tällä viitataan? Pitää hyväksyä "lääkärinlausunto tai harkinnan mukana muukin lääketieteellinen tai terveydentilaselvitys". Ainakin kaikki laillistetun lääkärin lausunnot työkyvyttömyydestä tulee tulkita automaattisesti luotettaviksi sen sijaan, että TE-toimisto alkaisi kyseenalaistaa lääkärinlausuntoja. Vähimmäisvaatimuksena on, että asetukseen kirjataan tämä asia.

Haapakoski Jukka
Työttömien Keskusjärjestö ry

JYVÄSKYLÄ

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pohjoismaisen työvoimapalvelun mallin mukainen perusajatus työnhakijoiden alkuvaiheen palveluun panostamisesta, palvelutarpeen arvioinnin, työnhaun tukemisen ja palveluihin ohjaamisen kehittämisestä on kannatettavaa. Lakiehdotukseen sisältyy kuitenkin paljon yksityiskohtaisia, kaavamaisia ja määrämuotoisia yksityiskohtia, joiden mukaisesti asiakkaan palveluprosessit asetetaan tiukkaan muottiin. Tämä kahlitsee mm. työllisyyden kuntakokeilujen kokeiluluonnetta ja aitoa palvelutarpeeseen työnhakijan ja omavalmentajan väliseen luottamukselliseen suhteeseen perustuvaa palveluprosessin rakentamista. Lakiesityksen mukaisten tehtävien hoitaminen ja aikataulujen noudattaminen edellyttäisi riittäviä henkilöresursseja, jotka eivät nykyisten resurssien ja lakiesityksen laskennallisten lisäysten jälkeenkään tule riittämään.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta ja lisäpanostuksesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Erityisesti kokeilukunnissa kuntien kulut tulevat kasvamaan, mitä ei lakiesityksessä ole otettu huomioon lainkaan. Valtion tulee kompensoida kokeilukunnille aiheutuvat fasilitointikustannukset.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Lakiesityksen mukaan laskennallinen asiakasmäärä olisi 185/asiakaspalvelutyötä tekevä työntekijä, mikä poikkeaa huomattavasti esim. Tanskan ja Ruotsin mitoituksista. Tämä tarkoittaa sitä, että alku- ja työnhakukeskustelujen sekä työnhakusuunnitelmien laatimisen ja tarkistamisen ohessa tehtävät seuranta- ja kontrollointitehtävät ml. työttömyysturvan hoitaminen tulevat kuormittamaan henkilöstöä kohtuuttomasti.

Uusien työnhakijoiden virrat ajoittuvat alkukesään ja vuodenvaihteeseen, jolloin lakiesityksen mukaiset tiiviit alkuvaiheen kontaktoinnit osuisivat erityisesti kesälomakaudelle. Tämä ruuhkauttaa asiakaspalvelun ja lakiesityksen mukaisten aikataulujen noudattaminen tulee olemaan erittäin vaikeaa.

Lisärekrytoinneilla tulee olemaan vaikutuksia toimitilaratkaisuihin ja niihin liittyviin fasiliteetteihin ja näistä aiheutuu merkittäviä lisäkustannuksia kuntiin.

Asiakaspalveluhenkilöstöltä edellytetään vahvan ohjausosaamisen lisäksi vankkaa työmarkkinatuntemusta, tietoa työtehtävien vaatimuksista, koulutusten sisällöistä, työn hakemisen kanavista jne. Ammatillisen osaamisen kehittämiseen on panostettava ennen lain voimaantuloa. Samanaikaisesti vireillä oleva asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskeva uudistus tuo niin ikään koulutus- ja perehdytystarpeita v. 2022 alkupuolelle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työnhakijaa ja työntekijää koskevat velvoitteet työnhakukeskusteluineen ja työnhakuvelvoitteineen voi jossain määrin nopeuttaa työllistymistä. Rinnalle tarvitaan toimivat työmarkkinat sekä riittävät ja monipuoliset työllistymistä edistävät palvelut, joista on aidosti hyötyä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään, työnhaun tukeminen keskiössä. Työnhakijalla on päävastuu työnhaun toteuttamisesta, työnhakija hakee

itselleen mieluisia ja sopivia työmahdollisuuksia. Työnhakija on oman työnhakijuutensa subjekti, jota työntekijä asiantuntijana tukee. Työnhakijalla on myös vahva vastuu monitoroinnista. Ohjeistusten ja tietojärjestelmien on oltava helppokäyttöisiä, yksiselitteisiä, selkokielisiä ja läpinäkyviä niin, että työnhakijalle annetaan edellytykset onnistua tässä tehtävässä.

Alku- ja työnhakuhaastatteluille on lakiehdotukseen määritelty fyysinen tapaamispaikka, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Henkilökohtaisia tapaamisia on mahdollista järjestää esim. palveluntuottajan tiloissa, oppilaitoksessa tms. luotettavassa paikassa. Monikanavaisuuden kehittyessä myös muiden palvelutapojen hyödyntämiseen on annettava mahdollisuus. Muutoinkin digitalisaatio on oltava vahvasti henkilökohtaisen palvelun rinnalla esim. palvelutarpeen arvioinnissa alkuhaastattelussa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisten työnhakijoiden palveluprosessiin sisältyvät alkuhaastattelut ja kolme kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut ovat perusteltuja. Työnhakukeskustelun pitäisi olla mahdollista järjestää monikanavaisuutta hyödyntäen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Pitkiin palkkatukijaksoihin, työvoimakoulutuksiin ja omaehtoisiin opintoihin työttömyysetuudella työnhakukeskustelut olisi syytä rytmittää käynnistymään jo aikaisemmassa vaiheessa kuin viimeisen kuukauden kuluessa niin, että työnhakemista tuettaisiin meneillään olevan palvelun rinnalla ja ne olisivat toteutettavissa täydentävinä työnhakukeskusteluina. Haastattelu olisi mahdollista tehdä monikanavaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työttömää työnhakijaa koskeva lainsäädäntö ja terminologia on vaikeaselkoista. Muistutus-menettely tuo viranomaispalveluun inhimillisemmän piirteen, mikä sinällään on positiivinen uudistus. Muistutuksen antaminen on automatisoitava niin, että sitä ei tarvitse tehdä manuaalisesti. Työnhakijoiden informointi muistutuksesta on oltava yksiselitteistä ja ymmärrettävää niin, että se ei aiheuta hämmennystä eikä ylimääräistä kontaktointia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työn hakeminen on lähtökohtaisesti työnhakijan perustehtävä ja tässä lakiehdotuksessa työnhaku on vastuutettu työnhakijlle itselleen. Erilaisissa tilanteissa olevat työnhakijat on lainsäädännön valmistelussa otettu huomioon, mikä on positiivista. Lakiehdotukseen sisältyy tulkinnanvaraisia määritelmiä, jotka arkityössä tuottavat päänvaivaa esim. siitä, kenet voidaan vapauttaa työnhakuvelvoitteesta.

Lakiehdotus sallii edelleenkin työkyvyttömien henkilöiden rekisteröitymisen työnhakijaksi. Nyt olisi viimein syytä tarkastella esim. toimeentulotukilainsäädännön ja työttömyysturvalainsäädännön rajapintoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakijat voivat olla osa-aikatyössä eri syistä ja osalle esim. osatyökykyisistä työkyky riittääkin vain osa-aikaiseen työhön. Heille muiden työmahdollisuuksien hakeminen ei tunnu tarkoituksenmukaiselle.

Sen sijaan silloin, kun työnhakijalla on edellytykset kokopäiväiseen työhön, lakisesitykseen kirjattu työnhakuvelvoite on kohtuullinen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli 1 kk:n kestoisessa työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysetuudella olevan työnhakuvelvoitteeseen sisältyy ristiriitaisuuksia. Näille työnhakija-opiskelijoille te-toimisto/kokeilukunta on velvollinen tarjoamaan työtä ja työnhakija on niitä velvollinen hakemaan. Työnhakija-opiskelijoiden omatoimiseen työnhakuun ei luoteta samalla tavoin kuin muiden työnhakijoiden ja näin ollen he ovat eriarvoisessa asemassa toisiin työnhakijoihin nähden.

Omaehtoiselle opiskelulle on asetettu tiukkoja vaatimuksia; koulutukset ovat pääosin tutkintotavoitteisia ja usein niihin hakeutuu alan- tai ammatinvaihtajia. Tämä opiskelumahdollisuus edistää mitä parhaiten työnhakijoiden työllistymistä ja siksi on erikoista, että koulutuksen alusta lähtien työnhakija-opiskelijalle asetetaan velvollisuus hakea työtä. Työnhakuvelvoite tulisi olla vasta koulutuksen loppusuoralla 1- 2 kk:ta ennen opintojen päättymistä. Pahimmillaan koulutukseen hakeutumisvelvoite kesken koulutuksen johtaisi koulutusten keskeytymiseen ja työttömyysriskin säilymiseen ennallaan. Koulutusten keskeytymisen riski on riski myös oppilaitoksille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Lakiesityksen mukaan työkyvyttömien henkilöiden rekisteröitymisen työnhakijaksi sallitaan ja hyväksytään. Työkyvyttömille työnhakijoille tulisi löytää muu ratkaisu ja etuus kuin työttömyysturva, mikäli heillä ei ole edellytyksiä edes työelämään kuntouttaviin palveluihin. Nämä asiakkaat kuormittavat turhaan työllisyydenhoidon koneistoa (työnhakuhaastattelujen, suunnitelmien päivittämisen ja seurantatehtävät).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä eroamisen määräajan kohtuullistaminen 45:n päivän mittaiseksi on kannatettavaa samoin kuin enintään viisi päivää kestävästä työstä eroamisesta ehdotettu 30 päivän korvaukseton määräaika.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä kieltäytymisen määräajan kohtuullistaminen 45:n päivän mittaiseksi on kannatettavaa samoin kuin enintään viisi päivää kestävästä työstä kieltäytymisestä ehdotettu 30 päivän korvaukseton määräaika.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Seuraamusten porrastaminen on kannatettavaa, mikäli se pystytään toteuttamaan ilman mittavia manuaalisia toimenpiteitä ja määräajat pystytään määrittelemään viiveettä. Mikäli määräajat edellyttävät työttömyysturvan asiantuntijakäsittelyä, työnhakijalle voi tulla pahimmillaan kuukauden odotusaika etuuden saamiseen, vaikka varsinainen korvaukseton määräaika olisi vain 7 tai 14 vuorokautta.

Tietojärjestelmiin on saatava laskuri, jonka avulla toistuvuuksien seuranta on automatisoitu.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Lakiesityksiin sisältyvien muutosten vaikutukset kokeilukuntiin on kompensoitava kunnille.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Tämän lakiesityksen ja ns. TYP-lain sekä tulevan monialaisten palvelujen lainsäädännön synkronointi toisiinsa jää avoimeksi samoin kuin yhdyspinnat sote-/hyvinvointialueisiin.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutosten on suunniteltu tulevan voimaan 5/2022. Samanaikaisesti on suunnitteilla asiakastietojen käsittelyyn liittyvä muutos ja nämä yhdessä edellyttävät laajamittaista perehdytystä niin uusille kuin jo olemassa oleville työntekijöille. Muutosten ajankohta vuoden ruuhkaisimpaan aikaan kesälomien kynnyksellä on erittäin hankala.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Esitettyyn palveluprosessin uudistus painottuu työn hakemisen tukemiseen ja palveluihin ohjaamisen tehostamiseen, mikä on kannatettavaa. Sen sijaan työllistämiseen ja rekrytointiin liittyviä kannustuselementtejä malliin ei sisälly lainkaan ja tämä on selvä puute. Työntekijöiden liikkumavara kapeutuu entisestään eikä esim. työpaikolle jalkautumiseen ja työnantajien palveluun

työnhakijapalvelun rinnalla anneta pelimerkkejä. Toimistoympäristö on tässä lakiesityksessä kokenut uuden tulemisen. Palveluprosessin toteuttaminen toimisto-olosuhteissa ei voi olla ainoa ja paras tapa, siihen tarvitaan väljyyttää ja digipalveluja rinnalle tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuen.

Parhaillaan on meneillään tai vireillä useita työvoimapalveluihin liittyviä tai niitä sivuavia lakiesityksiä, joiden valmistelua on syytä katsoa tarkasti rinnakkain. Lisäksi mm. sote-uudistuksella on vaikutuksia työttömien työnhakijoiden palveluprosessiin. Iso kokonaiskuva pitäisi olla tiedossa, jotta eri osa-alueiden liittymäpinnat toisiinsa tulisivat näkyviksi, ymmärretyiksi ja huomioonotetuiksi.

Korhonen Mirva
Jyväskylän kaupunki

Ylivieskan kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Alkuhaastattelu 5 vrk työnhaun aloittamisesta paikan päällä edellyttäisi merkittävästi nykyistä suurempaa resurssia, samoin täydentävät ja työnhakukeskustelut ensimmäisen kolmen kuukauden aikana kahden viikon välein. Työnhakukeskustelu koskisi myös toimenpiteessä olevia (työvoimakoulutus, palkkatukityö, kuntouttava, työkokeilu yms.) toimenpiteen loppuvaiheessa, joka niin ikään olisi lisäys nykyiseen palvelutasoon. Tiivis yhteydenpito asiakkaisiin on kuitenkin hyvä ja kannatettava asia.

Monisairaiden ja työkyvyttömien työnhakijoiden tilannetta ei ole mahdollista edistää haastattelukertoja lisäämällä. Tätä tosiasiaa ei ole huomioitu esityksessä lainkaan ja vaarana on, että sinällään tehokasta toimenpidettä joudutaan tarjoamaan asiakasryhmälle, jonka työllistymistä se ei tosiasiallisesti edistä. Tällainen toimintamalli johtaisi resurssien tehottomaan käyttöön.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitys edellyttäisi nykyistä merkittävämpää resurssia työllisyydenhoitoon, jotta työnhakijoiden kohtaamisten määrälliset vaatimukset saataisiin täytettyä. Kohtaamisten lisääminen on kuitenkin kannatettavaa, jos samalla varmistetaan, että se vähentää syrjäytymistä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Luvatut lisäresurssit eivät tule riittämään esityksen mukaisten toimintamallien rakentamiseen ja ylläpitämiseen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Pitkään työttöminä olleille ja sote palveluiden piiriin kuuluville ei aseteta työnhakuvelvoitetta mutta heidät tulee siirtää TYP-asiakkaaksi. TYP-asiakkailla ei ole työnhakuvelvoitetta, mikä on erittäin kannatettava asia, koska he eivät ole työkykyisiä.

Lääkärin todentamille työkyvyttömille ei esityksessä ehdoteta työnhakuvelvollisuutta, mutta heidät velvoitetaan hakemaan eläkettä tai kuntouttavia palveluja. Asiakasprosessin kannalta on kriittisen tärkeää, että eläkkeen hakemiseen voitaisiin velvoittaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hakijan täytyisi hakea neljää työpaikkaa kuukauden tarkastelujaksolla. Määrällistä työnhakuvelvollisuutta voitaisiin alentaa harkinnalla. Kuinka paljon tätä mahdollisuutta tultaisiin käyttämään ja olisiko se tasapuolista kaikille? Esityksen vaarana on, että asiakkaiden tilanne eriarvoistuu eri puolella maata.

Seuranta tapahtuu hakijan omalla ilmoituksella verkossa, pyydettäessä hakijan kuitenkin tulisi voida esittää lähettämänsä hakemukset. Työnantajia ei velvoitettaisi säilyttämään tai raportoimaan saamiaan yhteydenottoja tai hakemuksia. Tämä on kannatettava asia, sillä työnantajat eivät välttämättä laita avoimia työpaikkoja hakuun, jos heille tulee velvoite ilmoittaa hakemuksista. Tämä tosin saattaa vähentää julkisten ilmoitusten määrää joka tapauksessa, koska hakemuksia tulee enemmän, myös heiltä, jotka eivät täytä työnantajan vaatimuksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisesti opiskelevien tulisi hakea kolmea TE-toimiston tai kunnan osoittamaa työpaikkaa kolmen kuukauden aikana. Vaatimus vaikuttaa kohtuuttomalta ja perusteettomalta, jos kyseessä on esimerkiksi vuoden tai kauemmin kestävä koulutus, koska työnhaku häiritsisi opiskelun etenemistä. Työpaikkojen osoittaminen hakijalle vaatisi lisäksi henkilöresurssia. Vaatimus on asiakkaalle kohtuuton ja viranomaistoiminnan kannalta tehoton, ja se tulee poistaa esityksestä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

60 ja 90 päivän karenssit muuttuvat 45:ksi päiväksi. Tällä ei liene suurta vaikutusta irtisanoutumisiin tai työstä kieltäytymiseen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työllistymissuunnitelman noudattamatta jättämisestä aiheutunut karenssi muuttuisi porrastetuksi, jolloin neljännestä laiminlyönnistä aiheutuisi työssäolovelvoite. Velvoite täyttyy ainoastaan työssäololla, toimimalla yrittäjänä, opinnoilla tai osallistumalla työllistymistä edistäviin palveluihin. Työssäolovelvoite on sinällään hyvä kannustin, mutta ajaisi hakijoita työttömyysturvan piiristä toimeentulotuelle tai kuntien harkinnan varaisen toimeentulotuen piiriin.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Saranpää Toni
Ylivieskan kaupunki

Pohjois-Karjalan TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021 KEHA/3342/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pohjois-Karjalan TE-toimisto pitää hyvänä asiana sitä, että työllisyyden hoitaminen on nähty tärkeänä asiana valtakunnantasolla ja siihen on lähdetty nyt lausuttavana olevan lakiesityksen muodossa tekemään tarpeellisia uudistuksia ja saamaan siten työllisyyspalveluihin vaikuttavuutta. Lausuttavana olevassa lakiluonnoksessa otetaan huomioon vahvasti esille asiakasnäkökulma ja erityisesti asiakasprosessissa esitetyt muutokset asiakkaan palveluprosessiin. Lakiluonnoksessa on myös moniulotteisesti ja yksityiskohtaisesti avattu työllisyydenhoidon kokonaisuutta, arvioiden ja perustellen lakiluonnoksessa olevia varsin yksityiskohtaisesti määrittelyjä toimenpiteitä ja tapoja toimia TE-virkailijana asiakkaan palveluprosessin aikana.

Pohjois-Karjalan TE-toimisto näkee hyvänä asiana sen, että asiakkaasta otetaan heti vahva ote arvioimalla asiakkaan palvelutarve ja että asiakas nähdään nyt myös aktiivisena toimijana omaan työllistymiseensä. Haasteina lakiesityksessä huomioimme sen, että lakiesityksessä esitetty asiakasprosessi ja sen vaiheet on määritelty varsin monimutkaisesti sekä yksityiskohtaisesti ja niitä pitäisi selkiyttää. Lisäksi asiakasprosessin alkuvaiheessa tarvitaan resurssia moniammatilliseen työhön ja erityistarpeiden tunnistamiseen eli nämä tulisi myös huomioida.

Lakiesitys asettaa ja edellyttää myös TE-palvelujen asiantuntijoille uudenlaisen tavan toimia asiakkaan palveluprosessin aikana. Työntekijöillä tulee olla käytettävissään toimivat, asiakasta ja asiakastyötä tukevat digitaaliset järjestelmät alkaen ajanvarausjärjestelmästä työllisyyssuunnitelman kirjaamista tukeviin tietoteknisiin järjestelmiin. Koulutus sekä asiakkaiden tiedottaminen ja huomioiminen nousevat siten vahvaan rooliin. Lisäksi lakiesityksessä olevien asioiden huomioiminen

vaatii sekä henkilöstöresursointia että asettaa nyt käytettävissä olevien tilojen suhteen haasteita toteuttaa lakiesityksen toimeenpanoa (muun muassa kasvokkain tapahtuvat asiakastapaamiset.)

Positiivisena ja kannatettavana asiana lakiesitykseen sisältyvä työnhakuvelvoitteiden laiminlyömisen sanktioiden lieventäminen ja porrastaminen nähdään mahdollistajana ja hyvänä määreenä lakiesityksessä.

Haasteita asettaa enemmänkin moitittavien menettelyjen seuranta vuoden tarkastelujaksolla.

Meneillään ovat juuri alkaneet kuntakokeilut, joista ei ole vielä saatavilla arviointitietoa ja nyt rakennetaan uutta, erillistä palvelumallia työllisyyden hoitoon. Uuden mallin suhde olemassa oleviin kuntakokeiluihin ja niiden toimijoihin jää esityksessä vähälle huomiolle, samoin mahdollinen siirtymävaihe.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Nyt lausuttavana olevassa lakiluonnoksessa on otettu huomioon ja tehty monipuolisia arvioita tulevan lain mahdollisista vaikuttavuuksista työllisyyden nostamiseksi.

Työttömien työllistyminen nopeasti vaikuttaa kansantaloudellisesti merkityksellisesti talouteen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Lakiesityksessä esitetty malli tiheästi toteutettavista asiakastapaamisista vaatii henkilöstöresurssien nostoa huomattavasti nykyisestä TE-toimiston käytettävistä olevista henkilöstömäärästä.

Henkilöstön rekrytoiminen ja uusien henkilöiden perehdyttäminen vie oman osansa, joten mallin ottaminen tehokkaaseen ja vaikuttavaan käyttöön vie oman aikansa.

Koko TE-toimiston henkilöstöresurssi ei tee lakiesityksen mukaisesti esitettyä asiakaskohtaamisia, vaan edelleen myös muita työvoimahallinnon tehtäviä ja osa henkilöstöstä joutuu tekemään lakiesityksen johtuen seurantatyötä (esimerkiksi työnhakuvelvoitteen toteuttamisen seuranta).

Henkilöstön palkkaamiseen tarvittava lisäbudjetointi tulisi siten huomioida.

Lisääntyvän henkilöstön johdosta tilaratkaisut tulevat olemana merkittävä tekijä. Nykyisten TE-toimistojen avotilakonttorit ja pienehköt tilaratkaisut eivät tue kasvokkainen tapahtuvaa haastattelua. Myös asiakastietojärjestelmien toimivuus tulee taata. Esimerkiksi asiakasvastaanottoajanjärjestelmä nousee merkittäväksi tekijäksi, kun päivittäiset asiakasmäärät ovat korkeat, asiakasajanvarauksissa tapahtuu muutoksia ja niin edelleen.

Lakiesityksessä ei juurikaan huomioida viranomaisten toimintaa verkosto- ja sidosryhmänyhteistyön vaikuttavuuden osalta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Asiakkaiden säännöllisten tapaamisten ja kontaktointien uskotaan merkitsevän, että työllistyminen olisi nopeampaa ja tuottaisi palveluiden käytön sijaan pysyvän tai pitkäaikaisemman työllistyminen asiakkaalle.

Haasteena esimerkiksi Pohjois-Karjalan alueella on kohtaanto-ongelman ratkaiseminen ja uusien työpaikkojen syntyminen alueelle, jossa väestö vanhenee ja nuorten pysyminen alueella on yhä enemmän haasteellisempaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Tilaratkaisut nousevat erittäin vahvasti lakiesityksessä esitetyn tiheiden asiakastapaamisten takia haasteeksi. Miten pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja valtion tilastrategia vastaavat ja tukevat toisiaan?

Tietojärjestelmien toimivuus on välttämätöntä, niin asiakkaan näkökulmasta käyttäjäystävällisyyden osalta kuin TE-asiantuntijankin näkökulmasta. Työtä tehostavan, helposti omaksuttavan ja asiakastyötä tukevan järjestelmän saattaminen käyttöön ennen lain voimaan tuloa on tarpeen.

Tiedotus asiakkaille nousee myös merkittävään rooliin, kun uusi tapa toimia aloitetaan kokonaisvaltaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijan palveluprosessin tehostaminen ja asiakkaan oman aktivisuuden lisääminen on kannatettava asia. Alkuhaastattelu antaa hyvän lähtöasetelman, jossa merkittävään asemaan nousee hyvin tehty ja kirjattu työllistymissuunnitelma ja asiakkaan informointi. Palveluprosessi etenee laissa hyvin kaavamaisesti ja herättää kysymyksen, miten huomioidaan yksilöllinen asiakkaan palvelutarve ja jääkö sen selvittelyyn aidosti aikaa. Kuitenkin palveluprosessissa on monenlaisia asiakkuuksia ja niiden hoitaminen vaatii TE-asiantuntijalta vankkaa osaamista ja ammattitaitoa, koska prosessit ovat eri asiakkailla yksilöllisiä ja erilaisia tilanteista riippuen.

Asiakkaalle järjestettäisiin työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut lähtökohtaisesti kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä. Tuleeko näin ollen valmennuspalveluun osallistuvalle asiakkaalle järjestää työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut kuten työttömälle työnhakijalle? Valmennuspalvelut olisi hyvä keskustelutaajuudessa rinnastaa edellä mainittuihin palveluihin.

Tietojärjestelmistä toivotaan apua asiakasprosessin hoitamiseen. Järjestelmiä rakennettaessa tulisi huomioida asiakkaiden informointi ja esimerkiksi muistutusviestit. Lisäksi TE-palveluilla on oltava informatiiviset ja toimivat nettisivut sekä Oma asiointi -palvelu.

Kokonaisvaltaisesti laki ei anna kattavaa selvyyttä siihen kuka esimerkiksi varaa asiakasajat, asiakas vai virkailija, ja miten varmistetaan yhdenmukainen palvelun laatu kaikille asiakkaille?

Asiakastapaamisten määrät myös vaihtelevat kausittaisesti, esimerkiksi kesäkuun alussa tulevat nuoret opintojen päättymisen jälkeen.

Palveluprosessissa vaadittavat tiheästi tehtävät kasvokkain tapaamiset voivat muodostua pitkien etäisyyksien alueella haasteelliseksi toteuttaa erityisesti asiakkaan näkökulmasta, huomioiden mahdollisesti jo ennestään heikko pitkäaikaistyöttömän taloudellinen tilanne ja kulkumahdollisuudet asiakastapaamiseen.

Asiakkaan näkökulmasta ostopalveluiden käyttö asiakkaan täydentävissä työnhakukeskusteluissa ei takaa jatkumoa esitettyyn laadukkaaseen palveluprosessiin. Esimerkiksi työntekijän vaihtuminen ja tiedonkulun eheänä säilyminen asiakkaan asioiden hoitamisessa voi joissain tilanteissa heikentää

tavoitteiden saavuttamista. Toisaalta se voi tuoda joillekin asiakkaille mahdollisuuden toimia myös muiden työntekijöiden kanssa ostopalveluiden kautta. Pienemmissä TE-toimistoissa nähdään, että hyvä vuorovaikutussuhde yhden työntekijän kanssa palvelee asiakkaan tilannetta parhaiten.

Henkilöasiakaspalvelun suhdetta työnantaja- ja yrityspalveluihin ei ole esityksessä arvioitu ja huomioitu. Huolena on työnhakuvelvoitteen mukaisten määrällisten hakujen lisääminen suhteellisen pienellä työnmarkkina-alueella. Samoille työnantajille tulee mahdollisesti useita työnhakuja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisuuden käsitteen avaaminen ja tarkemmin sen määritteleminen suhteessa esitettyyn lakiehdotukseen eli kuinka asiakas tulee käytännössä asioita hoitamaan. Esimerkiksi kaupan alalla työskennellään tyypillisesti osa-aikaisesti ja myös näille työnhakija-asiakkaille tulee järjestää esityksen mukaisesti kolmen kuukauden välein työhakukeskustelu. Palvelutaajuuden ja -kanavan käytössä olisi etua mahdollisuudesta harkintaan palvelutarpeen mukaisesti. Huomioidaanko palveluprosessissa se, että osa-aikatyö on yksi tapa työllistyä tämän päivän työmarkkinoilla ja osa-aikatyöntekijät ovat erilaisia, moni voi esimerkiksi tehdä useaa osa-aikatyötä yhtä aikaa. Muun muassa hoiva-avusteinen työ voi olla monista eri työsuhteista muodostuvaa. Onko esityksessä huomioitu myös mahdollisia vaikutuksia osa-aikatyöhön työllistävien alojen työvoiman saatavuuteen?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Lähtökohtaisesti henkilöiden, jotka ovat koulutuksessa hankkimassa uutta ammattia/tutkintoa tai täydentämässä osaamistaan, tulisi keskittyä näiden läpivientiin ja tavoiteltuun tutkintoon ilman että koulutuksessa oleville henkilöille lähdetään aktiivisesti osoittamaan työnhaunvelvoittavuutta. Opintojen ollessa yksilöllisesti suunniteltuja ei aina voida myöskään etukäteen tietää, milloin koulutus on päättymässä, joten työnhakukeskustelun varaaminen kuukautta ennen opintojen päättymistä voi muodostua haasteelliseksi. Lisäksi opintojen loppuvaihe voi viedä opiskelijan resursseja tiiviistikin. Onko päätavoitteena siis, että opinnot saatetaan loppuun vai että opiskelija mahdollisesti työllistyy ennen opintojen loppuunsaattamista?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutuksen käyttöönottaminen siinä määrin kuin se on nähtävästi lakiesityksessä tarkoitettu vaatii hyvää seurantajärjestelmää ja TE-virkailijoiden tehtävänkuvan sisällyttämistä informatiivisen tiedon välittymiseen jo ensimmäisellä asiakaskohtaamisella. Asiakkaan informointi ja sen varmistaminen, että asiakas on tietoinen työttömyysetuuden saamisen edellytyksestä edellyttää TE-virkailijalta myös osaamista ottaa asia puheeksi. Henkilöstön hyvä koulutus, perehdytys ja jatkuva osaamisen täydentäminen on siten varmistettava.

Käytännössä muistutuksien lähettäminen asiakkaalle tulisi toimenpide, joka lähtee tietojärjestelmien kautta automaattisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Yleisellä tasolla velvollisuus hakea työtä on erittäin kannatettava asia. Työnhaun velvoittavuuden täyttyminen monin eri tavoin lienee tulevaisuutta ja perustunee myös tulevaisuuden asiakkaiden tapaan toimia työmarkkinoilla. Asiakkaan tiedottaminen uudesta tavasta toimia työnhakuvelvollisuuden täyttymiseksi tulee varmistaa huomioiden erilaiset asiakasryhmät.

Työnhakijalta ei edellytetä muuttamista työnhaunvelvoitteen täyttämiseksi (esim. kannustimien huomioiminen), mutta tätä tulisi tarkistaa. Esimerkiksi Pohjois- Karjalan alueella mahdollisuudet työtarjousten tekemiseen on rajalliset ja huoleksi nousee pienillä alueilla se, että työnantajiin kohdistuu paineita aktiivisesti ja määrällisesti lisättyjen työnhakuvelvoitteiden takia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

TE-hallinnon asiakkaina on iso joukko työnhakijoita, jotka tekevät osa-aikaista työtä aloilla, joiden työsuhteet ovat vuodesta toiseen määräaikaisia sekä kausityöskentelyä. Miten heidän osaltaan lakiesityksessä oleva palveluprosessi mahdollistetaan? Lisäksi useilla aloilla työskennellään tyypillisesti osa-aikaisesti kuten kaupan ala-alalla. Työnhakuvelvollisuuden voi täyttää useilla tavoilla. Aiheuttaako velvollisuus painetta hakeutua aloille, joissa työsuhteet ovat kokoaikaisia ja vaikuttaako tämä eri alojen mahdollisuuteen saada myös osa-aikaista työvoimaa?

Pohjois-Karjalan TE-toimisto kannattaa osa-aikaisten työhönhakuvelvoitteen tarkistamista uudelleen käytännön asioita huomioiden.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Pohjois-Karjalan TE-toimisto ei kannata opiskelijan määrällistä työhönhakuvelvoitetta ennen kuin opintojen loppuvaiheessa. Opintojen loppuunsaattaminen ja tutkinnon suorittaminen on kansantaloudenkin kannalta kannattavampi tavoite kuin jättää opinnot kesken esimerkiksi määräaikaisen työn vuoksi.

Vain lyhyiden täydennys yms. koulutuksien aikana (1 kk) työhönhakuvelvoite olisi suotavaa ja kannatettavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Pohjois-Karjalan TE-toimisto kannattaa työnhakuvelvoitteen asettamista, kuten 9 § asia on kirjoitettu. Kuitenkin työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta, jos asiakkaalla on monialaisen yhteispalvelun tarve. Jos lisäksi tulee olla TYP-asiakkuus, tulee edellytys työttömyyden kestosta (vrt. TYP-laki). Näin kirjattuna ei velvoitetta voida harkita asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti työttömyyden alkuvaiheessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Pohjois-Karjalan TE-toimisto haluaa nostaa esille myös työnantajien halukkuuden laittaa paikkoja avoimiksi jatkossa, kun työhakuvelvoite on määrällinen. Enemmänkin olisi syytä mahdollistaa työnhakijoiden sopivuus työpaikkaesittelyissä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Pohjois- Karjalan TE-toimisto pääsääntöisesti tukee porrastettua seuraamusjärjestelmää. Hyvän seuraamusjärjestelmän ehdoton edellytys on, että tietojärjestelmät myös tukevat oikein kohdentumista sekä kirjaamista ja että asiakkaan tiedot on kirjattu riittävästi ja oikein.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Korvauksettomien määräaikojen lyhentäminen on erittäin hyvä asia verrattuna nykyisiin seuraamuksiin, joissa seuraamuksen suhde rikkeeseen voi olla varsin kohtuutonkin – esimerkiksi korvaukseton määräaika voi kestää kauemmin kuin määräaikainen työsuhde, josta on irtisanouduttu.

Velvoitteen saaminen toisesta 6 kuukauden aikajanalla tehdystä rikkeestä on liian kova sanktio.

Muistutus-menettely on erittäin hyvä erityisesti nuorille työnhakijoille, joille korvauksettomat määräajat voivat tulla yllätyksenä.

Muutokset tulevat lisäämään työnhakijoiden tekemien ilmoitusten määrää nykyiseen verrattuna ja tämä väistämättä lisää myös seurantaan kuluvaa aikaa. Tietojärjestelmän toimivuus ja tietojen ajantasaisuus ovat myös työttömyysturvakäsittelyn sujuvuuden kannalta erittäin tärkeitä ja ehdoton edellytys sille, että käsittely voisi toteutua siinä ajassa (20 minuuttia/yksi työttömyysturvaseuraamusta koskevan asian ratkaiseminen) kuin esityksessä arvioidaan.

Seuraamusjärjestelmästä tulee kokonaisuudessaan jossain määrin hajanaisempi, kun kaikki rikkeet eivät lukeudu esimerkiksi työssäolovelvoitteisiin ja osaan rikkeisiin tulee porrastuksia. Myös poikkeavat työnhakuvelvoitteet lisäävät hajanaisuutta, josta voi seurata käytännön haasteita. Työnhakijoiden informointi tulee korostumaan ja sen suhteen tulisi varmistaa myös yhdenvertaisuus

eri toimistojen välillä (esimerkiksi miten hyväksytään ilmoitukset työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä.)

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Pohjois-Karjalan TE-toimisto kannattaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönottoa vasta toukokuussa 2022. Rekrytointien ja henkilöstön uudelleen järjestäytyminen sekä koulutukset lain sisällön avaamiseksi, uusien tietojärjestelmien opettamiseksi vie aikaa. Aikataulu on varsin tiukka toimeenpanon saattamiseksi kentällä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Lausuttavana ollut lakiesitys ja uudistus on kokonaisuutena kannatettava.

Huolenaiheena nostetaan esille esityksen yksityiskohtaisuus, jolla sinänsä on paikkansa ja joka puoltaa monilta osin asiakastyötä, mutta toisaalta määrittelee asiakasprosessin liian tarkasti. Luovuus, joustavuus ja osin yksilöllinen asiakkaan huomiointi saattaa muodostua ensi alkuun haasteelliseksi uudessa tavassa toteuttaa asiakastyötä.

Lisäksi liian vähälle huomiolle jäävät ne asiakkaat, jotka eivät pysty asioimaan verkkopalvelussa (esim. puutteelliset taidot käyttää verkkopalvelua tai laitteiston/nettiyhteyksien puute tai toimimattomuus katvealueilla).

Salmela Mari
Pohjois-Karjalan TE-toimisto

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Teme pitää kannatettavana esityksen tavoitteita lisätä työllisyyttä ja uudistaa työttömien palveluita tarjoamalla työnhakijalle yksilöllistä tukea työllistymiseen. Niin ikään palveluihin osallistumisen laiminlyönnistä johtuvien korvauksettomien aikojen kestojen porrastaminen on oikeansuuntainen muutos.

Teme kannattaa sitä, että työttömän omaan työnhakuun kannustetaan, mutta mielestämme työttömien yksilöllisiä tilanteita ei esityksessä riittävästi huomioida eikä luoteta siihen, että työttömillä on omaehtoinen halu työllistyä. Koemme, että määrälliset ja kaavamaiset työnhakuvelvoitteet voivat päinvastoin passivoida aktiivista työnhakijaa ja johtaa näin lakimuutoksen tavoitteiden vastaiseen tilanteeseen. Lisäksi joustamattomat määrälliset työnhakuvelvoitteet voivat näkemyksemme mukaan vähentää tapauskohtaista ja yksilöllistä harkintaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Teme näkee, että velvoittavista työtarjouksista pitäisi luopua, kun työnhakuvelvollisuuden määrälliset tavoitteet kasvavat ja tulee enemmän raportoitavaa. Temen aloilla velvoittavat työtarjoukset ovat liian usein olleet asiattomia ja epäsopivia työttömän osaamisen ja pätevyyden osalta. Balettitanssijalle on tarjottu ravintolan tankotanssijan työtä, koreografille drag queenin työtä, teatteriohjaajalle lastentarhanopettajan työtä, äänisuunnittelijalle insinöörin työtä. Tärkeää sen sijaan on, että työnhakijalle annetaan tietoa avoimista työpaikoista, mutta päätöksen siitä, mitä henkilö hakee, tulisi olla oma, jotta työt ja oikeat tekijät kohtaavat.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Lakimuutos vaatii uusien työntekijöiden rekrytointia. Millä tavalla taataan työntekijöiden laadukas perehdyttäminen ja riittävä osaaminen? Kysymys heräsi, koska haastatteluiden määrä tulee lisääntymään paljon ja samalla uuden lain sisällön tulisi olla työntekijöillä hallussa. Kohtelun tulisi olla yhdenvertaista ja tasalaatuista jokaisella asiakkaalla. Pelkona on myös, että lain soveltaminen on kaavamaista, koska yksilöllinen harkinta työllistää enemmän.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esitys sisältää paljon erilaisia tapaamisia. Teme pitää tärkeänä, että tapaamiset ovat funktionaalisia ja palvelevat työttömän tarpeita. Turhia ja kontrolloivia tapaamisia tulisi välttää. Alkuhaastattelu on erityisen tärkeä.

Kun tapaamisia tulee enemmän, tulee tärkeäksi, että tapaamisista muistutetaan yhteisesti sovitulla tavalla, jotta ei tule erehdyksiä ja sanktioita sen takia, että työtön ei tiennyt, että hänellä oli tapaaminen.

Haastatteluissa tulisi myös käyttää mahdollisuuksien mukaan digitaalisissa kuvayhteyksiä Teams tai Zoom -tyyppisiä ratkaisuja, koska eri puolilla Suomea etäisyydet voivat olla pitkiä työvoimahallinnon palveluihin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Teme pitää tärkeänä, että työnhakukeskustelut eivät haittaa osa-aikatyötä tekevien työntekijöiden työskentelyä, vaan haastatteluiden aikataulu järjestetään osa-aikatyöntekijän aikataulun mukaisesti. Työnhakukeskustelun tulee olla uraohjausta eikä osa-aikaisen työntekijän kontrollointia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Teme pitää muistutuksen käyttöönottoa esityksessä hyvänä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Teme näkee työttömälle asetetun neljän työpaikan hakemisen velvoitteen rajoittavana. Esitys on pitkälti kirjoitettu neljän työpaikan hakemisen varaan ja siitä poikkeaminen on kirjoitettu ahtaasti ja tulee aina olla lainsäädännössä yksilöity syy poikkeamiselle.

Teatterin tiedotuskeskuksen (Tinfo) tilastojen mukaan Suomessa on 57 valtionosuutta saavaa teatteria. Jos yksittäinen teatteriohjaaja hakee neljää työpaikkaa kuukaudessa, em. 57 teatteria on kertaalleen läpikäyty 14,25 viikossa. Teattereille tämä tarkoittaa jatkuvaa hakemusten tulvaa, kun

huomioidaan myös muut teattereiden määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevät ammattikunnat. Temen jäsenistössä sama problematiikka on myös elokuva- ja tv-tuotantojen alalla ja varmaan useilla muillakin suomalaisilla toimialoilla.

Esityksessä todetaan sivulla 19, että lakimuutoksen myötä tulee yli 14 miljoonaa työhakemusta tai muuta työnhakutapahtumaa vuosittain. Tämä varmaan ruuhkauttaa työnantajia ja saattaa johtaa siihen, että tulleita hakemuksia ei lueta, työpaikkoja haetaan hakemisen vuoksi ja työnhakemisen kulttuuri rapautuu.

Temeläisten alojen työpaikat löytyvät harvoin työvoimahallinnon sivuilta. Tavallista on, että työpaikka ja tekijä kohtaavat ns. puskaradion tai oman työn tuloksena. Temen aloilla on erittäin tyypillistä, että työnhakijat synnyttävät itse työpaikkoja kontaktoimalla työnantajia. Töiden ideointi voi olla täysin työntekijälähtöistä. Alalla on myös tyypillistä, että töiden hakua tehdään työpareissa ja -ryhmissä, jotka ovat luontevia ja tuttuja työnhakijalle. Työnhakua tehdään myös työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Mielestämme laki ei saa estää alalle ja yksilölle sopivaa toimintatapaa, vaan tarvittaessa on mahdollistettava yksilöllinen, funktionaalinen tapa toimia töiden luomiseksi.

Jäimme miettimään, miten työtön todistaa hakemansa työtehtävät? Mikä on haun säilytysaika? Seuraavaan haastatteluun asti? Miten dokumentoidaan? TTL 2L 12 §.

Työnhakuvelvoitteen rajaukset ovat monimutkaiset ja varmasti aiheuttavat sekaannusta milloin on missäkin työnhakuvelvoitteessa. (3 § 4. mom. sivu 67).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Monilla temeläisillä aloilla työsopimuksiin on tullut kilpailukieltoehtoja. Kilpailukieltoja on sopimuksissa enenevästi esim. tanssikoulunopettajilla ja elokuva- ja tv-tuotannoissa työskentelevillä työntekijöillä huolimatta siitä, että ehdot eivät hyvin sovellu alalle ja ko. tehtäviin. Kilpailukieltoehdot saattavat käytännössä rajoittaa työttömän mahdollisuutta työllistyä toisen työnantajan kilpailevaan oman alan toimintaan, vaikka kyseessä eivät ole avainhenkilöt tai henkilöt, joilla olisi hallussaan erityistä tietoa yrityksestä.

Mikäli osa-aikaista työtä tekevä tekee lisätyöpyynnön työnantajalleen, miten lisätyön pyyntö todennetaan?

Esityksessä nollasopimuksella työskentelevät, joiden työvelvoite on alle 4 tuntia viikossa, on rinnastettu työttömiin. Voivatko nollasopimuksella työskentelevät, joiden viikoittainen työaika on yli neljä tuntia, rinnastaa osa-aikatyöntekijöihin?

Jäimme miettimään, onko kohtuullista, että tilanteessa, jossa henkilöllä on pitkä työsuhde samaan työnantajaan, joka suhdanteiden takia on joutunut lomauttamaan työntekijän työaikaa lyhentämällä yli kolmen kk ajaksi, joutuisi hakemaan uutta työpaikkaa ja mahdollisesti työllistyisi muualle. Työnantaja menettäisi osaajan ja ammattitaitoisen työntekijän. Tässä kohden tapauskohtainen harkinnanvara on tarpeen?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Teme kannattaa seuraamusjärjestelmän keventämistä, huomautuksen käyttöönottoa ja työttömyysturvaan liittyvien karenssien porrastamista. Kannatamme myös ehdotusta, jonka mukaan työnhakija voisi tietyin edellytyksin kieltäytyä provisiopalkkaisesta työstä.

Porrastettuihin karensseihin liittyvä 12 kuukauden seurantajakso on liian pitkä aika. Ongelmallista on myös, että seurantajakso jatkuu entisellään, vaikka henkilö olisi välillä töissä. Tämä seurantajakso tulee lyhentää kuuteen kuukauteen.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työssäolovelvoite on kova rangaistus, jos työllistymisen edellytyksiä ei ole syystä tai toisesta. Siitä vapautuminen viiden (5) vuoden kuluttua on kohtuuton. Kohtuullinen rangaistus voisi olla 6-12 kuukautta etuudetonta aikaa, jonka jälkeen palattaisiin tilanteeseen, jossa seuraava etuuden menetysaika olisi 14 vrk, mikäli moitetta henkilön toiminnassa olisi.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Baran Karola
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry

Kehräkumppanit ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä toimii Keski-Suomessa 3. sektorin toimijoiden yhteistyöstä sopimisen foorumina työllisyyden hoidon alueella. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry haluavat tuoda esille seuraavat asiat:

Esityksessä on hyvää se, että työnhakijaan kohdennettuja seuraamuksia ja sanktioita on lievennetty aikaisemmasta. Lainsäädännön muutos ei sinällään kuitenkaan edistä aktiivista työllistymistä. On suuri riski, että toimintaan ohjattavat lisäresurssit tullaan käyttämään ensisijaisesti valvonnan velvoitteiden hoitamiseen sen sijaan, että panos kohdistuisi asiakkaan henkilökohtaiseen ohjaukseen ja työllistymisen edistämiseen. Valvonnan ja sanktioiden toimenpiteet vievät liikaa resurssia. Resurssit ohjataan tässä esityksessä ensisijaisesti valvontaan, vaikka sanktiovälit lyhenevät.

Erityinen huoli nousee sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien osalta. Hyvin mekaaninen ja säännelty palveluprosessi mahdollistaa huonosti asiakkaan tarvelähtöisen tuen. Heikko kielitaito tai digitaitojen puute saattaa hankaloittaa henkilön asioimista palveluissa ja johtaa sanktioihin tilanteissa, joissa niiden käyttö ei ole perusteltua.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät.

Muutoksissa esitetyt työnhakijaa koskevat velvoitteet ovat moninaiset. Asiakkaan näkökulmasta tämä voi aiheuttaa sekaannuksia ja epäselvyyttä siitä, mitkä velvoitteet tai seuraamukset koskevat häntä missäkin tapauksessa.

Toimenpiteiden kuten työhakukeskustelujen määrän lisääntyminen ja niiden laadukas toteuttaminen edellyttävät laajaa yhteistyötä muiden toimijoiden kuten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämä on hyvä ottaa huomioon jo esityksessä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksessä on hyvää se, että siinä huomioidaan asiakkaan työkyvyn arvioiminen ja siihen liittyvät kuntoutuspalvelut.

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry nostavat kuitenkin huolen siitä, onko esityksessä huomioitu riittävästi muiden lisäpalvelujen kuten monialaisen yhteispalvelun sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden resurssien riittävyys vastaanottamaan asiakkaita. Kokemus on tällä hetkelläkin se, että työkyvyttömiä työnhakijoita on vaikea saada tutkimuksiin ja työkykyselvityksiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Edellisen aktiivimallin vaikutuksia työllisyyteen ei voitu osoittaa selkeästi; malli vaikutti lähinnä Te-palvelujen käyttöön ja kysyntään. Tietyiltä osin esityksessä on samankaltaisuutta aktiivimallin kanssa kuten työnhakuvelvoite ja seuraamukset. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry haluavat korostaa sitä, että työllisyyden vaikutukset vaihtelevat alueellisesti avoimien työpaikkojen ja realististen työllistymismahdollisuuksien mukaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry haluavat kiinnittää huomiota siihen, ovatko muut lait ajan tasalla tämän lakiuudistuksen kanssa (esim. laki monialaisista palveluista).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry näkevät hyvänä, että palveluprosessia pyritään yksilöllistämään ja että työnhakuvelvoitteen osalta otetaan huomioon alueelliset erot. Kuitenkin palveluprosessi näyttäytyy mekaanisena ja tarvelähtöisyyttä ei ole tarpeeksi huomioitu. Lisäksi resurssien riittävyys laadukkaaseen ohjaukseen epäilyttää. Esityksen yhteydessä on hyvä huomioida työllisyyttä edistävien järjestöjen merkitys ja rooli yksilöllisen tuen antajana ja palveluiden täydentäjänä.

Aktiivinen työskentely työnhakijoiden kanssa (esim. nuorten osalta) on hyvää. Esityksen mukaan ohjaus painottuu kuitenkin työnhaun tukemiseen. Tämä on hyödyllistä juuri työttömäksi jääneelle, mutta esim. työttömyyden pitkittyminen tarvitsee tarvelähtöistä ja lisääntyvää henkilökohtaista ohjausta työnhakuun tähtäävän ohjauksen sijaan. Tarvelähtöiset sekä henkilökohtaiset ohjaukset tulee huomioida laissa, jotta ne tulevat toteutumaan ja olisivat myös polkuna työllistymiseen tai opiskeluun. Esityksestä puuttuu kokonaisvaltaisempi ote työllistymiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry näkevät, että linjaukset opiskelun osalta vähentävät mm. perheellisten ihmisten opiskelumahdollisuuksia. Heillä opiskelu opintotuella ei ole välttämättä mahdollista. Miten esitys tukee jatkuvaa oppimista? Työttömyysaika on järkevää käyttää opiskeluun, ja yhteiskunnalle on tärkeää tukea työttömyysajan opiskelua kaikin keinoin. Työttömyysajan opiskelusta ei kannata tehdä kannustinloukkua. Työttömyysajan opiskelu on omiaan säilyttämään työttömän työnhakijan vire työnhaussa, sekä auttaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman umpeen kuromisessa. Passivoinnilla saadaan aikaiseksi passiivisia kansalaisia - kannustinloukut ovat passivoivia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry näkevät muistutuksen hyvänä toimintatapana.

Verkkosivujen lisäksi asiakkaalle on annettava mahdollisuus viestiä tai hoitaa velvoitteitaan myös muita välineitä hyödyntäen, eikä olettaa, että kaikilla on tarvittava taito ja osaaminen verkkosivuilla toimimiseen. Mm. heikon kielitaidon sekä digitaidon omaavat henkilöt kuten vieraskieliset on hyvä huomioida käyttäen esim. tekstiviestejä tai puheluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoite saattaa lisätä esim. maahan muuttaneiden ohjautumista matalapalkka-aloille, sen sijaan, että heidän työllistymisensä pohjautuisi osaamiseen ja aikaisempiin tutkintoihin. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry näkevät, että tämä johtaa työelämän voimakkaaseen segregaatioon maahan muuttaneiden osalta.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry haluaavat tuoda esille, että osa-aikatyöntekijöissä on mukana henkilöitä, joilla ei ole mahdollisuutta tehdä kokoaikaista työtä esim. työkykynsä tai elämäntilanteensa vuoksi. Esityksen mukaisen lääkärintodistuksen saaminen ei vastaa nykyistä lääkärinlausuntojen kirjaamistapaa. Lääkärit eivät ota kantaa työkykyyn suhteessa työaikaan / työpäivän pituuteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry näkevät, että työnhakuvelvoitteen lisääminen koskemaan työttömyysetuudella opiskelua ei edistä jatkuvaa oppimista. Osaamisen kehittämisen mahdollistamiseksi hallitusohjelmaan on sisällytetty jatkuvan oppimisen uudistus, jossa tarkastellaan mm. koulutuksen tarjontaa ja rahoitusta sekä opintojen aikaista toimeentuloa. Miten tässä esityksessä huomioidaan nämä tavoitteet?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry haluavat tuoda esille, että työstä kieltäytymisen kohdalla on otettava huomioon alueellinen työtilanne ja mahdollistaako esim. julkisten kulkuvälineiden käyttö työpaikan vastaanottamisen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry näkevät, että lakiesitys keskittyy liikaa kuvaamaan niitä säästöjä, joita mahdollisesti saadaan. Esityksen painopiste pitäisi olla enemmän konkreettisissa, asiakkaan tilanteen huomioon ottavissa työllistymistä edistävissä toimenpiteissä.

Ihanainen Heli
Kehräkumppanit ry - Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Kehräkumppanit ry

Palvelualojen työnantajat Palta ry.

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Palvelualojen työnantajat Palta ry edustaa henkilöstöpalveluyrityksiä sekä toimialoja, joihin pääosin nykyisin työllistytään. Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme yli 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsentämme.

Palta edustaa henkilöstöpalvelualaa ja osaa sillä alalla toimivista yrityksistä (yksityisiä palveluntuottajia), jotka ovat merkittävässä osassa työllisyyden edistämisessä. Hallituksen työllisyystavoitteeseen pääseminen ei ole mahdollista ilman yksityistä sektoria ja erityisesti henkilöstöpalvelualan toimijoita. Henkilöstöpalveluala tuntee työmarkkinoiden tarpeet ja työpaikkoja syntyy niiden toimesta sopivien osaajien löytyessä.

Yksityisten palvelujen merkitys Suomen kansantaloudelle on suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Trendi on samanlainen kaikissa kehittyneissä maissa. Yksityiset palvelut ovat 2000-luvulla luoneet Suomeen yli 300 000 uutta työpaikkaa. Yksityiset palvelualat (ilman kauppaa) työllistivät Suomessa 1 027 600 ihmistä vuonna 2018. Työllisyyden kasvu on nojannut vahvasti palvelualoihin ja näin tulee olemaan jatkossakin. Vuosina 2016 – 2019 työllisyyden kasvusta kaksi kolmasosaa tuli yksityisistä palveluista.

Palvelualojen työnantajat Palta ry (myöh. Palta) kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta seuraavaa.

Palta toivoo pohjoismaisen työvoimapalveluiden mallin ja kokonaisuudistuksen pyrkivän yhä laadukkaampaan ja tiiviimpään yhteistyöhön yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa tehokkaiden työllisyyspalveluiden löytämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi. Nyt olisi suuri mahdollisuus panostaa yhteistyön laatuun ja löytää uusia toimivia ratkaisuja.

Palvelurakenteen uudistamiseen liittyvät vastuunsiirrot ja toimenpiteet eivät saa pysäyttää työllisyystoimien etenemistä. Myöskään vanhat toimintatavat tai hallinnon lisäkustannukset eivät saa muodostua uusien ja innovatiivisten työllisyys- ja yrityspalveluiden tarjoamisen esteeksi tai hidasteeksi. Kuntatalouksien kriisiytyminen ei ainakaan helpota kokeiluiden toteutumista onnistuneesti.

TE-palveluiden vaikuttavuuden parantaminen edellyttää yhteistyön tiivistämistä yksityisen sektorin kanssa sekä selvästi nykyistä laajempaa digitalisaation hyödyntämistä. Ensiksi mainittu vaatii TE-palveluja velvoittavia säädösesityksiä, jota eduskunnan tulee hallitukselta pyytää. Säädökset saattavat olla tarpeen myös palvelujen digitalisaation lisäämiseksi.

Palta katsoo, että henkilökohtainen palvelu tarkoittaa myös toimivia digipalveluita ja ylipäätään henkilöstöpalveluita tulee rohkeasti hankkia ostopalveluina. Työllisyyden edistämisen, työelämän osaamistarpeiden sekä tiedolla johtamisen ja digitalisaation tulisi ohjata yhä vahvemmin tulevia askeleita koulutus- ja työvoimapalveluiden kehittämisessä.

Palta pyytää huomioimaan, että palveluita tarvitaan monikanavaisesti kellon ympäri. Yhä monipuolisemmat digipalvelut on saatava mahdollisimman nopeasti kaikkien saataville. Digipalveluiden saavutettavuuteen panostaminen hyödyttää kaikkia avuntarvitsijoita.

Palta on huolissaan siitä, kuinka kuntakokeiluiden aiheuttama palvelurakenteen valmistelun epävarmuus vaikuttaa osaavien asiakaspalvelijoiden saamiseen ja kouluttamiseen. Mistä löytyvät nämä kaikki rekrytoitavat 1 200 lisähenkilötyövuotta suorittavat osaajat tässä työvoimatilanteessa, kun työvoimasta on monin paikoin muutenkin pulaa? Palveluita tarjoavan ammattiosaajan kehittyminen työssään osaavaksi kestää kuukausia tai jopa vuosia.

Palta pyytää huomioimaan, että työvoiman alueellinen liikkuvuus voi vaikeutua, jos pohjoismaisen työvoimapalveluiden malli ja kuntakokeilut kannustavat liiaksi etsimään työtehtäviä vain työnhakijaa palvelevan viranomaistoimijan lähialueilta. Työpaikkoihin sopivia henkilöitä haetaan usein vain oman työ- ja elinkeinotoimiston alueelta, ja jatkossa työnhakualue voi pienentyä kuntakokeiluiden myötä entisestään palvelutarjonnan- ja osaamisen supistuessa.

Tietojärjestelmät ovat käynnissä olevassa palvelurakenneuudistuksessa kaiken keskiössä. Palta on huolissaan siitä, ottaako tuleva valtakunnallinen työnhakijoiden tietojärjestelmä tarpeeksi huomioon myös tulevaisuuden tarpeet. Valtakunnallista tietojärjestelmää tarvitaan ja sen käyttämiseen tulee jokaisen viranomaistoimijan sitoutua. Palta pitää tärkeänä, että esityksessä tunnustetaan se, kuinka työnhakijoista sähköisesti saatavilla olevat tiedot ovat kuitenkin pääasiallinen keino kohdentaa työtarjouksia osuviksi.

Palta pitää kannatettavana, että EU:n elpymisrahoja suunnataan juuri muun muassa osaamisen kehittämisen ja työllisyyden digipalveluihin ja sen vaatiman tietoperustan luomiseen. On kuitenkin samalla huomautettava, että EU:n elpymisrahat, jotka kanavoidaan Kestävän kasvun ohjelman kautta jatkuvaa oppimista, työllisyyttä ja digitaalisuutta edistäviin hankkeisiin ovat määräaikaisia. Tämän rahoitusmekanismin kautta tuleekin tuottaa ennen kaikkea pysyviä – erityisesti digitaalisia – rakenteita.

Palta vaatii, että palvelurakenneuudistuksessa otetaan huomioon myös yksityisten palveluntuottajien luoma lisäarvo. Palta esittää, että tämä voitaisiin saavuttaa yhä tehokkaammin muun muassa avaamalla yksityisille palveluntuottajille pääsyn rajatusti asiakastietojärjestelmän olennaisiin tietoihin, joista selviäisi määriteltävät työnhakijan perustiedot. Tällaiseen Paltan esittämään työnhakijoiden tietoja sisältävään “väliportaali”-tietokantaan syötettäisiin jo alkuhaastattelun yhteydessä työnhakijaa koskevat perustiedot hänen suostumuksellaan, joita asiakas voisi käydä itse täydentämässä hakuprosessin edistyessä. Tällainen “väliportaali” voisi sijaita joko nykyisen Työmarkkinatorin yhteydessä tai täysin erillisenä tietovarantona. Tämä tulee ottaa huomioon myös palvelualustaa koskevassa hallituksen lakiesityksessä.

Paltan esittämästä “väliportaalista” henkilöstöpalvelualan yrityksen ammattilainen etsisi sopivia osaajia ja pystyisi tarjoamaan työtä työnhakijalle, joka on sallinut julkaista omat tietonsa tähän tietokantaan. Työnhakija antaa näin ollen mahdollisuuden tulla löydetyksi ja hyväksyy sen, että hänelle voidaan tarjota myös henkilöstöpalveluyritysten toimesta ja välittämänä työtä.

Paltan esittämän mallin mukaisesti työnhakijoista muodostettu työnhakuprofiilin data sijaitsisi vain viranomaisverkossa, johon henkilöstöpalveluyrityksen ammattilaisilla olisi katseluoikeus. Tätä myöden henkilöstöpalvelualan ammattilaisten mahdollisuus ottaa yhteyttä potentiaalisiin työnhakijoihin paranisi ja suorat työtarjoukset lisääntyisivät. Samalla syntyisi arvokasta dataa työtarjousten määrästä ja laadusta TE-hallinnon käyttöön palveluiden parantamiseksi. Nykyisen erillisen kahden työnvälitysjärjestelmän – julkisen ja yksityisen – hyödyt kohtaisivat, kun työnhakija saisi omien syöttämiensä ennakkotietojen perusteella yhä kohdistetumpia työtarjouksia omien hakujensa lisäksi – myös nykyisen hyvin rajallisen julkisen työnvälitysalustan ulkopuolelta. Kohdistetut työtarjoukset tulisivat näin aiempaa useammin suoraan työnhakijalle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esityksessä todetaan, että valtion lisäksi kustannuksia aiheutuisi vuodesta 2022 alkaen myös Työllisyysrahastolle ja työttömyyskassoille. Palta toivoo, että esityksessä avattaisiin tarkemmin arviota työnantajille kohdistuvan maksuosuuden kasvun muutosta. Työnantajamaksujen korottamista tulee välttää.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien henkilöstön lisäämisestä aiheutuisi kustannuksia valtiolle vuoden 2022 alusta lukien 70 miljoonaa euroa vuodessa valtion talousarviossa. Työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien työvoimapalveluita hoitavan henkilöstön kokonaismäärä kasvaisi noin 1 200 henkilötyövuodella. Palta huomauttaa, että tämä henkilötyövuosien lisääminen ei takaa haastatteluissa asiakkaalle tarpeellisiksi osoitettujen työnhakija- tai yrityspalveluiden laadun parantumista tai niiden saatavuutta.

Tarkoituksena on, että työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien henkilöstöä voitaisiin lisätä joustavasti jo vuoden 2022 alusta lukien, vaikka työnhakijan palveluprosessia koskevien muutosten esitetään tulevan voimaan 1.5.2022. Palta vaatii, että tätä perusteltaisiin hallituksen esityksessä tarkemmin, miksi näin toimitaan ja miten näiden vuoden 2022 neljän ensimmäisen kuukauden ajan tätä lisähenkilöstöä on ajateltu hyödynnettävän työllistämiseen tähtäävän asiakaspalvelun parantamiseksi ja tämän henkilöstön osaamisen lisäämiseksi.

Esityksen vaatima henkilökohtaisuuteen tähtäävä asiakaspalveluosaaminen ja työmarkkinatuntemus ei synny tyhjästä. Palta on huolissaan siitä, löytyykö rekrytoitaviin tehtäviin riittävän osaavaa työvoimaa tarvittavin määrin varsin tiukassa aikataulussa. Tällaisen osaajan kehittyminen ammattitaitoiseksi alan toimijaksi kestää kuukausia tai jopa vuosia. Tästäkin syystä nyt tulisi hankkia osaamista myös yksityisen sektorin palveluntuottajilta. Palvelut eivät saa kärsiä osaajien puutteesta.

Vuonna 2019 eri tyyppisiin henkilöasiakaspalvelutehtäviin kohdistui työ- ja elinkeinotoimistoissa arviolta noin 2 080 henkilötyövuotta, mikä vastaa noin kahta kolmasosaa henkilötyövuosista. Jatkossa henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi arviolta noin 2 870 henkilötyövuotta. Palta kiinnittää huomiota siihen, etteivät esitetyn mukaisesti kaikki noin 1 200 henkilötyövuotta kohdistuisikaan henkilöasiakaspalvelutehtäviin. Noin 400 henkilötyövuoden osalta ei avata, mihin tehtäviin nämä sijoittuvat, vaikka osa henkilöstön lisäyksestä kohdistuisikin työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleviin kuntiin. Palta pitää erityisen tärkeänä, että julkisen puolen lisäpanostukset kohdistuvat jatkossa mahdollisimman tehokkaasti työllisyyttä edistäen. Hallintotehtävien määrää ei tule paisuttaa, eikä varsinkaan perusteetta ennakoivasti.

Julkisin varoin järjestetty palvelu tulee olla laadukas ja houkutteleva. Etenkin yrityspalveluiden puolella tulisi kiinnittää jatkossa yhä enemmän huomiota siihen, että ne houkuttelisivat työnantajia hyödyntämään jo tarjolla olevia työvoimapalveluita. Käyttämättömät palvelut tulevat yhteiskunnalle kalliiksi.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan TE-palvelut voidaan tuottaa omana tuotantona tai ne voidaan hankkia muilta tuottajilta. Tämän pitää olla mahdollista myös jatkossa. Siksi HE-luonnokseen ei pitäisi sisällyttää ajatusta, että TE-palvelujen omaa henkilöstöä kunnissa ja TE-toimistoissa lisätään ilman välttämättömiä perusteluita. Sitä vastoin luonnoksen tulee kirjata selkeästi, että palvelut voidaan tuottaa niin sanotulla monituottajamallilla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä. Pääosa vaikutuksesta liittyy esityksen mukaan työnhaun alkuvaiheessa järjestettävän alkuhaastattelun sekä kahden viikon välein järjestettävien täydentävien työnhakukeskustelujen ja näitä seuraavan työnhakukeskustelun muodostamaan kokonaisuuteen, sekä puolen vuoden välein toistuvaan kuukauden kestävään tiiviiseen palvelujaksoon.

Palta pyytää huomioimaan, että palvelurakenteen kokonaisuudistukseen liittyvät moninaiset epävarmuudet, kuten kuntakokeiluiden toteuttamiseen ja päättymiseen liittyvät riskit, saattavat jopa pahimmillaan hidastaa työvoiman liikkuvuutta ja työllisyysasteen nousua.

Jottei esityksen tuomista työllisyysvaikutuksista syntyisi liian ruusuista kuvaa, tulee hallituksen lopullista esitystä valmisteltaessa ottaa huomioon, että täytettävät työpaikat syntyvät suurilta osin työnantajayrityksissä ja näiden syntymiseen vaikutetaan monella tapaa tämän lakiesityksen ulkopuolella. Palta vaatii, että myös yrityspalveluiden laatuun panostetaan ja niiden kohdennettua houkuttelevuutta parannetaan.

Palta pitää tärkeänä, että palvelurakennetta uudistaessa huomioidaan, etteivät kaikki avoimet työpaikat tule esille julkisiin tietojärjestelmiin. Palvelurakenteen tulisi ottaa huomioon yhä paremmin myös yksityisten palveluntuottajien tarjoamat työllistymispalvelut. Paltan ehdottaman “väliportaalin” avulla saataisiin myös työn-hakujen määrää kasvatettua rekrytointiongelmien vähentämiseksi. On todettava, että esimerkiksi Työmarkkinatorin asiakasvolyymit ovat nykyisin vielä hyvin pieniä, kun verrataan näitä lukemia koko yksityisen henkilöpalvelualan lukemiin.

Palta kannattaa esityksen ajatusta, jos työtä ei ole tarjolla työnhakijan työssäkäyntialueella, että hakijoita ohjattaisiin hakemaan työtä myös kauempaa. Kuntakokeiluiden ja niiden ulkopuolelle jääneiden alueiden rajat eivät saa muodostua esteeksi työnhaulle tai työtarjousten esittämiselle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Palta pitää tärkeänä, että jatkossakin tarjolla on loppuasiakkaille mahdollisimman laadukkaat palvelut riippumatta siitä, kuka niitä tuottaa. Esityksessä todetaan, että esimerkiksi työnhakuun liittyvän erillisenä palveluna järjestettävän valmennuksen kysyntä voi vähentyä, koska työnhakijalle tarjottaisiin vastaavaa tukea työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa.

Tässä tulee ottaa huomioon, että lain voimaan astuessa palvelutehtävissä esiintyy julkisella puolella paljon uutta ja kokematonta työvoimaa. Palta huomauttaa, että hankintoja ei tule siis vähentää vain sen vuoksi, että julkisella puolella on jatkossa määrällisesti enemmän määräaikaisesti palkattua työvoimaa tarjolla. Määrä ei korvaa aina laatua.

Jos yritys ei ole rekrytoimassa uusia työntekijöitä, työnhakijoiden tekemät työhakemukset voivat olla yritykselle rasite. Palta pitää tärkeänä, ettei yrityksille kuitenkaan ole esitetty velvollisuutta esimerkiksi säilyttää työhakemuksia tai pitää kirjaa työnhakijoiden yhteydenotoista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Palta kannattaa, että alkuhaastatteluihin panostetaan, jotta osaamisen kohtaantoa pystytään parantamaan. Tämä vaatii kuitenkin johdonmukaista ja yhdenmukaista osaamista viranomaiselta kirjata keskeiset ja olennaiset osaamiset sekä toiveet valtakunnalliseen tietojärjestelmään.

Palta vaatiikin, että käytettäviin tietojärjestelmiin ja niiden käyttötarkoituksiin panostettaisiin yhä laadukkaammin. Kohtaanto paranee, kun työnhakijoiden osaaminen ja etuudet saadaan kirjattua valtakunnalliseen järjestelmään yhä tarkemmin ja ajantasaisemmin.

Yksityisten palvelutuottajien hyödyntäminen täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisessä riippuisi esityksen mukaan työnhakijan henkilökohtaisesta palvelutarpeesta sekä tarvittavien palveluiden saatavuudesta. Esityksessä todetaan, ettei tarkoituksena ole, että koko täydentäviä

työnhakukeskusteluja koskeva palveluprosessin osa hankittaisiin ostopalveluna tai ulkoistettaisiin muuten jollekin muulle henkilölle kuin työnhakijan vastuuasiantuntijalle.

Palta vaatii edellisen virkkeen muotoilua korjattavan siten, että lain tarkoituksena on tuottaa asiakkaalle mahdollisimman laadukkaat palvelut riippumatta siitä, kuka näitä tuottaa. Tarvittaessa asiakkaan tarvitsempia palveluita tulee pystyä hankkimaan täysimääräisesti myös ostopalveluna, eikä tätä tule rajoittaa lähtökohtaisesti ainoastaan työnhaun alkuun, kuten esitetään.

Hallituksen esityksessä korostetaan, että esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstöltä osittain nykyisestä poikkeavaa osaamista, kun pääpaino olisi henkilökohtaisessa palvelussa ja palveluprosessin sisältöä korostettaisiin. Samoin esityksessä nostetaan esille osaamispuutteet uusien lisäresurssiksi palkattavien henkilöiden osalta.

Palta vaatii tarkkaa selvitystä, miten tämä vakava osaamispuuteongelma ratkaistaan mahdollisimman pikaisesti niin, ettei se hidasta palveluprosesseja. Palta ehdottaakin, että tässä tilanteessa tulisi hyödyntää jo olemassa olevaa ammattilaisosaamista, jota löytyy ostopalveluina yksityisiltä palveluntuottajilta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Ei kommentoitavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Ei kommentoitavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Palta ei pidä muistutusmenettelyä tarkoituksenmukaisena ja katsoo, että sitä koskevat kohdat tulee poistaa lakiluonnoksesta. Työttömyysturva on ja sen tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Kyse on oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainosta. Moitittavasti käyttäytymisestä tulee aina seurata korvaukseton määräaika.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Palta pyytää huomioimaan, että varmistamalla yhä laadukkaammat tietojärjestelmät, pystytään myös varmistamaan työnhaun osuvuutta ja kohtaantoa. Paltan esittämästä “väliportaalista” henkilöstöpalvelualan yrityksen ammattilainen pystyisi tarjoamaan työtä työnhakijalle, joka on sallinut julkaista omat tietonsa tähän tietokantaan. Työnhakija antaa näin ollen mahdollisuuden tulla löydetyksi ja hyväksyy sen, että hänelle voidaan myös tarjota työtä. Myös näihin suoriin kohdistettuihin työpaikkoihin hakemista tulisi harkita velvollisuudeksi, sillä työtehtävät, joita tätä kautta tarjottaisiin olisi jo valmiiksi ammattilaisten harkitsemia ja työnhakijalle kohdistettuja työtarjouksia.

Palta katsoo, että työnhakuvelvollisuuden laajuuteen ei tule sisällyttää TE-palvelujen harkintavaltaa. Kokemuksesta tiedetään tämän liudentavan työnhakuvelvollisuutta ja sitä kautta heikentävän uudistuksen tavoitteiden saavuttamista.

Työnhakuvelvoitteen sisällössä on myös tarkistamistarve. Työnhakuvelvollisuutta ei tule voida täyttää sellaisenaan julkaisemalla itsestään ja työnhaustaan esittelyn Työmarkkinatorilla. Tämänkaltaisessa tai vastaavissa menettelyissä ei ole kyse työpaikan hakemisesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvollisuus luonnostellulla tavalla saattaa muodostua haasteelliseksi muun muassa siksi, että se voi johtaa epätarkoituksenmukaiseen työpaikkojen vaihtamiseen ilman, että työnteko ja työllisyys tosiasiallisesti kasvavat. Siksi on välttämätöntä, että uudistukseen liitetään perusteellinen seuranta ja tarvittavat tarkistukset tehdään niiden pohjalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ei kommentoitavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvoitteen rajoitukset tulee olla mahdollisimman vähäiset ja tarkkarajaiset, jotta uudistukset tavoitteet toteutuvat ja soveltaminen on mahdollisimman yhdenmukaista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Palta vaatii, että myös hallituksen esittämissä lakiesityksissä, jotka koskevat työvoima- ja yrityspalveluiden kokonaisuudistusta, myös yrityspalveluiden laatu ja niiden saatavuus varmistetaan.

Yksityisillä TE-palveluilla on merkittävä rooli työn kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisessa. Kaikkien etu on, että yksityisten tuottajien osaamista kyetään hyödyntämään optimaalisesti.

Tällä hetkellä ehkä merkittävin este yksityisten TE-palvelujen hyödyntämiselle on se, että henkilöstöpalveluyrityksillä ei ole pääsyä julkisessa työnvälityksessä työnhakijoina olevien avaintietoihin. Tämä ongelma ratkeaisi jo edellä esitetyllä tavalla, jossa julkisten TE-palvelujen yhteyteen rakennetaan Paltan esittämä digitaalinen “väliportaali”, josta yksityisten TE-palvelujen tuottajat voivat etsiä potentiaalisia työntekijöitä asiakasyritystensä työntekijöiksi. Palta esittää, että työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää välittömästi valmistelun tällaisen portaalin rakentamiseksi tietosuojasäännökset huomioiden.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Siksi korvauksettomat määräajat ovat erittäin tarpeellisia. Palta ei näe perusteita sille, että korvauksettomia määräaikoja lyhennettäisiin.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Siksi korvauksettomat määräajat ovat erittäin tarpeellisia. Palta ei näe perusteita sille, että korvauksettomia määräaikoja lyhennettäisiin.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Siksi korvauksettomat määräajat ovat erittäin tarpeellisia. Palta ei näe perusteita sille, että korvauksettomia määräaikoja lyhennettäisiin.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Lakiluonnoksen mukaan TE-palvelun tekemät työtarjoukset olisivat rajoitetusti työnhakijaa velvoittavia. Palta ei näe kaavailuille rajoituksille tarvetta, kun uudistuksen työllisyystavoite otetaan huomioon.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei kommentoitavaa.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei kommentoitavaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Palta vaatii, että hallituksen esityksessä perusteltaisiin tarkemmin, miksi lisähenkilöstöä palkattaisiin jo vuoden 2022 alusta alkaen, ja miten näiden vuoden 2022 neljän ensimmäisen kuukauden ajan tätä hyödynnetään palveluiden parantamiseksi ja osaamisen lisäämiseksi. HE-luonnokseen ei pitäisi sisällyttää ajatusta, että TE-palvelujen omaa henkilöstöä kunnissa ja TE-toimistoissa lisätään ilman välttämättömiä perusteluita. Sitä vastoin luonnoksen tulee kirjata selkeästi, että palvelut voidaan tuottaa niin sanotulla monituottajamallilla.

Palta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että nyt viimeistään aloitettaisiin laajempi pohdinta, mitä tapahtuu kuntakokeiluiden jälkeen ja mikä on palvelurakenteeseen liittyvä kokonaistavoitetila. Valmistelu etenee tällä hetkellä vahvasti etupainotteisesti sillä ajatuksella, että palvelut tullaan järjestämään kokeiluiden päätyttyä vuoden 2023 lopussa kuntien ohjauksessa, vaikka kokeiluiden tuloksista (VNTEAS) ei ole vielä mitään tietoa tai varmuutta.

Palta katsoo, että palveluita tulee pystyä tarjoamaan mahdollisimman viivytyksettä ja sujuvasti. Palta huomauttaa, että esimerkiksi lisäkoulutuksen tarve muun muassa käyttöjärjestelmien käytön ja markkinavuoropuhelun yhä laajemman käytön merkityksen opettelemiseksi eivät saisi muodostua merkittäväksi hidasteeksi jo valmiiksi myöhässä olevien kuntakokeiluiden ja palvelurakenneuudistuksen osalta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei kommentoitavaa.

Muuta lausuttavaa?

Esityksessä todetaan, että palveluprosessiin esitetyt muutokset tukisivat näiden enemmän henkilökohtaista palvelua tarvitsevien työnhakijoiden ohjaamista palveluihin. Palta pitää tärkeänä, että hallituksen esitys pyrkisi kehittämään myös niiden palveluita, jotka eivät tarvitse niin paljoa henkilökohtaista kasvokkain tapahtuvaa palvelua. Myös digitaalisesti tarjottu palvelu voi olla henkilökohtaista, jos omadatan avulla osaamisen ja työtehtävien kohtaantoa saadaan parannettua. Samoin myös työnantajayrityksille tarjottavia yrityspalveluita tulisi kehittää vahvemmin.

Nyt, kun työllisyyden kuntakokeilut ovat käynnistyneet, tulee varmistaa, etteivät tietojärjestelmät kuntakokeiluiden ja niiden ulkopuolelle jääneillä alueilla pirstaloidu entisestään erilleen toisistaan. Tällöin tavoitellun yhtenäisen tietopohjan rakentaminen vaikeutuu entisestään.

Palta vaatii, että yhteistyötä yksityisen sektorin palveluntuottajien kanssa lisätään entisestään, jotta saavutetaan tarvittavat työllisyystavoitteet. Yksi tie on avata tietojärjestelmien kautta tehtävää yhteistyötä esimerkiksi Paltan edellä esittelemän “väliportaalin” avulla.

Ylitalo Tuomas
Palvelualojen työnantajat Palta ry.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin kokonaistavoitteet ovat TE-palveluasiakkaiden kasvokkaisen ja henkilökohtaisen asiakaspalvelun merkittävän lisäämisen näkökulmasta hyviä. Erityisen kannatettavaa on palveluprosessin kytkeminen aiempaa tehokkaammin suoraan työllistymiseen ja työnhaun tukemiseen. Tällä hetkellä TE-palveluissa on runsaasti avoimia työpaikkoja, joiden täyttymistä pohjoismaisen mallin avulla voitaneen tehostaa etenkin, jos TE-toimistojen, työllisyyden kuntakokeilujen ja työnantajien yhteistyössä avoimia työpaikkoja saadaan tehokkaasti TE-järjestelmiin ja ehdokasasettelut ja työtarjoukset saadaan toimimaan työvoiman liikkuvuutta lisäävällä tavalla.

Henkilöasiakaspalvelun tehostaminen ja työnhaun tukeminen on siten kannatettavaa, mutta mallin vaatima viranomaisresurssin tarve on huomioitava. Onnistuakseen malli vaatii merkittäviä resurssilisäyksiä nykyiseen toimintamalliin verrattuna.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli keskittyy kokonaisuudessaan henkilöasiakkaiden palveluprosessiin. Sillä on kuitenkin vaikutuksia työnantajapalveluihinkin. Jatkossa huomio tuleekin kiinnittää tulevaisuuden työnantajapalveluiden muotoiluun.

Esitetty malli sisältää niin työvoimapalvelulain kuin työttömyysturvalain muutosten osalta tulkinnallisia tilanteita. On mahdollista, että erilaiset käytännön menettelytavat kuntien, kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen välillä palveluprosessin toteuttamisessa ja resurssoinnissa

vaihtelevat. Mikäli TE-palveluiden 2024 tapahtuva paikallistasolle siirtyminen tarkoittaa vielä nykyistäkin suurempaa määrää TE-palveluita tuottavia viranomaisia, erilaisten toimintamallien ja palveluprosessien kirjo kasvaa merkittävästi. Toimintamallien ja tulkintojen erot voivat vaarantaa asiakkaiden tasapuolisen ja yhdenvertaisen kohtelun.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Pohjoismaisen mallin määrärahatarpeen on arvioitu olevan TE-toimistoissa noin 70 m€ vuodessa. Epäselväksi jää, mikä on mallin arvioitu määrärahatarve mikäli työllisyyden hoito siirretään vuoden 2024 aikana paikallistasolle mahdollisesti jopa 300 kuntaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli on erittäin merkittävä muutos työvoimapalveluissa henkilö- ja työnantaja-asiakkaiden, TE-toimistojen, työllisyyden kuntakokeilujen kuntien, ELY-keskusten, yksityisten palveluntuottajien ja muiden työllisyyttä sekä osaamisen kehittämistä edistävien toimijoiden näkökulmasta. Tältä osin hallituksen esityksen tulisi sisältää mahdollisimman kattavasti vaikutusarvioita suhteessa muihin lukuisiin työllisyystoimiin, joita ollaan toteuttamassa. Työllisyyden hoidon kokonaistavoitteiden näkökulmasta pohjoismaisen työvoimamallin vaikutusarviointeja tulisikin täydentää.

Hallituksen esitys suhteessa ELY-keskusten rooliin ja erityisesti ostopalveluina hankittaviin palveluihin on puutteellinen. Pohjoismaisen työvoimamallin toteutumisen seurauksena voidaan arvioida erilaisten TE-palvelujen kysynnän kasvavan, joten vaikutusarvioinnit palvelujen osalta kaipaavat täydennystä. ELY-keskusten osalta esitykseen tulisi täydentää henkilöresurssivaikutuksia sekä ostopalveluina hankittavien palvelujen määrärahavaikutuksia.

Vaikutusarvioinnissa on tehty kattavia arvioita tarvittavista henkilöresursseista ja mallin toimeenpanoa varten työ- ja elinkeinoministeriö on tehnyt laskelmat TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen lisäresursseista. Niiden laskentaperusteet on esitetty selkeästi. Toisaalta esitettyjen lisäresurssien ja TE-toimistojen koronan vuoksi saatujen lisäresurssien suhde on auki siltä osin, paljonko todellisuudessa lisäresursseja TE-toimistoihin saadaan verrattuna vuoteen 2021.

TE-toimistoissa on käynnistymässä syksyllä merkittävä rekrytointiprosessi, joka koskee yli tuhatta uutta henkilöä rekrytointeineen ja perehdytyksineen. Rekrytointiprosessin ohella TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen tulee valmistella pohjoismaiseen malliin liittyvät työprosessit, muu organisoituminen, toimitilat, mahdolliset tietojärjestelmät ja viestintä normaalin toiminnan ohella. Rekrytointiprosessi tulisikin pystyä käynnistämään heti alkusyksystä. Rekrytointien osalta tulisi ohjeistaa, miten niissä huomioidaan varautuminen TE-palvelujen siirtymiseen paikallistasolle vuonna

2024. Mikäli jatkossa virkoja siirretään kuntiin, niin syksyllä 2021 rekrytoitavien virkailijoiden tehtävät voivat sijoittua maantieteellisesti hyvinkin kauas nykyisistä toimipisteistä.

Pohjoismaiseen malliin liittyvät alkuhaastattelujen ja työnhakukeskustelujen ja niitä täydentävien keskustelujen arvioidut ja tavoitellut määrät ovat erittäin merkittävät. Lisäresurssit saattavatkin jäädä niukoiksi, koska mallissa esitetyt muut kuin haastattelutavoitteet vievät osansa resurssista, esim. työtarjousten tekeminen koulutuksessa oleville. Lisäksi henkilöresurssia tarvitaan erilaisiin asiakasneuvontatehtäviin, koordinaatiotehtäviin, esimiestehtäviin ja viestintään varsinkin pohjoismaisen mallin alkuvaiheessa.

Pohjoismaista mallia varten ollaan laatimassa ajanvarausjärjestelmää, jonka käyttöönotto ja viestintä tulee olla varmistettu jo ennen lain voimaan tuloa mahdollisimman toimivan alkuhaastattelu - ja työnhakukeskustelumenettelyn takaamiseksi asiakkaille ja henkilöstölle. Koska haastattelujen ja keskustelujen määrä on suuri, oletettavaa on, että varattujen aikojen muutostarpeita tulee myös merkittäviä määriä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Pohjoismaisella mallilla tavoitellaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Positiivisia työllisyysvaikutuksia todennäköisesti saadaan satsaamalla henkilökohtaiseen palveluun ja työnhaun tukemiseen. Tämä ei kuitenkaan onnistu ilman, että samaan aikaan panostetaan työnantajapalveluihin. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että henkilöasiakkaille on tarjolla laaja-alaisesti työllistymistä tukevia TE-palveluja, joiden kysynnän voidaan arvioida kasvavan nykyisestä. Mm. osaamisen kehittämisen palveluilla voidaan saada aikaan tavoiteltuja työllistymisvaikutuksia. Olennaista on, että myös TE-virkailijoilla ja kunnissa on kattava ja ajankohtainen tietämys tarjolla olevista palveluista ja asiakkaiden ohjausosaamista niihin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Vaikutuksia palveluntuottajien toimintaan olisi hyvä tarkentaa. Uudessa mallissa työnhakijan prosessissa on paljon haastatteluja ja tapaamisia. Esityksessä jää epäselväksi, mikä on ostopalveluiden ja erityisesti valmennuspalveluiden rooli tässä kokonaisuudessa ja miten asiakasohjauksen määrät erilaisiin ryhmä- ja yksilöpalveluihin muuttuvat mallin myötä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Keskeistä on huolehtia siirtymävaiheen toimivuudesta ja selkeydestä TE-toimiston asiakkaana jo olevien henkilöiden palveluissa sekä viestinnässä. Tiedusteluita on todennäköisesti odotettavissa myös heiltä lain voimaan tulon jälkeisten alkavien asiakkuuksien lisäksi. Laadukasta ja ajantasaista viestintää edellyttää alkaneiden työnhakujen siirtyminen pohjoismaiseen malliin sekä asiakkailta, TE-palveluilta ja kunnilta edellytettävät toimenpiteet siirtymävaiheessa.

Työnhakijan palveluprosessin alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut todennäköisesti merkittävästi aktivoivat ja tukevat työnhakija-asiakkaita työnhaussa ja TE-palveluiden saannissa. Alkuhaastattelun järjestäminen viiden arkipäivän aikana on tiivis aloitus palveluprosessille, mutta saattaa olla haasteellinen tilanteissa, joissa työnhaun aloittavia on poikkeuksellisen paljon esim. oppilaitoksista valmistuvien ilmoittautuessa työnhakijoiksi. Alkuhaastatteluihin liittyvä joustomahdollisuus hallituksen esityksessä on kannatettava. Myös lomautettujen asiakaspalveluun esitetty joustavuus palveluprosessissa on kannatettavaa.

Alkuhaastatteluiden ja työnhakukeskusteluiden sisällön määrittäminen säädöksissä on perusteltua ja kattavaa. TE-virkailijoiden ja kuntien työntekijöiden perehdytys näihin on keskeistä, jotta pohjoismaisesta mallista saadaan mahdollisimman suuri hyöty sekä työnhakija-asiakkaalle, työnantajalle että yhteiskunnalle.

Hallituksen esityksen mukaan alkuhaastattelu ja työnhakukeskustelut järjestettäisiin aina kasvokkain tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta, joista yhtenä on poikkeuksellisen pitkä asiointimatka. Määritteleekö matkan poikkeuksellisuuden TE-toimiston tai kuntakokeilun virkailija vai asiakas? Pohjois- ja Itä-Suomessa maantieteellisesti pitkä asiointimatka on melko tavanomaista. Asiakkaiden erilainen kohtelu eri kunnissa on haaste yhdenvertaisuuden kannalta.

Hallituksen esityksessä on esitetty tiettyjä mahdollisuuksia poiketa palveluprosessista poikkeuksellisen ruuhkan vuoksi. Poikkeuksellisen ruuhkan käsitettä olisi hyvä avata tarkemmin.

ELY-keskuksilla on kilpailutettuna JTYP-lain mukaisia työhön-, työnhaku- ja uravalmennuspalveluja. Niiden käyttöä alkuhaastatteluiden, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen tukena tulisi selkeyttää lakien valmistelussa. Keskeistä on, millaista roolia ja vastuuta ostopalveluille toivotaan pohjoismaisessa mallissa, miten niiden koordinaatio tulisi hoitaa yhdessä TE-toimiston, kunnan, ELY-keskuksen ja palveluntuottajien kesken ja mikä niiden tavoite asiakkaan työnhaun tukena tulisi olla. Esityksessä on kirjattu esimerkkejä siitä, miltä osin valmennuspalveluita ei voida käyttää korvaamaan mallin työnhakuun liittyviä keskusteluja. Esitystä tulisikin täydentää kirjaamalla, missä tilanteissa ja millaisella sisällöllä valmennuksia voidaan prosessissa hyödyntää. Keskeistä on selkeyttää ulkoisen ostopalvelun osalta pidempikestoisten palveluprosessin mahdollisuuksia ja sisältöjä sekä miten palvelupolku TE-viranomaisen, palveluntuottajan ja asiakkaan välillä rakennetaan toimivaksi ja tietoturvalliseksi.

Ostopalveluiden lisäksi työnhakija-asiakkaiden ohjauksessa ja työllistämisessä hyödynnetään mm. ohjaamoita, maahanmuuttajien osaamiskeskuksia, hankkeita ja digitaalisia ohjauspalveluita. Niiden

rooleja tulisi yleisellä tasolla määritellä suhteessa pohjoismaisen työvoimamallin prosessiin. Osalla työnhakija-asiakkaita voi olla useita yhtäaikaisia asiakkuuksia, joihin pohjoismaisen mallin palveluprosessi tulisi kytkeä ja poluttaa siten, ettei asiakkaalle tule päällekkäisiä tai ristikkäisiä palveluita ja että palveluiden koordinaatio on vastuutettu, selkeä ja toimiva. Asiakkaan näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi haastatteluja ja keskusteluja järjestetään eri palveluista eri toimijoiden toimesta moneen otteeseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Hallituksen esityksen mukaan työnhakijan ollessa yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa, opiskellessa omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna taikka ollessa palkkatuetussa työssä, työkokeilussa tai kuntoutuksessa, työnhakukeskustelu ja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin palvelun loppuvaiheessa. Työnhakukeskustelujen järjestäminen palveluissa vielä oleville asiakkaille palvelun loppuvaiheessa on sinänsä kannatettavaa. Erilaisissa palveluissa olevien haastattelut ja asiakkaiden niihin kutsuminen vaatii TE-palvelujen resursseja, aikataulutusta että saumatonta yhteistyötä työnantajien ja palveluntuottajien kanssa. Myös osa valmennuspalveluista on pitkäkestoisia, kuten työnhakuvalmennus. Se on luonteeltaan yksilöllinen palvelu, jossa asiakasta kontaktoidaan säännöllisesti. Haastattelujen intensiivijakson osuminen valmennusajalle ei tuottane lisäarvoa, joten valmennuspalvelut tulisi rinnastaa laissa koulutukseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista tullaan säätämään valtioneuvoston asetuksella tarkemmin. Vaikka työnhakija itse arvioi haettavat työmahdollisuudet, jatkossa on keskeistä tarkentaa, millaisilla työmarkkinaperusteilla työnhakuvelvollisuus alenee, mitä tietoja se edellyttää ja millä aikajänteellä. Millainen toimialatietämys ja ennakointitieto TE-toimistolla ja kuntakokeilulla tulee olla käytettävissään samalla työssäkäyntialueella? Millainen työmarkkina- ja

työnantajatietämys tulee olla saatavilla yksittäisellä virkailijalla, jotta työnhakija saa riittävän tuen ja tasa-arvoisen kohtelun esimerkiksi saman kunnan alueella asuvan toisen vastaavanlaista työtä hakevan työnhakijan kanssa?

ELY-keskus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että suomea tai ruotsia osaamaton tai luku- ja kirjoitustaidon kotoutuja ei välttämättä ole kykenevä hakemaan yhtä suurta määrää työpaikkoja kuukaudessa, kuin koulutuksen omaava kielitaitoinen henkilö. TE-toimistolla tulisi olla harkintamahdollisuus työnhakuvelvoitteen alentamisesta suomea tai ruotsia osaamattomien puutteellisen koulutuksen omaavien ja luku- ja kirjoitustaidottomien asiakkaiden kohdalla. Oman työnhaun raportoinnin osalta on huomioitava, että kaikilla maahanmuuttajilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin riittämättömien henkilöasiakirjojen vuoksi. Lisäksi sähköisen seurantajärjestelmän käyttö työnhaun raportointiin on luku- ja kirjoitustaidottomalle tai suomea/ruotsia osaamattomalle erityisen haastavaa. Työttömyysturvan näkökulmasta näiden asiakkaiden työttömyysetuus saattaisi olla toistuvasti katkolla ja asiakkaat joutuisivat turvautumaan toimeentulotukeen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Suurin osa työvoimakoulutuksista kestää yli kuukauden. Pohjoismainen työvoimamalli koskeekin käytännössä lähes kaikkia työvoimakoulutuksessa olevia työnhakijoita, mikä tarkoittaa työnhakuvelvollisuutta myös näiden asiakkaiden osalta. Työvoimakoulutukseen valittujen asiakkaiden koulutustarve on jo valintatilanteessa arvioitu ja siltä osin työllistymisen suuntaa pohdittu, joten asiakaslähtöinen harkinta ja joustavuus olisi työnhakuvelvoitteiden osalta tarkoituksenmukaista. On jopa mahdollista, että tiukat työnhakuvelvoitteet kesken koulutuksen lisäävät keskeytyksiä, mikä ei ole yhteiskunnallisesti, henkilökohtaisesti eikä myöskään koulutuksen järjestäjien ja palveluntuottajien näkökulmasta toivottavaa. Yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävät työvoimakoulutussopimukset ovat usein toteuman mukaisesti maksettavia ja koulutusten keskeytykset aiheuttavat tällöin taloudellisia tappioita.

Suuri osa työvoimakoulutuksesta on tutkintotavoitteista, jolloin kou*-lutukset järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksella ja niiden toteuttamisesta säädetään laissa ammatillisesta koulutuksesta. Tutkintotavoitteista työvoimakoulutusta ei voida järjestää palkkatyössä. Useat omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskelevat suorittavat niin ikään tutkintotavoitteista työvoimakoulutusta. Lakitekstissä tulisi selvästi kirjata, onko tutkintotavoitteinen työvoimakoulutus pätevä syy jättää hakeutumatta osoitettuun työpaikkaan myös työttömyysturvan näkökulmasta.

Lakiluonnoksen mukaan TE-toimiston tulee tarjota työvoimakoulutuksessa olevalle kolmea koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa tietyllä tarkastelujaksolla. Koulutuksessa olevien työmahdollisuuksien etsiminen ja esittäminen vie huomattavasti resurssia. Onko tätä huomioitu hallituksen esityksessä resursseja laskettaessa? Koskeeko tämä velvoite TE-toimistoa myös kuntakokeilun työvoimakoulutuksessa olevan asiakkaan osalta? Esityksessä voitaisiin täsmentää, tuleeko työpaikkoja tarjota opiskelijan kotikunnan näkökulmasta työssäkäyntialueelta vai laajemmalta alueelta.

Perusteluissa viitataan siihen, että jo koulutukseen valinnassa tai omaehtoisesta opiskelusta työttömyysetuudella päätettäessä tulisi huomioida työllistymismahdollisuudet. Opiskelijoita koulutukseen valittaessa on harvoin tiedossa esimerkiksi pienemmän paikkakunnan työllistymistilanne kahden vuoden tutkintotavoitteisen koulutuksen päättyessä. Lakiperusteluissa oleva kirjaus voidaankin tulkita opiskelijavalintaa tiukentavaksi kriteeriksi. Riskinä on, että vain varmimmin työllistyviä valitaan työvoimakoulutukseen tai omaehtoisiin opintoihin työttömyysetuudella. Riskinä on myös, että pienempien paikkakuntien koulutustarjonta supistuu entisestään, jos vain varmasti tai lähes varmasti työllistyvät voidaan valita.

Työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä työnhakuvelvollisuutta. Esitykseen toivotaan selkeytettävän, tarkoitetaanko vastaavalla tavalla järjestetyllä koulutuksella ns. KEKO-koulutuksia, F.E.C -koulutuksia, osatutkintoja VOS-rahoituksella ja esimerkiksi muuntokoulutuksena toteutettavia ESR-rahoitteisia koulutuksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Pohjoismaisen mallin voimaantulo toukokuun 2022 alussa on kannatettavaa, jotta riittävät henkilö- ja toimitilavalmistelut, palveluprosessit ja mahdolliset tarvittavat palveluhankinnat ml. ajanvarausjärjestelmä ennätetään hoitaa. Siirtymäajan osalta on keskeistä huolehtia siitä, että ennen lain voimaan tuloa mm. alkaneiden asiakkuuksien alkuhaastatteluprosessit ja työnhakukeskustelumenettelyt ovat selkeät sekä asiakkaille että TE-palveluita hoitaville virkailijoille. Myös ELY-keskusten osalta valmisteluvaihe vaatii työtä sen varmistamiseksi, että uutta mallia tukevat palvelut ovat käytettävissä. Hallituksen esitykset siirtymäajan järjestelyistä vaikuttavatkin perustelluilta ja selkeiltä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus haluaa kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä pohjoismaisen työvoimapalvelunmallin sisällöstä tehdyistä hyvistä esittelymateriaaleista, joita on ollut käytettävissä mm. lausuntovaiheessa.

Määttä Hanna
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Suomen Kuntaliitto ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Uudistuksen tavoitteena on muuttaa Suomessa muiden Pohjoismaiden tavoin työvoimapolitiikan suuntaa passiivisesta aktiiviseen ja kohdentaa palveluita nykyistä tehokkaammin. Yksilöllisten työvoimapalveluiden edellytys on, että niiden toteuttamiseen on riittävät resurssit. Suomi on ollut tässä muita Pohjoismaita jäljessä. Hallituksen tavoite uudistaa työttömien palveluita ja nostaa rahoituksen määrää lähemmäksi pohjoismaista tasoa ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia. Kannatettavaa on myös vahvistaa työnhakijoiden omaa vastuuta työnhausta, korostaa työnvälitystä sekä uudistaa työttömyysturvajärjestelmää.

On myös erittäin hyvä, että asiakkaita pyritään kohtaamaan, toki myös niin, että samalla tarjotaan ratkaisuja. Uudistuksen toteutustapa sen sijaan herättää kysymyksiä ja jopa kritiikkiä.

Kuntaliitto katsoo, että esitetty työnhakijan palveluprosessi on lainsäädännöllisesti liian tiukasti määritelty ja hallituksen esityksen mukaisen toiminnan resurssointi on aivan liian riittämätöntä aiheuttaen yhteiskunnalle sekä kunnille merkittäviä lisäkuluja ilman vastaavaa hyötyä ja vaikuttavuutta.

Asiakkaan yksilöllinen palvelutarve ei välttämättä edellyttäisi kaavamaisia työnhakukeskusteluja tai täydentäviä työnhakukeskusteluja lain säätämillä määräajoilla. Yksityiskohtaisen sääntelyn sijaan pitäisi panostaa työttömien yksilölliseen palveluun.

Hallituksen esitys keskittyy liiallisesti yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun laadun ja vaikuttavuuden sijaan.

Pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa on tärkeää huomioida työnhakijoiden erilaiset tilanteet ja mallin tulee edistää työllistymisen mahdollisuuksia. Lainsäädännön ei tule olla ristiriidassa esitettyjen tavoitteiden kanssa. Liiallinen sääntely vaikeuttaa onnistumista ja aiheuttaa ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Toimintamallilla ei saa olla ei-toivottuja sivuvaikutuksia, sen tulee olla toimiva sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ja sen tulee toimia myös erilaisissa muuttuvissa olosuhteissa.

Työllisyystoimijat verkottuvat ja asiat kytkeytyvät entistä tiiviimmin toisiinsa ja toimintamallit muuttuvat. Siksi lainsäädännössä on otettava laajat kokonaisuudet ja muut valmistelussa olevat uudistukset paremmin huomioon ja lainsäädännön tulisi olla enemmän mahdollistavaa.

Esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Esitetty malli edellyttää nopeaa asiakasta koskevien tietojen siirtoa, ja tunnistettavissa on riski sille, että mallin edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin ja niiden integraatioon eivät valmistu ennen suunniteltua lain voimaantuloa. Lisäksi lainsäädäntöön sisältyvistä erilaisista tiedonanto-, selvitys- ja raportointivelvoitteista aiheutuu erilaisia hallinnollisia menettelyjä ja kustannuksia. Hallinnollisten rasitteiden mittaamiseksi olisi arvioitava millaisia ja miten työllistäviä nämä hallinnolliset vaikutukset ovat ja miten niiden toteuttaminen on suunniteltu järjestettävän.

Merkittävä ongelma on myös se, että palveluiden käytön kasvuun ei ole varattu määrärahoja, vaikka työnhakijoiden tiiviimmällä kohtaamisella on tarkoitus tehostaa työhön ja palveluihin ohjautumista. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata.

Uudistuksen vaikutuksia tulevaan TE-palvelut 2024 -uudistukseen tai yhdyspintatyöhön uusien hyvinvointialueiden kanssa ei ole arvioitu.

Osa työnhakijoiden työllistymissuunnitelmia korvaavista suunnitelmista laaditaan jatkossa hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa yhdessä (aktivointisuunnitelmat, monialainen suunnitelma ja kotoutumissuunnitelma).

Hallituksen esitys ei ota kantaa siihen, miten tämä kokonaisuus resursoidaan em. uudistusten toteutuessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön.

Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut niin kuntakokeilualueilla kuin muissakin kunnissa sekä TE-palvelut 2024 -uudistuksessa on kompensoitava täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut).

Kun asiakasta kohdataan seitsemän kertaa kolmen kuukauden aikana, on hyvin todennäköistä, että hänelle tarjotaan myös hänen palvelutarpeensa mukaisia työllisyyttä edistäviä palveluita. Esitys ei huomioi lainkaan palveluiden kysynnän kasvua ja tarvittavia lisäresursseja. Näihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ei ole varattu esityksen mukaan yhtään määrärahaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys keskittyy nimenomaan työttömien henkilöasiakkaiden työnhakuun ja heidän ohjaamiseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tapaamalla heitä kahden viikon välein. Tätä tarkoitusta varten palkattaisiin 1200 henkilötyövuotta lisää. Vuonna 2019 Työ- ja elinkeinotoimistoissa on henkilöasiakaspalveluun kohdistunut 2080 henkilötyövuotta. Jatkossa esityksen mukaan henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi noin 2 870 henkilötyövuotta. Esityksestä ei käy ilmi mihin loput noin 410 henkilötyövuotta kohdistuisi.

Lisäksi Kuntaliitto pitää tärkeänä, että uudistusta varten lisää palkatut 1200 henkilöä ovat tosiasiallinen henkilöstölisäys. Aidosta henkilölisäyksestä ei voida puhua, jos tarkoituksena on vain vakinaistaa tällä hetkellä määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa olevaa henkilöstöä.

Esityksen mukaan alkuhaastatteluja järjestettäisiin jatkossa noin 220 000- 330 000 kappaletta ja ne tulisi järjestää paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa. Lisäksi pääsääntöisesti paikan päällä järjestettäviä tapaamisia tulisi jatkossa järjestää 1 768 000 tapaamista nykyisten 222 000 tapaamisen sijaan. Tämä tarkoittaa niin

henkilöstöön kuin asiakaspalveluun tarvittaviin lisätiloihin kohdentuvia merkittäviä tilakustannuksia, joita esityksessä ei ole otettu huomioon.

Hallituksen esityksessä esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää henkilöstöltä osittain nykyistä poikkeavaa osaamista. Yhtenä haasteena on näin suuren henkilöstömäärän rekrytointi ja kouluttaminen. Myös ICT-panostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työttömyysturvan ja työttömyysturvaseuraamuksien määrän arvioidaan kasvavan, mutta esityksessä ei osata arvioida kuinka paljon. Työttömyysturva on monille asiakkaille ainoa toimeentulo, joten asiakkaan toimeentulon turvaamiseksi, nämä resurssit tulee turvata.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit turvataan. Esityksen mukaan yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 185 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254). On selvää etteivät resurssit tule riittämään esityksessä edellytettyyn palvelumalliin, jonka toteutus vaatii hyvin tiivistä työskentelyä myös sellaisten työnhakijoiden kanssa, joilla ei siihen todellisuudessa olisi edes tarvetta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun kuluessa.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut:

Esityksessä esitetyn empiiristen tutkimuksien mukaan vaikutusten arvioinnin ongelmana on, että haastattelujen tehoon kytkeytyy muun muassa työtarjouksiin ja monitorointiin liittyviä tekijöitä. Lisäksi evidenssi myöhemmin työnhaun aikana järjestettävien työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen osalta on heikompaa.

Määrällinen työnhakuvelvollisuus:

Huomioiden Borlandin ja Tsengin44, Cheungin ym.45 sekä Arnin ja Schiprowskin 46 tutkimusten tulokset, on todennäköistä, että esitetyllä tavalla toteutettava määrällinen työnhakuvelvollisuus olisi vaikutuksiltaan vähäinen.

Esityksessä esitetyistä empiirissä tutkimuksissa todetaan ettei hallituksen esityksen toteutustapa ole vaikuttavin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukainen palvelu eli työttömien työnhaun tukeminen ja ohjaaminen yksilölliseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tapaamalla työtöntä laissa asetetuin määräajoin ja asettamalla määrällinen työnhakuvelvollisuus.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Lain ohjausvaikutusta arvioitaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten laille asetetut vaikuttavuutta koskevat tavoitteet selvästi jo lähtökohtaisesti alimitoitetun ja riittämättömän lisäresurssin puitteissa tulevat mahdollisesti toteutumaan.

”S.6 “Elyn ja KEHAn tekemän julkaisettoman selvityksen mukaan kuusi kuukautta aiemmin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneiden oma arvio palvelutarpeesta vastasi kuitenkin noin 85 %:n todennäköisyydellä tilannetta seuranta-ajankohtana.”

s. 27 Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2019 noin 27 prosenttia työnhakunsa aloittaneista henkilöistä päätti työnhakunsa kolmen kuukauden kuluessa sen vuoksi, että työnhakija löysi työtä avoimilta työmarkkinoilta.

Esimerkinomaisesti voidaan arvioida, että näille työnhakijoille järjestettäisiin ennen työllistymistä keskimäärin 2,5 täydentävää työnhakukeskustelua. Yli kolme kuukautta työnhakijana oleville järjestettäisiin viisi täydentävää työnhakukeskustelua sekä kolmen kuukauden kohdalle sijoittuva tiiviin palvelujakson päättävä työnhakukeskustelu.

s. 46 Huomioiden hallituksen esityksissä esitettyjen useiden tutkimusten tuloksien perusteella, “että esitetyllä tavalla toteutettava määrällinen työnhakuvelvollisuus olisi vaikutuksiltaan vähäinen.” Samassa kappaleessa todetaan myös, että “Määrällisen työnhakuvelvollisuuden tarkoitus ei kuitenkaan ole ainoastaan asettaa työnhakuun liittyviä tavoitteita, vaan myös tukea työttömyysetuuden vastikkeellisuutta eli seuraamus- ja monitorointijärjestelmää.” ”

Ei ole kustannustehokasta rakentaa järjestelmää, jonka vaikutusten tiedetään jo etukäteen jäävän vähäisiksi. Pääsisimme vaikuttavampaan lopputulokseen kun kohdentaisimme resurssit palvelemaan niitä asiakkaita, jotka omassa palvelutarpeen arviossaan kertoo mitä palveluja he tarvitsisivat päästäkseen työhön.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamisen keskeisenä lähtökohtana on, että palveluiden käytön tulisi perustua henkilön yksilölliseen palvelutarpeeseen, jonka työ- ja elinkeinotoimisto ja asiakas yhdessä arvioivat. Jokaiselle työnhakijalle tarjottava alkuhaastattelu on keskeinen palvelu, jossa asiakkaan yksilöllinen palvelutarve selvitetään. Palvelutarpeen perusteella ja työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan työnhakijalle tulisi tarjota hänen yksilölliseen palvelutarpeeseen vastaavia palveluja ja henkilökohtaisia kohtaamisia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Hallituksen esityksessä korostetaan, että pohjoismaisen työvoimapalvelumallin tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksojen kestoa ja kannustaa työnhakuun, yleisempänä tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen.

Ehdotus siitä, ettei työnhaun voimassaolo enää päättyisi sillä perusteella, että työnhakija ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi, on kestämätön.

5 §:n työnhakijan palveluprosessin järjestäminen ja 6 §:n työnhakukeskustelua ja täydentävää työnhakukeskustelua koskevat poikkeukset – kohdissa todetaan, että “alkuhaastattelua seuraavan kolmen kuukauden aikana työnhakijalle järjestettäisiin viisi täydentävää työnhakukeskustelua.” Tässä ei oteta huomioon asiakkaan yksilöllistä palvelutarvetta vaan laissa säädetään määrämitallinen tavoite, jota on helppo monitoroida.

12 §:n työnhakijan velvollisuudet tulisi asettaa kaikille työnhakijoille ja niiden laiminlyönnin tulisi johtaa työnhaun päättymiseen. Tällöin palvelut ja niukat resurssit voitaisiin kohdistaa tosiasiallisesti työhön haluaville.

12 §:n 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jolla voitaisiin säätää niistä suunnitelman toteutumista koskevista tiedoista, jotka työnhakijan on annettava työ- ja elinkeinotoimistolle. Tämä kohta tulisi olla kirjattuna lakiin eikä säädetä asetuksenantovaltuutusta.

Hallituksen esityksessä esitetään alkukartoituksen määräajaksi viisi päivää. Tämän toteuttaminen on vieraskielisillä ja kotoutumisaikaisilla asiakkailla lähes mahdotonta, sillä EU:n ulkopuolelta tulevilta asiakkailta tarvitaan erillinen TE-toimiston lausunto ennen alkukartoitusta. Tämän lisäksi tulkkauspalveluita on tarpeen käyttää asiakaspalvelutilanteessa ja tämä osaltaan pitkittää palveluprosessia. Viiden päivän määräaikaa voidaan pitää myös muiden asiakasryhmien osalta mahdottomana suhteessa toiminnan resurssointiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua korkeintaan työttömyysetuutta saaviin työttömiin heidän palvelutarpeensa mukaisesti ja muiden työnhakijoiden kohdalla työnhakijan pyynnöstä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä.

Painopiste edellä tarkoitetuissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi työnvälitystoimissa. Työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää keskustelua, jotka kaikki tulisi järjestää ensisijaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa kuukautta ennen palvelun loppumista on ylimitoitettua viranomaistoimintaa. Jos työnvälitystoimintaa haluttaisiin tehostaa työnhakijan ollessa palkkatuetussa työssä tai työkokeilussa, työnhakijalle voisi hankkia esimerkiksi ostopalveluna työhönvalmentajan palvelut korvaamaan kyseiset kolme keskustelua. Jos työnhakija päätyy takaisin työnhakijaksi niin tällöin voisi olla asiakkaan palvelutarpeen niin vaatiessa työnhakukeskustelu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutuksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työnhaussaan ja mitä työttömyysetuuden saaminen häneltä edellyttää. Ensi sijassa työnhakijan ymmärrys omasta tilanteestaan tulee varmistaa mahdollistamalla henkilökohtaiseen neuvontaan riittävät resurssit.

Toisaalta jo nyt hallintolaki edellyttää viranomaista antamaan asianmukaista palvelua ja riittävää neuvontaa. Esityksestä ei käy ilmi hallintolaissa määritelty neuvonnan ja muistutuksena annettavan neuvonnan ja ohjeistuksen suhde.

Sanana muistutus on negatiivissävytteinen ja muistutuksen tarkoitus ja sisältö voi jäädä työnhakijalle epäselväksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksen suoraviivaisessa toimintamallissa ei huomioida riittävällä tavalla niitä tilanteita, joissa ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä kokoaikatyöhön esimerkiksi osatyökykyisyyden vuoksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden mittaisissa työvoimakoulutuksissa tai työttömyysetuudella tuetuissa opinnoissa oleville tulee työ- ja elinkeinotoimiston tarjota työnhakijalle haettavaksi kolmea koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa.

Työtarjousten ja niissä osoitettuihin paikkoihin hakeminen voi aiheuttaa koulutuksen tai opintojen keskeyttämisen, sillä työvoimakoulutukset ovat lähtökohtaisesti kokopäiväistä opiskelua, jolloin työn yhtäaikainen tekeminen on vaikeaa. Työvoimakoulutuksiin käytetään vuosittain valtakunnallisesti miljoonia euroja ja koulutusten loppuun suorittaminen on taloudellisesti tarkoituksenmukaista ja siten koulutusten keskeyttämiset ei ole toivottavia. Työttömyysturvalaissa on huomioitu asia siten, että työnhakijalla on mahdollisuus (pätevä syy) kieltäytyä hakemasta hänelle osoitettua paikkaa, jos se johtaisi opintojen keskeyttämiseen. Herääkin kysymys, kuinka vaikuttavaa työtarjousten lähettäminen on yli kuukauden kestävien työvoimakoulutusten aikana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mikä asettaa työnhakijan nykyistä haavoittuvaisempaan asemaan. Jos työnhakija ei ymmärrä kokonaisuutta, johon kuuluu työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja, voi tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta. Myös työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeuksien hahmottaminen voi olla työnhakijalle vaikeaa.

9 §. Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely. 10 §. Jatkuva työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvä menettely: Työnhakijan menettelyä tarkasteltaisiin 12 kuukauden ajalta kulloinkin viimeisimmästä laiminlyönnistä tai vastaavasta menettelystä taakse päin lukien. Tämä ohjaa viranomaisen työskentelyä taaksepäin eikä eteenpäin, samoin tapaamisen fokus kohdentuu menneeseen. Viranomaisen työ painottuisi entistä enemmän hallinnollisiin asioihin asiakkaan eteenpäin ohjauksen kustannuksella.

Lisäksi jos työnhakija olisi menetellyt kahdesti 12 kuukauden aikana pykälässä tarkoitetulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi, onko hänellä ollut pätevä syy menettelyynsä. Molemmat

menettelyt selvitettäisiin kerralla. Jos työnhakijalla ei ole ollut pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin viisi työttömyysetuuden maksupäivää eli pykälässä mainittu seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika. Tämä vastaa viittä työttömyysetuuden maksupäivää. Lopputulos edellä tarkoitetussa asian selvittämisessä saattaisi olla myös sellainen, että työnhakijalla on ollut pätevä syy toiseen laiminlyöntiin, mutta ei toiseen. Tällöin menettely ei olisi säännöksessä tarkoitetulla tavalla toistuvaa eikä korvauksetonta määräaikaa asetettaisi. Koska menettely ei vaikuttaisi oikeuteen saada työttömyysetuutta, asiasta ei annettaisi työvoimapoliittista lausuntoa eikä valituskelpoista päätöstä. Työnhakijalle tulisi kuitenkin ilmoittaa muulla soveltuvalla tavalla asian käsittelyn päättymisestä. Esityksestä ei käy ilmi, mikä on muu soveltuva tapa, jos asiasta ei anneta valituskelpoista päätöstä.

13 §. Pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä. Pykälän ensimmäisen kohdan mukaan työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä, jos hän olisi jo hakenut kyseessä olevalla työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä. Keskeistä ensimmäistä kohtaa sovellettaessa olisi se, että työnhakija on ilmoittanut Työ- ja elinkeinotoimistolle työn hakemisesta ilmoittamiseen tarkoitetussa verkkopalvelussa.

Kuntaliitto katsoo, että asiakasta ei voida lailla velvoittaa ilmoittamaan asiastaan vain verkkopalvelussa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Uudistus on ristiriidassa kokeilulain tavoitteiden kanssa, sillä kuntakokeilussa lähtökohtana ovat asiakkaan omat palvelutarpeet. Esitetyssä mallissa tarjotaan samanlaista palvelumallia kaikille asiakkaille riippumatta asiakkaan omista palvelutarpeista.

Kunnilta ei voi myöskään edellyttää uuden toimintamallin toimeenpanoon vaadittavaa lisäresursointia, sillä kokeilukunnilla ei ole ollut kokeiluun hakeutuessaan tiedossa uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia, eikä niihin ole varauduttu.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Esityksen voimaantulo edellyttäisi pidempää siirtymäaikaa useista syistä. Kyseessä on iso ja merkittävä uudistus ja jo uuden henkilöstön rekrytointi ja koulutus vie useita kuukausia. Myös nykyisten työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntakokeilujen henkilöstö tulee kouluttaa uudistuksiin. Uudistuksen vaatimat uudet tilahankinnat, vanhojen tilojen laajentaminen ja muokkaaminen uudistuksen vaatimiin paikan päällä tapahtuviin tapaamisiin vie oman aikansa. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat viime vuosina keskittäneet palveluitaan, vähentäneet asiakaspalvelutilojaan ja siirtäneet palveluita ja asiointeja verkkoon, joten uudistuksen tuoma muutos päinvastaiseen suuntaan on iso ja sen toteutus vaatii aikaa. On selvää, että tiheästi toteutetut tapaamiset johtavat myös kasvavaan palvelujen tarjontaan. Näitä asiakkaille suunnattuja lisääntyviä palveluita tulee hankkia kilpailutuksen kautta ja sekin vie aikaa.

Yksi suuri haaste on myös uudistuksessa mainitut tietojärjestelmämuutokset, jotka tulevan vaiheittain voimaan 2.5.2022 lähtien eli samaan aikaan kun esityksen tulisi astua voimaan. Etenkin kun hallituksen esityksestä eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevasta lainsäädännöstä todetaan siirtymäajan kestävän vuoteen 2023. On suuri huoli, jos tietojärjestelmät eivät ole käytössä 2.5.2022, jolloin laki ja sitä kautta syntynyt vaade käyttää tietojärjestelmiä, astuu voimaan.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Työttömän voi olla hankalaa ymmärtää tätä uutta velvoiteviidakkoa. Ymmärrettävyyttä sotkevat erilaiset velvoitteet eri tilanteissa oleville työnhakijoille. Miten työnhakijalle kerrotaan tarpeeksi selkeästi, mitkä työpaikat ovat työvoimaviranomaisten hänelle suosittamia ja mitkä velvoittavia?

Jokaisen työnhakijan tilanne on ainutlaatuinen. Pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin tulisi alkuhaastattelun jälkeen jättää mahdollisuus katsoa aina työnhakijan yksilöllistä tilannetta ja sopia sekä tapaamistahti että työnhakutavoite työnhakijan kanssa yhdessä sen mukaan.

Tirkkonen Anu
Suomen Kuntaliitto ry

Hämeenkyrön kunta, perusturva

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Hämeenkyrön kunta katsoo, että hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessista on lainsäädännöllisesti tiukasti määritelty ja toiminnan resurssointi riittämätöntä sekä työnhakijoiden yksilöllisyys jätetty huomioimatta. Esitys aiheuttaisi merkittäviä lisäkuluja mm. kokeilukunnille ja sitoisi työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen mahdollisuuksia toimia kokeilulain tavoitteiden mukaisesti. Hämeenkyrön kunnan näkemys on, että laissa ei riittävästi huomioida asiakkaan yksilöllistä palvelutarvetta ja joustavuutta asiakaspalveluprosessissa.

Hallituksen esitysluonnoksen mukainen uusi palveluprosessi lisäisi lakisääteisten tapaamisten määrää moninkertaisesti. Lakiehdotuksessa esitetty henkilöstömäärä ei riitä lain mukaiseen vaikuttavaan asiakaspalveluun. Uudistus sitoisi kokeilukuntien henkilöstön laissa esitettyihin velvoitteisiin ja kunnan henkilöstön osaamisen hyödyntäminen esimerkiksi työkykyasioissa jäisi lakivelvoitteiden vuoksi liian vähäiseksi. Kuntakokeilun työllisyyteen varatut resurssit tulisi menemään lain toimeenpanoon. Uudistus estäisi kunnan oman kehittämistoiminnan ja työllisyyden kuntakokeiluissa luodut mallit kärsisivät. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin lainsäädäntöuudistuksen edetessä valtion tulee kompensoida täysimääräisesti kokeilukunnille se lisäpanostus, jonka voimaan tulevan lainsäädännön toimeenpano edellyttää.

Lakiehdotuksen resurssilaskelmissa tulisi ottaa huomioon kuntakokeilun kohderyhmä. Kuntakokeilun kohderyhmällä on usein työnhaku on pitkittynyt ja monesti tilanteet monimutkaistuneet, joka vaikuttaa asiakaspalveluprosessin vaativuuteen ja prosessit ovat aikaa vieviä. Resurssilaskelmissa on otettava huomioon, että jokaisen asiakastapaamisen yhteydessä asiakaspalveluhenkilöstö tekee

palvelutarpeen kartoitusta, palveluihin ohjaamista, päätöksiä, työllisyyssuunnitelmaa täydentäviä dokumentteja, selvityspyyntöjä, lausuntoja yms., jotka lisäävät resurssitarvetta kasvokkaisten tapaamisten järjestämisen ohella.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Uudistuksen mukanaan tuoma resurssitarve henkilöstön, palveluiden ja tilojen osalta tulee kattaa valtion varoista ja kunnille uudistuksen tulee olla kustannusneutraali. Lisäresurssien jako on tehtävä oikeudenmukaisesti kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen kesken ottaen huomioon kokeilun asiakaskohderyhmän palvelutarpeet. Uudistuksesta aiheutuvia kuluja tai tehtäviä ei pidä vyöryttää kuntien maksettavaksi. Uudistus on muutoksena suuri ja sen vaikutus asiakaspalvelussa näkyy myös lisääntyvänä neuvontatarpeena mm. asiakkaiden oikeuksista ja velvollisuuksista, työttömyysturvajärjestelmän muutoksista ja työnhakuvelvoitteista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys lisää merkittävästi työnhakijoiden kontaktointia ja kasvokkaisia tapaamisia, mikä sinänsä on kannatettava suunta ja yhdenmukaistaa kuntakokeilujen ja TE-palveluiden palveluprosessin kasvokkaisena palveluna. Uudistuksessa tulee huomioida riittävä henkilöstöresurssi ja tilatarve.

Hallituksen esityksessä esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää myös, että työntekijät on koulutettu palveluprosessiin yhdenmukaisesti. Työnhakijoiden neuvonnan tarve niin työnhaun kuin työttömyysturvan osalta tulee myös huomioida resurssilaskelmissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työnhakijan palveluprosessi on yksilöllinen ja yksilön palvelun tarpeet tulisi huomioida paremmin. Palvelumallin vaikuttavuus on riippuvainen resurssista ja palveluista, jotka asiakaspalvelumalliin kohdennetaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esitys palveluprosessista ei ota riittävästi huomioon työnhakijoiden yksilöllisiä prosesseja.

Työllisyyden kuntakokeiluiden ajatuksena on ollut vaikuttavien ja uudenlaisten palveluiden kehittäminen yhteistyössä mm. soten ja koulutuksenjärjestäjien kanssa. Hallituksen esityksessä ei huomioida kokeilukuntien omaa kehittämistoimintaa, joka saattaa jäädä tiukkojen lakivelvotteiden ja määräaikojen jalkoihin. Hallituksen esityksessä ei riittävästi huomioida koulutuksenjärjestäjien roolia työnhakijoiden palveluprosesseissa ja osaamisen vahvistamisessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Hämeenkyrön kunta pitää osa-aikatyötä tekevien kohdalla työnhakukeskusteluiden vaadetta tiukkana. Työnhakukeskustelut tulisi kohdentua vain työttömyysetuuden saajiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakijoiden velvoitteen hakea töitä kirkastaminen lainsäädännöllä on sinänsä kannatettavaa mutta määrällisen velvoitteen asettaminen voi johtaa työantajien kuormittumiseen ja työnhakijoiden turhautumiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Kaikilla työnhakijoilla ei lähtökohtaisesti ole tarve kokoaikatyölle ja osa-aikatyö voi sopia työnhakijan elämäntilanteeseen ja siksi kaikkien osa-aikatyötätekevien hakuvelvoite ei ole kannatettava.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien hakuvelvoitetta tulisi voida harkita, koska lähtökohtaisesti jo osaamisen vahvistaminen vahvistaa hakijan asemaa työmarkkinoilla ja edes auttaa työllistymistä. Koulutuksen loppuunsaattaminen on tärkeää pysyvän työllistymisen kannalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Asiakkaiden palveluohjauksen resurssi on turvattava, erityisesti työllisyyden kuntakokeilun asiakaskohderyhmän osalta, koska asiakkaan tulee tietää ja ymmärtää velvoitteiden hoitamatta jättämisen seuraamukset. Erityisesti kuntakokeilun kohderyhmän asiakkailla on elämänhallintaan vaikuttavia tekijöitä, jotka vaikuttavat myös työnhakijan velvoitteista suoriutumiseen.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Lakiehdotuksessa todetaan, että muutosten voimaantulo edellyttää henkilöstön rekrytointeja työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa sekä uuden ja jo olemassa olevan henkilöstön kouluttamista. Hämeenkyrön kunta huomauttaa, että uudistuksen vaatimat resurssilisäykset ja koulutustarpeet tulee hoitaa valtion toimesta, ei kuntien. Muutoksen tulee olla kustannusneutraali kunnille kuten kuntakokeilussa on luvattu.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

TYP ja kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden palveluntarve on usein moninainen ja työllistymisenhaasteet johtuvat muusta kuin avoinna olevien työpaikkojen määrästä. Määrällinen työnhakuvelvoite voi olla ristiriidassa asiakkaan todellisen palvelutarpeen esim. työkykyä vahvistavan kuntoutuksen kanssa. Hyvinvointialueiden rooli monialaisten- ja aktivointisuunnitelmien laadinnassa tulisi huomioida lainsäädännön päivittämisessä.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Rekrytoinnit ja koulutus vie aikaa, joka tulee huomioida uudistuksen aloituksessa. Uusien työntekijöiden perehdyttämien vie työaikaa myös nykyisiltä työntekijöiltä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Rajakoski Hannamari
Hämeenkyrön kunta, perusturva

STTK ry.

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

- STTK kannattaa työnhakijoille annettavan palvelun henkilökohtaistamista
- STTK kannattaa porrasteista seuraamusjärjestelmää ja seuraamuksien kohtuullistamista, mutta toteaa samalla, että seuraamusjärjestelmän kokonaisuus on monimutkainen ja vaikeasti ymmärrettävä
- STTK katsoo, että määrälliseen työnhakuvelvollisuuteen liittyy edelleen useita ongelmallisuuksia
- STTK kantaa huolta siitä, miten Pohjoismaisen työvoimapalvelun mallin työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kuntiin vaikuttaa ehdotettujen muutosten toteutumiseen, kun malli säännellään nykyisten toimijoiden näkökulmasta

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Ei huomautettavaa

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

On epävarmaa riittävätkö suunnitellut lisäresurssit, kun henkilökohtaiseen palvelemiseen liittyvät vaatimukset lisääntyvät huomattavasti. Yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 185 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254).

Taloudellisia resursseja lisätään 40 % (70 miljoonaa euroa), mutta sitä voi verrata esimerkiksi palveluprosessin järjestämiseen, jossa kontaktit lisääntyvät nykyisestä vajaasta 900 000:sta noin 2,3-2,8 miljoonaan eli kasvua on 150-210 %:a.

TE-toimistojen resurssointi on lähes kaksinkertainen muissa Pohjoismaissa keskimäärin. Hallitus on sitoutunut lisäämään TE-toimistojen resursseja vuoden 2020 talousarvioesityksessä 20 miljoonaa euroa ja Pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa 70 miljoonaa euroa. Pohjoismainen taso edellyttäisi vielä noin 200 miljoonan euron lisäpanostuksia.

Uudistuksesta seuraava lisätyövoiman tarve syntyy kuntasektorille niin työllisyyspalveluissa kuin palveluohjauksessakin. Lisätyövoiman tarvetta tulee valitusten johdosta olemaan myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusoikeudessa. Henkilökohtaisen palvelutarpeen arvioinnista syntyy palvelutarpeita, jotka usein kohdistuvat sosiaali- ja terveyshuoltoon sekä päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Nämä palvelut ovat lähtökohtaisesti jo niukasti resurssoituja ja eivät nykyisellääkään vastaa palvelutarpeeseen. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella syntyvään tutkimus-, selvitys- ja hoitotarpeeseen ei ole varattu lisäresursseja. Jos palvelutarpeen arvioinnin kautta syntyneeseen palvelutarpeeseen ei ole palvelua saatavana, työtön ei saa tarvitsemaansa tukea. Työllistymisen esteitä saatetaan tunnistaa ja listata, mutta onko niiden ratkaisemiseksi tarjolla todellisia vaihtoehtoja.

Lainsäädännöllisen uudistuksen lisäksi tietojärjestelmät on pikaisesti saatettava ajan tasalle, jotta päätöksenteon oikeellisuutta ja vaikuttavuutta voidaan tosiasiallisesti seurata, ja kehittää toimintoja sitä kautta paremmaksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei huomautettavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijan palveluprosessia ehdotetaan uudistettavaksi huomattavasti. Palvelu annetaan lähtökohtaisesti henkilökohtaisena ja yhteydenpito on tiivistä. Henkilökohtaisen ja yksilöllisen palvelun antaminen työnhakijalle on merkittävä edistysaskel, ja sen voi olettaa parantavan yksilön työllistymisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia. Kun tapaamisia on varsin tiiviisti, tulee tapaamisissa kiinnittää erityisesti huomiota annettavan palvelun laatuun ja sisältöön.

Palveluprosessissa on otettu huomioon erilaiset työnhakijaryhmät. Tämä yhdistettynä eri tyyppisiin työnhakukeskusteluihin asettaa haasteita sen hahmottamiselle, millä tavalla palveluprosessi etenee eri työnhakijaryhmien näkökulmasta.

Ehdotuksen mukaan alkuhaastattelu järjestettäisiin paikan päällä TE-toimistossa työnhakijan tilanne huomioon ottaen. Alkujärjestämisen tavasta päätettäessä huomioon otettaisiin muun muassa alustavan palvelutarvearvion mukainen vähäinen palvelutarve. Ehdotuksesta ei ilmene se, mikä on alustavan palvelutarpeen arvioinnin suhde 10 §:ssä säädettyyn palvelutarpeen arviointiin ja onko niin, että kaikille työnhakijoille ei tehdä 10 §:ssä tarkoitettua palvelutarpeen arviointia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Työnhaun alussa järjestettävät viisi täydentävää työnhakukeskustelua koskisivat työttömiä ja työttömyysuhan alaisia työnhakijoita. Työttömäksi katsotaan myös sellainen vaihtelevaa työaikaa tekevä työnhakija, jonka sopimuksen mukainen vähimmäistyöaika on alle neljä tuntia. Käytännössä tällaisia työnhakijoita ovat ns. 0-sopimuksella työtä tekevät. 0-sopimuksella työskentelevät voivat tehdä vaihtelevasti työtä, toisinaan tunteja voi olla runsaastikin. Tiheät täydentävät työnhakukeskustelut saattavat olla haasteellisia järjestää, jos työntekijän tosiasiallinen työaika on suuri. Muille yli neljä tuntia viikossa osa-aikaista työtä tekeville ei järjestetä täydentäviä työnhakukeskusteluita, vaan työnhakukeskustelu järjestetään kolmen kuukauden välein.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja ei järjestetä, jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisissa opinnoissa. Tällaisessa

koulutuksessa olevalle työnhakijalle asetetaan kuitenkin työnhakuvelvoite, jota voidaan tarvittaessa tarkistaa. Ehdotuksesta ei ilmene se, miten ja missä kontekstissa tarkistaminen sitten tehdään, kun työnhakukeskusteluja ei näille työnhakijoille järjestetä. Työnhakukeskustelun järjestäminen kuukautta ennen koulutuksen päättymistä on kannatettava ehdotus. Tavoitteena tulee olla henkilön työllistyminen koulutuksen tai opintojen päätyttyä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutusmenettelyn tavoitteena on ehkäistä tahattomista erehdyksistä seuraavia työttömyysetuuksien menetyksiä. Muistutusmenettely on kannatettava uudistus ottaen huomioon työvoimapoliittisen ja työttömyysturvan sääntelyn monimutkaisuuden työnhakijan näkökulmasta.

Muistutuksen oikeudellinen merkitys on kuitenkin epäselvä. Esityksen keskeisissä ehdotuksissa kerrotaan, että muistutuksella ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta eikä muistutuksen antaminen edellyttäisi, että työnhakijan menettelyä on pidettävä työvoimapoliittisesti arvioituma moitittavana. Samassa yhteydessä mainitaan, ettei muistutuksella olisi vaikutuksia työnhakijan oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että vastuu työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisestä on aina työnhakijalla itsellään eikä työnhaun voimassaoloon tai työttömyysturvalaissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen vaikuttaisi esimerkiksi se, että työnhakijaa ei ole muistutettu aiemmin, vaikka näin olisi muistutusta koskevan pykälän perusteella tullut toimia.

Esityksen sivulla neljä otsikon Tausta alla kerrotaan, että työnhakuun ja palveluihin liittyviä työttömyysturvaseuraamuksia porrastettaisiin siten, että käyttöön otettaisiin huomautus. Jos työnhakija jättäisi velvoitteen uudelleen täyttämättä, hänelle asetettaisiin viisi työttömyysetuuden maksupäivää korvaukseton määräaika. Tästä kuvauksesta saa käsityksen, että korvauksettoman määräajan asettamisen edellytyksenä on aina sitä edeltävä huomautus (muistutus) ja, että huomautus on osa porrasteista seuraamusjärjestelmää. Tätä kontekstia vasten edellisessä kappaleessa todetut perustelutekstit jäävät epäselviksi. Selvää on se, että muistutuksen antamisesta ei seuraa etuuden menetyksiä. Sen sijaan ongelmalliseksi muodostuu tilanne, jossa aiheellinen muistutus on jäänyt antamatta ja seuraavasta rikkeestä asetetaan yhteinen korvaukseton määräaika. Tässä tilanteessa työttömyysetuuden hakija ei ole saanut mahdollisuutta korjata menettelyään. Asetelma on ongelmallinen työttömyysetuuksia saavien työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksessä ehdotetaan, että työnhakijan tulee lähtökohtaisesti hakea kunkin tarkastelujakson aikana neljää työmahdollisuutta. Ensimmäinen tarkastelujakso voitaisiin asettaa takautuvasti työttömyyden alusta lukien jo ennen alkuhaastattelua, jos se olisi työnhakijan edun mukaista. Perusteluna on se, että työttömäksi jäänyt ei jää odottamaan alkuhaastattelun järjestämistä, ennen kuin ryhtyy aktiiviseen työnhakuun. Ehdotus on ongelmallinen ottaen huomioon sen, että työnhakuvelvoite pitäisi kirjata työllistymissuunnitelmaan, joka laaditaan vasta alkuhaastattelussa. Lisäksi työnhakuvelvoitetta asetettaessa pitäisi ottaa huomioon laissa määritellyt henkilöön liittyvät seikat sekä mahdolliset työnhakuvelvoitteen alentamisen perusteet. Jos alkuhaastattelun ajankohta siirtyy TE-toimistosta johtuvasta syystä, on kohtuutonta, että työnhaun velvoittavuus asetetaan takautuvasti, ennen kuin työnhakijalla on tieto häneen sovellettavasta velvoitteesta.

Esityksessä todetaan, että työnhakuvelvoitetta ei jätetä asettamatta sen vuoksi, että työttömyys on päättymässä. Työnhakija edellytetään tässä tilanteessa hakevan lyhyempiä työtilaisuuksia. Miten menetellään, jos tällaisia työpaikkoja ei ole saatavilla?

Alennetun työnhakuvelvoitteen perusteena ovat vain pykälässä säännellyt henkilöön liittyvät seikat, joita ovat työkokemus, koulutus ja muu osaaminen, työkyky sekä mahdollinen ammattitaitosuoja. Ehdotuksesta saa sen käsityksen, että pelkästään nämä tekijät eivät yksinään riitä, vaan niitä tarkastellaan suhteessa työmarkkinatilanteeseen. Pykälässä ei ole mainittu työmarkkinatilanteen vaikutuksesta alentamisperusteiden arviointiin. Ehdotuksessa kerrotaan, että alentamisen perusteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Sääntelyn kohteen oikeuksista ja velvoitteista tulee säätää lain tasolla. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista arvioida, mitä tarkalleen ottaen on tarkoitus asetuksella säännellä ja onko kyse työnhakijan oikeuksiin ja velvoitteisiin olennaisesti vaikuttavasta sääntelystä.

Ammattitaitosuojan osalta ehdotuksessa todetaan, että suojan päätyttyä hakuvelvollisuus koskisi kaikkia sopivia työmahdollisuuksia huolimatta työnhakijan aiemmasta työkokemuksesta ja koulutuksesta. Tarkennuksena todettakoon, että mainitut seikat pitää kuitenkin ottaa huomioon työnhakuvelvoitteen alentamisperustetta arvioitaessa.

TE-toimisto voisi tehdä yli kuusi kuukautta työnhakijan olleelle velvoittavia työtarjouksia. Kun lähtökohtana myös näillä työnhakijoilla on omatoiminen työmahdollisuuksien etsiminen, voi velvoittavista työtarjouksista aiheutua turhaa viranomaistyötä ja hankaluuksia työnhakijalle, kun selvitetään työnhakuvelvoitteen täyttymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työssä olevan työnhakuvelvollisuutta koskevassa 6 luvun 5 §:n neljä momentissa on viittausvirhe. Momentissa pitäisi viitata pykäliin 7 ja 8.

Koulutuksessa olevalle tai omaehtoisia opintoja suorittavalle, joka on samanaikaisesti osa-aikatyössä, asetettaisiin työssäolovelvoite 7 §:n nojalla. Sen mukaan työnhakuvelvoite on kolmen kuukauden aikana kolmen työpaikan hakeminen. Käytännössä tästä voi aiheutua se, että opiskelu ei ole enää mahdollista. Osa-aikatyö on opiskelijoilla tyypillinen työnteon muoto, jolloin opiskelija voi mitoittaa työn ja opiskelun siten, että kumpikin toiminto onnistuu. Koulutuksessa olevalle ja omaehtoisia opintoja suorittaville asetettavasta työnhakuvelvoitteesta lausutaan erikseen asianomaisessa kohdassa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksessä ehdotetaan, että yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa ja ns. omaehtoisissa opinnoissa opiskelijalle asetetaan työnhakuvelvoite. Työllistymissuunnitelmassa määriteltäisiin kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana TE-toimisto ohjaa hakemaan kolmea yksilöityä työpaikkaa. Esitys on ongelmallinen seuraavista syistä.

Koulutukseen ohjaaminen ja sen tukeminen edellyttävät työvoimapoliittista harkintaa, jonka tarkoituksena on selvittää, onko koulutus tarkoituksenmukaisin tapa edistää työttömän työllistymisen mahdollisuuksia. Näin ollen viranomaisen toimesta on jo todettu, että työn etsimistä ja työpaikan saamista vaikeuttavat olennaisesti henkilön osaamiseen liittyvät kysymykset. Kun kouluttautuminen on jo todettu parhaaksi tavaksi työllistyä, näyttäytyy työnhakuvelvoite tässä kontekstissa tilanteeseen sopimattomalta tavalta edistää henkilön työllistymistä.

Olennaista on, että koulutuksen aloittanut henkilö suorittaa opintonsa päätökseen siihen suunnitellussa aikataulussa. Ennakoimattomasti sijoittuvat työntekojaksot voivat aiheuttaa opintojen viivästymistä ja oppimisen laadullista vaikeutumista. Pahimmillaan opintojen katkonaisuudesta voi seurata opintojen keskeytyminen, mikä on koulutuspoliittisten resurssienkin näkökulmasta epätarkoituksenmukaisen lopputulos.

Koulutuksen osana voivat olla erilaiset työpaikoilla toteutettavat harjoittelujaksot, jotka voivat olla ajallisesti pitkäkestoisia. Työharjoittelujakson päälle asetettavaa työnhakuvelvoitetta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, kun opiskeltavan alan työtä ollaan tosiasiassa jo tekemässä työharjoittelun muodossa.

TE-toimiston olisi tarjottava työtä yksilöllisesti siten, että työ olisi koulutusalaan liittyvää tai sitä tukevaa. Monissa työtehtävissä edellytetään alan tutkintoa, jolloin haettavien työmahdollisuuksien

määrän voisi arvioida olevan vähäisen (vrt. esim. peruskoulun varassa olevien työllisyystilanne). Tilanteissa, joissa tutkintoa ei edellytetä, on yleensä kyse nimenomaan opintoihin kytkeytyvistä harjoittelupaikoista. Pykälässä todetaan, että jos mainittuja työpaikkoja ei ole tarjolla, työnhakuvelvollisuus on vastaavasti alempi. Kun yli kuukauden kestävissä koulutuksissa ei järjestetä työnhakukeskusteluita, missä kontekstissa työnhakuvelvoitetta tarkistetaan opintojen aikana?

Työttömyysturvalaissa säädetyissä seuraamuksissa ei ole riittävästi otettu huomioon koulutukseen itseensä liittyviä tilanteita. Nyt lähtökohtana on ottaa huomioon vain tilanne, jossa koulutus keskeytyy oppilaitoksesta johtuvasta syystä. Tätä perustetta ei ole riittävällä tavalla perusteluissa avattu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Hakijoiden ohjaamista oikeiden palveluiden pariin ja palveluiden monialaisuus on kannatettavaa. Jos palveluiden pariin ohjaamisen rinnalle asetetaan lisäksi työnhakuvelvoite, voi yhtälö käytännössä osoittautua mahdottomaksi.

Työnhakuvelvoite voidaan asettaa väljemmäksi hakijan tilanne huomioon ottaen. Jos monialaiseen yhteispalveluun osallistuminen ei kriteerinä riitä työnhakuvelvoitteen asettamatta jättämiselle, voisi sen edellyttää kuitenkin olevan peruste sille, ettei täyttä työnhakuvelvollisuutta voida asettaa. Hakijan kannalta olennaista olisi saada tarkastelusta mahdollisimman läpinäkyvää. Työnhakuvelvoitetta voitaisiin tarkastella uudelleen, jos työnhaku ei tuota tulosta.

On sinänsä kannatettavaa, että monialaisesta palveluntarpeesta huolimatta työnhakijaa kannustetaan työnhakuun. Käytännössä monialainen palveluntarve ei kuitenkaan luultavimmin mahdollista työnhakua. Näissä tilanteissa kannustavuutta voitaisiin toteuttaa vähemmän velvoittavasti muilla työnhaun tukitoimilla. Työnhakuvelvoitteen asettamisen lähtökohtana voisi olla esityksestä poiketen se, että työnhakuvelvoite asetetaan vain henkilön tilanteen sen salliessa. Olennaista olisi, että työkyvyn rajoitteissa olevaa työnhakua tuettaisiin ja tarkasteltaisiin myös todellista mahdollisuutta työllistyä sellaisiin töihin, joihin työkykyä on jäljellä. Kun ottaa huomioon, että käytännössä osatyökykyisen työttömäksi jo joutuneen työllistyminen on lähes mahdotonta, olisi kohtuullista, ettei osatyökykyisillekään työnhakuvelvollisuutta asetettaisi, vaan työnhakua tuettaisiin muilla tavoin.

Esityksen mukaan kokonaisarviossa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen liittyvät etuusoikeuden hylkäävät lainvoimaiset päätökset. Perustelu on ongelmallinen, koska iso-osa työkyvyttöminä työttömyysetuudella olevista on heitä,

joille työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ei ole myönnetty. Heidän oikeutensa työttömyysturvaan perustuu nimenomaan siihen, että työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ei ole voitu myöntää. Esityksessä todetaan, että työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu työkyvyttömyyden aikaisen toimeentulon turvaamiseen, huomiotta kuitenkin jää, että tosiasiassa näin kuitenkin laajalti tapahtuu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Lomautetun työnhakuvelvollisuudesta säännellään ehdotetussa 3 luvun 6 §:ssä. Sen mukaan lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaisi kolmen kuukauden kuluttua lomautuksen alkamisen jälkeen järjestetystä työnhakukeskustelusta lukien. On hyvä, että lomautettujen erityisasemaa on pyritty ottamaan huomioon. Lomautetun työntekijän oikeudellinen asema eroaa kuitenkin olennaisesti muista työnhakijaryhmistä. Lomautettu työntekijä on edelleen työsuhteessa työnantajaansa ja on sidottu useisiin työoikeudellisiin velvoitteisiin myös lomautuksen aikana (mm. kilpailevan toiminnan kielto ja yleinen lojaliteettivelvoite). Päällekkäisten työsuhteiden tilanteissa voi muodostua työoikeudellisesti ja työttömyysetuuksien näkökulmasta ongelmallisuuksia. Kokoaikaisissa lomautuksissa työntekijän irtisanoutuessa ei aseteta korvauksetonta määräaikaa, kun lomautus on kestänyt 200 päivää. Tämän jälkeen lomautetulle voisi asettaa määrällisen työnhaun velvoitteen. Lomautuksen aikana pitäisi keskittyä erityisesti työnhakijan palvelutarpeen arviointiin ja osaamisen kehittämiseen liittyviin kysymyksiin.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamuksen eli korvauksettoman määräajan keston lyhentäminen 45 päivään on perusteltua. Lyhyiden työsuhteiden (enintään viisi) tilanteissa seuraamus on nykyistä vastaavasti 30 päivää, mitä voidaan pitää varsin ankarana seuraamuksena ottaen huomioon, miten lyhyestä työstä tässä yhteydessä on kyse.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Säännöksen soveltamisalaa muutetaan nykyisestä. Ehdotuksen mukaan seuraamus työstä kieltäytymisestä asetettaisiin jatkossa vain niissä tilanteissa, jossa työnhakijalla on ollut varma työllistymisen mahdollisuus. Korvauksettoman määräajan kestoa lyhennettäisiin 45 päivään. Pykälän soveltamisalan muutosta ja seuraamuksen keston lyhentämistä voidaan pitää perusteltuna. Nykyisen soveltamisalan mukaisista muista työstä kieltäytymisen tilanteista säänneltäisiin jatkossa porrasteisessa seuraamusjärjestelmässä pykälissä 9 ja 10.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu seuraamusjärjestelmä on lähtökohtaisesti kannatettava uudistus. Työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvää menettelyä koskeva TTL 2 a luvun 9 § on kuitenkin erittäin vaikeasti ymmärrettävä säännös. Seitsemän päivän korvaukseton määräaika tulee asetettavaksi vasta työttömän toisesta laiminlyönnistä. Annetaanko ensimmäisestä laiminlyönnistä JTYPL:n 2 luvun 14 §:ssä tarkoitettu muistutus? Kun tarkastelujakso on pitkä ja kumpikin menettely selvitetään vasta jälkimmäisen menettelyn yhteydessä, miten huolehditaan siitä, että ensimmäinen laiminlyönti tulee asianmukaisesti selvitetyksi? Tallentaako TE-toimiston virkamies tiedon ensimmäisestä rikkeestä odottamaan mahdollista seuraavaa rikettä? Miten työtön kykenee varautumaan asian selvittämiseen jälkikäteen?

Työttömällä voi olla pätevä syy jättää hakematta TE-toimiston tarjoamaa työtä TTL 2 a luvun 13 §:ssä mainituissa tilanteissa. Työvoimakoulutuksessa ja omaehtoisissa opinnoissa opiskelevalla olisi pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä, jos työn vastaanottaminen johtaisi hänestä itsestään riippumattomista syistä opintojen keskeytymiseen. JTYPL:n 3 luvun 7 §:n perusteluissa todetaan, että työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä oppilaitoksesta johtuvasta syystä. Pätevän syyn käsillä oloa ei ole riittävästi perusteltu kummassakaan lainkohdassa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työttömyysturvalain seuraamusjärjestelmä on erittäin monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava kokonaisuus. Muutosten toimeenpanossa tulee erityisesti huolehtia siitä, että työnhakija/työtön ymmärtää velvoitteensa ja niiden laiminlyönnistä mahdollisesti seuraavat vaikutukset työttömyysetuuden myöntämiseen. Säännösten soveltaminen asettaa haasteita myös TE-toimistojen henkilöstölle.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Muihin muutettaviin lakeihin tehdään JTYPL:n muuttamisesta aiheutuvat korjaukset. Siltä osin, kuin muutokset liittyvät edellä esitettyihin huomioihin, koskevat ne luonnollisesti myös näihin lakeihin ehdotettuja muutoksia.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2022 toukokuussa. Ottaen huomioon lain valmistelun ja Eduskuntakäsittelyn mahdollinen kesto, toimeenpanon valmisteluun tulee varata toimijoille riittävästi aikaa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei huomautettavaa.

Muuta lausuttavaa?

Pohjoismainen työvoimapalvelun malli on valmisteltu nykyisin palveluiden järjestämisvastuussa olevien toimijoiden velvoitteiksi. Tarkoituksena kuitenkin on, että järjestämisvastuu siirretään TE-toimistoilta kunnille. Kun valmistelua ei ole tehty tulevan toimijan näkökulmasta, on mallin toimivuutta vaikea arvioida. Kunnat ovat hyvin erilaisia kooltaan, työmarkkinatilanteeltaan ja asukasluvultaan. Huolta herättävät erityisesti riittäviin taloudellisiin ja henkilöllisiin resursseihin liittyvät kysymykset sekä työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelu.

Gylling Päivi
STTK ry.

Kemijärven kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Tämä lausunto on valmisteltu Rovaniemen seudun kuntakokeilukuntien (Rovaniemi, Tornio, Sodankylä, Kemijärvi) yhteistyönä.

Yleisesti ottaen toteamme, että asiakkaiden henkilökohtaiseen palveluun panostaminen ja työnhaun alkuvaiheen palvelun tehostaminen ovat lähtökohtaisesti kannatettavia asioita. Uudistuksen periaatteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin realistista resurssia uuden palvelumallin toteuttamiseksi. Kuntakokeilukuntien on vaikea arvioida esitetyn mallin edellyttämiä resurssitarpeita ja esitetyn lisäresurssin riittävyyttä suhteessa uusiin vaatimuksiin. Lisäresursseissa tulee huomioida sekä henkilöstöresurssien lisääminen mutta myös palveluhankintojen määrärahojen lisääminen.

Tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Kaikilta osin tavoitteiden saavuttaminen ja niihin tarkoitetut toimenpiteet eivät ole monialista yhteispalvelua tarvitsevien asiakkaiden kannalta ongelmattomia.

1. Esityksen lähtökohtana on, että asiakas aloitta työnhakunsa ensisijaisesti sähköisesti. Tähän ei ole kuitenkaan kaikilla asiakkailla mahdollisuuksia tai edellytyksiä. Tulee varata riittävä resurssi ja mahdollisuus myös vaihtoehtoisiin tapoihin työnhaun aloittamiseen ja hakuvelvollisuuden täyttämiseen.

2. Työttömän kohtaaminen kasvokkain työttömyyden alkuvaiheessa on hyvä uudistus. Se antaa asiakkaalle mahdollisuuden tehdä tarvittaessa kysymyksiä ja tarkennuksia palvelutarjonnasta sekä

alueen työllistymismahdollisuuksista. Kuitenkaan tavoite alkuhaastattelun järjestämiseen kasvokkain viiden päivän kuluessa työttömäksi jäämisestä ei ole aivan realistinen joka puolella Suomea. Mikäli kutsu lähetetään postitse, ei ole varmuutta, että se ehtii perille viiden päivän kuluessa. Pitkien palveluvälimatkojen alueilla työnhakija ei välttämättä kykene järjestämään itselleen kyytiä päästäkseen viiden päivän sisällä haastatteluun. Haastattelun tekeminen puhelimitse tai sähköisillä yhteyksillä edellyttää, että työnhakijalla on tarvittavat välineet yhteydenpitoon. Kasvokkain tehtävä alkuhaastattelu edellyttää tarvittavat resurssit organisaatiolta. Työntekijöiden poissaoloihin on järjestettävä palvelun mahdollistamiseksi toimiva ja riittävä sijaisjärjestely.

3. Esitetyssä mallissa työttömyyden alkuvaiheessa asiakasta tavataan tiiviisti. Työnhakijan ensimmäisessä haastattelussa tehdään palvelutarpeen arviointi ja laaditaan työllistymissuunnitelma. Mallissa tulisi huomioida myös tilanteet, jolloin työ-ja elinkeinoviranomaisella ei ole riittävästi tietoa arvioidakseen työnhakijan valmiuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille tai työttömyyden pitkittymisen todennäköisyyttä. Erityisesti monilaista palvelua tarvitsevien työnhakijoiden kohdalla tulisi palvelutarpeen arviointi olla kattava, jotta asiakkaalle voidaan tarjota tarpeenmukaiset ja oikea-aikaiset työllistämistä edistävät palvelut. Tällöin palvelutarpeen arviointia tulisi systemaattisesti täydentää ja suunnitelmaa tarkentaa työnhakukeskusteluissa.

4. Esityksen mukaan asiakasta ei tavata eikä työnhakukeskusteluja järjestetä asiakkaan ollessa esimerkiksi kuntoutuspalveluissa. Tapaaminen järjestettäisiin vasta kuukausi ennen palvelun päättämistä. Tähän tulisi saada tarkennus. Ellei palvelun aikana työnhakijalla ei ole tarvetta erikseen sovittavaan tukeen-tai ohjaukseen. TYP-asiakkaiden kohdalla asiakkaiden ohjaus ja kuntoutumisen seuranta palvelujen aikana on olennaisen tärkeää. Palveluiden aikana tulisi arvioida asetettujen tavoitteiden osuvuutta ja palvelujen vaikuttavuutta ja muuttaa suunnitelmaa sekä tarvittaessa palvelun sisältöjä.

5. Esityksessä keskeisessä roolissa on työnhakijan työnhakuvelvoite. Monialaisen palvelun tarve ja se, että asiakkaan tilanne on sellainen, että hän ei voi työllistyä avoimille työmarkkinoille on peruste työnhakuvelvollisuudesta vapauttamiseen. Säädäs voi johtaa tulkintaan, jonka mukaan TYP-palvelut ovat tarkoitettu työnhakijoille, joiden ei ole mahdollista työllistyä avoimille työmarkkinoille tai ovat pysyvästi työkyvyttömiä. TYP-palvelu on työllistymistä edistävä palvelu, jonka tavoitteena selvittää, mikä on asiakkaan olemassa oleva työkyky, miten sitä voidaan vahvistaa ja miten asiakkaan työllistymistä edistää. Työnhakijan työllistyminen ei ole tällä hetkellä mahdollista avoimille työmarkkinoille, kuitenkin työmarkkinat ovat jatkuvassa muutoksessa. Palveluiden esisijaisena tavoitteena tulisi olla työllistymisen edistäminen ja lainsäädännön tulisi tukea tavoitetta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Muutosten toteuttaminen edellyttää merkittävää lisäresursointia TE-toimistojen ja kuntien henkilöstöön sekä 51 momentin ostopalveluihin. Valtakunnallisesti tulisi rakentaa keskitetysti yhteinen perehdytysohjelma, joka etenee vaiheittain perusasioista työllisyyden edistämisen eri vaiheisiin.

Lakiesityksen mukaisen mallin toteuttaminen lisää hallinnollista työtä, joka on pois asiakkaan yksilöllisestä palvelusta. Kuntien huolena on se, onko esityksessä ja resurssilaskelmissa osattu ottaa huomioon hallinnollisen työn määrän lisääntyminen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Kunnat esittävät tässä yhteydessä huolensa resurssien tosiasiallisesta riittävyydestä suhteessa uuden mallin vaatimuksiin. Jo nyt voidaan havaita, että kuntakokeilujen käynnistyessä kuntiin siirretty resurssimäärä ei ole ollut riittävä asiakkaiden palvelemiseen riittävällä tavalla. Uuteen malliin siirtyminen tulee vaatimaan resurssia myös asiakasviestintään sekä asiakkaiden neuvontaan. Oletuksena on, että esimerkiksi kuntien yhteydenottokanaviin ja päivystysnumeroihin tulevat yhteydenotot tulevat lisääntymään selvästi uuden mallin myötä. Valtakunnallisesti keskitettyjen palveluiden hyödynnettävyys paikallistasolla jää epäselväksi, koska paikallistuntemus puuttuu esim. kuntakokeilun piirissä olevien asiakkaiden osalta ja asiakas ohjataan paikalliseen palveluun. Tämä aiheuttaa asiakkaalle epävarmuutta ja turhaa siirtelyä virkailijalta toiselle. Muistilista viennit lisääntyvät ja tämä vie aikaa ohjaustyöstä.

Lakiesityksen mukainen järjestelmä vaikuttaa monimutkaiselta ja erilaisia poikkeamia pääsääntöön on paljon. Tämä tulee aiheuttamaan asiakkaissa epätietoisuutta ja neuvonnan tarve tulee kasvamaan merkittävästi. Merkittävä kysymys on myös se, tukeeko asiakastietojärjestelmä uuden mallin toteutusta niin, että järjestelmä muistuttaa asiakastyöntekijöitä prosessin vaiheiden mukaisista toimenpiteistä oikeille asiakkaille. Eri tilanteissa olevien asiakkaiden velvollisuudet ovat lakiesityksessä hyvin erilaisia.

Esityksessä ennakoidaan, että suuri osa asiakkaista tulee raportoimaan työnhaun edistymisestä sähköisessä kanavassa. Kunnat haluavat muistuttaa tässä yhteydessä, että meillä on paljon asiakkaita, joiden sähköiset asiointitaidot eivät tätä välttämättä mahdollista. Tällöin resurssipaine henkilökohtaisessa palvelussa lisääntyy ja huolena on, onko sitä huomioitu riittävästi resurssilaskelmissa?

Esityksessä todetaan, että asetettavien työssäolo velvoitteiden määrä vähenisi. Tämä tulee vaikeuttamaan tietyn asiakasryhmän aktivoimista. Esityksessä vastikkeellisuus häviää, joka tarkoittaa sitä, ettei asiakasta voida velvoittaa esim. terveystarkastuksiin eikä muihin työllisyyttä edistäviin palveluihin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitetyt vaikutukset työllisyyteen riippuvat uuteen malliin osoitetuista lisäresursseista ja niiden riittävyydestä. Asiakkaiden tehostettu palvelumalli edellyttää lisäpanostuksia myös työllistymistä edistävien ostopalveluiden hankintaan.

Aktiiviset työnhakijat hyötyvät esityksessä, mutta toinen ryhmä asiakkaista, joilla on puutteita osaamisessa, motivaatiossa tms. voivat pudota palveluiden piiristä. Tästä seuraa huoli, että työmarkkinatuki vaihtuu toimeentulotukeen. Esityksessä korostetaan työnhakijan vastuuta omasta työnhaussa, mutta samanaikaisesti työttömyysturvaseuraamuksia kohtuullistetaan ja porrastetaan.

Esityksen mukaan työkyvyttömät henkilöt saadaan paremmin hakeutumaan oikeille etuuksille, mutta tämä edellyttää sen, että sosiaali- ja terveyspalveluita on riittävästi tarjolla ja se on oikea-aikaista ja viivytyksetöntä. Sosiaali- ja terveyspalveluilla pitää myös olla riittävästi asiantuntemusta työttömille tehtävistä lausunnoista mm. sairauslomista.

Esityksestä voi tunnistaa sen, että ns. työllistymiskuntoinen asiakasryhmä työllistyy joustavammin. Asiakasryhmä, jolla on haastavampi ja monialaisempi palveluntarve saattaa pudota palveluiden piiristä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä korostetaan paikan päällä tapahtuvan asioinnin tärkeyttä. Asia sinänsä on kannatettava, mutta huolena on toimitilojen riittävyys ja eri osapuolten (kunta/TE) vastuut toimitilojen järjestämisessä. Puoliväliriihessä on tehty päätös, että työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyisi ainakin joiltakin osin kuntiin. Tästä syystä valtionhallinto ei ole halukas uusien toimitilojen hankkimiseen ja toisaalta kunnat eivät tällaisia päätöksiä pysty vielä tekemään, kun määrärahojen siirrosta tai suuruudesta ei ole tietoa tai päätöksiä. Lain soveltamisessa ja toimeenpanossa tulee myös huomioida pitkät välimatkat ja niiden vaikutus asiointitapaan.

Esityksessä todetaan, että työnhakija tulisi mahdollisuuksien mukaan ohjata jo alkuhaastattelussa oikeisiin palveluihin. Ohjaustyössä ei kuitenkaan aina ole mahdollista saada asiakkaan todellista palvelutarvetta esille ensimmäisellä käynnillä tai pelkästään haastattelemalla asiakasta. Lisäksi haasteeksi tulee viiden päivän aikaraja siitä näkökulmasta, että asiakkaita ei tavoiteta. Asiakkaan verkkopalvelun tulisi tukea asiakkaan ajanvarausta asiakaspalveluun ja tapaamisten sopimista.

Esityksessä on rajattu varsin tiukasti asiakkaiden palveluprosessin järjestäminen ja asiakkaan palvelutarve jää vähemmälle huomiolle. Olisi parempi, jos laki jättäisi tilaa asiakkaiden palvelutarpeiden mukaiselle palvelulle.

Puutteena lakiesityksessä on se, että siinä ei huomioida tarpeeksi verkostomaista toimintamallia. Esityksestä ei käy ilmi mitkä toimijat/palveluntuottajat voivat olla mukana palveluprosessissa tuottamassa esimerkiksi täydentäviä työnhakukeskusteluja. Esitys ei tunnusta verkostomaista toimintatapaa. Asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti pitäisi voida hyödyntää eri toimijoita ja palveluntuottajia osana prosessia, myös kunnan omia palveluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Pitäisi kohdistua vain työttömyysetuutta saaviin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Opintojen ajalle sijoittuvat useat tarkastelujaksot tuntuvat kohtuuttomilta, mutta sen sijaan kuukausi ennen koulutuksen loppumista tapahtuva kontaktointi on järkevää ja edistää työllistymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Lakiehdotus on sekava eikä siinä ole huomioitu tarpeeksi harvaan asuttujen alueiden asukkaiden tilannetta. Työnhaun seuraaminen aiheuttaa merkittävää lisätyötä, koska työnantajalla ei ole velvollisuutta ilmoittaa työnhakijoista. Esitetyn mallin mukainen velvoite voi myös aiheuttaa työnantajille ja yrityksille lisätyötä ja lisääntyneitä yhteydenottoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus kuukautta ennen koulutuksen päättymistä on hyvä työllisyyden edistämisen kannalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Ohjeistusta tulee selventää, ettei virkailijalle jää tulkinnanvaraa ja asiakkaat ovat yhdenvertaisessa asemassa valtakunnallisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työttömyysturvalain porrastaminen tulee tehdä erittäin selkeäksi ja asiantuntijoille tulee antaa asianmukaiset toimintaohjeet asiakkaiden yhdenmukaisen kohtelun turvaamiseksi.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Rekrytoinnit aloitetaan esim. Lapin kuntakokeilualueella syyskuussa ja htv:t ovat käytettävissä vasta vuoden 2022 alussa. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilöstön koulutukset tulee jatkua kevään 2022.

Tietojärjestelmämuutokset tulee olla valmiita ja toimivia heti lain voimaan astuessa ml. asiakkaan palveluprosessit ja ajanvarausjärjestelmät. Viestintään on varattava selkeästi lisää resursseja ja siihen on myös saatava koulutusta ja sen on oltava valtakunnallisesti yhtenäistä.

Palveluprosessin toteuttaminen siten, että kaikille työnhakijoille on toteutettu määräaikaishaastattelu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla, ja että kaikilla työttömillä olisi ajantasainen työllistymissuunnitelma on hyvin haastava nykyisen tilannearvion mukaan.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Savukoski Riitta
Kemijärven kaupunki - Työllisyysyksikkö

Seinäjoen kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työnhakua koskevaa lainsäädäntöä on järkevää päivittää 2020-luvun vaatimuksia vastaavalle tasolle. Lähivuosille suunnitellut muutokset ovat massiivisia, ja huolena on millainen laajempi kokonaisuus lopulta syntyy. Erityisen tärkeä lausunnon kohteena olevan lain rinnalla on sosiaaliturvan kokonaisuuden kehittäminen.

Koska työ- ja elinkeinotoimistot tullaan lakkauttamaan lähivuosien aikana, ei kyseistä termiä kannata tässä yhteydessä käyttää tällä tavalla, vaan viittaus palvelun järjestävään tahoon on riittävä. Mikäli informatiivisuutta halutaan lakitekstiin, on viitattava myös kuntakokeiluihin ja mainittava tehtävien siirtyminen kuntien vastuulle selkeämmin, ellei kyseistä lainsäädäntöä ole ajateltu määräaikaiseksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Resurssinäkökulmaa tulee tarkastella kriittisesti, sillä toimintamalli sitoo asiantuntijatyöaikaa massiivisesti, eikä tässä voida vaatia kunnilta merkittävää lisätyövoimaa. Kuntakokeilussa on toimintatapaa jo osittain viety mallin mukaiseen tehokkaan palvelun suuntaan, joten muutos ei ole niin suuri, mutta lisäresurssien tarve on ilmeinen.

Aika näyttää, kuinka hyvin lainsäädännön mukana tuleva lisätyövoima riittää lain edellyttämän palvelutason toteuttamiseen.

Työnhakijan tapaaminen viiden päivän sisään työnhaun aloittamisesta ja sitä seuraavat työnhakukeskustelut ovat vaativia palvelulupauksia ja muuttavat työnhaun ohjausta olennaisella tavalla. 70 miljoonaa henkilötyövuosiksi muutettuna ei yksin takaa palvelumallin toteuttamista. Lisäksi on huomioitava lisärekrytoinneista aiheutuvat lisäkustannukset kuntakokeiluille, koska esimerkiksi tilakustannukset ja muut kustannukset kasvavat. Ne olisi syytä huomioida jaettaessa htv-resursseja.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Mallin suorat vaikutukset työllisyyteen vaikuttavat jokseenkin pieniltä suhteutettuna lisäresursseihin. Toisaalta pienikin muutos työllisyydessä, aiheuttaa muutoksia sekä julkisen talouden verokertymään että henkilöasiakkaiden kokemaan hyvinvointiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Olisi suotavaa, että myös palvelumalli itsessään olisi luomassa myönteistä asiakaskokemusta. Työllisyysvaikutusten ohella mallin käyttöönoton alkuvaiheesta lähtien on asiakaskokemusten mittaaminen tärkeässä roolissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakuvelvollisuus ja vahva alku ovat hyvä painotus, mutta onko näin yksityiskohtainen sääntely tarpeen. Esimerkiksi tapaamisiin liittyen lainsäädännöllä voidaan ottaa kantaa määrällisiin asioihin ja säätää siitä, kuinka monta tapaamista per kuukausi tulee toteuttaa, mutta lopulta toiminnan laatu,

joka ratkaisee, jää aina valmentajan ja asiakkaan yhteistoiminnan varaan ja vastuulle. Jokaisella asiakkaalla on oman näköinen henkilökohtainen tilanteensa, jonka kehittymistä ei esitetyn kaltainen mekaanisesti toistuva malli välttämättä palvele tehokkaasti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Jos työnhakija laiminlyö velvollisuutensa, hän saa alkuvaiheessa muistutuksen. Korvauksettomien määräaikojen muuttaminen tällä tavalla on kannatettavaa. Muistutuksen anto tulee automatisoida tietojärjestelmän kautta, jotta työaika säästyy varsinaiseen työhön.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoite ei kaikkien työttömien kohdalla yksinkertaisesti toimi työkyvyn tai alueellisen työmarkkinatilanteen perusteella, joten harkinnan mahdollisuus tulee tässä kohti säilyttää. Harkintavallan käyttöä on ohjeistettava, jotta asiakkaiden riittävä valtakunnallinen tasapuolisuus voidaan taata.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyön tekemiselle voi olla jokin muu peruste kuin se, ettei lisätyötä ole tarjolla. Osa-aikaista työtä tekevien tilanteet ovat siten myös hyvin yksilöllisiä. Toisaalta tämä kohderyhmä on erityisen kiinnostava työmarkkinatuen näkökulmasta, ja se olisi huomioitava työllisyyspalvelukokonaisuuden näkökulmasta nykyistä paremmin.

Ylipäätään työttömän työnhakijan pyrkimyksiä kohti työtä tulisi tukea nykyistä vahvemmin osa-aikaiset ratkaisut huomioiden. Aina ei kokoaikatyö ole mahdollista. Tässä on työnantajilla suuri vastuu. Muiden pohjoismaiden Suomea korkeampi työllisyysaste perustuu osa-aikaisen työn tekemiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus on myös tässä kohtaa ymmärrettävä tasapuolisuuden perusteella. Lähes aina koulutuksen toteuttaminen perustuu suunnitelmaan, jolloin etukäteen pohdittu etenemisreitti on olemassa, ehkä jopa työllistymiseen saakka. Edellä mainitussa tilanteessa voi työnhakuvelvoite kuitenkin näyttäytyä kokonaisuuden kannalta epätarkoituksenmukaisena.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen yksityiskohtainen maininta, joka rajaa tapaamisten paikaksi työvoimatoimiston, on turhan tarkka. Ensimmäinen tapaaminen on hyvä olla aito kohtaaminen, mutta jo sen jälkeen voi puhelinsoittokin olla riittävä muoto tapaamiselle. Lisäksi tapaamiset ja niiden tapahtumapaikat on hyvä miettiä aina asiakaslähtöisesti. Lainsäädännöllä tulisi myös tukea viranomaisten aitoa jalkautumista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Toukokuu 2022 on parempi aloitusajankohta kuin vuoden 2022 alku.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Kun mietitään työllisyyspalvelujen laaja-alaista kehittämistä, on yksi keskeinen tavoite nostaa työllistymissuunnitelmien laatua. Työllistymissuunnitelmassa sovitaan yhdessä asiakkaan kanssa muun muassa yhteydenpitotavoista. Myös palvelutarpeesta voidaan ja pitää sopia yhdessä. Arvio

tehdään yhdessä, ja lopulta kyse on asiakkaan suunnitelmasta, ei viranomaisen. Lain 7 § ja sen ilmaisu, jonka mukaan viranomainen määrittää palvelutarpeen, ei korosta lainkaan yhteistyötä, mistä lopulta on kyse. Juridisesti asia voi olla näin ja viranomainen käyttää julkista valtaa mutta toisaalta sanamuodot ovat toimintaa ohjaavia valintoja ja kuvaavat sen luonnetta. Lakiteksti on esimerkiksi tärkeä perehtymisväline työvoimahallinnon uusille työntekijöille.

Suunnitelmaan perustuvat nykyisenkaltaiset työtarjoukset ovat hyvä lähtökohta, mutta laatua ja osumatarkkuutta on korostettava määrän sijaan. Tässä tarvitaan ajattelutavan muutosta, jotta siirtyminen uudella tasolle työllisyysasteella mitattuna on mahdollinen. Työnhakijan motivaatio on kaikkein tärkein asia työnantajalle, eikä sen puutetta voida useinkaan jatkaa yksipuolisesti viranomaistyönä.

Kuntakokeilujen esille nostama valmennuksellinen työote korostaa intensiivistä palvelua ja yksilöllisen palvelupolun ja luottamuksen rakentamista yhteistyössä, mikä edellyttää palvelujen yhteensovittamista ja joustavuutta. Nämä reunaehdot on syytä tunnistaa lainsäädäntötyössä samalla kun tehtäviä ollaan siirtämässä kuntien tehtäväksi.

Rintala Ilkka
Seinäjoen kaupunki - Työllisyyspalvelut, työllisyyden kuntakokeilu

Uudenmaan TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan HE-luonnoksen tavoitteet ovat yleisellä tasolla kannatettavia ja niiden edistäminen on tärkeää. Kohtaannon edistämisen ja yhdenvertaisen palvelun kannalta erityisen tärkeää olisi, että jokaiselle asiakkaalle olisi mahdollista tarjota hänen tarvitsemaansa palvelua henkilökohtaisesti ja aina tarvittaessa kasvokkain. Lisäksi palveluissa tulee tavoitella esitysluonnoksen perusteluissa korostettua asiakaslähtöisyyden vahvistamista, kunnollista palvelutarvearviota sekä työttömyysturvan kohtuullistamista. Uudenmaan TE-toimiston mielestä on tärkeää, että uudistuksessa mahdollistetaan asiakkaalle valtakunnallisesti samantasoiset ja samanlaiset vähimmäispalvelut. Tämä edellyttää resurssointia siten, että asiantuntijoiden asiakassalkut olisivat mahdollisimman samankokoisia valtakunnallisesti (asiakaskunnan heterogeenisuus vahvasti huomioiden).

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että on ehdottomasti tavoiteltavaa, että asiakkaalla on mahdollisuus omaan asiantuntijaan, ja että laadukkaissa palvelutilanteissa asiantuntijaan syntyy vahva ja luottamuksellinen suhde. Tiiviissä tarkoituksenmukaisessa palveluprosessissa vahvaa ja luottamuksellista suhdetta on helpompi yhdessä rakentaa.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan HE-luonnoksessa esitetty prosessi on varsin pirstaleinen ja monimutkainen. Kokonaisuuden hahmottamista vaikeuttaa se, että asiakkaiden palveluprosessia sekä työnhakuvelvoitetta eri tilanteissa koskevat erilaiset ja erittäin yksityiskohtaiset säännökset.

Esitysluonnos herättää huolta siitä, kuinka eri tilanteet sekä niihin liittyvät asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet kyetään TE-palveluiden asiakaspalvelussa kommunikoimaan asiakkaille ymmärrettävästi ja oikein. Uudenmaan TE-toimisto pitää esitysluonnokseen sisältyvänä merkittävänä riskinä sitä, että mallin erilaisten yksityiskohtien hallinta asiakaspalvelussa osoittautuu vaikeaksi ja sen myötä syntyy virheellisiä ratkaisuja, tehottomuutta ja hitautta, mikä puolestaan voi uhata lopulta asiakkaiden yhdenvertaisuutta sekä toimeentuloa. Sekä TE-palvelujen asiantuntijoiden että asiakkaiden tueksi tarvitaankin tekoälypohjaisia ratkaisuja tukemaan oikeiden valintojen tekemistä erilaisissa tilanteissa.

TE-palvelujen asiantuntijuus näyttäytyy ehdotetussa asiakasprosessissa hyvin rajoitetusti. Asiantuntija ei juurikaan voi ottaa asiakkaan yksiköllistä tilannetta huomioon asiakasprosessia ja sen tiheyttä suunnitellessaan eikä määritellessään työnhakuvelvoitetta.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden asiakaspalvelun vaikuttavuuden ongelmana nykytilanteessa ei voida pitää tarkkojen säädösten puutetta. Huomiota tulee kiinnittää ennemminkin asiakasmäärään ja –tarpeeseen nähden riittämättömiin resursseihin järjestää tarkoituksenmukaista ja riittävää henkilökohtaista palvelua työmarkkinoiden kohtaannon edistämiseksi. Nykytilanteessa työnvälitystä haastavat lisäksi vanhentuneet digitaaliset työvälineet sekä järjestelmien heikot mahdollisuudet keskinäiseen kommunikaatioon.

Valmistelussa on tärkeä huomioida esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksia myös muuhun toimintaan. Tarkkaan säädelty ja ohjattu henkilöasiakaspalvelu yhdistettynä riittämättömään resurssointiin synnyttää herkästi painetta ohjata TE-toimiston sisällä resursseja yritysten palveluista henkilöasiakaspalveluun, jotta välttämättömistä viranomaistehtävistä selviydytään. Toiminnan todellisen vaikuttavuuden näkökulmasta työmarkkinoiden ja yrityskentän tarpeiden tunnistaminen on kuitenkin välttämätöntä. Mikäli malli kannustaa resurssien vääräntyyppiseen allokointiin, riskinä on, että esitetyn mallin hyödyt menetetään. Yksityiskohtainen sääntely sisältää myös riskin siitä, että viranomaisen toimintamahdollisuudet ja resurssien uudelleen kohdentaminen muuttuvassa toimintaympäristössä vaikeutuu eikä työmarkkinoiden tarpeisiin kyetä reagoimaan riittävän nopeasti.

Nykyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta mahdollistaa asiakasprosessien rakentamisen esityksessä tarkoitetulla tavalla jättäen kuitenkin tilaa reagoida työmarkkinoiden muutoksiin joustavasti. Hallituksen esityksen tavoitteiden toteutuminen kuitenkin edellyttää riittävän vahvaa resurssointia ja tarvittavia muutoksia työttömyysturvalakiin. Asiakasprosessin yksityiskohtainen ohjaus lainsäädännön tasolla ei ole tarkoituksenmukaista tai välttämätöntä. Pahimmassa tapauksessa yksityiskohtainen säätely rajoittaa toimintaa epätarkoituksenmukaisella tavalla, ja riskinä on, että lainsäädäntö on ehtinyt vanhentua jo siinä vaiheessa, kun sitä aletaan panna

täytäntöön. Lainsäädännön korjaaminen syö resursseja muusta valmistelusta ja vastaa hitaasti toimintaympäristön muutoksiin.

Vaikka Uudenmaan TE-toimisto pitää esityksen tavoitteita kannatettavina, ehdotettuun malliin ja sen toimeenpanoon suunnitellussa aikataulussa ja suunnitelluilla resursseilla liittyy nykymuodossaan merkittäviä riskejä, joiden todennäköisyys realisoitua on korkea. Realisoituessaan riskit uhkaavat toimeenpanon onnistumista lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Luonnoksesta ei täysin selviä, millä mittareilla uudistuksen onnistumista suhteessa esitysluonnoksessa asetettuihin tavoitteisiin seurataan, eli kuinka voidaan arvioida muutoksen tuomaa hyötyä.

Uudenmaan TE-toimisto toteaa, että valmistelussa tulee kiinnittää huomiota samanaikaisesti TE-palveluihin kohdistuviin muihin muutoksiin (esim. TE-palvelut 2024 –valmistelu), jotka väistämättä vievät huomiota ja mallin toimeenpanon valmistelusta ja työllisyyden edistämisestä lyhyellä aikavälillä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esitetyn mallin vaikutuksia TE-toimiston haastattelumääriin on tarkoituksenmukaista verrata koronatilannetta edeltävään aikaan (v. 2019). Uudenmaan TE-toimiston osalta pohjoismainen työvoimapalvelumalli kaksinkertaistaa Uudenmaan TE-toimiston haastattelumäärät vuoteen 2019 verrattuna. Uudenmaan TE-toimisto ilmaisee huolensa siitä, että pohjoismaiseen työvoimapalvelumallin liittyvistä lisäresursseista huolimatta henkilöresurssit eivät riitä mallin toimeenpanoon esitysluonnoksessa ehdotetulla tavalla.

TEM:n ehdottaman, malliin liittyvän resurssijaon mukaan Uudenmaan TE-toimiston saama pysyvä resurssilisäys olisi 155 henkilötyövuotta. Tämä merkitsisi Uudenmaan TE-toimiston nykyiseen henkilöresurssiin (sisältäen v. 2020-2021 käytössä olevat ns. koronamäärärahoin palkatut lisäresurssit) yhteensä viiden (5) henkilötyövuoden lisäystä. Kun huomioidaan se, että koronalisäresursseja on käytetty myös yritysten palveluun ja työttömyysturvaan, ja toisaalta ministeriön ilmoituksen mukaan pohjoismaisen mallin resurssilisäys on kohdennettava täysimääräisesti henkilöasiakaspalveluun, Uudenmaan TE-toimistossa mallin ‘suora’ lisäys

henkilöasiakaspalveluresursseihin on noin 54 henkilötyövuotta. Pysyvänä resurssilisäyksenä tämä on ilman muuta tarpeellinen ja hyvä lisäys, mutta sellaisenaan toimiston näkemyksen mukaan riittämätön mallin toimeenpanoon esityksessä kuvatulla tavalla.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että henkilöasiakaspalvelua hoitavan asiantuntijan työtehtäviin sisältyy jo nykyisinkin määräaikaishaastattelujen lisäksi runsaasti erilaisia muita tehtäviä. Uusi pohjoismainen malli kasvattaa haastattelujen ja asiakkaan kanssa käytävien keskustelujen määrää, mutta ei vähennä muita tehtäviä. Uudenmaan TE-toimiston arvion mukaan henkilöasiakaspalvelua hoitavien asiantuntijoiden työajasta arviolta noin puolet voidaan kohdentaa käytettäväksi haastatteluihin, ja noin puolet työajasta kohdentuu nyt ja jatkossakin muuhun asiakastyöhön (erilaiset asiakasyhteydenotot, työttömyysturvatehtävät, muut hallintotehtävät) sekä työmarkkinoiden kohtaannon edistämisen kannalta välttämättömään ja olennaiseen työnantaja- ja verkostotyöhön. Tämä huomioiden Uudenmaan TE-toimiston arvioi, että henkilöresurssit ovat riittävät nykyisiin 3 kk:n välein tapahtuviin määräaikaishaastatteluihin.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota myös siihen, että malli lisää työttömyysturvan erilaisia seurantakohtia, jotka puolestaan tulevat lisäämään asiakasyhteydenottoja ja palvelutarvetta perusasiakaspalvelussa. Tästä johtuen työttömyysturvatehtävien edellyttämä työmäärä tulee olemaan suurempi kuin ainoastaan varsinaisen työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen käytetty keskimääräinen aika.

Uudenmaan TE-toimiston toimipisteiden aulapalveluissa asioi valtakunnallisessa vertailussa määrällisesti suurin osa sellaisista asiakkaista, jotka eivät syystä tai toisesta voi hyödyntää sähköisiä palveluita. Näiden asiakkaiden osalta lisääntyvät velvoitteet koskien työnhaun aloitusta, työllistymissuunnitelmaa tai työnhakuvelvoitteiden suoritteita tulevat lisäämään entisestään jo nyt todella mittavaa paikan päällä asiointia ja erilaisten paperien jättämistä käsittelyyn TE-palveluihin (vuonna 2019 paperi-ilmoittautumista teki 25 000 työnhakija-asiakasta Uudellamaalla). Samoin asiointimäärä tulee samoista syistä lisääntymään myös puhelinpalveluissa.

Yhteenvetona voi todeta, että luotettavan arvion tekemistä mallin toimeenpanon edellyttämistä resursseista vaikeuttaa se, ettei tietoa TE-toimiston asiantuntijan ajankäytön todellisesta jakautumisesta ole saatavilla. Niin TE-toimiston omat arviot kuin HE-luonnokseen liittyvät arviot perustuvat oletuksiin ja parhaimmillaankin vain kokemusperäiseen arvioon tämänhetkisestä tilanteesta.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli on mittava ja perustavanlaatuinen uudistus TE-palvelujen asiakasprosessiin. Tämä huomioiden Uudenmaan TE-toimisto pitäisi tärkeänä, että pohjoismaisen mallin toimeenpanon suunnittelun pohjaksi selvitettäisiin ja hyödynnettäisiin tietoa TE-palveluiden nykyisen asiakasprosessin ja lakisääteisten tehtävien sisällöstä ja käytännöistä. Esimerkiksi toteuttamalla TE-asiantuntijan ajankäytön oikea työntutkimus syntyisi tietoon perustuva kuva tarvittavista resursseista ja niiden kohdentamisesta sekä vaikuttavista kehittämistoimenpiteistä. Kun

käytettävissä olisi oikeaa tietoa työnhakijan eri palveluprosessin vaiheiden edellyttämästä resurssista, mahdollistaisi tämä myös kustannusarvioiden tekemisen esimerkiksi taloudellisesti kannattavista tekoälyä ja digitaalisuutta hyödyntävistä ratkaisuista sekä tehostaisi käytettävissä olevien resurssien käyttöä. TE-toimistoilla olisi vahva intressi osallistua tällaiseen tietoon perustuvaan uudistamiseen. Työntutkimuksesta voisi parhaimmillaan saada jo muutamassa kuukaudessa tärkeää tietoa, joka tukisi toimeenpanon suunnittelua.

Pohjoismainen työvoimapalvelujen malli edellyttää myös välttämättä uusia tilaratkaisuja asiakkaiden lisääntyviä tapaamisia varten, sillä nykyiset asiakaspalvelutilat on mitoitettu huomattavasti pienemmälle käyttäjämäärälle. Uudenmaan TE-toimiston huonekapasiteettilaskelmien mukaan asiakaspalveluhuoneiden käyttöaste nousee osin kestämättömälle tasolle. Esimerkiksi Vantaan toimipisteen asiakaspalveluhuoneiden kapasiteetista käytössä olisi yli 200 prosenttia.

Tilaratkaisujen suunnittelua ja edistämistä hankaloittaa se, että valmisteilla oleva tehtävien siirto kuntiin (TE-palvelut 2024 –hanke) on tällä hetkellä käytännössä jäädyttänyt uudet toimitilahankkeet. Tilahankinnat, -sopimusmuutokset ja tarvittavat tekniset muutostyöt ovat hitaita. Samoin mallin edellyttämät muutokset täytyy toteuttaa asiakastietojärjestelmissä, verkkopalvelussa ja ostaa sekä integroida mm. uusi ajanvarausjärjestelmä niin asiakkaiden kuin TE-toimistojen käyttöön. Jos em. ratkaisut viivästyvät kohtuuttomasti, mutta paine prosessin käyttöönottoon kasvaa, tarvitaan väliaikaisia resursseja vieviä "paikkaratkaisuja", jotka usein ovat myös pysyviä ratkaisuja kalliimpia. Näiden muutosten aiheuttamia kustannuksia ei ole HE-luonnoksessa huomioitu eikä ennakoitu.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että esitetyn mallin toteutumisen kannalta avainasemassa ovat riittävät resurssit. Uudenmaan TE-toimisto ilmaiseekin huolensa siitä, että vaikka pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin suunnataan merkittäviäkin lisäresursseja, tästä huolimatta toimintaan varatut resurssit jäävät toimiston arvion mukaan alusta lähtien liian vähäisiksi. Jos asiantuntijoita ei saada rekrytoitua riittävästi, mallin toimeenpano vaarantuu. Nykyisten määräaikaisten koronaresurssien muuttaminen pysyviksi tähän tehtävään ei ole vaadittavaa todellista lisäystä resursseihin. Asiakassalkut jäävät tällöin liian suuriksi. Uudenmaan alueella, jossa asiakasmäärät ovat suuret, meneillään olevat työllisyyden kuntakokeilut haastavat vielä osaltaan prosessien suunnittelua ja resurssien tehokasta käyttöä, kun resurssit jakautuvat usean toimijan kesken. TE-toimisto pitääkin tärkeänä, että mallin toimeenpanoon varaudutaan tarvittaessa allokoimaan joustavasti lisää resursseja, mikäli tarvetta ilmenee toiminnan käynnistyttyä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Uudenmaan TE-toimisto pitää hyvänä malliin sisältyvää ajatusta työnhakijasta aktiivisena toimijana ja omaehtoisen työnhaun merkityksen vahvistumista työnhakuvelvoitteen myötä, mikä toivottavasti näkyy myös positiivisena vaikutuksena työllisyyteen. Ansiosidonnaisella olevien työllistyminen tulee todennäköisesti mallin myötä kohentumaan jonkin verran (vrt. aktiivimalli I tulokset).

Mallissa ehdotettu asiakasprosessin vahva alku sekä sen aikana tehty asiakkaiden palvelutarvearvio antavat asiakkaista luotettavampaa tietoa ehdokashakuihin ja palveluohjaukseen. Asiakkaiden omatoimisesta työnhausta kertyvää tietoa voidaan systemaattisesti hyödyntää työnhakukeskusteluissa ja myös alueellisen ja ammatillisen liikkuvuuden edistämisessä. Samalla asiantuntijoiden rekrytointi-, asiakasohjaus- sekä työnantajayhteistyöosaaminen vahvistunevat. Toisaalta määrälliset kaavamaiset työnhakuvelvoitteet työttömillä, lomautetuilla, palvelussa olevilla (jne.) voivat myös aiheuttaa jossain määrin epämotivoitunutta näennäishakua, mikä ei palvele työmarkkinoiden kohtaantoa.

Malli lisännee myös avoimien työhakemusten määrää. Vaikka yritys ei ole ilmoittanut avointa paikkaa, avoimet hakemukset voivat lisätä yritysten kiinnostusta rekrytointeihin. On tärkeää, että TE-palvelut kykenevät mallin toimeenpanossa tukemaan tehokkaasti paitsi työnhakijoita, myös rekrytoinnista kiinnostuneita yrityksiä esimerkiksi pilottina toteutetun Työllistä taidolla –palvelun kaltaisilla palveluilla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Vaikka pohjoismainen työvoimapalvelumalli korostaa asiakkaan omaa roolia työnhaussa, ehdotetussa muodossaan malli ei Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan luota riittävästi asiakkaan omaan toimijuuteen eikä TE-hallinnon asiantuntijan ammattitaitoa onnistuta hyödyntämään täysimääräisesti. Prosessissa tulisikin vahvemmin hyödyntää motivaation ja ohjauksen tutkimustietoa siitä, miten ihmistä voidaan parhaiten rohkaista kohti uutta työtä, osaamista tai parempaa elämänhallintaa, sekä asiantuntijoiden kokemusperäistä osaamista ja näkemystä yksilöllisten palveluprosessien suunnittelusta.

Uudenmaan TE-toimiston kokemuksen mukaan tavoite tarjota kaikille henkilöasiakkaille tarkasti säädeltyä palvelua ei ole kustannustehokkain tapa edistää työmarkkinoiden kohtaantoa. Esimerkiksi erilaisten terveysrajoitteiden, kielitaidon, harvinaisempien ammattien osaajien, pitkän työuran tehneiden tai lähellä eläkeikää olevien yksilöllinen huomioiminen ei ole luonnoksessa esitetyssä mallissa kovin helppoa tai edes mahdollista. Eri asiakasryhmien ”oikea palveluprosessi” jää myös monimutkaisesti kuvattuna melko epäselväksi.

Erityisesti työnhaun alkaessa asiakkaiden huomio keskittyy pääosin toimeentulon turvaamiseen, eikä asiakas useinkaan ole vielä ensimmäisessä tapaamisessa työttömyyden ‘alkushokin’ vuoksi välttämättä kykenevä suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Jotta ensimmäinen, kasvokkain tapahtuva kohtaaminen ei kuluisi työttömyysturvan läpikäymiseen, olisi tarkoituksenmukaista, että ensimmäinen tapaaminen järjestettäisiin vasta, kun työttömyysturva-asiat on työnhaun aloituksen jälkeen hoidettu sähköisissä kanavissa kuntoon. Henkilökohtaista tapaamista ei Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan tulisi sitoa säännönmukaisesti kasvokkain järjestettävään tapaamiseen, vaan asiakkaan esittämän toiveen ja valmiuksien mukaan tapaaminen tulisi voida järjestää myös asiakkaan niin halutessa esimerkiksi videohaastatteluna. On hyvä huomata, että monet rekrytoivat yritykset ja muut työnantajat ovat siirtyneet käyttämään joko yksinomaan tai osittain videohaastatteluja, ja siksi myös TE-palvelujen on hyvä omalla palvelullaan valmistaa asiakasta moderneihin työnhakutapoihin.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että virtuaalinen palvelu voi parhaimmillaan olla kasvokkaista palvelua innostavampi, vaikuttavampi ja tarkoituksenmukaisin palvelutapa. Videohaastattelu toimii Uudenmaan TE-toimiston omien selvitysten ja kokemuksen mukaan monilla asiakasryhmillä vaikuttavammin kuin samassa paikassa kasvokkain tapaaminen (nuoret, lähellä työmarkkinoita olevat, erilaisista sosiaalisista rajoitteista tai liikuntarajoitteista kärsivät jne). Digitaalisia palvelukanavia hyödynnetään nykyisin laajasti eri palveluissa (esim. lääkärikäynnit hoituvat etäyhteyksiä hyödyntämällä). Myös työtä haetaan enenevästi videohaastatteluin. Korona-aika on vienyt onnistuneesti yhteiskunnan eri sektoreilla entistä isomman osan kohtaamisista sähköisiin viestintäkanaviin. Kun huomioidaan laajemmin yhteiskunnan ja sen tuottamien palveluiden kehityssuunta kohti digitaalisuutta, päinvastainen kehityssuunta TE-palveluissa kaipaisikin Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan tuekseen vahvempia perusteluja kuin esitysluonnoksessa on esitetty.

Tammikuussa 2018 linjattiin sähköisen asioinnin tavoitetilasta vuonna 2022 (https://vm.fi/digipalvelujen-ensisijaisuus). Lausunnolla oleva HE-luonnos on jättänyt huomioimatta digitaalisten palveluiden ensisijaisuuden tavoitteen myös luonnollisten henkilöiden asioidessa ja viestiessä viranomaisten kanssa. HE-luonnos ei tältä osin edistä nykyisen hallituksen hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi laadittua Digitalisaation edistämisen ohjelmaa (https://vm.fi/digitalisaation-edistamisen-ohjelma).

Vaatimus kasvokkain toteutettavista haastatteluista voi vaikuttaa heikentävästi tiettyjen asiakasryhmien asiointiin. Video/virtuaalihaastattelut voidaan nykyisin järjestää kustannustehokkaasti monipaikkaisesti niin, että eri kielten tulkit, työnantajat, sosiaalityöntekijät ym. tukihenkilöt voivat helposti liittyä niihin mukaan. Uudenmaan TE-toimistossa on myös havaittu, että etätulkkausmahdollisuus on sujuvoittanut ja nopeuttanut harvinaisten kielten tulkkien saatavuutta asiakastilanteisiin.

Asiakaskohtaamisten määrän lisäksi olennainen merkitys on myös kohtaamisten sisällöllä. Jokaisen kohtaamisen tulisi tuottaa asiakkaalle lisäarvoa, ja tarjota jotain uutta ja merkityksellistä työnhaun edistämiseksi, myös intensiivijakson aikana kahden viikon välein. Tämän palvelusisällön

varmistamista ei luonnoksessa käsitellä. Pelkän "mallin vuoksi" toteutetut säädetyt tiiviit tapaamiset eivät paranna luottamusta eivätkä työnvälityksen tai ohjauksen vaikuttavuutta, mikäli asiakkaalle ei ole tarjota sopivaa työtä tai palveluja.

Ryhmäpalveluiden ja -ostopalveluiden käytön ohjeistus työnhakukeskusteluiden rinnalla on epäselvä ja osin sekava. Kuitenkin ostopalveluiden hyödyntäminen työhakukeskusteluissa on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Varsinainen lisäarvo ostopalvelusta kuitenkin syntyy vain, mikäli palveluntuottajalla on mahdollisuus tehdä tarvittavat merkinnät tapaamisen sisällöstä ja sovituista toimista asiakastietojärjestelmään.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että asiakkaat eivät ole maantieteellisesti samanarvoisia palveluiden saavutettavuuden kannalta. Myös laajalla Uudellamaalla julkinen liikenne toimii paikoin puutteellisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Riskinä voi myös olla epärealistiset palvelulupaukset, jos esim. palveluiden ruuhkautuessa tapaamiset viivästyvät, kasvokkainen palvelu ei onnistu tai intensiivijakso turhauttaa. Nämä voivat aiheuttaa asiakkaissa pettymyksiä ja tyytymättömyyttä, vaikeuttaa palvelutilanteita sekä lisätä turvallisuusuhkia asiakaspalvelussa.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota HE-luonnoksessa käytettyihin termeihin. Eri tarkoituksiin tarkoitetut keskustelut on nimetty hiukan eri tavoin (alkuhaastattelu, työnhakukeskustelu, täydentävä työnhakukeskustelu), mikä osaltaan voi aiheuttaa asiakasviestintään haasteita.

Uudenmaan TE-toimisto pitää tärkeänä, että esityksessä jätettäisiin TE-toimistoille laajempi harkintavalta, milloin alkuhaastattelun järjestäminen on välttämätöntä ja tarkoituksenmukaista. Jos henkilö on esimerkiksi kaksi viikkoa lomautettu tai määräaikainen työ päättynyt, ja uusi määräaikainen kokoaikatyö alkaa esim. kolmen viikon päästä, alkuhaastattelun järjestäminen olisi Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan rajallisten resurssien epätarkoituksenmukaista käyttöä.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan sähköistä asiointia tulisi kehittää siten, että se edellyttäisi asiakkaalta pakollisena nykyistä kattavammin tietoja, jotka ovat välttämättömiä työttömyysturvan ratkaisemiseksi. Samoin asiakkaan tiedot pitäisi saada suoraan muiden viranomaisten palveluista (Eläketurvakeskus, Koski, YTJ). Tällöin alkuhaastattelussa olisi mahdollista perustietojen täydentämisen sijaan keskittyä ohjaukseen ja työnvälitykseen. Nykyisin ilmoittautumisen yhteydessä voi antaa niin suppeat tiedot, että työttömyysturva-asian selvittäminen vie aikaa ja/tai on haastavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esitetty haastattelu kuukautta ennen palvelun päättymistä on kannatettavaa. Palvelun päättymisen yhteydessä työn tarjoaminen ja asiakkaan tilanteen kartoittaminen on tarkoituksenmukaista. Palvelun päättyessä, kuten työttömyyteen tulossa, kriittisin vaihe on ensimmäiset viikot palvelun päättymisen jälkeen. Palvelunaikaisella haastattelulla voidaan myös varautua palvelusta työttömyyteen siirtymiseen.

Käytännön tasolla omaehtoisen opiskelun ja työvoimakoulutuksen tapauksessa haastattelu järjestettäisiin vain kuukautta ennen palvelun päättymistä, sillä JTYPL:n mukainen omaehtoinen ja työvoimakoulutus ei ainakaan Uudellamaalla järjestäen kestä alle kuukautta.

Päätoiminen opiskelu on työvoimakoulutuksena toteutettuna intensiivistä. Asiakkaalle tulee tarjota mahdollisuus keskittyä päätoimiseen opiskeluun ja oman osaamisensa kehittämiseen. On huomioitava tässä sekä työnhakuvelvollisuudessa palvelun aikana, että kokonaistaloudellisesti voi olla hyödyllisempää pitkällä aikavälillä panostaa kontakteihin palvelun loppupäässä kuin sen keskellä tai alussa, mikäli kyseessä on pitkäkestoinen palvelu. Asiakkaan siirtyminen lyhyeen työsuhteeseen keskeyttää työvoimakoulutuksen, ja lyhyt työllistyminen ei ole välttämättä kokonaistaloudellisesti kannattavampaa kuin palvelun loppuunsaattaminen, ja sen johdosta pidemmän ja vakituisemman työsuhteen syntyminen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Uusi porras tulee lisäämään perusasiakaspalveluun erilaisia yhteydenottoja, vaikka välitöntä työttömyysturvaseuraamusta ei ole eikä valitusoikeutta. Kannatettavana pidetään, että moitittavuutta ei arvioida muistutuksen yhteydessä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

HE-luonnoksen perusteella työhakuvelvoitteen täyttyminen vaikuttaa epäselvältä. Työnhakuvelvoitteen merkityksen vuoksi olisi tärkeää, että säännökset olisivat mahdollisimman selkeät ja yksinkertaiset siltä osin, ketä työnhakuvelvollisuus koskee, missä tilanteissa tulee hakea mitäkin, ja millä toimilla/palveluilla työnhakuvelvollisuus on korvattavissa. Monimutkainen sääntely voi johtaa asiakaspalvelussa virheellisiin ohjeistuksiin sekä epätarkoituksenmukaisiin hakuihin sanktioien välttämiseksi varmuuden vuoksi.

Positiivisena voidaan nähdä se, että asiakas itse valitsee hakemansa työpaikat. Tämä lisää varmasti asiakkaan motivaatiota, ja voi parantaa työnvälityksen vaikuttavuutta etenkin työttömyyden alkuvaiheissa lähimpänä työmarkkinoita olevilla (vrt Aktiivimalli I tulokset). Asiakkaiden hakemukset tullevat olevaan osuvampia ja kohdistumaan nykytilanteeseen verrattuna laajempaan kirjoon työpaikkoja. Työhakemusten laadun voi odottaa paranevan, mikäli työnhakukeskusteluissa on riittävästi aikaa käydä läpi työnhakijan hakemuksia. Toisaalta hakemusten osuvuuden voidaan odottaa paranevan, kun avoimia tehtäviä käydään läpi työnhakukeskusteluissa yhdessä asiantuntijan kanssa.

Mallin voidaan ennakoida lisäävän avoimien työhakemusten määrää. Vaikka yritys ei ole ilmoittanut avointa paikkaa, avoimet hakemukset voivat lisätä yritysten kiinnostusta rekrytointeihin. On tärkeää, että TE-palvelut kykenevät mallin toimeenpanossa tukemaan tehokkaasti paitsi työnhakijoita, myös rekrytoinnista kiinnostuneita yrityksiä esimerkiksi pilottina toteutetun Työllistä taidolla –palvelun kaltaisilla palveluilla.

Toisaalta on varauduttava myös siihen, että jos yritys ei ole rekrytoimassa uusia työntekijöitä, työnhakijoiden tekemät avoimet työhakemukset voivat olla yritykselle myös jonkinasteinen rasite.

Malliin voi myös sisältyä jonkinasteinen riski siitä, että ei-toivotut hakemukset voivat vähentää suoraan rekrytoivien työantajien halukkuutta ilmoittaa paikkoja TE-palveluihin, ja ylipäätään lisätä työnantajien tyytymättömyyttä rekrytointiongelmiinsa saamansa julkisen palvelun tukeen. Tästä voi seurata, ettei paikkoja tule entiseen tapaan julkiseen alustaan hakuun eikä niiden täyttymistä saada edistettyä. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan onkin tärkeää seurata paitsi työnhakijoiden, myös yritysten ja muiden työnantajien kokemuksia mallin toimivuudesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Uudenmaan TE-toimisto näkemyksen mukaan viranomaisella tulee olla laajempi mahdollisuus käyttää harkintaa työnhakuvelvoitteen määrittämisessä tilanteissa, joissa asiakkaan mahdollisuus työllistyä on heikko. Esimerkiksi suoraviivaisen hakuvelvoitteen asettaminen luku- ja kirjoitustaidon hädin tuskin koulutuksessa saavuttaneelle ei anna riittävää mahdollisuutta tarkoituksenmukaisuusharkintaan.

Työnvälityksen työkaluna TE-toimistossa olisi näihin tilanteisin enemmän käyttöä sopivista työpaikoista tiedottamisella (aiemmin käytössä olleet ja sittemmin poistuneet työpaikkatiedotteet, joissa hakeminen ei ollut velvoittavaa). Se olisi hyvä täydentävä lisä työnhaun työkalupakkiin.

Palvelun aikaisen työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen osalta on täsmennettävä, missä tilanteissa velvollisuus voidaan olla asettamatta. Vaarana tässä on eriarvoinen kohtelu ja eri palveluiden painottuminen sanktioiden osalta. Esim. omaehtoinen korkeakoulutason opiskelu voi olla paljon vapaampaa ja mahdollistaa kokoaikatyön vastaanoton, kun taas ammatillinen päätoiminen ja tutkintotavoitteinen työvoimakoulutus sen sijaan ei sitä mahdollista. Tämä vaikuttaa HE-luonnoksessa sekavalta ja liian tulkinnanvaraiselta, etenkin kun opintojen seuraaminen sälytetään edelleen hyvin vahvasti oppilaitoksille/palveluntuottajille. Tämä ei anna välttämättä mahdollisuutta työvoimaviranomaiselle reagoida riittävän ajoissa esim. ohjaamalla töihin, mikäli opinnot joko työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisessa opiskelussa eivät etene.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Uudenmaan TE-toimisto kannattaa sanktioiden lieventämistä. Huomiota kiinnittää se, että työstä eroaminen on HE-luonnoksen perusteella pienempi rike kuin esim. työllistymissuunnitelman laatimisesta tai palvelusta kieltäytyminen, ja työstä eroamisesta ei tulisi työssäolovelvoitetta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Uudenmaan TE-toimisto kannattaa sanktioiden lieventämistä. Huomiota kiinnittää se, että työnantajan tarjoamasta työstä tai etuuden hakijan itse hakemansa työn aloittamatta jättäminen on HE-luonnoksen perusteella pienempi rike kuin esim. työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen ja toistuvasta menettelystä ei tulisi työssäolovelvoitetta. TE-toimiston tarjoamasta työstä kieltäytyminen, kun alkuhaastattelusta on kulunut 6 kuukautta, otettaisiin kuitenkin huomioon arvioidessa menettelyn toistuvuutta.

Esityksen mukaan, jos työnhakija olisi täyttänyt työnhakuvelvollisuuden ennen työtarjouksen tekemistä ja ilmoittanut tästä työ- ja elinkeinotoimistolle ennen työtarjouksen tekemistä, työtarjous ei olisi velvoittava. Työnhakijan näkökulmasta tämä voi aiheuttaa epäselvyyttä, missä vaiheessa ja milloin työtarjoukset ovat velvoittavia. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan työnhakijan pitäisi ehdottomasti tietää, onko työtarjous velvoittava vai ei.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Uusien portaiden lisääminen tulee huomattavasti lisäämään hallinnollista selvittelyä ja kuormittamaan asiakaspalvelutilanteita, kun asiakkaalle on neuvottava ja selvitettävä eri portaiden vaikutusta ja seuraamuksia sekä ennalta että seuraamusten tapahduttua. Tämä vie aikaa ja huomiota varsinaisesta työnvälityksestä ja -ohjauksesta työtä kohden.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Yhteenvetona voi todeta, että Uudenmaan TE-toimiston kannatta sanktioiden lieventämistä. Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan HE-luonnoksessa esitetty työttömyysturvaprosessi on kuitenkin kokonaisuutena monimutkainen ja pirstaleinen.

Käsiteltävien työttömyysturva-asioiden määrän on arvioitu kasvavan huomattavasti. Aiemmin on tutkittu, että pelkästään karenssilausuntojen määrä kasvoi 60-70 % määräaikaishaastattelujen yhteydessä (Mayer ja Sundvall 2018). Työttömyysturvaan liittyvä selvitys- neuvonta- ja lausuntotyö tulee lisääntymään Uudenmaan TE-toimistoon keskitetyssä valtakunnallisesti toimivassa työttömyysturvayksikössä. Huomiota kiinnittää se, että TEM:n ehdottamassa malliin liittyvässä resurssijaossa tätä ei ole huomioitu.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Siirtymäajan on oltava riittävän pitkä, ja on huomioitava, että niin osaavat ja riittävät resurssit, toimitilat kuin asiakastyötä tukevat tietojärjestelmät ovat valmiina ennen toimeenpanon alkua. Tällä hetkellä Uudenmaan TE-toimistolle suunnitellut henkilöresurssit jäävät vajaaksi suhteessa työmäärään, ja riskinä on, ettei lakia pystytä toimeenpanemaan täysimääräisesti. Riski palveluiden ruuhkautumisesta on suuri. Ruuhka voi johtaa pahimmillaan lainsäädännön toimeenpanon keskeytykseen etenkin, jos asiakkaiden työnhaun kiireelliset käynnistämiset eivät onnistuisi riittävän nopeasti ja työttömyysturva-asiat alkaisivat myöhästyä. Samalla voisi syntyä menneen koronavuoden kaltainen kierre, jossa palvelussa keskitytään vain asiakkaiden työnhakujen alkuun saamiseen eikä kyetä varsinaiseen TE-toimiston perustehtävän hoitoon eli työnvälitykseen.

Ennen toimeenpanon alkua on asiakasviestintään ja -osaamisen kehittämiseen käytettävä riittävästi aikaa ja toimia, jotta mahdollisuus uudenlaisen palvelumallin omaksumiseen on mahdollista. Asiakkaiden perehdytys ja viestintä vaativat runsaasti varoaikaa ja resursseja ennen lain voimaantuloa. Jos asiakkaat eivät pysty muutosaikatauluun (vrt. aktiivimalli I vastaavat ongelmat), puhelinpalvelu ja aulat kuormittuvat, ja asiakkaiden tilanteet eskaloituvat.

Jatkovalmistelussa tulisi varmistaa riittävällä tavalla TE-toimistojen käytännön asiakastyön tuntemus sekä osaamisen ja käytännön kokemuksen hyödyntäminen mallin yksityiskohtien suunnittelussa, jotta tulos johtaisi toivottuihin työllistymistavoitteisiin. Ennen toimeenpanoa, mallia ja uusia asiakasjärjestelmiä tulisi myös testata käytännössä TE-toimistoissa ja tehdä tarvittavat muutokset.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Kallio Tuomas
Uudenmaan TE-toimisto

Oulun kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Oulun kaupunki näkee hyvänä, että asiakaslähtöisyyttä korostetaan ja työnhaun alkuvaiheeseen panostetaan. Sen sijaan etukäteen määritellyt, kaikkia asiakkaita samoin koskevat ajalliset ja määrälliset tapaamiset eivät toimi asiakkaan edun mukaisesti eivätkä ole Suomen kannalta kustannustehokas tapa toimia. Tarkat, etukäteen säädellyt aikarajat pakottavat toimijoiden keskittymään suoritteiden määrään, ei laatuun. Näemme, että viranomaisella tulee olla mahdollisuus käyttää harkintaa ja asiantuntemusta asiakkaan palvelupolun rakentamisessa ja siihen liittyvien tapaamisten aikavälien ja -määrien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Mallissa näyttää korostuvan työttömyyden hoito erilaisin haastatteluajoin, ei niinkään työllisyyden hoito erilaisten työllistävien palveluiden avulla. On huomioitava, että jokainen haastattelu voi olla viimeinen ennen asiakkaan työllistymistä tai työllistymistä tukevana palveluun siirtymistä, jolloin toiminnan fokus tulee olla asiakkaan palvelussa eikä niinkään määräaikaisten tapaamisten suorittamisessa ja seuraavan haastatteluajan varaamisessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Yhteiskunnan kannalta työllisyydenhoidon resurssien käyttö tulisi olla mahdollisimman joustavaa ja kohdentua toimiin, jotka eniten vaikuttavat työllistymiseen. Hallituksen esityksessä kuitenkin

linjataan resurssien käyttö kohdentumaan tiheään haastatteluun ja asiakastapaamisiin, jotka eivät suoraan välttämättä ja pelkästään edistä työllistymistä. Henkilöstöllä tulisi olla mahdollisuus käyttää työpanostaan enemmän työllistymismahdollisuuksien kartoittamiseen asiakkaiden tukena. Jos kaikki työaika menee lakisääteisiin tapaamisiin asiakkaiden kanssa, aikaa työnantajien kanssa käytävään vuoropuheluun ei jää.

Esitetty malli on uhka myös kuntien taloudelle. Esityksen mukaan alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut sekä täydentävät työnhakukeskustelut tulee tehdä tiheämmillä tapaamisväleillä ja pääasiassa asiakastapaamisissa. Jotta näin voidaan toimia, täytyy kunnilla olla enemmän henkilöstöresurssia kuin nyt, sekä varata asiakastapaamisia varten toimitiloja huomattavasti nykyistä enemmän. Tämä tulee huomioida valtion puolelta toiminnan resurssoinnissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Viranomaisen toimintaan muutokset tuovat uutta. Näemme hyvänä työtarjouksiin liittyvät muutokset sekä työnhaun velvoittavuuden kärjen muuttaminen enemmän asiakkaan omien kykyjen, tavoitteiden ja toiveiden mukaiseksi. Tämä muuttaa työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien työntekijöiden roolia asiakaslähtöisemmäksi ja asiakkaan työllistämistä tukevaksi. Viranomaisen rooli on olla aiempaa enemmän asiakasta neuvova, ohjaava ja tukeva toimija asiakkaan työllistymisprosessissa.

Viranomaisen toimintaan liittyy edelleen myös asiakkaan velvoitteiden toteutumisen selvittäminen ja näiden osalta lisätyötä tuleekin työnhakijan työnhakuvelvoitteiden täyttymisen selvittämiseksi. Epäselvää tässä vaiheessa on kuinka paljon tietojärjestelmä tuottaa automaatioita tässä tehtävässä. Myös uutena lakiin tuleva viranomaisen antama kirjallinen muistutus tuo lisätehtävää viranomaiselle. Tässäkin on epäselvää se, kuinka tietojärjestelmä tukee muistutuksen laatimista ja lähettämistä. Mikäli työnhakuvelvoitteen seuranta tuo viranomaisen työhön lisätehtäviä, tulee se huomioida resurssoinnissa.

Resurssien määrittämisessä ja jakamisessa työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilukuntien välillä tulee huomioida esitettyjen muutosten osalta se, että kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen asiakaskunta on erilaista. Resurssit (henkilöstö, tilat, palveluihin suunnatut määrärahat) on jaettava aidosti asiakkuuksien palveluun liittyvän kuormituksen mukaan. Koska henkilöstöresursseissa on kyseessä vakinaisluonteiset resurssit, tulee jo henkilöstön rekrytoinneissa huomioida tuleva TE-palvelurakenne uudistus ja TE-palveluiden siirtyminen kuntiin vuoden 2024 aikana. Niiden uudistukseen rekrytoitavien henkilöiden osalta, jotka sijoittuvat kuntiin, tulee kuntien voida osallistua rekrytointeihin ja henkilöstövalintoihin.

Uudistukseen lasketulla henkilöstöresurssilla ei tulla saavuttamaan sitä vaikuttavuutta mitä uudistuksella tavoitellaan. Lisäksi uudistuksen vaikutuksia kuntakokeilujen monialaiseen verkostoyhteistyöhön eri toimijoiden kanssa ei ole arvioitu. Osa työnhakijoiden työllistymissuunnitelmia korvaavista suunnitelmista laaditaan sosiaalipalvelujen kanssa yhdessä (aktivointisuunnitelmat, monialainen suunnitelma ja kotoutumissuunnitelma). Hallituksen esitys ei ota kantaa siihen, miten tämä kokonaisuus resursoidaan em. uudistusten toteutuessa tai miten se on huomioitu tulevissa hyvinvointialueiden toiminnassa.

Kuntien asiakkaiksi ohjautuneet asiakkaat ovat niitä työttömiä ja työttömyysuhan alaisia työnhakijoita, joiden palveluprosessi edellyttää kaikille suunnatun alkuhaastattelun lisäksi täydentäviä työnhakukeskusteluja kolmen kuukauden aikana viisi kertaa. Työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkuuteen ohjautuvat sen sijaan lomautetut ja työssä olevat työnhakijat, joiden palveluprosessi ei edellytä edellä mainittuja täydentäviä työnhakukeskusteluja. Esityksessä on arvioitu valtakunnallisella tasolla sitä, kuinka paljon eri työllisyysstatuksilla oleville työnhakijoille on aiemmin tehty työnhakuhaastatteluja. Arvioissa ei ole eritelty sitä, miten eri työllisyysstatuksilla olevat työnhakija-asiakkaat jakautuvat työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilukuntien välillä. Asiakastapaamisten määrän kasvu vaatii samassa suhteessa lisää henkilöstöresurssia. Esityksen mukaan alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut sekä täydentävät työnhakukeskustelut tulee tehdä pääasiassa asiakastapaamisissa. Jotta näin voidaan toimia, täytyy kuntien varata asiakastapaamisia varten toimitiloja huomattavasti nykyistä enemmän. Myös tämä tulee huomioida valtion puolelta toiminnan resurssoinnissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työttömän kohtaaminen työttömyyden alkuvaiheessa sekä tietyin ajanjaksoin toistuvat tiiviimpi yhteydenpito on kannatettava uudistus. Näemme kohtaamisissa esiin nostetun palvelutarpeen arvioinnin ja työn hakemisen tukemisen tärkeäksi painopisteeksi. Työnhakijan palveluprosessi on

liian tarkasti säännelty työnhakijan kanssa tehtävien alkuhaastattelujen ja työnhakukeskustelujen määräaikojen osalta. Näin tarkkaan määritetyt keskusteluajankohdat antavat liian vähän tilaa asiakkaan palvelutarpeen mukaiselle toimintatavalle ja työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien työntekijöiden harkinnalle. Asiakkaiden yksilöllinen tarve työnhaun tuelle vaihtelee myös työnhaun alkuvaiheessa, jonka vuoksi sama tapaamisaikataulu ei palvele kaikkia asiakkaita.

Työnhakijan palveluprosessiin tulisi jättää enemmän harkintamahdollisuutta täydentävien työnhakuhaastattelujen määrän osalta. Kahden viikon välein toteutettavat täydentävät työnhakuhaastattelut voivat muodostua muodollisiksi kuulumisten vaihtamiseksi sillä usein asiakkaan prosessiin sovitut palvelut tai asiat eivät ehdi edetä kahdessa viikossa. Täydentävien työnhakuhaastattelujen määrän harkinta mahdollistaisi asiakkaan palvelutarpeen huomioimisen palveluprosessissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua ainoastaan työttömyysetuutta saaviin työttömiin. Ja tällöinkin huomioiden asiakkaan palvelutarve.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhaun jatkuessakin on asiakkaiden yksilölliset tilanteet moninaisia ja tarkkaan määritetyt keskusteluajankohdat ei kaikissa tilanteissa ole kovinkaan perusteltuja. Esitykseen on kirjattu, että työllistymistä edistävissä palvelussa olevien kanssa käydään kuukautta ennen ko. palvelun päättymistä työnhakijoiden työnhakukeskustelu ja tämän jälkeen kaksi täydentävää työnhakukeskustelua. Poikkeuksena on esitetty rekrytointikoulutusta tai muuta työnantajan kanssa toteutettavaa koulutusta, joissa työnhakukeskustelut käydään vain, jos työnhakija ei ole koulutuksen jälkeen työllistymässä. Tilanteet, joissa asiakas osallistuu ostopalveluna tuotettavaan työllistymistä edistävään palveluun, olisi tärkeä nostaa myös palveluntuottajan vastuuta työllistymispolkujen löytämiseksi ennen palvelun päättymistä; itseasiassa tämähän on yksi ostopalvelujen tavoitteista eikä siksi ole kaikissa tilanteissa järkevää resurssien käyttöä, että myös viranomainen käy samoja keskusteluja työnhakijan kanssa ennen palvelun päättymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutuksen vaikuttavuus jää epäselväksi. Lisäksi se on suunniteltu jälkikäteen tehtäväksi, eikä ennakoivaksi. Esityksessä on kirjattu epäselvästi muistutuksen ja selvityspyynnön välinen suhde.

Esitämme että muistutus voidaan antaa suullisesti, ei aina välttämättä kirjallisesti. On huomattavasti helpompi neuvoa asiakasta suullisesti ja selittää asiaa laajemmin. Neuvontaa tehdään nykyisinkin asiakaspalvelun yhteydessä tavoitteena ennalta ehkäistä työnhakijan moitittavaa toimintaa. Kirjallisessa muistutuksessa on ikävä leima.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus tukee työttömyysturvan vastikkeellisuutta. Työnhakuvelvollisuus tukee myös työmarkkinoiden toimivuutta ja kohtaantoa. On oletettavaa, että lisäksi työnhaun velvoittavuuden kärjen muuttaminen enemmän asiakkaan omien kykyjen, tavoitteiden ja toiveiden mukaiseksi tuo myös vaikuttavuutta työnhakemiseen verrattuna työtarjousten lähettämiseen.

On hyvä, että työnhakuvelvoitetta sovittaessa voidaan asiakkaan tilanteen mukaan arvioida, sovitaanko täysimääräisestä työnhakuvelvollisuudesta vai voidaanko sopia alennetusta työnhakuvelvollisuudesta. Tilannetta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon niin työnhakijan oma tilanne kuin olemassa olevat työmahdollisuudetkin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

On hyvä, että työnhakuvelvollisuuden avulla aktivoidaan osa-aikatyötä tekeviä hakemaan kokoaikaisia töitä. Erityisesti hyvin vähäistä tuntimäärää tekevät ja ns. nollatuntisopimuslaisten kohdalla uudistus tukee heitä kokoaikaisemman työn hakemisessa. On kuitenkin olemassa työtehtäviä, joita on pääsääntöisesti tarjolla vain osa-aikaisina, joten näissä tilanteissa tarkoituksenmukaisuuden harkinta on paikallaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuus on ristiriitainen suhteessa muiden työnhakijoiden työnhakuvelvollisuuksiin. Ensinnäkin yli kuukauden mittaisissa työvoimakoulutuksissa tai työttömyysetuudella tuetuissa opinnoissa oleville tulee työ- ja elinkeinotoimiston tarjota työnhakijalle haettavaksi kolmea koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa. Koulutuksessa tai opinnoissa olevilla ei siis ole tässä tilanteessa mahdollisuutta hakea itse kiinnostustaan ja osaamistaan vastaavaa työtä ja siten täyttää työnhakuvelvollisuuttaan. Tämä poikkeaa muiden työnhakija-asiakkaiden työnhakuvelvollisuudesta.

Toiseksi, työtarjousten ja niissä osoitettuihin paikkoihin hakeminen voi aiheuttaa koulutuksen tai opintojen keskeyttämisen, sillä työvoimakoulutukset ovat lähtökohtaisesti kokopäiväistä opiskelua, jolloin työn yhtäaikainen tekeminen on vaikeaa. Työvoimakoulutuksiin käytetään vuosittain valtakunnallisesti miljoonia euroja valtion rahaa ja koulutusten loppuun suorittaminen on taloudellisesti tarkoituksenmukaista ja siten koulutusten keskeyttämiset ei ole toivottavia. Työttömyysturvalaissa on huomioitu asia siten, että työnhakijalla on mahdollisuus (pätevä syy) kieltäytyä hakemasta hänelle osoitettua paikkaa, jos se johtaisi opintojen keskeyttämiseen. Herääkin kysymys, kuinka vaikuttavaa työtarjousten lähettäminen ylipäänsä on yli kuukauden kestävien työvoimakoulutusten aikana.

Olisi parempi, jos koulutuksessa olevien työhakuvelvollisuus toteutuisi vasta koulutuksen loppuvaiheessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakijan työnhakuvelvoite on esityksessä keskeisessä roolissa. Monialaisen palvelun tarve ja se, että asiakkaan tilanne on kokonaisuudessaan sellainen, ettei hän voi työllistyä avoimille työmarkkinoille, on kuitenkin peruste työnhakuvelvollisuudesta vapauttamiselle. Säädös on tältä osin jännitteinen ja voi johtaa tulkintaan, jonka mukaan TYP-palvelut on tarkoitettu asiakkaille, joiden ei ole lainkaan mahdollista työllistyä avoimille työmarkkinoille. On esitetty myös, että työnhakuvelvoitteen tulisi koskea kaikkia työmarkkinatuen piirissä olevia.

Ääripään tulkinnat siitä, keitä työnhakuvelvollisuus koskee, voivat johtaa ääripään tulkintoihin myös siitä, keille työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on tarkoitettu. Sen korostaminen, ettei asiakas kykene työllistymään avoimille työmarkkinoille, voi johtaa näkemykseen siitä, että TYP-palvelu on tarkoitettu ainoastaan työkyvyttömille työnhakijoille tai jopa ainoastaan niille, jotka ovat pysyvästi työkyvyttömiä. TYP on kuitenkin työllistymistä edistävä palvelu, jonka tavoitteena on selvittää, mikä on asiakkaan olemassa oleva työkyky, miten sitä voidaan edelleen vahvistaa ja miten asiakkaan työllistymistä voidaan edistää. Vaikka monet TYP-asiakkaat ovat erityisesti asiakkuuden alkuvaiheessa työhön kuntoutumisen vaiheessa ja he eivät välittömästi kykene työllistymään avoimille työmarkkinoille, useimmiten kyse ei ole pysyvästä tilanteesta. Myös lainsäädännössä on tarpeen painottaa työllistymisen edistämistä palvelujen ensisijaisena tavoitteena.

Työmarkkinatuki on toimeentulotukeen nähden ensisijainen tulolähde. Osa TYP-asiakkaista joutuukin hakemaan työmarkkinatukea esimerkiksi tilanteissa, joissa sairauspäivärahapäivien maksimäärä on ylittynyt. Olisi kohtuutonta, jos heille asetettaisiin työnhakuvelvoite tilanteessa, jossa he eivät ole riittävän työkykyisiä avoimille työmarkkinoille työllistyäkseen. Perusteluja ei ole

myöskään heidän pysyvälle työmarkkinoiden ulkopuolelle sulkemiselle – TYPien kautta on vuosina 2016-2021 työllistynyt avoimille työmarkkinoille tuhansia työttömiä, joista useimmat ovat tätä ennen olleet työttöminä useamman vuoden. Työhön kuntoutumisen ja työllistymisen edistämisen näkökulmaa voisi tuoda lakiesityksessä selkeämmin esille lisäämällä lain julkisista työnvoima ja yrityspalveluista 3. luvun 9§:ään maininta, että työnhakijan työllistyminen avoimille työmarkkinoille ei ole tällä hetkellä mahdollista. Viittaus siihen, että asiakas ei ole tällä hetkellä työkykyinen, sisältyy lakiesityksen tarkempiin perusteluihin, muttei itse esitykseen. Viittauksen on tarpeen olla myös lakiesityksessä itsessään.

Työnhakuvelvoitteesta vapautettavien TYP-asiakkaiden kohdalla tavoitteena tulee olla työhön kuntoutumisensa tukeminen. Työnhaku velvoitteen sijaan asiakkaalla tulee olla velvollisuus osallistua monialaisen työllistymissuunnitelman laadintaan ja suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Tämän lisäksi asiakkaan tulee ilmoittaa suunnitelmansa toteutumisesta määräajassa ja sovitulla tavalla. Asiakasta tulee informoida selkeästi näistä velvoitteistaan.

Työnhakuvelvoite koskee ja sen tulee koskea myös osaa TYP-asiakkaista, silloin kun se on heidän työkykynsä huomioiden perusteltua. Vaatimus neljän työpaikan hakemisesta ei kuitenkaan ole monessa tapauksessa alueellinen työllisyystilanne ja asiakkaan työkyky huomioiden perusteltu. Tämän vuoksi on tärkeää, että työnhakuvelvoitetta voidaan räätälöidä alueellinen työllisyystilanne ja asiakkaan työkyky huomioiden.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kannatettavana uudistuksena näemme myös korvauksettomien määräaikojen kohtuullistamisen. Kuitenkin esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mistä johtuen työnhakija-asiakkaiden työttömyysturva-asioiden neuvontaan joudutaan asiakaspalvelussa varaamaan enemmän resurssia.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Kuntakokeilusta annetun lain sisältöihin tulisi uudistuksen yhteydessä myös rinnastaa kuntien järjestämien palvelut (mm. valmennus, lyhyt koulutus) työllistymistä edistäviksi palveluiksi. Uudistunut palveluprosessi lisää todennäköisesti myös palveluun ohjausten määrää ja siten palvelujen tarvetta. Kuntien järjestämien palvelujen osuus työnhakija-asiakkaiden aktivoinnissa tulee kasvamaan ja näiden palvelujen vaikuttavuus tulee myös saada näkyviin.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Työvoimapoliittisten palveluiden listaa tulisi laajentaa siten että myös kunnan tuottamat palvelut lasketaan niihin mukaan. Se antaa realistisemman kuvan siitä kuinka eri toimet tukevat työllisyyttä, motivoi kuntia hyödyntämään laajaa palveluvalikoimaa työllisyyden edistämiseksi ja myös poistaa asiakkaita työmarkkinatuen kuntaosuuden piiristä.

Muuta lausuttavaa?

-

Pelkonen Ella
Oulun kaupunki

Hämeen TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Hämeen TE-toimisto katsoo, että tavoite työnhakijoiden aktiivisemmasta kohtaamisesta on hyvä. On tärkeää, että kaikkien työnhakijaryhmien tilanne ja valmiudet kartoitetaan kunnolla heti työnhaun alussa, myös työssä olevat, lomautetut jne. Tällä hetkellä järjestelmä ohjaa osan asiakkaista pois aktiivisen palvelun piiristä asiakkaan ilmoittautumisen yhteydessä antamien tietojen perusteella. Muutos tulee tosin vaatimaan paljon lisää resursseja asiakaspalveluun.

Tarkasti määritellyt aikataulut kohtaamisille ovat kuitenkin hankalia. Kontaktoinnin ajankohdille ja tavoille tulisi jäädä enemmän harkintaa. Asiakkaiden ohjaustarpeet vaihtelevat ja yksilöllinen palvelu ei välttämättä toteudu ennalta määrätyllä rytmillä. Esimerkiksi, jos uudella asiakkaalla on terveydentila- tms. selvityksiä kesken, henkilökohtaiset tapaamiset hyödyttävät vasta tilanteen selvittyä.

Lakiesityksen tavoitetta ei pystytä saavuttamaan esitetyin resurssein. Tarkasti strukturoitu toimintamalli lukuisine poikkeuksineen lisää byrokratiaa ja työn haasteellisuutta. Resurssien niukkuus ja tiukka toimintamallin rakenne voivat helposti johtaa siihen, että keskustelujen kesto ja laatu kärsivät ja asiakkaan yksilöllistä ohjausta ei voida toteuttaa.

Esityksen laskelmat ovat epärealistisia eikä niissä ole huomioitu TE-virkailijoiden työnhakukeskusteluihin liittyviä muita työtehtäviä eikä esimerkiksi asiakastapahtumien peruuntumisia. Muun muassa nuorten palveluissa peruuntumisia on yllättävän paljon. Uusien

työnhakijoiden piikit ajoittuvat alkukesään ja vuodenvaihteeseen, jolloin tiiviin alkuvaiheen kontaktoinnit ruuhkauttavat palvelun, jos toimintamalli on kovin jäykkä. Ylimääräistä liikuteltavaa resurssia tai sijaisreserviä ruuhkien purkamiseen ei ole.

Olemme yrittäneet rakentaa mallia, jossa kaikilla asiantuntijoilla olisi työmarkkinakytköksiä osaamisen ylläpitämiseksi ja voisimme toteuttaa laadukasta työnantajalähtöistä työnvälitystä -> pohjoismainen malli ei tunnistaa yritysyhteistyön tärkeyttä? Esitetyllä mallilla ja resurssilla joudumme valjastamaan suurimman osan asiantuntijoista henkilöasiakkaiden palveluun yrityspalveluiden kärsiessä.

Työnhaun keskusteluiden tiivis tahti haastaa myös muita resursseja. TE-toimistoissa ei tällä hetkellä ole riittävästi tiloja henkilökohtaisiin tapaamisiin eikä toimivaa ajanvarausjärjestelmää. Esimerkiksi vaatimus järjestää ensimmäinen haastattelu kaikille 5 arkipäivän kohdalla on todella tiukka. Edes postitse lähetettävää kutsua haastatteluun ei pystyttäisi tässä ajassa hoitamaan.

Haluamme nostaa esille myös toimintamallin ympäristönäkökulman. Henkilökohtaiset haastattelut kasvotusten vaativat erittäin suuren määrän matkustamista niin asiakkailta kuin virkailijoiltakin ja kasvattavat näin hiilijalanjälkeämme.

Toivomme, että uusia teknologioita hyödynnettäisiin työnhaun tuessa ja toimenpiteiden kohdistamisessa. Pelkkä kasvokkainen palvelu ei aina ole tarkoituksenmukainen tai välttämätön. Uusia teknologioita hyödyntämällä työvoimahallinnon työntekijät voisivat käyttää suuremman osan työajastaan asiakkaiden palvelemiseen.

Esitystä pitäisi yksinkertaistaa ja lisätä TE-toimistoille vapautta toteuttaa tehokasta työnvälitystä. Tähän liittyen työnantajakontaktit ja työnvälitys- ja yrityspalvelut pitäisi tuoda esitykseen paljon näkyvämpään asemaan. Yrityspalvelut puuttuvat käytännössä kokonaan esityksestä.

Esityksen toteuttaminen vaatii myös ehdottomasti asiakastietojärjestelmien ja verkkopalveluiden uudistamisen, mikä voi sekä aikataulullisesti, että teknisesti olla vaikeaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Kustannuksia tulevat nostamaan esimerkiksi henkilöstömäärän sekä tilojen ja tulkkauspalvelujen käytön lisääntyminen sekä TE-asiantuntijoiden matkakustannukset, joita tulee heidän liikkuessaan eri palvelupisteisiin asiakastapaamisiin. Järjestelmiin tarvitaan suuria muutoksia ja uusia järjestelmiä

(esim. ajanvaraus) tulisi ottaa käyttöön. Työnvälitystä ja työllistymistä tukevia toimia painotetaan heti työnhaun alkuun ja tämä edellyttänee myös lisärahoitusta palveluihin.

Ainakin alkuvaiheessa muutos aiheuttaisi myös lisääntyvää tarvetta sekä paikalliseen että valtakunnalliseen asiakasviestintään ja neuvontapalveluihin, jotka tulisi myös resursoida.

Työnhakijoiden matkakustannukset lisääntyvät osalla hakijoista tihentyvien kasvokkain järjestettävien haastattelujen takia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Tiiviisti tapahtuvat työnhakukeskustelut edellyttävät huomattavaa lisäystä TE-asiantuntijoiden määrässä ja tilaresursseissa. HTV-seurantojen mukaan asiantuntija pystyy tosiasiallisesti käyttämään työajastaan hieman alle 40% työnhakukeskusteluihin. Hämeen TE-toimiston arvion mukaan työnhakukeskusteluita toteutettaisiin uudessa mallissa vuoteen 2019 verrattuna noin kolminkertainen määrä. 2019 tehtiin koko maassa 888 000 haastattelua liittyen työllistymissuunnitelmiin ja vain neljäsosa näistä arvion mukaan paikan päällä, joten henkilökohtaisten tapaamisten määrän kasvu olisi erittäin suuri.

Mikäli asiakkaiden aktivoitumista tapahtuu paljon työnhakukeskusteluiden tuloksena, on lisäresursseja varattava myös erilaisiin ostopalveluihin ja niiden taustatehtäviin. Vaikka palveluohjaus tehtäisiin itse keskustelutilanteessa, tarvitaan sen jälkeen paljon työtä työvoimakoulutuksen, omaehtoisen koulutuksen, valmennusten jne. järjestelyihin, lausunnonantoihin, käytännön asioiden hoitamiseen. Palveluiden aikainen ja niiden jälkeinen työ on huomioitava resursseissa ohjaustyön ohella.

TE-toimiston lisäksi resursseja tarvitaan ELY-keskuksiin, joissa palveluiden hankinnat ja valvonta pääsääntöisesti tehdään. Lisäksi TE-hallintoon olisi pikaisesti saatava toimiva ajanvarausjärjestelmä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Lähtökohta asiakkaiden tiiviimmästä kohtaamisesta sekä palveluiden ja työpaikkojen säännöllisestä tarjoamisesta on hyvä asia, mutta sillä ei tule olemaan kaikkien asiakkaiden kohdalla selkeää tai ainakaan nopeaa työllistymisvaikutusta. Sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeessa olevien asiakkaiden, kouluttamattomien tai kielitaidottomien asiakkaiden sekä kohtaannon ongelmista kärsivien asiakkaiden palvelupolut ovat pitkiä ja heidän kohdallaan positiivisten vaikutusten saavuttaminen on usein pitkä prosessi riippumatta tapaamisten tai työnhakujen määrästä.

Malli varmasti lisää työnantajien saamia yhteydenottoja työnhakijoilta ja lisää näin aktiivisuutta, mutta sisältää vaaran, että työnantajat vetäytyvät pois julkisista rekrytoinnin kanavista välttääkseen omia prosessejaan rasittavat yhteydenotot. Työnhakuvelvoite saa osan hakijoista tekemään hakemuksia, joiden tavoite on työttömyysturvan säilyttäminen, ei työpaikan saaminen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Asiakkaan prosessissa käytetään paljon ostopalveluna käytettäviä valmennuksia ja koulutuksia. Ostopalveluiden roolia ja asiantuntijan ohjaajan roolia tulisi tarkentaa. Voiko ostopalvelussa tehty työnhakuhaastattelu olla osa asiakkaan prosessia ja kuinka tiedonvaihto järjestetään sujuvasti tietosuoja ja tietoturva huomioiden? Palveluntuottajien ja TE-toimiston välille tarvittaisiin toimiva ohjausjärjestelmä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esitetty asiakasprosessi on erittäin monimutkainen sekä asiakkaalle että virkailijalle. Asiakkaan näkökulmasta jatkuva varmistaminen siitä, noudattaako hän varmasti hänelle henkilökohtaisesti asetettuja vaatimuksia ja näyttääkö oman aktiivisuutensa vaaditulla tavalla, tulevat olemaan monelle epäselvää tai vähintäänkin työlästä. Ratkaisevassa roolissa tässä on toimiva verkkopalvelu, mutta tämän hetken tietojen mukaan verkkopalveluita ei saada uusittua pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisiksi toukokuuhun 2022 mennessä.

Virkailijan näkökulmasta esitykseen liittyy monia reunaehtoja, poikkeuksia ja harkittavia kohtia, joka johtavat siihen, että virkailijan on käytettävä entistä enemmän aikaa lain soveltamiseen, asiakkaan tilanteen tutkimiseen sekä pyrittävä varmistamaan asiakkaan oikeudenmukainen ja yhdenvertainen kohtelu muihin nähden. Nykyisessä mallissa 15 TE-toimistoa ja 25 kuntakokeilua yhteensovittavat toimintatapojaan, tulevaisuudessa määrä voi olla jopa 300 eri toimijaa.

Katsomme, että lakiesityksessä on tällä hetkellä paljon tulkinnanvaraa ja yksittäiselle virkailijalle sysätään vastuu yksittäisen asiakkaan oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta ja päätökset on tehtävä resurssien niukkuudesta johtuen todella nopeasti.

Lakiesityksessä erinomainen ehdotus on se, että sähköistä työnhakijaksi ilmoittautumista muutetaan tässä yhteydessä yksinkertaisemmaksi ja työnhakijan kolmivaiheinen ilmoittautuminen poistuu. Se on aiheuttanut ylimääräistä työtä sekä hämmennystä niiden asiakkaiden kanssa, jotka eivät ole onnistuneet ilmoittautumisessa ja työnhaku on tästä syystä katkennut.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Prosessin ohjaamisessa tulisi olla virkailijalla harkinnan mahdollisuus. Tiukat aikarajat keskusteluille eivät tässä tapauksessa ole tarkoituksenmukaisia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Pitkissä ammatillisissa koulutuksissa työnhaun tukeminen koulutuksen loppuvaiheessa tulisi aloittaa jo aiemmin kuin kuukautta ennen koulutuksen päättymistä, mutta työttömyysturvan jatkumiseen sidottua työnhakuvelvollisuutta ei tulisi vaatia koulutuksen aikana, mikäli tavoitteena on että henkilö suorittaa koulutuksen loppuun. Osaamisen kehittämisen kannalta ei ole järkevää, että ensin asiakas ohjataan koulutukseen ja sitten velvoitetaan keskeyttämän se.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutuksen tulisi olla järjestelmästä automaattisesti lähtevä kirjallinen, selkeä tiedote ja ohjeistus asiakkaalle suunnitelmassa sovitun tehtävän laiminlyönnistä. Muistutuksen antamisen ei tulisi olla virkailijan tehtävä.

Vaikka muistutuksella sinänsä ei ole vaikutusta asiakkaan työttömyysturvaan ja prosessiin, sillä kuitenkin on välillinen vaikutus tuleviin tapahtumiin esim. laiminlyönnin toistuessa, joten peruste muistutuksen lähtemiseen pitää olla täysin selkeä ja oikeutettu. Muistutuksen antamiseen johtaneen tapahtuman moitittavuutta ei tutkita muistutuksen antamisen yhteydessä eikä ole realistista, että niitä jälkikäteen lähdetään selvittämään mahdollisten tulevien työttömyysturvaselvityksen yhteydessä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhaun määritteleminen selkeästi työnhakijan perustehtäväksi ja työttömyysturvan saamisen edellytykseksi on hyvin nostettu esiin lakiesityksessä. Työnhakuvelvollisuuden määritteleminen yksilöllisesti tulee olemaan TE-asiantuntijoille erittäin vaikea ja työläs tehtävä. Asiakkaiden yhdenvertaisuudesta on huolehdittava.

Laki mahdollistaa edelleenkin täysin työkyvyttömien henkilöiden rekisteröitymisen työnhakijaksi ja heille syntyy käytännössä oikeus työttömyysturvaan ilman työnhakuvelvollisuutta vaikka lain henki on se, että työttömyysetuus on vastikkeellista. Tämä asia pitäisi korjata ja asiakkaat siirtää oikeiden palveluiden ja oikeiden etuuksien piiriin.

Työtarjousten osalta malli on erittäin vaikeaselkoinen ja monimutkainen. Valmistelun täytyy toteutua niin, että sekä asiakkaat että virkailijat tietävät, milloin työtarjous on velvoittava, milloin ei ja tämän täytyy näkyä myös selkeästi työtarjousten tekstissä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Lakiehdotuksessa esitetään osa-aikatyössä oleville osatyökykyisillekin vaatimukseksi kokoaikatyön hakeminen. Käytännössä vaatimus olisi vain teoreettinen, jos työkykyä kokoaikatyöhön ei ole ja asettaa työnhakijat eri asemaan työnhakuvelvollisuuden näkökulmasta.

Työmarkkinoiden rakenne tarvitsee myös joustavia työsuhteiden muotoja. Tarvitaan osa-aikaisia ja esim. sijaisuuksia tekeviä työntekijöitä. Heillä työtuntien määrät vaihtelevat. Yritysten kannalta toiminta heikkenee, jos osa-aikaista työvoimaa ei ole saatavilla. TE-toimiston asiakasprosessissa raportointivelvoitteen asettaminen osa-aikatyössä oleville on erittäin työllistävä sekä selvitysten, että kyselyjen muodossa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esitys velvoittaa TE-toimiston tarjoamaan työpaikkoja myös koulutuksessa oleville. Tällaisessa tilanteessa hakuvelvoite kesken koulutuksen on ristiriidassa TE-toimiston alun perin tekemän päätöksen kanssa, jossa henkilö on ohjattu koulutukseen osaamisen lisäämiseksi. Hakuvelvoitteen tulisi tulla voimaan vasta koulutuksen loppuvaiheessa, niin, että osaamisen kasvattamiseen tähtäävä koulutus voidaan kuitenkin suorittaa loppuun. Pidemmällä tähtäimellä opintokokonaisuuksien loppuun suorittaminen lisää asiakkaan työllistymismahdollisuuksia ja osaamista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Laki mahdollistaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen. Tällainen mahdollisuus on tarpeen monissa väliaikaisissa tilanteissa, mutta vaatii selkeän ohjeistuksen virkailijoille asiakkaiden yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

On myös huolehdittava, ettei synny sellaista järjestelmää, jossa työttömyysetuus muodostuu pysyvästi vastikkeettomaksi. Esimerkiksi työnhakija, jolla ei ole jäljellä työkykyä, tulee ohjata muiden palvelujen ja etuuksien piiriin eikä hänen kuulu olla työnhakijana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Henkilöt, jolla ei ole jäljellä työkykyä, tulee ohjata muiden palvelujen piiriin eikä heidän tulisi olla työnhakijana.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Esityksen mukainen porrastettu seuraamusjärjestelmä on monimutkainen ja lisää varmasti yhteydenottoja TE-toimistoihin asiakkaiden varmistellessa tilannettaan. Seuraamusjärjestelmän ensimmäisen portaan, muistutuksen osalta ongelmallista on se, että työvoimapoliittisesti moitittavan teon syytä ei selvitetä. Mahdollisten kiistatilanteiden selvittäminen on vaikeaa ja mikäli asiaan palataan vasta asiakkaan toistaessa moitittavan menettelyn, jo menneiden tapahtumien selvittäminen jopa vuoden takaa on vaikeaa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Lain mukaan ilmeisesti nykyisiä työnhakuun ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi. Työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisen tulee edelleen olla velvoittavaa ja siksi niistä kieltäytymisestä tulee myös aiheutua työttömyysturvaan seuraamuksia.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

On hyvä, että esityksen voimaantuloa siirrettiin toukokuuhun 2022. Henkilöresurssien osalta on kuitenkin tärkeä, että palkattavat henkilöstöresurssit saadaan perehtymään tehtäviinsä jo hyvissä ajoin, viimeistään vuoden alusta alkaen.

Lain voimaantuloa määritellessä on huomioitava suunnitellut työhallinnon asiakastietojärjestelmän ja verkkopalveluiden muutokset. Nykyiseen asiakastietojärjestelmään ei ilmeisesti saada toteutettua pohjoismaisen mallin vaatimia muutoksia ja tämänhetkisen tiedon mukaan uuden järjestelmän valmistuminen ei ole mahdollinen toukokuuhun 2022.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Jotta lakiesityksen keskeiset tavoitteet saavutetaan, on kiinnitettävä erityistä huomiota resurssien lisäämiseen, tietojärjestelmien toimivuuteen, henkilöstön kouluttamiseen ja työnhakija-asiakkaiden selkeään tiedottamiseen muutoksista.

Ahomäki Maarit

Hämeen TE-toimisto

Pohjois-Savon ELY

Lausunto

13.08.2021 KEHA/3342/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Esitetyn muutoksen perusviesti on myönteinen ja selkeä. Se lisää ja kannustaa työnhakija-asiakasta aktiiviseen työnhakuun, mikä on myös asiakkaan velvollisuus työttömyysturvan saannin edellytyksenä. Muutoksen tarkoituksena on myös tehdä parannuksia asiakkaan saaman palvelun määrään ja laatuun. Esitetty toteuttamismalli on kuitenkin monimutkainen ja tulkinnanvarainen sekä virkailijan että asiakkaan näkökulmasta. Tulkinnanvaraisuudesta voi seurata, että lain sallimista poikkeuksista tulee valtavirtaa. Esityksessä korostuu asiakasprosessi, kun ennemminkin keskiössä tulisi olla asiakkaiden eteneminen työhön ja koulutukseen. Mallin toteutumisen vaatima seuranta tulee olemaan haastavaa. Selkeään viestintään tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Onnistuakseen esitetyn mallin toteuttaminen vaatii riittävät asiantuntijaresurssit suhteessa asiakasmääriin. Resurssien taso voisi olla sama kuin verrokkimaissa. Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden osalta viranomaisresurssit tulisi huomioida kokonaisuudessaan.

Palveluintegraatiota tarvitsevien asiakkaiden ohjautuminen työhön tai koulutukseen ei etene, jos tarvittavia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja ei ole resursoitu riittävästi. Harkittavaksi tulisi ottaa kannattaisiko tulevaisuudessa em. asiakasryhmän palvelujen toteuttaminen irrottaa erillispalveluksi, jota maakunnat järjestäisivät/tuottaisivat jatkossa.

Uudistuksella halutaan varmistaa, että työnhakija-asiakkaat saavat yksilöllistä ja laadukasta työvoimapalvelua. Riittävän määrällisen asiantuntijaresurssin lisäksi tulee kiinnittää huomiota henkilöstön osaamisen tasoon ja kehittämiseen. Osaamisen varmistamiseen tulee varautua jo ennen mallin toimeenpanon aloittamista. Asiantuntijoilta vaadittava osaamiskenttä tulee olemaan hyvin laaja.

Uudessa mallissa korostuvat eri prosessin vaiheisiin liittyvät tarkastamiset, seurannat ja määräaikojen laskemiset. Millaiseen asiantuntijantyön tekemisen rooliin tämä johtaa? Pelkona on, että työ keskittyy prosessin toteuttamiseen yksilöllisen ohjaustyön ja tuen kustannuksella. Tämän vuoksi teknisten ratkaisujen tulee tukea hyvin em. prosessin toteutumiseen liittyvien asioiden seurantaa.

Esityksessä ei ole huomioitu TE-toimistojen psykologien työpanosta, joka tulisi huomioida asiakkaan työnhakukeskusteluiden toteuttamisessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Mallilla on oletettavasti myönteiset vaikutukset työllisyyteen. Esityksessä tulisi kuitenkin huomioida alueelliset erot. Suomessa on erilaisia työmarkkina-alueita ja avointen työpaikkojen määrä voi vaihdella suurestikin. TE-toimistoissa ja ELY-keskuksissa tehdään paljon työtä sen eteen, jotta työnantajat saisivat osaavaa työvoimaa. Tukeeko esitetty malli tätä tavoitetta? Työvoimakoulutuksen tarkoituksena on kouluttaa työnantajille osaavaa työvoimaa työvoimapula aloille. Esityksen mukaan koulutuksessa oleva velvoitetaan hakemaan aktiivisesti työtä koko koulutuksessa olo ajan. Tämä voi johtaa opintojen keskeytymiseen ja siihen, että tavoiteltua osaamistasoa ei saavuteta. Lisäksi työnvälityksen rooli jää epäselväksi ja mikä asema työtarjouksilla tulee olemaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Onko esityksen yhteydessä arvioitu vaikutuksia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen käyttöön?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Asiakasprosessin ja siihen sisältyvien työnhakukeskustelujen tulisi yhdistyä luonnollisesti myös muiden toimijoiden tekemiin haastatteluihin ja suunnitelmiin. Tämä tulee kyseeseen mm. hankituissa ostopalveluissa tai sosiaalityön tai Kelan kuntoutuksen sisältyessä asiakkaan palveluprosessiin. Nykymallissa asiakkaan palveluprosessivastuu voi painottua eri toimijoiden välillä asiakkaan tilanteen mukaan. Tämä tulisi huomioida työnhakukeskustelujen toteutumisessa myös uudessa mallissa. Eri toimijoiden työpanokset tulisi käyttää järkevästi ja tehokkaasti asiakkaan tilanteen eteenpäin viemiseksi niin, että päällekkäistä työtä ei synny.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksessä työttömyysuhan alaisen henkilön määritelmä tarkennetaan, jolloin henkilö on työttömyysuhan alainen, jos hän on vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa. Tarkennuksesta seuraa se, että jonkin verran työvoimakoulutuksen potentiaalisista hakijoista rajautuu pois. Näemme tämän heikennyksenä nykytilanteeseen, koska työelämän muutos edellyttäisi pikemminkin joustavampaa mahdollisuutta kouluttautua uusiin tehtäviin ammateista, joissa työvoiman tarve on supistuva.

Asiakkaan työnhakukeskustelu tulee järjestää kuukautta ennen työn, koulutuksen, työkokeilun tai kuntoutuksen päättymistä. Kuntoutuksen osalta tulisi määritellä tarkemmin mitä kuntoutusta tässä tarkoitetaan. Julkiseen työvoima- ja yrityspalvelulakiin ei sisälly kuntoutuspalveluja, vaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja voidaan tarjota ammatillisena kuntoutuksena asiakkaille, joilla on lääkärin asianmukaisesti toteama vamma tai sairaus, joka vähentää mahdollisuuksia saada työtä. Muiden tahojen tarjoamia työkyvyn selvittämiseen ja tukemiseen liittyviä kuntoutuspalveluja ovat lääkinnällinen, sosiaalinen ja ammatillinen kuntoutus. On huomioitava, että kuntoutukseen osallistuvat asiakkaat ovat samanaikaisesti myös TE-toimiston asiakkaina. Tulisi selventää kuinka tieto kulkee eri viranomaisten välillä kuntoutuksen aikana, jotta TE-palvelut voidaan tarjota asiakkaalle oikea-aikaisina.

Työnhakukeskustelut tulee järjestää lähtökohtaisesti kaikille asiakkaille, jotka ovat yli kuukauden kestävässä työllistymistä edistävässä palvelussa. Yhden kuukauden aikajänne voi olla liian lyhyt tarkoituksenmukaisen toiminnan kannalta. Työnhakukeskustelun pitäisi kytkeytyä asiakkaan palvelutarpeeseen ja olla siten merkityksellinen asiakkaalle enemminkin kuin, että niitä tehdään systemaattisesti kaikille asiakkaille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutusten tekemiseen tulee rakentaa toimiva automatiikka. Muistutusten määrä tulee olemaan suuri eikä se voi olla ihmiseen sitoutuva toiminto. Muistutustoiminnon tulee toimia niin, että se edistää asiakkaan tilannetta ja minimoi mahdolliset negatiiviset seuraukset. Nykyaikaiset välineet tulee hyödyntää mahdollisimman hyvin, mutta täytyy myös huomioida, että kaikilla asiakkailla ei ole puhelinta tai sähköpostiosoitetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esityksen yhteydessä olisi hyvä pohtia niin sanotuilla nollatuntisopimuksella työskentelevien asiakkaiden tilannetta suhteessa työnhakuvelvollisuuteen.

Asiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta työmarkkinatilanteen määrittely yksittäisen virkailijan tekemänä on haasteellista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työvoimakoulutuksen tehtävänä on turvata osaavan työvoiman saatavuus yrityksille ja muille työnantajille. On tarkoituksenmukaista, että hankitut ja aloitetut koulutukset saadaan suoritettua loppuun. Katsomme, että toimivien työmarkkinoiden kannalta on vaikuttavampaa, jos työnhakuvelvollisuus painottuisi koulutuksen loppuun, jolloin myös henkilön osaaminen olisi jo paremmalla tasolla. On myös aloja, kuten lähihoitajakoulutus, joilla opiskelevat eivät ole valmiita siirtymään työhön opintojen alkuvaiheessa. Opintojen loppuvaiheeseen painottuva työnhakuvelvollisuus ja työpaikan saaminen tukee myös parhaimmillaan koulutuksen tavoitteiden saavuttamista ja luonnollisesti parantaa työllistymistuloksia.

Harkittavaksi kannattaa ottaa, minkä tyyppisen koulutuksen kohdalla työnhakuvelvollisuus koskisi koko koulutuksessa olo aikaa kuten täydennyskoulutuksen.

Osalla asiakkaista osaamisen kehittäminen on ensisijaista, jotta heidän työhön etenemisensä on yleensä mahdollista. Tämän vuoksi jatkuva työnhakuvelvoite ei voi olla etusijalla kaikissa asiakastilanteissa.

Esityksessä todetaan, että työttömyysetuutta maksetaan lähtökohtaisesti vain sellaisten opintojen ajalta, joiden on tarkoitus tukea nopeaa työllistymistä. Miten perusteltua on sitoa työttömyysetuuden maksaminen vain nopeaan työllistymiseen? Mitä vaikutuksia tällä voi olla työnhakijan motivaatiolle kehittää omaa osaamistaan ja siten parantaa työllistymistään, jos mahdollisuus työvoimaetuudella kouluttautumiselle pitempikestoisimmista koulutuksista poistetaan?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työhakuvelvollisuuden asettaminen pohjautuen luotettavana pidettävään lääketieteelliseen arvioon on vallitsevan tilanteen vuoksi ongelmallista. Asiakkailla on hyvin vähän lääkärintodistuksia työkyvystään. Lakisääteiset työttömien terveystarkastukset toteutuvat vaihtelevasti eri kunnissa ja terveystarkastuksiin voi olla kohtuuttoman pitkät jonotusajat. Lisäksi millainen merkitys työnhakuvelvollisuuden asettamisella tai asettamatta jättämisellä esitetyllä tavalla on työhallinnon työllisyysmäärärahoilla hankkimien työkyvyn arviointien määrään ja sisältöön?

Tulisiko tämän uudistuksen yhteydessä tarkastella myös kriteerejä, joiden perusteella henkilö ohjautuu monialaisen yhteispalvelun asiakkaaksi?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Esityksessä painotetaan yksilöpalveluja ryhmäpalveluiden sijaan. Tässä yhteydessä olisi hyvä pohtia, voisiko yksilöpalveluna toteutettava työhönvalmennus lukeutua aktiivitoimenpiteeksi, jonka aikana asiakas olisi oikeutettu kulukorvaukseen?

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Lakia kotoutumisen edistämisestä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kotoutumissuunnitelman tulee sisältää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 3 luvun 9 §:stä johdu muuta (laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta 14 §). Lisäksi ehdotetaan, että maahanmuuttajan on säilytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä (laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta 17 §). Miten näissä ehdotuksissa huomioidaan maahanmuuttajien yksilölliset osaamiserot ennen kaikkea suomen tai ruotsin kielen taidossa ja varmistetaan, että asiakasta ei rankaista siitä, ettei suomen tai ruotsin kielen taito riitä viranomaisasiointiin tai työnhakuun? Kotoutuja-asiakkaalle kotoutumiskoulutukseen osallistuminen ja koulutuksessa saavutettu riittävä suomen tai ruotsin kielen taito palvelevat maahanmuuttaja-asiakasta työllistymi-sen lisäksi laajemmin myös suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisessa. Aktiivinen osallistuminen suomalaiseen yhteiskuntaan edellyttää riittävää

suomen tai ruotsin kielen taitoa. Maahanmuuttajataustaisen kotoutuja-asiakkaan tulisikin halutessaan voida käydä kotoutumiskoulutus loppuun, eikä velvoittaa asiakasta siirtymään kesken koulutuksen työelämään ilman mahdollisuuksia jatkaa suomen tai ruotsin kielen opiskelua työpaikalla tai sen ulkopuolella.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Blomberg Jan
Pohjois-Savon ELY

Koljonen Minna
Pohjois-Savon ELY - Lausunto on Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja Pohjois-Savon TE-toimiston yhteinen.

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Luonnos hallituksen esitykseksi työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi laiksi on Palvelualojen ammattiliitto PAMin mielestä lähtökohdiltaan tervetullut. Nykyisellään työttömyysturvan karenssit työnhaun laiminlyönneistä ovat aiheuttaneet työttömille työnhakijoille ajoittain kohtuuttomia taloudellisia vaikeuksia. Nyt esityksestä käy ilmi, että työstä eroamisesta ja kieltäytymisestä sekä työhakuvelvoitteen laiminlyönneistä seuraamukset lievenevät. Työnhakijoiden yksilölliset palvelutarpeet eivät tule nykyisellään riittävästi huomioitua, kun niitä ei perusteellisesti kartoiteta heti työttömyyden alkuvaiheessa. Luonnoksessa määritellään mitä palvelutarpeen arvioimisella tarkoitetaan. Tämän voi odottaa parantavan TE-toimiston palvelun sisältöä ja laatua heti työnhaun alkuvaiheessa. Monista myönteisistä muutoksista huolimatta PAM pitää huolestuttavana esitetyn sääntelyn monimutkaisuutta. Työnhakijoiden ymmärrystä tulevat koettelemaan mm.velvoitteiden muutokset työttömyyden keston mukaan ja työhakuvelvoitteen määrällinen sisältö. Myöskin työttömyyden alkuvaiheen (3 kk) haastatteluiden määrät vaikuttavat etukäteen ylimitoiteltuilta kaikille työnhakijoille suunnattuina. Lisäksi PAM näkee, että soviteltua päivärahaa saaville osa-aikaisesti työskenteleville työnhakijoille suunnittelut työnhakuvelvoitteet lisäävät tarpeettomasti byrokratiaa ja hankaloittavat työssäkäyntiä. PAMin mielestä esityksessä on hyvin puutteellisesti arvioitu osa-aikaisten työnhakuvelvoitteiden vaikutuksia talouteen, yrityksiin ja yhteiskuntaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

PAMin mielestä esityksestä pitäisi käydä ilmi säästöt, joita osa-aikaisten velvoitteiden lisäämisellä tavoitellaan työttömyysturvan etuusmenoissa. Kuitenkin koko esityksen arvioidaan lisäävään työttömyysturvamenoja kaikkiaan 33,4 miljoonalla eurolla vuodessa ja tässä lienee mukana arvio sovitellusta päivärahasta saatavista säästöistä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Luonnoksessa esitetyt muutokset ovat mittavia ja niiden laadukas toimeenpano vaatii resursseja. Asiantuntijakohtaiset asiakasmäärät pitää merkittävästi saada nykyistä alhaisemmiksi, että työnhakijan yksilöllisiä tilanteita tukeva palvelu olisi jatkossa mahdollista. Mikäli resurssit eivät pysty vastaamaan lainsäädäntöuudistuksen tuomiin muutoksiin on riskinä, että jatkossakin asiakastapaamiset ovat mekaanista velvoitteiden täyttämistä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Erityisesti osa-aikaisesti työskentelevien soviteltua päivärahaa saavien uusien työnhakuvelvoitteiden vaikutukset jäävät esityksessä arvioimatta. Hallitusohjelman työllisyystavoitteen suhteen soviteltua päivärahaa saavien velvoitteiden lisääminen ei olisi tarpeen. He ovat jo työllisiä.

Työllisyyden parantamista koskevassa keskustelussa on pitkään nähty, että osa-aikatyön lisääminen ja epätyypillisessä työssä työskentelyn tuet (suojaosat, soviteltu työttömyysturva) ovat tapa parantaa työllisyysastetta. Hallitus ei esityksessään arvioi miten lisääntyvät velvoitteet ja byrokratia vaikuttavat työnhakijoiden halukkuuteen työllistyä osa-aikaisiin työsuhteisiin.

PAM pitää tärkeänä, että riittämättömiin tuloihin johtavaa osa-aikatyötä tekevien työssäkäyntiä tuetaan etuusjärjestelmän kautta. PAM näkee, että vastentahtoisen osa-aikatyön vähentämiseksi osa-aikaisen työntekijän oikeutta lisätyöhön pitäisi lainsäädännössä vahventaa, jotta mahdollisuus työllistyä kokoaikaisesti olemassa olevan työnantajan palveluksessa paranisi.

PAM pitää myös riskinä, että osa-aikaisten (ml. nollatuntisopimuksella työskentelevät) työhaussa lisääntyvä byrokratia (työnhakuvelvoite ja haastattelut) saattavat aiheuttaa sen, ettei soviteltua työttömyysetuutta enää haeta ja pyritään siirtymään työelämän ulkopuolelle.

Jos hallitus tavoittelee osa-aikaisten työhakuvelvoitteiden lisäämisellä kokoaikatyön määrän kasvattamista, olisi esitykseen ollut tarpeen saada arvio määrällisestä muutoksesta. Kun hallituksen esityksestä arviot osa-aikaisten velvoitteiden vaikutuksista puuttuvat, voi esitystä pitää

vaikutusarvioiltaan puutteellisena tai ainakin työllisyysvaikutuksia liian suppeasti avattuna osa-aikatyön osalta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Osa-aikatyötä tekevistä ja soviteltua päivärahaa saavista enemmistö on naisia, joten työnhakuvelvoitteiden lisääminen osa-aikaisilla kohdistuu siis enemmän heihin. Mitkä ovat esityksen vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon? Jos oletuksena on lisääntyvä kokoaikatyö, vaikutukset olisivat positiivisia. Vaikutukset olisivat puolestaan negatiivisia, jos muutokset lisäisivät naisten siirtymistä työelämän ulkopuolelle tai esimerkiksi sen kautta, että työllistymisen silppuuntuminen entisestään hankaloittaisi työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. PAM näkee, ettei luonnos käsittele työllisyysvaikutuksia sukupuolten työllisyyteen riittävän perusteellisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

PAM näkee, että luonnoksessa esitetty alkuhaastattelu henkilökohtaisena tapaamisena työnhaun käynnistymisestä 5 arkipäivän sisällä, on erittäin tervetullut lähtökohta työhaun käynnistymiselle. Alkuhaastattelun yhteydessä tehtävä palvelutarpeen selvittäminen on tärkeää palveluiden kohdentamisen onnistumiseksi. Kolmen kuukauden välein toteuttavat työnhakukeskustelut sekä 6 kuukauden jälkeen toteuttavat täydentävät haastattelut on rytmitetty työttömyyden mahdollisen pitkittymisen suhteen oikealla tavalla. Kaikille työttömille työnhakijoille suunnattujen haastatteluiden kokonaismäärä (7) on tarpeettoman suuri työnhaun ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Alkuhaastattelun yhteydessä olisi mahdollista tehdä arvio täydentävien haastatteluiden tarpeellisuudesta. PAM epäilee, että kategoriset haastattelut saattavat näyttäytyä viranomaiskontrollina. Ne myös sitovat merkittävästi TE-toimistojen resursseja. Työnhaun edistämiseksi ja hyvän asiakaspalvelukokemuksen luomiseksi täydentävien haastatteluiden tarvetta tulisi työttömyyden alkuvaiheessa arvioida yhdessä työnhakijan kanssa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

PAM pitää riittävänä osa-aikaisille kolmen kuukauden välein suunniteltuja haastatteluita työnhakusuunnitelmien päivittämiseksi. Kuitenkin on huomioitava, että todennäköisesti osa-aikaisten keskuudessa haastatteluiden mielekkyys koetaan heikoksi. PAMin jäsenenä olevista kokoaikatyön puuttuessa osa-aikaisena työskentelevistä vain 14 prosenttia koki (vuonna 2020) tarvitsevansa TE-toimiston tukea kokoaikatyön löytämiseen. Osa-aikatyötä tekevät hyötyisivät

enemmän heidän omista tarpeistaan lähtevästä työnhaun tukemisesta, kuin kategorisista velvoitteista.

Luonnoksessa vaihtelevaa työaikaa (ns. nollatuntisopimus) tekevä henkilö rinnastetaan työttömään, jos työsopimuksessa sovittu työajan vähimmäismäärä eli työntekijälle taattu työaika olisi alle neljä tuntia viikossa. Toteutuneilla työtunneilla ei olisi merkitystä. PAM näkee, että tästä saattaa aiheutua työssäkäyvällä työnhakijalle hankalia käytännön tilanteita semminkin, kun toteutuneet työtunnit voivat poiketa merkittävästikin sovitusta vähimmäismäärästä. PAM haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että osa-aikatyötä tekevät työnhakijat ovat tässä toimialasta ja sillä noudatettavasta työehtosopimuksesta riippuen erilaisessa asemassa. Työehtosopimuksissa säädetään eri sisältöisesti vähimmäistyöajasta sekä toteutuneen työajan ja työsopimustuntien vastaavuuden tarkastelusta. Totta on, että työsopimuksen työaikaa koskevan ehdon muuttamisesta vastaamaan työnantajan todellista työvoiman tarvetta säädetään työsopimuslaissa. Tämä ei valitettavasti käytännössä toteudu ja seuraukset eivät voi koitua työnhakijalle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakukeskustelun järjestämistä kuukautta ennen työnhakijan koulutuksen (yli kuukauden mittainen työvoimakoulutus tai omaehtoinen koulutus työttömyysetuudella) päättymistä voi pitää tarpeellisena ennakointina.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työhakuvelvoitteen laiminlyönnistä annettava muistus antaisi työnhakijalle mahdollisuuden muuttaa toimintaansa. PAM pitää luonnoksen ehdotusta hyvänä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Luonnoksessa esitetään, että jatkossa työttömien velvollisuutena olisi alkuhaastattelussa ja työnhakukeskusteluissa täydennettävän työnhakusuunnitelman mukaisesti haettava kuukaudessa neljää työmahdollisuutta. PAM pitää myönteisenä sitä, että työnhakuvelvoitteen voisi esityksen mukaan täyttää useammalla eri tavalla. Se, että hakija voi vaikuttaa aikaisempaa enemmän hakemiensa työpaikkojen sisältöön edistää ajatusta, että työnhakijat työllistyisivät tehtäviin, joissa heidän motivaationsa ja tuottavuutensa olisivat parhaimmillaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksen mukaan osa-aikatyötä tekevien työnhakijoiden tulisi hakea yhtä työpaikkaa kolmessa kuukaudessa. Nollatuntisopimuksella työskentelevät vertauisivat tässä muihin osa-aikaisiin. PAM ei pidä tarpeellisena soviteltua päivärahaa saavien osa-aikaisten työhakuvelvoitteiden lisäämistä.

Luonnoksessa esitetään, että yksi tapa täyttää työnhakuvelvoite olisi hakea lisätyötä omalta työnantajaltaan. Työsopimuslain mukaan työnantajalla on velvollisuus tarjota osa-aikaisille työntekijöilleen lisätyötä työnantajan tarvitessa lisää työntekijöitä. Aloitteellisuus lisätyön tarjoamisessa on työnantajalla, eikä osa-aikatyöntekijältä näin ollen edellytetä esimerkiksi ilmoitusta halukkuudesta ottaa vastaan lisätyötä. PAM katsookin, että työnhauksi tulisi riittää se, ettei osa-aikatyöntekijä ole pysyvästi kieltäytynyt vastaanottamasta tällaista lisätyötä.

Työaikalain mukaan osa-aikainen työntekijä voi antaa työsopimuksessaan kertakaikkisen suostumuksen lisätyöhön. Tämä suostumus sitoo työntekijää ottamaan vastaan työsopimuksessa sovitun säännöllisen työajan ylittävää työtä, ja kieltäytyminen siitä on mahdollista ainoastaan työvuorolistan mukaisia vapaapäiviä koskien ja tällöinkin vain perustellusta henkilökohtaisesta syystä. Tällainen lisätyö on tyypillisesti ennakoimatonta ja lyhytkestoista ja siitä ilmoitetaan työntekijälle lyhyellä varoitusajalla, minkä myötä työntekijän on käytännössä mahdotonta ottaa vastaan lisää työtä toiselta työnantajalta. PAM katsookin, että työsopimuksella annettu kertakaikkinen lisätyösuostumus tulee rinnastaa työnhauksi. Vaihtoehtoisesti mahdollisuus antaa kertakaikkinen lisätyösuostumus tulisi poistaa työaikalaista, jotta työntekijän mahdollisuus ottaa vastaan muuta työtä paranisi ja työnantajalla olisi vahvemmat kannusteet sopia työaika vastaamaan mahdollisimman tarkkaan todellista työn teettämistarvetta.

PAM katsoo lisäksi, että työnhauksi tulee riittää se, että osa-aikainen työntekijä on vastaanottanut joko työsopimuslain tarkoittamaa pysyvää lisätyötä tai työaikalain mukaista tilapäisempää lisätyötä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudet kunnan tai TE-toimiston osoittamiin työpaikkoihin ovat yksi esimerkki luonnoksessa esitettyjen velvoitteiden monimutkaisuudesta työnhakijalle. Tosin hyvänä on pidettävä ajatusta, että työtarjoukset tulee liittyä koulutusalaan ja tukea suoritettavaa koulutusta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Luonnoksesta käy ilmi, ettei työhakuvelvoitetta olisi, jos henkilön kokonaistilanne estää työnhaun ja työllistymisen. Tämä antaa mahdollisuuden ohjata asiakas niiden palveluiden piiriin ja etuudelle, jotka palvelevat paremmin hänen tilannettaan. Samanaikaisesti henkilön tulisi noudattaa työllistymissuunnitelmassa sovittua polkua tilanteensa parantamiseksi. PAM pitää hyvänä ihmisten ohjaamista oikeiden palveluiden piiriin ilman työnhakuvelvoitetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Luonnoksessa esitettyä seuraamusta voisi pitää nykyistä kohtuullisempana.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Luonnoksessa esitettyä seuraamusta voisi pitää nykyistä kohtuullisempana.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

PAMin mielestä portaittaiset seuraamukset ovat parannus nykytilanteeseen. On oleellista, että jatkossa työnhakijalle annetaan mahdollisuus korjata menettelyään työhaussaan ja palveluihin osallistumisessa. Ongelmallisena PAM pitää sitä, ettei luonnoksessa ole arvioituna, miten seuraamusjärjestelmän muutos vaikuttaa työttömyysturvan toimeenpanijoiden työmäärään. Kuten esitys toteaa, niin mahdollisesti työttömyysturvaseuraamusten määrä tulee kasvamaan.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Luonnoksessa esitetään, että hakijalla olisi oikeus kieltäytyä työstä jossa palkkaus perustuu täysin provisioon tai osittain kiinteään palkkaan, jossa kiinteän palkan osuus ei olisi kokoaikatyössä vähintään 1 252 euroa kuukaudessa. PAM pitää tätä myönteisenä muutoksena, vaikka sen vaikutukset ovatkin vähäisiä, jos jatkossa ensisijaisesti työnhakija itse valitsee hakemansa työpaikat.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Lehtimäki Nora
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Kaakkois-Suomen TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee esitetyssä lakimuutoskokonaisuudessa monia positiivisia elementtejä liittyen henkilöasiakkaiden yksilölliseen intensiiviseen palveluun jo työnhaun alkuvaiheesta alkaen. Samaan aikaan kuitenkin erityisesti esitetyt muutokset lakiin julkisista työvoima- ja yrityspalveluista on määritetty tavalla, joka tekee asiakkaan yksilöllisen, tavoitteellisen kohtaamisen hyvin haastavaksi, koska asiakkaan palveluprosessia ei määritä hänen tarpeensa, vaan painopiste on erilaisissa lakiin kirjatuissa aikamääreissä.

TE-toimistoille on esitetty merkittävää henkilöstöresurssilisäystä. Huomioiden sen, miten massiivisesti lakiluonnokseen kirjatut työnhakijoiden haastattelukerrat kasvavat, jäänee yksittäiseen kohtaamiseen käytettävä aika hyvin vähäiseksi, minkä voi arvioida vaikuttavan myös sen merkittävyyteen ja vaikuttavuuteen.

Huomioiden myös sen, miten haastavaa esitettyjen muutosten kokonaisuuden hallinta ja ymmärrys erilaisista asiakkaan työllisyystilanteesta riippuvista kriteeristöistä sekä aikataulujen että seuraamusten suhteen on TE-asiantuntijan näkökulmasta, Kaakkois-Suomen TE-toimisto esittää huolensa siitä, miten turvataan asiakkaan riittävä ymmärrys hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Työllisyyden kuntakokeiluista johtuen TE-toimiston tehtäviä hoitaa tällä hetkellä todella laaja-alainen joukko erilaisia toimijoita. Miten turvataan asiakkaiden yhdenvertainen ja tasapuolinen palvelu, kun

samaan aikaan toteutetaan sekä kokeiluja, että ns. pohjoismaisen mallin käyttöönottoa ja alustavasti vuodelle 2024 kaavailtua laajaa TE-palvelu-uudistusta?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

TE-toimistoille on esitetty merkittävää resurssilisäystä ns. pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttamiseen. Kaakkois-Suomen TE-toimisto ottaa ilolla vastaan lisäresurssin tukemaan asiakkaittemme yksilöllisempää kohtaamista ja vaikuttavampaa asiakaspalvelua. Merkittävyydestä huolimatta alustava arviomme kuitenkin on, että esitetty resurssilisäys yhdistettynä laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista määritettyyn asiakkaiden palveluprosessiin tekee vaikuttavan, kohtaavan asiakaspalvelun erittäin haastavaksi. Jos henkilöstöresurssimme kasvaa esitetyllä määrällä, se tarkoittaa osaltamme sitä, että yhden asiantuntijan vastuulla on noin 180 asiakasta. Tämä asiakasmäärä yhdistettynä etenkin runsaaseen laissa määritettyjen asiakaskohtaamisten kasvuun tarkoittaa sitä, että tosiasiassa yksittäisiin asiakkaiden kohtaamisiin jää todella vähän aikaa.

Esityksessä ei olla lisäämässä ELY-keskusten, jotka tekevät TE-palvelujen hankintaa sekä tiivistä yhteistyötä työvoimakoulutusten järjestämisvastuun saaneiden oppilaitosten kanssa, henkilöstöresursseja, mikä herättää kysymyksen siitä, pystyvätkö ELY-keskukset huolehtimaan siitä, että TE-toimistoilla on tarjota asiakaskunnalleen riittävän määrän työllisyyttä edistäviä palveluja. Toisaalta myös avoimena on, tullaanko ns. työllisyysmäärärahoja kasvattamaan siten, että palveluja voidaan hankkia nykyistä enemmän vai onko lähtöoletus se, että TE-asiantuntijan tekemät haastattelut aktivoivat asiakasta tavalla, jossa hän ei tarvitse TE-palveluita. Kaakkois-Suomen TE-toimiston näkemys on, että TE-asiantuntijan tekemät haastattelut eivät korvaa työnhakuvalmennusta, työhönvalmennusta, uravalmennusta tai muitakaan työllistymistä edistäviä palveluja, vaan ko. palveluita tulisi olla tarjolla siten, että tarvittaessa asiakas voidaan viivytyksettä ohjata osallistumaan tarpeensa mukaisiin palveluihin.

TE-toimisto tekee tiivistä yhteistyötä kunnan ja kunnallisia sotepalveluja tarjoavien toimijoiden kanssa sekä nuorten, maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden että aktivointiehdon täyttävien ja tuetun työllistymisen ja monialaisen yhteispalvelutarpeen asiakkaiden osalta. Lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta on esitetty muutoksia, jotka lisäisivät myös ko. tarpeiden asiakkaiden haastattelujen määrää. Vastuu haastatteluista on esitetty TE-toimistolle ja kunta (kunnalliset sotepalvelutoimijat, esim. Kaakkois-Suomessa Eksote ja Kymsote) osallistuvat niiden toteuttamiseen asiakkaan tarpeen mukaan. Kun asiakkaalla on aktivoinnin tai monialaisen palvelun tarve, silloin on tarve myös sille, että

haastattelussa on mukana myös kunnallinen toimija. Kunnille tai kunnallisille sote-palvelutoimijoille ei kuitenkaan ole tämän esityksen pohjalta lisäämässä henkilöstöresursseja, mikä herättää kysymyksen ja huolen siitä, pystyvätkö TE-toimistot tosiasiassa toimimaan esitettyjen lakimuutosten mukaisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomioita siihen, että vaikuttavassa työvälityksessä keskeisessä roolissa ovat työmahdollisuuksia tarjoavat työnantajat. Uudistuksessa ei juurikaan ole esitetty parannuksia työnantajien palveluun tai esimerkiksi rekrytointikokeilun kaltaisia toimia työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamisen tukemiseksi. Sen sijaan tässä uudistuksessa on lähdetty pitkälti siitä, että työnantajat saavat tarvitsemansa työvoiman, kun työnhakijoiden työnhakuaktivisuutta lisätään. Kokemuksemme mukaan suuri osa työnhakijoista hakee jo nykyisellään aktiivisesti itselleen soveltuvia työmahdollisuuksia, mikä näkyy mm. siinä, että merkittävä osan työnhauista kestää alle kolme kuukautta. Toisaalta pitkittyvään työnhakuun liittyy usein myös monia muita työllistymisen esteitä kuin työnhakijan työnhaun passiivisuus.

Avoimien työpaikkojen ja toisaalta myös eri alojen työnantajien määrät vaihtelevat merkittävästi alueittain. Lainvalmistelussa ei ole tuotu esiin tilastollista arviointia siitä, kuinka yhdenvertaiset mahdollisuudet eri alueilla asuvilla työnhakijoilla tosiasiassa on täyttää työnhakuvelvollisuuden vaatimukset.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijoiden palveluprosessin tiivistämistä voidaan yleisesti ottaen pitää hyvänä. Kaakkois-Suomen TE-toimiston työnhakija-asiakkaiden palveluun pohjautuvan laaja-alaisen kokemuksen kautta arvioiden näyttää kuitenkin siltä, että työnhakijan palveluprosessia on lähdetty määrittämään tarkkuudella, joka estää yksilöllisen asiakkaan tarpeita vastaavan palvelun ja vie hyvitä tavoitteita huolimatta helposti huomion asiakkaan aidosta kohtaamisesta tehokkaaseen prosessin toteuttamiseen, jos laissa edellytetään, että haastattelut toteutetaan tarkasti määritetyllä aikajänteellä. Asiantuntijatyön näkökulmasta haasteeksi muodostunee prosessin erivaiheissa olevien asiakkaiden palvelu lain edellyttämällä tavalla siten, että työ on edelleen hallittavissa. Palveluprosessia hahmotettaessa on otettava huomioon myös se, että asiakkailta tulee

yhteydenottoja myös lain määrittämien kontaktien ja aikarajojen ulkopuolella ja myös näihin yhteydenottoihin on pystyttävä reagoimaan, jotta asiakkaan asia etenee viivytyksettä.

Vaikka uusia asiakkaita rekisteröityy työnhakijoiksi ympärivuoden, kausivaihtelut tai muut nopeat työmarkkinoilla tapahtuvat muutokset vaikeuttavat esitettyjen muutosten mukaista tarkoissa aikamääreissä tapahtuvaa toimintaa. TE-asiantuntijuus edellyttää jo nykyisellään laaja-alaista osaamista, mikä tekee sen, että akuuttia asiantuntijaresurssitarvetta on vaikea paikata nopein lisärekrytoinnin.

Työnhakuhaastatteluissa on painotettu asiakkaan kasvokkaista kohtaamista TE-toimiston toimipaikassa. Esitys ei huomioi juuri millään tavalla sitä, että yksilöllinen kohtaaminen on mahdollista toteuttaa myös puhelimitse tai kuvallista etäyhteyttä hyödyntäen, mistä on saatu kasvavassa määrin kokemusta palveltaessa asiakkaita turvallisesti alueelliset koronatilanteet ja ohjeistukset huomioiden. Haastattelujen esitettyä joustavampi toteuttamistapa huomioisi paremmin myös mahdolliset toimitiloihin liittyvät rajoitukset, niiden asiakaspalvelutiloja ei ole nykyisessä toimitilakonseptissa mitoitettu nyt esitetylle kasvokkaisten tapahtuvien haastattelujen määrälle.

Esityksen perusteella palveluprosessi työnhakuvelvoitteineen koskisi myös työnhakijaksi rekisteröityneitä kielteisestä eläkepäätöksestä valittaneita sairauspäivärahan enimmäisajan saaneita tai sairauden tai muu syyn vuoksi tilapäisesti työvoimanulkopuolella olevia, jotka ovat kuitenkin rekisteröityneitä työnhakijoiksi ja katsotaan laissa määritellyn pohjalta työttömäksi. Olisi hyvä, mikäli laissa olisi selkeästi määritelty työttömien erityisryhmät, joiden kohdalla voitaisi poiketa palveluprosessissa määritellyistä aikamääreistä ja haastattelusta sekä työnhakuvelvoitteesta.

TE-toimisto näkee, että palveluprosessin toteuttaminen alkuhaastatteluineen, täydentävine haastatteluineen ja työhakuhaastatteluineen tulee olemaan arjessa hyvin haastavaa huomioiden asiakkaiden erilaiset tilanteet. Esimerkiksi alkuhaastattelun järjestäminen viiden päivän kuluessa työnhakijaksi rekisteröitymisestä voi olla käytännössä vaikeaa toteuttaa mm. ennen työttömyyden alkua työssä, armeijassa, koulussa jne. olevien osalta, jotka ovat kiinni sellaisessa toiminnassa, joka ei välttämättä jousta TE-toimiston haastatteluajan vuoksi. Viiden päivän kuluessa toteutuminen edellyttäisi myös, että työnhakija pystyisi varaamaan alkuhaastatteluajan työnhakijaksi rekisteröitymisen yhteydessä. Tällä hetkellä TE-toimistoilla ei ole käytössä järjestelmää, joka mahdollistaisi tapaamisajan varaamisen sähköisesti.

Lakiehdotuksessa alkuhaastattelu kuvataan todella laajana kokonaisuutena, jonka aikana tulee kartoittaa asiakkaan osaaminen ja palvelutarve, laatia työllistymissuunnitelma, määrittää työnhakuvelvoite sekä kertoa asiakkaalle asioinnista TE-toimiston kanssa. Resurssilisäyksistä huolimatta aika yksittäiseen asiakastapaamiseen jäänee varsin niukaksi ja alkuhaastattelun osalta herää huoli siitä, kyetäänkö asiakkaan tilanne selvittämään kokonaisvaltaisesti ja pystytäänkö asiakkaalle samalla ajalla selvittämään prosessin kannalta keskeiset asiat ja velvollisuudet.

Täydentävien haastattelujen osalta tulisi jo heti työnhaun alkuvaiheessa olla mahdollista korvata niitä asiakkaan osallistumisella hänen tarvettaan vastaavaan palveluun. Lakiesitysluonnoksen perusteluteksteissä tämä mahdollisuus nousee esiin lähinnä maahanmuuttajien alkukartoituksen osalta, mutta ei huomioi sitä, että työnhakijalla voi olla heti työnhaun alkuvaiheesta alkaen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve, johon myös liittyy alkukartoitus. Toisaalta työnhakijan tarve voi jo heti työnhaun alkuvaiheessa liittyä johonkin työllistymistä edistävään palveluun (mm. työnhaku-, työhön- tai uravalmennus), asiantuntija-arviointiin, ammattitaidon ja osaamisen kartoitukseen, ammatinvalinta- ja urasuunnittelun psykologin tekemään ohjaukseen, terveydentilan tai työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn. Jos hänen kanssaan on jo sovittu työnhakusuunnitelmassa tarvetta vastaavaan palveluun osallistumisessa ja hän on joko odottaa palvelun alkua tai palvelu on edelleen kesken ja sen lopputulos vaikuttaa siihen, mitä hänen kanssaan seuraavaksi sovitaan työllisyyden edistämisestä, onko asiakkaan palveluprosessin etenemisen ja TE-toimiston henkilöresurssien tehokkaan käytön näkökulmista tarkoituksenmukaista silti tehdä hänelle kahden viikon välein täydentäviä haastatteluja?

Prosessissa on sekä työnhakukeskusteluiden määrän, että työnhakuvelvoitteen osalta määritelty erikseen tilanteet, joissa asiakas on yli kuukauden kestävässä työssä, koulutuksessa, työkokeilussa tai kuntoutuksessa. Kuntoutusta ei ole määritelty tarkemmin ja vaikka termin määrittely on haastavaa, on sillä iso merkitys asiakkaiden yhdenmukaisen kohtelun kannalta.

Työnhakijan velvollisuuksia on esitetty kytkettävän työttömyysetuuden hakemiseen, minkä Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkee hyvänä muutoksena aiempaan. Koska käsitettä “työttömyysetuutta hakeva” ei kuitenkaan ole määritetty, on epäselvää, keitä pidetään työttömyysetuutta hakevina.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, esitetyn mukaan TE-toimisto antaa asiasta kirjallisen päätöksen. Esitys jättää tulkinnanvaraa siihen, tuleeko TE-toimiston henkilölle päätös, jos työnhaun käynnistäminen uudelleen sähköisesti ei onnistu, koska TE-toimisto / työ- ja elinkeinoviranomainen on rajoittanut hänen oikeuttaa käynnistää työnhaku sähköisesti. Jos tällainen päätös tulee antaa, tuleeko se antaa joka kerran henkilön yrittäessä käynnistää työnhakua sähköisesti.

On esitetty, että työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatukijakson tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä sekä sen jälkeen kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana, ellei niiden järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Esitys ei ota huomioon sitä, että kyseiset palvelut tai palkkatukijakson osalta itse työsuhde voivat olla melko aikaa sitovia, mikä voi käytännössä tehdä haastattelun toteuttamisen haastavaksi. Voidaanko edellyttää, että henkilö voi osallistua niihin palvelussa tai työssäolopäivän aikana TE-toimiston aikataulujen edellyttämänä ajankohtana. Koska kuntoutusta ei ole määritetty, mitä sillä tarkoitetaan tässä yhteydessä.

Edellä olevien lisäksi Kaakkois-Suomen TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että lakia julkisista työvoima- ja yrityspalveluista on luonnosteltua pitkälti sanamuodoin, jossa työnhakija on toimien kohde, ei aktiivinen osallistuja. Osallisuuden, motivoitumisen ja omatoimijuuden näkökulmasta on näkemyksemme mukaan tärkeää, että työnhakija osallistuu tarpeidensa ja tavoitteidensa määrittelyyn sekä tarvittavista hänen työllistymistään edistävistä toimista sopimiseen, vaikka TE-toimisto viime kädessä päättäisikin siitä, mitä palveluja hänelle tarjotaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto pitää hyvänä, että myös osa-aikaista työtä tekevien työllistymisen edistämiseen kiinnitetään huomiota.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

On esitetty, että työnhakijalle järjestetään työnhakukeskustelu kuukautta ennen työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun opiskelun, työkokeilun, palkkatukijakson tai kuntoutuksen arvioitua päättymistä sekä sen jälkeen kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukauden aikana, ellei niiden järjestäminen ole ilmeisen tarpeetonta. Esitys ei ota huomioon sitä, että kyseiset palvelut tai palkkatukijakson osalta itse työsuhde voivat olla melko aikaa sitovia, mikä voi käytännössä tehdä haastattelun toteuttamisen haastavaksi. Voidaanko edellyttää, että henkilö voi osallistua niihin palvelussa tai työssäolopäivän aikana TE-toimiston aikataulujen edellyttämänä ajankohtana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Lakiesitys jättää avoimeksi, onko muistutus kertaluonteinen vai muistutetaanko joka kerta, kun ko. kohdassa olevia tapahtuu. Asiakastietojärjestelmän tulisi vahvasti tukea muistutuksen teknistä toteutusta esimerkiksi automaation avulla sekä myös tuoda esiin, mikäli kyseessä on tilanne, jossa työnhakijaa jouduttaisiin muistuttamaan toistuvasti. Huomioiden toimijoiden laaja joukko, muistutusten tulisi olla myös yhdenmukaisia myös sisällöiltään, jotta työnhakijat ovat myös siltä osin yhdenvertaisessa asemassa ja tietoisia velvollisuuksistaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto näkemys on, että työnhaku on työttömän asiakkaan keskeisin velvollisuus ja on hyvä, että jatkossa asiakas on velvoitettu myös omatoimiseen työnhakuun aiempaa selkeämmin. On myös toivottavaa, että työnhakuvelvollisuutta voidaan arvioida asiakkaan tilanteen ja toisaalta paikallisen työmarkkinatilanteen pohjalta. Kuitenkin aina, kun on mahdollisuus yksilöllisiin poikkeuksiin, kasvaa myös riski sille, että asiakkaita ei kohdella tasavertaisesti. Kaakkois-Suomen TE-toimisto toivoo selkeää ja yksiselitteistä ohjeistusta liittyen määrällisen työnhakuvelvollisuuden alentamiseen.

Työnhakuvelvollisuuteen liittyvä seuranta edellyttää sitä, että TE-toimistolla on käytössä asiakastietojärjestelmä, joka mahdollistaa sen, että velvollisuuden täyttämisen voi ilmoittaa sähköisesti. Toisaalta samaan aikaan merkittävä määrä asiakaskunnasta ei nykytilanteessakaan eri syistä johtuen ilmoita esimerkiksi työnhaun muutoksia sähköisesti. Miten estetään se, ettei asiakkaiden ilmoittamien seurantatietojen asiakastietojärjestelmään kirjaamisesta synny merkittävää lisätyötä TE-asiantuntijoille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto pitää hyvänä, että myös osa-aikaista työtä tekevien työllistymisen edistämiseen kiinnitetään huomiota.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ks. prosessi kohtaa

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvoite yhdistettynä TE-toimiston työntarjoamisvelvoitteeseen ja erilaisiin aikamääräisiin muodostaa asiantuntijan arjen työskentelyn näkökulmasta hankalasti hallittavissa olevan kokonaisuuden, mikäli TE-toimiston käytössä oleva asiakastietojärjestelmä ei tarjoa vahvaa tukea yksittäisten asiakkaiden asiakaspalveluprosessien hallintaan. Olisi myös selkeämpää, mikäli viimeistä koulutuskuukautta koskeva työnhakuvelvollisuus voitaisi sopia koulutukseen osallistuvan kanssa jo ennen koulutuksen aloittamista kuukautta ennen koulutuksen arvioitua päättymisaikaa toteutettavan työnhakukeskustelun sijaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi lainsäädännössä on yksiselitteisesti määriteltävä tilanteet, joissa työnhakuvelvollisuus voidaan jättää asettamatta. Perustelutekstien pohjalta asiakas, jolle ei aseteta työnhakuvelvollisuutta, ohjataan lähes aina monialaisten palveluiden piiriin, lakitekstin osalta asia jää kuitenkin epäselväksi. Myös lääketieteellisen selvityksen työkyvyttömyydestään esittäneiden asiakkaiden kohdalla tilanne on haastava, koska useissa tilanteissa lääketieteellisistä selvityksistä huolimatta asiakkaalle ei ole myönnetty työkyvyttömyyteen tai sairauteen liittyvää etuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei muuta lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto katsoo, että sanktion kohtuullistaminen on perusteltavissa, mikäli työnhakijalla on selkeä perustelu työstä eroamiselle (esim. työn tekemisen osittain estävä vamma tai selkeä suunnitelma alan vaihdolle). Työstä eroaminen on tällä hetkellä työttömyysturvalain mukaisesti isoin rike ja TE-toimiston näkökulmasta perusteluja sanktion lyhentämiselle ei ole. Työttömyysetuusjärjestelmää ei ole luotu omaehtoisen työttömyyden varalle. Kaakkois-Suomen TE-toimisto katsoo myös, että työstä eroaminen pitäisi huomioida myös moitittavan menettelyn toistuvuutta arvioitaessa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Huomioiden uudistuksen tavoitteet, niin mahdollisen sanktion kohtuullistamista voidaan pitää osittain perusteltuna. Myös työstä kieltäytyminenkin tulisi kuitenkin huomioida toistuvuutta arvioitaessa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Seuraamusjärjestelmän kohtuullistaminen on kokonaisuutena ajatellen linjassa lakiuudistuksen tavoitteiden kanssa ja sitä voidaan pitää asiakkaiden kannalta toivottavana. Kaakkois-Suomen TE-toimisto esittää kuitenkin huolensa, että seuraamusjärjestelmän selkeys tullee uudistuksen myötä heikkenemään huomattavasti. Jos ajatellaan sitä massaa, ketkä suurimmaksi osaksi kuuluvat työttömyysturvan asiakkaisiin, niin muistutuksista ei liene heille apua. Myös se, että muistutuksen moitittavuus tutkitaan vasta toisen rikkeen jälkeen herättää epäilyksiä. Miksi edes muistutellaan, jos

tosiasiassa mitään moitittavaa ei ole tapahtunut? Eikö työnhakijan pitäisi tietää velvollisuutensa, varsinkin kun tapaamisia lisätään merkittävästi?

Toistuvuuden kuittaaminen jatkossa työttömyyden alussa yhdellä monista sovituista asioista, mitkä kaikki olisi pitänyt hoitaa jo aiemmin, vaikuttaa myös käytännön toiminnan osalta melko tulkinnanvaraiselta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Asiakkaan oikeusturvan toteutuminen ja yhdenvertaisuus työttömyysturvaseuraamuksia asetettaessa vaatii jatkossa nykyisestä parannusta esimerkiksi suunnitelmien selkeyteen ja asiakkaiden tietojen ja yhteydenottojen merkitsemiseen asiakastietojärjestelmässä. Porrastettu seurausjärjestelmä muistutuksineen vaatii myös vahvan tuen tietojärjestelmältä toteutuakseen.

Kummastusta uudistuksessa herättää se, että jos uudistuksen perimmäinen tarkoitus on lisätä työhön ja palveluihin ohjausta sekä parantaa asiakaspalveluamme, niin miksi samanaikaisesti lievennetään työttömyysturvasanktioita sekä ollaan jättämässä työstä eroaminen ja kieltäytyminen pois toistuvuuden arvioinneista. Olisiko kuitenkin pitänyt jättää aluksi uudistus työttömyysturvan osalta ennalleen ja katsoa mihin se johtaa? Vai tunnustetaanko tässä uudistuksessa jo yleisesti heti alkuun se, että osa asiakkaistamme ei lähtökohtaisesti kuulu TE-palvelujen piiriin?

Kaakkois-Suomen TE-toimisto esittää huolensa siitä, että uudistus työttömyysturvan osalta tullee heikentämään asiakkaidemme yhdenvertaisuutta seuraamusjärjestelmän selkeyden heikkenemisen myötä. Kuitenkin inhimillisesti ajatellen sanktioiden pituuden lyhentäminen on perusteltua tietyin osin.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Kokonaisuudessaan voisi olla hyvä selkeyttää lakiin Julkisesta työvoima- ja yrityspalveluihin esitettyjä muutoksia suhteessa lakiin kotoutumisen edistämisestä, lakiin työllistymistä edistävästä yhteispalvelusta sekä lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta. Tulisi olla selkeästi määriteltyinä mitkä osat esitetystä JTYPL:n mukaisesta asiakkaan palveluprosessista koskevat myös em. lakien perusteella palveltavia asiakkaita. Koskevatko esimerkiksi 6 kk työttömyyden jälkeen tapahtuvat

täydentävät työnhakukeskustelut myös monialaisen palvelutarpeen asiakkaita, kun suunnitelmaväliä ollaan jo muutenkin lyhentämässä ja ottaen huomioon, että asiakkaita palvellaan pääasiassa työparityönä? Mikä on kuntouttavan työtoiminnan suhde muihin palveluihin liittyen esimerkiksi työnhakukeskusteluihin ja niiden järjestämisväliin? Tulkitaanko esimerkiksi pitkäkestoinen avokuntoutus JTYPL:n tarkoittamana kuntoutuksena?

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutoksen voimaantulon kannalta on keskeistä, että sen voimaan tullessa TE-toimistoilla on käytössään asiakastietojärjestelmä ja sähköinen asiointijärjestelmä, jotka tukevat vahvasti esitettyjen muutosten mukaista toimintaa.

Huomioiden merkittävät muutokset asiakaspalveluprosessiin ja toimintatapoihin, uuden henkilöstön rekrytointi ja perehdyttäminen sekä nykyisen henkilöstön osaamisen uudistaminen, on toivottavaa, että muutokseen valmistautumiselle varataan riittävästi aikaa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Muutoksen laajuus, erilaiset hyvin tarkat aikamääreet ja sekä työnhakuvelvoitteeseen liittyvät seurannat ja porrastetut työttömyysturvaseuraamukset huomioiden Kaakkois-Suomen TE-toimisto arvioi, että riittävän henkilöstöresurssin ja muutoksen tukemisen lisäksi esitetyt muutokset edellyttäisivät sitä, että TE-toimistolla on käytössä asiakasjärjestelmä, joka antaa vahvan tuen asiakaspalvelun toteuttamiselle. Kokemuksemme mukaan tällä hetkellä käytössä oleva URA-asiakastietojärjestelmä on auttamatta vanhentunut jo nykyisetkin tehtävät huomioiden ja on vaikeaa nähdä, että siitä olisi muokattavissa esitettyjen muutosten mukaiseen toimintaan tarvittavaa asiakastietojärjestelmää.

Lakiesityksissä käytettävää terminologiaa ei kaikilta osin ole avattu riittävän yksiselitteisesti ja toisaalta vaikuttaa siltä, että samasta asiasta käytetään eri termejä mm. työn tarjoamiseen ja osoittamiseen, erilaisiin työllistymistä edistäviin ja tukeviin palveluihin liittyen. Erityisesti tämän hetken TE-toimiston tehtäviä hoitavien tahojen laaja-alainen joukko huomioiden Kaakkois-Suomen toimisto pitää tärkeänä, että lakiesitykset valmistellaan myös tältä osin huolella, jotta asiakkaat tulevat kohdelluksi yhdenvertaisesti riippumatta siitä, mikä taho vastaa TE-toimiston tehtävien hoitamisesta.

Vaikka TE-toimistojen toimipaikat ovat hyvin saavutettavissa sijaintipaikkakunnillaan, Kaakkois-Suomen ja muidenkin TE-toimistojen alueella monilla asiakkailla on pitkät etäisyydet toimipaikkoihin. Lakiesityksessä painotetaan alkuhaastattelun ja työnhakuhaastattelujen osalta kasvokkaista asiointia toimipaikoissa. Sijaintipaikkakuntien tai taajamien ulkopuolella asuvien asiakkaiden kohdella asiointi ei useinkaan ole mahdollista julkisia liikenneyhteyksiä hyödyntäen. Huomioiden monien työnhakija-asiakkaiden pienituloisuus - merkittävä osa työttömyysetuuden saajista on Kelan etuuksien piirissä - lisääntyneestä käyntiasioinnista voi muodostua tulotasoon verrattaessa merkittäviä lisäkustannuksia yksittäisille työnhakijoille.

Huomioiden lukuisat samaan aikaan valmisteilla olevat TE-toimiston toimintaan vaikuttavat uudistukset ja covid-19-pandemian edelleen näkyvät vaikutukset TE-toimiston asiakasmäärissä sekä uudistuksen toteuttamista tukemaan rekrytoitavan uusien asiantuntijoiden TE-toimiston tehtäviin liittyvä laaja perehdyttäminen, herää myös kysymys: Olisiko ollut mahdollista tässä kohden lisätä nykyistä henkilöstöresurssia suunnitellulla tavalla tukemaan asiakkaiden yksilöllisempää palvelua ja vaikuttavampaa työnvälitystyötä, arvioida sen vaikuttavuutta ja vasta tuon arvioinnin jälkeen tehdä tarvittavia muutoksia lakiin julkisista työvoima- ja yrityspalveluista?

Aho Tea
Kaakkois-Suomen TE-toimisto

Tornion kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Tämä lausunto on valmisteltu Rovaniemen seudun kuntakokeilukuntien (Rovaniemi, Tornio, Sodankylä, Kemijärvi) yhteistyönä.

Yleisesti ottaen toteamme, että asiakkaiden henkilökohtaiseen palveluun panostaminen ja työnhaun alkuvaiheen palvelun tehostaminen ovat lähtökohtaisesti kannatettavia asioita. Uudistuksen periaatteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin realistista resurssia uuden palvelumallin toteuttamiseksi. Kuntakokeilukuntien on vaikea arvioida esitetyn mallin edellyttämiä resurssitarpeita ja esitetyn lisäresurssin riittävyyttä suhteessa uusiin vaatimuksiin. Lisäresursseissa tulee huomioida sekä henkilöstöresurssien lisääminen mutta myös palveluhankintojen määrärahojen lisääminen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Muutosten toteuttaminen edellyttää merkittävää lisäresursointia TE-toimistojen ja kuntien henkilöstöön sekä 51 momentin ostopalveluihin. Valtakunnallisesti tulisi rakentaa keskitetysti yhteinen perehdytysohjelma, joka etenee vaiheittain perusasioista työllisyyden edistämisen eri vaiheisiin.

Lakiesityksen mukaisen mallin toteuttaminen lisää hallinnollista työtä joka on pois asiakkaan yksilöllisestä palvelusta. Kuntien huolena on se, onko esityksessä ja resurssilaskelmissa osattu ottaa huomioon hallinnollisen työn määrän lisääntyminen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Kunnat esittävät tässä yhteydessä huolensa resurssien tosiasiallisesta riittävyydestä suhteessa uuden mallin vaatimuksiin. Jo nyt voidaan havaita että kuntakokeilujen käynnistyessä kuntiin siirretty resurssimäärä ei ole ollut riittävä asiakkaiden palvelemiseen riittävällä tavalla. Uuteen malliin siirtyminen tulee vaatimaan resurssia myös asiakasviestintään sekä asiakkaiden neuvontaan. Oletuksena on, että esimerkiksi kuntien yhteydenottokanaviin ja päivystysnumeroihin tulevat yhteydenotot tulevat lisääntymään selvästi uuden mallin myötä. Valtakunnallisesti keskitettyjen palveluiden hyödynnettävyys paikallistasolla jää epäselväksi, koska paikallistuntemus puuttuu esim. kuntakokeilun piirissä olevien asiakkaiden osalta ja asiakas ohjataan paikalliseen palveluun. Tämä aiheuttaa asiakkaalle epävarmuutta ja turhaa siirtelyä virkailijalta toiselle. Muistilista viennit lisääntyvät ja tämä vie aikaa ohjaustyöstä.

Lakiesityksen mukainen järjestelmä vaikuttaa monimutkaiselta ja erilaisia poikkeamia pääsääntöön on paljon. Tämä tulee aiheuttamaan asiakkaissa epätietoisuutta ja neuvonnan tarve tulee kasvamaan merkittävästi. Merkittävä kysymys on myös se, tukeeko asiakastietojärjestelmä uuden mallin toteutusta niin, että järjestelmä muistuttaa asiakastyöntekijöitä prosessin vaiheiden mukaisista toimenpiteistä oikeille asiakkaille. Eri tilanteissa olevien asiakkaiden velvollisuudet ovat lakiesityksessä hyvin erilaisia.

Esityksessä ennakoidaan, että suuri osa asiakkaista tulee raportoimaan työnhaun edistymisestä sähköisessä kanavassa. Kunnat haluavat muistuttaa tässä yhteydessä, että meillä on paljon asiakkaita joiden sähköiset asiointitaidot eivät tätä välttämättä mahdollista. Tällöin resurssipaine henkilökohtaisessa palvelussa lisääntyy ja huolena on, onko sitä huomioitu riittävästi resurssilaskelmissa?

Esityksessä todetaan, että asetettavien työssäolo velvoitteiden määrä vähenisi. Tämä tulee vaikeuttamaan tietyn asiakasryhmän aktivoimista. Esityksessä vastikkeellisuus häviää, joka tarkoittaa sitä ettei asiakasta voida velvoittaa esim. terveystarkastuksiin eikä muihin työllisyyttä edistäviin palveluihin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitetyt vaikutukset työllisyyteen riippuvat uuteen malliin osoitetuista lisäresursseista ja niiden riittävyydestä. Asiakkaiden tehostettu palvelumalli edellyttää lisäpanostuksia myös työllistymistä edistävien ostopalveluiden hankintaan.

Aktiiviset työnhakijat hyötyvät esityksessä, mutta toinen ryhmä asiakkaista, joilla on puutteita osaamisessa, motivaatiossa tms. voivat pudota palveluiden piiristä. Tästä seuraa huoli, että työmarkkinatuki vaihtuu toimeentulotukeen. Esityksessä korostetaan työnhakijan vastuuta omasta työnhaussa, mutta samanaikaisesti työttömyysturvaseuraamuksia kohtuullistetaan ja porrastetaan.

Esityksen mukaan työkyvyttömät henkilöt saadaan paremmin hakeutumaan oikeille etuuksille, mutta tämä edellyttää sen, että sosiaali- ja terveyspalveluita on riittävästi tarjolla ja se on oikea-aikaista ja viivytyksetöntä. Sosiaali- ja terveyspalveluilla pitää myös olla riittävästi asiantuntemusta työttömille tehtävistä lausunnoista mm. sairauslomista.

Esityksestä voi tunnistaa sen, että ns. työllistymiskuntoinen asiakasryhmä työllistyy joustavammin. Asiakasryhmä, jolla on haastavampi ja monialaisempi palveluntarve saattaa pudota palveluiden piiristä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei lausuttavaa

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä korostetaan paikan päällä tapahtuvan asioinnin tärkeyttä. Asia sinänsä on kannatettava, mutta huolena on toimitilojen riittävyys ja eri osapuolten (kunta/TE) vastuut toimitilojen järjestämisessä. Puoliväliriihessä on tehty päätös että työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyisi ainakin joiltakin osin kuntiin. Tästä syystä valtionhallinto ei ole halukas uusien toimitilojen hankkimiseen ja toisaalta kunnat eivät tällaisia päätöksiä pysty vielä tekemään kun määrärahojen

siirrosta tai suuruudesta ei ole tietoa tai päätöksiä. Lain soveltamisessa ja toimeenpanossa tulee myös huomioida pitkät välimatkat ja niiden vaikutus asiointitapaan.

Esityksessä todetaan, että työnhakija tulisi mahdollisuuksien mukaan ohjata jo alkuhaastattelussa oikeisiin palveluihin. Ohjaustyössä ei kuitenkaan aina ole mahdollista saada asiakkaan todellista palvelutarvetta esille ensimmäisellä käynnillä tai pelkästään haastattelemalla asiakasta. Lisäksi haasteeksi tulee viiden päivän aikaraja siitä näkökulmasta, että asiakkaita ei tavoiteta. Asiakkaan verkkopalvelun tulisi tukea asiakkaan ajanvarausta asiakaspalveluun ja tapaamisten sopimista.

Esityksessä on rajattu varsin tiukasti asiakkaiden palveluprosessin järjestäminen ja asiakkaan palvelutarve jää vähemmälle huomiolle. Olisi parempi jos laki jättäisi tilaa asiakkaiden palvelutarpeiden mukaiselle palvelulle.

Puutteena lakiesityksessä on se, että siinä ei huomioida tarpeeksi verkostomaista toimintamallia. Esityksestä ei käy ilmi mitkä toimijat/palveluntuottajat voivat olla mukana palveluprosessissa tuottamassa esimerkiksi täydentäviä työnhakukeskusteluja. Esitys ei tunnusta verkostomaista toimintatapaa. Asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti pitäisi voida hyödyntää eri toimijoita ja palveluntuottajia osana prosessia, myös kunnan omia palveluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Pitäisi kohdistua vain työttömyysetuutta saaviin

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Opintojen ajalle sijoittuvat useat tarkastelujaksot tuntuvat kohtuuttomilta, mutta sen sijaan kuukausi ennen koulutuksen loppumista tapahtuva kontaktointi on järkevää ja edistää työllistymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Lakiehdotus on sekava eikä siinä ole huomioitu tarpeeksi harvaan asuttujen alueiden asukkaiden tilannetta.. Työnhaun seuraaminen aiheuttaa merkittävää lisätyötä, koska työnantajalla ei ole velvollisuutta ilmoittaa työnhakijoista. Esitetyn mallin mukainen velvoite voi myös aiheuttaa työnantajille ja yrityksille lisätyötä ja lisääntyneitä yhteydenottoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus kuukautta ennen koulutuksen päättymistä on hyvä työllisyyden edistämisen kannalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Ohjeistusta tulee selventää, ettei virkailijalle jää tulkinnanvaraa ja asiakkaat ovat yhdenvertaisessa asemassa valtakunnallisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työttömyysturvan ja työttömien palveluiden uudistuksen, jonka tavoitteena on lyhentää työttömyysjaksojen kestoa, helpottaa lyhytaikaisen työn vastaanottamista, kannustaa työnhakuun sekä uudistaa ja kohtuullistaa työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää niin, että työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Tarkoituksena on, että työnhakijan työllistymissuunnitelmassa sovitaan henkilökohtaisesta työnhakuvelvoitteesta ja palveluista, kuten esimerkiksi koulutuksesta ja kuntoutuksesta. Lisäksi hallituksen ohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit työ- ja elinkeinotoimistoissa turvataan.

Tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Kaikilta osin tavoitteiden saavuttaminen ja niihin tarkoitetut toimenpiteet eivät ole monialista yhteispalvelua tarvitsevien asiakkaiden kannalta ongelmattomia.

1. Esityksen lähtökohtana on, että asiakas aloitta työnhakunsa ensisijaisesti sähköisesti. Tähän ei ole kuitenkaan kaikilla asiakkailla mahdollisuuksia tai edellytyksiä. Tulee varata riittävä resurssi ja mahdollisuus myös vaihtoehtoisiin tapoihin työnhaun aloittamiseen ja hakuvelvollisuuden täyttämiseen.

2. Työttömän kohtaaminen kasvokkain työttömyyden alkuvaiheessa on hyvä uudistus. Se antaa asiakkaalle mahdollisuuden tehdä tarvittaessa kysymyksiä ja tarkennuksia palvelutarjonnasta sekä alueen työllistymismahdollisuuksista. Kuitenkaan tavoite alkuhaastattelun järjestämiseen kasvokkain viiden päivän kuluessa työttömäksi jäämisestä ei ole aivan realistinen joka puolella Suomea. Mikäli kutsu lähetetään postitse, ei ole varmuutta, että se ehtii perille viiden päivän kuluessa. Pitkien palveluvälimatkojen alueilla työnhakija ei välttämättä kykene järjestämään itselleen kyytiä

päästäkseen viiden päivän sisällä haastatteluun. Haastattelun tekeminen puhelimitse tai sähköisillä yhteyksillä edellyttää, että työnhakijalla on tarvittavat välineet yhteydenpitoon. Kasvokkain tehtävä alkuhaastattelu edellyttää tarvittavat resurssit organisaatiolta. Työntekijöiden poissaoloihin on järjestettävä palvelun mahdollistamiseksi toimiva ja riittävä sijaisjärjestely.

3. Esitetyssä mallissa työttömyyden alkuvaiheessa asiakasta tavataan tiiviisti. Työnhakijan ensimmäisessä haastattelussa tehdään palvelutarpeen arviointi ja laaditaan työllistymissuunnitelma. Mallissa tulisi huomioida myös tilanteet, jolloin työ-ja elinkeinoviranomaisella ei ole riittävästi tietoa arvioidakseen työnhakijan valmiuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille tai työttömyyden pitkittymisen todennäköisyyttä. Erityisesti monilaista palvelua tarvitsevien työnhakijoiden kohdalla tulisi palvelutarpeen arviointi olla kattava, jotta asiakkaalle voidaan tarjota tarpeenmukaiset ja oikea-aikaiset työllistämistä edistävät palvelut. Tällöin palvelutarpeen arviointia tulisi systemaattisesti täydentää ja suunnitelmaa tarkentaa työnhakukeskusteluissa.

4. Esityksen mukaan asiakasta ei tavata eikä työnhakukeskusteluja järjestetä asiakkaan ollessa esimerkiksi kuntoutuspalveluissa. Tapaaminen järjestettäisiin vasta kuukausi ennen palvelun päättämistä. Tähän tulisi saada tarkennus. Ellei palvelun aikana työnhakijalla ei ole tarvetta erikseen sovittavaan tukeen-tai ohjaukseen. TYP-asiakkaiden kohdalla asiakkaiden ohjaus ja kuntoutumisen seuranta palvelujen aikana on olennaisen tärkeää. Palveluiden aikana tulisi arvioida asetettujen tavoitteiden osuvuutta ja palvelujen vaikuttavuutta ja muuttaa suunnitelmaa sekä tarvittaessa palvelun sisältöjä.

5. Esityksessä keskeisessä roolissa on työnhakijan työnhakuvelvoite. Monialaisen palvelun tarve ja se, että asiakkaan tilanne on sellainen, että hän ei voi työllistyä avoimille työmarkkinoille on peruste työnhakuvelvollisuudesta vapauttamiseen. Säädäs voi johtaa tulkintaan, jonka mukaan TYP-palvelut ovat tarkoitettu työnhakijoille, joiden ei ole mahdollista työllistyä avoimille työmarkkinoille tai ovat pysyvästi työkyvyttömiä. TYP-palvelu on työllistymistä edistävä palvelu, jonka tavoitteena selvittää, mikä on asiakkaan olemassa oleva työkyky, miten sitä voidaan vahvistaa ja miten asiakkaan työllistymistä edistää. Työnhakijan työllistyminen ei ole tällä hetkellä mahdollista avoimille työmarkkinoille, kuitenkin työmarkkinat ovat jatkuvassa muutoksessa. Palveluiden esisijaisena tavoitteena tulisi olla työllistymisen edistäminen ja lainsäädännön tulisi tukea tavoitetta.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Rekrytoinnit aloitetaan esim. Lapin kuntakokeilualueella syyskuussa ja htv:t ovat käytettävissä vasta vuoden 2022 alussa. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilöstön koulutukset tulee jatkua kevään 2022.

Tietojärjestelmämuutokset tulee olla valmiita ja toimivia heti lain voimaan astuessa ml. asiakkaan palveluprosessit ja ajanvarausjärjestelmät. Viestintään on varattava selkeästi lisää resursseja ja siihen on myös saatava koulutusta ja sen on oltava valtakunnallisesti yhtenäistä.

Palveluprosessin toteuttaminen siten, että kaikille työnhakijoille on toteutettu määräaikaishaastattelu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa

laissa tarkoitetulla tavalla, ja että kaikilla työttömillä olisi ajantasainen työllistymissuunnitelma

on hyvin haastava nykyisen tilannearvion mukaan.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Konola-Jokinen Tarja
Tornion kaupunki

SAK ry

Lausunto

13.08.2021 VN/698/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on lisätä työllisyyttä ja uudistaa työttömien palveluita tarjoamalla työnhakijalle yksilöllistä tukea työllistymiseen. Samalla työmahdollisuuksien tai palveluihin osallistumisen laiminlyönnistä johtuvien korvauksettomien määräaikojen kestoja porrastettaisiin ja muutettaisiin kohtuullisemmiksi.

SAK pitää näitä tavoitteita kannatettavina. SAK on jo pitkään esittänyt työttömien henkilökohtaisen tuen lisäämistä sekä seuraamusjärjestelmän uudistamista mm. karensseja lieventämällä.

Työttömän oman työnhaun lisääminen on SAK:n näkemyksen mukaan kannatettavaa, mutta tämän tulee tapahtua osana palveluprosessia ja yksilön lähtökohdat huomioiden. Prosessia pitää leimata luottamus työttömän motivaatioon työllistyä ja TE-hallinnon asiantuntijoiden

ammattitaitoon sanktio- ja karenssiuhan sijaan.

Kategoriset määrälliset työnhakuvelvoitteet ja joustamattomat työttömän aktiivisuuden tarkastelujaksot ovat omiaan jäykistämään palveluprosessia.

Työtöntä tulee kohdella vastuullisena yksilönä ja TE-hallinnon asiantuntijalle on tarjottava harkintavaltaa mahdollistaa työllistyminen huomioiden työttömän lähtökohdat, osaaminen ja vahvuudet sekä paikallisten työmarkkinoiden tarpeet.

Tällä hetkellä esitystä leimaa kokonaisuuden tarpeeton monimutkaisuus, mikä uhkaa peittää alleen sen hyvät tarkoitukset. Eri kohderyhmille tarkoitettu vaihteleva säätely on käytännössä hyvin vaikea toteuttaa. Taustalla on myös vakava huoli siitä, että suunniteltu työ- ja elinkeinotoimistojen resurssien lisäys on riittämätön esityksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Kaiken kaikkiaan mallia tulee yksinkertaistaa ja kohtuullistaa sekä työnhakijoiden että TE-hallinnon asiantuntijoiden kannalta.

Luonnoksessa todetaan, että esitys on valmistelu työ- ja elinkeinoministeriössä ja sitä on käsitelty työllisyyden alatyöryhmissä, jotka eivät ole tehneet muutoksista yksimielistä esitystä. SAK huomauttaa, että alatyöryhmät ovat saaneet kommentoida esitystä muutamia kertoja, mutta valmistelutyö on tapahtunut ministeriössä. Useaa tärkeää yksityiskohtaa ei olla ehditty käsitellä alatyöryhmissä eikä SAK ole ollut valmistelun eri vaiheissa kaikkien nyt hallituksen esityksessä esiintyvien toimenpiteiden takana.

SAK on aiemmin tehnyt oman ehdotuksensa työttömien palveluprosessin kehittämiseksi. SAK:n työnhaun mallin ytimessä ovat työttömyyden alussa toteutettavat yksilölliset tapaamiset omavalmentajan kanssa sekä joustavat työllistymissuunnitelmat. Työnhakuvelvoitteen asettamisen pääsäännöt määritellään, mutta ne elävät työnhakijan yksilöllisen tilanteen mukaan ja omavalmentajan harkintaan perustuen. Työnhakija itse päättää, mitä työpaikkoja hakee.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Toteutuvat kustannukset tai säästöt riippuvat mm. siitä, miten palveluprosessi toimii ja mitkä ovat käyttäytymisvaikutukset esimerkiksi työttömyysturvamuutosten osalta. Esitysluonnoksessa vaikutukset on arvioitu staattisina.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys asettaa kovia paineita TE-hallintoa toimintaan. TE-hallinnon asiantuntijoiden asiakkaiden määrä on jo tällä hetkellä monin paikoin kipurajoilla ja vaihtelevuus eri puolella Suomea

on suurta. Esitys tuo helpotusta asiakasmääriin, mutta myös merkittäviä kuormittavia elementtejä (esim. haastattelujen määrät) TE-asiantuntijoiden arkeen.

Esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 58) todetaan, että alkuhaastattelujen järjestämisestä voitaisiin poiketa työvoimapalveluiden ruuhkautuessa tilapäisesti. Miten varmistetaan, että tilapäisestä ruuhkautumisesta tule pysyvä tila?

Lisäksi SAK kysyy, miten resurssilaskelmissa on huomioitu TE-toimistojen ja kuntakokeilujen lisääntyvä tarve esimerkiksi toimitiloille ja tulkkipalveluille. Kun paikan päällä tehtävät haastattelut lisääntyvät huomattavasti, myös toimitiloja tarvitaan nykyistä huomattavasti enemmän. Paljonko näihin budjetoidaan ja millä aikataululla TE-toimistot ja kokeilukunnat voivat hankkia ja mahdollisesti saneerata tulevat toimitilat?

Ostopalveluiden osuus on vain noin 10 prosenttia haastatteluista, joten se ei tuo paljoakaan helpotusta asiantuntijoiden taakkaan. Ostopalveluiden lisäys tästä ei kuitenkaan ole toivottavaa, vaan sen sijaan tulisi panostaa omavalmentajamalliin, jossa työnhakija kohtaa aina saman hänen tilanteensa tuntevan asiantuntijan. Tässä mallia voi ottaa muista Pohjoismaista.

HE-luonnoksessa kuvataan, kuinka vuonna 2017 käyttöönotetut määräaikaishaastattelut ovat johtaneet jossain määrin siihen, että haastatteluista on tullut muodollisia ja vähimmäisvaatimukset täyttäviä. Haastattelun määrän lisääntyminen ei ole vaikuttanut merkittävästi TE-toimiston tekemään työnvälitykseen.

Esitetyssä mallissa on sen sijaan tarkoitus panostaa yksilöllisyyteen ja työnvälitykseen. Tätä varten tarvitaan täydennyskoulutusta TE-toimiston asiantuntijoille. SAK ei näe, miten yksilöllisempi palvelu tulee olemaan näillä lisäresursseilla mahdollista. Sen sijaan olemme erittäin huolissamme, että esitetty malli johtaa yhä enemmän pelkän haastattelumäärän toteuttamiseen eikä asiantuntijoille jää aikaa tehdä todellista laadukasta työnvälitystä.

Yhteenvetona toteamme resurssien riittävyydestä, että esitysluonnoksessa varatut määrärahat ovat todennäköisesti riittämättömät. Myös henkilöasiakaspalvelutehtävien resurssien lisäys on riittämätön.

Huomautamme myös, että esitysluonnos sisältää TE-toimiston asiantuntijoille huomattavasti nykyistä enemmän velvoittavaa lainsäädäntöä ilman minkäänlaista harkintavaltaa. Tämä voi asettaa asiantuntijat kohtuuttoman asemaan, kun virkavelvoitteet lisääntyvät, mutta resurssit eivät riitä. Tämä voi pahimmillaan johtaa siihen, ettei työnhakijoiden palveluissa voida noudattaa lakia.

Ratkaisuksi SAK esittää resurssitarpeen uudelleenarviointia sekä haastattelumäärän vähentämistä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Riittävät panostukset työttömien yksilölliseen ohjaamiseen ja työnhaun avustamiseen erityisesti työttömyyden alkupäässä ovat olennainen osa työllisyysvaikutusten saavuttamisessa. Työnhakuvelvoitteen sekä seuraamus- ja monitorointijärjestelmän työllisyysvaikutukset on arvioitu korkeaksi. Positiivista kuitenkin on, että esityksessä ohjausvaikutus on arvioitu tehokkaammaksi kuin varsinaiset sanktiot.

SAK:n näkemyksen mukaan velvoittavat työtarjoukset monimutkaistavat mallia merkittävästi ja niiden työllisyysvaikutus jää esitetyssä mallissa vaatimattomaksi (+100). Näin ollen mallissa tulee luopua velvoittavista työtarjouksista kokonaan. Jos työnhakuvelvollisuutta kiristetään nykyisestä määrälliseen ja raportoitavaan suuntaan, on luontevaa ja kohtuullista, että työnhakija päättää itse, mitä paikkoja lopulta hakee. Myös työllisyysvaikutuksen kannalta on keskeistä, että työnhakijoille vinkataan tapaamisissa ja tekoälyn avulla mahdollisimman paljon sopivia työpaikkoja – joista työnhakija itse päättää, mitä hän haluaa hakea.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

On huomionarvoista, että esitysluonnoksen mukaan työttömyysturvaseuraamusten mahdollinen kasvu lisäisi myös työttömyysturvan maksajien työtä. Työttömyysetuuksien maksajien kannalta olennaista on järjestää työnhaun seuranta siten, että takautuvia karensseja asetettaisiin mahdollisimman vähän.

Lisääntyvä työmäärä tulee ottaa huomioon maksajien resurssoinnissa ja digitaalisten alustojen on toimittava mahdollisimman sujuvasti. Myös viestinnän työttömyyskassojen, niiden asiakkaiden, TE-toimistojen ja kuntien välillä pitää toimia saumattomasti.

Esitysluonnoksessa todetaan vaikutuksista perusoikeuksien toteutumiseen, että muutos lisäisi työttömien keskinäistä yhdenvertaisuutta ja selkiyttäisi työttömyysetuuden vastikkeellisuutta ja omatoimista työnhakua.

SAK kuitenkin huomauttaa, että työpaikat jakaantuvat Suomessa alueellisesti katsottuna epätasaisesti, alakohtaiset erot ovat suuria ja työnhakijoilla on hyvin erilaiset henkilökohtaiset edellytykset hakea paikkoja.

Esitysluonnos pyrkii määrittelemään hakuvelvollisuuden rajat tarkasti ja lopulliselle henkilökohtaiselle harkinnalle ei jää sijaa. Osa työnhakijoiden tilanteista jää harmaalle alueelle eikä niitä voida ottaa huomioon. Luonnoksessa mm. todetaan, että vähäinen työkokemus, puutteet osaamisessa tai alentunut työkyky eivät olisi riittävä peruste alentaa työnhakuvelvollisuutta, jos työnhakijalle sopivien neljän työmahdollisuuden hakeminen olisi mahdollista. Luonnoksen mukaan työnhakuvelvollisuuden alentaminen olisi poikkeuksellista.

SAK painottaa, ettei kategorisella neljän paikan hakemisella toteuteta yhdenvertaisuutta vaan päinvastoin: osalla työnhakijoista on huomattavasti paremmat mahdollisuudet onnistua velvollisuudessaan kuin toisilla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

SAK pitää tärkeänä työnhakijoiden kasvokkain tapahtuvaa tukea. Esitysluonnoksessa työnhakijoiden erilaisia tapaamisia lisätään kuitenkin hyvin paljon.

HE-luonnoksen mukaan alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijoille viiden arkipäivän kuluessa työnhaun aloituksesta ja lähtökohtaisesti paikan päällä. SAK pitää tavoitetta hyvänä, mutta ei usko sen realistisuuteen. Miten TE-hallinnon asiantuntijat pystyvät pitämään kalenteriaan avoinna vain viikkoa kerrallaan? Realistisuuden vuoksi esitämme aikarajaksi kahta viikkoa.

Aiemmin kuvatun resurssien riittämisen lisäksi SAK esittää huolen siitä, että lainsäädännössä eri nimillä esiintyvät tapaamiset muodostavat työnhakijoille ja toimeenpanijoille monimutkaisen ja vaikeasti ymmärrettävän kokonaisuuden ja työnhakijat kokevat tiheät keskustelut tuen sijaan kontrollina.

On hyvä, että erilaiset tapaamiset ovat työnhakijan itsensä varattavissa ja työnhaun käynnistyminen on jatkossa yksivaiheinen nykyisen kolmen vaiheen sijaan. Tätä varten on oltava toimivat digitaaliset järjestelmät.

Tapaamisesta ja muiden velvollisuuksien aikarajoista on tultava muistutusviesti esimerkiksi tekstiviestillä päivää ennen tapaamista. Jos työnhakija ei pysty varaamaan tapaamista digitaalisilla välineillä, aika tulee varata hänen kanssaan esimerkiksi edellisen tapaamisen yhteydessä tai puhelimitse.

Etäyhteydellä ja puhelimitse toteutettavat ajat on myös sovittava alkamaan täsmällisesti. Tuntien tai pahimmillaan päivien mittainen päivystäminen TE-toimiston yhteydenottoa odotellen on

pahimmillaan pois tehokkaasta työnhausta. Työnhakijan tulee olla mahdollista siirtää varattua tapaamisaikaa tietyn aikaikkunan sisällä.

Esitysluonnoksessa puhutaan työnhakijan osaamisen ja työkyvyn arvioinnista ja niiden tukemisesta esimerkiksi alkuhaastattelun yhteydessä. Konkreettisia työvälineitä ja toimia ei kuitenkaan kuvata. Esimerkiksi työkyvyn ja työkyvyttömyyden suhteen korostamme tarvetta monialaisuudelle arvioinnille ja sosiaalisen toimintakyvyn huomioimiselle. Työkyvyn arviointi ja TE-palveluiden tarjoamat työkyvyn konkreettiset tukitoimet ja -polut tulee liittää osaksi esitystä.

Hallituksen esitykseen tulisi kirjata, kuinka kuntoutuspalvelujen tarvetta konkreettisesti arvioidaan. Tämä voisi olla osana esimerkiksi alkuhaastattelua ja jatkossa kolmen ja kuuden kuukauden kuluttua ellei työllistymistä ole tapahtunut. Mikäli henkilöllä saattaisi olla oikeus sairauspäivärahaan tai kuntoutusetuuksiin, hänet tulee ohjata näiden etuuksien piiriin. Samalla asiakkuus myös työvoimapalveluihin ja sieltä saataviin palveluihin tulisi voida jatkua niin, että asiakas yhtäaikaisesti voisi hyödyntää esimerkiksi kuntoutuspsykoterapiaa, päihdepalveluja sekä työnhaun valmiuksia edistäviä palveluja. Tulevaisuudessa kaikissa sote-keskuksissa tulisi löytyä moniammatilliset työkykyosaamisen tiimit, joissa palvellaan erityisesti työterveyshuollon ulkopuolella olevia asiakkaita, kuten työttömiä työnhakijoita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

SAK näkee osa-aikaisten palveluprosessin esitysluonnoksessa kohtuullisen sopivana. Palveluprosessi sisältää alkuhaastattelun työnhaun alkaessa ja tämän jälkeen työnhakukeskusteluja kolmen kuukauden välein.

Korostamme, etteivät työnhakukeskustelut saa haitata osa-aikatyötä tekevän työntekoa ja ne on järjestettävä joustavasti hänen aikataulunsa mukaisesti. Työnhakukeskustelujen tulee olla aitoa uraohjausta eikä osa-aikaista työtä tekevän kontrollointia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Koulutuksessa olevien palveluprosessi on pääosin kohtuullisen järkevä. Jos koulutus tai muu esityksessä yksilöity työllistymistä edistävä palvelu kestää yli kuukauden, koulutuksessa tai palvelussa olevalle ei pääsääntöisesti järjestetä tapaamisia. Kuukautta ennen koulutuksen tai palvelun arvioitua päättymistä työnhakijalle järjestettäisiin työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua.

On luontevaa, että työnhakijaa pyritään auttamaan työllistymään suoraan koulutuksesta tai palvelusta, mutta SAK näkee, että koulutuksen tai palvelun loppuessakin tapaamistahdiksi riittäisi yksi tapaaminen kuukautta ennen arvioitua loppua sekä yksi koulutuksen tai palvelun loppuessa, ellei työnhakijan yksilöllinen tilanne erikseen edellytä tiheämpiä tapaamisia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

SAK pitää muistutuksen käyttöönottoa erittäin hyvänä. Muistutus inhimillistää sanktioita. Se voi ehkäistä työttömyysturvan karensseja ainakin osasta tilanteissa, joissa nykyisin sanktioidaan tahattomista virheistä ja väärinymmärryksissä. Myös eri asiantuntijoiden ja tutkijoiden näkemyksen mukaan työttömyysturvan sanktiojärjestelmässä on työllisyysvaikutusten kannalta keskeistä nimenomaan ohjausvaikutus eikä kohtuuttomien karenssien tuoma rangaistusvaikutus.

SAK kuitenkin esittää, että s. 62 pykälän 14 perusteluista poistetaan viimeinen virke: ”Vastuu edellytysten täyttämisestä olisi kuitenkin aina työnhakijalla itsellään, eikä työnhaun voimassaoloon tai työttömyysturvalaissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen vaikuttaisi esimerkiksi se, että työnhakijaa ei ole muistutettu aiemmin, vaikka näin olisi tämän pykälän perusteella tullut toimia.”

On TE-hallinnon vastuulla toimia lain mukaan ja antaa työnhakijalle muistutus, kun siihen on syytä. Työnhakijan vastuulle ei voida jättää tulkintaa osittain hyvin hankalasta työttömyysturvalainsäädännöstä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus

SAK näkee kaikille työttömille lähtökohtaisesti asetettavan neljän työpaikan hakuvelvollisuuden erittäin ongelmallisena. Mahdolliset alenemat tästä määrästä on määritelty liiallisella tarkkuudella ja alentaminen edellyttää aina lainsäädännössä yksilöityä syytä. Esimerkiksi puute työkyvyssä ei olisi esityksen mukaan yksinään syy alentaa työnhakuvellisuutta, mikä voi asettaa osatyökykyisiä työnhakijoita kohtuuttomiin tilanteisiin.

Tiukoista rajoista ja erittäin yksityiskohtaisesta sääntelystä seuraa, ettei yksilöllinen harkinta ole lopulta mahdollista. Elämä tuo kuitenkin tarpeita poikkeuksille, joten odotettavissa on tältä osin

kohtuuttomia tilanteita työnhakijoille ja myös valituksia muutoksenhakuelimiin. Lisäksi kokonaisuus muodostuu esitysluonnoksessa hyvin monimutkaiseksi hahmottaa.

Työnhakuvelvollisuus on esitysluonnoksessa sidottu tarkkaan päiväkohtaiseen tarkastelujaksoon. Niistä voidaan poiketa esimerkiksi yhdistelemällä jaksoja ainoastaan painavista syistä.

Avoimet työpaikat eivät noudata tällaisia jaksoja, joten työhaku voi henkilöstä riippumattomista syistä siirtyä esim. muutamalla päivällä ”väärän” tarkastelujakson puolelle. Aktiivimallin soveltaminen osoitti tiukkojen tarkastelujaksojen ongelmallisuuden sekä työttömien oman ymmärryksen, että toimeenpanon kannalta.

Lisäksi on huomioitava, että yhden kuukauden tarkastelujakso on liian lyhyt, jos omatoiminen työnhaku on irrallinen ja eritahtinen velvollisuus työhakukeskusteluista. SAK esittää, että omatoimisesta työnhausta raportointi on integroitava ja asetettava samatahtiseksi henkilökohtaisten työnhakukeskustelujen kanssa. Vaihtoehtoisesti työnhakija voisi tehdä kevyen raportoinnin kuukauden välein, mutta varsinainen tarkastelujakso noudattaisi työnhakukeskustelujen rytmiä.

Myös työnhaun raportoinnin lähestyvästä päivämäärästä on annettava esimerkiksi tekstiviestillä automaattimuistutus työnhakijalle.

Työnhakuvelvoitteen irrallisuutta korostaa esityksessä kohta sivulla 63, jonka mukaan työnhakuvelvoitteen ensimmäinen tarkastelujakso voitaisiin asettaa työnhakijan edun mukaisesti alkamaan takautuvasti työttömyyden alkamisesta. Miksi tämä takautuva asettaminen olisi työnhakijan etu? SAK esittää, että työnhakuvelvollisuutta ei aseteta takautuvasti. Sen sijaan työnhakijalle on kerrottava alkuhaastattelussa selkeästi, mitä työnhakuvelvollisuus tarkoittaa, ennen kuin sitä voidaan asettaa.

Lisäksi sivulla 63 todetaan, että työnhakuvelvollisuutta ei jätetäisi asettamatta sen vuoksi, että työnhakijan työttömyys on päättymässä. Työnhakija voisi esitysluonnoksen mukaan tällöin hakea lyhytkestoisempia työmahdollisuuksia. Kirjaus on monella alalla täysin mahdoton toteuttaa käytännössä.

Neljän paikan hakua voidaan alentaa, mutta esitysluonnoksen mukaan alentaminen koskisi kerralla vain kutakin hakuvelvollisuuden tarkastelujaksoa. Kuukausittainen tarkastelu on tiukka esimerkiksi ikääntyneille työttömille, joilla on työkyvyn haasteita.

Velvoittavat työtarjoukset

SAK:n näkemyksen mukaan velvoittavat työtarjoukset monimutkaistavat mallia merkittävästi ja niistä tulee luopua. Jos työnhakuvelvollisuutta kiristetään nykyisestä määrälliseen ja raportoitavaan suuntaan, on luontevaa ja kohtuullista, että työnhakija päättää itse, mitä paikkoja lopulta hakee. Kirjeellä lähetettävät velvoittavat työtarjoukset ovat vanhanaikaisia ja niiden johtaminen työsuhteeseen on ollut heikkoa, 1 prosentin luokkaa.

Hallituksen esityksessä kuvataan sivulla 33, että työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olevan työnhakuvelvollisuuden täyttäminen perustuisi pääsääntöisesti työnhakijan itsensä valitsemiin työmahdollisuuksiin. Muutos olisi merkittävä nykyiseen verrattuna, sillä nykyisessä työtarjouksiin perustuvassa työnvälityksessä työ- ja elinkeinotoimisto valitsee työpaikat, joita työnhakijan tulee hakea. Velvoittavat työtarjoukset vesittävät tämän raikkaan ja nykymallia motivoivamman työnhakijaan luottamisen ja hänen valinnanvapautensa ideaa.

Monimutkaisuus ja byrokratia lisääntyvät velvoittavien työtarjousten kautta myös niin, että aina, jos työnhakija jättää hakematta velvoittavasti tarjottua työpaikkaa, TE-toimiston tulee selvittää asia. Ilman velvoittavia työtarjouksia TE-toimistolla olisi paljon vähemmän työstä kieltäytymisen pätevien syiden tulkintaa ja mahdollisia valituksia käsiteltävänä.

Monimutkaisuutta lisää, että työnhaun ensimmäiset kuusi kuukautta hakijan raportointitahti on vapaampi. Kuuden kuukauden työnhaun jälkeen hänen täytyy muuttaa raportointitahtinsa niin, että raportoi haetuista työpaikoista heti haun jälkeen, jotta haut voidaan ottaa huomioon velvoittavien työtarjousten suhteen.

Kuuden kuukauden työnhaun määrittämisessä ja velvoittavien työtarjousten rajapyykissä ei ole työ- ja elinkeinoministeriön mukaan merkitystä sillä, onko työnhaku ollut voimassa koko ajan tai onko henkilö ollut koko ajan työtön. Tarkoittaako tämä, että jos henkilö on ollut työtön yhden kuukauden, tämän jälkeen työllistynyt viideksi kuukaudeksi ja jäänyt sitten uudelleen työttömäksi, hän on heti velvoittavien työtarjousten piirissä? Tätä ei voida katsoa kohtuulliseksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyössä olevan tulisi hakea yhtä työmahdollisuutta kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana. Sama pätee myös työaikaa lyhentämällä lomautettuihin työnhakijoihin, mutta vasta kolmen kuukauden kuluttua lomautuksen alkamisen jälkeen järjestetystä työnhakukeskustelusta lukien. Osa-aikatyössä olevan työnhakuvelvoite olisi mahdollista täyttää myös pyytämällä lisätyötä omalta työnantajalta.

Tämä on SAK:n näkemyksen mukaan osa-aikatyötä tekevien ja työaikaa lyhentämällä lomautettujen työnhakuvelvollisuus on määritelty kohtuullinen oikein.

Vaihtelevaa työaikaa tekevät, joiden työsopimuksessa taataan alle neljä tuntia viikoittaista työaikaa (ns. nollasopimus) on mallissa rinnastettu kokonaan työttömään. Kysymme, onko sellaiset nollasopimuslaiset, joiden todellisuudessa toteutunut työaika on yli neljä tuntia viikossa, mahdollista rinnastaa osa-aikatyöntekijöihin. Tämä toki vaatisi jonkinlaista takautuvaa toteutuneiden työtuntien tarkastelua.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

SAK vastustaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuuden toteuttamista esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla. Aivan omanlaisensa työnhakuvelvollisuus koulutuksessa oleville sekoittaa ja monimutkaistaa mallia.

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysturvalla tuetun omaehtoisen opiskelun tulisi aina perustua siihen, että työttömällä on koulutustarve. Jos näin on, tulisi opinnot saada tehdä rauhassa ilman työnhakuvelvoitetta. Työn tekeminen saattaa olla käytännössä mahdotonta täyspäiväisten opintojen rinnalla. Sen sijaan opintojen loppupuolella (viimeisen kuukauden aikana) työnhakua on järkevää alkaa tukea.

Näkemyksemme mukaan esitysluonnoksessa ei ole huomioitu, millaista opiskelu nykyisin on. Erityisesti ammatillisen koulutuksen kantava idea on työelämälähtöisyys. Työpaikka toimii oppimisympäristönä, minkä yhteydessä työnantaja arvioi opiskelijaa myös potentiaalisena rekrytointina. Työelämälähtöisen ammatillisen koulutuksen kantavaa ideaa ei ole tarvetta alkaa sotkea tuomalla mukaan opintojen etenemisen katkeamisen riskiä. Tämä olisi väärin sekä oppimisympäristön tarjoavaa työpaikkaa että oppijaa kohtaan eikä missään tapauksessa tukisi hallituksen tavoitteita jatkuvan oppimisen edistämistä erityisesti alhaisesti koulutettujen osalta.

HE-luonnoksesta jää epäselväksi, mitä käytännössä tarkoittaa velvoittavan työtarjouksen hakematta jättämisen pätevä syy silloin, jos koulutus keskeytyisi oppilaitoksesta johtuvasta syistä. Myös näiden mahdollisten laiminlyöntien tutkiminen lisää työtä TE-palveluille ja työttömyysturvan maksajille.

SAK ei kannata ehdotuksia, että työnhakuvelvoite koskisi myös oppisopimuskoulutuksessa opiskelevia sekä samaan aikaan osa-aikatyötä tekevää ja työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisesti opiskelevaa.

Lisäksi sivulla 67 pykään 5 perusteluissa viitataan luultavasti väärään pykälään: ”Jos työnhakija on työvoimakoulutuksessa tai opiskelee työttömyysetuudella tuettuna omaehtoisia opintoja, työnhakuvelvollisuus asetettaisiin 6 §:n perusteella, vaikka työnhakija olisi myös osa-aikaisessa työssä.” Pykälä 6 käsittelee esitysluonnoksessa lomautetun työnhakuvelvollisuutta.

Hallituksen esityksen sivulla 53 otetaan tarpeettomasti kantaa työttömyysetuuden rooliin opintotukijärjestelmän rinnalla. Omatoimisten päätoimisten opintojen suorittaminen työttömyysetuudella on Suomessa mahdollista ja SAK:n mielestä siihen tulee mieluummin kannustaa kuin tehdä rivien väleistä tulkittavia, epämääräisen kriittisiä kommentteja osana hallituksen lakiesityksiä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Monialaisen yhteispalvelun asiakkaat

Esitysluonnoksessa sivulla 97 pykälässä 9 ensimmäisessä kohdassa ilmeisesti tarkoitetaan, että jokaisen kolmen edellytyksen on täytyttävä monialaisen yhteispalvelun asiakkaiden kohdalla, jotta työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta. Tämä ei tule yksiselitteisesti ilmi pykälästä.

SAK ehdottaa, että tässä yhteydessä uudistettaisiin samalla monialaiseen yhteispalveluun ohjaaminen. Jos työnhakijalla on tarve monialaiselle palvelulle heti työttömyyden alusta, ohjausta ei pitäisi odottaa kuuden (alle 25-vuotiaat) ja 12 kuukauden (25-vuotiaat ja vanhemmat) työttömyyden ajan. Tämä oli tarkoitus uudistaa jo edellisellä hallituskaudella. Esimerkiksi päihdeongelmasta toipuvat on voitava ohjata kuntoutuspalveluiden pariin eikä suoraan työnhakuvelvoitteen piiriin, jotta heidät saadaan kannustettua ilmoittautumaan työnhakijoiksi ja autettua heitä palvelutarpeensa mukaisesti heti.

On ristiriitaista, että esimerkiksi yli kuukauden kestävän kuntoutuksen ja työkokeilun ajalle ei aseteta työnhaun velvollisuutta, mutta kuntouttavassa työtoiminnassa tällaista erityissäännöstä ei puolestaan ole. Lain mukaan kuntouttavaan työtoimintaan voidaan ohjata vain työtön, jolle ei voida tarjota työnvälitystä tai ensisijaisia julkisia työvoimapalveluita. Näin ollen kuntouttavan työtoiminnan ajalle ei voida asettaa myöskään työnhaun velvollisuutta tai sen aikana tehdä velvoittavia työtarjouksia.

Tosiasiallisesti työkyvyttömät työttömät

SAK katsoo, ettei tosiasiallisesti työkyvyttömiltä työttömiltä tule edellyttää työkyvyttömyyden perusteella maksettavan etuuden hakemista. Tämä suuntaa pahimmillaan työttömän ajatukset ja mielikuvat kohti pysyvää eläköitymistä. Jos työttömällä ei ole tosiasiallisesti työkykyä, häntä tulee tukea työkykypalveluilla ja -prosesseilla. On tärkeää saada heidät myös sote-palvelujen piiriin. Nämä palvelut tulee kirjata hallituksen esitykseen jämäkämmin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

SAK kannattaa esitettyä muutosta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

SAK kannattaa esitettyä muutosta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

SAK kannattaa seuraamusjärjestelmän keventämistä, huomautuksen käyttöönottoa sekä työttömyysturvaan liittyvien karenssien porrastamista. Esitysluonnos on tältä osin erittäin tarpeellinen.

SAK kannattaa esityksiä, joilla kohtuuttoman pitkiä 60–90 päivän korvauksettomia määräaikoja lyhennetään 45 päivään. Lisäksi SAK pitää tärkeänä myös ehdotusta, että jatkossa työnhakijalla olisi oikeus kieltäytyä HE-luonnoksessa esitetyin edellytyksin provisiopalkkaisesta työstä.

Esitykseen tulee lisätä myös taulukko tai muu visualisointi, josta käy ilmi, mistä työnhakijan laiminlyönnistä tulisi esityksen mukaan jatkossa mikäkin seuraamus ja/tai työnhakijan työnhaku katkeaminen. Nyt esityksestä jää useassa kohdassa epäselväksi seuraamusten ja työnhaun katkeamisen suhde. Esimerkiksi kun hakija jättää saapumatta toistuvasti alkuhaastatteluun tai

työnhakukeskusteluun, seuraako tästä porrastettu seuraamus ja työnhaun katkeaminen vai ainoastaan toinen? SAK:n näkemyksen mukaan yhdestä rikkomuksesta ei voi seurata samanaikaisesti kahta eri seuraamusta.

SAK pitää porrastettuihin karensseihin liittyvää 12 kuukauden seurantajaksoa liian pitkänä. Tämä voi johtaa nykyistä useammat työssäolovelvoitteen piiriin ja lisätä siirtymää toimeentulotuelle. Selkeä kannustinongelma on myös se, että 12 seurantajakso jatkuu entisellään, vaikka henkilö olisi välillä työssä. Seurantajakso tulee lyhentää esimerkiksi kuuteen kuukauteen.

Lisäksi epäselväksi jää, onko mahdollinen korvauksettoman päivärahan pituus soviteltua päivärahaa saaville pidempi. Kokonaisuuden kannalta voisi olla parempi, jos korvauksettomat määräajat olisivat kalenteripäiviä kuten nykyisinkin.

Velvoittavat työtarjoukset monimutkaistaisivat myös uutta seuraamusjärjestelmää. Esitysluonnoksen mukaan työnhakijalle voisi tulla samalla työnhakujaksolla työttömyysturvan karenssi sekä määrällisen työnhakuvelvollisuuden laiminlyönnistä että velvoittavan työtarjouksen hakematta jättämisestä. SAK pitää tätä kaksinkertaisen sanktioinnin mahdollisuutta kohtuuttomana ja vastustaa sitä. Ehdotamme, ettei malliin sisällytetä velvoittavia työtarjouksia, vaan työnhakija päättää itse, millä työpaikkojen haulla täyttää työnhakuvelvollisuutensa. Tämä helpottaisi työttömien ymmärrystä, tukisi paremmin omaa työnhakua, yksinkertaistaisi mallia ja vähentäisi TE-toimiston selvittämiskuormaa.

Vaikka porrastettu ja lievennetty seuraamusjärjestelmä on erittäin kannatettava, työssäolovelvoite on edelleen jäämässä työnhakijoille liian tiukaksi. SAK vaatii työssäolovelvoitteen lieventämistä sekä voimassaoloajan lyhentämistä vuoteen. Pahimmillaan työssäolovelvoite ajaa työnhakijat toimeentulotuen pitkäaikaisiksi asiakkaiksi.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

SAK on esittänyt valmisteluiden aikana myös alle 25-vuotiaisiin nuoriin liittyvän koulutushaun uudistamista ja työssäolovelvoitteen lieventämistä. Myös peruslakivaliokunta on nostanut esiin lausunnoissaan, että nuoriin kohdistuva viiden kuukauden korvaukseton ajanjakso on verraten pitkä. Nuorilla saattaa iästään huolimatta olla taloudellinen vastuu esimerkiksi perheestään.

Taannehtivasta koulutukseen hakeutumisen velvoitteesta 31.8. mennessä tulee luopua. Velvoite hakea koulutukseen tulee koskea vasta työttömäksi ilmoittautumisen jälkeistä aikaa ja asettaa nuorten kanssa yksilöllisesti työnhakukeskusteluiden yhteydessä. Lisäksi nuorten 21 viikon työssäolovelvoite tulee lyhentää muuttamalla se yhdenvertaiseksi muiden työttömien kanssa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Valmistelutyössä on erittäin tärkeää edistää työvoimapolitiikan kokonaisuutta niin, että pohjoismaisesta mallista, TE-palveluiden järjestämisvastuun siirrosta kuntatasolle sekä pienemmistä työvoimapolitiikan hankkeista rakennetaan järkevä kokonaisuus. Vaarana on pirstoutuminen, kun valmistelua on paljon käynnissä.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Vaikka alkuhaastattelut aloitettaisiinkin vasta 2.5.2022 uusille työnhakijoille, niin se tuo painetta pidempään työttömänä olleiden työnhakijoiden haastatteluun ja palveluun, jotka luultavasti viivästyvät entisestään. Uuden henkilökunnan palkkauksella ja koulutuksella tulee olemaan kiire, jos tavoitteena on, että kaikkien siihen mennessä työttömänä ja työnhakijoina olevien tilanne olisi ajan tasalla.

Uusien asiantuntijoiden rekrytointi tulisi aloittaa mahdollisuuksien mukaan jo ennen lakiesityksen hyväksymistä eduskunnassa.

Pohjoismaisen mallin käyttöönotossa on syytä huomioida TE-Digihankkeen eteneminen. Työttömyyskassojen toiminnan kannalta on toivottavaa, että mahdollisesti uudet digitaaliset järjestelmät saadaan käyttöön mahdollisimman sujuvasti ennen uuden mallin käyttöönottoa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Esitysluonnoksen tässä osiossa kerrotaan, että lähtökohtaisesti työnhakuvelvollisuuden alentaminen muodostuisi pitkäkestoiseksi vain silloin, jos työnhakija asuu alueella, jossa työmahdollisuuksien määrä on työnhakijan henkilöön liittyvistä muuttuvista seikoista ja työmarkkinatilanteesta riippumatta vähäinen. Tällainen kirjaus saattaa muodostaa kohtuuttomia tilanteita esimerkiksi osatyökykyisille ja ikääntyville työttömille.

Muuta lausuttavaa?

Ei muuta lausuttavaa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Aaltonen Erja
SAK ry - Työ ja turva -osasto/Mikko Laakkonen

Pohjois-Karjalan ELY

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pohjois-Karjalan ELY-keskus pitää esitettyä tavoitetta työnhakijoiden tiiviimmästä palveluprosessista kannatettavana. Samoin työnhaun vastuun siirtäminen työnhakijalle on oikeansuuntainen uudistus. Esitetyt muutokset seuraamusjärjestelmään ovat myös perusteltuja. Kuitenkin uudistuksen toteutukseen liittyy monia haasteita.

Uudistus on laaja ja vaikuttaa monella tapaa TE-toimiston ja asiakkaiden toimintaan. Uudistuksen vaikutusten arviointi on haastavaa eikä läheskään kaikkea pystytä etukäteen arvioimaan. Uudistus otetaan käyttöön heti kokonaisuudessaan ilman testaamista esim. pienimuotoisimmilla kokeiluilla. Lisäksi on menossa toinen laaja uudistus, kuntakokeilu, joten uuden palvelumallin tehokas käyttöönotto tullee viemään aikaa ja eikä tulokset välttämättä heti näy.

Siirtymäaika jää liian lyhyeksi henkilöstön rekrytoimiseksi, henkilöstön osaamisen varmistamiseksi, tietojärjestelmän uudistamiseksi sekä palveluprosessin käyttöönottoon ja palveluprosessin edellyttämien ostopalvelujen hankkimiseksi.

Luonnoksessa esitetty työnhakijan palveluprosessi on monimutkainen sekä asiakkaan että virkailijan kannalta sisältäen paljon poikkeuksia ja reunaehtoja. Onnistunut käyttöönotto edellyttää hyvää perehdyttämistä, aktiivista julkista ennakkotiedottamista ja palveluprosessia sekä asiakkaan itsenäistä toimimista tukevia sähköisiä palveluita.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Työttömyyden suorat ja välilliset kulut ovat erittäin suuret, joten jokaisessa uudistuksessa tulee arvioida taloudelliset vaikutukset ja tavoitella työttömyyden kulujen selkeää pienentämistä. Esityksessä taloudellisten vaikutusten arviointi vaikuttaa riittävän huolellisesti ja realistisesti tehdyltä

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Nykyisessä palvelumallissa on ELY-keskusten hankkimat ostopalvelut muodostavat tärkeän osan palveluprosessia oman tuotannon lisäksi. Palveluprosessin muuttuessa muuttuu myös ostopalvelujen rooli. Etenkin valmennuspalvelujen rooli ja käyttö jää esityksessä varsin epäselväksi. Tulevaa ostopalvelujen roolia ja tavoitteita on vaikutusten arvioinnissa käsitelty varsin vähän, vaikka uudistuksella on iso vaikutus ELY-keskusten hankintatoimintaan sekä ostopalvelun ja oman tuotannon kokonaisuuteen.

Mitä tavoitteita ja mihin tarpeeseen ostopalveluja on jatkossa ajateltu käyttää? Ollaanko palveluvalikoimaa uudistamassa? Lisääntyykö ostopalvelujen tarve tiivistyneen palveluprosessin seurauksena vai korvaako lisääntynyt henkilökohtainen palvelu nykyisiä ostopalveluita? Tiiviskään tapaaminen ei auta työllistymistä, jos osaamisessa tai työkyvyssä on puutteita. On todennäköistä, että nyt piiloon jääneet erilaiset osaamisen puutteet ja työkyvyn esteet tulevat entistä paremmin esille. Niihin tarvitaan yksilökohtaisia palveluja, joita pitää olla tarjolla heti käyttöön, että palveluprosessi etenisi viiveettä.

Esitetyssä laissa ostopalvelut jaotellaan edelleen koulutus- ja valmennuspalveluihin sekä asiantuntija-arviointeihin. Tämä jaottelu on jo nyt jonkin verran vanhanaikainen ja etenkin valmennuspalvelujen sisältö on ajastaan jäljessä. Uuden mallin myötä yksilökohtainen palvelutarve lisääntyy, joten nyt olisi syytä uudistaa myös ostopalvelutuotteet ja niitä kuvaavat lakipykälät.

Henkilöstön lisäresursointi on sinänsä mittava ja tarpeellinen uudistuksen onnistumiseksi. Nettohenkilölisäystä vähentää kuitenkin iso määrä määräaikaisten, mm. koronarahoituksella tapahtuneiden virkasuhteiden päättyminen.

Vaikutusten arviointi keskittyy paljolti arvioimaan tapaamismääriä, mikä onkin tehty varsin kattavasti.

Vaikutuksien arviointia toimitiloihin ei ole tehty. Kasvokkain työskentely edellyttää toimitilajärjestelyjä, jotka edellyttävät tietosuojan, esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioimista. Nykyiset toimitilat ja valtion toimitilastrategia eivät tue tällaista mallia. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa ollaan toimitiloja parhaillaan remontoimassa valtion uuden toimitilastrategian mukaiseksi, mikä ei tue suuriin käyntimääriin perustuvaa palvelumallia.

Ehdotettu palvelumalli edellyttää myös prosessia tukevaa tietojärjestelmämuutoksia, kuten ajanvarausjärjestelmää, joka on integroitu tilanvarausjärjestelmään.

Vaikutuksia ei ole juurikaan arvioitu viranomaisyhteistyöhön. Yhteyttä sote-uudistukseen olisi myös syytä arvioida.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Tiiviimpi palveluprosessi nopeuttaa työllistymistä, mikä vaikuttaa työllisyyteen positiivisesti. Työllisyysvaikutukset on arvioitu uudistusten osalta perusteellisesti tutkimuskirjallisuutta hyödyntäen. Uudistuksen mittaluokkaan suhteuttaen n. 10 000 työllisen lisäys ei ole kovin mittava, varsinkaan kun työllistymisen taloudellisiin kannusteisiin työttömyysturvan ja sosiaalietuuksien puolella ei tehdä muutoksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Vaikutuksissa ei ole arvioitu, miten uudistus vaikuttaa työnantajien mahdollisuuteen palkata osaavaa työvoimaa nopeasti ja sujuvasti. Työnantajien rooli ja rekrytoimista tukevien palvelujen osuus palveluprosessissa olisi syytä tuoda selkeämmin esiin. Uudistusta on rakennettu ja sen vaikutuksia arvioitu työttömyysturvan ja työnhakijan palvelun näkökulmasta.

Uudistus edellyttää laajoja tietojärjestelmän muutostarpeita, joita on esityksessä avattu varsin vähän. Myöskään tietojärjestelmien muutoskustannuksia ei ole arvioitu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Nopean työllistymisen kannalta palveluprosessin muutos on tärkeä asia. Samalla uudistuksen onnistumisen kannalta on keskeistä, että työnhakijan palveluprosessi saadaan henkilökohtaiseksi, työnhakijaa motivoivaksi ja eteenpäin auttavaksi.

Palveluprosessi on kategorinen, tarkkaan määritelty ja sisältää paljon tarkistettavia kohtia. Uusi palvelumalli auttaa passiivisempaa työnhakijaa, mutta aktiivinen ja oma-aloitteinen työnhakija hyötyy vähemmän. Asiakkaalle prosessi on vaikeasti hahmottuva ja virkailijalle huolellisuutta vaativa lukuisine reunaehtoineen. Hyvä perehdytys työntekijöille ja laaja tiedotus asiakkaille ja verkostotoimijoille ovat oleellisia uudistuksen onnistuneelle käyttöönotolle.

Tietojärjestelmän toimivuus on elinehto. Tietojärjestelmän pitää neuvoa asiakasta ja viedä prosessia osaltaan eteenpäin (esim. automaattiset muistutukset). Myös tarkka dokumentointi on oikeusturvan kannalta oleellista takautuvan todentamisen kohdalla. Virkailijan kirjaamistyö on saatava mahdollisimman pieneksi.

Asiakasvirran logistiikan hallintaan tulee selkeä hyppäys. Esim. paikan päällä tapahtuvien tapaamisten määrän arvioidaan kasvavan 222 000:sta peräti 1.7 miljoonaan. Alkuhaastattelujen ja työnhakukeskustelujen sujuvaan toteutukseen vaaditaan sekä tietojärjestelmän että fyysisten tilojen toimivuus ja yhteistoiminta. Tulovirta vaihtelee, ruuhkahuippuja esiintyy, aikojen peruutuksia ja siirtämisiä tulee. Riskinä on, että tulee paljon tyhjiä aikoja samalla kun jonotetaan ja virkailija joutuu jatkuvaan kalenterin muutoksiin.

Lean-ajattelua soveltaen onkin useita riskejä, että asiakkaalle aitoa lisäarvoa tuottavalle työlle ja tasaisesti etenevälle asiakasvirralle tulee hukkaa eri muodoissa. Kaikille samanlainen, kategorinen prosessi tuottaa selkeästi ylituotantoa, esim. kaikki eivät tarvitse kahden viikon välein tapaamista. Painottuuko virkailijan aika kirjaamisiin ja tarkistamisiin vai asiakkaan työnhaun aitoon edistämiseen? Eteneekö asiakasvirta tasaisesti ja asiakkaat pääsevät ajallaan ja sujuvasti alkuhaastatteluun ja työnhakukeskusteluihin vai tuleeko jonoja ja ajanvarauksen ongelmia? Tuottaako asiakkaalle aitoa lisäarvoa tulla paikan päälle tapaamiseen, joskus hankalienkin liikenneyhteyksien päästä, kun asia olisi hoitunut puhelimellakin? Mikäli tulee paljon hukkatyötä ja asiakasvirta ei kulje sujuvasti, asiakaskokemus huononee ja paine tehdä määrää laadun kustannuksella kasvaa.

Lisäksi aikaa on varattava myös muuhun kuin keskusteluun, kuten asiakkaan tilanteeseen ennakkoon tutustuminen, riittävän tarkkaan kirjaaminen tapaamisen jälkeen sekä palvelu- ja työmahdollisuuksien etsiminen.

Kaikkiin edellä mainittuihin käytännön toteutuksen kysymyksiin saataisiin selvyyttä kokeiluilla erikokoisilla paikkakunnilla, jolloin korjaavien toimien teko olisi helpompaa ja ennen kaikkea halvempaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Työnhakuhaastattelu kerran kolmessa kuukaudessa on sopiva tahti. Toisaalta työllisyysasteen nostoa tukisi osa-aikatyön lisääntyminen kuten muissa pohjoismaissa. Tukeeko vai haittaako esitetty palvelumalli tätä kehitystä, jää nähtäväksi

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Osa resurssista valuu seurantatyöhön, jolloin lisäresurssi ei tule täysimääräisesti asiakaspalveluun.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Pienellä työmarkkina-alueella hakuvelvollisuus saattaa vaikuttaa suurelta, vaikka yleisellä tasolla velvollisuus hakea työtä onkin kannatettavaa. Hakuvelvollisuuden täyttymisen kriteerit ovat suhteellisen monitahoiset, mikä on suotavaa, koska se tuo tarpeellista joustoa erilaisilla työmarkkina-alueilla.

Esityksessä on arvioitu varsin vähän sitä, miten malli palvelee työnantajia. Muuttuuko esim. työpaikoista ilmoittelu, jos hakemusten tulovirta kasvaa voimakkaasti. Työnantajat haluavat osuvia hakemuksia, eivät määrällistä lisäystä.

Kannatettavaa on se, että seuranta perustuu työnhakijan ilmoittamiin tietoihin ja tapahtuu tietojärjestelmän kautta. Tietojärjestelmän toimivuus on tällöin keskeistä, että asiakas tietää miten ja milloin tulee toimia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yhden työnhakumahdollisuuden etsintä kerran kolmessa kuukaudessa vastikkeeksi työttömyysturvasta on paikallaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisessa opiskelussa opiskelevan työnhakijan tulisi hakea kolmea hänelle osoitettu työpaikkaa kolmen kuukauden aikana. Työvoimakoulutuksissa opiskelun pääpaino on useimmiten työssäoppimisessa työpaikoilla, joiden kautta myös työllistyminen on tavoitteena (esim. tulosperusteiset koulutushankinnat tai VOS-koulutukset). Koulutuksissa jokaisen osaaminen pyritään saamaan tulevan työpaikan vaatimuksia vastaavalle tasolle. Miten TE-toimiston/kunnan tarjoamat työpaikat sopivat tukemaan työnhakijan työllistymistä paremmin, varsinkin kun työnhakija tavataan vasta koulutuksen loppupuolella? Eikö tässä riittäisi hakuvelvoite opiskelijan itse valitsemiin työpaikkoihin vasta opiskelun loppuvaiheessa. TE-toimisto voi tehdä työtarjouksen sitten kun työnhakija tavataan ja tutustutaan hänen tilanteeseensa opiskelun loppuvaiheessa. Kategoria “yli kuukauden kestävä koulutus” on liian yleinen, joillekin aloille työllistymiseksi vaaditaan tutkinto tai tutkinnon osa (kuten sote-alalla) tai muutoin riittävä osaaminen pysyvämmän työllistymisen tueksi.

Työnhakuvelvollisuus koulutuksen aikana voi aiheuttaa opintojen keskeyttämistä. Jatkuvan oppimisen suhteen tässä on ristiriitaa. Ristiriitaa on myös siinä, että TE-toimisto ohjaa ensin koulutukseen ja sitten tekee työtarjouksen, ja koulutus keskeytyy. Samalla se on koulutusresurssin hukkakäyttöä.

Lakiesitys on monessa kohtaa kategorinen, mutta etenkin tässä kohtaa se ei huomioi tarpeeksi asiakaskohtaista tilannetta. Lakiesitystä olisi syytä muuttaa esim. siten, että koulutuksen aikaisista työtarjouksista voidaan sopia asiakkaan kanssa ennen koulutuksen alkamista, mutta varsinainen lakisääteinen aktivoituminen puolin ja toisin tapahtuu koulutuksen loppuosassa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Lakiesityksen 2. luvun 11 pykälässä (työllistymissuunnitelman sisältö) ei ole mainintaa työnhakuvelvollisuudesta. Työnhakijan oikeusturvan kannalta työnhakuvelvoitteen kirjaaminen työllistymissuunnitelmaan olisi syytä mainita tässä pykälässä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastaminen on hyvän seuraamusjärjestelmän mukainen uudistus ja parannus nykyiseen järjestelmään. Tietojärjestelmäkirjausten merkitys tulee entisestään korostumaan, kun tutkitaan vuoden takaisia tapahtumia.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Vesakoivu Reijo
Pohjois-Karjalan ELY

Uudenmaan ELY

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Uudenmaan ELY-keskus pitää esitettyä tavoitetta työnhakijoiden aktiivisemmasta kohtaamisesta kannatettavana.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että nyt esitetyssä muodossa hallituksen esityksessä ei ole riittävällä tavalla arvioitu mallin vaikutuksia työllisyydenhoidon kokonaisjärjestelmään ja erityisesti palveluiden käyttöön.

On lisäksi todettava, että esitetty malli tekee työnhakijan palveluprosessista jossain määrin monimutkaisen. Esitetyssä mallissa on säädetty yksityiskohtaisesti pohjoismaisen mallin soveltamisesta eri työnhakijoiden tilanteissa, mikä johtaa useisiin reunaehtoihin ja poikkeuksiin, joiden soveltaminen vie käytännön toiminnassa resursseja.

ELY-keskusten ja TE-toimistojen valtakunnallisesta oikeudellisesta tuesta vastaava Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikkö toimittaa oman, tästä lausunnosta erillisen lausunnon.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esitysluonnoksessa ei ole lainkaan huomioitu esitettävän lain vaikutuksia ELY-keskuksiin palveluiden järjestäjänä. On todettava, että hyvään lainvalmisteluun kuuluu ehdotettujen lakimuutosten vaikutusten arviointi kokonaisuutena ja kaikilta osin. Tämä pitää sisällään myös, ja jopa erityisesti, esitettyjen lakien vaikutusten selvittämistä viranomaisten muihin tehtäviin.

Esitysluonnoksessa todetaan esitettävien muutosten kohdistuvan nimenomaan työllisyydenhoidon ”ydinprosessiin”. Muutoksilla on täten eittämättä laajoja ja merkittäviä heijastusvaikutuksia työllisyydenhoidon eri osa-alueille. Hallituksen esityksessä näitä heijastusvaikutuksia ei ole suurelta osin tunnistettu. Niiltäkin osin, kun vaikutukset on tunnistettu, esityksessä on usein tyydytty toteamaan, ettei vaikutuksia ole mahdollista arvioida.

Esimerkiksi arvio pohjoismaisen mallin vaikutuksista ostopalveluiden käyttöön puuttuu esityksestä kokonaan. Hallituksen esityksen sivulla 34 todetaan, että pohjoismaisen mallin käyttöönoton myötä ”palveluiden lisääntyvän kysynnän määrää ei myöskään ole mahdollista arvioida luotettavasti”. Esityksessä ei kuitenkaan ole arvioitu mallin käyttöönoton vaikutuksia palveluiden käyttöön edes alustavasti, vaan vaikutusarviot puuttuvat esityksestä kokonaan.

Esitysluonnoksessa on viitattu kahteen tutkimukseen niin sanottujen määräaikaishaastatteluiden käyttöönotosta (Valtakari, Mikko ym. 2019 & Sundvall & Mayer 2018). Tutkimuksien osana oli analysoitu lisääntyneiden haastatteluiden vaikutuksia muun muassa palveluiden käyttöön ja työnhakijoiden aktiivisuuteen. Tutkimusten mukaan haastatteluiden keskeisimpiä vaikutuksia olivat juuri työnhakijoiden aktivoituminen ja sitä myöten palveluihin osallistumisen lisääntyminen. Muutos johtui tutkimusten mukaan lisääntyneistä haastatteluista. On siksikin yllättävää, ettei nyt lausunnolla olevassa esityksessä ole arvioitu pohjoismaisen työvoimapalveluiden mallin vaikutuksia palveluiden käyttöön. Kun malli lisää haastatteluita, ei ole syytä epäillä, etteikö mallin käyttöönotto nostaisi työnhakijoiden aktiivisuutta ja johtaisi samankaltaisiin vaikutuksiin.

Kun on aiempaan tutkimuskirjallisuuteenkin perustuen oletettavaa, että palveluiden kysyntä tulee pohjoismaisen mallin käyttöönoton jälkeen kasvamaan, olisi hallituksen esityksessä syytä huomioida kasvavan palvelukysynnän vaikutukset sekä asiakasohjauksen että palveluiden hankinnan näkökulmasta. Mallin tuloksellinen käyttöönotto edellyttää, että kasvavaan kysyntään pystytään vastaamaan työllisyyspalveluiden tarjonnalla. Työllisyyspalveluiden tarjontaa taas pystytään

lisäämään vain lisäämällä työllisyyspalveluiden hankintaa, mikä on tarpeen resursoida asianmukaisesti.

Esitysluonnoksessa on kiinnitetty aiheellisesti paljon huomiota mallin käyttöönoton määrällisiin resurssitarpeisiin. Luonnoksessa on mainittu, että esitetty työntekijän palveluprosessi edellyttää TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen työntekijöiltä myös laadullisesti erilaista työskentelyotetta: vaaditaan osittain nykyisestä osaamisesta poikkeavaa osaamista, joka liittyy asiakkaiden kohtaamiseen, motivoimiseen ja prosessin etenemisen tukemiseen. Työ alkaa entistä enemmän lähestyä sosiaalityötä, johon vaaditaan Suomessa korkeakoulututkinto, jota koskee tarkat pätevyysvaatimukset. Mallin käyttöönoton yhteydessä olisikin tarkemmin määriteltävä millaista osaamista työ vaatii, ja mitkä ovat työntekijöille asetettavat vaatimukset. Joka tapauksessa osaamisen kehittämiseen työn ohella on panostettava riittävästi ja henkilöstökoulutukseen käytettävistä resursseista on päästävä nopeasti yhteisymmärrykseen valtion ja kuntien kesken.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Niin sanottujen määräaikaishaastattelujen käyttöönoton jälkeen tehtyjen tutkimusten perusteella työnhakijoiden aiempaa tiiviimpi kontaktointi lisää aktiivisuutta työmarkkinoilla. Tätä on pidettävä erittäin kannatettavana tavoitteena, jolla on myös esityksessä ilmaistuja positiivisia työllisyysvaikutuksia.

Jotta työllisyysvaikutukset voidaan täysimittaisesti saada aikaan, täytyy haastatteluilla ja keskusteluilla olla selkeät tavoitteet. Keskusteluita toteuttavilla virkailijoilla on oltava riittävästi vaihtoehtoja tarjottavaksi työnhakijan seuraavaksi suunnaksi. Esitysluonnoksessa todetaan, että työnvälitys olisi keskiössä niin alkuhaastatteluissa, työnhakukeskusteluissa kuin täydentävissä työnhakukeskusteluissa. Painotus on kannatettava.

Parhaimmillaan työnhakijoille tarjottavat vaihtoehdot ovat haussa olevia työpaikkoja, mutta on selvää, ettei avoimilta työmarkkinoilta löydy aina kaikille sopivia työmahdollisuuksia. Palvelujen rooli tulee korostumaan erityisesti työmarkkinoiden vaikeampina aikoina. Virkailijoiden käytössä on oltava kattava, erilaisiin tilanteisiin sopiva palvelutarjotin, jota voi esitellä työnhakijalle. Tämä edellyttää palvelutarpeiden parempaa tunnistamista ja syvempää tietoutta käytettävissä olevista palveluista. Erityisesti työllisyyden kuntakokeiluiden alkamisen jälkeen asiakasohjaus on hajaantunut huomattavasti aiemmasta. Muutoksen myötä palveluiden hallinnointi ja perehdyttäminen ovat vieneet aiempaa enemmän ELY-keskusten resursseja, mikä on pois tuloksellisten palveluiden laajemmasta hankkimisesta ja kehittämisestä. Tämä tulee eittämättä vaikuttamaan myös pohjoismaisen mallin tuloksiin.

Pelkkä työpaikkojen lisääntynyt hakeminen ei tuota haluttuja tuloksia. Kohtaanto-ongelma on edelleen merkittävä haaste, samoin kuin epidemian kiihdyttämä rakennetyöttömyys ja osaamisen vanheneminen. Työnhakukeskustelujen lisäksi tarvitaan valmennuspalveluita, joissa valmentajalla on riittävästi aikaa tukea asiakasta uudelle alalle, koska alanvaihto on toisinaan pitkä prosessi. Samoin tarvitaan nopeita, työelämän tarpeeseen vastaavia, työvoimakoulutuspalveluja. Palveluhankinnan tehtävä on siis erityisen tärkeä pohjoismaisen mallin tulosten saavuttamiseksi. ELY-keskusten tehtävä ei jää ainoastaan hankintaan, vaan erityisesti niiden tulosjohtamiseen, hallinnointiin ja valvontaan tarvitaan resurssia.

On tärkeää, että esitetyn mallin työllisyysvaikutuksia seurataan ja arvioidaan mallin käyttöönoton jälkeen. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti siihen, mikä on aiheuttanut työllisyysvaikutuksia. Eri alueiden hyviä kokemuksia keskusteluiden toimeenpanosta ja suuntaamisesta on ehdottomasti hyödynnettävä valtakunnallisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Pohjoismaisen mallin käyttöönoton myötä TE-toimiston asiakaspalvelun sekä jo hankittujen valmennuspalveluiden välille syntyy mahdollisesti jonkin verran päällekkäisyyttä. On tarpeellista tutkia ja arvioida haastatteluiden ja keskusteluiden tosiasiallista sisältöä sekä niiden suhdetta valmennuspalveluihin pohjoismaisen mallin käyttöönoton jälkeen. Valmennuspalvelujen suuntaamista ja sisältöä tulee jatkossa arvioida ja tarvittaessa muokata tutkimusten ja kerättyjen kokemusten perusteella.

Haastatteluiden sisällön painottaminen työnvälitykseen todennäköisesti pienentää yllä mainittua päällekkäisyyttä verrattuna tilanteeseen, jossa haastattelut ja keskustelut keskittyisivät ensisijaisesti työnhakijoiden työnhakutaitojen tai työelämävalmiuksien parantamiseen.

On toivottavaa, että keskusteluiden lisääntyminen lisää asiakasohjausta erityisesti työkyvyn arviointipalveluihin. Vaikka on tunnistettu, että työnhakijat voivat olla väliaikaisesti tai pysyvästi osatyökykyisiä, ei TE-toimistoissa ja nyt kuntakokeiluissa ole ohjattu työnhakijoita riittävästi osatyökykyisyyttä arvioiviin palveluihin. Myös mahdollisuudet ohjata työnhakijoita kuntien ja kuntayhtymien järjestämiin työttömien lakisääteisiin lääkärintarkastuksiin ovat olleet puutteellisia.

Mahdollisesti palveluväylä erilaisiin arviointeihin tulee aiempaa käytetymmäksi kontaktien lisääntyessä. Käyttöä lisännee myös esitetty sääntely, jossa työnhakijoille, joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille, ei aseteta määrällistä työnhakuvelvoitetta.

On työnhakijoiden ja työllisyydenhoidon kokonaiskuvan kannalta erittäin tärkeää, että palvelutarpeet ja mahdolliset työkyvyn puutteet tunnistetaan kokonaisuudessaan. Tätä välillistä vaikutustakaan palveluiden kysyntään ei ole tunnistettu hallituksen esityksen nykymuodossa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esitetyn mallin sovellettavuus

Uudenmaan ELY-keskus pitää esitystä alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä sinänsä oikeasuuntaisena ja kannatettavana. On kuitenkin todettava, että esitetty malli tekee työnhakijan palveluprosessista jossain määrin monimutkaisen sekä asiakkaan että virkailijan näkökulmasta. Esitetyssä mallissa on useita erillisiä mekanismeja, reunaehtoja ja poikkeuksia, joiden johdosta palveluprosessin niin sanottu perusmalli ei monessa tapauksessa toteudu. Tämä johtanee usein tulkinnanvaraisiin tilanteisiin, joiden käsittelyyn tullaan käyttämään huomattavia määriä virkailijaresurssia.

On hyvin todennäköistä, että juuri yksittäistä työnhakijaa koskeva palveluprosessi sekä henkilökohtaisesti asetettavat vaatimukset ja edellytykset tulevat olemaan monelle työnhakijalle epäselviä. Tämä korostaa viranomaisen neuvontavelvollisuuden merkitystä nykyistä enemmän.

Muuttuneessa, ja muuttuvassa, työllisyydenhoidon järjestäjäkentässä on huomioitava, että monimutkaisen sekä reunaehtoja ja poikkeuksia käsittävän esityksen soveltajien ja toimeenpanijoiden määrä on huomattava. Jo nykyisellään pohjoismaista työvoimapalveluiden mallia tulisivat toimeenpanemaan 15 TE-toimistoa sekä 25 työllisyyden kuntakokeilun aluetta, joissa on mukana yhteensä 118 kuntaa. Tulevan palvelurakenneuudistuksen myötä toimeenpanijoiden määrä voi olla jopa yli 300 eri toimijaa.

Näin moninaisessa toimijoiden joukossa mallin yksinkertaisuus ja mahdollisimman vähäinen tulkinnanvara olisivat kannatettavia. Mallin jälkikäteisarvioinnissa on vähintään kiinnitettävä erityistä huomiota yhdenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden tosiasialliseen toteutumiseen.

Haastatteluiden ja keskusteluiden toteuttaminen

Esitysluonnoksen mukaan työnhakukeskustelut, myös viimeisen koulutuskuukauden aikana pidettävät täydentävät työnhakukeskustelut, toteutettaisiin lähtökohtaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa. Kasvokkain tapahtuvien haastatteluiden tavoite on kannatettava, mutta käytännön toteutuksessa on huomioitava työnhakijoiden mahdollinen osallistuminen palveluihin hyvinkin kaukaa kotikunnastaan.

On tärkeää, että esityksessä olevia kirjauksia huomioon otettavista seikoista, ainakin poikkeuksellisen pitkistä asiointimatkoista sekä paikalle pääsemisen estävään palveluun osallistumisesta, otetaan täysimääräisesti huomioon. Täten mahdollistetaan tuloksellisten palveluiden täysimääräinen toteutuminen ja asiakkaat voivat suorittaa palvelun loppuun tavoitteiden mukaisesti.

Maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden huomioiminen

Esityksessä mainitaan, että maahanmuuttajien osalta palveluista säädetään pääasiassa kotoutumisen edistämisestä annetussa lainsäädännössä. Siitä huolimatta nyt valmistelussa olevan pohjoismaisen työnhakumallin yhteydet maahanmuuttajille suunniteltuihin palveluihin tulisi paremmin tunnistaa.

Esimerkiksi Uudellamaalla maahanmuuttajat ovat merkittävä työllisyyspalveluiden asiakasryhmä. Juuri eduskunnalle annetussa selonteossa alkuvaiheen palveluita on jäsennetty uudelleen ns. kotoutumisohjelman avulla. Kotoutumisohjelmaan kuuluu mm. koko kohderyhmälle yhteinen ja monialaisesti järjestetty johdantojakso. Johdantojakson osana kehitetään palveluita, joiden tavoitteita on tarpeen yhteensovittaa myös pohjoismaisen työvoimapalvelumallin kanssa. Palveluihin kuuluvat muun muassa alkukartoitukset, kotoutumissuunnitelmat, työ- ja toimintakyvyn arviointi, monikielinen yhteiskuntaorientaatio sekä kotoutumiskoulutus.

Eduskunnalle kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista annetun selonteon taustalla on jo aiemmin annettu tarkastusvaliokunnan mietintö, joka vaati erityisesti kotoutumisen nopeuttamista. Selonteossa aiemmin määriteltyjä kotoutumisaikoja onkin lyhennetty. Samalla on todettu, että ns. normaalipalveluiden on jatkossa kehityttävä tukemaan entistä paremmin kotoutumisen etenemistä. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin vahvuus on henkilökohtaisten tapaamisten lisääminen, mutta samalla on huomioitava huomattavat resurssitarpeet, jotka erityisesti maahanmuuttajien osalta korostuvat. Tulkin kanssa tehtävä työ vaatii enemmän aikaa ja myös työntekijöiden osaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Työnhakukeskustelujen toteuttaminen ostopalveluna

Esitysluonnoksessa todetaan, että osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voitaisiin hankkia ostopalveluna ja että työnhakijan palvelutarpeen arviointia tarkennettaisiin esimerkiksi hankkimalla työnhakijalle työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja sekä muita asiantuntija-arviointeja. Osaamisen kehittämistä voitaisiin tarvittaessa arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa.

Uudenmaan ELY-keskus pitää kannatettavana mahdollisuutta suorittaa osa täydentävistä työnhakukeskusteluista ostopalveluna. Esityksen kirjauksiin liittyy kuitenkin epäselvyyksiä ja vaikeaselkoisuutta: on esitetty lukuisia reunaehtoja sille, mitä haastatteluja ei voida järjestää ostopalveluina ja millainen ostopalvelu ei voi täyttää haastatteluvelvoitetta.

Selkeyden vuoksi voisi olla luontevampaa lähestyä ostopalveluiden käyttöä haastatteluiden toteutuksessa määrittelemällä yksiselitteisesti, mitä voidaan järjestää ostopalveluna. Nyt esityksessä todetaan, että ”käytännössä ostopalveluna voitaisiin yleensä hankkia enintään yksi tai kaksi työttömyyden alkuvaiheen täydentävistä työnhakukeskusteluista tai niitä korvaavista toimista”. Tällainen kirjaus on omiaan luomaan tarpeetonta tulkinnanvaraisuutta lain soveltamisessa.

Jotta hyöty on mahdollisimman suuri, ostopalveluna toteutettavia täydentäviä työnhakukeskusteluja tulee olla mahdollista järjestää mahdollisimman joustavasti eri palveluissa. Paras hyöty saadaan, kun ostopalveluna järjestettävät keskustelut voidaan kytkeä johonkin olemassa olevaan ja laajempaan palveluun eikä keskusteluja hankita erillisinä. Keskusteluita tulee voida järjestää osana muun muassa työnhaku-, ura- ja työhönvalmennuksia sekä työvoima- tai kotoutumiskoulutuksia.

Jos yksittäisiä haastatteluja ostetaan palveluhankintana, asiakkaan palvelupolku saattaa katkeilla. Lisäksi on huomioitava, että jos osa pohjoismaisen mallin asiakastyöstä ostetaan ja osa tuotetaan sisäisesti TE-toimistoissa ja kuntien työllisyyspalveluissa, vaatii eri tahojen yhteistyö ja kommunikaatio oman aikansa ja resurssinsa. Asiakkaan palvelupolku olisi suunniteltava niin, että yksittäisten keskustelujen hankkimisen sijaan hankitaan tukipalveluita, kuten kartoituksia, tai ohjataan asiakas esimerkiksi valmentajalle tai kouluttajalle, jolla olisi mahdollisuus myös hoitaa haastatteluja.

Hallituksen linjauksen mukaisesti työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja lisättäisiin 70 miljoonalla eurolla vuodessa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttamiseksi. Haastattelujen toteuttaminen ostopalveluna lisää resurssitarpeita palveluhankintaan. Resursseja tuleekin suunnata työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi myös hankintoja tekeville viranomaisille.

Työllistymissuunnitelman kirjauksen perusteella ostopalveluiden rooli voi vaihdella haastatteluista tai palvelutarpeen arvioinnin tukemisesta osaamisen kehittämisen arviointiin tai velvoittavaan työllistämistä edistävään palveluun. Hallituksen esityksessä ei ole riittävästi tunnistettu ja eroteltu ostopalveluiden erilaisia rooleja, eikä palvelunhankkijan ja palveluntuottajan velvollisuuksia eri tilanteissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksen mukaisesti työnhakukeskustelu ja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin vasta koulutuksen, työn tai kuntoutuksen loppuvaiheessa, jos työnhakija osallistuu yli kuukauden mittaiseen työvoimakoulutukseen, omaehtoisiin opintoihin, palkkatuettuun työhön, työkokeiluun tai kuntoutukseen. Uudenmaan ELY-keskus pitää poikkeuksia perusteltuina ja kannatettavina. Poikkeuksien asettamisessa palveluprosessin yksinkertaisuus ja ennakoitavuus on kuitenkin huomioitava.

Olisi syytä harkita, pitäisikö työnhakukeskusteluiden järjestämisestä luopua myös pitkäkestoisessa työhönvalmennuksessa olevien kohdalla. Tässä 6-12 kuukautta kestävässä palvelussa työnhakijan tilannetta parannetaan jo aktiivisesti ostopalvelun avulla. Prosessin sujuvuuden kannalta ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista sisällyttää jo valmiiksi intensiivisen palvelun kanssa samaan aikajaksoon intensiivijaksoa, jossa täydentävä työnhakukeskustelu järjestettäisiin kahden viikon välein. On myös epätodennäköistä, että työllistymissuunnitelmaan tehtäisiin keskeisiä muutoksia kesken pitkän työllistymistä edistävän palvelun, joten haastatteluiden merkitys olisi myös tavallista vähäisempi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa

työnhakuvelvollisuudesta?

Esitysluonnoksessa todetaan, että työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seurannan kannalta keskeistä olisi verkkopalvelun käyttö ja että työnhaun seuranta perustuisi työnhakijan itse ilmoittamiin tietoihin. Tämä valinta on ehdottoman kannatettava.

Samalla on todettava, että automatiikkaan ja työnhakijan omaan ilmoitukseen perustuva seurantamenetelmä toimii käytännössä ainoastaan, jos sitä tukeva tietojärjestelmä on helppokäyttöinen sekä työnhakijalle että asiakaspalvelua tekevälle virkailijalle.

Edellytyksenä työnhakuvelvollisuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden arvioinnille on lisäksi tietojärjestelmään ilmoitettujen tietojen saumaton ja yksinkertainen raportointi ja seuranta. Nykyisin käytössä olevat järjestelmät eivät tue esimerkiksi asiakaspalvelun tai työllistymistä edistävien palveluiden seurantaa yksittäisen työnhakijan tasolla, eivät yksittäisen virkailijan tai palvelun tasolla eivätkä myöskään kokonaiskuvan luomisessa.

Esityksessä on mainittu "työmahdollisuuksien" hakeminen. Käytännön soveltamisen kannalta olisi hyödyllistä määritellä työmahdollisuus tarkemmin. Valtaosa työmahdollisuuksista on edelleen piilotyöpaikkoja, joita työnhakija saattaa tavoitella tekemättä esimerkiksi varsinaista työhakemusta. Osa-aikatyössä oleva voi tavoitella lisää työtunteja työnantajaltaan, mikä ei varsinaisesti näy työn hakemisena. Lisäksi alustatalouden lisääntyminen monipuolistaa henkilöiden pyrkimyksiä työllistää itsensä tarjoamalla omaa ammattitaitoaan. Jos työmahdollisuuden määrittely ja sitä kautta työnhakuvelvoitteen täyttymisen arviointi jää näin avoimeksi, se voi synnyttää lisää eriarvoisuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista 3 luvun 7 §:n osalta niin, että myös koulutuksessa olevalla olisi 3 §:n mukainen työnhakuvelvollisuus tiettyjen ehtojen täytyttyä. Työnhakuvelvollisuuden määräytymistä olisi syytä

tarkentaa, sillä nykyinen muotoilu jättää useita avoimia kysymyksiä. Lisäksi työnhakuvelvoite on määritelty koskemaan myös koulutuspalveluiden osallistujia, joille velvoite ei ole tarkoituksenmukainen.

Työllistymissuunnitelmaa tarkistettaessa ennen opintojen alkamista suunnitelmaan sisällytettäisiin kolmen kuukauden tarkastelujaksoja, joista kunkin aikana työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaisi työnhakijalle haettavaksi kolmea koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa. Pykälän perusteluissa todetaan muun muassa, että työllistymismahdollisuuksiin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota jo valittaessa henkilöä työvoimakoulutukseen ja että työttömyysturvalaissa säädettäisiin siitä, että työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta ja kieltäytyä työ- ja elinkeinotoimiston osoittamasta työpaikasta, jos työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeytymiseen oppilaitoksesta johtuvasta syystä.

Lakiluonnoksessa ei ilmeisesti ole huomioitu sitä, että suuri osa työvoimakoulutuksesta on tutkintotavoitteista, jolloin koulutukset järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella ja niiden toteuttamisesta säädetään laissa ammatillisesta koulutuksesta. Tutkintotavoitteista työvoimakoulutusta ei voida järjestää palkkatyössä.

Olisiko tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistuvalla aina työttömyysturvalakiin säädettävä pätevä syy jättää hakeutumatta osoitettuun työpaikkaan? Asia tulisi kirjata selvästi ja ristiriidattomasti myös lakitekstiin.

Esityksen mukaan myös omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan työnhakijan työllistymissuunnitelman tulee sisältää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana työ- ja elinkeinotoimiston tulee tarjota työnhakijalle haettavaksi kolmea yksilöityä koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa. Suuri osa työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevista suorittaa perustutkintoa, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa lähihoitajaksi. Koulutuksen keskeyttäminen mahdollisen työjakson ajaksi lisäisi erittäin paljon hallinnollista työtä.

Uudellamaalla ei ole enää järjestetty alusta asti toteutettavia sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon tähtääviä työvoimakoulutuksia, koska asiakkailla on ollut mahdollisuus hakeutua suorittamaan tutkintoa omaehtoisina opintoina. Lakimuutos saattaa vähentää halukkuutta hakeutua opintoihin työttömyysetuudella ja samalla lisätä vaatimuksia työvoimakoulutukseksi. Mikäli näin käy, tulee alueelle kohdentaa nykyistä enemmän valtionosuusrahoitteisen työvoimakoulutuksen opiskelijatyövuosia, jotta monipuolinen koulutustarjonta on edelleen mahdollinen.

Esityksen mukaan työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä työnhakuvelvollisuutta. Esityksessä ei ole kuitenkaan riittävällä selkeydellä ilmaistu, mitä

”vastaavalla tavalla järjestetty” työvoimakoulutus on. On epäselvää, sisältyvätkö käsitteen alle esimerkiksi F.E.C.-koulutukset, jotka eivät ole yhteishankintaa, mutta joiden kustannuksista yritykset rahoittavat suuren osan. Olisi syytä tarkentaa myös sisältyykö käsitteen alle VOS-työvoimakoulutuksena toteutettava osatutkintotavoitteinen työvoimakoulutus, joka tähtää opiskelijan työllistymiseen ja oppisopimuksena tutkinnon loppuun saattamiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Esityksen mukaan työnhaun voimassaolo päättyisi myös, jos työnhakija ei uusi määräajan voimassa olevaa työnhakuaan tai ei muulla kuin edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen edellyttämällä tavalla ja asetetun määräajan kuluessa. Nykyisestä poiketen viimeksi mainittu johtaisi työnhaun voimassaolon päättymiseen vain menettelyn ollessa toistuvaa. Onko toistuvuuden vaatimus tässä kohdassa tarkoituksenmukaista, koska työnhakijaa kuitenkin muistutetaan työttömyysturvaan vaikuttavien seurausten takia kirjallisesti, jos hänen työnhakunsa uhkaa katketa?

Käytännössä kirjallinen ilmoitus vähintään kahden viikon vastausajalla ennen työnhaun katkeamista lähetetään myös nykyisessä työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntakokeilujen toimintamallissa. Erityisesti uuden mallin prosessin alkuvaiheessa, jolloin järjestetään alkuhaastattelun lisäksi viisi täydentävää työnhakukeskustelua kolmen kuukauden sisään, työnhakijan saamien kirjallisten muistutusten määrällä ja virkailijatyön määrällä muistutusten tekemisessä ja laiminlyönnin toistuvuuden selvitystyössä on potentiaalia kasvaa huomattavasti. Tällä vaikutuksella on potentiaalia kertautua ostopalveluina toteutettaviin keskusteluihin liittyvien tapausten selvityksessä. Työnhaun voimassaolo on lisäksi helposti työnhakijan itsensä palautettavissa, mikäli hän ei reagoisikaan muistutukseen ennen haun katkeamista.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

On kannatettavaa, että muutosten voimaantuloa siirrettiin toukokuuhun 2022. Siirto, ja henkilöstöresurssin lisääminen jo vuoden alusta alkaen, mahdollistavat paremman lähtökohdan uudistukseen valmisteluun ja varautumiseen alueilla.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Tonttila Jarkko
Uudenmaan ELY

Ikaalisten kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Ikaalisten kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Ikaalisten kaupunki katsoo, että esitetty työnhakijan palveluprosessi on lainsäädännöllisesti liian tiukasti määritelty ja hallituksen esityksen mukaisen toiminnan resurssointi on aivan liian riittämätöntä aiheuttaen merkittäviä lisäkuluja mm. kokeilukunnille ja sitoen työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen mahdollisuuksia toimia kokeilulain tavoitteiden mukaisesti.

Hallituksen esitys keskittyy liiallisesti yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun laadun ja vaikuttavuuden sijaan. Lain tiukka määrämuotoisuus ja hyvin yksityiskohtaiset määrittelyt eivät ota huomioon asiakkaiden tilanteiden yksilöllisyyttä, monimuotoisuutta, eivätkä jätä asiakaspalveluhenkilöstölle tarvittavaa joustovaraa huomioida asiakkaiden yksilöllistä palvelutarvetta vaan kaikkien palveluprosessi on samanlainen ja kaavamainen.

Ikaalisten kaupunki arvioi, että työttömien työnhakijoiden palvelutapaamiset yli kolminkertaistuisivat esitetyn lainsäädännön myötä nykyisestä. Ikaalisten kaupunki perustaa näkemyksensä tämänhetkisen Pirkanmaan työmarkkinatilanteen tilastodataan nykylainsäädännön puitteissa toteutuneista kuntakokeilun tapaamismääristä ja siihen, miten hallituksen

esitysluonnoksen mukainen uusi palveluprosessi vaikuttaisi lakisääteisten tapaamisten määrään. Lain toimeenpanoon liittyvä henkilöstömäärä ei tulisi riittämään lain asianmukaiseen toimeenpanoon, vaikka kunnat sitoisivat siihen koko kuntakokeilussa mukana olevan oman työllisyyspalvelujen asiakaspalveluhenkilöstöresurssinsa valtion resurssien lisäksi. Uudistus sitoisi kokeilukuntien työllisyyteen varatut varat uudistuksen toimeenpanoon ja toisi kunnille uusia lakisääteisiä velvoitteita samalla vyöryttäen kunnille uusia, merkittäviä kuluja, joihin kunnat eivät ole varautuneet ja joita kunnilta ei ole edellytetty kuntakokeiluin hakeutumisen yhteydessä.

Koronan myötä kuntien vastuulla olevien asiakkaiden määrä on kuitenkin vain lisääntynyt aiemmasta (kokeilulain asiakasjakokriteerit ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu sekä Korona-ajan lakimuutokset yrittäjien työttömyysturvaan). Asiakasmäärän kehitys on toteutunut toisin kuin TE-toimistoissa. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin lainsäädäntöuudistuksen edetessä valtion tulee kompensoida täysimääräisesti kokeilukunnille se lisäpanostus, jonka voimaan tulevan lainsäädännön toimeenpano edellyttää.

Resurssilaskelmissa on otettava huomioon, että jokaisen asiakastapaamisen yhteydessä asiakaspalveluhenkilöstö tekee päätöksiä, työllisyyssuunnitelmaa täydentäviä dokumentteja, selvityspyyntöjä, lausuntoja yms., jotka lisäävät resurssitarvetta tapaamisten järjestämisen ohella. Lisäksi erityisryhmät, kuten maahanmuuttajataustaiset luku- ja kirjoitustaidottomat, vaikeammin työllistyvät jne. vaativat vielä tiheämmän tapaamissyklin muihin ryhmiin verrattuna, mikä lisää resurssitarvetta entisestään. Lisäksi kuntakokeilualueilla ei ole mahdollisuutta asiakkaiden oman sähköisen palvelutarvearvion laatimiseen, se on kokeilukunnilta evätty.

Edellä todetun perusteella Ikaalisten kaupunki pitää täysin riittämättömänä esitettyä henkilöstöresurssia toteuttamaan TE-palveluita uuden lain edellyttämällä tavalla. Työntekijäresurssin lisäksi kustannusvaikutuksia on tilatarpeisiin ja työnhakija-asiakkaille tarkoitettujen palvelujen hankintaan. Merkittävä ongelma on myös se, että palveluiden käytön kasvuun ei ole varattu määrärahoja, vaikka työnhakijoiden tiiviimmällä kohtaamisella on tarkoitus tehostaa työhön ja palveluihin ohjautumista. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata.

Uuden palvelumallin toteuttamiseen osoitetun henkilöstöresurssin riittämättömyyttä korostaa TE-hallinnon jo olemassa oleva kokeilukuntiin siirtynyt palveluvelka.

Uudistuksen toteuttaminen puutteellisilla henkilöstöresursseilla vaarantaa koko sen tavoitteet, kun asiakkaiden saaman palvelun laatu käytännössä heikkenisi. Riittämätön resursointi huonontaisi myös asiakaspalveluhenkilöstön työhyvinvointia ja työhön sitoutumista.

Esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Esitetty malli edellyttää nopeaa asiakasta koskevien tietojen siirtoa, ja tunnistettavissa on riski sille, että mallin edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin ja niiden

integraatioon eivät valmistu ennen suunniteltua lain voimaantuloa. Hallinnollisten rasitteiden mittaamiseksi olisi arvioitava, millaisia ja miten työllistäviä nämä hallinnolliset vaikutukset ovat ja miten niiden toteuttaminen on suunniteltu järjestettävän.

Uudistuksen vaikutuksia tulevaan TE-palvelut 2024 -uudistukseen tai yhdyspintatyöhön uusien hyvinvointialueiden kanssa ei ole arvioitu. Osa työnhakijoiden työllistymissuunnitelmia korvaavista suunnitelmista laaditaan jatkossa hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa yhdessä (aktivointisuunnitelmat, monialainen suunnitelma ja kotoutumissuunnitelma). Hallituksen esitys ei ota kantaa siihen, miten tämä kokonaisuus resursoidaan em. uudistusten toteutuessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön.

Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut kuntakokeilualueilla ja TE-palvelut 2024 -uudistuksessa on kompensoitava täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut). Resursseja mitoitettaessa ja jaettaessa on huomioitava myös asiakkaiden ja kokeilukuntien todelliset mahdollisuudet digitaalisten palvelujen käyttöön (esim. luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajat jne.) Lisäresurssien jako on tehtävä oikeudenmukaisesti kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen kesken. Uudistuksesta aiheutuvia kuluja tai tehtäviä ei pidä vyöryttää kuntien maksettavaksi.

Hyvinvointialueiden vastuut ja resurssointi uudistuksen toimeenpanon osalta on selvitettävä ja huomioitava (aktivointisuunnitelmat, monialaiset suunnitelmat ja kotouttamissuunnitelmat).

Kun asiakasta kohdataan seitsemän kertaa kolmen kuukauden aikana, on hyvin todennäköistä, että hänelle tarjotaan myös hänen palvelutarpeensa mukaisia työllisyyttä edistäviä palveluita. Esitys ei huomioi lainkaan palveluiden kysynnän kasvua ja tarvittavia lisäresursseja. Näihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ei ole varattu esityksen mukaan yhtään määrärahaa. Palveluihin ohjaaminen korostuu erityisesti kuntakokeilualueilla, joihin on ohjattu asiakkaita, joiden polku avoimille työmarkkinoille on usein pitkä.

Uudistus on muutoksena suuri ja sen vaikutus asiakaspalvelussa näkyy myös lisääntyvänä neuvontatarpeena mm. asiakkaiden oikeuksista ja velvollisuuksista, työttömyysturvajärjestelmän muutoksista ja työnhakuvelvoitteista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys keskittyy nimenomaan työttömien henkilöasiakkaiden työnhakuun ja heidän ohjaamiseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tapaamalla heitä kahden viikon välein. Tätä tarkoitusta varten palkattaisiin 1200 htv:ä lisää. Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistoissa on henkilöasiakaspalveluun kohdistunut 2080 henkilötyövuotta. Jatkossa esityksen mukaan

henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi noin 2 870 htv:ä. Esityksestä ei käy ilmi mihin loput noin 410 henkilötyövuotta kohdistuisivat.

Esityksen mukaan alkuhaastatteluja järjestettäisiin jatkossa noin 220 000 - 330 000 kappaletta vuodessa ja ne tulisi järjestää paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa. Lisäksi pääsääntöisesti paikan päällä järjestettäviä tapaamisia tulisi jatkossa järjestää 1 768 000 tapaamista nykyisten 222 000 tapaamisen sijaan. Tämä tarkoittaa niin henkilöstöön kuin asiakaspalveluun tarvittaviin lisätiloihin kohdentuvia merkittäviä tilakustannuksia, joita esityksessä ei ole otettu huomioon. Riskinä on, että näitä kuluja tullaan vyöryttämään kokeilukunnille ja tätä ei voida kunnissa hyväksyä.

Hallituksen esityksessä esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää henkilöstöltä osittain nykyistä poikkeavaa osaamista. Yhtenä haasteena on näin suuren henkilöstömäärän rekrytointi ja kouluttaminen. Uudet rekrytoinnit tulisikin saada käyntiin välittömästi, jotta tällä hetkellä ns. koronarahoituksella oleva henkilöstö ei hakeutuisi muualle työhön, vaan olisi käytettävissä uudistuksen tullessa voimaan. ICT-panostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työttömyysturvan ja työttömyysturvaseuraamuksien määrän arvioidaan kasvavan, mutta esityksessä ei osata arvioida kuinka paljon. Työttömyysturva on monille asiakkaille ainoa toimeentulo, joten asiakkaan toimeentulon turvaamiseksi nämä resurssit tulee turvata. Uudistukseen tulee liittymään paljon asiakaspalvelussa olevaa neuvonnan tarvetta. Tämä tulisi huomioida resursseissa.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit turvataan. Esityksen mukaan yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 185 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254). On selvää, etteivät resurssit tule riittämään esityksessä edellytettyyn palvelumalliin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksen mukainen jäykäksi säädelty palveluprosessi ja sen riittämätön resursointi ei mahdollista asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perehtymistä ja sitä tukevien ratkaisujen hakemista. Palvelumallin esikuvana toimineissa pohjoismaisissa työvoimapalvelumalleissa yksittäisen virkailijan vastuulla oleva asiakasmäärä on ollut pienempi kuin, mitä esityksen mukainen lisäresurssin mahdollistaisi. Ennakoidut työllisyysvaikutukset eivät toteudu, mikäli työnhakija-asiakkaan palvelua ei resursoida riittävästi ja palvelusta muodostuu kaavamainen prosessi, josta yksilöllisyys puuttuu.

Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun kuluessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksen mukainen palveluprosessimalli on liian suoraviivainen, eikä se ota riittävällä tavalla huomioon asiakkaiden yksilöllisiä tilanteita ja työnhaun tarvitsemaa palveluprosessin joustoa. Esitys on ristiriidassa työllisyyden kuntakokeilujen ja työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tavoitteiden kanssa (TE-palvelut 2024), joihin kuuluu entistä yksilöllisempien ja vaikuttavampien työvoimapalvelujen kehittäminen.

Hallituksen esityksessä mainitaan mahdollisuus tehdä oppilaitosten kanssa yhteistyössä osaamisen kehittämisen arviointia. Käytännössä tämä ei ole lakisääteisessä palveluprosessissa mahdollista salassapidon vuoksi. Laissa pitäisi oppilaitokset tuoda tekemään osaamisen arviointia ja osaamisen kehittämisen suunnittelua työllisyystoimijoiden rinnalle ja samoihin järjestelmiin täysivaltaisina toimijoina.

Kunnat ovat rakentaneet uusia palveluja yhdessä alueensa koulutusorganisaatioiden kanssa ja saaneet tähän kehitystyöhön rahoitusta OKM:ltä. Nämä palvelut tulisi rinnastaa täysin valtion työllisyysmäärärahoin tuotettaviin palveluihin. Myös palvelujen tuottaminen eri rahoituslähteitä yhdistämällä tulee mahdollistaa ja näillä palveluilla tulee olla työllistymistä edistävien palveluiden virallinen asema. Näin selvennetään uusien palvelujen statusta palveluprosessissa, tehostetaan asiakasohjausta niihin sekä tuetaan uudenlaisten palvelujen rakentamista, palveluvalikoiman laajentamista sekä alueellisten työelämälähtöisten modernien palvelujen tuottamista.

Nykyisin kuntien palveluvastuulle tulevilla asiakkailla ei ole mahdollisuutta tehdä edes sähköistä palvelutarvearvioita Oma-asioinnissa työnhakua käynnistäessään. Tämä lisää työmäärää kunnissa ja tämä tulee huomioida TE-toimiston ja kuntien välisissä resurssilaskelmissa.

Ostopalveluja tulee voida käyttää myös palveluprosessin eri vaiheissa. Kunnat ovat rakentaneet palveluja vahvasti ekosysteemipohjaisiksi ja alueellisilla toimijoilla ja palveluntuottajilla on runsaasti osaamista. On tärkeää hyödyntää tämä osaaminen prosessien tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi. Olennaista olisi lailla säätää julkisen ja yksityisen toimijan keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja asiakastietojen vaihdosta niin, että kaikki toimijat saadaan kytkettyä täysimääräisesti mukaan palveluprosessiin ja sitä kautta palveluprosessi rakentuu tuloksekkaaksi ja työnvälityslähtöiseksi. Kunnilla on palveluvastuullaan kaikki pidempään työttömänä olleet työnhakijat ja siten mahdollisuus hyödyntää ostopalveluja on huomattavasti TE-toimistoa pienempi. Tämä ero tulee kompensoida jaettaessa henkilöresursseja TE-toimiston ja kuntien kesken.

Lakiuudistuksessa esitetään alkukartoituksen määräajaksi viisi päivää. Tämän toteuttaminen on vieraskielisillä ja kotoutumisaikaisilla asiakkailla lähes mahdotonta, sillä EU:n ulkopuolelta tulevilta asiakkailta tarvitaan erillinen TE-toimiston lausunto ennen alkukartoitusta. Tämän lisäksi

tulkkauspalveluita on tarpeen käyttää asiakaspalvelutilanteessa ja tämä osaltaan pitkittää palveluprosessia. Asiakasta velvoittava kutsu suunnitelman laatimiseen tulee toimittaa kutsukirjeenä ja postin kulkuun tulee varata aikaa noin viikko. Lainsäädännön tulee mahdollistaa esitystä laajempi tarkoituksenmukaisuusharkinta alkuhaastatteluun kutsumisessa. Viiden päivän määräaikaa voidaan pitää myös mahdottomana suhteessa toiminnan resurssointiin.

Esitetty työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja koskeva määrällinen velvoite johtaa siihen, että viranomaistoiminnan painopiste siirtyy työnhakija-asiakkaan palvelemisesta hallinnollisten suoritteiden toteutumisen varmistamiseen. Sama ilmiö syntyi myös työnhakijan määräaikaishaastatteluiden säätämisen yhteydessä, mistä syystä niiden sisältö ja arvo asiakkaalle on jäänyt paikoin pintapuoliseksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua vain työttömyysetuutta saaviin työttömiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä.

Painopiste edellä tarkoitetuissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi työnvälitystoimissa. Työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää keskustelua, jotka kaikki tulisi järjestää ensisijaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa kuukautta ennen palvelun loppumista on ylimitoitettua viranomaistoimintaa. Jos työnvälitystoimintaa haluttaisiin tehostaa työnhakijan ollessa palvelussa, työnhakijalle voisi hankkia esimerkiksi ostopalveluna työhönvalmentajan palvelut korvaamaan kyseiset kolme keskustelua. Jos työnhakija päätyy takaisin työnhakijaksi niin, tällöin järjestettäisiin työnhakukeskustelu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työnhakijalle lähetettävä kirjallinen muistutus on tarkoitukseltaan oikeansuuntainen toimi. Muistuttaminen tulisi voida toteuttaa digitaalisesti ja automatisoidusti. Ensi sijassa työnhakijan ymmärrys omasta tilanteestaan tulee varmistaa mahdollistamalla henkilökohtaiseen neuvontaan riittävät resurssit.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esitysluonnoksen työnhakuvelvoite on mittava ja sen toteuttaminen vaatii työnhakijalta paljon ylimääräistäkin paikkojen hakemista, mahdollisesti jopa koulutustaan tai osaamistaan vastaamattomiin tehtäviin. Lähtökohtaisesti, kun mitataan määrää eikä laatua, syntyy työmarkkinoille tilanne, jossa yrityksiin ja työnantajille tulee paljon hakemuksia myös henkilöiltä, joilla ei ole riittävää osaamista tai motivaatiota tehtävien vastaanottamiseen. Lisäksi työnhaun seuraaminen lisää viranomaistyötä ja on lähes mahdoton toteuttaa, sillä esimerkiksi työnantajalla ei ole velvollisuutta välittää hakijatietoa TE-viranomaiselle. Muutoksella voi olla merkittäviä vaikutuksia TE-palvelujen maineeseen ja tämä voi jopa vaikeuttaa työnhakijoiden työllistymistä.

Koska kielitaito on työmarkkinoilla merkittävä yksilön työllistyvyyttä määrittävä tekijä, olisi lakitekstiin syytä kirjata myös kielitaidon puute perusteeksi työnhakuvelvollisuuden alentamiseen tai asettamatta jättämiseen. Työnhakuvelvollisuutta on voitava alentaa myös niiltä työnhakijoilta, joiden työ- ja toimintakyky on tosiasiallisesti alentunut merkittävästi mutta ilman, että toimeentulotukilain 2 a §:n 1 momentin 4 kohdan edellytykset täyttyvät sekä työnhakijoilta, joilla ei ole kokonaan verkossa tapahtuvaan työnhakuun tarvittavia digitaalisia taitoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyöntekijöiden osalta on otettava huomioon, että joukossa on osatyökykyisiä henkilöitä tai muita tilanteita, joissa ei ole tarkoituksenmukaista hakea kokoaikatyötä (osa-aikaeläkkeellä olevat) mutta toisaalta paljon myös niitä, jotka tosiasiallisesti eivät hae kokoaikatyötä. Osa-aikatyötä tekevissä olisi kuitenkin merkittävä potentiaali kokoaikaisiin työsuhteisiin ja kokoaikaisen työn tarjoamista tulisi tehostaa. Jo 4 tunnin viikkotyötä tekevät henkilöt koodataan työssä oleviksi ja siten he jäävät työnvälitystoimien ulkopuolelle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aikana ja työvoimakoulutuksen aikana tulisi olla asiakkaan tilanteen mukaan harkittava asia. Esimerkiksi

ensimmäistä ammatillista tutkintoaan suorittavan ei tarvitsisi hakea työtä. Jos henkilö on tutkintoon johtavassa omaehtoisessa koulutuksessa ja asiakkaan työllistyvyysedellytysten vahvistaminen selkeästi edellyttää lisäosaamista, asiakkaan pitkän aikavälin työmarkkinavalmiuksien ja työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisempaa olisi, että hän suorittaisi opinnot loppuun ja hankkisi koulutuksessa tarjottavan osaamisen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mikä asettaa työnhakijan nykyistä haavoittuvaisempaan asemaan. Jos työnhakija ei ymmärrä kokonaisuutta, johon kuuluu työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius

todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja, voi tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta. Myös työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeuksien hahmottaminen voi olla työnhakijalle vaikeaa.

Haavoittuvammat kohderyhmät ovat tällä hetkellä työllisyyden kuntakokeiluissa. Tämä on huomioitava resurssien suuntaamisessa kokeilualueille, joissa neuvontavastuu muutoksesta lisääntyy merkittävästi.

Esityksessä tulisi pyrkiä korjaamaan työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvä epäkohta, joka asettaa työllisyyden kuntakokeilujen itse asiakkaalle hankkimat palvelut eri asemaan kuin ELY-keskuksen kautta hankitut palvelut. Asiakas saatetaan monissa tapauksissa velvoittaa kokeilun hankkimaan palveluun suunnitelmalla, joten palvelu rinnastuu tosiasiallisesti työllistymistä edistävään JTYP-lain mukaiseen palveluun. Vaikka kyse on laajemmasta kysymyksestä, eikä se liity vain esitettyyn työvoimapalvelumalliin, ongelmaan tulisi hakea ratkaisua.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Uudistus haastaa kokeilulain tavoitteet. Kuntia ei voida edellyttää resursoimaan omalla kustannuksellaan uudistuksesta aiheutuvia kuluja. Kustannukset on kompensoitava kunnille täysimääräisesti (henkilöstö, tilat ja palvelut).

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Esitykset työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lain kohta ”Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei se asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä” on edelleen hieman epäselvästi kirjoitettu. Tarkoitetaanko, että suunnitelman päivittäminen kokonaisuudessaan on ilmeisen tarpeetonta vai ainoastaan asiakkaan sitä pyytäessä?

TYPin asiakkaiden palveluprosessi aloitetaan kartoitusjaksolla, jonka aikana selvitetään asiakkaan kanssa hänen ammatillista osaamistaan, työllistymiseen vaikuttavaa sosiaalista tilannetta sekä työ- ja toimintakykyä. Tämän kartoitusvaiheen aikana asiakkaalle tehdään palvelutarvearvio ja monialainen työllistymissuunnitelma. Palvelutarpeen arvioinnin tarkentamiseksi asiakas ohjataan usein terveystarkastuksiin ja/tai työllistymistä edistäviin palveluihin.

Monialaisen yhteispalvelun prosessit ovat pitkiä. Alussa asiakasta voidaan kontaktoida viikoittain, jotta löydetään oikea palvelu, jolla aloitetaan asiakkaan palveluprosessi. On tarpeetonta päivittää

suunnitelmaa kesken voimassa olevan suunnitelman. Lain kohdan sisältö tulisi olla, että suunnitelma päivitetään tarvittaessa tai viimeistään kuuden kuukauden välein, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Asiakas on voinut vasta aloittaa työllistymistä edistävän palvelun, eikä ole vielä tietoa sen vaikutuksesta. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää kuntouttavaa työtoimintaa, tilanne harvoin muuttuu kolmessa kuukaudessa. Työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja on hyvä käydä palvelun aikana yhdessä yhteistyötahojen ja palveluntuottajien kanssa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Ehdotettu malli edellyttää suuria lisäyksiä henkilöresursseihin. On huomioitava, että uusien työntekijöiden rekrytoiminen on työllistävää ja kestää useita kuukausia. Rekrytoinnissa on odotettavissa haasteita alan osaavan työvoiman niukkuuden vuoksi. Perehdyttäminen kestää useita viikkoja, ennen kuin voidaan aloittaa varsinainen asiakastyö. Myös vanhoille työntekijöille tulee paljon uutta opittavaa ja heidän täytyy osallistua uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Resurssilaskelmaan tulee huomioida pitkät lomat ja muut poissaolot.

Asiakkaille tarvitaan paljon uusia palveluita. Palvelut täytyy kilpailuttaa hyvissä ajoin ennen lain voimaan tuloa, jotta palvelut ja prosessit olisivat valmiina, kun asiakkaita kontaktoidaan. Palvelujen hankintaan on osoitettava riittävät määrärahat.

Työnhakijan palveluprosessia tukevien tietojärjestelmämuutosten tulee olla valmiita hyvissä ajoin ennen palvelumallin muutosta, mikä ei tällä hetkellä näytä realistiselta. Haastattelutyyppien toteutukseen ja työnhakijan työnhakuvelvoitteeseen liittyvää tilannetietoa ei voi ylläpitää nykyisenkaltaisilla tämänhetkisessä järjestelmässä tehtävillä muistilistavienneillä esitettyjen henkilöstöresurssien puitteissa. Esityksen tavoitteiden toteutumisen mahdollistamiseksi työhallinnon uuden asiakastietojärjestelmän yhteyteen on rakennettava myös TYPPI-järjestelmän seuraaja, johon myös Kela ja sosiaali- ja terveyspalvelut saavat näkyvyyden niiden asiakkaiden osalta, joiden osalta on todettu monialaisen yhteispalvelun tarve.

Tietosuojaan liittyvät ongelmat tulisi ratkaista ja myös rekisterinpitäjään liittyvät velvollisuudet tulisi valmistella huolellisesti ennen uudistusta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Kuntien itsehallinnollinen rooli on huomioitava osana työllisyyden kuntakokeiluja ja kuntien sitoutumista kokeiluihin vuoden 2019 hakemusten mukaisesti.

Muuta lausuttavaa?

Voimassa olevan kokeilulain 17 §:n tiedonsaantioikeutta koskevassa pykälässä (viittaus JTYPL 12 luvun 6 §) ei huomioida lainkaan muita kuin lakisääteisiä palveluita. Kyseistä tiedonvaihtosäännöstä on välttämätöntä muuttaa. Työllisyyspalveluissa on tunnistettu tilanteita, joissa henkilötietojen käsittely ei ole välttämätöntä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, mutta tietyn palvelun tuottaminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman henkilötietojen käsittelyä. Nykytilanteessa kuntien työllisyyspalvelut on pyytänyt asiakkaalta (rekisteröidyltä) suostumuksen sellaisiin palveluihin ohjaamiseen, jotka eivät ole välttämättömiä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Suostumusta ei yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kuitenkaan pidetä oikeudellisesti pätevänä perusteena henkilötietojen käsittelylle tilanteessa, jossa rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välillä vallitsee epäsuhta.

Holma Kari
Ikaalisten kaupunki - Työllisyyspalvelut

Sininauhaliitto ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Verrattuna muihin Pohjoismaihin voidaan todeta, että Suomi on jäljessä työllisyyspalveluiden määrässä ja laadussa, osatyökykyisten työllistämisessä ja palkkatuen käytössä. Työvoimapalveluiden kehittäminen tätä taustaa vasten on perusteltua. Yksilöllisen, tarvelähtöisen ja asiakaskohtaisen palvelun lisäämistä voidaan pitää kannatettavana suuntana.

Työllisyyspalveluilla on merkittävä rooli työllisyyden hoidossa. Heikossa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt tarvitsevat yksilöllistä ja tarvelähtöistä palvelua työllistymisensä tueksi. Sininauhaliiton jäsenyhteisöilleen tekemässä kyselyssä (2020) työelämään auttavina tukitoimina arvioitiin tärkeimmäksi keskustelutuki ja kannustus (74 % vastaajista). Toiseksi vaikuttavimpina (63 %) tukitoimina vastaajat arvioivat niin ohjauksen ja neuvonnan kuin työllistämispalvelut ja tukitoimet.

Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto haluavat lausunnossaan tuoda esille seuraavat, uudistuksen toimeenpanoon liittyvät seikat, joihin ne toivovat valmistelussa kiinnitettävän erityistä huomiota.

Resurssien kohdentuminen

Hallituksen esityksessä todetaan, että nykyisin työnhakukeskusteluja toteutetaan vuosittain n. miljoona, ja jatkossa niitä tehtäisiin n. 2,3 miljoonaa. Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto painottavat, että pelkkä keskustelujen lisääminen ei välttämättä johda työnhakija-asiakkaan näkökulmasta

suoraviivaisesti parempaan lopputulokseen. Erityisesti kaikkein heikoimmassa työllistymisen asemassa olevien kohdalla resurssia tulee kohdentaa näiden henkilöiden yksilöllisen tuen- ja ohjauksen toteuttamiseen ja henkilökohtaisen pidemmän palvelusuhteen turvaamiseen.

Vähintään yhtä oleellista työnhakukeskustelujen lisäämisen rinnalla on niiden käytännön toteutus. Laadukkaat keskustelut lähtevät arvostavasta kohtaamisesta, tavoitteellisuudesta, asiakkaan voimavarojen tunnistamisesta ja yhteensovittavasta työotteesta eli työskentelystä asiakkaan työllistymistä tukevien yhteistyötahojen kanssa. Tiivis yhteys työnantajiin ja paikallisten työmarkkinoiden tuntemus ovat luonnollisesti avainasemassa silloin kun asiakkaan tavoitteena ovat avoimet työmarkkinat. Mikäli kaikille työnhakija-asiakkaille tarjotaan esityksen mukaisesti samanlaisia palveluita ilman tarveharkintaa, on vaarana, että erityistä tukea tarvitsevat jäävät entistä kauemmaksi avoimilta työmarkkinoilta.

Vaikeasti hahmottuva palveluprosessi

Hallituksen esityksen mukaan palvelutarpeen määrittely perustuu lähinnä asiakkaan omaan arvioon. Tämä voi olla ongelmallista, koska haastavassa elämäntilanteessa olevan henkilön oma arvio tuen- ja palveluiden tarpeesta voi olla joko ali- tai ylimitoitettua. Asiakkaan edun mukaista on, että työllisyyssuunnitelma perustuu mahdollisimman täsmälliseen arvioon tuen ja palveluiden tarpeesta.

Mainitsemme tässä yhteydessä esimerkkinä Varsinais-Suomessa käytössä olevan tiiviin yhteistyön mallin, jossa asiakkaan asioita voidaan käsitellä asiakkaan, järjestötoimijan ja viranomaisen kesken. Näin varmistetaan tiedon siirtyminen ja voidaan arvioida monesta näkökulmasta asiakkaan palvelutarvetta. Mielestämme tällainen malli tulisi ottaa käyttöön koko Suomessa.

Esitetyissä muutoksissa asiakkaalle kohdentuu uudenlaisia vaatimuksia, mm. työnhaun suhteen. Järjestelmä on varsin monimutkainen, ja voidaan kysyä, kuinka ymmärrettävänä ja selkeänä se hahmottuu asiakkaille. Monimutkaisuutta lisää se, että eri tilanteissa oleviin asiakkaisiin kohdentuu keskenään hyvin erilaisia vaatimuksia. Erityisesti verkkoasiointi on suuri haaste, koska työnhakijat ovat toisiinsa verrattuna hyvin erilaisessa asemassa sähköiseen asiointiin liittyviltä mahdollisuuksiltaan ja valmiuksiltaan.

Lisäksi hallituksen esitys sisältää huomattavan paljon erilaisia poikkeamia asiakkaiden palveluprosessin toteutusta koskevista periaatteista. Tämä tekee järjestelmästä monimutkaisen. Periaatteita ja poikkeamia on tarkasteltava vielä uudelleen, ja selkiyttää järjestelmää tältä osin.

Esitetyissä muutoksissa hyvää on muun muassa yksilöllisten työllistymissuunnitelmien laadinta. Pidämme tarkoituksenmukaisena, että muutoksen toteuttamisessa huomioidaan laaja-alaisesti kuntoutus- ja muut palvelut, sekä niiden tarjoaminen yksilöllisesti ja tarvelähtöisesti. Tämä

edellyttää, että TE-hallinnossa asiakastyötä tekevillä on riittävä osaaminen ihmisten työkykyä ja työllistymistä tukevista ratkaisuista ja palveluista.

Edelleen pidämme tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana sitä, että työllistymissuunnitelmassa sovitaan ja siihen kirjataan nämä työnhakijan tarvitsemat palvelut koulutuksen, kuntoutuksen ja toiminta- ja työkyvyn tuen osalta.

Esitetyssä työnhakumallissa myös osa-aikatyössä oleville osatyökykyisille asetetaan vaatimukseksi kokoaikatyön hakeminen. Pidämme tätä lähtökohtaa ongelmallisena, velvoite kokoaikatyön hakemisesta ei tee kokoaikatyöhön kykenevää sellaisesta henkilöstä, joka on työ- tai toimintakykynsä vuoksi todennetusti kykenevä vain osa-aikatyöhön.

Järjestöjen osaaminen

Hallituksen esityksessä järjestöjen rooli palveluntuottajana on kirjattu suppeaksi, mikä voi johtaa järjestöjen erityisosaamisen ja jo kehitettyjen vaikuttavien toimintamallien katoamiseen. Painotamme, että suunnitellussa työnhakumallissa on tarkoituksenmukaista hyödyntää laajamittaisesti työllisyydenhoitoon osallistuvien toimijoiden resursseja. Suomessa julkista työttömyyspalveluiden järjestelmää täydentää kolmas- ja yrityssektori. On tärkeää, että järjestöt integroidaan työttömien työllistymisen palvelu- ja tukiprosesseihin niiden kiinteänä osana.

Haluamme kiinnittää huomiota myös siihen, että järjestökentällä, mukaan lukien Sininauhaliitto ja Kuntoutussäätiö, on pitkä kokemus ja paljon osaamista erityisesti kaikkein heikoimmassa työllistymisen asemassa olevien henkilöiden tuen tarpeista sekä hyviä toimintamalleja muun muassa osaamisen kehittämiseen.

Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto painottavat, että kolmannen sektorin toimijoiden ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen on voitava myös jatkossa toimia palvelutuottajina. Esityksessä palvelutuottajien rooli on rajattu pitkälti täydentäviin työnhakukeskusteluihin ja tältä osin ainoastaan niihin palveluprosessien osa-alueisiin, joissa kyse ei ole viranomaistehtävän toteuttamisesta.

Näemme, että yleishyödyllisillä toimijoilla on roolia esitettyä laajemmin, erityisesti yksilöllisen tuen antamisessa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Esityksessä todetaan, että yksilöllisten valmennuspalveluiden kysyntä voi vähentyä työnhakukeskustelujen laajentuessa. Pidämme tärkeänä, että yksilöllisiä valmennuspalveluita käytetään ja hankitaan myös jatkossa. Tämä pätee erityisesti osatyökykyisiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Asiakkaiden haastatteluihin tarvitaan merkittävä henkilöresurssien lisäys, mikä lisää

taloudellisia kustannuksia. Mielestämme on tarpeen harkita suunniteltujen resurssien ensisijaista kohdentamista vaikeasti työllistyviin henkilöihin, joilla on selkeästi yksilöllisen ja kohtaavan tuen tarvetta sen sijaan, että samaa tukea tarjotaan kaikille tarpeesta riippumatta.

Lisäksi Kuntoutussäätiö ja Sininauhaliitto pitävät tarkoituksenmukaisena yleishyödyllisten toimijoiden osaamisen hyödyntämistä työnhakukeskusteluissa ja muissa palveluprosesseissa. Vaikuttavien toimintamallien ja kumppanien käyttö tehostaa asiakasprosesseja ja säästää myös kustannuksissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työttömien määrä on jatkuvassa kasvussa. Lisäksi pandemiatilanne on osoittanut, että ennalta arvaamattomia muutoksia, jotka vaikuttavat työllisyyteen voi syntyä hyvinkin nopealla aikavälillä ja ennalta arvaamattomasti.

Suomessa on samanaikaisesti meneillään useita uudistuksia ja niiden toimeenpanoja. Näiden yhteisvaikutusta työllisyyteen on Kuntoutussäätiön ja Sininauhaliiton mielestä lähes mahdoton etukäteen arvioida täsmällisesti. Kokemuksemme on osoittanut, että samanaikaiset toisistaan irralliset toimenpiteet, joiden yhteisvaikutusta ei kyetä arvioimaan saattaa johtaa siihen, että kyseiset toimenpiteet jäävät kokonaan tai osittain toteutumatta tai osa toimenpiteistä jopa vesittää toisten vaikutuksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien

työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Joutsiluoma Jaana
Sininauhaliitto ry - Yhteislausunto Sininauhaliitto ry ja Kuntoutusäätiö

Pirkanmaan TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Esitetyissä muutoksissa on useita variaatioita (asiakkaan työnhakuvelvoite, työnhakukeskusteluiden / täydentävien työnhakukeskusteluiden ajankohta eri asiakasryhmillä), jotka näyttäytyvät tulkinnanvaraisina ja osin vaikeasti tulkittavina. Pirkanmaan TE-toimisto näkee, että lakia tulisi selkiyttää näiden variaatioiden osalta.

Esitys vie hallintoa vastavirtaan suhteessa muihin verrannollisiin palveluihin, esimerkiksi suhteessa eri valtion viranomaisiin tai terveyssektoriin, joissa korostetaan nimenomaan monikanavaisuutta. Henkilökohtaisen palvelun hyödyt on toki tutkittu kansainvälisesti.

Esityksessä hyvänä näyttäytyy asiakkaan oman aktiivisuuden korostaminen työnhaussa, sekä työnhaun vahva alku, jossa asiakasta kontaktoidaan tiiviisti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Pirkanmaan TE-toimisto näkee, että kasvokkain tapahtuvat haastattelut aiheuttavat asiakkaille kuluja, kun on kyse isosta alueesta ja toimipaikat ovat kaukana. Tämä voi heijastua myös toimeentulotuen maksamista lisäävästi. Asiakkaiden kasvokkain kohtaaminen voi johtaa myös siihen, että TE-toimistojen tulee lisätä toimipaikkoja eri kuntiin. Taloudellisten vaikutusten arviointi on vaikeaa koska lisäresurssien myönteiset vaikutukset konkreettiseen työllistymiseen ovat

kyseenalaisia silloin, kun henkilöasiakaspalvelujen kohdennus ei lisää työpaikkoja eikä esimerkiksi yrityspalveluresursseja, kun ohjeistetusti niihin ei ole tarkoitus osoittaa resursseja vaan koronatilanteen vaihtuessa osa ko. resursseista siirtyy POMA:n myötä henkilöasiakaspuolelle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Pirkanmaan TE-toimisto kokee, ettei tämänhetkisillä ja tulevillakaan resursseilla välttämättä selvitä kaikista uuden mallin haastattelumäärien vaatimuksista, ottaen huomioon aikarajat, aikavarausten tekeminen, niiden mahdolliset siirrot, perumiset ym. Resurssit eivät tule riittämään myöskään siinä tilanteessa, jos työnhakijoiden määrä jostain syystä äkillisesti lisääntyisi. Jos järjestelmät eivät toimi (aikavarauskutsut, haastattelun sijainnista tiedotus jne.), kuten pitäisi ja asiantuntijat joutuvat tekemään suuren osan omana työnä, vie myös se resursseja. Lisäksi asiakkaat kyselevät aikavarauksistaan kaikkia mahdollisia kanavia pitkin. Pohjoismaista palvelumallin toimeenpanoa mahdollistavat tietojärjestelmämuutokset tulisi olla toiminnassa täysimääräisesti palvelumallin alkaessa. Lisäksi tulee huomioida henkilöstön osaamisen kehittäminen ja se, että henkilöstöllä on oltava riittävä koulutus/perehdytys sekä järjestelmien käyttöön että asiakaspalvelutyöhön.

Koska työllistymissuunnitelmia laaditaan jatkossa TE-toimistojen tiloissa paljon nykyistä enemmän, myös selvityspyyntöjen määrä suunnitelman laatimistilaisuuksiin (alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai alkukartoitukseen) saapumattomuudesta tulee kasvamaan merkittävästi. Tämä tulee aiheuttamaan paljon lisätyötä.

Valtakunnallisesti on kiinnitettävä huomiota TE-toimiston asiantuntijoiden perehdyttämiseen ja koulutukseen. Tähän on varattava tarpeeksi aikaa ennen uuteen toimintamalliin siirtymistä. Lisäksi on huomioitava myös asiantuntijoiden jaksaminen sekä osaamisen lähtötaso esim. tietotekniikan ja yleisesti uuden oppimisen kannalta ja erilaiset oppimismenetelmät huomioiden.

Työturvallisuus ja uhkatilanteisiin varautuminen on arvioitava uudelleen. “Matalan kynnyksen huolenilmaisu” poliisille asiakkaiden uhkauksista olisi tärkeää saada valtakunnallisesti yhteiseksi käytännöksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Pirkanmaan TE-toimisto näkee, että erittäin hyvä uudistus on sivulla 62–63 oleva kohta: "Pykälän 2 momentti olisi uusi. Työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä työnhakijalle tarjottaisiin mahdollisuutta laatia häntä koskeva esittely, joka julkaistaisiin Työmarkkinatori –verkkopalvelussa. Työnhakija voisi kertoa esittelyssä esimerkiksi työkokemuksestaan, koulutuksestaan sekä muusta osaamisesta ja siitä, millaista työtä hän etsii. Esittelyn julkaiseminen olisi vapaaehtoista eikä

julkaisematta jättämiselle tarvitsisi esittää perusteluja. Julkaisematta jättäminen ei myöskään vaikuttaisi työnhaun voimassaoloon tai työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Esittelyn julkaiseminen otettaisiin kuitenkin 4 §:n mukaan huomioon arvioitaessa työnhakuvelvollisuuden täyttämistä."

Näitä Työmarkkinatoriin laadittuja esittelyjä voidaan hyödyntää myös rekrytointipalveluissa, kun tehdään työnantajille ehdokashakuja.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Lailla on kielteisiä ilmastovaikutuksia liikkumisen lisääntymisen vuoksi sekä voi olla kielteisiä vaikutuksia kansalaisten yleisen digitalisaatio-osaamisen kehittymiseen, kun vaihtoehtoisia palvelukanavia ei kannusteta käyttämään määrämuotoisten kasvokkain toteutettavien haastattelujen sijaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Pirkanmaan TE-toimisto katsoo, että erilaisten asiointikanavien hyödyntämiseen tulisi olla laajemmat mahdollisuudet kuin mitä ehdotettu lainsäädäntö mahdollistaa (TE-toimiston arvio, asiakkaan yksilöllinen palvelutarve). Palvelumalli esittää merkittävät tilahaasteet TE-toimistoille.

Yksityisten palveluntuottajien roolien mahdollisuutta tukea työnhakuhaastatteluja, tulisi tarkastella laajemmin.

Työnhakijan velvollisuus ilmoittaa osoite, ei jatkossa ole enää työttömyysturvalaissa vaan pelkästään laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on muun muassa se, että henkilöasiakas ilmoittaa osoitteensa ja muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa. Työnhaun voimassaolon päättymisen (LJTYP 2 luku 2 §) vaihtoehtona ei kuitenkaan ole se, ettei henkilö ilmoita osoitetta. Kuinka toimitaan siis tilanteessa, jossa henkilö työnhakijaksi ilmoittautuessaan ilmoittaa osoitteen, mutta myöhemmin ilmoittaa, ettei ole enää tavoitettavissa mistään osoitteesta (vähintään Poste Restante, jos ei katuosoitetta ole). Jääkö työnhaku kuitenkin voimaan, koska työnhaun päättämisen perusteena ei tätä asiaa voi käyttää, eli koska velvollisuus ilmoittaa osoite liittyy vain työnhaun käynnistämiseen. On mahdollista, että tällaisella henkilöllä ei ole osoitetta myöskään väestörekisterissä.

Lakiesityksessä LJTYP 1 luku 9 §: "Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja

toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa osoitteessa." Lain perusteluissa sivulla 55 lukee toisaalta seuraavasti: "Työ- ja elinkeinotoimiston ja työnhakijan välisen yhteydenpidon sujuvoittamiseksi työnhakijan katsottaisiin asuvan väestötietojärjestelmään merkityssä osoitteessa. Työnhakijalla olisi kuitenkin mahdollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle muu osoite, joka olisi tällöin ensisijainen. Tarvittaessa työnhakijalta voitaisiin tiedustella hänen ilmoittamansa osoitteen voimassaoloaikaa." Kumpi osoite on Ura-järjestelmässä jatkossa oletuksena, väestörekisterin mukainen osoite vai henkilön ilmoittama osoite? Lakipykälässä lukee, että ensisijaista on ilmoitettu osoite. Perustelussa lukee, että lähtökohtaisesti osoite on väestörekisterin mukainen osoite. Ilmoitettu osoite siis olisi ensisijainen vain, jos henkilö ilmoittaisi väestörekisteristä poikkeavan osoitteen?

Sivulla kuusi on seuraava kohta: “Työnhakijaksi ilmoittautumiseen liittyviä toimia voitaisiin keventää myös siten, että verkkopalvelussa kerättäisiin vain kaikkein keskeisimmät tiedot työnhakijan ensimmäistä haastattelua ja palvelutarpeen arviointia sekä työttömyysturvaoikeuden selvittämistä varten. Tietoja ja palvelutarvearviota täydennettäisiin ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa.” Pirkanmaan TE-toimisto katsoo, että työnhakijan verkkoilmoittautumista ei voida keventää vaan päinvastoin kysymyksiä täytyy tarkentaa ja selkeyttää (ei tulkinnanvaraa), ja ilmoittautumisessa on oltava tärkeimpien tietojen antamisen velvollisuus. Tämä nopeuttaa asiakasprosessia ja työttömyysturva-asioiden vireille saamista.

Paperilomakkeella ja avoimella lomakkeella ilmoittautujia on paljon. Myös lomakkeiden kysymykset olisi hyvä uudistaa asiakkaan kannalta selkeämmiksi. Kysymykset ovat vaikeaselkoisia suomalaisillekin. Selkokielisyyttä olisi hyvä parantaa. Tässä yhteydessä ilmoittautumislomake pitää uudistaa, kaikki kieliversiot. Kysymykset ja termit pitää esittää yleiskielellä ja yksiselitteisesti ja viranomaisen käyttämät termit muotoilla yleiskielelle. Paperilomaketta jätettäessä vastaanottavan virkailijan tulisi tarkistaa, että siinä on vastattu työnhaun aloituksen kannalta oleellisiin kohtiin ja antaa neuvontaa erityisesti maahanmuuttajataustaisille asiakkaille.

Pirkanmaan TE-toimisto näkee, että aikavarausjärjestelmää täytyy kehittää merkittävästi. Asiakkaan pitäisi voida itse varata aika heti ilmoittautuessaan (pakollinen ajanvaraus). Tekstiviesti lähtisi aikavarauksesta asiakkaalle muistutuksena. Aikavarausta ei voida lähettää pelkästään kirjeenä (kirjeposti kestää 3-5pvää). Jos lähetetään kirjeenä, niin silloinkin se pitäisi lähteä automaattisesti.

Edellä mainituista syistä johtuen on haastavaa, että ensimmäinen (käynti) aikavaraus olisi jo viiden arkipäivän sisällä ilmoittautumisesta. Realistisempaa olisi, että viiden arkipäivän sisällä tehtäisiin työttömyysturvan selvitys, lähtisi aikavarauskutsu ja alkuhaastattelu olisi tämän jälkeen. Niin sanottuun vuoronumerosysteemiin (suoraan asiakasvastaanottoon) ei pitäisi enää palata.

Pirkanmaan TE-toimisto kokee, että erityisen myönteinen uudistus on sivulla 57, " Työnhaun uudelleen käynnistämistä koskevan 3 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoviranomainen voisi

rajoittaa henkilön mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi verkkopalvelussa. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että työ- ja elinkeinotoimistoon määrättynä aikana saapumatta jäänyt henkilö ei välttämättä saisi työnhakuaan voimaan käymättä työ- ja elinkeinotoimistossa. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi kiinnittää tähän erityistä huomiota silloin, kun on ilmeistä, että henkilö pyrkii välttämään alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun tai täydentävän työnhakukeskustelun järjestämistä. Edellytettävästä asiointitavasta johtuen työnhaun käynnistäminen uudelleen voisi edellyttää esimerkiksi osallistumista alkuhaastatteluun."

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Lakiesityksessä LJTYP 1 luku 3 §: työttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka "ei ole työsuhteessa, ellei hän ole kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa ole alle neljä tuntia viikossa taikka hänen vaihtelevaa työaikaa koskevassa työsopimuksessaan taattu vähimmäistyöaikansa ole alle neljä tuntia viikossa". Työnhakijat ilmoittavat usein epäselvästi niin sanotuista nollasopimuksista. Henkilö saattaa ilmoittaa olevansa osa-aikatyössä tarvittaessa, vaikka hänellä olisi vain puitesopimus, joka ei ole varsinainen työsopimus. Käytännössä jatkossa työnhakijoilta tulee nykyistä paljon tarkemmin tiedustella näiden sopimusten sisällöstä tai pyytää sopimus nähtäväksi, jotta TE-toimistolla on varma tieto todellisesta tilanteesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Ajatus koulutuksessa, palkkatuetussa työssä, työkokeilussa tai kuntoutuksessa olevien työnhakijoiden haastattelusta palvelun loppupuolella on kannatettava asia. Tällöin voidaan palvelujen loppuvaiheessa oleville työnhakijoille tarjota aktiivisesti työtä ja muita palvelutarpeen mukaisia palveluja. Huolena kuitenkin on, miten resurssien puitteissa pystytään tähän vastaamaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Pirkanmaan TE-toimisto näkee, että muistutuksen hyvä puoli on siinä, että sen avulla voidaan antaa tietoa oikeasta menettelystä ja opastaa asiakkaita ilman työttömyysturvaseuraamuksia. Muistutukseen liittyvät seurantatehtävät on tärkeää huomioida tietojärjestelmien kehitystyössä, jotta ne olisivat helposti löydettävissä.

Sivulla 86 kerrotaan, että "Muistutus myös annettaisiin uudelleen työnhakijan meneteltyä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla, eikä muistutuksella olisi edes piilevää vaikutusta myöhempään työttömyysturvaoikeuteen." Sen sijaan sivulla 53 kerrotaan, että "Jos työnhakijan menettelyn työvoimapoliittinen moitittavuus selvitettäisiin jo

muistutusta annettaessa, työnhakijan tulisi vastata työ- ja elinkeinotoimistolle asiaa koskevaan selvityspyyntöön ja mahdollisesti toimittaa lisäselvityksiä. Työ- ja elinkeinotoimisto puolestaan tekisi arvion menettelystä. Lainsäädännössä tulisi lisäksi mahdollisesti säätää muistutuksen antamista koskevasta valitusoikeudesta." Toisaalta muistutuksella ei ole edes piilevää vaikutusta työttömyysturvaoikeuteen, toisaalta moitittavuus voidaan selvittää jo muistutuksen antamisen yhteydessä ja muistutuksesta voisi valittaa? Tämä asia on epäselvästi ilmaistu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Eri työnhakija-asemassa (työtön, työssä, koulutuksessa, kuntoutuksessa ym.) olevien työnhakuvelvollisuuksissa on eroavaisuuksia aivan liikaa. Nämä eroavaisuudet tulisi yksinkertaistaa.

Täysimääräisen ja määrältään alennetun työnhakuvelvoitteen sekä työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen rajat ovat epäselvät ja aiheuttavat varmasti tulkintaeroja sekä epätasa-arvoista kohtelua.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Määrältään alennetun työnhakuvelvoitteen asettamisen perusteista tulee epäselvä ja osittain ristiriitainen vaikutelma: “Työnhakijan työnhakuvelvollisuuden määrää alennettaisiin, jos työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta arvioi, ettei tarkastelujakson aikana ole haettavissa neljää sellaista työmahdollisuutta, johon työnhakija voisi työllistyä ottaen huomioon hänen työkokemuksensa, koulutuksensa ja muun osaamisensa sekä hänen työkykynsä ja hänellä mahdollisesti oleva työttömyysturvalain 2 a luvun 8 §:ssä tarkoitettu ammattitaitosuoja. Esimerkiksi vähäinen työkokemus, puutteet osaamisessa tai alentunut työkyky eivät kuitenkaan olisi riittävä peruste alentaa työnhakuvelvollisuutta, jos työnhakijalle sopivien neljän työmahdollisuuden hakeminen kuitenkin olisi mahdollista. Kaikkien edellä mainittujen seikkojen arviointiin ei ole käytettävissä tilastotietoja. Työnhakuvelvollisuuden määrällinen alentaminen olisi kuitenkin poikkeuksellista.”.

Työnhakuvelvollisuuden seuraaminen eri tilanteissa on vaikeaa, sillä työnhakija voi olla esim. kaksi kuukautta osa-aikatyössä, jolloin kyseeseen tulisi määrältään alennettu työnhakuvelvollisuus. Seuraavaksi hän voi olla kaksi kuukautta kokonaan työttömänä, jolloin taas kyseessä olisi täysimääräinen työnhakuvelvollisuus jne. Käytännössä asiakkaan vastuuvirkailijan tulisi olla koko ajan selvillä siitä, mikä henkilön tilanne on, kuinka monta tuntia viikossa hän työskentelee, jotta osaisi tehdä lainmukaiset toimenpiteet oikea-aikaisesti. Osa-aikatyössä olevia on toki hyvä kannustaa hakemaan kokoaikatyötä, mutta moni niin sanotussa osa-aikatyössä oleva (esim. 0-tuntisopimuksella olevat) voivat tosiasiallisesti tehdä lähes kokoaikaista työtä ilman, että TE-toimisto

on tästä tietoinen. Tilanteet voivat muuttua nopeasti, joten on hyvin vaikea määritellä, millaiset ovat asiakkaan työnhakuvelvoitteet.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Nykyisestä poiketen työttömyysturvaseuraamuksia sovellettaisiin jatkossa myös niihin työnhakijoihin, jotka opiskelevat työvoimakoulutuksessa tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetulla tavalla omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna. Pirkanmaan TE-toimisto katsoo, että tämä ei ole toivottavaa. Työvoimakoulutus ja työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu ovat päätoimista opiskelua, joten on tarkoituksenmukaista, että niihin osallistuva henkilö saisi keskittyä opiskeluun. Koulutuksen loppuvaiheeseen olisi kuitenkin tärkeää rakentaa työnhakuvelvollisuus, jotta asiakas työllistyisi mahdollisimman pian koulutuksen päätyttyä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen (9 §) sisältö ja perustelut kaipaavat tarkennusta. Olisi hyvä arvioida esimerkiksi pidentyneen työttömyyden perusteella työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Tämä on erittäin kannatettavaa, että jatkossa määräaikaisesta työstä eroamisessa ilman pätevää syytä, on sama kuin tilanteessa, jossa henkilö on tullut työstä erotetuksi omasta syystään. Myös korvauksettomien määräaikojen lyhentäminen on kannatettavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

TTL 2 a luku 13 § (pätevä syy jättää hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä) kohta 2: osa-aikatyö. Lakiesityksen sivun 77 mukaan "työ- ja elinkeinotoimiston tarjoaman työn hakeminen ei olisi työnhakijaa velvoittavaa, jos hän tekee osa-aikaista työstä. Työajalla ei olisi merkitystä." Tämä ei ole tarkoituksenmukaista, koska työaika osa-aikatyössä voi olla erittäin vähäinenkin ja koska TE-toimisto on saattanut tarjota työnhakijalle kokoaikatyötä. Kokoaikaiseen työhön työllistymisen tulisi olla työnhakijan tavoitteena.

Nykyään TTL 2 a luku 12 a §:ssä on seuraavanlainen toinen momentti: “Jos henkilö on hakenut oikaisua tai valittamalla muutosta palvelun keskeyttämistä koskevaan päätökseen eikä oikaisuvaatimusta tai valitusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana, ei ennen asiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla omasta syystään joutunut keskeyttämään palvelun.” Tulevassa lainsäädännössä ei tällaista kohtaa ole. Olisi selkeämpää, jos tällainen kohta laissa edelleen olisi.

Lakiesityksen sivulla 17 on kohta: "Lähtökohtaisesti työnhaun seuranta perustuisi työnhakijan itse ilmoittamiin tietoihin. Työnhakijan tulisi kuitenkin pyydettäessä esittää työ- ja elinkeinotoimistolle tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevalle kunnalle esimerkiksi hänen lähettämänsä työhakemukset." Tähän liittyen on huomioitava, että työhakemusten teko tapahtuu nykyään käytännössä monesti työnantajien verkkosivujen kautta, joissa henkilö täyttää tiedot, jotka yhdessä muodostavat työhakemuksen. Hänellä ei siis voi olla näissä tilanteissa välttämättä tallessa työhakemusta, ellei hän ota tiedostona talteen lähettämiään tietoja. Lisäksi joskus työtä haetaan suoralla yhteydenotolla, mitä voi olla mahdotonta todistaa jälkikäteen. Todentamiseen liittyy käytännön haasteita ja työnhakijan velvollisuuksia tulee ohjeistaa hyvin.

Sivulla 18 todetaan seuraavaa: "Työsuhteen päättymisen ja varmasta työpaikasta kieltäytymisen perusteella asetettuja korvauksettomia määräaikoja ei otettaisi enää huomioon arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta eli sitä, tulisiko työnhakijalle myöhemmin asettaa korvauksettoman määräajan sijasta työssäolovelvoite." Edellä mainitusta seuraa, että työnhakijat ovat eri tilanteissa erilaisessa asemassa. Esimerkiksi jos henkilö eroaa työstä ilman pätevää syytä ja jättää sitten kolmesti toteuttamatta työnhakuvelvollisuutta tai jos henkilö eroaa ilman pätevää syytä työllistymistä edistävästä palvelusta ja jättää sitten kolmesti toteuttamatta työnhakuvelvollisuutta, niin tällöin he ovat seuraamusten suhteen eriarvoisessa asemassa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Sivulla 57 (ja vastaavasti lakimuutosten yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 75): "Työnhaun voimassaolo ei enää päättyisi myöskään sillä perusteella, että työnhakija ei osallistu työkyvyn

tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi. Mainituista toimista sovittaisiin työllistymissuunnitelmassa. Suunnitelman toteuttamatta jättämisen vaikutuksista oikeuteen saada työttömyysetuutta säädettäisiin tältäkin osin työttömyysturvalain 2 a luvun uudessa 9 §:ssä. Muutos mahdollistaisi palveluprosessin jatkumisen työkykyyn liittyvän selvittelyn estymisestä huolimatta."

Lainsäädännön muuttamista suhteessa nykylainsäädäntöön, olisi hyvä vielä arvioida. Työkyvyn tutkimukset ja arvioinnit eivät välttämättä ole TE-toimiston omia tai hankkimia palveluita ja siksi niiden laiminlyönnistä ei tulisi antaa TTL 2 a luku mukaista korvauksetonta määräaikaa. Nykyistä lainsäädäntöä vastaava yhteys työnhaun voimassaoloon on loogisempi, koska työkyvyn tutkimukset ja arvioinnit ovat yhteydessä palvelutarpeen määrittämiseen.

Samaan aiheeseen liittyen, sivulla 88 kohta "Työnhakijan kieltäytyessä työkykyyn liittyvästä tutkimuksesta tai arvioinnista hänen työnhakunsa voimassaolo jatkuisi, mutta työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi, onko työnhakijalla ollut pätevä syy menettelyynsä ja tuleeko työnhakijalle asettaa työttömyysturvalain 2 a luvun 9 tai 10 §:ssä tarkoitettu seuraamus. Nykyisin työnhakijan menettelyyn liittyviä syitä ei välttämättä selvitetä ennen työnhaun voimassaolon päättymistä. Muutos tukisi tältä osin työnhakijan oikeutta tulla kuulluksi." Tällä hetkellä URA-järjestelmä lähettää selvityspyynnön automaattisesti tässä tilanteessa, jos henkilö ei ole työssä tai lomautettuna. Mikäli selvityspyyntöä ei lähetetä automaattisesti, se tehdään manuaalisesti.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelemisen kannalta on tärkeää, että samat muutokset koskevat sekä TE-toimistoissa että kokeilukunnissa asiakkaina olevia. On myös tärkeää, että kokeilulakiin tulevat muutokset ovat linjassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain kanssa.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutosten voimaantuloa tulee siirtää, mikäli tietojärjestelmät eivät toimi lainsäädäntöä tukevalla tavalla.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Uuden lain alkamisajankohta (toukokuu 2022) suhteessa esimerkiksi tietojärjestelmien käyttöönottoon ja kesälomakauden alkuun tuo haasteita lain täysipainoiselle toimeenpanolle.

Immonen Riku
Pirkanmaan työ- ja elinkeinotoimisto

Kilpeläinen Kari
Pirkanmaan TE-toimisto

Sastamalan kaupunki

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Sastamalan kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Sastamalan kaupunki katsoo kuitenkin, että esitetty työnhakijan palveluprosessi on lainsäädännöllisesti liian tiukasti määritelty ja hallituksen esityksen mukaisen toiminnan resurssointi on aivan liian riittämätöntä aiheuttaen merkittäviä lisäkuluja mm. kokeilukunnille ja sitoen työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen mahdollisuuksia toimia kokeilulain tavoitteiden mukaisesti.

Hallituksen esitys keskittyy liiallisesti yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun laadun ja vaikuttavuuden sijaan. Lain tiukka määrämuotoisuus ja hyvin yksityiskohtaiset määrittelyt eivät ota huomioon asiakkaiden tilanteiden yksilöllisyyttä, monimuotoisuutta, eivätkä jätä asiakaspalveluhenkilöstölle tarvittavaa joustovaraa huomioida asiakkaiden yksilöllistä palvelutarvetta vaan kaikkien palveluprosessi on samanlainen ja kaavamainen.

Sastamalan kaupunki arvioi, että työttömien työnhakijoiden palvelutapaamiset yli kolminkertaistuisivat esitetyn lainsäädännön myötä nykyisestä. Sastamalan kaupunki perustaa näkemyksensä tämänhetkisen Pirkanmaan työmarkkinatilanteen tilastodataan nykylainsäädännön puitteissa toteutuneista kuntakokeilun tapaamismääristä ja siihen, miten hallituksen

esitysluonnoksen mukainen uusi palveluprosessi vaikuttaisi lakisääteisten tapaamisten määrään. Lain toimeenpanoon liittyvä henkilöstömäärä ei tulisi riittämään lain asianmukaiseen toimeenpanoon, vaikka kunnat sitoisivat siihen koko kuntakokeilussa mukana olevan oman työllisyyspalvelujen asiakaspalveluhenkilöstöresurssinsa valtion resurssien lisäksi. Uudistus sitoisi kokeilukuntien työllisyyteen varatut varat uudistuksen toimeenpanoon ja toisi kunnille uusia lakisääteisiä velvoitteita samalla vyöryttäen kunnille uusia, merkittäviä kuluja, joihin kunnat eivät ole varautuneet ja joita kunnilta ei ole edellytetty kuntakokeiluin hakeutumisen yhteydessä.

Koronan myötä kuntien vastuulla olevien asiakkaiden määrä on kuitenkin vain lisääntynyt aiemmasta (kokeilulain asiakasjakokriteerit ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu sekä korona-ajan lakimuutokset yrittäjien työttömyysturvaan). Asiakasmäärän kehitys on toteutunut toisin kuin TE-toimistoissa. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin lainsäädäntöuudistuksen edetessä valtion tulee kompensoida täysimääräisesti kokeilukunnille se lisäpanostus, jonka voimaan tulevan lainsäädännön toimeenpano edellyttää.

Resurssilaskelmissa on otettava huomioon, että jokaisen asiakastapaamisen yhteydessä asiakaspalveluhenkilöstö tekee päätöksiä, työllisyyssuunnitelmaa täydentäviä dokumentteja, selvityspyyntöjä, lausuntoja yms., jotka lisäävät resurssitarvetta tapaamisten järjestämisen ohella. Lisäksi erityisryhmät, kuten maahanmuuttajataustaiset luku- ja kirjoitustaidottomat, vaikeammin työllistyvät jne. vaativat vielä tiheämmän tapaamissyklin muihin ryhmiin verrattuna, mikä lisää resurssitarvetta entisestään. Lisäksi kuntakokeilualueilla ei ole mahdollisuutta asiakkaiden oman sähköisen palvelutarvearvion laatimiseen, se on kokeilukunnilta evätty.

Edellä todetun perusteella Sastamalan kaupunki pitää täysin riittämättömänä esitettyä henkilöstöresurssia toteuttamaan TE-palveluita uuden lain edellyttämällä tavalla. Työntekijäresurssin lisäksi kustannus vaikutuksia on tilatarpeisiin ja työnhakija-asiakkaille tarkoitettujen palvelujen hankintaan. Merkittävä ongelma on myös se, että palveluiden käytön kasvuun ei ole varattu määrärahoja, vaikka työnhakijoiden tiiviimmällä kohtaamisella on tarkoitus tehostaa työhön ja palveluihin ohjautumista. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata.

Uuden palvelumallin toteuttamiseen osoitetun henkilöstöresurssin riittämättömyyttä korostaa TE-hallinnon jo olemassa oleva kokeilukuntiin siirtynyt palveluvelka. Uudistuksen toteuttaminen puutteellisilla henkilöstöresursseilla vaarantaa koko sen tavoitteet, kun asiakkaiden saaman palvelun laatu käytännössä heikkenisi. Riittämätön resursointi huonontaisi myös asiakaspalveluhenkilöstön työhyvinvointia ja työhön sitoutumista.

Esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Esitetty malli edellyttää nopeaa asiakasta koskevien tietojen siirtoa, ja tunnistettavissa on riski sille, että mallin edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin ja niiden

integraatioon eivät valmistu ennen suunniteltua lain voimaantuloa. Hallinnollisten rasitteiden mittaamiseksi olisi arvioitava, millaisia ja miten työllistäviä nämä hallinnolliset vaikutukset ovat ja miten niiden toteuttaminen on suunniteltu järjestettävän.

Uudistuksen vaikutuksia tulevaan TE-palvelut 2024 -uudistukseen tai yhdyspintatyöhön uusien hyvinvointialueiden kanssa ei ole arvioitu. Osa työnhakijoiden työllistymissuunnitelmia korvaavista suunnitelmista laaditaan jatkossa hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa yhdessä (aktivointisuunnitelmat, monialainen suunnitelma ja kotoutumissuunnitelma). Hallituksen esitys ei ota kantaa siihen, miten tämä kokonaisuus resursoidaan em. uudistusten toteutuessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut kuntakokeilualueilla ja TE-palvelut 2024 -uudistuksessa on kompensoitava täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut). Resursseja mitoitettaessa ja jaettaessa on huomioitava myös asiakkaiden ja kokeilukuntien todelliset mahdollisuudet digitaalisten palvelujen käyttöön (esim. luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajat jne.) Lisäresurssien jako on tehtävä oikeudenmukaisesti kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen kesken. Uudistuksesta aiheutuvia kuluja tai tehtäviä ei pidä vyöryttää kuntien maksettavaksi.

Hyvinvointialueiden vastuut ja resurssointi uudistuksen toimeenpanon osalta on selvitettävä ja huomioitava (aktivointisuunnitelmat, monialaiset suunnitelmat ja kotouttamissuunnitelmat). Kun asiakasta kohdataan seitsemän kertaa kolmen kuukauden aikana, on hyvin todennäköistä, että hänelle tarjotaan myös hänen palvelutarpeensa mukaisia työllisyyttä edistäviä palveluita. Esitys ei huomioi lainkaan palveluiden kysynnän kasvua ja tarvittavia lisäresursseja. Näihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ei ole varattu esityksen mukaan yhtään määrärahaa. Palveluihin ohjaaminen korostuu erityisesti kuntakokeilualueilla, joihin on ohjattu asiakkaita, joiden polku avoimille työmarkkinoille on usein pitkä.

Uudistus on muutoksena suuri ja sen vaikutus asiakaspalvelussa näkyy myös lisääntyvänä neuvontatarpeena mm. asiakkaiden oikeuksista ja velvollisuuksista, työttömyysturvajärjestelmän muutoksista ja työnhakuvelvoitteista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys keskittyy nimenomaan työttömien henkilöasiakkaiden työnhakuun ja heidän ohjaamiseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tapaamalla heitä kahden viikon välein. Tätä tarkoitusta varten palkattaisiin 1200 htv:ä lisää. Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistoissa on

henkilöasiakaspalveluun kohdistunut 2080 henkilötyövuotta. Jatkossa esityksen mukaan henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi noin 2 870 htv:ä. Esityksestä ei käy ilmi mihin loput noin 410 henkilötyövuotta kohdistuisivat.

Esityksen mukaan alkuhaastatteluja järjestettäisiin jatkossa noin 220 000 - 330 000 kappaletta vuodessa ja ne tulisi järjestää paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa. Lisäksi pääsääntöisesti paikan päällä järjestettäviä tapaamisia tulisi jatkossa järjestää 1 768 000 tapaamista nykyisten 222 000 tapaamisen sijaan. Tämä tarkoittaa niin henkilöstöön kuin asiakaspalveluun tarvittaviin lisätiloihin kohdentuvia merkittäviä tilakustannuksia, joita esityksessä ei ole otettu huomioon. Riskinä on, että näitä kuluja tullaan vyöryttämään kokeilukunnille ja tätä ei voida kunnissa hyväksyä.

Hallituksen esityksessä esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää henkilöstöltä osittain nykyistä poikkeavaa osaamista. Yhtenä haasteena on näin suuren henkilöstömäärän rekrytointi ja kouluttaminen. Uudet rekrytoinnit tulisikin saada käyntiin välittömästi, jotta tällä hetkellä ns. koronarahoituksella oleva henkilöstö ei hakeutuisi muualle työhön, vaan olisi käytettävissä uudistuksen tullessa voimaan. ICT-panostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työttömyysturvan ja työttömyysturvaseuraamuksien määrän arvioidaan kasvavan, mutta esityksessä ei osata arvioida kuinka paljon. Työttömyysturva on monille asiakkaille ainoa toimeentulo, joten asiakkaan toimeentulon turvaamiseksi nämä resurssit tulee turvata. Uudistukseen tulee liittymään paljon asiakaspalvelussa olevaa neuvonnan tarvetta. Tämä tulisi huomioida resursseissa.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit turvataan. Esityksen mukaan yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 185 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254). On selvää, etteivät resurssit tule riittämään esityksessä edellytettyyn palvelumalliin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksen mukainen jäykäksi säädelty palveluprosessi ja sen riittämätön resursointi ei mahdollista asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perehtymistä ja sitä tukevien ratkaisujen hakemista. Palvelumallin esikuvana toimineissa pohjoismaisissa työvoimapalvelumalleissa yksittäisen virkailijan vastuulla oleva asiakasmäärä on ollut pienempi kuin, mitä esityksen mukainen lisäresurssin mahdollistaisi. Ennakoidut työllisyysvaikutukset eivät toteudu, mikäli työnhakija-asiakkaan palvelua ei resursoida riittävästi ja palvelusta muodostuu kaavamainen prosessi, josta yksilöllisyys puuttuu. Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun kuluessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksen mukainen palveluprosessimalli on liian suoraviivainen, eikä se ota riittävällä tavalla huomioon asiakkaiden yksilöllisiä tilanteita ja työnhaun tarvitsemaa palveluprosessin joustoa. Esitys on ristiriidassa työllisyyden kuntakokeilujen ja työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tavoitteiden kanssa (TE-palvelut 2024), joihin kuuluu entistä yksilöllisempien ja vaikuttavampien työvoimapalvelujen kehittäminen.

Hallituksen esityksessä mainitaan mahdollisuus tehdä oppilaitosten kanssa yhteistyössä osaamisen kehittämisen arviointia. Käytännössä tämä ei ole lakisääteisessä palveluprosessissa mahdollista salassapidon vuoksi. Laissa pitäisi oppilaitokset tuoda tekemään osaamisen arviointia ja osaamisen kehittämisen suunnittelua työllisyystoimijoiden rinnalle ja samoihin järjestelmiin täysivaltaisina toimijoina. Kunnat ovat rakentaneet uusia palveluja yhdessä alueensa koulutusorganisaatioiden kanssa ja saaneet tähän kehitystyöhön rahoitusta OKM:ltä. Nämä palvelut tulisi rinnastaa täysin valtion työllisyysmäärärahoin tuotettaviin palveluihin. Myös palvelujen tuottaminen eri rahoituslähteitä yhdistämällä tulee mahdollistaa ja näillä palveluilla tulee olla työllistymistä edistävien palveluiden virallinen asema. Näin selvennetään uusien palvelujen statusta palveluprosessissa, tehostetaan asiakasohjausta niihin sekä tuetaan uudenlaisten palvelujen rakentamista, palveluvalikoiman laajentamista sekä alueellisten työelämälähtöisten modernien palvelujen tuottamista.

Nykyisin kuntien palveluvastuulle tulevilla asiakkailla ei ole mahdollisuutta tehdä edes sähköistä palvelutarvearvioita Oma-asioinnissa työnhakua käynnistäessään. Tämä lisää työmäärää kunnissa ja tämä tulee huomioida TE-toimiston ja kuntien välisissä resurssilaskelmissa. Ostopalveluja tulee voida käyttää myös palveluprosessin eri vaiheissa. Kunnat ovat rakentaneet palveluja vahvasti ekosysteemipohjaisiksi ja alueellisilla toimijoilla ja palveluntuottajilla on runsaasti osaamista. On tärkeää hyödyntää tämä osaaminen prosessien tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi. Olennaista olisi lailla säätää julkisen ja yksityisen toimijan keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja asiakastietojen vaihdosta niin, että kaikki toimijat saadaan kytkettyä täysimääräisesti mukaan palveluprosessiin ja sitä kautta palveluprosessi rakentuu tuloksekkaaksi ja työnvälityslähtöiseksi. Kunnilla on palveluvastuullaan kaikki pidempään työttömänä olleet työnhakijat ja siten mahdollisuus hyödyntää ostopalveluja on huomattavasti TE-toimistoa pienempi. Tämä ero tulee kompensoida jaettaessa henkilöresursseja TE-toimiston ja kuntien kesken.

Lakiuudistuksessa esitetään alkukartoituksen määräajaksi viisi päivää. Tämän toteuttaminen on vieraskielisillä ja kotoutumisaikaisilla asiakkailla lähes mahdotonta, sillä EU:n ulkopuolelta tulevilta asiakkailta tarvitaan erillinen TE-toimiston lausunto ennen alkukartoitusta. Tämän lisäksi

tulkkauspalveluita on tarpeen käyttää asiakaspalvelutilanteessa ja tämä osaltaan pitkittää palveluprosessia. Asiakasta velvoittava kutsu suunnitelman laatimiseen tulee toimittaa kutsukirjeenä ja postin kulkuun tulee varata aikaa noin viikko. Lainsäädännön tulee mahdollistaa esitystä laajempi tarkoituksenmukaisuusharkinta alkuhaastatteluun kutsumisessa. Viiden päivän määräaikaa voidaan pitää myös mahdottomana suhteessa toiminnan resurssointiin.

Esitetty työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja koskeva määrällinen velvoite johtaa siihen, että viranomaistoiminnan painopiste siirtyy työnhakija-asiakkaan palvelemisesta hallinnollisten suoritteiden toteutumisen varmistamiseen. Sama ilmiö syntyi myös työnhakijan määräaikaishaastatteluiden säätämisen yhteydessä, mistä syystä niiden sisältö ja arvo asiakkaalle on jäänyt paikoin pintapuoliseksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua vain työttömyysetuutta saaviin työttömiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä.

Painopiste edellä tarkoitetuissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi työnvälitystoimissa. Työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää keskustelua, jotka kaikki tulisi järjestää ensisijaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa kuukautta ennen palvelun loppumista on ylimitoitettua viranomaistoimintaa. Jos työnvälitystoimintaa haluttaisiin tehostaa työnhakijan ollessa palvelussa, työnhakijalle voisi hankkia esimerkiksi ostopalveluna työhönvalmentajan palvelut korvaamaan kyseiset kolme keskustelua. Jos työnhakija päätyy takaisin työnhakijaksi niin, tällöin järjestettäisiin työnhakukeskustelu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työnhakijalle lähetettävä kirjallinen muistutus on tarkoitukseltaan oikeansuuntainen toimi. Muistuttaminen tulisi voida toteuttaa digitaalisesti ja automatisoidusti. Ensi sijassa työnhakijan ymmärrys omasta tilanteestaan tulee varmistaa mahdollistamalla henkilökohtaiseen neuvontaan riittävät resurssit.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esitysluonnoksen työnhakuvelvoite on mittava ja sen toteuttaminen vaatii työnhakijalta paljon ylimääräistäkin paikkojen hakemista, mahdollisesti jopa koulutustaan tai osaamistaan vastaamattomiin tehtäviin. Lähtökohtaisesti, kun mitataan määrää eikä laatua, syntyy työmarkkinoille tilanne, jossa yrityksiin ja työnantajille tulee paljon hakemuksia myös henkilöiltä, joilla ei ole riittävää osaamista tai motivaatiota tehtävien vastaanottamiseen. Lisäksi työnhaun seuraaminen lisää viranomaistyötä ja on lähes mahdoton toteuttaa, sillä esimerkiksi työnantajalla ei ole velvollisuutta välittää hakijatietoa TE-viranomaiselle. Muutoksella voi olla merkittäviä vaikutuksia TE-palvelujen maineeseen ja tämä voi jopa vaikeuttaa työnhakijoiden työllistymistä.

Koska kielitaito on työmarkkinoilla merkittävä yksilön työllistyvyyttä määrittävä tekijä, olisi lakitekstiin syytä kirjata myös kielitaidon puute perusteeksi työnhakuvelvollisuuden alentamiseen tai asettamatta jättämiseen. Työnhakuvelvollisuutta on voitava alentaa myös niiltä työnhakijoilta, joiden työ- ja toimintakyky on tosiasiallisesti alentunut merkittävästi mutta ilman, että toimeentulotukilain 2 a §:n 1 momentin 4 kohdan edellytykset täyttyvät sekä työnhakijoilta, joilla ei ole kokonaan verkossa tapahtuvaan työnhakuun tarvittavia digitaalisia taitoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyöntekijöiden osalta on otettava huomioon, että joukossa on osatyökykyisiä henkilöitä tai muita tilanteita, joissa ei ole tarkoituksenmukaista hakea kokoaikatyötä (osa-aikaeläkkeellä olevat) mutta toisaalta paljon myös niitä, jotka tosiasiallisesti eivät hae kokoaikatyötä. Osa-aikatyötä tekevissä olisi kuitenkin merkittävä potentiaali kokoaikaisiin työsuhteisiin ja kokoaikaisen työn tarjoamista tulisi tehostaa. Jo 4 tunnin viikkotyötä tekevät henkilöt koodataan työssä oleviksi ja siten jääneet ehkä työnvälitystoimien ulkopuolelle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aikana ja työvoimakoulutuksen aikana tulisi olla asiakkaan tilanteen mukaan harkittava asia. Esimerkiksi

ensimmäistä ammatillista tutkintoaan suorittavan ei tarvitsisi hakea työtä. Jos henkilö on tutkintoon johtavassa omaehtoisessa koulutuksessa ja asiakkaan työllistyvyysedellytysten vahvistaminen selkeästi edellyttää lisäosaamista, asiakkaan pitkän aikavälin työmarkkinavalmiuksien ja työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisempaa olisi, että hän suorittaisi opinnot loppuun ja hankkisi koulutuksessa tarjottavan osaamisen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mikä asettaa työnhakijan nykyistä haavoittuvaisempaan asemaan. Jos työnhakija ei ymmärrä kokonaisuutta, johon kuuluu työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius

todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja, voi tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta. Myös työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeuksien hahmottaminen voi olla työnhakijalle vaikeaa.

Haavoittuvammat kohderyhmät ovat tällä hetkellä työllisyyden kuntakokeiluissa. Tämä on huomioitava resurssien suuntaamisessa kokeilualueille, joissa neuvontavastuu muutoksesta lisääntyy merkittävästi.

Esityksessä tulisi pyrkiä korjaamaan työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvä epäkohta, joka asettaa työllisyyden kuntakokeilujen itse asiakkaalle hankkimat palvelut eri asemaan kuin ELY-keskuksen kautta hankitut palvelut. Asiakas saatetaan monissa tapauksissa velvoittaa kokeilun hankkimaan palveluun suunnitelmalla, joten palvelu rinnastuu tosiasiallisesti työllistymistä edistävään JTYP-lain mukaiseen palveluun. Vaikka kyse on laajemmasta kysymyksestä, eikä se liity vain esitettyyn työvoimapalvelumalliin, ongelmaan tulisi hakea ratkaisua.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Uudistus haastaa kokeilulain tavoitteet. Kuntia ei voida edellyttää resursoimaan omalla kustannuksellaan uudistuksesta aiheutuvia kuluja. Kustannukset on kompensoitava kunnille täysimääräisesti (henkilöstö, tilat ja palvelut).

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Esitykset työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lain kohta ”Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei se asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä” on edelleen hieman epäselvästi kirjoitettu. Tarkoitetaanko, että suunnitelman päivittäminen kokonaisuudessaan on ilmeisen tarpeetonta vai ainoastaan asiakkaan sitä pyytäessä?

TYPin asiakkaiden palveluprosessi aloitetaan kartoitusjaksolla, jonka aikana selvitetään asiakkaan kanssa hänen ammatillista osaamistaan, työllistymiseen vaikuttavaa sosiaalista tilannetta sekä työ- ja toimintakykyä. Tämän kartoitusvaiheen aikana asiakkaalle tehdään palvelutarvearvio ja monialainen työllistymissuunnitelma. Palvelutarpeen arvioinnin tarkentamiseksi asiakas ohjataan usein terveystarkastuksiin ja/tai työllistymistä edistäviin palveluihin.

Monialaisen yhteispalvelun prosessit ovat pitkiä. Alussa asiakasta voidaan kontaktoida viikoittain, jotta löydetään oikea palvelu, jolla aloitetaan asiakkaan palveluprosessi. On tarpeetonta päivittää suunnitelmaa kesken voimassa olevan suunnitelman. Lain kohdan sisältö tulisi olla, että suunnitelma päivitetään tarvittaessa tai viimeistään kuuden kuukauden välein, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Asiakas on voinut vasta aloittaa työllistymistä edistävän palvelun, eikä ole vielä tietoa sen vaikutuksesta. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää kuntouttavaa työtoimintaa, tilanne harvoin muuttuu kolmessa kuukaudessa. Työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja on hyvä käydä palvelun aikana yhdessä yhteistyötahojen ja palveluntuottajien kanssa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Ehdotettu malli edellyttää suuria lisäyksiä henkilöresursseihin. On huomioitava, että uusien työntekijöiden rekrytoiminen on työllistävää ja kestää useita kuukausia. Rekrytoinnissa on odotettavissa haasteita alan osaavan työvoiman niukkuuden vuoksi. Perehdyttäminen kestää useita viikkoja, ennen kuin voidaan aloittaa varsinainen asiakastyö. Myös vanhoille työntekijöille tulee paljon uutta opittavaa ja heidän täytyy osallistua uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Resurssilaskelmaan tulee huomioida pitkät lomat ja muut poissaolot.

Asiakkaille tarvitaan paljon uusia palveluita. Palvelut täytyy kilpailuttaa hyvissä ajoin ennen lain voimaan tuloa, jotta palvelut ja prosessit olisivat valmiina, kun asiakkaita kontaktoidaan. Palvelujen hankintaan on osoitettava riittävät määrärahat.

Työnhakijan palveluprosessia tukevien tietojärjestelmämuutosten tulee olla valmiita hyvissä ajoin ennen palvelumallin muutosta, mikä ei tällä hetkellä näytä realistiselta. Haastattelutyyppien toteutukseen ja työnhakijan työnhakuvelvoitteeseen liittyvää tilannetietoa ei voi ylläpitää nykyisenkaltaisilla tämänhetkisessä järjestelmässä tehtävillä muistilistavienneillä esitettyjen henkilöstöresurssien puitteissa. Esityksen tavoitteiden toteutumisen mahdollistamiseksi työhallinnon uuden asiakastietojärjestelmän yhteyteen on rakennettava myös TYPPI-järjestelmän seuraaja, johon myös Kela ja sosiaali- ja terveyspalvelut saavat näkyvyyden niiden asiakkaiden osalta, joiden osalta on todettu monialaisen yhteispalvelun tarve.

Tietosuojaan liittyvät ongelmat tulisi ratkaista ja myös rekisterinpitäjään liittyvät velvollisuudet tulisi valmistella huolellisesti ennen uudistusta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Kuntien itsehallinnollinen rooli on huomioitava osana työllisyyden kuntakokeiluja ja kuntien sitoutumista kokeiluihin vuoden 2019 hakemusten mukaisesti.

Muuta lausuttavaa?

Voimassa olevan kokeilulain 17 §:n tiedonsaantioikeutta koskevassa pykälässä (viittaus JTYPL 12 luvun 6 §) ei huomioida lainkaan muita kuin lakisääteisiä palveluita. Kyseistä tiedonvaihtosäännöstä on välttämätöntä muuttaa. Työllisyyspalveluissa on tunnistettu tilanteita, joissa henkilötietojen käsittely ei ole välttämätöntä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, mutta tietyn palvelun tuottaminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman henkilötietojen käsittelyä. Nykytilanteessa kuntien työllisyyspalvelut on pyytänyt asiakkaalta (rekisteröidyltä) suostumuksen sellaisiin palveluihin ohjaamiseen, jotka eivät ole välttämättömiä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Suostumusta ei yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kuitenkaan pidetä oikeudellisesti pätevänä perusteena henkilötietojen käsittelylle tilanteessa, jossa rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välillä vallitsee epäsuhta.

Rautava Tapio
Sastamalan kaupunki

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Esitysluonnoksen taustalla on kannatettava ajatus palveluiden (erityisesti henkilökohtaisen ja yksilöllisemmän palvelun) parantamisesta ja työnhakijoiden nopeasta kontaktoinnista. Lisäksi esityksellä ollaan lieventämässä korvauksettomia määräaikoja, mikä on myös kannatettavaa. Lieventämällä korvauksettomia määräaikoja mahdollistetaan todennäköisesti aiempaa luottamuksellisemman suhteen rakentaminen TE-toimistojen/kuntien työntekijöiden ja työnhakijoiden välillä. Tämä toivottavasti parantaa myös palvelun laatua ja palvelusta saatavia hyötyjä.

Esitysluonnoksessa esitetään huomattavaa lisäystä työnhakijoiden kontaktoimiseen, haastatteluihin ja keskusteluihin. Luonnoksessa kuitenkin todetaan, että TE-toimistot eivät ole pystyneet tähänkään mennessä hoitamaan kaikkia työnhakijoiden haastatteluja määräajassa. Tällä hetkellä alkuhaastattelu tulee järjestää kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Tässä on esityksen mukaan onnistuttu arviolta noin 30-50 prosentin kohdalla. Tältä osin pidetään erityisen tärkeänä, että TE-palveluille varmistetaan riittävät henkilöresurssit, jotta asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Lisäksi on tärkeää, että henkilökuntaa rekrytoidaan ja perehdytetään hyvissä ajoin. Esitysluonnoksessa on todettu, että rekrytoinnit voivat alkaa jo vuoden vaihteessa, mikä on hyvä asia.

Työnhakijoiden palveluita järjestää suuri joukko TE-toimistojen ja kuntien työntekijöitä. Siksi on tärkeää, että koko valtakunnan tasolla määritellään selkeät ohjeistukset muutosten toteuttamiseksi ja tasapuolisten palveluiden järjestämiseksi. Keskustelujen määrän lisäämisen ohella on pidettävä huolta siitä, että myös tapaamisten sisällölliseen puoleen panostetaan, eikä tapaamisten määrä korvaa laatua. On myös tärkeää, että muutosten käyttöönottoa arvioidaan säännöllisesti ja toimintatapoja kehitetään. Samalla on kiinnitettävä erityistä huomiota selkeään ja yhdenmukaiseen

viestintään. Työnhakijoille tulee kertoa ennakoivasti, ymmärrettävästi ja riittävästi, miten heidän tulee toimia ja esim. mitkä toimet ovat velvoittavia.

Esitysluonnoksessa todetaan, että ”Henkilöltä voitaisiin edellyttää työnhaun käynnistämisen yhteydessä esimerkiksi sitä, että hän varaa ajan alkuhaastattelua varten.” Alkuhaastattelut tulee esityksen mukaan järjestää 5 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Tämän osalta tulisi huolehtia siitä, että aikoja on tosi asiassa saatavilla annetuissa määräajoissa. Tai jos aikoja ei aina ole, on oltava selvää, ettei työnhakija menetä oikeuksiaan varatessaan ajan myöhäisemmälle ajankohdalle. Ajanvarausjärjestelmästä tulee tehdä helppokäyttöinen ja tarjolla tulisi myös olla vaihtoehto sähköiselle ajanvaraukselle. Lisäksi TE-hallinnolla tulisi olla puhelinpalvelu, jonne pääsee helposti läpi ja josta on mahdollista saada neuvoja ja ohjeistusta muun muassa ajanvaraukseen.

Lisäksi esityksessä todetaan, että: ”Työnhaun uudelleen käynnistämistä koskevan 3 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoviranomainen voisi rajoittaa henkilön mahdollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi verkkopalvelussa. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että työ- ja elinkeinotoimistoon määrättynä aikana saapumatta jäänyt henkilö ei välttämättä saisi työnhakuaan voimaan käymättä työ- ja elinkeinotoimistossa. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi kiinnittää tähän erityistä huomiota silloin, kun on ilmeistä, että henkilö pyrkii välttämään alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun tai täydentävän työnhakukeskustelun järjestämistä. Edellytettävästä asiointitavasta johtuen työnhaun käynnistäminen uudelleen voisi edellyttää esimerkiksi osallistumista alkuhaastatteluun.” Tämän osalta olisi varmistettava, että aikoja henkilökohtaista asiointia varten on saatavilla nopeallakin aikataululla, ettei etuuskatkoksesta tule pitkä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Palveluiden järjestämiseen lisätään 70 miljoonaa euroa vuosittain, koska palveluihin on tarkoitus lisätä 1200 henkilötyövuotta, mikä tarkoittaa 40 prosentin lisäystä TE-toimistojen henkilöstön määrään. Tarkoitus on hankkia työnhakuhaastatteluja myös yksityiseltä sektorilta. On tärkeää, että mahdollisesti ulkoistettujen palveluiden laatu varmennetaan ja että sitä myös seurataan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Pääministeri Sanna Marinin hallitus linjasi syksyn 2020 budjettiriihen työllisyyskirjauksessa kolmikantaisen työttömyysturvavalmistelun käynnistämisestä, linjaten samalla valmisteluun annettavista asiakokonaisuuksista. Työttömyysturvan kehittämisen työryhmän raportissa: ”Työryhmä pitää tärkeänä, että lomautettujen asiakasohjaukseen panostetaan nykyistä enemmän. Työryhmä esittää, että erityisesti lyhytkestoisen koulutuksen tarjontaa tulee lisätä.” Edellä mainittuun viitaten tuodaan esiin, että esitysluonnoksessa ehdotetaan kokonaan lomautetuille tarjottavaksi täydentäviä työnhakuhaastatteluja ainoastaan pyynnöstä. Ainakin pidempikestoisten lomautusten aikana voisi olla hyvä tarjota työnhakijalle eri koulutusmahdollisuuksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikatyötä tekevät ja osittain lomautetut ovat palveluiden tarjoamisen näkökulmasta asetettu samaan kategoriaan, minkä tarkoituksenmukaisuutta voidaan pohtia. Osittain lomautettujen tilanne on väliaikainen ja he todennäköisesti palaavat pian omalle työnantajalleen kokoaikatyöhön. Lomautetulla on voimassa oleva kokoaikainen työsuhde toisin kuin osa-aikatyötä tekevällä. Miten määritellään se, minkälaista työtä lyhennetylle työajalle lomautettujen tulee hakea – onko esim. vuoden määräaikainen kokoaikainen työsuhde parempi kuin toistaiseksi voimassa oleva kokoaikainen työsuhde, jossa on ajoittain lomautusta lyhennetylle työajalle?

Osa-aikatyötä tekevien vakituinen tilanne on osa-aikainen ja he yleensä etsivät kokoaikaista työsuhdetta. Palvelutarve osa-aikatyötä tekeville on lähtökohtaisesti suurempi ja erilainen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Esitysluonnoksessa todetaan, että työnhakijalle voidaan antaa muistutus ehdotetun JTYPL 14 §:n mukaisesti. Esityksessä puhutaan myös huomautuksen antamisen mahdollisuudesta. Huomautuksen ja muistutuksen erot ja huomautuksen soveltamisala jää esityksessä epäselväksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Kun työnhakuvelvollisuus voi olla yksilöllinen, on huolehdittava, että työnhakijoita kohdellaan tasavertaisesti alueesta riippumatta. Yksilöllisen työnhakuvelvollisuuden määrittämiseen liittyy paljon harkintaa. Kun samaan aikaan TE-toimistojen tehtäviä ollaan siirtämässä laajemmin kunnille, on huolehdittava virkailijoiden riittävästä koulutustasosta, perehdyttämisestä, kouluttamisesta ja ohjeistamisesta. Kun työnhakuvelvoitteeseen vaikuttaa alueen työmarkkinatilanne, tulisi virkailijan olla perillä alueen elinkeinoelämästä ja sen muutoksista.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että työnhakijan tulisi työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä hakea kuukaudessa enintään 4 työpaikkaa, riippuen alueen työmarkkinatilanteesta ja työttömän työkyvystä. Olisi hyvä, jos työnhakijoille voitaisiin tarjota riittävästi apua ja tukea työpaikkojen hakemiseen. Tämä varmistaisi sen, että uuden hakuvelvollisuuden täyttämisestä saataisiin oikeasti se hyöty, mikä siitä on tarkoitus saada.

Esitysluonnoksessa todetaan, että työnhakijan tulisi raportoida työnhausta ensisijaisesti verkkopalvelussa työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson pituudesta riippuen kuukauden tai kolmen kuukauden välein. Työnhaun tuloksellisuutta seurattaisiin myös työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen yhteydessä. Lähtökohtaisesti työnhaun seuranta perustuisi työnhakijan itse ilmoittamiin tietoihin. Tältä osin työttömyysetuuksien maksajien kannalta olennaista on järjestää työnhaun seuranta siten, että takautuvia karensseja ei tulisi asetettavaksi. Takautuvat karenssit aiheuttavat takaisinperintätilanteita työttömyysetuuksien maksajilla ja kuormittavat niin maksajia kuin etuuden saajia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvoitteen tarkoituksenmukaisuutta tulisia pohtia. Esitysluonnoksen mukaan yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa ja työttömyysetuudella tuetussa omaehtoisissa opinnossa olevien tulisi hakea kolmea TE-toimiston tai kunnan osoittamaa yksilöityä työpaikkaa kolmen kuukauden aikana.

Etenkin omaehtoisissa opinnoissa olevia koskeva työnhakuvelvoitteen tarpeellisuus mietityttää, koska näiden työnhakijoiden on annettu lausunnolla lupa opiskella ja valmistua ammattiin. Kun velvoitetaan hakemaan töitä opiskelun aikana, saattaa riskinä olla, että opinnot viivästyvät ja keskeytyvät. Edelleen riskinä on, että julkiset varat, jotka on panostettu koulutukseen, valuvat hukkaan, kun opintoja ei saada suoritettua loppuun. Joissain tilanteissa opintojen loppuun saattaminen voisi kuitenkin olla hakijan lopputyöelämän kannalta parempi vaihtoehto, kuin töihin meneminen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Haetuista työmahdollisuuksista työnhakija raportoisi ensisijaisesti verkkopalvelun kautta. Työpaikkojen oikeellisuutta tai hakemusten tekemistä ei tarkistettaisi, vaan seuranta tapahtuisi työnhakijan omien ilmoitusten ja järjestelmän kautta. Lausunto kassalle lähtisi automaattisesti.

Tämän järjestelmän tulisi olla todella helppokäyttöinen, jotta itsepalvelu onnistuu ja aiheettomia korvauksettomia määräaikoja ja niiden etuuden maksajille työläitä takautuvia korjauksia ei tarvitsisi tehdä.

On varmistettava asiointimahdollisuus velvoitteen täyttämisen ilmoittamisesta tarvittaessa myös muulla tavoin kuin verkkoasiointipalveluna, koska kaikilla työttömillä ei ole yhtäläisiä valmiuksia käyttää digitaalisia palveluita. Myös suoranaisesti työkyvyn esteiksi luokittelemattomat seikat kuten esim. lukihäiriö ja muut kielelliset rajoitteet saattavat haitata sähköisten asiointipalveluiden käyttöä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Karenssien lieventämistä nykyisestä pidetään hyvänä.

Työstä eroamisen ja työstä kieltäytymisen pätevien syiden säilyttäminen pääosin ennallaan on myöskin kannatettavaa. Pidetään hyvänä, että tähän nykyisellään melko toimivaan käytäntöön ei tehtäisi muutoksia.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esitysluonnoksessa on mainittu, että provisiopalkkaisesta työstä olisi mahdollista kieltäytyä, jos kiinteän palkan osa ei olisi vähintään 1252 €/kk. Tämä on kannatettava muutos.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettujen karenssien vaiheistus 12 kuukauden seurantajaksoon aina taakse päin, voi olla työnhakijalle vaikeasti ymmärrettävä. Järjestelmä tulee rakentaa siten, että velvoitteiden täyttämisen seuranta on ajantasainen ja että työttömällä työnhakijalla olisi mahdollisuus antaa selvitys laiminlyöntiin tietyn lyhyen määräajan kuluessa, jotta takautuvia muutoksia maksatukseen aiheutuisi mahdollisimman vähän. Nopea yhteydenottomahdollisuus ja nopea vastaus TE-hallinnolta, mieluiten omalta virkailijalta tulisi taata.

Yhdestä unohduksesta tai väärin ymmärryksestä (esimerkiksi työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jättäminen) ei seuraisi enää jatkossa korvauksetonta määräaikaa kuten nykyisin, vaan ensimmäisestä laiminlyönnistä selviäisi huomautuksella, etuutta menettämättä. Tämä on toivottava muutos, koska huomattavan usein on tilanteita, joissa karenssi on aiheutunut siitä, että ei ole ymmärretty ohjeistusta ja järjestelmä ei näissä tilanteissa useimmiten jousta etuudensaajan hyväksi.

Työttömyysetuuksien maksajien huolena on, että takautuvia muutoksia voisi tulla työnhaun mallissa olemaan oletettavasti enemmän, koska korvauksettomat määräajat voidaan olettaa kumoutuvan usein, jos työnhakija esittää jälkikäteen selvityksen hakemistaan työmahdollisuuksista tai selvityksen, miksi verkkoasiointipalvelu ei toiminut. Jos karenssit annetaan automaattisesti ja etuudet käsitellään välittömästi niiden mukaisesti, korjausten määrä voi olla suuri.

Esityksessä todetaan lisäksi: ”Jos työnhakija laiminlöisi samalla tarkastelujaksolla sekä tarjotun työn hakemisen ja lisäksi kokonaan tai osittain hakea itse valitsemiaan työmahdollisuuksia eikä hänellä olisi pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin yksi molempia laiminlyöntejä koskeva korvaukseton määräaika tarkastelujakson päättymisestä lukien.” Esitysluonnoksesta jäi hieman epäselväksi, että miten korvauksettomat määräajat tosiasiassa asetettaisiin.

Työttömyysetuuksien maksajien kannalta olisi toivottavaa, että takautuvia muutoksia ja siten takaisinperintätilanteita muodostuisi mahdollisimman vähän.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Pohjoismaisella työnhakumallilla tavoitellaan muissa pohjoismaissa käytössä olevaa mallia. Muissa pohjoismaissa on käytössä toimivat, hyvin ohjaavat järjestelmät, jotka muistuttelevat työnhakijaa velvollisuuksista ja aiheutuvista sanktioista. Pidetään tärkeänä, että myös Suomessa panostetaan riittävällä tavalla digitaalisten palveluiden tuottamiseen.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Voimaantulon ajankohtaa pidetään kannatettavana, koska se ei ajoitu muutoinkin kiireiseen vuodenvaihteeseen, eikä lomakauteen.

Voimaantulosäännöksen muotoilu siten, että ennen 2.5.2022 asetetut sanktiot olisivat voimassa myös lain tultua voimaan, on selkeä.

Uudistus tulee väistämättä lisäämään yhteydenottoja ja kyselyjä myös työttömyyskassaan. Siksi onkin tärkeää, että uudistuksesta tiedotetaan tehokkaasti ennen lain voimaantuloa. Erityisesti siirtymäsäännöksistä on syytä informoida, jotta lain voimaantullessa työttöminä työnhakijoina olevat tietävät, mitkä velvollisuudet heitä koskevat. Lain voimassaollessa tulee lisäksi varmistaa, että työ- ja elinkeinoviranomainen sekä kokeilukunnat informoivat selkeästi työnhakijaa velvollisuuksista sekä työttömyysetuuden saamisen keskeisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Villman Aki
Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Hämeen ELY-keskus

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Lausuttavaa työnhaun tehostamiseen (tarjonnan lisääminen), osaamisen kehittämiseen (työllistyvyyden syvemmät haasteet: ominaisuuksien muuttaminen) ja työmarkkinoiden kykyyn vastaanottaa (työkykyisyyden kysymykset).

Työnvälitystapahtuman liittäminen jokaiseen työnhakukeskusteluun suuntaa palvelun fokusta perustehtävän mukaiseen, työllistymiseen tähtäävään palveluprosessiin. Työnvälityksen nostaminen julkisten TE-palveluiden keskiöön on kannatettavaa.

Esityksen perusteluissa viitataan TEM:ön selvitykseen, jonka mukaan n. 41 % työvoimaa hakeneista toimipaikoista on kokenut vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa avoinna olleeseen tehtävään. Näistä toimipaikoista yli 90 % totesi myös, että rekrytointiongelmat johtuvat henkilön osaamiseen liittyvistä syistä (koulutus, työkokemus, sosiaaliset taidot, kielitaito, muut työn vaatimat taidot yms.). Työnhaun aktivointi on tutkimuksen mukaan nopeuttanut työllistymistä. Myös vaikutusten arvioimisen jälkeen (negatiiviset vaikutukset: syrjäytys- ja substituutiovaikutus) positiivista vaikutusta on havaittu. Lakipaketti tähtää työvoiman aktivoimiseen, mutta nykyiseen järjestelmään verrattuna ei muuta syvempiä haasteita: osaamisen kehittämistä vastaamaan vaatimuksia ja työkyvyn haasteita.

Kommentit lainsäädännön muutoksen ydinkysymykseen: työnhaun aktivointi haastatteluita lisäämällä. Esityksessä ehdotetut muutokset kohdentuvat kuitenkin pääasiassa työnhakijan

velvoittamiseen hakemaan tiettyä määrää työpaikkoja kuukaudessa ja TE-toimiston sekä kuntakokeilujen tekemän työnvälityksen tehostamiseen. Perusteluissa mainitaan, että tiedossa ei ole, kuinka paljon työttömät nykyisin jo tekevät työhakemuksia. Kohdentamisen tavoittelu on suositeltavaa TE-asiantuntijan/omavalmentajan työntekijän osaamisen ja kehittyvän teknologian avulla.

Haastatteluiden lisäämisen todetut haasteet ovat kohdentaminen ja resursoinnin realistisuus: Työnvälitystä tehostamalla ja työnhakua aktivoimalla voidaan lisätä työllistymisen todennäköisyyttä, on siis perusteltua rakentaa malli, jossa näitä korostetaan. Sen rinnalla on tärkeä rakentaa työkaluja, menetelmiä ja toimintamalleja asiakkaiden palvelutarpeen tunnistamiseen, jotta aktiivitoimet voidaan kohdentaa sinne, missä ne todennäköisimmin tuottavat tulosta. Muuten riskinä on aktiivitoimien rutiininomainen lisääminen, joka työllistää asiantuntijoita mutta ei huomioi aktivointitoimien oikea-aikaisuutta suhteessa asiakkaan tilanteeseen. Toivotut työllistymistulokset jäisivät toivottua heikommiksi.

ELY-keskuksen hankinnat: esitetyissä muutoksissa ei huomioida työnhakijoiden haastattelujenkin myötä lisääntyvää tarvetta osaamisen kehittämisen palveluille tai sitä, kuinka palveluita voitaisiin ELY-keskuksen hankkimana järjestää työnhakijoille tarvetta vastaavasti nykyistä joustavammin ja tehokkaammin. Oleellista on työnhakijan yksilöllisen osaamisen ja työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ja kartoittaminen. Keskeinen merkitys on myös osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen alueella ja alueen elinvoimaisuuden varmistaminen.

Työnhakukeskustelujen ulottaminen työttömyysuhan alaisiin sitoo enemmän resursseja nykytilanteeseen verrattuna. Jos sen avulla voidaan ennaltaehkäistä työttömyysjaksojen alkamista, on se perusteltua. Tiettyjen ryhmien osalta työnhakukeskustelujen toteuttamista voitaisiin säännellä toisistaan poikkeavilla tulostavoitteilla ja kohdentamisella.

Kohdentaminen: laajentunut työnhakukeskusteluiden tarjoaminen on hyvä asia sinänsä. Samalla resursseja sidotaan paljon sellaiseen ryhmään, joka työllistyy hyvin ja työllistyy joka tapauksessa. Yhtenä ratkaisuna voisi olla tehokas, hakijoille ja työnantajille ilmainen, digitaalinen palvelu, joka julkisena palveluna avaisi työpaikkoja hakuun ja esittelyihin tehokkaammin. Digipalveluiden positiivista vaikutusta työnhakuun on selvitetty VN selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjassa 2020:33. Universaalia tavoitetta voitaisiin säädellä myös tulostavoitteita ohjaamalla, ja niin että työttömien työnhakijoiden palvelu ja alkuvaihe olisi eniten resursoitu, josta segmentoinnilla päästään paremmin kohdennettuun palveluun. Tässä kohtaa paikallisia ekosysteemejä, moninaisten palveluntuottajien kenttää ja työvoimapalveluiden kokonaisuutta voitaisiin kohdentaa paikallisesti toteuttamaan osaa työnhakukeskusteluista.

Työnhakukeskusteluita olisi hyvä voida järjestää avoimemmilla ehdoilla. Täydentävien työnhakukeskusteluiden osalta hyväksyttäisiin vain yksilömuotoisena toteutettavat ostopalvelut. Tämä on osin epäkohta, koska useisiin ryhmäpalveluihin liittyy myös yksilöllisiä työnhakukeskusteluihin verrattavia keskusteluita ja ne voidaan rakentaa osaksi palveluita. Tietojärjestelmässä on mahdollisuus tuoda erityistietoja viranomaistyötä tekevälle myöhemmissä haastatteluissa. Työnhakukeskusteluiden ja työnhakuvelvoitteen täyttäminen voidaan nähdä "ekosysteemihaasteena". Integraatio mahdollistaisi resurssien määrällisen kohdentamisen ja erilaisen osaamisen liittämisen palveluprosessiin. Kumppanuuspilottien Kehittävässä arvioinnissa (2020) esimerkiksi todettiin että "palvelujärjestelmän hajaantuessa erilaiset palvelujen kokoon juoksijat ja vierellä kulkijat näyttävät tuovan lisäarvoa"(myös VN 2020:33). Arvio vaikuttaa relevantilta myös lisääntyneiden asiantuntijaresurssien tultua käyttöön. Budjetoitavien ostopalveluiden ja muun kumppanuusverkoston osalta työnhakukeskusteluita ja mahdollisesti myös työllistymissuunnitelmaehdotusten laatimista jatkosuunnitelmien osalta voitaisiin toteuttaa lisä- ja erityisosaamisen resurssina osana palveluita.

Uusi palveluprosessi tarkasteluajankohtineen edellyttää myös palvelutarjonnan ja olemassa olevien palveluiden käytön uudistamista niin, että ne omalta osaltaan vastaavat mallin tuomiin tarpeisiin. Kun vahvalla alulla pyritään entistä tarkempaan palvelutarpeiden tunnistamiseen ja asiakkaiden segmentointiin, tuntuisi luontevalta kohdentaa myös palveluita näihin tunnistettuihin tarpeisiin ja sopia niiden automaattisesta kytkemisestä tiettyyn palveluprosessin vaiheeseen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Palveluprosessi on esityksen keskiössä. Tärkeää on ratkaista mitkä mittarit ja miten TE-palveluita seurataan, jotta voidaan tarjota henkilöasiakkaille työ- ja elinkeinopalveluja, jotka parhaiten turvaisivat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistäisivät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille.

Palveluprosessin täytyy mahdollisimman hyvin tukea yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä.

Uudistuksen kokonaistavoitteena tulisi olla yhteiskunnallisten kustannusten kokonaisalentaminen (kustannusten pieneminen ja hyvinvoinnin lisääntyminen). Uudistuksen yhteydessä on perusteltua kehittää ja kiihdyttää edelleen vaikutusarviointia työllisyyspalveluissa.

Palveluprosessin vaikutusten arviointi ja toimintaa ohjaavat mittarit olisi perustettava jatkuvaan mitattavissa olevaan tiedonkeruuseen. Digitaalisia ratkaisuja (asiantuntijoiden järjestelmät sekä asiakkaiden käyttämät omat /ostopalvelut) tulee hyödyntää tiedon tuottamisessa ja tiedolla johtamisen pohjaksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

ELY-keskuksen nykyisten tehtävien osalta lakiesityksessä on kaksi haastetta: lakisääteiset tehtävät ja budjettirahoitteisen mom 51. Palveluiden hankinnan rooli.

1) Lakirakenteessa ELY-keskuksilla ja TE-toimistoilla on nykyisellään jaetut tehtävät ja kuntakokeilulaissa kuntakokeiluiden tehtävät. Esityksestä ei käy valmistelussa oleva työllisyydenhoidon valtion organisaatiorakenne jatkossa. ELY-keskuksen rooli palveluiden hankkijana ja asiantuntija organisaationa vai valvontaroolissa.

2) Mom 51. palveluiden rooli. Muutos on laaja mutta ei ota huomioon työllisyyden hoidon rakennetta kokonaisuutena, nykyisten ELY-keskusten järjestämien osaamisen kehittämisen ja työvoimapalveluiden rooli on jätetty melko ulkoiseksi, vaikka rahoitus tulee toimintamenojen kanssa samasta budjetista. Budjetoinnilla voitaisiin suunnitelmallisesti lisätä esimerkiksi palveluiden määrän kausivaihtelua, että kasvavalle haastatteluiden määrälle tulee myös osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia.

Lainvalmistelussa olisi hyvä esittää koordinointi ja ohjausroolit - TEM-ELY-TE/kuntakokeilut. Toimijakenttä moninaistui kuntakokeiluiden kanssa ja eri alueiden toteutusratkaisut vaihtelevat. Kuntakokeiluiden ja TE-toimiston soveltaminen vaihtelee ja omia malleja luodaan. Uuden lainsäädännön osalta olisi hyvä ottaa kantaa rooleihin ja painottaa vaihteluvälit tavoiteltujen toteuttamiselle (osoitetut resurssit eivät laskennallisesti riitä toteuttamiseen, joten esimerkiksi tiukemmat kohdennetut tulostavoitteet toteuttamisessa). Työvälityksen perustehtävän toteuttamisen seuranta on keskeistä moninaisen kentän (TE-toimisto, kuntakokeilut) palveluiden oikein suuntaamisessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitysluonnoksen mukaan tässä esitetyt muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta n. 9 500 - 10 000 työllisellä. Työhakemusten määrällinen lisääminen ja tähän velvoittava lainsäädäntö ei vielä takaa uusia työllistymisiä, vaan työllistymisen tueksi tarvitaan työnhakijoille työmarkkinoiden tarvitseman osaamisen hankkimista tukevia ratkaisuita.

ELY-keskuksen työnhakijoille hankkimat palvelut ovat tärkeässä roolissa. Mahdollistamalla työnhakijoille tarvittavan osaamisen hankkiminen voidaan aidosti saada osaavia hakijoita avoimiin työpaikkoihin ja sitä kautta turvata osaavan työvoiman saantia. Tämän vuoksi huomiota tulisi kiinnittää myös osaamisen kehittämisen palveluihin ja näihin osallistumisen mahdollistamiseen. Tässä yhteydessä olisi hyvä tarkastella myös sitä, mahdollistaako nykyinen lainsäädäntö esim. ELY-

keskusten osalta riittävän hyvin työmarkkinoiden ja työnhakijoiden tarpeisiin vastaavien palveluiden hankkimisen ja päivittää lainsäädäntöä tarvittaessa myös näiltä osin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Vaikutusten arviointi yksittäisillä toimenpiteillä on haasteellista, ja mallin toimintaa voidaankin arvioida vasta vuosien kuluttua.

Vaikutuksia ei ainakaan voida arvioida sen perusteella, kuinka paljon määrällisesti työhakemuksia uuden mallin käyttöönoton myötä tullaan työnantajille lähettämään, koska lähtötilanteesta tämän suhteen ei ole tietoa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Koko palveluekosysteemin hyödyntämisestä palveluprosessissa

Haastattelun kesto on kesto 30-45 minuuttia. Tietojärjestelmään jää yhtenäisesti tietoa työpaikkakohtaantoa ja palvelutarvetta varten. Pelkästään ulkopuolisen tekemänä ei pääse kovin syvälle tai tavoitteelliseen työskentelyyn. Kuitenkin koulutuksissa/ostopalveluissa/hankkeissa asiakas on pidempiä aikoja, joiden osana haastatteluita järjestämällä tavoitteellisuus paranee ja voidaan hyödyntää erilaista osaamista osana palveluprosessia. Tällä hetkellä palvelut ovat melko erillään viranomaistoiminnasta.

Viime vuosina arviointi- ja vaikutustutkimusta on julkaistu TEM:n ja Valtioneuvoston sarjoissa. Haastatteluiden lisäämisellä on todettu olevan vaikutusta työpaikkojen täyttymiseen. Haastatteluiden lisänä nykymalliset JTYP-lain mukaiset palvelut, valmennukset ja asiantuntija-arvioinnit, ovat osittain päällekkäisiä. Asiakkaan työllistyvyyden edistäminen osaamisen kehittämisessä, osittain työnhakutaitojen, työelämä- ja urasuunnittelutaitojen osalta säilyy edelleen ulkoisilla palveluntuottajilla (oppilaitoksilla, ostopalveluilla, 3. sektorilla, hankkeilla). Lakiesityksessä palveluiden rooli osana järjestämistä, esimerkiksi resurssilaskelmien, osalta ei huomio palveluekosysteemin hyödyntämis- ja kehittämismahdollisuuksia.

Työkykyyn liittyvien haasteiden osalta osaamisen jakaminen on suositeltavaa kumppanuusmallien kautta. Haastatteluiden lisäämisen voisi odottaa tuovan nykyistä parempaa ja aiempaa erottautumista työnhakijoiden joukosta.

Jos ulkoisia palvelua hankitaan, millaista koordinaatiota se vaatii rakenteilta. Voiko esimerkiksi ESR-hankkeen palvelu olla haastatteluja tukevaa palvelua, ja jos voi niin missä tilanteissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Jos osa-aikainen työ johtuu työkykyyn liittyvistä seikoista, tulisi osa-aikainen työ hyväksyä henkilön pääasiallisena työnteon muotona

Osa-aikaisen työn lisääminen on tavoiteltavaa työllisyysasteen lisäämiseksi

Osa-aikaiseen työhön suhtautuminen täytyy suhteuttaa työmarkkinoiden toimintaan esimerkiksi toimialoittain

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työtä tarjotaan kaikille ja kaikilla on työnhakuvelvoite. Tässä kehyksessä yrityspalvelut tulisi synkronoida henkilöille, joiden ammattitaito tai työkokemus mahdollistaisi suoraan avoimille työmarkkinoille sijoittumisen. Työvoiman tarjontaan tulee panostuksia – resursseja täytyy kohdentaa myös tarvetyöpaikkojen täyttämiselle sekä neuvontaresurssia yrityksen perustamisen ja kasvun koordinoinnille.

Osaamisen kehittämispalvelut kohdistettaisiin puolestaan heille, joiden työllistyminen edellyttää ammatillisten valmiuksien eheyttämistä, osaamisen ja työkyvyn arviointia, urasuunnittelua, koulutusta tai ammatillista kuntoutusta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

TE-toimistot ovat toteuttaneet samaa lakia eritavoin. Julkisen työvoimapalvelun moninaistuessa olisi hyvä uskaltaa tehdä riittävän tarkka rajaus vaaditulle toteutukselle ja vaihteluvälille/soveltamisvaralle alueen työvoimarakenteen mukaan. Soveltamisen opettelu vie voimavaroja varsinaiselta asiakastyöltä ja uudistuksen kokonaisvaikuttavuudelta. Nykyinen ehdotus ja siihen kohdennetut resurssit eivät laskennallisesti kohtaa.

Työkyvyttömyyden tulkinta. Vaihteleeko TE-toimiston ja kunnan välillä tulkinnat tästä vai miten taataan tasapuolinen tulkinta?

mietityttää, tuleeko kuinka erilaiset käytännön menettelytavat kuntien, kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen välillä alkuhaastatteluissa, työnhakuhaastatteluissa ja ylipäätään koko prosessissa suhteessa asiakkaiden tasapuoliseen kohteluun, resurssien riittävyys ja osaaminen kunnissa ja TE-toimistoissa vaihtelee

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

osa-aikatyössä olevien työnhakuvelvoite on ristiriitainen tilanteissa, joissa työn osa-aikaisuus johtuu työntekijän osatyökykyisyydestä tai elämäntilanteesta johtuvista syistä. Tällöin osa-aikatyön todennäköisempi vaihtoehto on työttömyys kuin kokoaikainen työ.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoitteen ulottaminen yli kuukauden kestäviin työvoimakoulutuksiin ja omaehtoiseen opiskeluun on osin ristiriitainen. Henkilön tulevan työuran kannalta voi olla kestävämpi ratkaisu kehittää omaa osaamista pitkäkestoisemmin vastaamaan työmarkkinoiden vaatimuksia. Tuntuisi turhalta tällaisessa tilanteessa hakea töitä (esimerkiksi työharjoittelun aikana), jos tarkoituksena on kuitenkin suorittaa käynnissä oleva koulutus loppuun. Koulutuksen loppuvaiheessa työnhakuvelvoite on perusteltu, ettei tämä lisää koulutuksen keskeytyksiä ja koulutusten kustannuksia. Esimerkiksi ennalta ammattiin kouluttamattomat henkilöt.

Toisaalta tutkitusti koulutuksella on lukitusvaikutus koulutuksessa olevaan, erityisen suuri vaikutus on pitkäkestoisella omaehtoisella opiskelulla (Räisänen & Larja 2020). Omaehtoinen opiskelu on vaikuttavaa kesken jääneen tutkinnon tai uuden alan opiskelussa. Työhakuun kannustaminen on perusteltua työvoiman saatavuuden vuoksi myös työvoimapoliittisen toimenpiteen aikana.

Jatkuvan oppimisen valtakunnallisella uudistuksella tavoitellaan työvoiman motivoimista osaamisen kehittämiseen. Tästä ei tulisi lähtökohtaisesti sanktioida. Vaihe, koska velvoittaa ja sanktioida on tärkeä säätää tämän mukaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvollisuuden asettaminen osa-aikatyössä, opinnoissa olevien osalta tai kotoutumiskoulutuksen osalta voisi olla osittain harkinnanvarainen. Opinnoissa olevien osalta työnhakuvelvollisuus asetettaisiin pääsääntöisesti vasta opintojen loppuvaiheessa.

Laki antaisi mahdollisuuden työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiseen, mikäli tietyt kriteerit täyttyvät. Tämä on hyvä lisäys kotoutumisen osalta. Erityisesti se, ettei luku -ja kirjoitustaidon opiskelijoita koulutuksen alkuvaiheessa koske työnhakuvelvoite, on erittäin kannatettavaa. Tie työmarkkinoille on realistinen vasta, kun jonkin verran perustaitoja lukemisessa ja kirjoittamisessa sekä puhumisessa on hallussa. Moni jatkaa lukilta kotoutumiskoulutukseen, jossa työelämäjaksoja onkin jo runsaasti. Myös joidenkin kotoutujien ja maahan muuttaneiden kohdalla palveluissa korostuu moniammatillisuus ja kuntoutuminen ja kielen oppimisen vaikeudet, joten ei ole realistista vaatia ko. asiakkailta täyttä työnhakuvelvoitetta.

Muutosturvatilanteessa ja henkilöiden irtisanomisajalla työnhakukeskusteluita voitaisiin hyödyntää, mutta työnhakuvelvollisuutta muistutuksineen ja sanktioineen ei esimerkiksi 6 kuukauden irtisanomisaikana kannata asettaa. Vapautuvaa työvoimaa saataisiin työnvälitykseen ja palveluiden piiriin ennen työttömyyden alkamista sekä muutosturvan toimintamalli alkamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan sanktioinnin portaittaisuus on erilainen asetelma nykyjärjestelmään verrattuna. Nykyinen malli aiheuttaa helposti tilanteen, jossa sanktion jälkeen koetaan, ettei omalla aktiivisuudella ole merkitystä. Tämä on passivoinut työnhakijoita vastoin tavoitteita, ja aiheuttanut yhteiskunnallisia kustannuksia selvittämisen ja etuuden vaihtumisen vuoksi.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Valmisteilla olevalla lailla on jonkin verran vaikutuksia Lakiin kotoutumisen edistämisestä. Kotouttamislakia ja kotoutujia koskevat muutosehdotukset on sisällytetty esitykseen, mutta niissä ei pääsääntöisesti näytä olevan kovinkaan isoja uudistuksia nykyiseen verrattuna. Lähinnä korostetaan kotoutujien työnhakuvelvoitetta ja raportointia työnhaustaan, mutta tätä on tehty jo nytkin.

Lain kuntouttavasta työtoiminnasta mukaan henkilö, joka on kotoutumissuunnitelman piirissä ei ole oikeutettu kuntouttavaan työtoimintaan (3§). Tätä lain kohtaa olisi tarpeen pohtia uudelleen, sillä moni kotoajalla, kotoutumissuunnitelman piirissä oleva selkeästi hyötyisi kuntouttavasta työtoiminnasta. Lisäksi kuntouttavan työtoiminnan laissa puhutaan vielä ns. kotoutumistuesta, jota ei virallisesti enää ole olemassa. Termistöä tulisi tarkistaa.

Asiakastietojen käsittelyn ja palvelualustan lainsäädäntö on tekeillä samanaikaisesti. Tunnistettu lisäarvo keskittyy määrälliseen lisäämiseen, jota laskennalliset henkilöstölisäresurssit eivät vaikuta pystyvän hoitamaan kokonaan. Työttömyyden riskit työkykyyn ja osaamisen liittyen pysyvät edelleen haasteena. Keskeistä on myös rakentaa digitaalinen asiakashallinta ja välitystyökalu, ja keskittää

resursseja toimialoille, ja/tai työvoiman ominaisuuksien muuttamiseen teknologian, verkostomaisemman toiminnan ja ehtojen muuttamisen avulla.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Osaamisen muutostarve TE-hallinnossa on suuri. Työnantajalähtöinen toiminta on uutta ja kuntakokeiluille vaikeasti työllistyvä ryhmä on tutumpi. Työnantajatarvelähtöinen toiminta on tärkeää yhtenäistää ja erityisesti yrityspalveluiden osalta yhtenäistämiseen on tarvetta tasavertaisuuden toteuttamiseksi (kuntakokeiluiden ryhmät nuoret-vieraskieliset-aikuiset). Keskeinen tekijä on haastattelumäärän lisäksi haastatteluosaaminen. Systeemin muutos organisaatiomuutoksineen vie aikaa useita vuosia.

Häyrinen Eero
Hämeen ELY-keskus - Hämeen ELY-keskus, TYO-yksikkö

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

SOSTE katsoo, että panostaminen työttömien työnhakijoiden henkilökohtaiseen kohtaamiseen on hyvä askel kohti tarvelähtöisiä palveluita. Vaikka SOSTE pitää työnhakijoiden henkilökohtaisen tapaamisen tehostamista kannatettavana, on esitetty palveluprosessi kuitenkin sekava ja vaatii selkeyttämistä, jotta se huomioisi paremmin työttömien yksilölliset tarpeet sekä mahdollistaa resurssien paremman kohdentumisen.

Erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien erilaista työllistymistä edistävien palveluiden tuottamisessa järjestöillä, säätiöillä ja kunnallisilla työpajoilla on merkittävä rooli. SOSTE pitääkin tarpeellisena, että hallituksen esitykseen sisällytetään arvio uudistuksen vaikutuksista nykyisiin palveluntuottajiin.

SOSTE pitää annettua ehdotusta työnhakuvelvollisuudesta kokonaisuudessaan työttömän työnhakijan kannalta sekavana ja vaikeaselkoisena ja pitää tarpeellisena sääntelyn tarkentamista erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla. SOSTE pitää tarpeellisena, että työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään nyt esitettyä tarkemmin laissa, ei vain valtioneuvoston asetuksessa.

Sanktiojärjestelmän porrastaminen ja karenssien lyhentäminen ovat oikean suuntaisia askelia. Ehdotetussa mallissa työnhakijoille suunnatut palvelut on kuitenkin sidottu sanktioituun määrälliseen työnhakuvelvoitteeseen, jossa on lukuisia erilaisia määräaikoja ja tapaamisia

noudatettavana. On riskinä, että monimutkaisessa mallissa erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien työttömien kohtaamat sanktiot lisääntyvät ja he putoavat työttömyysturvalta kokonaan toimeentulotuen piiriin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitys tarkoittaa työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön määrän erittäin huomattavaa lisäämistä. SOSTE pitää valittua lähestymistapaa tervetulleena esimerkkinä siitä, että työllisyysparannuksiin ja julkisen talouden vahvistumiseen voidaan pyrkiä toimilla, jotka vaativat merkittäviä panostuksia, tässä tapauksessa työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstön lisäämistä lähes 40 prosentilla. Henkilöstön lisäys on historiallisesti poikkeuksellisen suuri. SOSTE kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä henkilöstömäärä on suhteutettu vuoden 2019 tilanteeseen sekä työnhakijoiden että asiakaspalvelun henkilötyövuosien osalta, vaikka 2019 poikkeaa sekä edellisistä että seuraavista vuosista poikkeuksellisen matalan työttömien työnhakijoiden määränsä puolesta. Paremman kuvan resurssilisäyksestä suhteessa asiakkaiden tarpeisiin antaisi vertailu vuoteen 2018.

Esityksen mukaan esitetyt muutokset tehostavat työnhakijoiden ohjaamista heidän tarpeidensa mukaisiin palveluihin. Sosiaalibarometri 2020 TE-johdon vastauksista ilmeni, että korona-aika oli vähentänyt asiakassuunnitelmien laatimista TE-palveluissa merkittävästi. Noin puolet vastaajista arvioi, että työllistymis- ja aktivointisuunnitelmia tehtiin edelleen normaalia vähemmän. Asiakassuunnitelmien viivästyminen sekä työllistymistä edistävien palvelujen peruuttaminen tai siirtäminen koronaepidemian vuoksi kertonevat palveluvelan kasvamisesta TE-palveluissa. SOSTE katsoo, että palveluvelan umpeen kuromisen vaatimien resurssien määrä tulisi arvioida nyt tehtyä tarkemmin, jotta on paremmin arvioitavissa, missä määrin henkilöstöresurssin lisäys vastaa uudistuksen tuomiin tehtäviin ja miltä osin se kuroo umpeen palveluvelkaa. Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida myös kattavammissa palveluissa paremmin tunnistettujen palvelutarpeiden aiheuttamat lisäpalvelu- ja resurssitarpeet.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esitys tarkoittaa työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön määrän erittäin huomattavaa lisäämistä. SOSTE pitää valittua lähestymistapaa tervetulleena esimerkkinä siitä, että työllisyysparannuksiin ja julkisen talouden vahvistumiseen voidaan pyrkiä toimilla, jotka vaativat merkittäviä panostuksia, tässä tapauksessa työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstön lisäämistä lähes 40 prosentilla. Henkilöstön lisäys on historiallisesti poikkeuksellisen suuri. SOSTE kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä henkilöstömäärä on

suhteutettu vuoden 2019 tilanteeseen sekä työnhakijoiden että asiakaspalvelun henkilötyövuosien osalta, vaikka 2019 poikkeaa sekä edellisistä että seuraavista vuosista poikkeuksellisen matalan työttömien työnhakijoiden määränsä puolesta. Paremman kuvan resurssilisäyksestä suhteessa asiakkaiden tarpeisiin antaisi vertailu vuoteen 2018.

Esityksen mukaan esitetyt muutokset tehostavat työnhakijoiden ohjaamista heidän tarpeidensa mukaisiin palveluihin. Sosiaalibarometri 2020 TE-johdon vastauksista ilmeni, että korona-aika oli vähentänyt asiakassuunnitelmien laatimista TE-palveluissa merkittävästi. Noin puolet vastaajista arvioi, että työllistymis- ja aktivointisuunnitelmia tehtiin edelleen normaalia vähemmän. Asiakassuunnitelmien viivästyminen sekä työllistymistä edistävien palvelujen peruuttaminen tai siirtäminen koronaepidemian vuoksi kertonevat palveluvelan kasvamisesta TE-palveluissa. SOSTE katsoo, että palveluvelan umpeen kuromisen vaatimien resurssien määrä tulisi arvioida nyt tehtyä tarkemmin, jotta on paremmin arvioitavissa, missä määrin henkilöstöresurssin lisäys vastaa uudistuksen tuomiin tehtäviin ja miltä osin se kuroo umpeen palveluvelkaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työllisyysvaikutusten arvioinnissa on pyritty hyödyntämään empiiristä tutkimuskirjallisuutta, mitä voidaan pitää yleisesti kannatettavana. SOSTE kiinnittää huomiota siihen, että käytettävissä oleva tutkimuskirjallisuus on varsin ohutta. Vaikutusarvioissa joudutaan nojautumaan hyvin vahvasti yksittäisiin tutkimuksiin ja olettamaan, että niissä identifioidut kausaalivaikutukset ovat siirrettävissä Suomeen. Hyvin täsmällisiin kausaaliestimaatteihin ja niiden epävarmuuden tiedostamiseen yhdistyy valitettavasti kausaalivaikutusarvioiden siirrettävyyden pahasti puutteellinen arviointi. Se, miten esim. työttömien työnhakijoiden joukon koostumuksessa, työmarkkinakysynnässä tai työmarkkinainstituutioissa olevat maiden väliset erot vaikuttavat kausaalivaikutusarvioiden siirrettävyyteen jaa täysin vaille arviointia. Ilman siirrettävyyden huomattavasti tarkempaa arviointia on vain rajallisesti syytä uskoa, että arvio tavoittaa esitettyjen toimien työllisyysvaikutuksen suuruusluokan, tai edes vaikutuksen suunnan, oikein. Pyrkimys täsmälliseen vaikutusarvioon on kannatettava, mutta valitettavasti arvion näennäinen tarkkuus korostaa näin tehdyn työllisyysvaikutusten arvioinnin ensisijaisesti poliittista luonnetta.

Vakavana puutteena voidaan pitää myös sitä, että hallituksen esitys ei esitä miten sen toimeenpanon yhteydessä kerättäisiin riittävä aineisto uudistuksen kausaalivaikutuksen jälkikäteisen arvioinnin mahdollistamiseksi. Kansainvälisen tutkimusnäytön siirtäminen Suomeen on aina epävarmaa, kuten myös kansallisen näytön siirtäminen ajassa. Hallituksen esityksessä tulisikin esittää, miten uudistuksen vaikutukset voidaan myöhemmin empiirisesti arvioida ja tehtäviä arvioita tulee hyödyntää politiikkatoimien jatkokehittämisessä. Nyt tehtävä panostus asiakaspalveluhenkilöstön määrään on poikkeuksellisen suuri ja sen voidaan siten odottaa parantavan työttömien saamaa tukea ja palvelua. Mahdollisimman luotettavaa tutkimustietoa tulisi kuitenkin saada siitä, missä määrin käytetyt keinot ovat kustannustehokkaita toimia yhtäältä työllisyyden parantamisessa, toisaalta työttömien aseman parantamisessa.

SOSTE katsoo, että uudistus tulee toteuttaa siten, että jälkikäteen voidaan arvioida sekä uudistuksen toimeenpanon onnistumista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin että ex ante -vaikutusarvioiden uskottavuutta. Nyt on vain vähän syytä uskoa, että esitetyn uudistuksen työllisyysvaikutus voidaan jälkikäteen identifioida uskottavalla asetelmalla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esityksestä puuttuu kokonaan arvio vaikutuksista nykyisten palveluntuottajien toimintaan. Esityksessä viitataan siihen, että esimerkiksi työnhakuun liittyvänä erillisenä palveluna järjestettävän valmennuksen kysyntä voi vähentyä, koska työnhakijoille tarjottaisiin vastaavaa tukea työnhakukeskusteluissa. Esityksessä ei myöskään oteta huomioon mahdollista palveluiden kysynnän kasvua.

Erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien erilaista työllistymistä edistävien palveluiden tuottamisessa järjestöillä, säätiöillä ja kunnallisilla työpajoilla on merkittävä rooli. SOSTE pitääkin tarpeellisena, että hallituksen esitykseen sisällytetään arvio uudistuksen vaikutuksista nykyisiin palveluntuottajiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

SOSTE katsoo, että panostaminen työttömien työnhakijoiden henkilökohtaiseen kohtaamisen on hyvä askel kohti tarvelähtöisiä palveluita. Esityksen mukaan työttömän työnhakijan alkuhaastattelu järjestettäisiin viiden arkipäivän kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Tämä on selkeä parannus nykytilanteeseen. Työttömät työnhakijat tavattaisiin myös nykyistä säännöllisemmin. Vaikka SOSTE pitää työnhakijoiden henkilökohtaisen tapaamisen tehostamista kannatettavana, on esitetty palveluprosessi kuitenkin sekava ja vaatii selkeyttämistä, jotta se huomioisi paremmin työttömien yksilölliset tarpeet.

Jos käyttöön otetaan monimutkainen erilaisine määräaikoineen, on asiakkaille suunnatun viestinnän ja ohjeistuksen oltava erittäin selkeää. Kullekin asiakkaalle on kerrottava hänen yksilöllisessä tilanteessaan seuraavat etenemisvaiheet ja niihin liittyvät velvoitteet.

Esityksen mukaan täydentäviä työnhakuhaastatteluja järjestetään kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla työnhakijan yksilöllisen tilanteen mukaan, ottaen huomioon erityisesti hänen palvelutarpeensa. Tilalle voidaan tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa palvelua. Tämä on kannatettavaa, vaikkakin esityksen mukaan näin voisi tapahtua vain poikkeustapauksissa.

SOSTE esittää, että täydentävät työnhakuhaastattelut voidaan jättää myös tekemättä työttömän työnhakijan yksilöllinen tilanne huomioiden. Esityksessä täydentäviä työnhaastatteluita perustetaan tarpeella säännölliseen yhteydenpitoon TE-toimiston ja työnhakijan välillä. Vaikka esityksen tarkoitus on varmaan hyvä, lyhyellä aikavälillä toistuvat haastattelut voivat muodostua turhauttaviksi, jos haastattelut eivät sisällöllisesti palvele työnhakijaa. SOSTE pitää tärkeänä, että työnhakuhaastattelut muodostuvat lähtökohtaisesti työnhakijaa palveleviksi ja auttaviksi tapaamisiksi, eivät piilosanktioiksi, joiden välttäminen toimii kannustimena pikaiseen työllistymiseen.

Monilla pitkäaikaistyöttömillä on varsin vähän luottamusta viranomaisiin. Palveluihin osallistuminen sanktioiden uhalla voi heidän kohdallaan heikentää vahvasti motivaatiota.

Haastattelumallin kehittäminen enemmän mahdollistavaan tarvelähtöisempään suuntaan voisi entisestään vapauttaa resursseja niiden henkilöiden tukemiseen, jotka sitä eniten tarvitsevat. SOSTE kannattaakin esitystä, että täydentäviä työnhakukeskusteluita voidaan tarvittaessa järjestää asiakkaan palvelutarpeen perusteella. Selkeyden vuoksi vähintään lain perusteluihin olisi hyvä lisätä, että täydentäviä työnhakuhaastatteluita voidaan järjestää asiakkaan pyynnöstä.

Esityksen mukaan kuukautta ennen palkkatuetun työn, työkokeilun, kuntoutuksen tai koulutuksen arvioitua päättymistä työnhakija kutsuttaisiin työnhakukeskusteluun ja tämän jälkeen täydentävään työnhakukeskusteluun. Esityksen tarkoituksena on jatkopolkujen varmistaminen, mikä on kannatettavaa. SOSTE esittää, että kyseiset työnhakukeskustelut käytäisiin tiiviissä yhteistyössä palveluntuottajan kanssa.

Esitetty haastattelumalli on osin merkittävä muutos työvoimapalvelujen aiempiin käytäntöihin. Erityisen haasteen uudelle toimintatavalle tuo se, että sen toimeenpanon yhteydessä henkilöstömäärää lisätään 40 prosentilla, jolloin uuden ja vanhan henkilöstön perehdyttäminen ja kouluttaminen uusiin toimintatapoihin tulee olemaan vaativa kokonaisuus. Tämä korostaa uudistuksen toimeenpanon seurannan ja arvioinnin merkitystä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksen mukaan kuukautta ennen koulutuksen arvioitua päättymistä työnhakija kutsuttaisiin työnhakukeskusteluun ja tämän jälkeen täydentävään työnhakukeskusteluun. Esityksen tarkoituksena on jatkopolkujen varmistaminen, mikä on kannatettavaa. SOSTE esittää, että kyseiset työnhakukeskustelut käytäisiin tiiviissä yhteystyössä palveluntuottajan kanssa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Esityksen mukaan Työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta muistuttaisi työnhakijaa kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja oikeuteen saada työttömyysetuutta muun muassa silloin, kun työnhakija on jättänyt toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa. SOSTE kannattaa tätä ehdotusta. On hyvä, että työttömän annetaan mahdollisuus korjata, usein tahatonta, virheellistä toimintaansa ennen sanktioita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

SOSTE pitää annettua ehdotusta työnhakuvelvollisuudesta kokonaisuudessaan työttömän työnhakijan kannalta sekavana ja vaikeaselkoisena ja pitää tarpeellisena sääntelyn tarkentamista. Työllistämissuunnitelmaan voidaan jatkossakin kirjoittaa velvoite edistää omaa työllistymistään. Lähtökohtaisesti jokaisen työttömän työnhakijan tavoitteena on työllistyä, jolloin palvelujen järjestämisen perusoletuksena tulee olla luottamus työttömään työnhakijaan.

SOSTE katsoo, että esitettyä määrällistä työnhakuvelvoitetta on selvennettävä. Esityksen mukaan työnhakijan tulisi hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä työllistymissuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Lähtökohtaisesti työnhakijalta edellytettäisiin neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden kestävän tarkastelujakson aikana. SOSTE pitää määrällistä työnhakuvelvoitetta mahdollisena ehtona työttömyysturvalle, mutta korostaa yksilöllisen tilanteen ja työkyvyn huomioimista työnhakuvelvoitetta määriteltäessä. Työttömyysturvan velvoitteiden ja mahdollisten sanktioiden tulee kohdistua ensisijaisesti niihin työttömiin, joilla on parhaat mahdollisuudet reagoida kannustimiin. Sen sijaan työttömille ei tule asettaa velvoitteita, joita he eivät voi täyttää, eikä heitä saa rangaista kohtuuttomien velvoitteiden saavuttamatta jäämisestä. Työllistymissuunnitelmaan sisällytettävän määrällisen työnhakuvelvoitteen merkityksen työttömän asemalle ollessa suuri SOSTE katsoo myös, että työllistymissuunnitelman tulee olla muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.

Työnhakijan tulisi ilmoittaa työmahdollisuuksien hakemisesta ja muusta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa työnhakuvelvollisuuden tarkastelujakson pituudesta riippuen kuukauden tai kolmen kuukauden välein. Vaikka erilaiset digitaaliset palveluratkaisut parhaimmillaan helpottavat asiointia ja lisäävät kustannustehokkuutta, on huomioitava, ettei kaikilla ole edellytyksiä käyttää digitaalisia palveluita. Työttömällä työnhakijalla voi olla puutteita digitaalisissa taidoissa, jolloin tahattomien virheiden mahdollisuus kasvaa. Työttömältä työnhakijalta ei myöskään välttämättä ole pääsyä verkkopalveluihin mm. laitteiston puuttuessa. SOSTE korostaa, että verkkopalvelun ohella tulee järjestää mahdollisuus ilmoittaa työnhakuvelvollisuuden täyttämisestä myös muilla tavoin.

Esityksen mukaan työnhakuvelvollisuutta ei jätettäisi asettamatta esimerkiksi sen vuoksi, että työnhakijan työttömyys on päättymässä. Työnhakija voisi näissä tilanteissa täyttää hakuvelvollisuutta hakemalla lyhytkestoisempia työmahdollisuuksia. Rekrytointiprosessit ovat useinkin pitkäkestoisia ja esim. kesälomakaudella uusi työ usein alkaa vasta kuukauden tai kahden päästä rekrytoinnista. SOSTE katsoo, että työttömyyden päättyessä parin kuukauden sisällä lyhytkestoisten töiden hakeminen ei ole kaikissa tapauksissa tarkoituksenmukaista. SOSTE esittää, että työnhakuvelvollisuus voidaan näissä tapauksissa jättää asettamatta, jos henkilö on työllistymässä pitkäkestoisempaan työhön eikä lyhytkestoisen työn rekrytointiprosessin voida kohtuudella odottaa mahdollistavan työllistymistä ennen pidemmän työjakson alkamista. Sen sijaan voi olla perusteltua, että työnhakija hakee pysyvää työpaikkaa, vaikka tiedossa olisi, että työttömyys on hetkellisesti päättymässä lyhyeen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Esityksen mukaan työnhakuvelvollisuuden määrän arvioinnissa otettaisiin huomioon työnhakijan ominaisuuksista työkokemus, koulutus, muu osaaminen sekä hänen työkykynsä. Jos työnhakijan henkilöön liittyvät mainitut ominaisuudet yhdessä työmarkkinatilanteen kanssa aiheuttaisivat sen, ettei neljän työmahdollisuuden hakeminen ole lainkaan mahdollista, hakuvelvollisuutta alennettaisiin. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin siitä, kuinka hakuvelvollisuuden määrää arvioidaan.

SOSTE pitää tarpeellisena, että työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädetään nyt esitettyä tarkemmin laissa, ei vain valtioneuvoston asetuksessa. Esitys alennetusta työnhakuvelvollisuudesta on tulkinnanvarainen ja jättää paljon yksittäisen virkailijan päätösten ja osaamisen varaan. Laissa tulisi mm. huomioida se, että osatyökykyisillä työllistyminen osa-aikaiseen työhön voi tarkoittaa koko työkyvyn hyödyntämistä työmarkkinoilla, jolloin työnhakuvelvollisuuden asettamiselle ei ole perusteita, vaikka työllistyminen on osa-aikaista. Samoin tulisi huomioida se, että esim. lääkinnälliseen kuntoutukseen osallistuminen voi vaatia työttömän koko työkyvyn, jolloin työnhakuvelvollisuutta ei ole perusteltua asettaa. Työkyky tulee nähdä laajasti ja se on aina arvioitava suhteessa mahdollisiin työtehtäviin. Pelkkä lääketieteellinen ja diagnoosipohjainen arvio työkyvystä on riittämätön. Yksilöllisen harkinnan tarve korostaa myös muutoksenhaun merkitystä työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun takaamisen keinona.

Esityksen mukaan työnhakija tekisi itse arvion siitä, millaista työtä hän hakee. Työn arvioidun keston tulisi kuitenkin olla vähintään kaksi viikkoa ja työn tulisi olla sellaista, että työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä kyseiseen työhön. Perusteluissa mainitaan, että kyse olisi sellaisista työmahdollisuuksista, joita vilpittömässä mielessä toimiva työnhakija muutenkin hakisi. Kirjauksen tarkoituksena on todennäköisesti estää ”hakemustehtailu”. SOSTE katsoo, että tämä kirjaus ei ole yksiselitteinen.

SOSTE pitää hyvänä, että annettu esitys ottaa huomioon nykyiset erilaiset työnhaun muodot. Se mikä katsotaan hyväksyttäväksi ja riittäväksi hakemiseksi on kuitenkin tulkinnanvaraista ja voi johtaa työttömien työnhakijoiden epätasa-arvoiseen kohteluun. SOSTE korostaa työnhakijan autonomian merkitystä haettavien työpaikkojen valinnassa – työtön itse on usein oman osaamisensa ja työkykynsä paras asiantuntija – mutta ohjeistuksen tulee olla niin selkeä, että työtön tietää millaiset hakemukset voidaan katsoa vilpittömässä mielin tehdyiksi.

Esitys korostaa työnhakijan omatoimisuutta. Erityisesti vaikeasti työllistyvillä ja pitkään työttömillä olleilla todellisten työllistymismahdollisuuksien arvioiminen itsenäisesti voi olla haastavaa. Heille tulee tarjota tähän tukea, ohjausta ja neuvontaa.

Esityksen mukaan kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tekemässä työtarjouksessa tarkoitetun työn hakeminen velvoittaisi työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työtarjousten laadussa ja osuvuudessa on nykymallissa ollut puutteita ja työnhakijoille on esitetty velvoittavia työtarjouksia, joihin heillä ei tosiasiallisesti ole mahdollisuutta työllistyä. SOSTE pitäisi perusteltuna luopua työtarjousten velvoittavuudesta. Jos se säilytetään SOSTE tukee esitettyä muutosta, ettei työtarjous olisi työnhakijaa velvoittava, jos hän olisi jo hakenut neljää muuta työmahdollisuutta kyseisellä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

SOSTE pitää annettua ehdotusta työnhakuvelvollisuudesta kokonaisuudessaan työttömän työnhakijan kannalta sekavana ja vaikeaselkoisena ja pitää sen selventämistä välttämättömänä.

Esityksen mukaan osa-aikaisessa työssä olevan työnhakijan tulisi työnhakuvelvollisuuden täyttääkseen hakea kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana yhtä työmahdollisuutta. Kuinka menetellään osatyökyisten kohdalla? Osatyökykyinen henkilö, joka on työssä ja jolle on löytynyt oikea työnkyvyn ja työtuntimäärien tasapaino, joutunee silti hakemaan kokoaikaista työtä. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa henkilö joutuu hakemaan työtä, jossa ei pysty kestävästi työllistymään,

vaikka on jo työllistynyt työkykynsä täysin hyödyntävään työhön. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena työllisyyspolitiikkana.

Laissa tulisi huomioida se, että osatyökykyisillä työllistyminen osa-aikaiseen työhön voi tarkoittaa koko työkyvyn hyödyntämistä työmarkkinoilla, jolloin työnhakuvelvollisuuden asettamiselle ei ole perusteita, vaikka työllistyminen on osa-aikaista. SOSTE katsoo, että työnhakuvelvollisuuden tulee huomioida työkyky ja esittää, että osa-aikatyötä tekevälle osatyökykyiselle ei tule asettaa määrällistä työnhakuvelvollisuutta, jos osa-aikainen työllistyminen jo vastaa osatyökykyisen työkykyä. (Kts. myös vastaus kysymykseen ” Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta”)

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

SOSTE pitää esitettyjä säädöksiä koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta perusteltuina.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen mukaan työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi, jos työnhakijan työttömyys on pitkittynyt ja hän on monialaisten palveluiden tarpeessa. Lisäksi työnhakijan tilanteen tulisi kokonaisuutena arvioiden olla sellainen, ettei työnhaku ja työllistyminen ole mahdollista. Työnhakuvelvollisuus voitaisiin esityksen mukaan jättää asettamatta myös työnhakijan työkyvyttömyyden perustella. Esityksen mukaan työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen edellyttäisi myös sitä, että työnhakijan tilanne on kokonaisuutena arvioiden sellainen, ettei hän kykene työnhakuun työkykyyn liittyvien haasteiden takia. Työ- ja elinkeinotoimisto tekisi ratkaisun luotettavana pidettävän lääketieteellisen selvityksen perusteella.

SOSTE muistuttaa, että työttömyysturvan piirissä on tosiasiallisesti työkyvyttömiä henkilöitä, joilla ei ole realistista mahdollisuutta työllistymiseen. Heidän asemansa korjaaminen ei ole ensisijaisesti työllisyyspalvelulainsäädännöllä korjattavissa, mutta niin kauan kuin joukko on olemassa, heidät tulee huomioida siinä, miten työllisyyspalvelut järjestetään. Sosiaaliturvauudistuksessa on löydettävä ratkaisuja tämän ryhmän tilanteeseen niin, että jatkossa työttömyysturvan piiriin ei enää joudu ihmisiä, jotka ovat tosiasiassa työkyvyttömiä.

Laissa tulisi huomioida se, että osatyökykyisillä työllistyminen osa-aikaiseen työhön voi tarkoittaa koko työkyvyn hyödyntämistä työmarkkinoilla, jolloin työnhakuvelvollisuuden asettamiselle ei ole

perusteita, vaikka työllistyminen on osa-aikaista. SOSTE katsoo, että työnhakuvelvollisuuden tulee huomioida työkyky ja esittää, että työkykyään vastaavaa osa-aikatyötä tekevälle osatyökykyiselle ei tule asettaa määrällistä työnhakuvelvollisuutta.

SOSTE korostaa, että työkyky on arvioitava suhteessa mahdollisiin työtehtäviin. Pelkkä lääketieteellinen ja diagnoosipohjainen arvio henkilön ominaisuuksista, joka ei huomioi mahdollisten työpaikkojen ominaisuuksia, ei riitä kattavaan, määrällisen työnhakuvelvoitteen kannalta merkitykselliseen työkyvyn arviointiin. Osatyökykyisten osalta on vältettävä tilanteita, joissa he joutuisivat hakemaan työpaikkoja, joihin eivät ole työkykyisiä. Tämä tekee joko tarpeelliseksi olla asettamatta osatyökykyisille määrällistä työnhakuvelvollisuutta, tai luoda käytäntö, jonka puitteissa osatyökykyinen voi jättää hakematta työnhakuvelvollisuutensa mukaista määrää työpaikkoja, jos hänen työkykyään vastaavia työpaikkoja on tarjolla vähemmän kuin työnhakuvelvollisuuden täyttäminen edellyttäisi.

SOSTE korostaa, että työkyky tulee nähdä laajasti ja se on aina arvioitava suhteessa mahdollisiin työtehtäviin. Pelkkä lääketieteellinen ja diagnoosipohjainen arvio työkyvystä on riittämätön. Esityksestä ei myöskään käy ilmi mitä pidetään luotettavana lääketieteellisenä selvityksenä. Esitystä tulisi täsmentää tältä osin.

Esityksen perusteluihin on kirjattu, että kokonaisarviossa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen liittyvät etuusoikeuden hylkäävät lainvoimaiset päätökset. Tämä on kyseenalainen virke ja SOSTE esittää, että se poistetaan. Etuusoikeuden hylkäävät lainvoimaiset päätökset eivät tarkoita sitä, etteikö työtön työnhakija olisi tosiasiallisesti työkyvytön suhteessa niihin työtehtäviin, joita työmarkkinoilla on tarjolla. On myös huomattava, että hyvin huomattava osa (yli 40 %) hylkäävän työkyvyttömyyseläkepäätöksen saaneista saa neljän vuoden sisällä myönteisen työkyvyttömyyseläkepäätöksen. Tämä kertoo, että tuorettakaan työkyvyttömyyseläkepäätöstä ei voida pitää erillisen työkyvyn arvioinnin tarpeettomaksi tekevänä tietona työkyvyttömyydestä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksessä esitetään, että työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen 45 päivän ajalta, jos hän eroaa työstään tai hänet erotetaan moitittavana pidetyn menettelyn takia. Tällä hetkellä korvaukseton aika on ensin mainitussa tilanteessa 90 päivää ja jälkimmäisessä tapauksessa 60 päivää. SOSTE kannattaa esitystä ja pitää perusteltuna, että karenssi on yhtä pitkä näissä tapauksissa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksessä ehdotetaan, että työstä kieltäytymisestä seuraavaa korvauksetonta aikaa lyhennettäisiin 90 päivästä 45 päivään. SOSTE kannattaa esitystä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Esityksessä ehdotetaan porrastettua mallia, jossa esimerkiksi työllisyyssuunnitelman toteuttamatta jättämisestä annettaisiin aluksi huomautus. Jos työnhakija jättäisi velvoitteen uudelleen täyttämättä, määrättäisiin hänelle viiden päivän karenssi. Moitittavan menettelyn toistuessa määrättäisiin 10 päivän karenssi. Huomautuksen ja kahden karenssin jälkeen seuraavasta laiminlyönnistä asetettaisiin työssäolovelvoite kuten tälläkin hetkellä.

SOSTE kannattaa esityksen ehdotusta porrastetusta seuraamuksesta. On hyvä, että työttömän annetaan mahdollisuus korjata, usein tahatonta, virheellistä toimintaansa ennen sanktioita ja seuraamukset tiukkenevat vasta moitittavan menettelyn toistuessa.

Vuonna 2021 Sosiaalibarometrin vastaajat pitivät tehottomimpana työllisyyden parantamisen keinona määrällistä työnhakuvelvoitetta. TE-johdon vastaajista sitä piti toimivana keinona vain 21 prosenttia. Kaikkia muita tarjottuja keinoja pidettiin huomattavasti tehokkaampina. Vuosien 2017 ja 2019 Sosiaalibarometrien vastaajat eivät uskoneet karenssien ja etuustasojen heikennysten parantavan työllisyyttä. Vuonna 2019 sote-johtajat, Kelan johto, TE-johtajat ja sosiaalityöntekijät pitivät heikoimmin toimivina työllisyyskeinoina karenssien pidentämistä ja etuuksien tason heikennyksiä. Parhaiten toimivina keinoina he sen sijaan näkivät ihmisten tilanteen mukaisten palvelujen tarjoamisen sekä omatoimisesta aktiivisuudesta palkitsemisen. Vuonna 2017 TE-toimistojen johtajista vain 15 prosenttia uskoi karenssien parantavan työllisyyttä.

Jo ennestään matalan perusturvan leikkausten haitat työttömän hyvinvoinnille ovat varsin ilmeisiä, sen sijaan sanktioiden väitetyistä hyödyistä ei juurikaan ole todisteita. Työllistymistä ja hyvinvointia edistää laadukas toimenpiteiden sisältö. Epäsopiva ja karenssin uhalla vastaanotettu työ tai koulutus heikentää motivaatioita ja uudelleen työllistymisen mahdollisuuksia.

Sanktiojärjestelmän porrastaminen ja karenssien lyhentäminen ovat oikean suuntaisia askelia. Ehdotetussa mallissa työnhakijoille suunnatut palvelut on kuitenkin sidottu sanktioituun määrälliseen työnhakuvelvoitteeseen, jossa on lukuisia erilaisia määräaikoja ja tapaamisia noudatettavana. On riskinä, että monimutkaisessa mallissa erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien työttömien kohtaamat sanktiot lisääntyvät ja he putoavat työttömyysturvalta kokonaan toimeentulotuen piiriin.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitetty mahdollisuus kieltäytyä työpaikasta, jos palkkaus perustuu kokonaan provisioon, on kannatettava.

Esityksen mukaan kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tekemässä työtarjouksessa tarkoitetun työn hakeminen velvoittaisi työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työtarjousten laadussa ja osuvuudessa on nykymallissa ollut puutteita ja työnhakijoille on esitetty velvoittavia työtarjouksia, joihin heillä ei tosiasiallisesti ole mahdollisuutta työllistyä. SOSTE esittää työtarjousten velvoittavuudesta luopumista.

Jos työtarjousten velvoittavuus säilytetään SOSTE tukee esitettyä muutosta, että työnhakija voi jättää hakematta TE-toimiston tarjoamaa työtä, jos hän on jo hakenut tarkastelujakson aikana työmahdollisuuksia häneltä edellytetyllä tavalla ja ilmoittanut siitä TE-toimistoon ennen työtarjouksen tekemistä

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Esityksen mukaan monialaiseen työllistymissuunnitelmaan sisällytettävään työnhakuvelvollisuuteen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:ssä säädetään kiellosta hakea oikaisua ja valittaa. SOSTE kiinnittää huomiota siihen, että esityksen myötä

työllistämissuunnitelman oikeudellinen merkitys kasvaa ja katsoo, että tämä vähentää muutoksenhakukiellon oikeutettavuutta. Hallituksen esityksen mukaisesti myös vastaisuudessa työllistymissuunnitelma voisi tulla oikeudellisesti arvioitavaksi työttömyysturvaetuutta koskevassa muutoksenhaussa, jossa työtön voisi kyseenalaistaa oman työllistymissuunnitelmansa lainmukaisuuden. Käytännössä työtön voikin saada työllistymissuunnitelmansa lainmukaisuuden arvioiduksi vain kieltäytymällä suunnitelman laatimisesta tai jättämällä noudattamatta mielestään laittomia kohtia ja hakemalla muutosta päätökseen, jolla hänen työttömyysturvansa on katkaistu koska hän on kieltäytynyt laatimasta tai noudattamasta työllistymissuunnitelmaa.

SOSTE katsoo, että heikossa asemassa oleva työtön joutuukin ottamaan kohtuuttoman henkilökohtaisen, taloudellisen riskin jos haluaa kyseenalaistaa työllistymissuunnitelman lainmukaisuuden. Lähtökohtaisesti heikossa asemassa olevien henkilöiden oikeus muutoksenhakuun tulisi turvata sellaisella tavalla, joka ei pakota heitä ottamaan merkittävää henkilökohtaista riskiä. Muutoin on vaara, että hyvin aiheellinen, jopa oikeuden toteutumiselle välttämätön muutoksenhaku jää tekemättä, koska se vaatisi hakijalta poikkeuksellista rohkeutta ja riskinottoa. SOSTE katsoo, että työttömällä tulisi olla oikeus myös työllistymissuunnitelmaa koskevaan muutoksenhakuun.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Kiiskinen Päivi
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Satakunnan TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Satakunnan TE-toimisto pitää luonnosta hallituksen esitykseksi niin sanotun pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöön ottamiseksi ja siihen liittyviä muutosesityksiä pääosin hyvinä. Työnhakijoiden nykyistä intensiivisempi asiantuntijatuki, tarpeen mukaisiin palveluihin ohjaaminen sekä työttömyysturvaseuraamusten kohtuullistaminen ja porrastaminen ovat kannatettavia asiakokonaisuuksia.

Vaikka esitetty kokonaisuus on tavoitteiltaan hyvä, niin laiksi puettuna kokonaisuus näyttäytyy ”mekanistiselta” ja yksityiskohtaiselta. Haastattelut lailla säädettyinä aikataulutuksineen vaihdellen eri kohderyhmittäin voivat johtaa nk. turhiin haastatteluihin, ylimääräiseen hallinnointiin ja osittain laadullisesti heikkoon lopputulokseen. Asiakkaiden näkökulmasta palveluprosessi voi tietyissä tilanteissa tuntua paitsi vaikeaselkoiselta myös byrokraattiselta. Haastattelujen toteuttamisessa olisi hyvä lisätä harkinnanmahdollisuuksia asiakkaiden tilanne huomioiden. Valtaosa uusista työnhauista päättyy nykyisellääkin suhteellisen nopeasti ennen 3 kuukauden työttömyyttä joko työllistymiseen avoimille markkinoille tai palveluihin. Asiakkaiden palvelutarpeiden perusteella haastatteluja voisi korvata suuremmassa määrin myös ostopalveluilla tai verkostotapaamisilla kuin mitä on esitetty. Kokonaisvaikuttavuus saavutetaan kuitenkin laadulla ja laatua tuo myös se, että haastatteluihin yhdistetään tarvittavat palvelut. Asiantuntijoiden osaaminen palveluihin ohjaamisessa ja työvoimapoliittisen harkinnan käytössä tulee varmistaa.

Työnhakuvelvollisuuden seuranta tulee aiheuttamaan hallinnollista lisätyötä, tulkinnallisia tilanteita ja epäselvyyttä asiakkaiden keskuudessa. Alueellisesti ja ammateittain työnhakumahdollisuudet

vaihtelevat. Kaikilla työnhakijoilla ei ole hyviä valmiuksia käyttää verkkopalveluja ja/tai ymmärtää palveluiden velvoittavuuksia ja mahdollisuuksia digitaalisessa muodossa, joten digitaalisten palveluiden selkeys, ymmärrettävyys ja toimivuus ovat kokonaisuuden kannalta merkittävässä roolissa.

Hallitus on esityksen mukaan osoittamassa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttamiseen vuositasolla huomattavan määrän lisäresursseja henkilöstön palkkaamiseen. Lisähenkilöstön määrän lisäystä on arvioitu vuoden 2019 henkilöstömääriin. Arviomme mukaan lisäresursseilla ei kuitenkaan pystytä TE-toimistoissa hoitamaan työvoima- ja yrityspalveluiden kokonaisuutta tuloksellisesti, jos pohjoismaisen mallin mukainen kokonaisuus toimeenpannaan. Esitetyt lisäresurssit tarkoittavat tämänhetkiseen eli vuoden 2021 tilanteeseen nähden Satakunnan TE-toimiston osalta sitä, että henkilöstön nettolisäys olisi alustavien tietojen mukaan nykyiseen henkilöstömäärään (160 htv) nähden noin 8 % eli 13 henkilötyövuotta (kuntakokeiluun ohjautuu lisäksi n. 8 asiantuntijaa) johtuen siitä, että nk. koronalisärahoituksella on kuluvan vuoden loppuun asti töissä 21 asiantuntijaa. Lisääntyvät haastattelut ml. hallinnolliset lisätyöt voidaan lisärahoituksen avulla organisoida niin, että pohjoismaisen mallin mukaiset tehtävät tulevat hoidetuksi mahdollisimman hyvin (edellyttäen digitaalisten palveluiden kehittämistä ja toimivan sähköisen ajanvarausjärjestelmän käytettävyyttä), mutta muiden palveluiden osalta TE-toimiston palvelukokonaisuuden tehokkuus vaarantuu. Tämä johtuu siitä, että koronalisäresurssien määräaikaisesta henkilöstöstä osa työskentelee tällä hetkellä muissa kuin suoraan työnhakija-asiakkaiden palveluissa esimerkiksi yrityspalveluiden ja työvoimakoulutuksen tehtävissä.

Esitetty toimintamalli painottaa työajan käyttöä henkilöasiakasprosessiin ja sitoo huomattavan paljon resursseja järjestelmällisesti aikataulutettuun asiakkaiden tapaamisiin ja kontaktointiin. Tämä on hyvä ja perusteltu toimintatapa, mutta samanaikaisesti pitäisi resursseja suunnata etenkin työnantaja-asiakkuuksiin ja osaamisen kehittämiseen, jotta työllistymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden edistämiseksi tehtäisiin mahdollisimman paljon oikeita asioita.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Taloudellisia vaikutuksia on arvioitu lakiluonnoksessa lähinnä välittömien TE-toimistojen toimintamenojen ja työttömyysturvamenojen lisäyksinä sekä toisaalta oletettujen työllisyysvaikutusten perusteella, jotka toteutuessaan puolestaan vähentäisivät julkisen talouden menoja. Mallin toimeenpanon edellyttämiä digitalisaation eli tietojärjestelmäratkaisujen ja toimitilojen muutoksiin liittyviä kustannuksia ei ole arvioitu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Suunniteltu henkilöstön lisäys koko Suomessa on 1 200 henkilötyövuotta. Alustavien esitysten mukaan Satakuntaan kohdistuisi 42 henkilötyövuotta mukaan lukien kuntakokeiluun kohdennettavat henkilötyövuodet. Tällä hetkellä koronan lisärahoituksella on Satakunnassa määräaikaisissa työsuhteissa koronarahoituksella tämän vuoden loppuun 21 TE-palveluiden asiantuntijaa, joten henkilöstön nettolisäys tämän syksyn tilanteeseen nähden olisi 21 henkilötyövuotta Satakunnan TE-palveluihin (ml. kuntakokeilu).

Nykytilanteessa haastatteluja toteutuu valtakunnallisesti arviolta 888 000 ja Satakunnassa 35 000. Muutoksen laskennallinen lisäys tarkoittaa, että jatkossa tehdään koko maassa n. 2,5 milj. haastattelua, joista paikan päällä 1,6 milj. haastattelua. Vastaavasti Satakunnassa tehtäisiin n. 100.000 haastattelua, joista paikan päällä n. 60 000. Ostopalveluina mallin mukaan voitaisiin tehdä enintään 1,5 keskustelua, eli valtakunnallisesti 260 000 ja Satakunnassa n. 10 000 haastattelua ostopalveluina. Ostopalveluita voidaan hyödyntää vain ensimmäisen kuuden kuukauden aikana. Tapaaminen valmentajan kanssa voi korvata haastattelun. Arvio valmentajien haastatteluista nyt max. 1 000 vuodessa.

Hallituksen esitysluonnoksessa laskelmien perusteella vaikuttaa epätodennäköiseltä, että suunnitelluilla resurssin lisäyksillä kyettäisiin kattamaan muutoksesta syntyvät lisätyöt ilman muutoksia tai joustoja mallin toteuttamisessa. Tarvitaan joko a) suunniteltua enemmän resurssia kattamaan tarvittava haastattelun tarve, huomioiden myös haastattelun sisällön kehittämistä koskevat kannanotot hallituksen luonnosesityksessä tai b) aiottua enemmän ostopalveluiden tai muiden palveluiden hyödyntämistä tai c) merkittävästi lainsäädännöllistä joustavuutta tai harkinnanvaraa jättää osa työttömistä ja työttömyysuhan alaisista haastattelematta suunnitellulla volyymilla ts. keskittymistä niihin kohderyhmiin, jotka tarvitsevat enemmän ja tiiviimpää palvelua. Tämä on mahdollista tehokkaalla alkuhaastattelun mallilla, jota tuetaan riittävästi tekoälyä hyödyntävillä menetelmillä. Lisäksi resurssien riittävyyttä tukee hyvin suunniteltu sähköinen ajanvarausmalli sekä aiempaa parempi malli hyödyntää etähaastattelutekniikoita.

Ajatus henkilökohtaisten tapaamisten lisäämisestä ja paremmasta sisällöstä uudessa mallissa on erittäin kannatettava, mutta toteutukseen sisältyy joitakin riskejä, jotka on syytä tunnistaa. Asiakkailla, jotka kulkevat kolmen ensimmäisen kuukauden aikana läpi intensiivijakson kaikki vaiheet on voitava kokea hyötyvänsä tiiviistä tapaamisväleistä. Tämä toteutuu siinä tapauksessa, että asiantuntijat koulutetaan yhtenäisesti toteuttamaan prosessin eri vaiheita ja pystyvät välittämään selkeän ja asioissa luontevasti etenevän prosessin asiakkaan hyödyksi. Sisällöllisen selkeyden lisäksi tulee huolehtia riittävistä resursseista. Asiakastapaamisiin on turvattava riittävä aika ainakin kaksi kertaa ensimmäisen kolmen kuukauden aikana, mielellään useamminkin. Mikäli riskejä ei kyetä riittävällä resursoinnilla, riittävällä ja yhtenäisellä kouluttamisella tai lainsäädännöllisellä joustavuudella hallitsemaan voi lopputuloksena olla hallituksen esityksen määräaikaishaastatteluiden nykytilaa kuvaava ajatus ”Haastatteluista on tullut muodollisia ja vähimmäisvaatimukset täyttäviä yhteydenottoja työnhakijaan”, mutta uudessa mallissa näitä tehdään vain tiiviimmällä tahdilla. Tällöin vaikutuksena on asiakkaiden kiireinen ja sisällöltään köyhä yhteydenpito, joka ei ole omiaan edistämään julkisen työnvälityksen tavoitteita.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Haastattelujen työllisyysvaikutuksia on tutkimuksiin perustuen esitetty laajalti ja empiirisiin tutkimustuloksiin nojautuen. Työllisyyden paranemisessa ratkaisevaa on kuitenkin yleinen taloustilanne, työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus.

Verrattuna nykyiseen palveluprosessiin merkittävin ero on työviranomaisen tiivis yhteydenpito työnhaun alkuvaiheessa ja puolen vuoden välein toteutettavat intensiivivaiheet. Nykyisessä prosessissa alkuhaastattelun jälkeen iso osa työnhakijoista hakee työtä omatoimisesti. Uudessa mallissa työvoimaviranomainen kulkee tiiviisti rinnalla ja samalla edellytetään työpaikkojen hakua.

Käytännössä työllisyysvaikutusta syntyy, mikäli järjestelmää kyetään toteuttamaan suunnitellusti, seurantaa palvelee hyvin toimiva tietotekninen automatiikka ja asiantuntijoilla on riittävästi aikaa ja osaamista arvioida työnhakuvelvoitteen laajuus ja tukea työhakukeskusteluissa työnhakijaa ja ohjata oikeisiin palveluihin. Merkittävin osa-alue prosessissa on palveluntarpeen määrittäminen oikein sekä työnhaun tukeminen sen pohjalta oikeilla palveluilla. Pelkkä määrällinen hakuvelvoite ja näennäiskontaktit eivät johda toivottuihin työllisyysvaikutuksiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Nykyisessä työtarjouksiin ja työnhakijan työpaikkoihin esittelyihin perustuvassa työnhakua aktivoivassa mallissa todella voidaan nähdä se asiakkuuksiin liittyvä haaste, että kaikille asiakkaita ei käytännössä yhteneväisesti velvoiteta hakemaan työtä. Malli on perustunut myös siihen, että TE-toimiston asiakkailla on ollut mahdollisuus toteuttaa työllistymissuunnitelmankin perusteella ns. omatoimista työnhakua. Mallissa on luotettu laajasti työnhakijoiden omaan aktiivisuuteen ja mahdollistettu laaja harkinta velvoittavien työtarjousten tekemisessä koskemaan ”osuvia työtarjouksia”.

Harkinnan ollessa hyvin vaihtelevaa, voidaan nähdä asia nähdä asiakkaiden perusoikeuksien vaihtelevana toteutumisena, ellei perusoikeutena nähdä työnhakijan oikeutta itse päättää millaista työtä avoimilta markkinoilta kulloinkin päättää hakea. Esitetyllä työnhaun muutoksella päästään ratkaisuun, jossa työnhakijoille määritellään kuukausittainen työnhakuvelvoite, joka aktivoi aikaisempaa paremmin hakemaan työtä, mutta toisaalta työnhakija voi itse päättää mitä paikkoja hakemalla hän velvoitteen täyttää. Näin voidaan perustellusti ajatella mallin edistävän laajempaa työnhaun aktiivisuutta.

Riskeinä mallissa ovat edelleen, miten vaihtelevasti harkintaa hakuvelvoitteen määrittämisessä käytetään ja kuinka oikeaan osuvia ovat työnhakijoiden valinnat haettavien työpaikkojen osalta. Luultavimmin edelleen tarvitaan TE-virkailijoiden näkemystä siihen, mihin työpaikkoihin työnhakijan on järkevää hakea ja apua mm. ostopalveluilla työnhakutaitoihin. Täydentävillä työnhakukeskusteluille tulee pyrkiä täsmentämään jatkuvasti sekä palveluntarvetta sekä auttamaan työnhakijaa hahmottamaan työmarkkinoiden tarjontaa suhteessa omaan ammatilliseen osaamiseen ja työnhakutaitoihin. Oikein hyödyntämällä malli tukee työnhaun tukeen liittyvien oikeuksien toteutumista aiempaa paremmin.

Yksi näkökulma liittyy palveluohjaukseen ja hankittavien palveluiden määrään. Nykyisellään melko suurenakin haasteena on asiakkaiden ohjaus oikeisiin ja oikea-aikaisiin palveluihin. Merkittävinä syinä on koronapandemian tuoma etätyö ja vähäinen henkilökohtainen kontakti asiakkaisiin, ohjauksellisen osaamisen puutteet sekä palveluprosessista johtuvat syyt. Kahteen jälkimmäiseen uusi malli pyrkii vastaamaan. Prosessia kehitetään tiiviimmäksi, pyritään lisäämään resurssia ja sitä kautta aikaa ohjata asiakkaita. Tärkeänä kehittämiskohteena tulee myös pitää virkailijoiden sekä palveluntarvearvioinnin sekä ohjauksellisen osaamisen kehittämistä. Tämä on prosessin lisäksi merkittävä tekijä työnhakijoiden perusoikeuksien toteutumisessa. Pelkkä prosessin tiiviys ei riitä. Rinnalle tarvitaan yhteneväistä sisältöä ja osaamista työnhakijoiden työhön liittyvien perusoikeuksien turvaamiseksi.

Mikäli tässä onnistutaan, voidaan varautua myös hankittavien palveluiden kysynnän kasvuun ja toki myös työnhaun aktiivisuuden lisääntymiseen. Välittömänä vaikutuksena prosessin tiivistämisestä voi olla jonkinasteinen mm. ostopalveluiden kysynnän kasvu. Palveluntarpeesta lähtevä laajamittainen ohjaamisen kasvu edellyttää kuitenkin myös pidempiaikaista ja jatkuvaa virkailijoiden osaamisen kehittämistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhaun käynnistäminen

Kun työnhaku käynnistetään verkkopalvelussa, tulee asiakkaan tehtäväksi ainakin sähköinen palvelun tarpeen arviointi ja työllistymissuunnitelman laatiminen verkkopalvelussa. Muutoksena aiempaan asiakkaan tulee ”suorittaa muut häneltä edellytetyt henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet” välittömästi työnhaun käynnistämisen yhteydessä, eikä vaiheittain kuten aiemmin. Muutos on hyvä, sillä jo käynnistyneet työnhaut eivät katkeile tekemättä jäävien verkkotehtävien vuoksi. Tämän alkuvaiheen muutoksen vuoksi asiakkaiden neuvonta, ohjaus ja asiakastiedotus korostuvat entisestään.

Alkuhaastatteluihin tulee jatkossa osoittaa henkilöstöresursseja nykyistä enemmän johtuen yhtäältä siitä, että alkuhaastattelu tulisi suorittaa viiden arkipäivän kuluessa nykyisen kahden viikon sijasta ja toisaalta sen vuoksi, että alkuhaastattelu järjestettäisiin jatkossa lähes kaikille asiakkaille. Riippuen sähköisen ajanvarauksen toimintaperiaatteesta, eli varaako alkuhaastatteluajan virkailija vai asiakas, syntyy joko painetta purkaa ilmoittautuneiden muistilistaa tai järjestää riittävästi aikoja uusien asiakkaiden aikavarauksille. Toimistoissa voidaankin päätyä harkitsemaan toteuttamistapoja henkilö- ja tilaresurssisyistä hyvin eri tavoin, vaikka uuden mallin ja erityisesti alkuhaastattelun peruslähtökohta on henkilökohtainen haastattelu.

Henkilökohtaiset tapaamiset toimipaikoilla

Uusi toimintamalli korostaa henkilökohtaista tapaamista alkuhaastattelun sekä varsinaisten työnhakukeskustelujen osalta. Täydentävien työnhakukeskustelujen osalta harkinnanvaraa on riittävästi ja todennäköisesti näistä tullaan suurin osa käymään tarpeen mukaan muutoin kuin kasvotusten. Käytettävissä olevien tilojen suhde palveluprosessin toteutumiseen on erilainen eri alueilla samoin kuin asiakkaiden asiointietäisyydet TE-toimipaikoille. Lainsäädäntöehdotuksen sanamuodot tukevat sitä, että alueilla nykyisten ja mahdollisesti uusien tilojen suunnittelussa tulee huomioida kasvava henkilökohtainen asiointi ja sitä tulee lopullisessa säädöstekstissä painottaa. Täydentävien keskustelujen osalta annettu liikkumavara on niin ikään tarpeellinen, huomioiden erityisesti harvaan asutuilla alueilla asuvien etäisyydet toimipaikkoihin.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työhakukeskustelut

Keskustelujen toistuvuus tukee vahvan alun lisäksi kuukauden intensiivisen jakson toistumista aina puolen vuoden työttömyyden jälkeen, kolmen kuukauden välein käytävän työnhakukeskustelun jälkeen. Otetta voidaan pitää huomattavasti aiempaa intensiivisempänä. Vahva alku syö paljon resurssia ja jonkin verran syntyy ”kuolleen painon”-ilmiötä, koska iso osa löytää ratkaisunsa ennen kolmen kuukauden kulumista. Muutos on perusteltua kuitenkin siksi, että kohtalaisessa mittakaavassa jää myös tunnistamatta työnhakijoiden haasteita siinä vaiheessa, kuun niihin olisi vielä mahdollista puuttua. Sen vuoksi vahva alku puoltaa kuitenkin paikkaansa. Tapaamisten frekvenssiä osana prosessi voidaankin pitää kannatettavana huomioiden resursointiin ja toteuttamismahdollisuuksiin liittyvät haasteet.

Muuta huomioitavaa

Palveluprosessiin liittyviä palveluita olisi syytä arvioida uudelleen. Kaikilla asiakkailla ei ole riittäviä valmiuksia seurata oman työllistymissuunnitelmansa toteutumista verkkopalveluissa. Haastatteluja tulisi voida asiakkaan palvelutarpeesta riippuen voida korvata muillakin palveluilla tai verkostotapaamisilla joustavammin kuin on esitetty.

Palveluprosessin toimeenpanon tueksi tarvitaan hyvää ohjeistusta prosessien sisältöihin ja prosessista poikkeamisiin. Koska prosessiin liittyy nykyistä enemmän asiakkuuksien hoidon seurantatehtäviä niin erityishuomiota pitää kiinnittää asiantuntijoiden tietoteknisiin työnhallintajärjestelmiin. Asiakkaiden näkökulmasta erilaisille asiakkaiden oma-arviointityövälineille on myös tarvetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osatyöllisten osuus TE-toimiston työnhakija-asiakkaista on jo jonkin aikaa kasvanut. On tärkeää, että tähän laajenevan osatyöllisten joukkoon kohdennetaan aktiivisesti palveluita ja lainsäädäntötasolla kiinnitetään huomiota työnhakijaksi tulevien osatyöllisten tilanteen huolelliseen kartoittamiseen ja heidän parempaan työllistymiseen. Resurssinäkökulmasta jää nähtäväksi mihin julkisen työvoimapalvelun resurssit riittävät tämän asiakasryhmän kanssa lisäresursseineenkin? Tämän näkökulman vuoksi on hyvä, että osatyöllisten palveluprosessi olisi kevyempi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakukeskusteluiden ja täydentävien työnhakukeskusteluiden puoltaa paikkaansa niissä tapauksissa, joissa työllistyminen koulutuksen jälkeen on epätodennäköistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutus on hyvän palveluperiaatteen ja hallinnon mukainen toimenpide ja porrastus työttömyysturvan uudistamisessa. Muistutusten tekeminen ja seuranta lisäävät työttömyysturvaan liittyvää työaikaa TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa. Muistutusten tekninen toteutus jää epäselväksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoitteen asettamiseen liittyy paitsi yksityiskohtaisia sääntöjä ja muistettavia aikamääreitä, myös laajaa harkintaa, mikä edellyttää alueen työmarkkinatilanteen tuntemusta.

Työnhakuvelvoitteen seurannan osalta on jossain määrin odotettavissa epäselviä tilanteita ja epävarmoja tulkintoja.

Velvoitteen asettamisen perusteena voi toimia työnvälitysjärjestelmässä avoimena olevien soveltuvien työpaikkojen määrä, toisaalta kunkin hetken poikkileikkaustilanne ei kerro koko totuutta. Työnhakuvelvoitteen voisi täyttää myös hakemalla työpaikkaa, joka ei ole julkisesti haettavana. Työnhakuvelvollisuuden asettamisen tueksi tarvitaan säännöllistä ja kattavaa työmarkkinatilanteeseen liittyvää tiedolla johtamisen tukea. Hallituksen esityksen JTYPL 3.luvun 3§:ssa viitataan valtioneuvoston asetukseen, jolla tarkemmin ohjeistetaan työnhakuvelvoitteen alentamisen perusteista. Tähän asetuksen tekstiin liittyy toiveita mahdollisimman yksinkertaisesta harkintaohjeistuksesta, missä tilanteessa hakuvelvoitetta voidaan alentaa esim. tiettyjen alueellisten työpaikkojen esiintyvyysraja-arvojen tms. suhteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yhden työmahdollisuuden hakeminen kolmen kuukauden tarkastelujaksolla on varsin kohtuullinen vaatimus ja aktivoi ainakin osittain osa-aikatyötä tekevien työnhakua ja lisää mahdollisuuksia löytää enemmän työllistävää työtä.

Ehdotuksesta ei löydy kannanottoa tuleeko hakea nykyistä enemmän työtunteja sisältävää työtä täyttääkseen hakuvelvoitteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Sopii lyhyisiin koulutuksiin, joissa tavoitteena on muutoinkin nopea osaamisen päivittäminen ja työllistyminen. Pitkäkestoisissa tutkintoon johtavissa koulutuksissa työnhakuvelvoite ei ole kuin loppuvaiheessa perusteltu. Velvollisuutta ei tulisi tiukasti soveltaa kotoutumiskoulutuksen aikana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Asiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutuminen työnhakuvelvoitteen alentamisessa ja asettamatta jättämisessä tulee olemaan haasteellista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Työttömyysuhan alaisen henkilön rinnastaminen työttömään voi jossain tilanteissa vaikuttaa kohtuuttomalta ja voi herättää ihmetystä, kun usein määräaikaiset työt usein jatkuvat heti tai pienen tauon jälkeen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esitetty muutos on hyvä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esitetty muutos on hyvä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Esitetty muutos on sinänsä hyvä, mutta tulee lisäämään merkittävästi työttömyysturvaan käytettävää hallinnollista työtä ja työaikaa TE-toimistoissa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Hyvä, että lakia monialaisesta yhteispalvelusta muutetaan niin, ettei työnhakijalla asetettaisi työnhakuvelvoitetta. Monialaisen yhteispalvelun asiakkuuskriteerien mukaan asiakkuus päätetään, ellei palvelulla ole saatavissa muutosta aikaiseksi. Kuitenkin ko. lain luonnoksessa 5§:n kohdalla viitataan työnhakuvelvoitteeseen. ”Työttömän on säilytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden täyttämiseen liittyvät selvitykset ja esitettävä ne työ- ja elinkeinotoimistolle sen pyynnöstä”.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Sundell Juhani
Satakunnan TE-toimisto

Keski-Suomen TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että työvoimapalveluiden kehittäminen ja näin myös asiakkaiden palveluihin panostaminen sekä prosesseja kehittämällä että resursseja lisäämällä on kannatettavaa ja koko yhteiskuntaa hyödyttävää. Työnhaun vahva alku tukitoimineen edistää työllistymistä ja ehkäisee tehokkaasti pitkäaikaistyöttömyyttä.

Esitetyissä muutoksissa sekä asiakkaalle että TE-palveluiden työntekijöille kohdentuu uudenlaisia vaatimuksia. Esitetty järjestelmä on varsin monimutkainen erityisesti asiakkaille, joten tulisi pohtia myös sitä, kuinka ymmärrettävänä ja selkeänä se hahmottuu asiakkaille. Monimutkaisuutta lisää myös se, että eri tilanteissa oleviin asiakkaisiin kohdentuu keskenään hyvin erilaisia vaatimuksia.

Yksilöllisen, asiakaskohtaisen palvelun lisääminen on kannatettavaa. Esityksen mukainen erittäin vahva henkilökohtainen palveluote kuitenkin edellyttää selvästi nykytilannetta pienempiä asiakasmääriä virkailijaa kohden, riittäviä toimitiloja ja toimivaa ajanvarausjärjestelmää sekä asiakkaan aloitteellisuutta (esim. työnhaun kirjaukset).

TE-palvelujen tilanne tällä hetkellä on se, että jo nykyisen lainsäädännön edellyttämät palvelut määräaikoineen on haasteellista toteuttaa nykyisillä resursseilla. Hallituksen esityksessä työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten muutokset tuovat merkittäviä lisäyksiä nykyiseen käytäntöön. Muutosten toimeenpano edellyttääkin merkittävää lisäresursointia työvoimapalveluihin, jotta prosessit etenisivät hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla.

Esitetyt muutokset tapaamismäärineen ja -aikatauluineen ovat haaste henkilö- ja tilaresursseille. Esitetyistä muutoksista saa käsityksen, että jatkossa TE-toimistot seuraavat haastatteluaikataulujen toteutumista yms. suoritteita. Keski-Suomen TE-toimisto haluaakin kiinnitettävän huomiota siihen, että hallituksen esityksessä huomioitaisiin enemmän palvelujen sisältöä ja laatua kuin määrällisiä tavoitteita.

Esitetyissä muutoksissa pääpaino on tiiviissä haastatteluprosessissa ja asiakkaiden oman työnhaun seurannan tehtävissä. Hallituksen esityksestä jää kaipaamaan tietoa siitä, miten asiantuntijat huolehtivat jatkossa asiakkaiden työnvälittämistä ja työtarjouksia koskevista tarpeista.

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että uudistuksen onnistumista ei tulisi vaikeuttaa säätämällä lakiin liian tiukasti vaatimuksia, jotka voidaan nähdä jo nyt osittain haasteellisena toteuttaa. Kaikkien työnhakijoiden prosessit eivät etene samassa tahdissa ja asiakkaiden tarpeet ovat hyvinkin erilaisia, joten lakiin tulisi jättää mahdollisuus viranomaisen harkinnalle siitä, ketkä asiakkaista tarvitsevat eniten tukea (vrt. tukea tarvitsevat eniten pitkäaikaistyöttömät ja syrjäytyneet, kuin ne työnhakijat, jotka liikkuvat ja työllistyvät omatoimisesti). Toisin sanoen säädökseen asetettaisiin tavoitteet ja se, miten niihin pyrittäisiin ns. malli, mutta viranomaiselle jätettäisiin harkintavalta siihen, millä toimilla ja aikataulutuksella kunkin asiakkaan tapauksessa tavoitteisiin päästäisiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys on merkittävästi nykyistä palvelujärjestelmää velvoittavampi sekä viranomaisen että asiakkaan näkökulmasta. Jotta tämä onnistuisi, se edellyttäisi huomattavasti enemmän henkilöresursseja, kuin mitä siihen ollaan nyt panostamassa sekä panostusta teknologian kehittämiseen ja myös sen hyödyntämiseen. Työnhakijoilla on myös erilaiset valmiudet sähköiseen asiointiin, joten erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös palvelujen toimivuuteen ja helppokäyttöisyyteen.

Hallituksen esitys lisäisi työttömyysturvaseuraamusten muuttamisen johdosta myös työttömyysturvamenoja. Tosin muutos aiheuttaisi sen, että toimeentulo- ja asumistuesta aiheutuvat menot vähenisivät.

Työnhakijan näkökulmasta tulisi huomiota kiinnittää myös siihen, että esim. tiheät kasvokkain järjestettävät haastattelut aiheuttavat työnhakijalle kustannuksia. Tässä olisi hyvä ottaa huomioon viranomaisen harkintavalta ja myös asiakkaan toive siitä, ketkä hyötyvät kasvokkain järjestettävästä tapaamisesta ja ketkä sähköisistä palveluista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml.

resursseja koskevat asiat)?

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että aikaisemmin asiakaspalvelua ja -ohjausta on keskitetty enemmän verkkopalveluihin. Hallituksen esityksen mukaisesti asiakkaita kohdattaisiin tulevaisuudessa enemmän henkilökohtaisesti ja jopa samassa fyysisessä tilassa kuin aikaisemmin. Tämä suuntaus tuo haasteita resursseihin ja myös toimitilojen riittävyyteen. Herääkin kysymys siitä, mennäänkö mallissa enemmän taaksepäin kuin eteenpäin.

Kasvokkaisen asiakaspalvelun lisääminen on tärkeä ja hyvä tavoite. Yhteydenottotavoissa tulisi kuitenkin ottaa huomioon asiakkaiden erilaisuus. Esityksen tulisi mahdollistaa yhteydenottotavan mukauttaminen asiakkaan palvelutarpeeseen sekä huomioida sähköisten palvelujen mahdollisuudet. Kuvallinen etäyhteys tulisi olla mahdollista rinnastaa kasvokkaiseen palveluun silloin, kun paikanpäällä tapaaminen ei tuo erityistä lisäarvoa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitetyt vaikutukset työllisyyteen tukee etenkin niiden henkilöiden työllistymistä, joilla on eri syistä haasteita työllistyä uudelleen. Tähän kuitenkin tarvitaan riittävät henkilöresurssit, jotta malli toteutuisi.

Tehostettu palveluprosessi varmasti edistää asiakkaiden nopeampaa työllistymistä, mutta tämä edellyttää myös, että alueella on avoimia työpaikkoja tarjolla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Kuten aikaisemmin jo todettiin, hallituksen esitys on merkittävästi nykyistä palvelujärjestelmää velvoittavampi sekä viranomaisen että asiakkaan näkökulmasta. Esitetyt muutokset monimutkaistavat työnhakijoiden palveluprosessia ja työttömyysetuuden maksamisen perusteita. Asiakkailla tulee olemaan haasteita mieltää, mitä heidän tulisi tehdä milloinkin. Haasteita saattaa tulla myös siinä, että asiakas ei välttämättä ymmärrä TE-toimiston ”jatkuvia” yhteydenottoja. Palvelujärjestelmän tulisikin enemmän vastata asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita kuin palvelun aikataulutusta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksessä on määritelty asiakasprosessin muodostuvan alkuhaastattelusta, työnhakukeskustelusta ja täydentävistä työnhakukeskusteluista. Esityksen mukaan henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton (alkuhaastattelun) tulisi toteutua viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Lisäksi esityksessä todetaan, että alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön.

Nykyisin työnhakijan ensimmäinen haastattelu tulee järjestää kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta. Nykyisen lainsäädännön määräaikojen noudattaminen on tämän hetken resursseilla haasteellista. Keski-Suomen TE-toimisto katsoo, että esitetyn uuden mallin määräaika alkuhaastattelun järjestämiseen on varsin lyhyt, koska pelkästään jo asiakkaan kontaktointiin ja ajanvaraukseen saattaa mennä aikaa useita päiviä. Lisäksi 2,5 kk:n työnhaun täydentävä työnhakukeskustelu ja 3 kk:n työnhakukeskustelu, suunnitelman päivityskeskustelu ovat lähellä toisiaan siitä näkökulmasta, että todellisuudessa 3 kk:n keskustelu tulee tehdä ennen 3 kk:n määräajan umpeutumista, jottei siitä aiheudu ns. suunnitelmavelkaa. Esitetty uusi malli vaatiikin paljon lisäresursseja ja toimivan ajanvarausjärjestelmän sekä yhteydenpidon asiakkaan ja palvelun järjestävän organisaation välillä.

Esityksen mukaan alkuhaastattelu tulisi järjestää TE-toimiston tai kuntakokeilun toimipisteessä, ellei muu järjestämistapa olisi tarkoituksenmukaisempi esim. erityisen pitkien asiointimatkojen tai työttömyyden tiedossa olevan lyhyen keston takia, taikka sen vuoksi, että työnhakija on vielä työssä, eikä voi osallistua alkuhaastatteluun paikan päällä. Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että esim. asiakkaiden liikkumiseen tulisi määrittää matkustamiseen tarvittava aika- tai kilometriraja (huom. syrjäseudut), jonka mukaan asiakkaiden voidaan edellyttää matkustavan työllisyyden hoidon toimipaikkaan. Toisaalta voisi olla hyvä pohtia muitakin tapaamisen vaihtoehtoja, kuten hyödyntämällä esim. sähköisiä palveluja / kasvokkain tapahtuvaa sähköistä etäpalvelua tms.

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että uudessa mallissa olisi hyvä antaa enemmän mahdollisuuksia käyttää viranomaisen harkintaan, niin kuin nykyisessäkin lainsäädännössä on.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Yritysten työvoimatarpeet ovat tänä päivänä varsin moninaisia. TE-hallinnon asiakkaista osa työllistyy määräaikaisesti ja kausiluonteisesti vuodesta toiseen. Esitetty malli ei ota huomioon työmarkkinoilla vallitsevaa tilannetta, jossa monet työnantajat tarvitsevat työvoimaa joustavasti. Esimerkiksi useissa palvelualojen tehtävissä työt keskittyvät iltoihin ja/tai viikonloppuihin. Huomiota tulisikin kiinnittää myös siihen, ettei vaikeuteta työvoimatarpeeltaan vaihtelevien alojen toimintaedellytyksiä ohjaamalla työvoimaa muille aloille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien

palveluprosessista?

Hallituksen esityksestä nousee useita kysymyksiä esiin. Tarkoitetaanko esityksessä sitä, että kaikkien koulutusten (omo, tv-koulutus jne.) aikana kaikki asiakkaat pitää kontaktoida? Onko tarkoituksenmukaista kontaktoida asiakasta, jos hän on jo valvotussa ohjauksessa / palvelupolulla (usein myös TE-toimiston ostamassa palvelussa)? Aiheutetaanko kontaktoinnilla asiakkaalle jopa turhaa hämmennystä, ja antaako TE-toimiston välikontaktointi lisäarvoa asiakkaalle ja viranomaiselle? Olisiko luontevaa, että kontaktointi olisi vasta palvelun jälkeen?

Koulutuksessa olevien työnhakija-asiakkaiden määrä on huomattava ja esityksen perusteella TE-toimiston on keskitettävä resurssia nykyistä enemmän myös koulutuksessa olevien työnhakija-asiakkaiden palveluun. Hallituksen esittämä resurssilisäys ei riitä alkuunkaan kattamaan lisääntynyttä työmäärää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

JTYPL:n 2 luvun 14 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös muistutuksesta. Muistutuksella ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta eikä muistutuksen antaminen edellyttäisi, että työnhakijan menettelyä on pidettävä työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavana. Muistutuksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työnhaussaan ja mitä työttömyysetuuden saaminen häneltä edellyttää.

Hallituksen esityksen mukaan muistutuksella ei olisi vaikutuksia työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin eikä sen antamiseen olisi mahdollista hakea oikaisua eikä siitä tehtäisi valituskelpoista päätöstä.

Asiakkaan työnhaun velvoittavuudesta muistuttaminen on kannatettavaa, koska sen avulla työnhakija voi saada tiedon esimerkiksi hänelle asetetun velvoitteen täyttämisestä. Tosin työnhakijoilla tulisi olla selkeä käsitys siitä, että työnhakija on muistutuksesta huolimatta ensisijaisesti itse vastuussa velvollisuuksiensa täyttämisestä. Keski-Suomen TE-toimisto on kuitenkin huolissaan siitä, kuinka paljon muistutuksen lisääminen säännökseen lisää työmäärää. Keski-Suomen TE-toimisto toteaakin, että muistutukset ja huomautukset tulisi lähteä automaattisesti järjestelmästä, ei asiantuntijatyönä.

Hallituksen esityksestä saa käsityksen, että muistutus on enemmän asiakkaan neuvontaa ja ohjausta. Pohdittavaksi jääkin, miten arvioidaan, jos muistutus jää tekemättä, seuraako laiminlyönnistä sanktioita? Tulisiko muistutuksesta antaa tarkempia sisällöllisiä perusteita?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Aktiivinen työnhakuvelvollisuus on kannatettavaa, ja se myös edellyttää työnhakijan omatoimisuutta. Keski-Suomen TE-toimisto kuitenkin toteaa, että esitetty järjestelmä on hieman monimutkainen. Periaatteita ja poikkeamia olisi syytä vielä selkeyttää. Keski-Suomen TE-toimisto pitää tärkeänä, että työnhakuvelvoitteeseen jätettäisiin esitettyä enemmän mahdollisuuksia yksilölliseen harkintaan niin, että asiakkaiden tilanne voitaisiin paremmin kokonaisvaltaisesti huomioida.

Hallituksen esityksen kohdassa 4.1.4. todetaan, työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa painopiste olisi kuitenkin työnhaun tukemisessa ja työnhakijan ohjaamisessa, ja työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seurannan kannata keskeistä olisi verkkopalveluiden käyttö. Kohta aiheuttaa kysymyksiä mm. siinä, tukeeko asiakastietojärjestelmän toiminnallisuudet sitä, että asiantuntijan ei tarvitse pitää rinnalla omaa seurantaa työnhaun ja suunnitelman toteutumisesta ja lähteekö asiakkaalle järjestelmästä automaattisesti selvityspyyntö, mikäli hän ei ole raportoinut verkkopalvelussa työnhakuaan tai suunnitelman toimeenpanoa?

Hakuvelvollisuus on kannatettavaa asettaa, tosin määrällisen hakuvelvollisuuden seuranta on taas haastavaa. Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että työnhakijan vastuulle tulisi jättää hakuvelvoitteen täyttämisen ilmoittaminen, ja sen seuranta tulisi automatisoida.

Hakuvelvollisuus lisää osaltaan yhdenvertaisuutta (työtarjouksia ei tehdä kaikille, hakuvelvollisuus koskee kaikkia). Hakuvelvollisuuden lähtökohtana 1 haku / vko pidetään sopivana. Hakuvelvollisuus kannustaa heikommilla työmarkkina-alueilla asuvia /syrjäseudulla asuvia laajentamaan työnhakualuetta ja harkitsemaan työperäistä muuttoa toiselle paikkakunnalle. Hakuvelvollisuus voi siten myös helpottaa kohtaanto-ongelmia ja yritysten rekrytointiongelmia. Hakuvelvollisuudessa on otettu myös huomioon työnhakijan yksilöllinen tilanne ja TE-toimisto pitää tarkoituksenmukaisena, että hakuvelvollisuutta voi joidenkin työnhakijoiden osalta madaltaa laissa tarkoin määritellyin perustein työnhakijan yksilöllinen tilanne huomioiden.

Työnantajien osalta taas pohdittavaksi jää se, millaisena velvoite koetaan työnantajien näkökulmasta. Vastaako työnhakuvelvollisuus työnantajan rekrytointiongelmiin vai kuormittuvatko työnantajat saadessaan työhakemuksia vain työnhakuvelvollisuuden muodolliseksi täyttämiseksi?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ehdotettu esitys osa-aikatyössä olevien määrälliseksi työnhakuvelvoitteeksi (yksi hakemus kolmessa kuukaudessa) on pieni. Nykyisen lainsäädännön mukaan osa-aikatyötä tekeväksi määritellään vähintään 4 tuntia viikossa työtä tekevä henkilö. Osa-aikatyötä tekevän määritelmän työajan yläraja on enintään 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Osa-aikatyötä tekevien työnhakijoiden tekemän työmäärän vaihteluväli on siis suuri. Esitys ei huomioi suurta vaihteluväliä. Esimerkiksi 4 tuntia viikossa työskentelevän työnhakijan on haettava vain yhtä työpaikkaa kolmessa kuukaudessa, kun sama työnhakuvelvoite koskisi myös 30 tuntia viikossa työskentelevää. TE-toimisto pitää määrällistä työnhakuvelvoitetta osa-aikatyötä tekevien osalta täysin riittämättömänä, jos henkilön viikoittainen työmäärä on pieni.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työn hakeminen opintojen aikana ja työnhakuvelvoitteen asettaminen koulutuksessa oleville, on opintojen päättymisen jälkeisen nopean työllistymisen kannalta perusteltua. Esitetty työnhakuvelvollisuus yli kuukauden kestävässä koulutuksessa olevalle lisää TE-toimiston työmäärää huomattavasti esimerkiksi työtarjousten tekemisen osalta. Koulutuksessa olevien asiakkaiden määrä on huomattava ja esityksen perusteella TE-toimiston on keskitettävä resurssia nykyistä enemmän myös koulutuksessa oleviin työnhakija-asiakkaisiin. Hallituksen esittämä resurssilisäys ei riitä kattamaan lisääntynyttä työmäärää.

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudessa tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, onko vaarana koulutuksen keskeytymisen lisääntyminen, jos asiakkaita velvoitetaan työnhakuun koulutuksen keskellä. Sekä siihen, miten keskeyttäminen vaikuttaa palveluntuottajaan esim. opiskelijoiden jatkuvaan liikehdintään ja opiskelijamäärien vaihteluun. Lisäksi tulisi miettiä myös sitä, tulisiko asiakkaalle seuraamuksia, jos asiakas keskeyttää koulutuksen ja haettu työ kestääkin vähemmän aikaa kuin koulutus olisi kestänyt, ja näin työn päätyttyä hän palaisikin takaisin työttömäksi työnhakijaksi, koska ei enää pääsisi takaisin samaan koulutukseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Hallituksen esityksen kohdassa 4.1.3. todetaan, että ”Määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille.”. Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että mikäli tarkoitus on se, että tilanne koskee asiakkaita, joilla molemmat asiat pätevät samanaikaisesti, tulisi tämä jotenkin tarkentaa lauseessa. Muuten tulkintana voi olla se, että työttömyyden pitkittyminen poistaa määrällisen työnhakuvelvoitteen. Lisäksi samassa kohdassa todetaan, että ” Lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista.”. Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että vaikka edellä mainitut kohdat on tarkoitettu toisiaan täydentäväksi,

tulisi tekstiä tarkentaa. Lausetta tulisi tarkentaa sen osalta, mikä voi olla tällainen tosiasiallinen tilanne, koska muutoin soveltaminen jää tulkinnanvaraiseksi ja asiakkaat tulevat eriarvoisesti kohdelluiksi. Jos henkilöllä on esim. lapsia ja hän itse haluaa hoitaa niitä kotona, hän ei tosiasiallisesti ole työmarkkinoiden käytettävissä eikä hänen näin ollen pitäisi olla työttömyysetuusjärjestelmän piirissä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei muuta lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Korvauksettoman määräajan puolittamisen 90 päivästä 45 päivän mittaiseksi saattaa lisätä työstä eroamisen seurauksena syntyvää työttömyyttä. Työnhakijan kynnys erota epämieluisasta työpaikasta madaltuu, kun itse aiheutetun työttömyyden työttömyysturvaa parannetaan. Korvauksettoman määräajan puolittamisen ei voi nähdä auttavan työvoimapulasta kärsiviä yrityksiä. Keski-Suomen TE-toimisto ei pidä tarkoituksenmukaisena lyhentää työstä eroamisen perusteella asetettavaa korvauksetonta määräaikaa.

Korvauksettoman määräajan puolittaminen lisää julkisen talouden työttömyysturvamenoja. Toisaalta välillisesti säästöjä voi syntyä, mikäli lyhemmät korvauksettomat määräajat vähentävät työttömyysetuuspäätösten aiheuttamien muutoksenhakujen määrää ja myös TE-toimiston asiakaspalveluun tulevia kontakteja.

Hallituksen esityksen mukaan työsuhteen päättymisen perusteella asetetut korvauksettomat määräajat on rajattu toistuvan menettelyn arvioinnin ulkopuolelle. Työstä eroaminen ja sitä kautta itse aiheutettu työttömyys, on kuitenkin työvoimapoliittisesti arvioituna selkeästi moitittavaa menettelyä, jolloin ko. korvauksettomat määräajat olisi loogista huomioida toistuvan menettelyn arvioinnissa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että hallituksen esityksen työstä kieltäytymisen päteviin syihin liittyvät tarkennukset ovat tarpeellisia. Työnhakija-asiakkaat kieltäytyvät työstä hyvin moniin eri syihin vedoten, jolloin syiden tarkempi kirjaus lakiin lisää työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua ja osaltaan vähentää tulkinnanvaraisuutta.

Hallituksen esityksen mukaan korvauksettoman määräajan kesto puolittuu tilanteissa, joissa työnhakija kieltäytyy varmasta työpaikasta ja pienenee muiden työstä kieltäytymisten osalta 60 päivästä 45 päivään. Työstä kieltäytymisen työttömyysturvaseuraamuksen lieventäminen ei ole tarkoituksenmukaista tilanteessa, joissa työmarkkinoilla on työvoimapulaa ja yrityksen kohtaavat rekrytointivaikeuksia. Työnhakijan tärkein velvollisuus on hakea työtä, eikä korvauksettoman määräajan kohtuullistaminen työstä kieltäytymisen osalta ole perusteltua.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että porrastettu malli on varmasti työnhakijalle kohtuullisempi kuin nykyinen malli. Mallissa tulisi kuitenkin analysoida tarkemmin sitä, voidaanko odottaa, että työttömyysturvaseuraamusten lieventäminen lisäisi työllisyyttä ja synnyttäisin hallituksen kaavailemat työllisyysvaikutukset. Kaavaillut muutokset lisäävät työttömyysturvakustannuksia. Kustannuksia on toki arvioitu lakiesityksessä, mutta jää epäselväksi se, millaisen painoarvon kustannusten lisääntyminen on saanut lakiehdotusten lopullisessa muotoilussa.

Suomelle tyypillisen korkean rakenteellisen työttömyyden tilanteessa tarvittaisiin etuusjärjestelmään pikemminkin työn vastaanottamista sekä ammatillista ja maantieteellistä liikkuvuutta edistäviä muutoksia. Etuusjärjestelmään nyt kaavaillut muutokset lisäävät pahimmillaan entuudestaan työmarkkinoiden jäykkyyksiä. Eikö tulisi luoda kannusteita vastaanottaa erilaisia työmahdollisuuksia sen sijaan, että turvataan etuuksia niistä kieltäydyttäessä. Onko esitystä laadittaessa riittävässä määrin punnittu sitä, tuleeko yksilön etu asettaa etusijalle suhteessa yhteiskunnan tarpeisiin. Etuusjärjestelmä on kallis ja heikentää julkista taloutta. Lisäksi työvoimapula on merkittävä yritysten kasvun este, mikä edelleen heikentää talouden kantokykyä. Eikö yksilön vastuuta oman toimeentulon hankkimisessa tulisi myös lainsäädännössä ja etuusjärjestelmässä korostaa sen heikentämisen sijaan.

Hallituksen esityksen mukainen porrastettu seuraamuksen määräytymisperusteet voi olla hankala selittää asiakkaalle asiakaspalvelun yhteydessä ja TE-toimiston virkailijoiden on oltava tarkkana, jotta työssäolovelvoite tulee lausutuksi oikein. Nykyinen URA-tietojärjestelmä ei juuri tue virkailijaa virheettömään työskentelyyn. Uuden tietojärjestelmän olisi tärkeää ottaa huomioon kompleksinen lainsäädäntö ja esimerkiksi estää virheellisten lausuntojen antaminen.

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että olisi selkeämpää varsinkin asiakkaille mutta myös viranomaiselle, jos seuraamukset olisivat mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Keski-Suomen TE-toimisto toteaa, että työttömyysturvalainsäädäntö ei nykyisellään tunnista riittävän hyvin erilaisia työn tekemisen muotoja.

Työttömyysturvalain seuraamusjärjestelmän seuraamusten kohtuullistaminen voi olla perusteltua muutoin kuin itse aiheutetun työttömyyden ja työstä kieltäytymisen kohdalla.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Tulisiko yhdenmukaistaa kaikki työllisyydenhoitoon liittyvät lait esim. työttömän määritelmän yhdenmukaistaminen niin JTYPL:ssa kuin TTL:ssa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Esitetty uusi malli on lyhyellä ajalla jo toinen iso muutos TE-palveluiden toimintatapoihin. Lisäksi tulisi huomioida se, että samanaikaisesti TE-toimistoissa ollaan ottamassa käyttöön uutta asiakastietojärjestelmään. Tärkeää olisikin, että tuleva uudistus tapahtuisi hallitusti sekä riittävän ajoissa ja riittävillä resursseilla.

Hyvänä pidetään kuitenkin sitä, että siirtymäaikana voidaan toteuttaa muun muassa uusien henkilöiden rekrytointi. TE-palveluiden asiakaspalvelutyö edellyttää monipuolista osaamista ja asiakastiedon riittävää kartuttamisesta ennen kuin henkilö voi palvella asiakkaita. Osaavan henkilöstön löytäminen saattaa aiheuttaa haasteita, koska tehtävään joudutaan palkkaamaan uutta henkilöstöä, joilla ei välttämättä ole aiempaa TE-palvelujen kokemusta, joten perehtymiseen tarvitaan myös riittävästi aikaa.

Uusien henkilöiden tehtäviin perehtymisen lisäksi tulisi huomioida myös se, että myös kokeneet TE-asiantuntijat tarvitsevat konkreettista työtään tukevaa tietoa hyvissä ajoin ennen uuden työvoimapalvelumallin käyttöönottoa. Tosin sanoen, ei riitä, että TE-toimisto rekrytoi ja itse perehdyttää uudet asiantuntijat, vaan myös kokeneet asiantuntijat tarvitsevat sparrausta uudentyyppiseen asiakasohjaukseen.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Keski-Suomen TE-toimisto haluaa todeta, että toimiston osalta resurssilisäys pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpanoon ei ole suuri. Resurssien osalta on tärkeää huomioida se, että asiantuntijan tehtäväkenttään sisältyy paljon muitakin tehtäviä kuin asiakkaiden haastattelu ja merkittävä osa TE-toimiston asiantuntijoista työskentelee suoran asiakastyön sijaan erilaisten hallinnollisten tehtävien parissa. Kuntakokeiluissa kunnat voivat täydentää TE-toimistosta siirtyneitä resursseja omilla resursseillaan ja pääsevät työ- ja elinkeinoministeriön tekemällä resurssijaolla TE-toimistoja selvästi alempiin asiakasmääriin asiantuntijaa kohden.

Hallituksen esityksessä lisätään asiantuntijoiden työtehtäviä ja palveluodotuksia (mm. koulutuksessa ja työssä olevien henkilöiden tiivis kontaktointi ja työnhaun tuki) jo valmiiksi haastavassa työmarkkinatilanteessa. Kuten aikaisemmin on jo todettu, asiakkaiden työnhauntilanteet ovat hyvin vaihtelevia. Kaikkien työnhakijoiden prosessit eivät etene samassa tahdissa ja asiakkaiden tarpeet ovat hyvinkin erilaisia. Hallituksen esityksessä tulisi huomioida paremmin asiakkaiden yksilöllinen palvelutarve, ja viranomaisen harkintavalta siitä, ketkä asiakkaista tarvitsevat eniten tukea (vrt. pitkäaikaistyöttömät ja syrjäytyneet - liikkuvat ja itse työllistyvät työnhakijat). Toisin sanoen säädökseen asetettaisiin tavoitteet ja malli - miten tavoitteisiin pyrittäisiin, mutta viranomaiselle jätettäisiin harkintavalta siihen, millä toimilla ja aikataulutuksella kunkin asiakkaan tapauksessa tavoitteisiin päästäisiin.

Keski-Suomen TE-toimisto toteaakin, että hallituksen esityksessä esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja tulisi vahvistaa merkittävästi, jotta uudistus toteutuisi esitetyn mukaisesti.

Säynätmäki Tuula
Keski-Suomen TE-toimisto

Ruohtula Johanna

Keski-Suomen TE-toimisto

Keski-Suomen ELY

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Keski-Suomen ELY-keskus katsoo, että hallituksen esitys on sinänsä kannatettava, mutta samalla se on haastava kokonaisuus. Työnhakijoiden työnhaun aktivointi on periaatteessa hyvä asia. HE:n haasteet liittyvät mm. aikatauluihin, tietojärjestelmiin, henkilöstöresursseihin, ostopalveluna hankittaviin TE-palveluihin sekä uudistuksen todellisiin työllisyysvaikutuksiin.

HE:ssä ei ole lainkaan huomioitu esitettävän lain vaikutuksia ELY-keskuksiin, jotka hankkivat TE-palveluja sekä TE-toimiston että kuntakokeilujen asiakkaille.

Palveluntuottajilta hankittavien ja viranomaisten toteuttaminen haastattelujen yhteensovittaminen pitää ratkaista hyvin selkeillä pelisäännöillä. On järkevää, että osa haastatteluista hankintaa yksityisiltä palveluntuottajilta. Niillä on resursseja ja kykyä tehdä haastatteluja. On myös tarpeen, että palveluntuottajat pääsevät rajatusti kirjaamaan asioita Ura- tai Tea-järjestelmään. Muutoin jonkun viranomaisen on tehtävä tämä kirjaamistyö.

Työnhakijoille tehtävien haastattelujen määrä on iso. Kuitenkin haastetteluun käytettävissä aika on hyvin lyhyt. Kokemus on osoittanut, että 45 minuutissa ei ehditä kovin syvälliseen keskusteluun. Lisäksi esim. työnhakijoiden tavoittaminen ja asioiden kirjaaminen vie työaikaa. Työnhakijoiden elämäntilanteet ja työnhaun asiat ovat usein monimutkaisia. Oman lisänsä asiaan tuo se, että haastatteluihin liittyy myös tietyntyyppinen kontrollinäkökulma. On vaarana, että haastatteluista tulee ainakin osin kontrollikeskusteluja eikä aitoja työnhakukeskusteluja jo pelkästään ajanpuutteen vuoksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Resurssien riittävyys TE-toimistoissa (ehkä myös kuntakokeiluissa) voi olla iso haaste. Yksi haastattelu ja siihen liittyvät kirjaamistehtävät vievät aikaa. Samoin kokemus on osoittanut, että asiakkaiden tavoitteleminen vie yllättävän paljon aikaa. Onko lisättävä henkilöstömäärä riittävä, se jää nähtäväksi. Kuka vastaa siitä, jos henkilöstöresurssit eivät riitä kaikkiin haastatteluihin.

HE:een liittyvä työttömyysturva-asia on melkoisen monimutkainen. Sen sisäistäminen ja tiedotus asiakkaille on iso työ. Tähän olisi kiinnitettävä huomiota. Olisi tarpeen tehdä erittäin perusteellista valtakunnallista tiedotusta. Koska monet haastatteluja tekevät virkamiehet tulevat olemaan uusia, heille tulee paljon uutta omaksuttavaa. Malliin liittyvä tiedottamisvelvollisuus on kuitenkin vaativa ja asiakkaidenkin kannalta vaikeasti omaksuttava. Mallin toteuttajia on paljon, koska myös työllisyyden kuntakokeilut tekevät sitä. On olemassa riskejä, että asiakas ei kaikissa tapauksissa saa yhdenvertaista kohtelua jo pelkästään asian monimutkaisuuden vuoksi.

Samaan aikaan kuin haastattelujen pitäisi alkaa, ollaan uudistamassa asiakkuudenhallintajärjestelmää. Näiden kahden ison asian yhtäaikainen toteuttaminen voi tuottaa ongelmia. Keha-keskuksella ei ehkä ole realistisia mahdollisuuksia saada Teaa rakennettua pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mallin mukaiseksi. Kahden eri järjestelmän (Ura ja Tea) mahdollinen käyttäminen yhtä aikaa tuo paljon lisähaasteita.

ELY-keskuksilla on oltava riittävästi resursseja ostopalvelujen tekemiseen. Jos laki tulee voimaan kesken vuoden, on kyettävä yhteensovittamaan alkuvuoden osin erilaiset palvelut (pääosin työhakuvalmennukset ja osin uravalmennukset) ja lain mukaiset ostopalveluna toteutettavat haastattelut. Tämä vaatii henkilöstöresursseja myös ELY-keskuksiin.

ESR-rahoitteisessa Kohtaamo-hankkeessa on kehitetty tietoturvallinen ohjausalusta, joka on jo käytössä kaikissa TE-toimistoissa. Ov.fi -palveluun kehitetään tietoturvallinen (vahva tunnistautuminen) videomahdollisuus syksyn 2021 aikana. Koska korona-tilanne näyttää vaikealta,

face-to-face - haastattelujen toteuttaminen suunnitellussa määrin ei ehkä voi toteutua. Lisäksi TE-toimistoilla on haasteita tilojen kanssa, koska ei voida olettaa, että työtön matkustaa jopa 100 km haastatteluun. Ov.fi - palvelu voi ratkaista ainakin osin face-to-face haastattelujen ongelmat. Palvelu saadaan käyttöön kaikille kuntakokeiluille, jotkut kunnat ja jotkut Ohjaamot jo käyttävätkin palvelua. Jos ov.fi on yksi haastattelujen tekemisen työväline, asian ratkaisemisella on erittäin kiire. Kohtaamo-hanke päättyy v. 2021 lopussa ja henkilöstö voi lähteä muualle töihin. Kohtaamoa on kuitenkin mahdollista jatkaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

HE:ssä työllisyysvaikutusten arviointi on osin puutteellista. Sinänsä työnhaun aktivoiminen itsessään ei suoraan johda työllisyyden paranemiseen yksi yhteen. Eri paikkakunnilla on erilaisia kohtaanto-ongelmia. Mallin toteutus voi myös nostaa esille aikaisemmin ehkä piilossa olleita, työnhakijan työkykyisyyteen liittyviä asioita, jotka eivät ratkea työnhakua aktivoimalla. HE:stä ei käy ilmi, miten näihin asioihin reagoidaan riittävästi, onko kasvaako tarve työ- ja toimintakyvyn selvitysten tekemiseen ja miten varmistetaan niiden riittävyys TE-palveluina ja myös kuntakokeilujen puolella.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Työnantajien näkökulmasta työnhaun aktivoinnilla voi olla kahdenlaisia seurauksia. Osa työnantajista löytää itselleen työvoimaa. Osa työnantajista saattaa turhautua runsaaseen työhakemusten tulvaan, jos hakijoiden osaaminen ei kohtaakaan työvoiman tarvetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Ostopalvelujen ja haastattelujen yhteensovittamisessa on selkeyttämisen tarvetta. Esim. työvoimakoulutuksessa olevan asiakkaan velvoite hakea työpaikkoja tulee selkeyttää ja myös tiedottaa valtakunnallisesti hyvin selkeästi. Työvoimakoulutuksen järjestäjien tulee osata informoida opiskelijoita näistä asioista edes jollain tasolla. Järjestelmä ei saa olla sellainen, että erilaiset kysymykset kuormittavat TE-toimistoa tai kuntakokeilua, kun asiakkaat ovat TE-palvelussa, erityisesti työvoimakoulutuksessa.

Kokonaisuudessaan palvelun tuottajien tuottamien haastattelujen suhde viranomaisten suorittamien haastattelujen sekä TE-palvelujen kokonaisuuteen jää HE:ssä vajaaksi. On myös huomioitava, että iso joukko asiakkaita on työttömyysetuuden turvin omaehtoisessa työvoimakoulutuksessa, joka on yleensä aika pitkäkestoinen. Voisi olla perusteltua, että näillä asiakkailla ei olisi velvollisuutta osallistua laissa tarkoitettuihin työnhakuhaastatteluihin.

Ostopalveluina hankittavissa palveluissa syvennytään jo tällä hetkellä työnhakijan elämäntilanteeseen työnhaun näkökulmasta. Sitä tapahtuu erilaisissa valmennuspalveluissa, mutta joiltain osin myös työvoimakoulutuksissa. Palveluiden aikana voi syntyä jopa syvällisempää tietoa asiakkaasta kuin nopeissa, mallin mukaisissa haastatteluissa. HE:ssä ei oteta kantaa siihen, miten voidaan välttää päällekkäisyyttä ja huomioida ostopalvelujen aikana asiakkaasta saadun tiedon hyödyntäminen mallin toteutuksessa.

Haastattelujen ja työnhakuvelvoitteen yhdistäminen TE-palveluihin vaatii siis vielä selventämistä, samoin se, mitä vaikutuksia mallilla on työttömien muuhun aktivoimiseen kuin vain työnhaun aktivoimiseen. HE jää näiden osalta vajaaksi. On todennäköistä, että malli aktivoi työnhakijoita hakeutumaan aktiivitoimiin, jos esim. aitoja ja hakijalle sopivia työmahdollisuuksia ei ole. Ostopalveluna hankittavien TE-palvelujen kysyntä voisi jopa joissain osissa maata kasvaa. HE ei ota kantaa ostopalveluiden määrään eikä arvioi työnhakijoiden aktivoitumista tästä näkökulmasta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Muutosten voimaantulo on suunniteltu tapahtuvaksi 1.5.2022. Tietojärjestelmien näkökulmasta ajankohta voi kuitenkin olla liian aikainen ja voisikin harkita, olisiko 1.9.2022 parempi ajankohta. Samaan aikaan (1.5.2022) olisi tarkoitus ottaa käyttöön uusi asiakkuudenhallintajärjestelmä, johon HE:n mukaiset, melko monimutkaiset työttömyysturva-asiat pitäisi saada rakennettua. Kun Pohjoismainen malli itsessään on monimutkainen ja työläs, ja sitä toteuttamassa on iso joukko vasta rekrytoituja asiantuntijoita, voi samanaikainen tietojärjestelmäuudistus pahimmassa tapauksessa jopa uhata koko mallin käynnistymistä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Pudas Marja
Keski-Suomen ELY

Uudenmaan ELY

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Oikeudelliset palvelut esittää hankintatoimelle aiheutuvien lisäresurssitarpeiden huomioimista mm. erinäisten etukäteen selviteltävien seikkojen ja yksilöidymmin räätälöitävien hankintatoimien vuoksi.

Oikeudelliset palvelut nostaa esille myös työttömyysetuutta koskevien muutoksenhakumäärien nousun entisestään ja esittää myös muiden ratkaisumallien selvittämistä. Jatkossa etuuspäivälukumäärittäin tarkasteltuna paikoin melko lyhyet etuusjaksot olisivat edelleen pitkän muutoksenhakuprosessin piirissä, jotka ovat myös viranomaisresurssien käytön suhteen työllistäviä. Tätä muutoksenhakukokonaisuutta voisi siten mahdollisuuksien mukaan olla tarpeen tarkastella laajemmin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Kaavailtuun JTYPL 2 luvun 2 §:ään liittyen perustelujen s. 56 kerrotaan: ”Työnhaun voimassaolo päättyisi myös, jos työnhakija ei uusi määräajan voimassa olevaa työnhakuaan tai ei muulla kuin edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen edellyttämällä tavalla ja asetetun määräajan kuluessa. Nykyisestä poiketen viimeksi mainittu johtaisi työnhaun voimassaolon päättymiseen vain menettelyn ollessa toistuvaa. Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, työnhakija jäisi saapumatta työ- ja elinkeinotoimistoon itse varaamanaan ajankohtana. Tästä säädettäisiin uudessa 2 momentissa”. Oikeudelliset palvelut toivoo perusteluihin tarkennusta siihen, miten toistuva menettely on isoista asiakasmääristä johtuen tarkoitettu hoidettavan yhdenvertaisesti ja tasalaatuisesti.

Toisena seikka oikeudelliset palvelut esittää käytännön toimivaltakysymysten helpottamisen kannalta, että kaavailtuun JTYPL 2 luvun 5 §:ään, tai ainakin perusteluihin, täsmennettäisiin esim., että viimekädessä työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee haastatteluun tai keskusteluun liittyvän painavan syyn perusteen.

Kaavaillun TTL 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan: ”jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun”. Mikäli henkilö jättää saapumatta JTYPL 2 luvun 5 §:n mukaiseen alkuhaastatteluun hänen työnhakunsa ei katkea (olettaen, että ei ole JTYPL:n mukaista toistuvuutta 12 kk:n aikana), mutta tämä olisi ilmeisesti katsottavissa toistuviin virheellisiin menettelyihin TTL:n puolella. Oikeudelliset palvelut toivoo säännöskohtaisiin perusteluihin lisätäsmennyksiä tai esimerkkejä näihin JTYPL:n ja TTL:n välisiin tilanteisiin.

Säännöskohtaisissa perusteluissa s. 60 kerrotaan esimerkiksi, että "Täydentäviä työnhakukeskusteluja ei voisi korvata kokonaan esimerkiksi digitaalisia palveluja hyödyntämällä". Tarkoitetaanko näillä digitaalisilla palveluilla etäyhteyden kautta tapahtuvaa keskustelua? Lisäksi s. 60 kerrotaan, että "nuorten tai pitkään työttömänä olleiden kohdalla asiointi paikan päällä olisi yleensä tarkoituksenmukaista." Sivulla 58–59 on kerrottu, että "jos alkuhaastattelua ei ole järjestetty paikan päällä, tämä tulisi ottaa huomioon arvioitaessa myöhempien työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistapaa." Eli jos alkuhaastattelu on toteutettu esimerkiksi puhelimitse, se tulisi huomioida arvioitaessa myöhempien keskustelujen järjestämistapaa. Mitä tällä "tulisi huomioida" halutaan tarkoittaa? Oikeudelliset palvelut toivoo em. kohtiin lisätarkennuksia, jotta tulkintaepäselvyyksiltä voitaisiin välttyä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Oikeudelliset palvelut toivoo tarkentavan muutoksen esitysluonnoksen s. 67 olevaan JTYPL 3 luvun 7 §:ää koskevaan perustelutekstin ensimmäiseen kappaleeseen säännöstekstiä vastaavasti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Oikeudelliset palvelut nostaa esille käytännön havaintojen ja toimeenpanon ohjaamisessa havaittujen seikkojen vuoksi, että työn ja opiskelun yhteensovittamisen mahdollisuudet riippuvat pitkälti vastaanotettavan työn luonteesta ja määrästä. Koulutuksessa olevan työnhakuvelvollisuus tullee tuottamaan hankaluuksia ja epäselviä tilanteita TE-toimistolle, palveluntuottajalle ja koulutuksessa olevalle, sillä TE-toimiston tulisi jokaisen koulutuksessa olevan tilannetta selvittää tarvittaessa tapauskohtaisesti työn tarjoamisen, työvoimakoulutushankinnan tai työttömyysetuudella tukemisen ratkaisua tehdessä.

Oikeudelliset palvelut esittää, että tässä yhteydessä JTYPL 6 lukua täsmennettäisiin niin, että tukemisen jatkaminen opiskelun lopettamisen jälkeen ei enää jatkossa edellyttäisi vähintään vuoden keskeytyneenä olemista, vaan tukiajan loppuun jatkaminen olisi harkintavallan piirissä. Tällöin työn ja opiskelun yhteensovittaminen JTYPL 6 luvun mukaisesti tuetuissa opinnoissa helpottuisi ja menettely yksinkertaistuisi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Oikeudelliset palvelut pitää perusteltuna sitä, että JTYPL:n työttömän määritelmää täsmennettäisiin niiden henkilöiden osalta, joilla on oikeus työttömyysetuuteen neljän kuukauden ajan työttömänä aloitetun yritystoiminnan tai omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella sekä niiden, joilla on oikeus työttömyysetuuteen enintään kuusi kuukautta kestävien opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella.

Oikeudelliset palvelut pyytää tarkastelemaan, tulisiko työttömän määritelmässä ottaa huomioon selvyyden vuoksi myös työsopimuslain esitöissä (HE 188/2017 vp) viitattu puitesopimusjärjestely, jota ei pidetä vaihtelevan työajan sopimuksena tai itsessään edes varsinaisena työsopimuksena. Työsopimuslain 11 §:n perustelujen mukaan vaihtelevan työvoimatarpeen kattamisessa käytetään myös niin sanottuja puitesopimusjärjestelyitä. Puitesopimuksen mukaan siinä sovittuja työsuhteen

ehtoja noudatetaan erikseen tarkemmin sovittavissa keikkakohtaisissa työsuhteissa. Käytännössä asialla on merkitystä työttömyyden kertymän laskemisessa esim. palkkatuen myöntämisen osalta.

Oikeudelliset palvelut toivoo tarkennusta JTYPL 1 luvun 9 §:n työnhakijan asuinpaikan ja työssäkäyntialueen kaavailtuun muutokseen. Toisessa esitysluonnoksessa, hallituksen esitys työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi, samaisen säännöksen kohdalla osoitetieto määrittyisi eri tavalla.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kaavaillun TTL 2 a luvun 10 §:n 3 momentin mukaan oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen alkamisen jälkeen myös kun: 1) työnhakija korjaa menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitetusta alkuhaastattelusta lukien; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai… Esitysluonnoksen s. 74 kerrotaan 3 momentista: ”Poikkeuksena edellä mainitusta olisi kuitenkin tilanne, jossa työssäolovelvoite olisi asetettu alkamaan kolmen kuukauden kuluessa alkuhaastattelusta. Näissä tilanteissa työssäolovelvoite lakkaisi, jos työnhakija korjaa velvoitteen asettamisen perusteena olleen menettelynsä. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että työnhakija hakee työmahdollisuuksia tai osallistuu vastaavaan palveluun, johon osallistumisen hän laiminlöi aiemmin. Jos työnhakija on laiminlyönyt työnhaun, hänen tulisi hakea aiemmin puuttumaan jääneitä työmahdollisuuksia, eikä esimerkiksi pelkästään moitteeton työmahdollisuuksien hakeminen myöhemmillä tarkastelujaksoilla osoittaisi menettelyn korjaamista. Palveluihin osallistumisen osalta työnhakijan katsottaisiin korjanneen menettelynsä, jos työnhakija ilmaisee halukkuutensa osallistua palveluun, mutta palvelua ei voida enää järjestää muusta kuin työnhakijasta johtuvasta syystä. Velvoite olisi kuitenkin aina voimassa vähintään 14 kalenteripäivää. Säännöksellä pyrittäisiin ohjaamaan työnhakijaa osallistumaan palveluihin erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa.”

Oikeudelliset palvelut toivoo tähän kohtaan tarkennusta taikka esimerkkiä sen osalta, tuleeko korjata viimeisin, eli neljäs menettely, kaikki neljä menettelyä vai mikä tahansa (yksi) neljästä menettelystä, jotta em. työssäolovelvoitteen poikkeusta voitaisiin soveltaa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Oikeudelliset palvelut toivoo, että mahdollisuuksien mukaan työttömyysturvalain rakennetta yksinkertaistettaisiin niin, että pitkät pykälärakenteet jaettaisiin useammaksi pykäläksi.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Lukuisat erilaiset määreet ja poikkeukset vaikeuttavat ainakin alussa toimeenpanoa sekä käytännön soveltamistilanteita. Oikeudelliset palvelut esittää, että erilaisia poikkeustilanteita ja liikkuvia määreitä vähennettäisiin edes hieman mahdollisuuksien mukaan. Oikeudellisten palvelujen

näkemyksen mukaan mahdollisimman yksinkertainen lainsäädäntö parantaa sen ennakoitavuutta ja tuo etukäteisen neuvonnan helpommaksi.

Sormunen Ari
Uudenmaan ELY - Oikeudelliset palvelut

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työllisyyttä tulee edistää TE-palveluja uudistamalla kokonaisuuden idean mukaisesti. Tähän liittyy olennaisena osana työnhakuvelvollisuus ja työttömyysturvan vastikkeellisuus.

EK:n mielestä esitysluonnosta on kuitenkin syytä korjata eräin osin (ks. vastaukset jäljempänä). Tähän lausuntoon on kirjattu kannanottoja vain siltä osin, kun EK:lla on luonnosteltuihin esityksiin muutosehdotuksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Vaikutukset julkiseen talouteen tulee arvioida siten, että arvio sisältää kaikki meno- ja tulomuutokset, siis myös TE-palvelujen lisäresurssit ja työttömyysturvamenot.

HE-luonnoksen mukaan seuraamusjärjestelmän muuttaminen kasvattaa työttömyysturvamenoja. EK pitää seuraamusjärjestelmän muuttamista epätarkoituksenmukaisena. Jos seuraamusjärjestelmä pysyy ennallaan, tämä tulee ottaa huomioon taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan TE-palvelut voidaan tuottaa omana tuotantona tai ne voidaan hankkia muilta tuottajilta. Tämän pitää olla mahdollista myös jatkossa. Siksi HE-luonnokseen ei pidä sisällyttää ajatusta, että TE-palvelujen omaa henkilöstöä kunnissa ja TE-toimistoissa lisätään. Sitä vastoin luonnoksen tulee kirjata selkeästi, että palvelut voidaan tuottaa niin sanotulla monituottajamallilla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

EK ei näe tarvetta sille, että työnhaun päättyminen edellyttäisi toistuvaa ei toivottua käyttäytymistä ja että työnhaku ei päättyisi jatkossa sen vuoksi, että työnhakija on jättänyt osallistumatta työkyvyn tutkimukseen tai arviointiin (JTYPL 2 luku 2 §). Lakiluonnoksessa esitetyt perustelut soveltamatta jättämisestä, vähäisestä merkityksestä ja korvauksettomasta määräajasta toisaalla lainsäädännössä eivät ole asianmukaisia perusteluja näillä muutoksille.

Luonnoksen mukaan TE-palvelulla ei olisi velvollisuutta järjestää työnhakukeskustelua, jos työnhalijan työnhaku on päättymässä kuukauden kuluessa. Tämä on liian pitkä aika. Se tulisi korvata 2 viikon määräajalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

EK ei pidä muistutusmenettelyä tarkoituksenmukaisena ja katsoo, että sitä koskevat kohdat tulee poistaa lakiluonnoksessa. Työttömyysturva on ja sen tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Kyse on oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainosta. Moitittavasti käyttäytymisestä tulee aina seurata korvaukseton määräaika.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

EK katsoo, että työnhakuvelvollisuuden laajuuteen ei tule sisällyttää TE-palvelujen harkintavaltaa. Kokemuksesta sen tiedetään liudentavan työnhakuvelvollisuutta ja sitä kautta heikentävän uudistuksen tavoitteiden saavuttamista. Näistä syistä JTYPL 3 luvin 3 §:n 2 momentti tulee poistaa kokonaisuudessaan.

Työnhakuvelvoitteen sisällössä on myös tarkistamistarve. Työnhakuvelvollisuutta ei tule voida täyttää julkaisemalla itsestään ja työnhaustaan esittelyn Työmarkkinatorilla. Tällaisessa menettelyssä ei ole kyse työpaikan hakemisesta. Myös ilmoittautuminen vuokratyöyritykselle on toimi, jota ei voida pitää työpaikan hakemisena. Nämä kaksi epätarkoituksenmukaista liudennusta tulee poistaa JTYPL 3 luku 4 §:stä ja sen perusteluista. Samoin on syytä poistaa pykälän 6 kohta sen epämääräisyyden takia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvollisuus luonnostellulla tavalla saattaa muodostua haasteelliseksi muun muassa siksi, että se voi johtaa epätarkoituksenmukaiseen työpaikkojen vaihtamiseen ilman, että työnteko ja työllisyys tosiasiallisesti kasvavat. Siksi on välttämätöntä, että

osa-aikaista työtä tekevien työhakuvelvollisuutta täsmennetään siten, että toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa olevan, jonka työsuhde kestänyt vähintään jonkin aikaa (esim. 6-12 kuukautta) on haettava oman ammattitaitonsa ja -alansa mukaisia työpaikkoja, jotka ovat toistaiseksi voimassa olevia tai pitkäkestoisia.

Lisäksi on vielä arvioitava tarkemmin, miten työsopimuslain 2 luvun 5 pykälän mukainen lisätyöntarjoamisvelvollisuus sopii yhteen kokoaikatyön hakuvelvoitteen kanssa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvoitteen rajoitukset tulee olla mahdollisimman vähäiset ja tarkkarajaiset, jotta uudistukset tavoitteet toteutuvat ja soveltaminen on mahdollisimman yhdenmukaista.

EK ei näe perusteluja sille, että työttömyyden pitkittyminen olisi syy olla asettamatta työnhakuvelvollisuutta. Lakiluonnoksessakin tämä jätetään perustelematta. Kohta 1 on syytä poistaa JTYPL 3 luvun 9 §:stä. Samaisen pykälän 3 kohta on epämääräinen ja jättää TE-palveluilla aivan liikaa tulkinnan varaa. Sekin on järkevää poistaa lakiluonnoksesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Yksityisillä TE-palveluilla on merkittävä rooli työn kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisessa. Kaikkien etu on, että yksityisten tuottajien osaamista kyetään hyödyntämään optimaalisesti.

Tällä hetkellä ehkä merkittävin este yksityisten TE-palvelujen hyödyntämiselle on se, että henkilöstöpalveluyrityksillä ei ole pääsyä julkisessa työnvälityksessä työnhakijoina olevien avaintietoihin. Tämä ongelma ratkeaisi esimerkiksi sillä, että julkisten TE-palvelujen yhteyteen rakennetaan digitaalinen portaali, josta yksityisten TE-palvelujen tuottajat voivat etsiä potentiaalisia

työntekijöitä asiakasyritystensä työntekijöiksi. EK ehdottaa, että työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää välittömästi valmistelun tällaisen portaalin rakentamiseksi tietosuojasäännökset huomioiden.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Siksi korvauksettomat määräajat ovat erittäin tarpeellisia. EK ei näe perusteita sille, että korvauksettomia määräaikoja lyhennettäisiin.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Siksi korvauksettomat määräajat ovat erittäin tarpeellisia. EK ei näe perusteita sille, että korvauksettomia määräaikoja lyhennettäisiin. Lakiluonnoksen perustelu "…lyhyempi korvaukseton määräaika johtuu siitä, että työntekijän päättäessä itse työsuhteensa työ olisi työnantajan puolesta voinut jatkua" on kovin kummallinen. Perustelematta jää myös se, miksi työn provisiopalkkaisuus (kokonaan tai osittain) olisi perusteltu syy kieltäytyä työstä ja mistä lakiluonnoksessa oleva euromääräinen raja tulee.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvan tulee olla jatkossakin vahvasti vastikkeellista. Siksi korvauksettomat määräajat ovat erittäin tarpeellisia. EK ei näe perusteita sille, että korvauksettomia määräaikoja lyhennettäisiin.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Lakiluonnoksen mukaan TE-palvelun tekemät työtarjoukset olisivat rajoitetusti työnhakijaa velvoittavia. EK ei näe kaavailuille rajoituksille tarvetta, kun uudistuksen työllisyystavoite otetaan huomioon. Vähintään 6 kuukauden määräaika tulee poistaa. Samaten tulee poistaa peruste, jonka mukaan pätevä syy kieltäytymiseen on se, että on jo itse hakenut työpaikkoja työnhakuvelvollisuuden perusteella.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Rantahalvari Vesa
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Lausunto

13.08.2021 KEHA/3342/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työtä hakevan asiakkaan yksilöllisen palvelun avulla on mahdollista edistää työllistymistä ja siten edistää työllisyysasteen nostamista. Erityisen tärkeää on henkilöasiakkaan alkuvaiheen intensiivijakso tihennettyine haastatteluineen ja kohtaamisineen (mm. kasvotusten). TE-toimiston kokemuksen mukaan olisi kuitenkin tarpeen arvioida sitä, onko nyt suunniteltu palvelukonsepti kaikille asiakkaille tarkoituksenmukainen. Jottei asiakkaan palveluprosessista muodostuisi turhan mekaanista, tulisi asiakkaan palvelutarpeista ja yhteydenpidon vaihtoehdoista pystyä myös sopimaan asiakkaan kanssa asiakasta kuulemalla.

Työnhakijaryhmistä todennäköisesti kuntakokeilujen kohderyhmät, pitkäaikaistyöttömät, nuoret ja maahanmuuttajat sekä osatyökykyiset asiakkaat hyötyvät eniten suunnitelluista palveluprosessin muutoksesta. Työssä olevien ja opiskelijoiden kohdalla asiaa kannattaa vielä harkita.

Työttömyysetuuden saamiselle asetettu edellytys työnhakuvelvollisuudesta vahvistaa asiakkaan aktiivisuutta. Asiakas voi itse valita ne työpaikat, joita hakee ja työnhakuvelvoite on mahdollista täyttää myös muilla palveluilla. Tarpeen on kuitenkin tässäkin arvioida, kuinka laaja ja mille kohderyhmille työnhakuvelvollisuus on tarkoituksenmukaista asettaa.

Työnantajat ovat avainasemassa siinä, että työpaikkoja ilmoitetaan TE-toimistoon ja niitä voidaan välittää asiakkaille. Avoimet työpaikat luovat tälle uudelle palvelukonseptille keskeisen perustan. Lakiesitys ei kuitenkaan muuta TE-toimistojen (myöh. kuntien) tuottamaa työnantajien palvelua vaan keskittyy henkilöasiakkaiden palveluun.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Uudistuksen toimeenpanon taloudelliset vaikutukset ovat alkuvaiheessa merkittävät, joskin odotettavissa olevien työllistymisten myötä kustannukset korvautuvat ajan myötä. Uudistuksen toimeenpano edellyttää mittavia lisähenkilöstöresursseja, jotta tiheästi toteutettavat asiakastapaamiset voidaan toteuttaa esityksessä kuvatulla tavalla.

TE-toimistojen toimitilakonsepti ei huomioi uudistuksen mukaista lisääntyvää ajanvaraus- ja käyntiasiointia. Yksi ratkaisu voisi olla yhteiset tilat muiden viranomaisten kanssa.

Palvelukonsepti edellyttää myös riittävää resurssointia palvelujen hankintaan ja työllisyyden hoitoon (mom. 51). Malli voi lisätä palvelujen käyttöä tehostetun ohjauksen myötä.

Esityksen taloudelliset vaikutukset ulottuvat myös sosiaali- ja terveyspalveluihin. Uudistuksen toimeenpano edellyttää, että niille asiakkaille, jotka tarvitsevat sosiaali- ja terveyspalveluja, niitä tulee olla tarjolla nopeasti ja helposti. Tämä edellyttää, että tulevilla hyvinvointialueilla on niihin resursseja ja palveluihin pääsy on nopeaa.

Esityksessä tulisi huomioida sosiaaliturvauudistuksen tavoitteet, jotta Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja työttömyysetuuden vastikkeellisuus ei olisi ristiriidassa sen kanssa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

TE-toimistojen tehtävänä on ollut toteuttaa kaikille työnhakija-asiakkaille 3 kuukauden välein määräaikaishaastattelu. Välillä voimassa oli ns. aktiivimalli, joka lisäsi resursseja TE-toimistoihin. Siltikään kaikkia vaadittuja 3 kuukauden määräaikaishaastatteluja ei ole pystytty toteuttamaan määräajassa.

Nyt esitetyssä työvoimapalvelumallissa yhteydenpitoa asiakkaisiin lisättäisiin tuntuvasti. Asiakkaan palveluprosessissa vaadittavat alkuhaastattelu sekä 5 täydentävää työnhakukeskustelua 3 kuukauden aikana työttömille ja työttömyysuhan alaisille asiakkaille järjestettäviksi on nykyiseen palveluprosessiin verrattuna todella merkittävä lisäys asiakaskontaktointeihin. Tämän työn tekemiseen tarvitaan merkittävä määrä lisää henkilöresursseja.

Lakiesityksessä lisätään tuntuvasti kasvokkain palvelua, mikä on hyvä asia, koska useat asiakkaat ovat toivoneet kasvokkain palvelua. Palveluprosessiin suunnitellut henkilökohtaiset tapaamiset paikan päällä TE-toimistossa tai kunnassa voitaisiin toteuttaa myös vain asiakkaan pyynnöstä.

TE-palveluja on viety viime vuosina voimallisesti verkkoon ja puhelimeen. Asiakkaat on totutettu etäpalveluihin ja myös koronapandemia on vaikuttanut siihen, että verkkopalvelujen käyttöaste on kasvanut. Huomioon tulisi myös ottaa pitkät välimatkat ja toimistojen viime vuosina supistettujen tilojen sopivuus suureen määrään asiakaskäyntejä.

Huomiotta ei voi jättää sitä, että asiakkaan palveluprosessiin sisältyvät tiheät asiakaskontaktit merkitsevät myös TE-palveluihin sisältyvän hallinnollisen työn lisääntymistä. Kun asiakas osallistuu palveluun, saa työtä palkkatuella tai aloittaa yritystoiminnan starttirahalla, heille tehdään asianmukaiset päätökset ja sopimukset sekä huolehditaan työttömyysetuusasiat. Myös viestinnän tarve lisääntyy, joka edellyttää, että verkkosivujen tulee olla käyttäjäystävälliset, jotta asiakas löytää helposti tarvitsemansa tiedot palvelutarjonnasta ja palveluprosesseista.

Esityksen myötä TE-toimistoihin ja kuntiin rekrytoidaan lisää henkilöstöä. Uuden henkilöstön perehdytystarve on ilmeinen. Vaikka perehdytysvastuu olisikin KEHA-keskuksessa, asiakaspalvelun päivittäisessä arkityössä esihenkilöt ja kollegat joutuvat antamaan käyttäjätukea toisilleen, jotta asiakaspalvelu toimisi sujuvasti.

Uudistetun palvelumallin toteuttaminen edellyttää ajantasaista tietojärjestelmää, joka tukee sekä asiakkaan että TE-toimiston henkilöstön toimintaa. Tämä on varmistettava ennen uudistuksen käyttöönottoa. Esitys edellyttää myös uuden ajanvarausjärjestelmän luomista, koska TE-hallinnossa ei ole käytössä järjestelmää, joka mahdollistaisi asiakkaan itse tekemän ajanvarauksen. Ajantasaisen ajanvarausjärjestelmän tärkeys korostuu palveluprosessin alussa. Aikoja pitää olla sujuvasti tarjolla puhelimitse, verkkopalvelussa (esim. chat) ja paikan päällä asioidessa.

Samalla tavalla kuin ajanvarausten tekemisen tulisi olla sujuvaa ja automaattista tarkoitukseen rakennetun järjestelmän avulla, tulisi myös laissa esitetyistä määräajoista asiakkaan palvelussa tulla asiakastietojärjestelmästä automaattiset muistutukset ja helposti hallinnoitavat työjonot asiantuntijoille käyttöön. Ellei asiakastietojärjestelmä tue toimintaa, esityksen mukainen palveluprosessin uudistus ei voi toteutua suunnitellusti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Lailla pyritään työnvälitystä nopeuttamalla ja tehostamalla vaikuttamaan työttömyyden laskuun ja työllisyysasteeseen. Samanaikaisesti ollaan siirtämässä TE-palveluja kuntiin. Muutokset

työllisyydenhoidon rakenteissa ovat suuria ja aikaa vieviä, joten työllisyysvaikutuksia on odotettavissa aikaisintaan vuodesta 2025 alkaen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esityksen mukaan uudistetun palvelumallin tarkoituksena on lisätä henkilökohtaisia kasvokkaisia asiakastapaamisia työllistymisen tukemiseksi. VM:n julkisen hallinnon digitalisaation tavoitteissa "sähköiset palvelut lisäävät kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen mahdollisuuksia käyttää julkisia palveluja ajasta ja paikasta riippumatta. Sähköinen asiointi on yleensä helpoin ja nopein tapa hoitaa viranomaisasioita. Kun sähköisten palvelujen käyttö lisääntyy, julkinen palvelutuotanto tehostuu ja yhteisiä verovaroja säästyy. Lähtökohtana on, että julkisen hallinnon sähköiset palvelut ovat toimivia, helppokäyttöisiä ja turvallisia." Valittu palvelumallin toteutus, jossa korostetaan kasvokkain tapahtuvaa yhteydenpitoa, on ristiriitainen VM:n digitalisaatioon liittyviin tavoitteisiin nähden.

Esityksessä tulisi huomioida asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja mahdollisuudet hoitaa asiansa käyttäen itselleen sopivimpia palvelukanavia. Asiakas voi hoitaa useita työllistymiseen liittyviä asioita sähköistä asiointikanavaa käyttäen nopeasti ja turvallisesti. Kasvotusten asian voi hoitaa etäyhteyksillä etenkin silloin kun asiointimatka on pitkä. Jos sähköinen asiointi ei ole mahdollista, asian voi useimmiten hoitaa puhelimitse. Käyntiasiointi on mahdollista nykyisinkin joko ajanvarauksella tai ilman ajanvarausta. Esityksen mukainen kategorinen kasvotusten asiointi toimipaikassa ei vaikuta tuloksekkaalta eikä tehokkaalta, vaan on paluuta siihen aikaan, jolloin asiakkaat tavattiin vain kasvotusten.

Esitys jättää varsin vähäiselle huomiolle työnantaja- ja yrityspalvelun, jolla on kiinteä yhteys henkilöasiakaspalveluun. Jotta työnvälitys tehostuisi ja kohtaanto-ongelmat vähenisivät, tulisi myös nykyiset palvelut uudistaa, ei vain palveluprosessia. Tähän työhön tarvitaan palvelumuotoilua, jossa mukana ovat henkilöasiakkaat ja työnantaja- ja yritysasiakkaat.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijan palveluprosessiin on tulossa useita positiivisia muutoksia. Alkuhaastattelun järjestäminen 5 päivän sisään työnhaun aloituksesta ja lähtökohtaisesti kasvokkain paikan päällä takaa hyvän alun asiakkaan palveluprosessille.

Työnhakijaksi ilmoittautumisessa on hyvä, että edellytetään, että asiakas hyväksyy tarjotun ajan tai varaa muun ajankohdan.

Mahdollisuutta ilmoittautua verkkopalvelun kautta ei ole perusteltua rajata missään tilanteissa. Tilanteissa, joissa asiakas esimerkiksi toistuvasti jättäisi saapumatta paikalle, korostuu kuntien sosiaalitoimen ja tulevaisuudessa hyvinvointialueiden kanssa tehtävä yhteistyö. Mikäli verkkopalvelujen käyttöä rajoitetaan, on tärkeää, että rajaukset ovat selkeitä. Vaarantaako verkkoasioinnin rajoittaminen asiakkaan oikeusturvan, onko asiointipalvelun rajoittaminen vastoin perustuslakia?

Uuden alkuhaastattelun järjestäminen vähintään 6 kuukauden kuluttua edellisen työnhaun päättymisestä, kun hakija ilmoittautuu uudelleen, on tarkoituksenmukainen aikaväli. Tällä aikavälillä voi olla jo tapahtunut olennaisia muutoksia asiakkaan tilanteessa. Myös työttömyyden pitkittyessä 6 kuukauden välein tapahtuvat ”intensiivijaksot” sisältäen 2 työnhakukeskustelua kuukaudessa ovat perusteltuja, koska työttömyyden pitkittyessä myös palvelun ja tuen tarve kasvaa.

Kahden viikon välein toteutettavat täydentävät työnhakukeskustelut koskisivat työttömiä ja työttömyysuhanalaisia asiakkaita. Kun työttömän määritelmään on tulossa muutoksia, tämä tarkoittaisi, että keskusteluja käytäisiin myös kahden viikon välein työttömyysetuudella tuettujen yrittäjien ja opintoja suorittavien kanssa. Lisäksi keskustelut koskisivat palkkatuetussa työssä ja kuntoutuksessa olevia, mikäli näiden palvelujen kesto on enintään 1 kuukauden.

Kahden viikon välein toteutettavat alkupalvelun työnhakukeskustelut ovat sinänsä hyvä ajatus, koska niiden avulla asiakkaalle voidaan tarjota reaaliaikaista tukea työnhakuun ja seurata työnhaun edistymistä. Ne mahdollistavat asiakkaan ja asiantuntijan välillä luottamuksellisen asiakassuhteen ja keskustelun yksilöllisistä työnhaun haasteista sekä tarjoavat asiakkaalle tukea. Tehtävä vaatii asiantuntijalta ohjauksellista osaamista ja syvällistä ammattitaitoa, jossa korostuu työmarkkinoiden, toimialojen sekä koulutusmahdollisuuksien tuntemus.

Palveluprosessissa työnhaun tukeminen koskettaisi myös niitä, joilla on hyvät edellytykset työllistyä. Perusteluna on, että tavoitteena on työllistymisen nopeutuminen. Tämä on hyvä siinä mielessä, että usein esimerkiksi korkeakoulutetuilla voi olla hakusessa ne ammatit, joihin voi hakea, jos tutkinto ei anna suoraan ammattia. Toisaalta osa asiakkaista voi kokea, että haastatteluissa on kyse enemmän kontrolloinnista ja heidän aliarvioimisestaan; asiakkaan oma aloitekyky ja aktiivisuus kyseenalaistetaan. Haastattelut voidaan kokea kiusallisina tilanteina, ellei niissä ole selkeää fokusta. Asiakkaalle tulisi antaa tässä myös valinnan mahdollisuus kuten lomautetuille on suunniteltu.

Lakiluonnoksessa esitetään, että TE-toimistolla tai kunnalla ei olisi velvollisuutta järjestää työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua, jos asiakkaan työnhaku olisi päättymässä 1 kuukauden kuluessa. Mutta poikkeuksellisesti työnhakukeskustelu järjestettäisiin aina 1 kuukausi ennen jonkin toimenpiteen päättymistä (koulutus, kuntoutus, palkkatuki, työkokeilu, jos nämä kestoltaan yli 1 kk) ja näiden jälkeen olisi vielä 2 täydentävää työnhakukeskustelua.

Asiakkaan kontaktointi ennen pitemmän palvelun päättymistä on perusteltua, koska näin voidaan varmistaa asiakkaalle palveluketjun jatkuvuus ja jatkosuunnitelman teko ennen palvelun päättymistä. Juuri siirtymissä piilee uhka asiakkaiden ns. väliinputoamisille ja interventioilla tässä

vaiheessa voi olla suuri merkitys asiakkaan työllistymisen mahdollisuuksiin. Sen sijaan se, että myös palvelun aikana asiakkaalle järjestettäisiin sama työnhakukeskusteluprosessi kuin muillekin työttömille, herättää kysymyksen perusteista. Tällöinhän asiakkaan ohjausvastuun tulisi olla myös palvelun tarjoajalla tai työnantajalla.

Esityksen mukaan täydentävien työnhakuhaastatteluiden järjestäminen voitaisiin toteuttaa osin ostopalveluina, ellei TE-toimistoilla (tulevaisuudessa kunnilla) ole riittäviä resursseja asiakaspalveluun.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaista työtä tekeville (joilla työtä on vähintään 4 tuntia viikossa) ja lomautetuille (joilla on työaikaa lyhennetty) järjestettäväksi suunniteltu palveluprosessi, joka sisältää alkuhaastattelun ja 3 kuukauden haastattelun, on tarkoituksenmukainen linjaus. Osa-aikatyön määrälle voisi asettaa tuntirajan ja huomiota on syytä kiinnittää siihen, että osassa toimialoja osa-aikainen kausityö on tavanomaista (esim. palvelu- ja matkailualat).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla olevien osalta on tarkoituksenmukaista, että heidät kontaktoidaan 1 kuukausi ennen koulutuksen päättymistä sekä tuetaan kahdella täydentävällä työnhakukeskustelulla koulutuksesta työhön siirtymistä. Koko koulutuksen aikaiselle kontaktoinnille ei sen sijaan ole perusteita. Vastuun ohjauksesta kohti työelämää voisi olla myös palvelutuottajalla tai kouluttajalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutus-käytäntö on asiakasystävällisempi ja kannustavampi käytäntö kuin nykyinen karenssimenettely. Se antaa asiakkaalle mahdollisuuden saada tietoa omista velvollisuuksista ja korjata tilanteen, kun korvaukseton määräaika ei lankea vielä ensimmäisestä laiminlyönnistä, vaan laiminlyöntien toistuessa. Sen sijaan se, että muistutuskäytäntö ja siihen liittyvät työnhakuun ja palveluihin liittyvät laiminlyönnit käsitellään erillään työttömyysturvaoikeuteen liittyvistä muista rikkeistä kuten työstä kieltäytyminen, saattaa näyttäytyä asiakkaalle hankalasti ymmärrettävänä asiana. Kahdenlainen seuraamusjärjestelmä näyttää sekavalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa

työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden pääsääntö, että asiakkaan on haettava 4 työpaikkaa kuukaudessa, on perusteltu. Velvoite aktivoi asiakkaita ja ohjaa omatoimisuuteen, ja uusi palveluprosessi ohjaavine työnhakukeskusteluineen myös tukee asiakasta velvoitteen täyttämisessä. Hyvää uudistuksessa on myös se, että arvio työnhakuvelvollisuudesta tehdään yksilöllisen tilanteen perusteella ja myös alennetusta työnhakuvelvollisuudesta säädettäisiin. Toisaalta tarkempia ohjeistuksiakin lain soveltamiseen tarvitaan, jotta alueellinen ja alueiden sisällä asiantuntijakohtainen asiakkaiden tasapuolinen kohtelu toteutuu.

Työnhakuvelvoitteen täyttävän työn olisi oltava työtä, jota hakija vilpittömässä mielessä hakisi. Vaatimus jättää paljon tulkinnan varaa sille, onko työtä haettu todellinen työllistyminen mielessä vaiko näennäisesti ja asettaa ammattitaitoisimmankin asiantuntijan vaikeaan tilanteeseen. Tällainen kirjaus vaatii tarkemman ohjeistuksen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikaista työtä tekevän tulisi hakea yhtä 1 työpaikkaa 3 kuukauden aikana. Haettavien työpaikkojen määrä ei ole suuri. Toisaalta, mikä on tämän toimintatavan vaikutus henkilön pitempiaikaiseen työllistymiseen? Osa-aikatyön määrä voi vaihdella ja työnhakuvelvollisuudelle tulisi asettaa aikarajaus. Mikäli osa-aikatyötä tekevä sattuisi saamaan lisätyötä toisesta yrityksestä, niin miten sitoumusten yhteensovittaminen onnistuisi esim. kilpailevissa yrityksissä.

Sovitellun työttömyysturvan saamisen näkökulmasta työnhakuvelvollisuudessa tietenkin toteutuu vastikkeellisuus.

Esityksessä ei ole riittävästi huomioitu työmarkkinoiden toimivuutta, koska työnantajat ja yritykset tarjoavat vain sen määrän työtunteja, kuin toiminta edellyttää. Esim. ruokakauppojen kassoilla on tietyt ruuhka-ajat, jolloin kassatyöntekijöitä tarvitaan kaikissa ruokakaupoissa yhtä aikaa ja työtunnit on mitoitettu sen mukaisesti. Osa-aikainen kassamyyjä ei siis voi hakeutua toisen kaupan kassalle lisätunteja saadakseen, koska hänen työpanostaan tarvitaan juuri samaan aikaan toisessa kaupassa.

Voisiko osa-aikaisten työntekijöiden työnhakuvelvollisuutta korvata esim. osaamisen päivittämisen palveluilla tai sovittaa tilanne sosiaaliturvauudistuksen tavoitteisiin?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksen mukaan yli 1 kuukauden kestävässä koulutuksessa (sekä työvoima että oeo) olevan asiakkaan velvollisuus olisi hakea kuukauden aikana kolmea TE-toimiston tai kunnan osoittamaa työpaikkaa. Työnhakuvelvollisuus koulutuksen aikana ei ole perusteltua, ellei työtä voi oikeasti ottaa vastaan koulutuksen keskeytymisen uhalla ja jos kieltäytyä voi kuitenkin keskeytysuhan perusteella. TE-toimiston tai kunnan pitäisi pystyä jollakin tavalla myös varmistamaan, ettei tarjottu työ johtaisi koulutuksen keskeytykseen. Ja mikäli tutkintokoulutusten keskeytymisiä tulee, niin pitkän aikavälin työllistyminen voi hankaloitua tutkinnon puuttumisen vuoksi.

Työttömän tulisi saada opiskella kuten muidenkin kansalaisten ilman samanaikaista vaatimusta työnhakuvelvollisuudesta. Voiko säädös vaarantaa koulutuksessa olevien kansalaisten yhdenvertaisuuden.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen koskisi TYP-asiakkaita sekä asiakkaita, joiden työkyky on vähäinen. Linjaus jälkimmäisten osalta on perusteltu, koska kyseisten asiakkaiden tilanteissa muut palvelut kuin työnhakupalvelut ovat usein ajankohtaisia ja soveltuvia.

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämistä tulisi laajentaa arvioimalla vielä työssä ja palveluissa olevien sekä opiskelijoiden aitoja mahdollisuuksia vastaanottaa hakemaansa työtä siten, ettei siitä olisi haittaa heidän urakehitykselleen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Esitys jättää varsin vähälle huomiolle työnantaja- ja yrityspalvelut, joita tulee myös kehittää, jotta kytkös työelämään ja sen muutoksiin säilyy ajantasaisena ja kohtaanto-ongelmat voitaisiin minimoida. Toimialapohjainen työskentely on tuonut tähän tehokkuutta, joten sen edelleen kehittäminen olisi tärkeää.

Esityksessä työnvälitys on jätetty minimiin, koska esitys pohjautuu siihen, että asiakkaat hakevat itsenäisesti itselleen sopivia työtehtäviä. Avoimia työpaikkoja on runsaasti myös aloilla, jotka eivät välttämättä ole ensisijaisia hakukohteita, mutta työnantajalla on kuitenkin tarve saada työvoimaa.

Työnhakuvelvollisuus on periaatteeltaan kannatettava, mutta kohderyhmän osalta olisi syytä tarkastella asiaa tarkemmin osa-aikatyössä tai muilla vaihtelevilla työajoilla työskentelevien sekä koulutuksessa olvien osalta.

Samoin tulee huomioida, että työnantajien ja yritysten mahdolliset rekrytointiviiveet voivat aiheuttaa asiakkaan kannalta hankalia tilanteita, kun työmahdollisuuksia tulee hakea säännöllisesti, mutta asiakkaalla ei vielä ole tietoa muden hakujen valintatuloksia. Aina asiakas ei edes saa tietoa työpaikan täyttymisestä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksen mukaan tavoitteena on kohtuullistaa korvauksettomia määräaikoja, joten siihen nähden esitys on kannatettava.

Nykyinen 90 päivän määräaika lyhennettäisiin 45 päivään, eli määräaika puolitettaisiin. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, nykyinen korvaukseton määräaika on 30 päivää, joten esityksen mukaan se pidettäisiin ennallaan. Kohtuullistaminen ei siis toteutuisi tässä tilanteessa.

Työstä eroamisen syyt ovat usein monisyisiä, joten kannatettavaa on, että ns. pätevät syyt säilytettäisiin pääosin ennallaan, mutta ne ryhmiteltäisiin uudelleen (henkilöönliittyväpäteväsyy, työhönliittyväpäteväsyy, työpaikansijaintiinliittyväpäteväsyy ja ammattitaitosuojaan liittyvä syy). Esitys on kannatettava, koska se selkiyttää seuraamusmenettelyä.

Se, lisääkö korvauksettoman määräajan lyheneminen 90 päivästä 45 päivään työstä eroamisia jää nähtäväksi. Lähtökohtaisesti lyhyempi korvaukseton määräaika voi houkutella eroamaan työstä vähäisemmillä perusteilla.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksen mukaan tavoitteena on kohtuullistaa korvauksettomia määräaikoja, joten siihen nähden esitys on kannatettava.

Työnhakijalle asetetaan nykyisin lähtökohtaisesti 90 päivän korvaukseton määräaika, jos hän kieltäytyy varmasta työpaikasta. Esityksen mukaan tämän korvauksettoman määräajan kestoa lyhennettäisiin 45 päiväksi. Korvauksetonta määräaikaa sovellettaisiin myös silloin, kun työnhakija on itse valinnut haettavan työpaikan, mutta tultuaan valituksi tähän työhön kieltäytyy siitä. Esityksen mukaan näin ehkäistäisiin työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi tehtäviä näennäisiä työhakemuksia.

Esitys on kannatettava eritysesti työnantaja- ja yrityspalvelujen kannalta, jotta näennäisiä työhakemuksia tulisi työnantajille mahdollisimman vähän.

Esityksen mukaan työnhakijalla olisi pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta varmasta työpaikasta, jos palkkaus perustuu kokonaan provisioon tai osittain provisiopalkkaisen kokoaikaisen työn kiinteä palkan osa ei olisi vähintään 1 252 euroa kuukaudessa (2021). Esitys on kannatettava, koska työstä saatavan pohjapalkan on voitava odottaa olevan tietynsuuruinen.

Esityksen mukaan työtarjoukset olisivat velvoittavia, jos työnhakijalle viimeksi järjestetystä alkuhaastattelusta olisi kulunut vähintään kuusi kuukautta. Lisäksi esityksen mukaan laissa säädettäisiin tilanteista, joissa työnhakija oli jo täyttänyt työnhakuvelvollisuutensa tarkastelujaksolla ja ilmoittanut työnhakuvelvollisuuden täyttymisestä ennen kuin hänelle on tehty työtarjous. Näissä tilanteissa tulisi työnhakijalle selkeästi ilmaista, ettei tehty työtarjous ole häntä työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittava.

Esitetty muutos vaikuttaa hankalalta toteuttaa käytännössä, ellei tietojärjestelmään saada uusia toiminnallisuuksia, joiden avulla voidaan tehdä ei-velvoittavia ja velvoittavia työtarjouksia työnhakijan tilanne huomioiden. Työnhakijalla tulisi aina olla tiedossa, milloin kyse on velvoittavasta ja milloin ei-velvoittavasta työtarjouksesta, jotta hän osaisi oikein (vrt. oikeudet ja velvollisuudet).

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Esityksen mukaan tavoitteena on kohtuullistaa korvauksettomia määräaikoja, joten siihen nähden esitys on kannatettava.

Esityksen mukaan uusi porrastettu seuraamus koskisi työnhakuun ja palveluihin liittyviä laiminlyöntejä. Nykyiset tarjotun työn hakemiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen sekä palveluihin osallistumiseen liittyvien laiminlyöntien perusteella asetettavat 60 päivän korvauksettomat määräajat koottaisiin porrastetusti tiukkenevaksi työttömyysturvaseuraa-mukseksi. Tätä sovellettaisiin myös tilanteissa, joissa työnhakija ei hae työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla. Lisäksi käyttöön tulisi muistutusmenettely, jolla ei ole vaikutusta työttömyysturvaan.

Esityksen mukaan työnhakijaa muistutettaisiin kirjallisesti hänen menettelynsä vaikutuksesta työllistymiseen ja oikeuteen saada työttömyysetuutta muun muassa silloin, kun työnhakija on jättänyt toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa. Tällöin työnhakijalta ei kuitenkaan pyydettäisi selvityksiä eikä arvioitaisi menettelyn moitittavuutta.

Jos työnhakija olisi menetellyt kahdesti 12 kuukauden aikana pykälässä tarkoitetulla tavalla, työnhakijalta selvitettäisiin, onko hänellä ollut pätevä syy menettelyynsä. Jos työnhakijalla ei ole ollut pätevää syytä menettelyynsä, hänelle asetettaisiin viisi työttömyysetuuden maksupäivää kestävä korvaukseton määräaika.

Esityksen mukaan lopputulos saattaisi olla myös sellainen, että työnhakijalla on ollut pätevä syy toiseen laiminlyöntiin, mutta ei toiseen. Tällöin menettely ei olisi säännöksessä tarkoitetulla tavalla toistuvaa eikä korvauksetonta määräaikaa asetettaisi. Koska menettely ei vaikuttaisi oikeuteen saada työttömyysetuutta, asiasta ei annettaisi työvoimapoliittista lausuntoa eikä valituskelpoista päätöstä. Työnhakijalle tulisi kuitenkin ilmoittaa muulla soveltuvalla tavalla asian käsittelyn päättymisestä.

Lähtökohtaisesti esitys on kannatettava, mutta esitys vaikuttaa varsin vaikeaselkoiselta, ellei muistutusmenettelystä ja porrastetusta seuraamuksesta ohjeisteta tarkemmin. Työnhakijalle ilmoittamismenettelystä (puhelimitse, kasvotusten, kirjeitse, turvapostilla?) tulee olla yhteneväinen kirjaamiskäytäntö, jotta asiakkaan työnhakutiedoista löytyy varma tieto siitä, milloin muistutus on annettu.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työnhakuvelvoitteeseen liittyy se, että asiakas itse valitsee hakemansa paikat. Asiakkaan tulee hakea harkiten paikkoja ja tiedostaen tarkkaan työpaikan vaatimukset. Päteviä syitä työstä kieltäytymiseen sovellettaisiin työnhakijan itse valitsemaan paikkaan vain, jos hän ei ole tiennyt hakemastaan paikasta. Mutta miten asiakas tämän todistaa ja miten TE-toimisto todistaa, että asiakkaalla oli tarvittavat tiedot työtä hakiessa.

Esityksen mukaan työsuhteen päättymisen ja varmasta työpaikasta kieltäytymisen perusteella asetettuja korvauksettomia määräaikoja ei otettaisi enää huomioon arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta eli sitä, tulisiko työnhakijalle myöhemmin asettaa korvauksettoman määräajan sijasta työssäolovelvoite. Esityksen perustelut tälle muutokselle ovat vähäisiä, mutta koska uudistuksen tavoitteena on kohtuullistaa korvauksettomia määräaikoja, esitys on kannatettava.

Esityksessä tuodaan aiheellisesti esille kysymys lisäävätkö nykyistä lyhyemmät työttömyysturvaseuraamukset laiminlyöntejä. Esitystä perustellaan työnhakijan vapaudella valita itse haettavat työmahdollisuudet ja työvoimaviranomaisten tarjoama nykyistä parempi tuki työnhaussa ja palveluihin ohjaamisessa, joiden avulla vähennettäisiin laiminlyöntejä ja asetettavia seuraamuksia, joten tästä näkökulmasta käsin esitys on kannatettava.

Esityksen mukaan työnhakijalle asetettaisiin korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyisi työnhakua tai työllistymistä tukevasta palvelusta tai keskeyttäisi taikka joutuisi omasta syystään keskeyttämään tällaisen palvelun, jos siitä on sovittu suunnitelmassa. Esitys on kannatettava, koska kun palvelusta on sovittu suunnitelmassa, se selkiyttää työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia.

Esitetyn muutoksen mukaan ei enää edellytettäisi, että palvelusta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tai että palvelu olisi mainitussa laissa säädettyihin palveluihin verrattava. Myös tämä muutos on kannatettava, jotta työnhakijalle voitaisiin tarjota muita palvelutarpeen kannalta sopivampia palveluja työllistymisen edistämiseksi.

Esityksen mukaan työnhakijalle asetettaisiin korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite, jos hän kieltäytyy palvelutarpeen arvioimiseksi välttämättömästä työkyvyn arvioinnista tai tutkimuksesta. Keskeistä velvoittavuuden kannalta olisi, että kyse on välttämättömästä tutkimuksesta tai arvioinnista. Esitys on kannatettava, joskin edellyttää tarkempaa ohjeistusta, millaisissa tilanteissa kyse olisi välttämättömästä tutkimuksesta tai arvioinnista.

Esityksen mukaan monialaiseen yhteispalveluun ohjatun työnhakijan tulisi työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä noudattaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa muidenkin kuin välittömästi työnhakuun ja työllistymiseen liittyvien toimien osalta. Tällöin suunnitelmaan voisi sisältyä työnhakijaa velvoittavia, esimerkiksi elämänhallintaan liittyviä muun kuin työ- ja elinkeinohallinnon järjestämiä toimia, jotka parantavat työnhakijan yleisiä edellytyksiä hakea työtä ja työllistyä. Esitys on kannatettava, jotta työnhakijalle voitaisiin velvoittavana palveluna tarjota esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluja, joiden avulla työnhakija voisi parantaa omaa työnhakutilannettaan.

Esityksen mukaan tarjotun työn hakeminen ei olisi työnhakijaa velvoittavaa, jos hän tekee osa-aikaista työtä, työajalla ei olisi merkitystä. Säännöstä sovellettaisiin myös vaihtelevaa työaikaa koskevan työsopimuksen tehneeseen työnhakijaan, jos työtä on pidettävä osa-aikaisena. Niin sanotun nollatuntisopimuksen tehneeseen työnhakijaan säännöstä sovellettaisiin, jos hän tekee työsopimuksen perusteella osa-aikaista työtä. Esitys ei ole yhdenmukainen sen kanssa, että työnhakuvelvollisuus koskee myös osa-aikatyötä tekeviä. Esityksen mukaan osa-aikatyötä tekevän (ml. nollatuntisopimuslainen, osa-aikaisesti palkkatuella työskentelevä ja lyhennettyä työaikaa tekevä) tulisi hakea yhtä työmahdollisuutta kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana.

Esityksen mukaan osa-aikatyössä oleva täyttää työnhakuvelvollisuutensa, kun tiedustelee nykyiseltä työnantajaltaan kolmen kuukauden välein lisätyötunteja. Esitys on ongelmallinen erityisesti työnantaja- ja yrityspalvelujen kannalta, koska työmarkkinoilla osa-aikainen työ ja muut erilaiset ja vaihtelevat työaikamuodot ovat yleisiä.

Työttömyysturvan vastikkeellisuuden kannalta esitys on kannatettava, mutta aiheuttaa ongelmatilanteita työnantaja- ja yrityspalveluissa, koska myös osa-aikaisiin työpaikkoihin pitäisi osoittaa työntekijät. Osa-aikatyötä tekevän henkilön tilanne voi olla sellainen, että osa-aikatyö on paras ratkaisu työn ja perheen yhteensovittamisen kannalta ja siirtyminen kokoaikatyöhön voisi tuottaa ongelmatilanteita.

Esityksen mukaan kokoaikaisesti lomautetun työnhakuvelvollisuus alkaisi siitä työnhakukeskustelusta lukien, joka järjestetään lomautuksen kestettyä kolme kuukautta. Esitys on kannatettava, jotta lomautettu työnhakija hakeutuisi aktiivisemmin muihin työmahdollisuuksiin sen sijaan, että jäisi odottelemaan lomautuksen mahdollista päättymistä.

Esityksen mukaan työnhakijan palveluprosessiin osallistuminen olisi jatkossa työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa, vaikka työnhakija olisi työvoimakoulutuksessa tai opiskelisi työttömyysetuudella tuettuna. Esityksen mukaan työnhakukeskustelu järjestettäisiin kuukautta ennen koulutuksen päättymistä, jos edellä mainitut opinnot kestäisivät yli kuukauden ajan. Esitys on työttömyysturvan vastikkeellisuuden kannalta kannatettava, mutta käytännössä hankala toteuttaa, koska opinnot ovat lähtökohtaisesti kokopäivätoimisia ja opiskelija joutuisi olemaan pois opinnoista, jotta voisi osallistua työnhakijan palveluprosessiin.

Esityksen mukaan säädettäisiin erikseen tilanteista, joissa työvoimakoulutuksessa tai omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskeleva työnhakija on osoitettu hakemaan tiettyä yksilöityä työpaikkaa osana työnhakuvelvollisuutta. Edellä mainituilla opiskelijoilla olisi pätevä syy jättää hakematta yksilöityä työpaikkaa, jos kyseisen työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeytymiseen.

Esitys on työttömyysturvan vastikkeellisuuden kanalta kannatettava, mutta lähtökohtaisesti em. opinnot ovat kokopäiväopintoja, joten käytännössä työnhakijalla lienee harvoin mahdollisuus yhdistää kokopäivätoiminen opiskelu ja työssäkäynti. Esityksessä todetaankin, että koulutuksessa jo olevalle työnhakijalle ei lähtökohtaisesti ole tarkoituksenmukaista tarjota muita kuin opintoja tukevia palveluja, joten esitys lienee tarpeeton.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Esitetty muutos kuntakokeilun asiakkaista on kannatettava. Esityksen mukaan työnhakijat, jotka ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömiksi kahden viikon kuluessa voidaan siirtää suoraan oikean tahon palveluihin, eikä vasta sitten kun työttömyys on alkanut.

Esityksessä esitettyä työnhakijan palveluprosessia sovellettaisiin myös kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Esitetty muutos tukee kuntakokeilujen toimintaa, eikä ole ristiriidassa kokeilun tavoitteiden kanssa, joten esitetyt muutokset ovat kannatettavia.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Esityksen mukaan voimassa oleviin lakeihin (laki kotoutumisen edistämisestä, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ja laki kuntouttavasta työtoiminnasta) tehtäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta johtuvat teknisluonteiset muutokset. Esitys on kannatettava, koska muutokset eivät ole ristiriidassa asetettujen tavoitteiden kanssa. Epäselväksi jää, miten esitys vaikuttaa TYP- lakiin.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Laki tulee voimaan 2.5.2022. Esityksen mukaan muutosten voimaantulo edellyttää henkilöstön rekrytointeja työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa sekä uuden ja jo olemassa olevan henkilöstön kouluttamista. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston ja kuntien käyttöön tehdään työnhakijan palveluprosessia tukevia tietojärjestelmämuutoksia.

Edellä mainitut seikat ovat avainasemassa siinä, että uusi työnhakijan palveluprosessi seuraamusjärjestelmineen kyetään toimeenpanemaan sujuvasti ilman asiakaspalvelun ruuhkautumista.

Asiakastietojärjestelmä ei tue nykyistä palvelumallia riittävästi, joten tietojärjestelmämuutokset tulee saada valmiiksi ja testatuksi riittävän ajoissa ennen lakimuutoksien toimeenpanoa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Esitettyjen muutosten tarkoituksena on nopeuttaa työnhakijoiden työllistymistä sekä ohjaamista tarkoituksenmukaisiin työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin. Muutokset liittyvät myös työttömyysetuuden vastikkeellisuuteen ja työnhakijan velvollisuuteen hakea työtä ja parantaa edellytyksiään työllistyä. Työllisyysasteen nostamisen kannalta, nämä esitykset ovat kannatettavia.

Esityksessä muutosten vaikutus työnantaja- ja yrityspalveluihin jää kuitenkin vähäiseksi. Muutokset voivat aiheuttaa sen, ettei avoimia työmahdollisuuksia julkisteta siinä pelossa, että hakemuksia tulee liian paljon suhteessa työnantajan tai yrityksen HR-resurssiin.

Muutokset voivat myös aiheuttaa vaihtelevan työajan ehdoilla työskentelevien työnhakijoiden hakeutumisen muihin tehtäviin, jolloin työnantaja tai yritys menettää osaavan työntekijänsä, jolle ei pystytä lisätyötunteja antamaan. Tällöin tehtävään haetaan uutta työntekijää, joka taas joutuu työnhakuvelvoitteen vuoksi hakemaan muita tehtäviä, mikäli on työnhakijana. Työttömyysetuuden vastikkeellisuus on kannatettavaa, mutta esitys ei huomioi työelämän erilaisia tarpeita työajan suhteen.

Sosiaaliturvan uudistamisessa ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittamisesta on sosiaaliturvakomitean puheenjohtajisto todennut, että "sosiaaliturva ei tunnista kaikkia työn ja tulojen sekä elämäntilanteiden yhdistelmien muotoja. Sovitellun työttömyysturvan työaikavalvonta sopii huonosti epätyypillisiin ja tilapäisiin työsuhteisiin ja työhön, jossa työajan mittaaminen on vaikeaa. Sovitellussa työttömyysturvassa syntyy myös ongelmia, kun kyse on tavanomaisesta palkkatyöstä tai yritystoiminnasta poikkeavista tilanteista, kuten omaishoito, perhehoito, tekijänoikeuskorvauksista syntyvä tulo tai muut immateriaalikorvaukset". (Puheenjohtajiston alustava luonnos kannanottojen rakenteeksi 14.5.2021)

Lisäksi sosiaaliturvakomitean puheenjohtajiston kannanotoissa todetaan, että "velvoittavuus on nykyjärjestelmässä keskeistä esimerkiksi työttömyysturvassa. Velvoittavuuden suhteen on keskeistä ratkaista muun muassa, mikä on velvoittavuuden yhteiskunnallinen tavoite, missä etuuksissa velvoittavuus on oleellista ja millaisia velvoitteita etuuksiin kannattaa lisätä."

Nämä seikat tulisi huomioida esityksessä ja yhteensovittaa ne sosiaaliturvan uudistuksen mukaisiksi.

Lääkkö Taru
Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Ammattiliitto Pro ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite Lausuntopyyntö 7.6.2021 VN/698/2021

Asia TYÖNHAKIJAN PALVELUPROSESSIN JA ERÄIDEN TYÖTTÖMYYSETUUDEN SAAMISEN EDELLYTYSTEN UUDISTAMINEN

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 7.6.2021 lausuntoa (VN/698/2021) hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Hallituksen esitys liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen uudistaa työttömien palveluita sekä samanaikaisesti kohtuullistaa työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää huolehtimalla työnhakijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien välisestä tasapainosta.

Keskeiset poliittiset linjaukset pohjoismaiseen työvoimapalvelujen malliin siirtymisen valmistelusta tehtiin budjettiriihessä 2020. Samalla päätettiin kohdentaa työnhakijoiden henkilökohtaiseen palvelun vuositasolla 70 miljoonan euron lisäresurssi. Uudistukselle asetettiin tavoite parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä.

Ehdotukset toteutettaisiin muuttamalla julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annettua lakia (916/2012), työttömyysturvalakia (1290/2002), työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia (1269/2020), kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (1386/2010), työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia (1369/2014) ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia (189/2001).

Lakimuutosten on määrä tulla voimaan 2.5.2022.

Ammattiliitto Pro on tutustunut hallituksen esitysluonnokseen ja toteaa siitä lausuntonaan seuraavaa:

Keskeiset ehdotukset

Keskeisillä ehdotuksilla pyritään tehostamaan työhaun tukea ja ohjausta työnhakijan yksilöllisen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa. Käytännössä uusi palvelumalli toteutettaisiin lisäämällä henkilökohtaisten tapaamisten ja yhteydenottojen määrää. Viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta järjestettäisiin kaikille työnhakijoille pakollinen alkuhaastattelu paikan päällä työvoimaviranomaisen toimitiloissa. Alkuhaastattelussa laadittaisiin työllistymissuunnitelma ja asetettaisiin työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä oleva työnhakuvelvollisuus. Vuositasolla alkuhaastatteluja on arvioitu olevan 220 000-333 000, joista 172 000-285 000 paikan päällä (taulukko sivulla 30).

Työnhaun kolmen ensimmäisen kuukauden aikana järjestettäisiin täydentäviä työnhakukeskusteluja kahden viikon välein. Työttömyyden jatkuttua kolme kuukautta järjestettäisiin aina työnhakukeskustelu. Työttömyyden kestettyä puoli vuotta seuraisi uusi kuukauden pituinen jakso, jolloin täydentäviä työnhakukeskusteluja olisi kaksi. Alkukeskustelun lisäksi muita työnhakukeskusteluja on arvioitu olevan vuodessa 1 795 000-2 182 000, joista paikan päällä 1185 000- 1 237 000. Lisäksi muita tilanteita arvioidaan olevan 246 000 (taulukko sivulla 30). Vaikutusten arvioinnissa sivulla 19 arvioidaan haastattelujen ja keskustelujen määräksi ehdotetussa

palvelumallissa noin 2,3 miljoonaa, kun vastaavien keskustelujen määrä nykyisellään on noin miljoona.

Osa työttömyyden alkuvaiheen täydentävistä työnhakukeskusteluista (yksi tai kaksi) voitaisiin hankkia ostopalveluna. Sen sijaan keskustelut, joissa laaditaan ja tarkastetaan työnhakijaa velvoittava työllistymissuunnitelma ovat merkittävää julkisen vallan käyttöä, eikä ostopalvelu tulisi kyseeseen.

Työnhakuvelvollisuus kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan. Työnhaku perustuisi lähtökohtaisesti työnhakijan vapauteen valita työnhakukohteet. Työnhakijoita, joilla edellytykset hakea työtä ja työllistyä ovat kunnossa arvioidaan olevan noin 58 % työnhakijoista (255 000). Tällä ryhmällä työnhakuvelvollisuus olisi neljä hakua kuukaudessa. Eri syistä alennettu työnhakuvelvollisuus arvioidaan olevan noin 32 % työnhakijoista (142 000). Hakuvelvollisuuden ulkopuolella olisi noin 9 % työkyvytöntä työnhakijaa (40 000) (taulukko sivulla 39). Esityksen mukaisen työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi arvioidaan työnhakijoiden tekevän vuositasolla noin 14 miljoonaa työhakemusta tai vastaavaa (sivu 19).

Toinen osa ehdotuksista liittyy pitkälti tasapainon hakemiseen työnhakijan velvollisuuksien ja oikeuksien välillä. Korvauksettoman määräajan maksimikesto (työstä eroamis- ja kieltäytymistilanteet) lyhenisi 45 päivään. Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti voisi vaikuttaa työttömyysturvaoikeuteen. Porrastetulla seuraamusjärjestelmällä kohtuullistetaan sanktioita. Kirjallisen muistutuksen käyttöönotolla halutaan varmistaa, että työnhakija tuntee laiminlyöntien mahdolliset vaikutukset. Kahdesta työllistymissuunnitelman laiminlyönnistä menettäisi työttömyysetuuden viideltä päivältä, kolmesta 10 päivältä ja neljäs johtaisi 12 viikon työssäolovelvoitteeseen. Myös kohtuullistetulla seuraamusjärjestelmällä halutaan korostaa työttömyysetuuden vastikkeellisuutta. Laiminlyöntejä ennakoidaan olevan vuositasolla noin 60 000, mutta arvioihin liittyy runsaasti epävarmuustekijöitä (sivu 24).

Työllistymissuunnitelman toteutumisen seuranta perustuisi lähtökohtaisesti työnhakijan itsensä ensisijaisesti verkkopalvelussa ilmoittamiin tietoihin. Työnantajille ei olla lisäämässä velvoitteita esim. työhakemusten säilyttämiseen.

Esitetyllä uudella palveluprosessilla pyritään siirtämään painopistettä itse työnvälitykseen ja näin lyhentämään työttömyysjaksojen pituutta. Esitetyillä muutoksilla odotetaan olevan ennen muuta työnhakijoiden käyttäytymistä ja toimintaa ohjaava vaikutus, jolloin tosiasiallisia vaikutuksia ja niiden toteutumisen aikataulua on etukäteen vaikea arvioida. Esimerkiksi täysien työllisyysvaikutusten ennakoidaan alkavan vasta vuodesta 2025 (sivu 20). Olemme edellä koonneet hallituksen esityksestä tilastollisia lukuja, jotka kertovat henkilökohtaisen palvelun ja merkittävissä määrin paikan päällä tapahtuvan ohjauksen volyymin kasvusta. Työvoima- ja elinkeinotoimistoissa oli vuonna 2019 henkilöstöä 3 150 henkilötyövuotta vastaava määrä. Lisämäärärahaa on luvattu 70 miljoonaa, joka tarkoittaa laskennallisesti 1 200 henkilötyövuoden lisäystä. Henkilöasiakkaiden palveluihin

kohdentuisi jatkossa 2 870 henkilötyövuotta, kun vastaava luku vuonna 2019 oli 2 080. Asiakkaita yhdellä virkailijalla oli 254 ja uudistuksen jälkeen 185. Muutoksen vaatimat toimitilaratkaisut, tietojärjestelmien kehittäminen ja henkilöstön koulutus on tarkoitus toteuttaa nykyisillä toimeenpanoon osoitetuilla ja EU:n elpymisvälineen kautta allokoitavilla määrärahoilla (sivu 19). Näistä ei esitetä mitään konkreettisia euromääriä. Pro tukee ratkaisuja, joilla siirrytään kohti vahvaan yksilölliseen tukeen ja palveluohjaukseen perustuvaa työnhaun mallia. Pro kuitenkin korostaa, että esitetyn palvelumallin käytännön toteutuminen riippuu täysin siihen kohdennettujen henkilöresurssien riittävyydestä ja oikeasuhtaisesta mitoituksesta. Henkilöstö työskentelee jatkuvassa paineistuksessa, jolloin työskentelyolosuhteiden (toimitilat) ja työvälineiden (tietojärjestelmät) on oltava asianmukaisessa kunnossa. Toimitilajärjestelyissä on huomioitava asian käsittelyn luottamuksellisuuden sekä henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden vaatimukset. Lakipakettia eduskunnassa hyväksyttäessä ja käsiteltäessä on sitouduttava riittävän rahoituksen turvaamiseen niin, että lainsäädäntöön kirjattava työnhakijan palveluprosessi kyetään täysimääräisesti toteuttamaan ja virkailijoiden asiakasmäärät pysyvät kohtuullisina. Lisäksi on sitouduttava saattamaan asiointi- ja työskentelyolosuhteet ja työvälineet vastaamaan palvelumallin vaatimuksia.

Uusrekrytointien laajuus vaatii paljon perehdyttämiseltä. Jäseniltämme saadun palautteen perusteella kokeilukunnissa perehdyttäminen on pitkälti työvoima- ja elinkeinotoimistoista siirtyneen henkilöstön harteilla. Myös työhallinnossa pidempään työskennellyt henkilöstö tarvitsee uuteen palvelumalliin riittävän koulutuksen. Hallituksen esityksen sivulla 30 viitataan osittain uusiin osaamisvaatimuksiin. Pro korostaa, että haastattelujen määrällä ei yksin varmisteta parempia tuloksia työnvälityksessä. Niiden laadun varmistamiseksi tarvitaan systemaattista henkilöstökoulutusta, johon on varattava riittävä rahoitus.

Uuden palveluprosessin aiheuttama työmäärän lisäys on tilastolukuina suuri. Toimenpiteitä, joiden vaikutus on hallituksen esityksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta vähäinen, on syytä harkita tarkoin. Pro ehdottaa pohdittavaksi lakiin kirjattavien haastattelujen ja keskustelujen sekä työhakuvelvollisuuden yksityiskohtia. Erityisesti niiden työnhakijoiden kohdalla, joiden edellytykset hakea työtä ja työllistyä ovat kunnossa on paikan päällä tapahtuvan haastattelun/keskustelun hyöty sekä työvoimaviranomaisen resurssien käytön että työnhakijan edun näkökulmasta kyseenalainen. Esimerkiksi osa-aikatyötä tekevien ja työaikaa lyhentämällä lomautettujen sekä yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa ja työttömyysetuudella opiskelevalle asetettujen määrällisten työhakuvelvoitteiden mielekkyys pitää pystyä perustelemaan muutoinkin kuin työnhakijoiden välisellä yhdenvertaisuudella. Osa-aikatyötä tehdään hyvin erilaisista syistä (esim. työkyky). Muilla kuin toistaiseksi lomautetuilla on realistinen näkymä palata saman työnantajan palvelukseen. Työvoimaviranomaisen kanssa sovitun pitkäkestoisen koulutuksen keskeyttäminen tai päättäminen olisi sekä henkilön että yhteiskunnan jo tekemien panostusten vuoksi järjetöntä. Työhakemusten määrä on vuositasolla niin suuri, ettei myöskään työnantajia pidä rasittaa liian kategorisesti määritellyllä työnhakijan työnhakuvelvollisuudella. Myös porrastetun seuraamusjärjestelmän ohjaavaa vaikutusta suhteessa sen aiheuttamaan työmäärään ja hallinnolliseen taakkaan on tarpeen punnita. Toimintamalleja, joiden työllisyyttä edistävät vaikutukset ovat tutkimusten perusteella marginaalisia, ei pidä yksinomaan työttömyysetuuden vastikkeellisuuden korostamisen vuoksi luoda.

Pro ei kannata mahdollisuutta hankkia täydentäviä työnhakukeskusteluja ostopalveluna. Luottamuksellisen asiakassuhteen luominen on erityisen tärkeää asiakasryhmille, joiden työllistymisen edellytykset eivät ole kunnossa ja työnhaun tukemisessa tarvitaan työvoimahallinnon henkilöstön laajalainen asiantuntijaosaaminen ja palvelujärjestelmän mahdollisuuksien kokonaistuntemus. Koko lailla säädetty työnhakijaa myös monella tapaa velvoittava palveluprosessi on järjestettävä työvoimaviranomaisten omana palvelutuotantona.

Pro toteaa, että esitetyn työnhakijan palveluprosessin soveltaminen myös työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa on ehdoton edellytys lainsäädännön voimaantulolle.

Vaikutukset

Työllisten määrän lisääntymisen 9 500-10 000 ennakoidaan vähentävän julkisia menoja 230 miljoonaa euroa vuodessa. Uudistuksen menoja lisäävän vaikutuksen jälkeen pysyvämpi menovähennys olisi noin 140 miljoonaa euroa vuodessa.

Vaikka vaikutusten arviointiin on pyritty paneutumaan huolella, todetaan lukuisissa kohdissa vaikutusten arviointiin sisältyvän epävarmuustekijöitä. Näin on erityisesti muutosten työllisyysvaikutusten osalta. Esitetyn tutkimuskirjallisuuden perusteella myönteisimpiä työllisyysvaikutuksia on odotettavissa henkilökohtaisten haastattelujen lisäämisellä. Sen sijaan määrällisen työhakuvelvollisuuden vaikutus olisi tutkimustiedon valossa vähäinen ja sen tosiasiallinen tarkoitus on muistuttaa työttömyysetuuden vastikkeellisuudesta.

Uusi palvelumalli on kuvattu vaikutusten arvioinnissa perusteellisesti. Edellä olemme jo tuoneet esille henkilöstön mitoitukseen liittyvät huolenaiheemme.

Pro korostaa palvelumallin uudistamisen olevan toimintavan muutos, jonka yksityiskohtien hiomisessa on hyödynnettävä henkilöstön osaaminen. Laaja yhteistoiminta ja osallistaminen on tärkeää myös toimeenpanovaiheessa.

Työttömien aseman osalta vaikutusten arvioinnissa keskitytään kuvaamaan palveluprosessin nopeutumisen myönteisiä vaikutuksia ja työnhakijoiden yhdenvertaisuuden parempaan toteutumista. Tarkastelussa jää vähemmälle huomiolle mm. työllistymissuunnitelman toteutumisen seurantaan liittyvä työnhakijan ilmoitusvelvollisuus. Palveluprosessin sujuvuuden varmistamisessa ja myönteisen palvelukokemuksen syntymisessä verkkopalvelujen käytön helppous ja toimivuus on korostetun tärkeää. Myös henkilöstön työmäärän hallinnan näkökulmasta automaation lisääminen ja tietojärjestelmien toimintavarmuus ovat ratkaisevassa asemassa. Työvoimaviranomaisten palveluverkkoa on etäasioinnin suosimisen myötä karsittu siinä määrin, että käyntiasiointietäisyydet

ovat paikoin pitkiä ja kulkuyhteydet hankalat. Kaikkien paikan päällä pidettäväksi kaavailtujen haastattelujen/keskustelujen tarve on tästäkin näkökulmasta punnittava tarkoin.

Esitettyjen muutosten ennakoidaan tehostavan työnhakijoiden ohjaamista palvelutarpeen mukaisiin palveluihin. Vaikutusten arvioinnissa suurin puute on se, ettei palvelujen kysynnän mahdollista kasvua ole voitu luotettavasti arvioida (sivut 19 ja 80). Koko uudistus vesittyy, mikäli palvelujen kysynnän mahdolliseen kasvuun ei kyetä vastaamaan. Haastattelut jäävät yhtä muodollisiksi kuin moititussa nykytilassa. Pro pitää välttämättömänä, että uudistuksen seuranta toteutetaan tieteellisen tason tutkimuksilla. Palvelujen riittävän rahoituksen vaatimiin korjausliikkeisiin on ryhdyttävä välittömästi. Sen sijaan muihin mahdollisesti tarvittaviin jatkotoimiin on ryhdyttävä vasta, kun luotettavaa tietoa on käytettävissä. Työvoimapolitiikassa tarvitaan pitkäjänteisyyttä, koska painopisteiden jatkuvalla vaihtamisella ja toimijoiden määrän lisäämisellä ei palvelukokonaisuutta saada toimimaan niin, että tavoitteet työllisyysasteen nostamiseksi saadaan toteutettua.

Voimaantulo

Lait on tarkoitettu voimaan 2.5.2022 lukien. Ennen voimaantuloa tehdään tietojärjestelmämuutoksia. Henkilöstön rekrytointien ja koulutuksen arvioidaan kestävän vuoden 2021 loppuun saakka.

Jos rekrytointeja ja tilajärjestelyjä ei ole kyetty hoitamaan ennen lain voimaantuloa, voitaisiin haastattelut ja keskustelut järjestää jollakin muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Siirtymäajan järjestelyjä pidettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettuna painavana ja erityisen painavana syynä. Siirtymäajan pituudesta ei ole tarkoitus erikseen säätää. Työvoimaviranomaisilla on oltava olemassa kaikki edellytykset ottaa uusi palvelumalli käyttöön lain tarkoittamassa laajuudessa sen voimaantullessa. Lisäksi on huomioitava koronatilanteen kehitys. Pro ehdottaa joko lakien voimaantuloajankohdan siirtämistä myöhempään ajankohtaan tai siirtymäajan pituuden kirjaamista lakiin. Siirtymistä kohti pohjoismaista työvoimapalveluiden mallia ei saa vesittää tinkimällä määräämättömäksi ajaksi koko uudistuksen ytimen muodostavasta paikan päällä tapahtuvasta yksilöllisestä ja henkilökohtaisesta palvelusta

Muut huomiot

Työvoiman liikkuvuuteen ja työvoiman kohtaantoon ei ehdotettu palvelumalli näytä tuovan uusia elementtejä. Yhteen kotikuntaan pohjautuvien palvelumallien tiedetään olevan monilta osin tehottomia. Tämä on syytä ottaa huomioon, kun työvoimapalvelujen vastuunsiirtoa kunnille jatkovalmistellaan.

Muilta osin meillä ei ole hallituksen esitykseen kommentoitavaa.

Niko Simola	Sari Jokikallas
Johtaja	Sopimusalavastaava/asiantuntija

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Jokikallas Sari
Ammattiliitto Pro ry

Kainuun ELY

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan yksilöllisen tuen tarjoaminen työnhakuun ja työllistymiseen, asiakasprosessin vahva alku ja tiheät tapaamiset työnhaun alkuvaiheessa ovat kaiken kaikkiaan kannatettava muutos palveluprosessiin. Resursseja ei kuitenkaan tule painottaa pelkästään työnhaun alkuun sillä silloin työnhakijat ovat yleensä motivoituneita ja aktiivisia hakemaan työtä itsenäisesti. Lisäksi työttömyyden alkuvaiheessa myös työllistytään hyvin. Sen sijaan tukea ja aktivointia työnhaussa tarvitaan erityisesti muutaman kuukauden työttömyyden jälkeen. Edellä mainitun voi todentaa käytännössä tilastojen valossa, esimerkiksi Kainuussa vuonna 2019 alkaneista työttömyysjaksoista 60,8 % päättyi jo ensimmäisen kolmen kuukauden aikana ja näistä 47 % työllistyi avoimille työmarkkinoille. Eli 29 % alkaneista työttömyysjaksoista päättyi kolmen kuukauden sisällä työllistymiseen avoimille työmarkkinoille. Tämän jälkeen tilanne muuttui selkeästi sillä 3-6 kk kestäneistä työttömyyksistä enää 9 % päättyi työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

Työnhakijoiden aktivointi haastatteluin ja keskusteluin sekä työpaikkojen hakuvelvoite ei ratkaise osaavan työvoiman ja työvoiman riittävyyden ongelmaa, vaikka voikin sitä jossakin määrin, esimerkiksi matalan osaamistason paikoissa, helpottaa. Työnhakijat, joilla on riittävä osaaminen ja työmarkkinaedellytykset kunnossa, ovat hakeneet aktiivisesti työtä ja työllistyneet hyvin tähänkin saakka. Pidempään työttömänä olleiden asiakkaiden kohdalla vaaditaan pääsääntöisesti osaamisen kehittämistä tai päivittämistä tai muita palveluja ennen kuin työllistyminen avoimille työmarkkinoille on mahdollista. Viimeksi mainitun kohderyhmän osalta pitäisikin edelleen vahvistaa erilaisia tukitoimenpiteitä työllistymisen edistämiseksi. Lisäksi tulisi vahvistaa työnantajayhteistyötä, kohtauttaa työnantajia ja työnhakijoita sekä räätälöidä työpaikkoja työnhakijoiden osaaminen huomioiden.

Nyt esitetyssä muodossaan hallituksen esityksessä ei ole riittävällä tavalla arvioitu mallin vaikutuksia työllisyydenhoidon kokonaisjärjestelmään ja erityisesti palveluiden käyttöön. Mallissa ei myöskään kehitetä varsinaisia palveluita, vaan enemmänkin prosessia. Miten huolehditaan palveluprosessin riittävästä yhtenäisyydestä työvoimapalveluita toteuttavien eri tahojen eli TE-toimiston, työllisyyden kuntakokeilujen ja jatkossa kuntien kesken?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Työvoimapalveluiden kustannukset kasvavat mallin myötä, kun palkataan lisää henkilöstöä ja käytetään ostopalveluita. Työnhakijoiden tiiviimpi kontaktointi ja työpaikkojen hakuvelvoite todennäköisesti lisäävät työnhakijoiden aktiivisuutta ja voivat ainakin osin helpottaa piilotyöpaikkojen sekä matalan osaamistason paikkojen täyttymistä. Työllisyyden parantuessa vaikutukset valtiontalouteen ovat positiiviset.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esitysluonnoksessa todetaan esitettävien muutosten kohdistuvan nimenomaan työllisyydenhoidon ydinprosessiin eikä esityksessä ole tunnistettu muutoksen vaikutuksia kovinkaan laajasti muihin työllisyydenhoidon osa-alueisiin. Esimerkiksi arvio pohjoismaisen mallin vaikutuksista ostopalveluiden käyttöön puuttuu esityksestä kokonaan eikä esitysluonnoksessa ole huomioitu vaikutuksia ELY-keskukseen palveluiden hankkijana. Niiltäkin osin, kun vaikutuksia on tunnistettu, esityksessä on usein tyydytty toteamaan, ettei vaikutuksia ole mahdollista arvioida.

Asiakastapaamisten määrän merkittävä lisääntyminen vaatii myös huomattavan määrän lisäresursseja ja edellyttää osaavan työvoiman rekrytointia työvoimapalveluihin. Palveluprosessin toteuttaminen edellyttää työvoimapalveluiden asiantuntijoilta mm. vahvaa ohjausosaamista ja ajantasaista toimialaosaamista, joten henkilöstön osaamisen kehittämisen tulee olla riittävää ja jatkuvaa. Miten varmistetaan, että työvoimapalveluita toteuttavat eri tahot järjestävät riittävästi samanlaatuista koulutusta?

Työvoimapalveluiden asiakastietojärjestelmän tulee tukea suunnitellun palveluprosessin toteutumista. Esimerkiksi monet seuraamista edellyttävät asiat (muistutukset, keskustelujen ajoitukset, työnhakuvelvoitteen täyttyminen) tulee hoitua asiakastietojärjestelmän kautta mahdollisimman automatisoidusti. Näin vapautetaan työvoimapalveluiden henkilöstön aikaa varsinaiseen ohjaustyöhön. Mikäli täydentäviä työnhakukeskusteluita korvataan ostopalveluilla, käytettävän tietojärjestelmän tulee myös mahdollistaa asiakasta koskevien tietojen siirtäminen palveluntuottajalta työvoimapalveluihin tietosuoja huomioiden.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Tutkimusten perusteella työnhakijoiden tiiviimpi kontaktointi johtaa lisääntyneeseen aktiivisuuteen työmarkkinoilla, minkä vuoksi voidaan olettaa, että esityksellä on positiivisia työllisyysvaikutuksia. Työllisyysvaikutusten aikaansaamiseksi, tulee haastatteluille ja keskusteluille asettaa selkeät tavoitteet ja virkailijoilla on oltava tarjolla riittävästi yksilölliseen tilanteeseen sopivia vaihtoehtoja seuraavaksi toimenpiteeksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Työnhakijoiden ja työllisyydenhoidon kokonaiskuvan kannalta on erittäin tärkeää, että palvelutarpeet ja mahdolliset työkyvyn puutteet tunnistetaan kokonaisuudessaan. Esityksen mukaan työnhakijoille, joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille, ei aseteta määrällistä työnhakuvelvoitetta. Näin ollen on mahdollista, että erilaisten arviointien tekeminen kasvaa lisääntyneiden kontaktien myötä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen on sinällään oikeasuuntaista ja kannatettavaa. On kuitenkin todettava, että hallituksen esityksessä esitetty malli tekee työnhakijan palveluprosessista monimutkaisen sekä asiakkaan että virkailijan näkökulmasta. Esitetyssä mallissa on erillisiä mekanismeja, reunaehtoja ja poikkeuksia. Tämä voi johtaa usein tulkinnanvaraisiin tilanteisiin, joiden soveltamiseen sekä käsittelyyn tullaan käyttämään huomattavia määriä virkailijaresursseja. Erilaisten tulkintojen mahdollisuus on suuri, varsinkin jos työllisyydenhoidosta vastaa jatkossa noin 300 itsenäistä kuntaa.

Työnhakijan palveluprosessissa käytettävän palvelukanavan valinnan tulisi olla joustavampaa eikä kaikkien tiettyjen keskusteluiden tulisi olla kasvokkain paikan päällä järjestettäviä. Työvoimapalveluiden asiantuntijoilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa tilannekohtaisesti palvelukanavan valintaan. Myös asiakkaan pitäisi voida vaikuttaa enemmän palvelukanavan valintaan. Paikan päällä tapahtuvat kasvokkain tapaamiset ovat tietyissä tilanteissa tarpeellisia mutta yleisesti ottaen tapaamisen sisältö ja lisäarvon tuottaminen asiakkaalle on tärkeämpää kuin kanava, mitä kautta palvelu toteutetaan. Yhä suurempi osa asiakkaista haluaa ja kykenee hoitamaan asioita etäyhteyksillä. TE-palveluita on rakennettu pitkään sähköisten kanavien varaan ja siten henkilöstön nykyiset virkapaikat eivät välttämättä kohtaa asiakkaiden asiointipaikkakuntien kanssa, mikä voi lisätä virkamatkoja ja kuluja. Ehdotetut kasvokkain tapaamiset eivät myöskään tue digitalisaatiota, ympäristönäkökulmia eivätkä joustavia työn tekemisen ja asioimisen tapoja.

Kainuun ELY-keskus pitää kannatettavana mahdollisuutta suorittaa osa täydentävistä työnhakukeskusteluista ostopalveluna. Esitykseen liittyy kuitenkin epäselvyyksiä ja vaikeaselkoisuutta. Esityksessä on esitetty lukuisia reunaehtoja sille, mitä haastatteluita ei voida järjestää ostopalveluina ja millainen ostopalvelu ei voi täyttää haastatteluvelvollisuutta. Ostopalveluna toteutettavia täydentäviä työnhakukeskusteluita tulisi olla mahdollista kytkeä johonkin olemassa olevaan ja laajempaan palveluun (esim. työnhaku-, ura- ja työhönvalmennus sekä työvoima- tai kotoutumiskoulutus) eikä mahdollistaa hankinta pelkästään erillisinä palveluina. Erilaisten pilotointien myötä on nimittäin huomattu, ettei yksittäisissä tapaamisissa synny luottamuksellista asiakassuhdetta, vaan se edellyttää pitkäkestoista palvelua. Lisäksi ostopalveluita käytettäessä on huomioitava, että asiakkaan tietoja joudutaan siirtämään työvoimapalveluiden ja palveluntuottajan välillä, ja tietosuojan toteutuminen tulee tällöin varmistaa. Palvelussa tulee myös helposti päällekkäisyyksiä ja tulkintatilanteita siitä, sisältääkö ostopalvelu viranomaistehtäväksi katsottavia osa-alueita. Nämä seikat on huomioitava ja määritettävä tarkoin palveluja hankittaessa.

Hallituksen linjauksen mukaisesti työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja lisättäisiin 70 miljoonalla eurolla vuodessa pohjoismaisen työvoimapalveluiden mallin toteuttamiseksi. Jos haastatteluita toteutetaan ostopalveluna, lisää se myös ostopalveluiden hankintaan liittyviä resurssitarpeita. Resursseja tulisi suunnata työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi myös hankintoja tekeville viranomaisille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisten palveluprosessin vahvistaminen on kannatettavaa mutta prosessin toteutuksessa tulisi mahdollistaa esitysluonnosta enemmän asiakaskohtaista joustavuutta ja harkinnanvaraa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Hallituksen esitys on epätarkka sillä säännöskohtaisissa perusteluissa jää useissa kohti avoimeksi, puhutaanko koulutus - termiä käytettäessä työvoimakoulutuksesta vai omaehtoisesta, työttömyysetuudella tuetusta koulutuksesta? Koulutuksen aikana työvoimapalveluilla on velvollisuus tehdä yksilöityjä työtarjouksia, mutta hallituksen esityksestä ei käy selkeästi ilmi, onko työnhakijalla velvoite hakea työtä tarjousten perusteella ja voiko hakematta jättämisestä tulla työnhakijalle seuraamuksia. Jos työnhakija työllistyy työtarjouksen perusteella hakemaansa työpaikkaan, voiko

hän halutessaan jatkaa työvoimakoulutuksessa työn ohessa (työvoimakoulutus on tarkoitettu työttömille ja työttömyysuhan alaisille)?

JTYPL 3 luku 5 § 4 mom pykäläviittaukset ovat väärin sekä lakiehdotuksessa että säännöskohtaisissa perusteluissa.

Työnhakuvelvoitteen tuominen koulutuksiin on problemaattinen, kun sitä rakennetaan olemassa olevien rakenteiden ja käytäntöjen päälle. Koulutusmallit toimivat nykyisellään siitä lähtökohdasta, että opiskelu työvoimakoulutuksessa on kokoaikaista ja sen aikana hankitaan osaamista, jota työmarkkinaedellytysten parantamiseen tarvitaan tai tutkinto/osatutkinto. Työnhakuvelvoitteen tuominen koko koulutuksen ajalle muuttaa merkittävästi tilannetta. Työtarjousten tekeminen edellyttää myös työvoimapalveluiden asiantuntijoilta vahvaa osaamista, koska asiakkaan osaamisen kehittymistä koulutuksen kuluessa tulee osata arvioida samoin kuin työpaikan osaamisedellytyksiä suhteessa koulutuksen sisältöön. Hallituksen esityksessä työtarjoukselta edellytetään, että se on 'koulutusalaan liittyvä' ja 'koulutusta tukeva'. On aloja, joille ei voi työllistyä ilman alan tutkintoa tai tiettyä osaamistasoa, joten työtarjousten tekeminen ainakin koulutuksen alkuvaiheessa voi olla jopa mahdotonta.

Koulutushankintojen kannalta uusi palveluprosessi tarkoittaa, että esim. hankittavien opiskelijatyöpäivien ja opiskelijoiden lukumäärän arvioiminen on vaikeaa. Työllistymisen vaikutusta opiskelijamäärien muutoksiin koulutuksen kuluessa on mahdotonta arvioida ja varautua siihen. Kaikkia koulutuksia ei voida toteuttaa nonstop-periaatteella, jolloin opiskelijamäärä voi kutistua koulutuksen loppua kohti merkittävästi. Tämä tarkoittaa opiskelijakohtaisen hinnan nousua tai kannattamattomuuden riskiä palveluntuottajalle toteuman mukaan maksettavissa koulutuksissa. On vaikea uskoa, että merkittävä osa opiskelijoista jatkaisi opintoja työn ohessa, vaikka se olisikin mahdollista. Mikäli tähän on kuitenkin varauduttava, se tulee ottaa huomioon koulutuksen toteutustavoissa ja kestossa, koska työn ohella opiskelevat tarvitsevat todennäköisesti pidemmän ajan koulutuksen loppuun saattamiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esitysluonnoksen mukaan työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seurannassa keskeistä olisi verkkopalvelun käyttö. Lisäksi todetaan, että työnhaun seuranta perustuisi työnhakijan itse ilmoittamiin tietoihin. Molemmat periaatteet ovat kannatettavia ja jopa

välttämättömiä prosessin toiminnan kannalta. Nykyiset käytössä olevat järjestelmät eivät valitettavasti tue näitä tavoitteita, mistä johtuen on kiireellisesti resursoitava ja luotava järjestelmä, joka vastaa yo. tarpeisiin.

Työnhakijan voidessa itse päättää hakemistaan paikoista työnhakijan oma vastuu ja päätösvalta työllistymisprosessissaan vahvistuvat, mikä on positiivista. Lisäksi on kannatettavaa, että määrällistä työnhakuvelvollisuutta voitaisiin tietyissä tilanteissa alentaa työvoimapalveluiden asiantuntijan arvion mukaan. Haettavien työpaikkojen kaikille yhteisesti asetettu määrä on kuitenkin jossain määrin ongelmallinen. Erityisesti työnhakijoilta, joiden osaaminen ja edellytykset vastaavat työmarkkinoiden tarpeita ja joiden ammatissa on runsaasti avoimia työpaikkoja, tulisi edellyttää huomattavasti aktiivisempaa työnhakua. Työnhakuvelvoite voisi myös olla suurempi työttömyyden alkuvaiheessa, etenkin em. ryhmällä. Määrällisessä työnhakuvelvoitteessa tulisi olla joustoa myös työmarkkinatilanteen nopeiden muutosten varalta.

Haettujen työpaikkojen laatuun tulee kiinnittää huomioita säännöllisesti työnhakukeskusteluissa. Näin voidaan vähentää ainoastaan velvoitteen täyttämisen vuoksi hakemista. Mikäli työmahdollisuuksia ei ole haettavissa riittävästi, tulee siitäkin keskustella perusteellisesti asiakkaan kanssa. Eli pohtia syitä mahdollisuuksien vähäiselle määrälle, onko taloudessa matalasuhdanne vai eikö kyseisessä ammatissa vain ole töitä, olisiko kouluttautuminen uuteen ammattiin kannattavaa jne.

Kokoaikaisten lomautettujen työnhakuvelvoite voisi alkaa aiemmin kuin vasta kolmen kuukauden päästä lomautuksen alkamisesta. Vai vaikuttaako tähän ammattitaitosuoja? Sen sijaan työaikaa lyhentämällä lomautettujen työnhakuvelvoitteen alkaminen kolmen kuukauden päästä voi joissakin tilanteissa olla kohtuuton, koska yrityksellä voi olla pidempiaikainen tarve sopeuttaa toimintaa tai tasata kausivaihtelua ja työnhakuvelvoite voi johtaa osaavan työvoiman menettämiseen. Tietysti työntekijöillä on aina oikeus vaihtaa työpaikkaa, mutta tässä sitä ikään kuin tuetaan julkisen toimijan asettamilla vaatimuksilla.

Työnantajat voivat kokea työnhakuvelvoitteen vuoksi tehdyt työhakemukset rasitteena, vaikka olisivatkin rekrytoimassa uusia työntekijöitä. Näin ainakin niissä tapauksissa, joissa työpaikkaa haetaan vain velvoitteen vuoksi ilman todellista motivaatiota. Pelkona on, että yritykset vähentävät työpaikkailmoitustensa julkaisemista varsinkin julkisten työvoimapalveluiden kautta.

Työttömyyden keston mukaan porrastettu työttömyysturva ja työpaikan löytämisestä maksettava palkkio (esimerkiksi työttömyysturva jatkuisi vähän aikaa työn löytymisen jälkeen, varsinkin pitkäaikaistyöttömillä), todennäköisesti motivoisivat määrällistä työnhakuvelvoitetta paremmin työnhakuun. Esimerkiksi Tanskassa tällaisesta mallista on käytännössä hyviä kokemuksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista niin, että myös koulutuksessa olevalla olisi työnhakuvelvollisuus tiettyjen ehtojen täytyttyä. Työnhakuvelvollisuuden määräytymistä olisi syytä tarkentaa, sillä nykyinen muotoilu on epäselvä ja ei-tarkoituksenmukainen.

Sinällään on kannatettavaa, että tähtäin on avoimille työmarkkinoille työllistymisessä mutta koulutuksessa olevien ohjaaminen töihin kesken koulutuksen ei ole tarkoituksen mukaista. Työvoimakoulutukset ovat aina työelämälähtöisiä ja niihin sisältyy runsaasti käytännönläheistä työssäoppimista työpaikoilla tai opinnollistamista. Työnhakijoilla on siis koko koulutuksen ajan paljon kontakteja työnantajiin ja mahdollisuuksia tuoda omaa osaamistaan esiin työpaikoilla. Lisäksi työvoimakoulutukseen valittavilla asiakkailla on aina osaamisen kehittämisen tarve ja koulutuksen katsotaan parantavan hänen työllistymismahdollisuuksiaan. Koulutuksista siirrytään työhön nykyisinkin. Tästä näkökulmasta työtarjousten tekeminen työvoimapalveluiden toimesta työvoimakoulutuksen aikana (yli kuukauden kestävässä) tuntuu turhalta toimenpiteeltä, vaikka onkin ymmärrettävää siitä näkökulmasta, että työttömyysetuutta ei ole ensisijaisesti tarkoitettu opintojen rahoittamiseen. Sen sijaan kuukausi ennen koulutuksen päättymistä alkava työnhakuvelvoite on kannatettavaa ja aika voisi joissakin tapauksissa olla hieman pidempikin. Työvoimakoulutuksista työllistytään pääsääntöisesti hyvin joka tapauksessa, mutta työnhakuvelvoite voi aktivoida passiivisempia asiakkaita.

Mahdollinen työhön siirtyminen työtarjouksen johdosta kesken koulutuksen ei palvele asiakasta pitkällä tähtäimellä, kun osaamiseen jää edelleen aukkoja koulutuksen jäätyä kesken. On vaikea uskoa, että työllistymisen jälkeen kovinkaan moni jäisi suorittamaan koulutuksen loppuun työn ohessa eikä tähän voida asiakasta velvoittaa. Osaamisen puutteet voivat hankaloittaa työllistymistä myöhemmässä vaiheessa, eikä koulutukseen pääseminen uudestaan ole itsestään selvää. Ehdotus ei tue jatkuvan osaamisen kehittämisen tavoitteita, jotka ovat äärimmäisen tärkeitä nopeasti muuttuvassa työelämässä. Lisäksi joitakin työnhakijoita on pitänyt motivoida pitkään koulutukseen hakeutumiseksi ja mahdollinen koulutuksen keskeyttäminen ei ole varsinkaan näissä tapauksissa toivottavaa.

Kotoutumiskoulutuksessa oleville työtarjousten tekeminen voi olla erittäin haasteellista, koska valtaosassa työpaikoista edellytetään suomen kielen taitoa. Kielen lisäksi kotoutumiskoulutuksessa

opitaan yhteiskunnallisia asioita ml. työelämätietous, jotka ovat olennaisia suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Miten varmistetaan, että kotoutuminen jatkuu ja asiakas saa riittävän tietämyksen suomalaisesta yhteiskunnasta, jos kotoutumiskoulutuksesta siirrytään työhön hyvinkin nopeasti? Kotoutumiskoulutuksesta jatketaan usein opiskelemaan Suomessa tarvittavaa ammattitaitoa. Miten varmistetaan, että maahanmuuttajilla on mahdollisuus tutkintoon johtavaan osaamispolkuun ja riittävä suomen kielen taito sitä varten? Työssä tarvittava suomen kielen taito voi olla vähäinen eikä kielitaito välttämättä kehity.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Mikäli asiakkaan odotetaan osallistuvan aktiivisesti alkuhaastatteluihin ja työnhakukeskusteluihin sekä eri palveluihin, seuraamusten mm. siitä, että jättää saapumatta alkuhaastatteluun ja työnhakukeskusteluihin tai että jättää aloittamatta palvelun tai keskeyttää sen, tulisi olla merkittävämpiä. Tällä on laajemmin vaikutusta myös palveluhankintoihin, sillä palveluiden aloittaminen oletettavasti vähenee ja keskeyttämiset lisääntyvät, kun niistä ei aiheudu välittömiä seuraamuksia työttömyysetuuteen.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Korhonen Jaana
Kainuun ELY

Kyllönen Anna-Elina
Kainuun ELY

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä toimii Keski-Suomessa 3. sektorin toimijoiden yhteistyöstä sopimisen foorumina työllisyyden hoidon alueella. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry haluavat tuoda esille seuraavat asiat:

Esityksessä on hyvää se, että työnhakijaan kohdennettuja seuraamuksia ja sanktioita on lievennetty aikaisemmasta. Lainsäädännön muutos ei sinällään kuitenkaan edistä aktiivista työllistymistä. On suuri riski, että toimintaan ohjattavat lisäresurssit tullaan käyttämään ensisijaisesti valvonnan velvoitteiden hoitamiseen sen sijaan, että panos kohdistuisi asiakkaan henkilökohtaiseen ohjaukseen ja työllistymisen edistämiseen. Valvonnan ja sanktioiden toimenpiteet vievät liikaa resurssia. Resurssit ohjataan tässä esityksessä ensisijaisesti valvontaan, vaikka sanktiovälit lyhenevät.

Erityinen huoli nousee sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien osalta. Hyvin mekaaninen ja säännelty palveluprosessi mahdollistaa huonosti asiakkaan tarvelähtöisen tuen. Heikko kielitaito tai digitaitojen puute saattaa hankaloittaa henkilön asioimista palveluissa ja johtaa sanktioihin tilanteissa, joissa niiden käyttö ei ole perusteltua.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät.

Muutoksissa esitetyt työnhakijaa koskevat velvoitteet ovat moninaiset. Asiakkaan näkökulmasta tämä voi aiheuttaa sekaannuksia ja epäselvyyttä siitä, mitkä velvoitteet tai seuraamukset koskevat häntä missäkin tapauksessa.

Toimenpiteiden kuten työhakukeskustelujen määrän lisääntyminen ja niiden laadukas toteuttaminen edellyttävät laajaa yhteistyötä muiden toimijoiden kuten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämä on hyvä ottaa huomioon jo esityksessä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksessä on hyvää se, että siinä huomioidaan asiakkaan työkyvyn arvioiminen ja siihen liittyvät kuntoutuspalvelut.

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry nostavat kuitenkin huolen siitä, onko esityksessä huomioitu riittävästi muiden lisäpalvelujen kuten monialaisen yhteispalvelun sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden resurssien riittävyys vastaanottamaan asiakkaita. Kokemus on tällä hetkelläkin se, että työkyvyttömiä työnhakijoita on vaikea saada tutkimuksiin ja työkykyselvityksiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Edellisen aktiivimallin vaikutuksia työllisyyteen ei voitu osoittaa selkeästi; malli vaikutti lähinnä Te-palvelujen käyttöön ja kysyntään. Tietyiltä osin esityksessä on samankaltaisuutta aktiivimallin kanssa kuten työnhakuvelvoite ja seuraamukset. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry haluavat korostaa sitä, että työllisyyden vaikutukset vaihtelevat alueellisesti avoimien työpaikkojen ja realististen työllistymismahdollisuuksien mukaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry haluavat kiinnittää huomiota siihen, ovatko muut lait ajan tasalla tämän lakiuudistuksen kanssa (esim. laki monialaisista palveluista).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry näkevät hyvänä, että palveluprosessia pyritään yksilöllistämään ja että työnhakuvelvoitteen osalta otetaan huomioon alueelliset erot. Kuitenkin palveluprosessi näyttäytyy mekaanisena ja tarvelähtöisyyttä ei ole tarpeeksi huomioitu. Lisäksi resurssien riittävyys laadukkaaseen ohjaukseen epäilyttää. Esityksen yhteydessä on hyvä huomioida työllisyyttä edistävien järjestöjen merkitys ja rooli yksilöllisen tuen antajana ja palveluiden täydentäjänä.

Aktiivinen työskentely työnhakijoiden kanssa (esim. nuorten osalta) on hyvää. Esityksen mukaan ohjaus painottuu kuitenkin työnhaun tukemiseen. Tämä on hyödyllistä juuri työttömäksi jääneelle, mutta esim. työttömyyden pitkittyminen tarvitsee tarvelähtöistä ja lisääntyvää henkilökohtaista ohjausta työnhakuun tähtäävän ohjauksen sijaan. Tarvelähtöiset sekä henkilökohtaiset ohjaukset tulee huomioida laissa, jotta ne tulevat toteutumaan ja olisivat myös polkuna työllistymiseen tai opiskeluun. Esityksestä puuttuu kokonaisvaltaisempi ote työllistymiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry näkevät, että linjaukset opiskelun osalta vähentävät mm. perheellisten ihmisten opiskelumahdollisuuksia. Heillä opiskelu opintotuella ei ole välttämättä mahdollista. Miten esitys tukee jatkuvaa oppimista? Työttömyysaika on järkevää käyttää opiskeluun, ja yhteiskunnalle on tärkeää tukea työttömyysajan opiskelua kaikin keinoin. Työttömyysajan opiskelusta ei kannata tehdä kannustinloukkua. Työttömyysajan opiskelu on omiaan säilyttämään työttömän työnhakijan vire työnhaussa, sekä auttaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman umpeen kuromisessa. Passivoinnilla saadaan aikaiseksi passiivisia kansalaisia - kannustinloukut ovat passivoivia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry näkevät muistutuksen hyvänä toimintatapana.

Verkkosivujen lisäksi asiakkaalle on annettava mahdollisuus viestiä tai hoitaa velvoitteitaan myös muita välineitä hyödyntäen, eikä olettaa, että kaikilla on tarvittava taito ja osaaminen verkkosivuilla toimimiseen. Mm. heikon kielitaidon sekä digitaidon omaavat henkilöt kuten vieraskieliset on hyvä huomioida käyttäen esim. tekstiviestejä tai puheluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoite saattaa lisätä esim. maahan muuttaneiden ohjautumista matalapalkka-aloille, sen sijaan, että heidän työllistymisensä pohjautuisi osaamiseen ja aikaisempiin tutkintoihin. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry näkevät, että tämä johtaa työelämän voimakkaaseen segregaatioon maahan muuttaneiden osalta.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry haluavat tuoda esille, että osa-aikatyöntekijöissä on mukana henkilöitä, joilla ei ole mahdollisuutta tehdä kokoaikaista työtä esim. työkykynsä tai elämäntilanteensa vuoksi. Esityksen mukaisen lääkärintodistuksen saaminen ei vastaa nykyistä lääkärinlausuntojen kirjaamistapaa. Lääkärit eivät ota kantaa työkykyyn suhteessa työaikaan / työpäivän pituuteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry näkevät, että työnhakuvelvoitteen lisääminen koskemaan työttömyysetuudella opiskelua ei edistä jatkuvaa oppimista. Osaamisen kehittämisen mahdollistamiseksi hallitusohjelmaan on sisällytetty jatkuvan oppimisen uudistus, jossa tarkastellaan mm. koulutuksen tarjontaa ja rahoitusta sekä opintojen aikaista toimeentuloa. Miten tässä esityksessä huomioidaan nämä tavoitteet?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry haluavat tuoda esille, että työstä kieltäytymisen kohdalla on otettava huomioon alueellinen työtilanne ja mahdollistaako esim. julkisten kulkuvälineiden käyttö työpaikan vastaanottamisen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry näkevät, että lakiesitys keskittyy liikaa kuvaamaan niitä säästöjä, joita mahdollisesti saadaan. Esityksen painopiste pitäisi olla enemmän konkreettisissa, asiakkaan tilanteen huomioon ottavissa työllistymistä edistävissä toimenpiteissä.

Sivonen Tiina
Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Espoon kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Espoo näkee pohjoismaisen työnhaun mallin perusajatuksen työnhakija-asiakkaiden intensiivisemmästä ja yksilöllisemmästä palvelusta yleisesti ottaen erittäin kannatettavana. Lakiesitys sisältää kuitenkin erinäisiä riskejä eikä yksilöllisyys ja asiakaslähtöisyys toteudu lain kautta toivotulla tavalla.

Lain esitöissä todetaan lähtökohtaisesti, että työnhakijan palveluprosessia koskevat muutokset vähentävät kunnan mahdollisuutta kehittää työnhakijoiden palveluja haluamallaan tavalla. Palveluprosessin yksityiskohtainen määrittely valtion taholta ei ota huomioon asiakkaiden erilaisia palvelurapeita ja näin ollen yksilöllisyyttä ei pystytä toteuttamaan. Tämä osaltaan kaventaa huomattavasti kuntien mahdollisuutta toteuttaa kokeilulain mukaisesti omia palvelumalleja ja kehittää työllisyyspalveluita. Resurssit ovat pohjoismaisen mallin keskiössä, sillä mallin

toteuttaminen lakisesityksen mukaisesti edellyttäisi huomattavaa lisäystä paitsi henkilöstöresursseihin, mutta myös muihin resursseihin, kuten tilaresursseihin. Espoo edellyttää, että niin henkilöstö- kuin tilaresurssit tulee olla riittävät pohjoismaisen mallin toteuttamiseksi.

Palveluprosessin määrittely tuntuu siirtyvän lain myötä kunnilta Työ- ja elinkeinoministeriöön. Hallituksen esityksessä Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta todettiin, että työllisyyden edistämisen kuntapohjaisen järjestämisen vaikuttavuuden odotetaan syntyvän pitkälti niistä eduista, joita kunnilla on monitoimialaisina ja asiakkaansa hyvin tuntevina toimijoina. Nyt lausunnolla olevan lain myötä palveluprosessin määrittely siirtyisi kuitenkin kunnilta Työ- ja elinkeinoministeriöön. Espoo katsoo, että kunnilla on vahva asiantuntemus kuntalaisten arjesta ja asiakkaiden palvelutarpeesta, mutta tätä asiantuntemusta ei riittävästi ole hyödynnetty lain valmistelussa. Pohjoismaisessa mallissa asiakkaan palveluprosessia johdetaan vahvemmin ja yksityiskohtaisemmin lailla, jolloin asiakkaan yksilöllistä tilannetta on huomattavasti vaikeampi ottaa huomioon. Espoo katsoo, että asiakkaan näkökulmaa ja asiakkaiden yksilöllisempää palvelua olisi edesauttanut lakiluonnos, jossa palveluprosessia ei ole määritetty yhtä yksityiskohtaisesti. Palvelujen tarjoamisessa tulee lähteä asiakkaiden palvelutarpeista eikä laittaa kaikkia asiakkaita ns. samaan muottiin. Toisille asiakkaille riittää kevyempi palvelu, kun taas toiset tarvitsevat kasvokkain tapaamisia ja tiheää tapaamissykliä. Palvelutarpeiden joustava huomioonotto auttaa kohdentamaan resurssia sitä tarvitseville.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Espoo katsoo, ettei taloudellisten vaikutusten arviointia ole avattu kuntien pyynnöistä huolimatta. Arviot vaikuttavat summittaisilta. Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut kuntakokeilualueilla ja TE-palvelut 2024 -uudistuksessa tulee kattaa täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut). Resursseja mitoitettaessa ja jaettaessa on huomioitava myös asiakkaiden ja kokeilukuntien todelliset mahdollisuudet digitaalisten palvelujen käyttöön (esim. luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajat jne.) Lisäresurssien jako on tehtävä oikeudenmukaisesti kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen kesken. Uudistuksesta aiheutuvia kuluja tai tehtäviä ei pidä vyöryttää kuntien maksettavaksi. Etenkin vaikutusten erottaminen esimerkiksi yleistalouden ja työmarkkinoiden muutoksista tai pysyvästä rakennemuutoksesta on melko mahdotonta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Pohjoismaisen työnhaun mallin ajatus intensiivisemmästä tuesta työnhakijalle on ehdottoman kannatettava. Malli edellyttää kuitenkin huomattavaa resurssilisäystä, joka nyt TEMin laskelmissa on vahvasti aliarvioitu. Luonnoksessa arvioidaan, että asiakaspalvelutehtävissä olisi pohjoismaisen työnhaun mallin tuoman resurssilisäyksen jälkeen n. 2870 henkilötyövuotta valtakunnallisesti verrattuna nykyiseen 2080 henkilötyövuoteen. Asiakkaita olisi tällöin 185 yhtä virkailijaa kohti,

nykyisen 254 sijaan. Tämä arvio on myös tehty vuoden 2019 asiakasmäärillä. Laskelmissa on oletuksena, että toukokuussa 2022 on palattu koronaa edeltäviin asiakaslukuihin. Espoo näkee pohjoismaisen työnhaun mallin aikaisen asiakasmäärän olevan vielä hyvin epävarma. Espoo pitää riskinä sitä, että laskelmien pohjaksi ministeriö on ottanut asiakasluvut, jotka ovat ennen koronaa ja pitkän talouskasvun kauden tulos.

Mikäli virkailijoilla on valtakunnallisesti keskimäärin 185 asiakasta, ei pohjoismaisen työnhaun mallin toteuttaminen ole tosiasiallisesti mahdollista. Espoon kuntakokeilussa, jossa on tällä hetkellä keskimäärin 194 asiakasta virkailijaa kohden kunnan mittavien omien lisäpanostusten vuoksi, on nykyisenkin lain vaatimusten ja laadukkaan asiakaspalvelutyön toteuttaminen tiukoilla resurssien vuoksi. Kaikki resurssilaskelmat tuntuvat lähtevän liikkeelle siitä, että nykyresurssit ovat nykytilanteeseen ja lain vaatimuksiin riittävät. Tämä on virheellinen oletus, joka asettaa koko pohjoismaisen työnhaun mallin resurssilaskelmat kyseenalaisiksi. Espoon kuntakokeilussa on kunnan omaa panostusta henkilöstöresursseihin, mutta tätä ei ole esimerkiksi TE-toimistoissa. Aliresursointi mallin vaatimien resurssien osalta vaikeuttaa oleellisesti pohjoismaisen mallin toteuttamisesta lain mukaisesti TE-toimistoissa ja kuntakokeiluun osallistuvissa kunnissa ja vaarantaa asiakkaiden oikeusturvan. Espoon kuntakokeilulla on nyt likipitäen se resursointi minkä TEM laskee olevan valtakunnallinen keskiarvo pohjoismaisen työnhaun mallin aikana. Kyseisellä resurssoinnilla ei pystytä vastaamaan TE-toimistoissa tai kunnissa pohjoismaisen mallin edellyttämien haastattelumäärien kasvuun.

Resurssilaskelmissa ei ole otettu kantaa haastatteluiden kestoon tai muihinkaan työtä tosiasiallisesti lisääviin toimenpiteisiin. Resurssilaskelmissa on otettava huomioon, että jokaisen asiakastapaamisen yhteydessä asiakaspalveluhenkilöstö tekee päätöksiä, työllisyyssuunnitelmaa täydentäviä dokumentteja, selvityspyyntöjä, lausuntoja yms., jotka lisäävät resurssitarvetta tapaamisten järjestämisen ohella. Lakiluonnoksessa todetaan, että nykyiset määräaikaishaastattelut ovat jääneet osittain nimellisiksi toimiksi. Sama uhkaa pohjoismaista työnhaun mallia, mikäli eri haastatteluihin ei varata riittävästi aikaa ja eivätkä ne ole kestoltaan riittävän pitkiä. Tämä edellyttäisi huomattavasti ehdotuksia enemmän resursseja. Pohjoismaisen työnhaun mallin haastattelulaskelmat keskittyvät haastatteluiden/keskusteluiden määrään, ei niiden ajalliseen kestoon tai laatuun.

Espoo toteaa myös, että resurssien jakoperusteissa ei ole huomioitu asiakassegmenttien eroja eri alueilla. Esimerkiksi Espoon kokeilun asiakkaista 52 % on vieraskielisiä. Vieraskielisten asiakkaiden haastattelut kestävät lähtökohtaisesti kauemmin kuin kantakielisten osalta ja heillä tiedetään olevan enemmän palveluntarvetta. Resurssien kohdentamisessa tulee huomioida vieraskielisten asiakkaiden edellyttämä suurempi henkilöstöresursointi.

Pohjoismaisen työnhaun mallin edellyttämät tilamuutokset ovat mittavat ja esityksessä aliarvioitu. Ministeriön haastattelumääriä koskevan arvion perusteella kasvokkain tapahtuvien haastattelujen määrä kasvaisi vähintään 1,4 miljoonalla haastattelulla nykytilanteeseen verrattuna. Mikäli laskennallisesti yhdessä asiakastilassa järjestetään seitsemän asiakashaastattelua päivässä, tarvitaan päivätasolla 800 asiakastilaa lisää valtakunnallisesti mallin toteuttamiseksi. Tämä tilanteessa, jossa jo vuosien ajan TE-toimistoissa on vähennetty henkilökohtaisten tapaamisten määrää, mikä näkyy

myös tilojen koossa ja tilasuunnittelussa. Tämä näkyy etenkin Uudellamaalla ja Uudenmaan TE-toimiston tilaratkaisuissa. Pohjoismaisen mallin muutokset edellyttävät uusia tiloja ja nykyisten tilojen uudelleen suunnittelua ja muutostarpeita. Toimitiloissa ei riitä, että työntekijöille on riittävä määrä työpisteitä vaan tilojen tulee olla erityisesti kasvokkain tapahtuvan asiakaspalvelun tarpeet huomioon ottavia, saavutettavia ja turvallisia. Espoon näkemyksen mukaan mallin vaikutuksia toimitilojen tarpeelle ei ole riittävällä tavalla huomioitu ja arvioitu.

Esityksessä todetaan tilojen muutostarpeiden osalta ” Nämä on tarkoitus toteuttaa nykyisten toimeenpanoon osoitettujen määrärahojen ja EU:n niin sanotun elpymisvälineen kautta allokoitavien määrärahojen puitteissa.”. On selvää, etteivät nykyiset määrärahat riitä tilamuutoksiin valtakunnallisesti. Tämä tarkoittaa, että yhä suurempaa joukkoa toimitiloja joudutaan suunnittelemaan uusiksi, joko samaan tai uuteen paikkaan. Toimeenpanossa on pidettävä huoli, että mikäli laissa edellytetään esityksen mukaisesti vahvaa paikan päällä tapahtuvien haastatteluiden toteuttamista, on tilaratkaisuihin esitettävien määrärahojen oltava vastaavasti riittävät.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työllisyystoimia on viime aikoina leimannut julkisuudessa epäluottamus määrällisten tavoitteiden laskentaperusteisiin ja tavoitteiden toteutumiseen. Myös pohjoismaisen työnhaun mallin 9 500 työllisen tavoite jää hämäräksi, miten tarkalleen tavoite on laskettu, onko tavoite realistinen ja miten tavoitteen seuranta onnistuu. Etenkin tavoitteen seuranta on vaikeaa, ellei mahdotonta toteuttaa, kun muutos kohdistuu kokonaisvaltaisesti palveluprosessiin ja työllistyvien määrää on vaikea erottaa esim. laajempien työmarkkinaheilahteluiden vaikutuksesta. Espoon näkee tärkeänä, että lakiluonnoksissa avattaisiin nykyistä paremmin ja avoimemmin, miten työllisyystavoitteet on laskettu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Pohjoismaisen työnhaun mallin toinen oleellinen tavoite ”uudistaa työttömien palveluita siten, että työnhakijalle tarjotaan yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen” on idealtaan erittäin kannatettava. Esityksessä on kuitenkin tavoitteena lisätä yksilöllisyyttä lailla, joka pakottaa kaikki työttömät asiakkaat tiettyyn asiakasprosessiin ja malliin, riippumatta asiakkaan tilanteesta ja palvelutarpeesta. Samalla vähennetään viranomaisen asiakaskohtaisen harkinnan mahdollisuutta. Pohjoismainen työnhaun malli vie hyvin paljon mahdollisuuksia räätälöidä tapaamisfrekvenssiä ja haastattelun toteuttamistapaa asiakkaan tosiallisen tilanteen ja tarpeen mukaan ja on täten ristiriidassa yksilöllisyyden tavoitteen kanssa.

Luonnoksessa todetaan, ”Tässä hallituksen esityksessä ei kuitenkaan esitetä muutoksia palvelun ydinprosessin lisäksi tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään. Palveluiden lisääntyvän

kysynnän määrää ei myöskään ole mahdollista arvioida luotettavasti.”. Tiiviimpi kontaktointi ja haastattelufrekvenssi johtaa palveluihin ohjaamisen kasvuun. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata. Myös JTYPL:ssä mainittujen palveluiden muodon ja valikoiman palvelutarjooman päivittäminen on Espoon näkemyksen mukaan tarpeellista, sillä asiakkaiden palvelutarpeen voi arvella muuttuvan palveluprosessin muutosten myötä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksen mukaan alkuhaastattelu tulisi tehdä paikan päällä toimipisteessä fyysisesti ja työnhakukeskustelut ensisijaisesti paikan päällä. Joustavat toimintatavat ja etäneuvotteluiden käyttö asiakkaan tilanteen ja virkailijan harkinnan mukaan tulee mahdollistaa. Tämä antaa paremmat mahdollisuudet toimia asiakastyössä ilman, että jouduttaisiin ottamaan käyttöön seuraamusjärjestelmää enemmissä määrin.

Kun yhteiskunnassa kaikki muut palvelut digitalisoituvat nopeata vauhtia, työllisyyspalvelujen toimintaa ohjataan lailla osittain päinvastaiseen toimintatapaan. On tärkeää pitää alkuhaastattelu lähtökohtaisesti fyysisenä tapaamisena, mutta muiden haastatteluiden osalta tulee antaa enemmän harkintamahdollisuutta virkailijalle haastattelun toteuttamisessa asiakkaan palvelutarpeen mukaan.

Alkuhaastattelut tulisi luonnoksen mukaan järjestää paikan päällä, pl. painavat syyt ja työnhakukeskustelut paikan päällä, pl. erityisen painavat syyt. Luonnoksessa ei olla riittävällä tavalla avattu mitä nämä ”painavat” ja ”erityisen painavat” syyt käytännössä ovat. Mikäli käytetään virkailijan harkintamahdollisuutta rajaavia termejä laissa ja sen esitöissä, tulee nämä olla riittävällä tasolla avattu. Termejä tulee selkeyttää ja varmistaa että asiakkaan tilanne, esimerkiksi terveydellinen tilanne, perheen hoitoon liittyvät asiat ja matkan pituuteen ja julkisten kulkuvälineiden käyttömahdollisuus pystytään ottamaan huomioon haastatteluiden toteutustavan osalta.

Alkuhaastatteluiden osalta lakiehdotuksessa asetetaan niille viiden arkipäivän aikaraja, joka alkaa työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Huomioon ei ole otettu sitä, että työnhakijaksi voi ilmoittautua myös paperilomakkeella. Kun asiakas ilmoittautuu työnhakijaksi toimistossa paperilomakkeella, voi asiakkaan siirrossa TE-toimistolta kuntakokeiluun kestää. Näissä tapauksissa viiden arkipäivän aikaraja alkuhaastattelulle on liian tiukka, pahimmissa tapauksissa viiden arkipäivän raja on voinut kulua jo ennen kuin kuntakokeilu saa asiakkaan tiedot TE-toimistolta. Tämä on oleellista Espoon kaltaisissa kuntakokeiluissa, Espoossakin asiakkaista n. 52 % on vieraskielisiä - paperilomakeilmoittautumisissa juuri vieraskieliset erottuvat suurena käyttäjäryhmänä. Espoo

katsoo, että viiden arkipäivän aikaraja tulisi lähteä kulumaan siitä, kun oikea toimisto/kuntakokeilu saa ensimmäisen kerran tiedon asiakkaasta, ei asiakkaan työnhaun aloittamisen päivämäärästä.

Ehdotuksessa mainitaan mahdollisuus hankkia täydentävät haastattelut ostopalveluna. Idea on kannatettava, mutta käytännössä haastava toteuttaa lain puitteissa. Tiedonvaihto viranomaisen ja palveluntuottajan välillä pitää olla hyvin kattavaa, jotta nämä mahdollisesti ostopalveluna hankitut täydentävät haastattelut olisivat luonteva osa muuta haastattelukokonaisuutta. Nykylain puitteissa tämä ei onnistu tiedonvaihtorajoitusten vuoksi. Tämä tulee huomioida lainsäädännössä. Myös teknisiä järjestelmiä pitää kehittää niin, että palveluntuottajan kirjaamat havainnot haastattelusta tulisivat asiakastietojärjestelmään sujuvasti.

Työnhakukeskusteluiden järjestämisen poikkeuksissa mainitaan mm. palkkatuki ja kuntoutus, mutta ei starttirahaa ja kuntouttavaa työtoimintaa. Nämä tulee lisätä poikkeuksiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Palveluprosessien tarkka määrittely on johtanut siihen, että lakiin joudutaan kirjaamaan poikkeuksia mm. osa-aikaista työtä tekevien osalta. Nämä poikkeuksien tarkastelut vaikeuttavat ja hidastavat asiakastyötä. Espoo esittää yleisluontoisempaa palveluprosessia, jonka sisällä on virkailijan harkintaan perustuvaa liikkumavaraa. Osa-aikatyötä tekevissäkin on hyvin erilaisissa tilanteissa olevia asiakkaita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Palveluprosessien tarkka määrittely on johtanut siihen, että lakiin joudutaan kirjaamaan poikkeuksia mm. osa-aikaista työtä tekevien osalta. Nämä poikkeuksien tarkastelut vaikeuttavat ja hidastavat asiakastyötä. Espoo esittää yleisluontoisempaa palveluprosessia, jonka sisällä on virkailijan harkintaan perustuvaa liikkumavaraa. Koulutuksessa olevissakin on hyvin erilaisissa tilanteissa olevia asiakkaita

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutus on kannatettava esitys. Muistutuskäytännöllä pystyttäisiin vaikuttamaan asiakkaan toimintaan vahvemmin ennen työttömyysturvan seuraamuksia. Riskinä tosin on, että yhden toimintatavan lisääminen voi sekoittaa asiakkaan ymmärrystä siitä, mistä kulloinkin on kyse. Nykyäänkin työnhakija-asiakkaiden, etenkin vieraskielisten, voi olla haastavaa ymmärtää saamiensa dokumenttien sisältöä. On todennäköistä, että etenkin vieraskielisiä muistutuskäytäntö voi

hämmentää. Tämän vuoksi on tärkeää, että asiakastietojärjestelmään tulevat mahdolliset muistutusten dokumenttipohjat ovat selkokielisiä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden lähtökohtainen ajatus ilmeisesti on, etteivät työnhakija-asiakkaat hae aktiivisesti töitä. Espoon näkemys ja kokemus on, että kyseinen lähtökohta on virheellinen. On totta, että osa varmasti tarvitsee velvoittavia toimia aktivoituakseen, mutta suurin osa työnhakijoista hakee työpaikkoja aktiivisesti ja oma-aloitteisesti. Toimenpiteitä pitäisi voida kohdistaa niihin asiakkaisiin, joiden voidaan epäillä olevan passiivisempia työnhaussa tai tarvitsevat enemmän tukea ja struktuuria työnhaussa. Nyt pohjoismaisessa työnhaun mallissa asetetaan velvoitteita kaikille, myös heille, jotka jo nyt ovat aktiivisia työnhaussa. Sen sijaan nykyinen toimintatapa, jossa virkailija voi tarvittaessa lähettää asiakkaille velvoittavia työtarjouksia, olisi kehittämisen arvoinen.

Työnhakuvelvollisuuden voi esityksen mukaan täyttää mm. ”hakemalla sellaista vähintään kaksi viikkoa kestävää työsuhteessa tehtävää työtä, johon työnhakija voi perustellusti olettaa voivansa työllistyä”. Niin sanottu keikkatyö on nykyään hyvin yleistä, ja näissä työsuhteiden kesto ja työmäärä ovat epämääräisesti tiedossa. Tältä osin pitäisi selventää voiko keikkatyötä, tai muuta vastaavaa mahdollisuutta hakemalla täyttää työnhakuvelvollisuutta. Etenkin lakiehdotuksen viimeinen tapa täyttää työnhakuvelvollisuus ” muilla vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen.” pitäisi selventää.

Espoo näkee, että työnhakuvelvollisuuden määrällisen alentamisen kriteerit ovat liian epämääräisiä. Esityksen mukaan määrällinen alentaminen voi tulla kyseen, jos asiakkaan ammatti, koulutus, osaaminen ja työkyky huomioon ottaen, ei realistisesti löydy neljää haettavaa työtehtävää. Kuitenkin esityksessä todetaan, että työnhakuvelvollisuuden määrällinen alentaminen olisi poikkeuksellista. Tätä tulee selkeyttää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

On hyvä, että osa-aikaista työtä tekevät ja osa-aikaisesti lomautetut, on huomioitu määrällisesti alemmalla työnhakuvelvollisuudella. Espoo kuitenkin katsoo, että näiden asiakasryhmien osalta pitäisi olla vain harkintaan perustuva työnhakuvelvollisuus. Osa-aikaista työtä tekevissä on hyvin erilaisissa tilanteissa olevia asiakkaita ja kaikille saman työnhakuvelvollisuuden asettaminen ei ota huomioon nykyaikaisten työmarkkinoiden pirstalaisuuden ja eri tapoja tehdä työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Lausunnon mukaan yli kuukauden pituisissa koulutuksissa opiskeleville asetettaisiin lain mukaan velvoittavia työtarjouksia. Koulutuksen loppuun saattaminen on pidemmällä tähtäimellä usein parempi vaihtoehto työhakijalle ja yhteiskunnalle kuin työn vastaanottaminen ja koulutuksen keskeyttäminen. Työnhakijoille olisi hyvä antaa mahdollisuus keskittyä osaamisensa lisäämiseen, mikäli se on katsottu tarpeelliseksi. Omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskeleville tulisi olla mahdollista lähettää velvoittavia työtarjouksia virkailijan harkinnan mukaan, mutta ei lain mukaista pakkoa lähettää näitä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Ministeriö on luonnoksessaan laskenut että n. 40 000 asiakkaalle ei asetettaisi työnhakuvelvollisuutta työkyvyn alentumisen vuoksi. Tähän lukuun on päädytty pitkälti URA-järjestelmään kirjatuilla diagnooseilla. Espoo näkee tämän ongelmallisena, sillä kaikkien työnhakijoiden työkykyä alentavat diagnoosit eivät ole TE-toimiston/kuntakokeilujen tiedossa eikä kaikilla työnhakijoilla ole diagnoosia, vaikka selvä työkykyä alentava haitta/vamma on olemassa. Tämän vuoksi Espoo pitää n.10 %:n osuutta asiakkaista alimitoitettuna määränä ja olettaa että, työnhakuvelvollisuutta jouduttaisiin olla asettamatta huomattavasti suuremmalle määrälle asiakkaita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa luvussa 5 mainitut palvelut on syytä päivittää pohjoismaisen työnhaun malliin sopiviksi. Mallin mukaisissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa käsiteltäisiin monia asioita, joita nyt käsitellään esimerkiksi työnhaku-, ura- ja työhönvalmennuksissa. Ostopalveluita ja niiden sisältöjen painopisteitä tulee lakitasollakin siirtää pois aiheista ja tarpeista, jotka tulee pohjoismaisen työnhaun mallissa käsitellyksi TE-toimistojen ja kuntien puolesta. Espoo katsoo, ettei tätä ole otettu huomioon. Tämä voi johtaa siihen, että ns. 51-momentin määrärahoilla hankittaisiin palvelua, jota tarjotaan TE-toimistojen ja kuntien toimesta osana pohjoismaista työnhaun mallia. ELY-keskusten hankintaresursseja pitäisi pystyä joustavammin käyttämään muihin palveluihin.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esityksessä todetaan syitä pätevästä syystä työstä kieltäytymiseen. Espoo katsoo, että niiden todentaminen on kuitenkin vaikeaa. Esimerkiksi palkan suuruus on harvemmin kirjallisesti tiedossa ennen itse työsopimuksen kirjoittamista. Mikäli työnhakija kieltäytyy työstä haastattelun jälkeen, on hänellä tuolloin harvoin kirjallista todistusta palkan määrästä tai muusta mahdollisesta pätevästä syystä kieltäytyä vastaanottamasta kyseistä työtä. Asiakkaan oikeusturvan vuoksi lakiesitykseen pitää selvemmin kirjata, miten pätevä syy työstä kieltäytymiseen todennetaan.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Esitys on kannatettava, ei muuta lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ehdotetut muutokset seuraamusjärjestelmään ovat kannatettavia. Seuraamusten lieventäminen helpottaa paitsi asiakkaiden tilannetta ja huolta työttömyysetuuden katkaisusta, mutta myös asiakkaan ja viranomaisen välistä yhteistyötä. Kuitenkin samalla pysyisi työttömyysetuuksien vastikkeellisuus, vaikka seuraamuksia lievennettäisiin. Espoo näkee, että nämä muutokset parantavat asiakkaan ja viranomaisen välisen luottamuksen rakentumista ja edesauttaa sitä, että asiakas ensisijaisesti miettisi miten työllistyisi, sen sijaan että keskittyisi miettimään seuraamusjärjestelmää.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei lausuttavaa, teknisluonteisia muutoksia.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei lausuttavaa, teknisluonteisia muutoksia.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Espoo näkee hyvänä, että muutokset tulisivat voimaan 2.5.2022. Tämä antaa aikaa sopeutua tulevaan muutokseen. Espoo tosin pitää riskinä, että muutosten edellyttämät tekniset järjestelmämuutokset eivät ole valmiita 2.5.2022. Espoo esittää, että teknisten järjestelmien muutostöihin varataan riittävästi resursseja ja varmistetaan näiden toimivuus 2.5.2022.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Espoo katsoo, että rahoitusperiaatteen toteutuminen on suuri riski asiakkaan perusoikeuksien näkökulmasta. Pohjoismaisen työnhaun malli edellyttää lisäystä niin henkilöstö- kuin muihin resursseihin. Espoo katsoo, että Tähän mennessä esitetyt resurssilisäykset eivät ole riittävät eivätkä tosiasiallisesti mahdollista velvoitteista suoriutumista ja asiakkaan oikeusturva vaarantuu. Espoo edellyttää, että niin henkilöstö- kuin muut resurssit tarkistetaan tulevan mallin tosiasiallisen työkuorman ja tilatarpeen lisäyksen mukaisesti.

Muuta lausuttavaa?

Lakiehdotuksessa useampi kohta edellyttää muutoksia teknisiin järjestelmiin ja lakiehdotuksessa viitataan suoraan vielä keskeneräiseen Työmarkkinatoriin. On ensiarvoisen tärkeää, että tarvittavat muutokset teknisiin järjestelmiin esim. työnhakuvelvoitteen seurantaa, muistutuskäytäntöä, haastatteluiden seurantaa ja merkintää ja uudistettua työnhakijan palvelutarvearviointia varten ovat valmiina pohjoismaisen työnhaun mallin voimaan tullessa 2.5.2022.

On hyvä, että lakiehdotuksessakin on otettu kantaa teknisten järjestelmien muutoksiin ja nostettu muutosten tarve esiin. Espoo esittää kuitenkin huolensa järjestelmien käyttöönoton mahdollisuuksista lain voimaan tullessa.

Kunnilla ei ole mahdollisuutta kompensoida valtion järjestelmäongelmia omilla ratkaisuilla, johtuen ns. rinnakkaisjärjestelmien kiellolla. Näin ollen kuntakokeilut ovat täysin valtion tietojärjestelmien varassa, ilman tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa niihin tehtävien muutosten aikatauluun, laatuun ja toiminnallisuuksiin. Espoo edellyttää varmistusta siitä, että lain vaatimat toimet ja muutokset pystytään tekemään teknisissä järjestelmissä ennen mallin käyttöönottoa. Espoo edellyttää, että kuntakokeilut otetaan mukaan ja huomioidaan teknisten järjestelmien kehittämisessä nykyistä huomattavasti laajemmin.

Sipilä Hilla-Maaria
Espoon kaupunki - Työllisyyspalvelujen päällikkö Hilla-Maaria Sipilä

Lapin ELY

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esitysluonnoksessa ei ole huomioitu lain vaikutuksia ELY-keskukseen työvoimapalveluiden hankkijana. Luonnoksessa ei ole myöskään annettu edes alustavaa arviota siitä, miten muutokset vaikuttavat hankittavien palveluiden määrään. Työnhakijoiden aktivointi säännöllisin työnhakukeskusteluin todennäköisesti lisää asiakkaiden palveluihin osallistumista ja tehostaa asiakasohjausta palveluihin. Olisi tärkeää pystyä arvioimaan millainen vaikutus lakimuutoksella on palveluiden hankintaan, jotta muutokseen voidaan varautua niin taloudellisesti kuin henkilöstöresurssein.

Säännöllisin väliajoin toteutettavat työnhakukeskustelut tehostavat palveluohjausta, mikä lisää palveluiden tarvetta. Tämä tarkoittaa, että on myös huolehdittava riittävistä henkilöstö- ja talousresursseista.

Viranomaistyön merkitys korostuu jatkossakin siinä, että tarvitaan laajaa asiantuntemusta oman toimintaympäristön tuntemisessa, ennakointitietoa jotta osataan vastata tulevaisuuden työvoimatarpeisiin sekä tiivistä yhteistyötä alueen elinkeinoelämän kanssa. Yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa varmistetaan yritysten kasvun mahdollisuuksia mm. osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta sekä haetaan ratkaisuja kohtaanto-ongelmiin. Myös yritysten rekrytointihaasteissa viranomaisten antama tuki on merkittävää. Viranomaisten on tunnettava paikalliset työnantajan, työmahdollisuudet ja eri alojen työnhakukäytännöt. Kaiken tämän merkitys korostuu myös asiakasohjauksessa.

Esitetty malli on hyvin pitkälle säädelty ja yksityiskohtainen, joten herää huoli siitä, viekö sen toteuttaminen olemassa olevat resurssit kaikelta muulta toi-minnalta ja kehittämiseltä.

Työnhakuhaastatteluiden ja täydentävien työnhakuhaastatteluiden määräajat on lakiesityksessä tarkoin määritelty. Viranomaisen työaikaa kuluu määräajoista huolehtimiseen, aikavarausten tekemiseen ja esimerkiksi peruuntuneiden haastatteluiden uudelleenjärjestelyihin ja selvittelyihin. Mitä tapahtuu tilanteessa, kun syntyy haastatteluvelkaa? Mitä tilanne tarkoittaa työnhakijan näkökulmasta?

Toivottaisiin alueellista joustavuutta ostopalveluiden käyttöön täydentävissä työnhakukeskusteluissa, järjestämisvastuun ollessa kuitenkin selkeästi TE-palveluilla ja työllisyyden kuntakokeilulla. Luottamuksellisen asiakassuhteen syntyminen tärkeää. Tärkeää olisi myös, että palveluntuottajilla olisi mahdol-lisuus päivittää asiakastiedot suoraan järjestelmään.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Pohjoismaisella työvoimapalvelumallilla on työnhakua tehostavaa vaikutusta, mutta työpaikat syntyvät yritysten ja työnantajien tosiasiallisiin tarpeisiin. Työllistymisen ja työmarkkinoiden suurin haaste on tällä hetkellä kohtaanto-ongelma, joka voi muodostua jopa uhkaksi yritysten kasvulle ja kehittymiselle.

Huomioiden työnhakijoiden lähtötilanne esimerkiksi asuinpaikka, ikärakenne ja koulutustausta sekä elämäntilanteesta tai/ja terveydentilasta johtuvat tekijät, työllistyminen tai kouluttautuminen ei ole

aina realistinen vaihtoehto. Tämä tulisi huomioida palvelumallissa, mutta myös järjestelmissä, joiden kautta henkilöt saavat toimeentulonsa.

Kohtaanto-ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan alueellista liikkuvuutta ja työperäistä maahanmuuttoa. Lisäksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä alueen työnantajien ja yritysten kanssa sekä ennakoivaa työotetta. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ei saa johtaa tilanteeseen, jossa kohtaanto-ongelmien hoitamiseen ei ole riittäviä henkilöstöresursseja.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Malli ei tuo ratkaisua osaavan työvoiman saatavuuden haasteeseen, mikä edellyttää sekä valtakunnan tason yhteistyötä että kansainvälisen työnvälityksen kehittämistä ja vahvistamista.

Työmarkkinoilla tapahtuu jatkuvasti aaltoliikkeitä, tulee laajoja irtisanomisia tai suuria rekrytointitarpeita suurinvestointien yhteydessä. Lainsäädännössä olisi hyvä huomioida, että järjestelmä on riittävän joustava ko. tilanteissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Olisi tärkeää, että esitetty työnhakijan palveluprosessi olisi kuvattu mahdollisimman selkeästi, ymmärrettävästi ja yksiselitteisesti, jotta siihen ei jäisi tul-kinnan mahdollisuuksia ja jotta palveluprosessi olisi kaikille asiakkaille yhdenvertainen ja yhdenmukainen riippumatta siitä, missä päin Suomea asiakas on.

Esitysluonnoksen mukaan työnhakukeskustelut toteutettaisiin lähtökohtaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa. On huomioitava, että Lapissa etäisyydet ja asiointimatkat ovat pitkiä, julkinen liikenneverkosto on harvaa eikä jokaisessa kunnassa ole esimerkiksi TE-toimiston asiointipistettä. Työnhakukeskustelujen toteuttaminen kasvokkain on siten usein mahdotonta tai asiakkaan kannalta epärelevanttia. Lisäksi Lapissa on pitkien välimatkojen vuoksi totuttu hoitamaan viranomaistyötä etäyhteyksin (face to face palvelua).

Esityksessä ei anneta riittävän yksiselitteisiä ja selkeitä linjauksia mm. siihen, mikä on riittävän pitkä välimatka, jotta asiakkaan ei tarvitse asioida paikan päällä. Tämä olisi asiakkaiden yhdenmukaisen

kohtelun kannalta tärkeää. Asiakkaiden yksilöllisiä tilanteita ei myöskään lakiesityksessä oteta huomioon.

Valtiovarainministeriön esitys valtion toimitilastrategiaksi on parhaillaan myös lausuntokierroksella. Toimitilastrategiaesityksen keskiössä on hybridityön (etä- ja lähityön yhdistelmä, monipaikkainen työ), monikanavaisen asioinnin ja sähköisten palveluiden lisääntyminen, joiden seurauksena myös valtion toimitila- ja palveluverkkoa on tarpeen uudistaa. Tässä on ristiriitaa pohjoismaisessa työvoimamallissa esitettyyn vaatimukseen, että työnhakukeskustelut pitäisi toteuttaa pääsääntöisesti viranomaisen luona paikan päällä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

On hyvä, että myös osa-aikatyötä tekeviä kontaktoidaan säännönmukaisesti ja että heitä koskee kokoaikaisen työn hakuvelvollisuus tai lisätyön kysyminen työnantajalta.

On kuitenkin hyvä muistaa, että osatyökykyiselle työnhakijalle osa-aikainen työ voi olla ainoa mahdollisuus työllistyä. Niin valtakunnallisesti kuin paikal-listasollakin haetaan ratkaisuja osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esitysluonnoksen mukaan työnhakuvelvollisuuden seuranta perustuisi työnhakijan itse verkkopalvelussa ilmoittamiin tietoihin. Tämä luonnollisesti edellyttää hyvin toimivia verkkoyhteyksiä ja sitä, että asiakkailla on käytössään tarvittavat tietotekniset laitteet tai mahdollisuus päästä helposti esimerkiksi virtu-pisteeseen asioimaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevien tai OMOna opiskelevien (etenkin tutkintotavoitteisessa) työnhakuvelvollisuus (haettava vähintään kolmea työtarjouksen mukaista työpaikkaa kolmen kuukauden ajanjaksolla). On hyvä, että nivelvaiheisiin (esim. koulutuksesta työhön) ja työmarkkinoille valmistautumiseen kiinnitetään entistä tarkempaa huomiota. Mutta onko kesken koulutuksen olevan työnhakuvelvollisuuden seurauksena opintojen keskeyttämisiä, mikä ei osaamisen kehittämisen tai esimerkiksi ammatillisen tutkinnon loppuun suorittamisen näkökulmasta ole toivottavaa? On myös hyvä muistaa viranomaisnäkökulma eli osuvien työtarjousten tekeminen isolle joukolle työvoimakoulutuksessa olevia työllistää merkittävästi asiantuntijoita.

Opintojen keskeytyminen sinänsä yksilön kannalta positiivisen vaikutuksen eli työllistymisen kannalta voi aiheuttaa ongelmia koulutuksen järjestäjien näkökulmasta. Keskeytyneiden opintojen vuoksi järjestäjien saama rahoitus voi jäädä vajaaksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin rinnalla on tarpeen arvioida olemassa olevaa sosiaaliturvajärjestelmää kokonaisuutena ja huolehtia, että se tukee aktiivisuutta ja työn vastaanoton kannattavuutta. Palvelumallin ei pitäisi johtaa tilanteisiin, jossa asiakas jää järjestelmistä väliinputoajaksi tai mallilla ei voida vastata asiakkaan todelliseen palvelutarpeeseen.

Huomioiden tarpeet alueellisen liikkuvuuden lisäämiseen, on tarpeen myös kehittää ratkaisuja, joilla tuetaan ja jopa kannustetaan henkilöitä alueelliseen liikkuvuuteen esimerkiksi verotuksellisin keinoin.

Nykyiset järjestelmät kaipaavat päivittämistä, jotta ne paremmin huomioivat asiakkaiden palvelutarpeiden moninaisuuden ja tunnistavat työelämässä se-kä myös työllistymisessä tapahtuneet muutokset. Tärkeä on myös ennakoi-da jo nyt tulevia kehityssuuntia esimerkiksi työn ja yrittäjyyden tekemisen mallien ja -tapojen muuttumista.

Koskinen Kirsi
Lapin ELY

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Lausunto

13.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työnhakijoiden aktivointi ja säännöllinen kohtaaminen ovat kannatettavia asioita. Hallituksen esitysluonnos vaikuttaa kuitenkin varsin monimutkaiselta toimeenpanna niin työnhakijoiden kuin viranomaisten osalta. Lisäksi hallituksen esityksessä on puutteellisesti arvioitu mallin vaikutuksia työllisyydenhoidon järjestelmiin ja palveluiden käyttöön.

Miten hyvin pohjoismainen malli vastaa työmarkkinoiden keskeisiin haasteisiin: työpaikkojen ja työvoiman kohtaanto-ongelma, kasvava pitkäaikaistyöttömyys ja rakenteellinen työttömyys, jossa korostuu sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen tarve.

Työllisyyden parantamiseksi ei riitä yksin työhallinnon palveluprosessien muuttaminen vaan siihen tarvitaan kokonaisvaltaisempaa uudistamista eri toimijasektoreilla. Työttömän asiakkaan alkukartoituksen merkitys on suuri mutta yhtä suuri merkitys on sillä, että asiakas pääsee joustavasti ja nopeasti työttömien terveyspalveluihin. Monialaisen työn tukirakenteet tulisi saada kuntoon.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksen vaikutukset viranomaistoimintaan on analysoitu puutteellisesti. Nyt on valmisteilla niin suuri muutos työvoimapalveluiden ydinprosessiin, että vaikutusten arviointi pitäisi olla laajempaa. Esimerkiksi ostopalveluiden lisääntyvään tarpeeseen ja siihen liittyvän hankintatoiminnan vaikutukset ELY-keskusten toimintaan. Jo aikoinaan määräaikaishaastattelujen lisääminen toi nopeastikin kiinnostusta palveluihin osallistumiseen. Kun on palveluihin kysyntää, niin pitäisi lisätä myös palveluiden tarjontaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työnvälitys tulisi olla edelleen toiminnan keskiössä. Jo nyt ja etenkin tulevina vuosina työvoiman saatavuus vaikeutuu. Työvoimaviranomaisten (valtion ja kuntien) tulisi pitää työpaikkojen ja työvoiman kohtaannon edistäminen avaintehtävänä. Esitysluonnoksessa on vaara, että nämä tehtävät jäävät taka-alalle, kun käynnistyy massiivinen haastattelukierros, joka kaikkine aikatauluineen ja vaatimuksineen vaikuttaa sekavalta hahmottaa. Työtarjouskäytäntöjen muutokset eivät välttämättä tue kohtaanto-ongelman ratkaisemista. Jo nyt kuntien työllisyyskokeilujen aktivisuus työ- ja koulutustarjousten teossa on ollut huomattavasti heikompaa kuin TE-toimistojen. Hallituksen esitysluonnoksessa työnantajien palvelun kehittäminen on unohdettu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Pohjoismaisen mallin myötä työllistymistä edistävien palvelujen kysyntä tulee kasvamaan erityisesti työmarkkinavalmiuksien kehittämisen osalta. Tällöin on kyse kuntoutus-, sosiaali- ja terveyspalveluista, jotka jo nykyäänkin pystyvät heikosti vastaamaan tarpeeseen. Jatkossa erityisesti työkyvyn arviointipalveluihin tulisi ohjata asiakkaita tehokkaammin. Samoin kuntien tarjoamat työttömien lakisääteiset terveystarkastukset tulisi toteuttaa lain edellyttämässä laajuudessa. Nyt terveystarkastusten osalta on suuria kunnittaisia eroja. Jos polun alkupää ei toimi, ei myöskään synny polkua työllistymiseen. Nämä palveluiden kysyntään liittyvät asiat tulisi hallituksen esityksessä huomioida laajemmin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijoiden haastattelujen ja palvelutarvearvioinnin lisääminen on kannatettavaa, erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa. HE:n tavoitteet ovat oikeasuuntaisia. Suurin haaste tulee olemaan siinä, että nyt esitetty pohjoismainen malli on työnhakijoille ja työvoimaviranomaisille monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava monine erilaisine käsitteineen ja reunaehtoineen. Jotta asetettuihin toiminnallisiin tavoitteisiin päästäisiin, tulisi mallia yksinkertaistaa. Erilaisiin tulkintoihin ja soveltamiseen tullaan todennäköisesti käyttämään runsaasti hallinnollista työtä. Lisäksi työnhakijoiden yhdenvertaisuus ja tasapuolinen kohtelu vaarantuu, kun lainsäädäntöä tulkitsee jatkossa pahimmillaan noin 300 toimijaa. Tällä hetkellä toimijoita on 15 TE-toimistoa ja 25 kuntakokeilun aluetta.

Haastattelut

Alkuhaastattelun ja kolmen kuukauden välein toteutettavan työnhakukeskustelun järjestäminen paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa on kannatettavaa. Lain perusteluissa määritellyt huomioon otettavat seikat haastattelun järjestämisessä ovat riittäviä. Muut haastattelut tulisi voida toteuttaa joustavasti etänä tai paikan päällä TE-toimistossa: Monikanavaisuuden mahdollisuudet olisi hyödynnettävä tehokkaasti. Varsinkin palveluissa olevien kohdalla tämä on tärkeää, koska koulutuksessa saatetaan olla kaukana kotipaikkakunnalta. Palveluprosessin tuloksellisuuden kannalta olisi toivottavaa, että henkilöasiakas voisi aina asioida saman TE-toimiston asiantuntijan kanssa. Erityisesti henkilöasiakkaat ovat tätä asiakaspalautteissa toivoneet.

Osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voitaisiin esityksen mukaan toteuttaa ostopalveluna. Tätä pidetään kannatettavana. Ostopalveluina tehtävät työnhakukeskustelut olisi kuitenkin syytä toteuttaa osana muuta palvelua kuten työnhaku-, ura- tai työhönvalmennuksia sekä työvoima- ja kotoutumiskoulutuksia. Irrallisina toteutuksina ne eivät palvele tarkoituksiaan. Lisäksi hallituksen esityksessä pitäisi tarkemmin määritellä millaisia haastatteluja ostopalveluna voidaan järjestää, mutta varsinaisen palvelun (esim. uravalmennus) sisältöihin ei saisi asettaa liian tiukkoja vaatimuksia.

Valmistelussa tulisi kiinnittää huomiota myös asiakasta koskevien tietosuoja-asioiden vaikutuksesta palveluprosessiin. Kuinka asiakkaan palvelunprosessia ja sen etenemistä koskevien tietojen siirto palveluntuottajien sekä viranomaisten kesken toteutetaan tietosuojalainsäädännön mukaisesti?

Palvelutarpeen arviointi

Alkuvaiheessa on erityisen tärkeää, että osataan tunnistaa asiakkaan osaaminen ja jäljellä oleva työkyky. Puheeksi ottamisen merkitys korostuu. TE-toimiston ja työllisyyden kuntakokeilujen tulisi ohjata enemmän työnhakijoita työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin ja muihin asiantuntija-arviointeihin palvelutarpeen selvittämiseksi. Tätä palvelua käytetään nykyään heikosti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

TE-toimiston osalta tulee olemaan haastavaa toimeenpanna se, että kolmen kuukauden tarkastelujaksojen aikana tulee TE-toimiston tarjota hakijalle kolmea yksilöityä koulutusalaan liittyvää ja koulutusalaa tukevaa työpaikkaa. Jo pelkästään koulutuksessa olevien asiakastilanteiden seuraaminen tuottaa runsaasti lisätyötä. Koulutuksen järjestäjän tueksi opiskelijoiden työllistymisen edistämiseksi voidaan ja voitaisiin hankkia erilaisia muita tukipalveluja, kuten valmennuspalveluita.

Työhönvalmennuksessa olevien kohdalla työnhakukeskusteluiden järjestäminen ei ole järkevää, koska työhönvalmennusprosessi pitää sisällään jo samat intensiiviset elementit kuin haastatteluissa tavoitellaan. Tämä ei tuo mitään lisäarvoa prosessiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden asettaminen on periaatteellisesti kannatettavaa ja saattaa lisätä työllisyysvaikutuksia. Työnhakuvelvollisuuden asettaminen ei kuitenkaan ratkaise työmarkkinoiden keskeisintä ongelmaa eli työtä hakevien ja työpaikkojen kohtaamista. Työnantajien ja yritysten mahdollisuudet saada työvoimaa heikentyvät, jos työtarjousten velvoittavuus tulee vasta 6 kk:n jälkeen. Työ- ja elinkeinotoimistot ovat työtarjousten ja ehdolle asettelujen kautta palvelleet kaikkia työnantajia ja yrityksiä tasapuolisesti. Aktiivinen julkinen työnvälitys tulee tämän uudistuksen myötä heikkenemään.

Työnhakuvelvollisuuden asettaminen myös palkkatukityössä olevalle kuukautta ennen palkkatukijakson päättymistä, edistänee palkkatukityössä olevan jatkotyöllistymistä.

Seurantajärjestelmä tulee pohjautua verkkopalveluun, joka kommunikoi työnvälityksen asiakastietojärjestelmän kanssa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuus on esitykseen kirjoitettu epäselvästi ja tulkinnanvaraisesti. Onko esityksessä huomioitu erilaiset tavat suorittaa työvoimakoulutusta joko OKM:n tutkintotavoitteisena valtionosuuskoulutuksena tai TEM:n rahoittamana täydennys- ja jatkokoulutuksena? Maininta siitä, että työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta tai kieltäytyä työ- ja elinkeinotoimiston osoittamaa työpaikka, jos työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeyttämiseen oppilaitoksesta johtuvasta syystä ei avaudu perusteluista.

Vastuu koulutuksessa olevien työllistymisen tukemisesta tulisi olla koulutuksen järjestäjällä. Asiakkaalla tulisi olla rauha opiskella ilman työnhakuvelvoitetta mutta koulutuksen loppupuolella (esim. 3 kk ennen koulutuksen päättymistä) tulisi koulutuksen järjestäjän antaa intensiivinen tuki asiakkaan työllistymisen edistämiseksi. Työnhakuvelvollisuus ja työ- ja elinkeinotoimiston työtarjoukset tulisi koulutuksessa oleville ajoittaa vasta koulutuksen loppuvaiheeseen. Työllistymisen tueksi voitaisiin räätälöidä erilaisia tukitoimenpiteitä ja palveluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönotto tulee aiheuttamaan isoja muutoksia TE-toimistojen asiakastietojärjestelmään. Uusi järjestelmä oli tarkoitus ottaa käyttöön toukokuussa 2022, mutta nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys siirtää uuden järjestelmän käyttöönottoa hamaan tulevaisuuteen. Nykyinen järjestelmä on vanha ja sitä ei ole kehitetty vuosikausiin, joten sujuva asiakastietojen käsittely vaarantuu ja tuo lisää manuaalista työtä asiakaspalveluvirkailijoille. Hallituksen esityksessä tulisi paremmin huomioida tämän vaikutukset palvelumallin käyttöönottoon.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

On järkevää, että muutosten voimaantuloa siirretään toukokuuhun 2022, koska mm. henkilöstöresurssien lisäämistä hallintoon hankaloittaa monimutkainen ja pitkä rekrytointiprosessi.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Aaltonen Jari
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus - Työllisyys ja osaaminen yksikkö

Vammaisfoorumi ry

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Vammaisfoorumi ry näkee esitetyt muutokset pääosin hyvinä. Vammaisilta ja osatyökykyisiltä työnhakijoilta on pitkään tullut palautetta, että te-palvelut eivät aina ole riittäviä eikä sieltä saa riittävää tukea työnhaun edistämiseksi. Tavoiteltu muutos, eli säännellyt kohtaamiset työnhakijoiden kanssa, on kannatettava ja yksilöllinen tuki työttömyyden alkuun voi olla monelle vammaiselle ihmiselle olennaista työllistymisen mahdollistamiseksi. Henkilöllä voi olla yksilöllisen ohjauksen tarve silloinkin, kun monialaisen yhteispalvelun saaminen ei ole vielä mahdollista, kuten opintojen päättyessä. Samoin on olennaista resurssien lisääminen te-palveluihin. Kohtaamiset ja lisäresurssit edistävät palvelutarpeiden havainnointia ja tunnistamista te-palveluissa. Lisäresurssien myötä on asiantuntijalla myös enemmän aikaresurssia käytettävissä yhteen asiakkaaseen. Osa työnhakijoista on osatyökykyisiä tai sellaisia, joilla työkykyä ei ole vielä riittävällä tavalla selvitetty, jolloin esityksen mukainen palveluprosessi voi olla haastava.

Resurssilisäyksen ohella on olennaista suunnata huomio ja te-palvelujen henkilöstön osaamisen vahvistaminen arviointivaiheeseen. Pelkkä haastatteleminen ei riitä siihen, että työnhakija ohjautuu asian- ja tarpeenmukaisiin palveluihin. Asiantuntijat tarvitsevat myös tietoa vammaisuudesta ja osaamista eri tavoin vammaisten työnhakijoiden kohtaamiseen. Vammaisfoorumi ry haluaa erityisesti painottaa te-palvelujen asiantuntijoiden asiantuntemuksen pitämistä ajan tasalla koskien työkykyyn liittyviä kysymyksiä sekä vammaisille ja osatyökykyisille suunnattuja palveluita.

Vammaisfoorumi ry painottaa te-palvelujen saavutettavuutta ja esteettömyyttä. Te-palveluiden Oma asiointi -palvelu ja työnhaun käynnistämisen palveluprosessi eivät tällä hetkellä ole niin

saavutettavia kuin niiden pitäisi olla. Palveluprosessin käynnistämisessä tulisi huomioida työnhakijoiden erityistarpeet mm. TE-palveluihin liittyvän byrokratian ja palveluissa käytettävän kielen hahmottamiseen. On syytä myös huomioida, että osalla hakijoista voi olla vaikeuksia ymmärtää työnhakuun liittyviä tekstejä tai kirjata työhakemuksia suomen kielellä. Siksi myös selkokielisyyden tarve ja merkitys kaikissa työnhakijan palveluprosessiin liittyvissä asioissa tulee huomioida. Selkokielen käyttö hyödyttää laajasti muitakin asiakasryhmiä.

Digitaalisten palvelujen täytyy olla saavutettavia ja käytettäviä kaikille. Erityisesti TE-toimiston verkkopalveluiden täytyy olla saavutettavia erilaisten apuvälineiden avulla, kuten näkövammaisten käyttämät ruudunlukuohjelmat, jotta mahdollistetaan vammaisille työnhakijoille mahdollisuus työnhakuun yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Palveluprosessin uudistuksen myötä kasvotusten tapahtuvat kohtaamiset lisääntyvät ja suunnitelmissa on ensimmäisen kolmen kuukauden välein tavata työttömät työnhakijat kasvotusten kahden viikon välein. Tämän vuoksi tulee kiinnittää erityistä huomiota te-palvelujen tilojen esteettömyyteen huomioiden muun muassa liikuntarajoitteiset ja näkövammaiset työnhakijat.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei lausuttavaa

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Vammaisfoorumi ry toteaa, että palveluprosessista säätäminen lailla yhdenmukaistaa käytäntöjä eri puolilla Suomea ja työnhakijan oikeus koko prosessiin vahvistuu.

Ehdotettu muutos, että monivaiheisesta ilmoittautumisprosessista siirrytään yksivaiheiseen ilmoittautumiseen selkeyttää palveluprosessia ja on hyvä asia. Koska alkuhaastatteluun saapuminen on ehtona työnhaun voimassa olemisen jatkumiselle, tulee työnhakijalta varmistaa, että hänellä on riittävästi aikaa järjestää saapumisensa haastatteluun. Vammainen työnhakija joutuu todennäköisesti järjestämään kuljetuspalvelun ja mahdollisen henkilökohtaisen avun haastattelua varten. Tieto alkuhaastattelun ajankohdasta tulee olla selkeästi ja saavutettavasti esillä ilmoittautumisen yhteydessä.

Mikäli työnhakijan täytyy käyttää vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua pystyäkseen saapumaan velvoittavaan työnhakukeskusteluun, niin hän joutuu käyttämään vammaispalvelulain mukaisia vapaa-ajan matkojaan ja tämä on pois muihin tarpeisiin käytettävistä matkoista. Näihin haastattelumatkoihin tulisi järjestää korvaus tai ainakin osin järjestää haastattelut puhelimitse tai etäyhteyksin, jotta työnhakijoiden yhdenvertaisuus toteutuisi.

On huomioitava, että kuulo- tai kuulonäkövammainen työnhakija ei välttämättä pysty asioimaan puhelimessa. Siksi yhteydenottotapoja on oltava useampi, esimerkiksi sähköpostit, tekstiviestit tai WhatsApp.

Yhdenvertaisen prosessin varmistamiseksi kaikkien työnhakijoiden alkuhaastattelu viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta on tärkeää. Vammaisfoorumi ry pitää tuloksellisen prosessin kannalta tärkeänä, että työnhakija voi asioida aina saman te-toimiston asiantuntijan kanssa ja hänelle jo alkuhaastattelussa kerrotaan prosessin etenemisestä ja tarjottavista palveluista selkeästi. Palveluprosessin kannalta olennaista on alkuhaastattelun tekijän osaaminen ja tässä huomio kiinnittyy erityisesti työkykyarvioon sekä siihen arvioon liittyvätkö mahdolliset työ- ja toimintakyvyn rajoitteet työnhakijan mahdollisuuksiin työllistyä. Olennaista on, että työnhakija aidosti osallistuu palvelutarpeensa arvioimiseen ja työllistymissuunnitelmansa laatimiseen ja tarkistamiseen. Vammaisen työnhakijan kohdalla on olennaista huomioida vammaisjärjestöjen kumppanuuden mahdollisuus palvelutarpeen arvioinnissa ja työllistymissuunnitelman laatimisessa työnhakijan tätä toivoessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Ei lausuttavaa

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Ei lausuttavaa

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Ei lausuttavaa

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Vammaisfoorumi ry korostaa te-asiantuntijoiden selkeää ohjeistusta palveluprosessin eri vaiheisiin, erityisesti työnhakuvelvollisuuden määrittämisen vaiheeseen. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien tulee yhdenvertaisuuden toteutumiseksi olla selkeitä, samoin ohjautuminen monialaisiin palveluihin ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen. Hyvä asia on, että työnhakija voi itse päättää mitä paikkoja hakee ja työnhakuvelvollisuuden voi täyttää hyvinkin monenlaisilla, työllistymistä edistävillä tavoilla.

Tärkeää on, että yli kuukauden kestävissä työkokeilussa, kuntoutuksessa, opinnoissa tai palkkatuetussa työssä järjestetään työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen työkokeilun, kuntoutuksen, opintojen tai palkkatukijakson päättymistä. Tämä varmistaa jatkon työllistymistä tai mahdollisiin muihin palveluihin siirtymistä oikea-aikaisesti.

Työnhakuvelvollisuudessa tulisi ottaa erityisesti huomioon vammaisten työnhakijoiden omat vahvuudet ja mahdollisuudet. Täysin työkykyiselle vammaiselle työnhakijalle ei välttämättä ole tarjolla suoraan soveltuvia tehtäviä. Työnhakuvelvollisuuden täyttämistä “muilla vastaavilla toimilla, joiden tavoitteena on työllistyminen”, tulisi tarkentaa ja laajentaa sekä selkeyttää vaikka esimerkein, jotta työnhakijalle on selkeää, mikä toimi täyttää työnhakuvelvoitetta ja mikä ei.

Kokoaikaisesti lomautettujen työnhakijoiden työnhakuvelvollisuutta tulisi voida arvioida tapauskohtaisesti. Esityksessä kokoaikaisesti lomautettujen työnhakuvelvollisuus olisi kuten työttömillä työnhakijoilla, jos lomautus kestää yli yhden kuukauden. Joissakin tilanteissa vammaisten työnhakijoiden kohdalla vakituisessa työssä työtehtävät ja työympäristö on saatu mukautettua juuri hänelle sopiviksi. Tällöin ei lomautettuna toisen työn hakeminen olisi aina tarkoituksenmukaista

esimerkiksi lyhyehköissä kahden kuukauden lomautuksissa, joissa lomautuksen päättyminen suunnitellusti on erittäin todennäköistä. Näissä tilanteissa vastuuasiantuntijoiden tulisi voida käyttää tapauskohtaista harkintaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Vammaisfoorumi ry pyytää huomioimaan, että tulkinnanvaraiseksi ja te-palveluiden osaamisen varaan jää niiden osatyökykyisten henkilöiden tilanne, joilla ei ole työkykyä tehdä kokoaikaista työaikaa, mutta edellytykset osatyökyvyttömyysetuuteen eivät täyty. Suomessa ei ole tällä hetkellä muuta mahdollisuutta, kuin turvautua työttömyysetuuteen, jos työkyky on yli 60-prosenttinen, mutta alle 100-prosenttinen. Näiden henkilöiden kohdalla ei tulisi edellyttää työnhakua eikä sitä tukevaa prosessia, koska työn lisääminen ei ole mahdollista.

Siinä, että osa-aikatyötä tekevän velvollisuus hakea vähintään yhtä työtä kolmen kuukauden tarkastelujaksolla, on tärkeää huomioida tapauskohtaisuus. Vammaisen työnhakijan kohdalla voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi tehtyjen kohtuullisten mukautusten vuoksi, että hän työllistyy nimenomaan nykyisessä osa-aikatyössään. Tällöin ei työnhakuvelvoitteen tulisi olla kategorinen, vaan siinä tulisi olla vastuuasiantuntijalla mahdollisuus käyttää tapauskohtaista harkintaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ei lausuttavaa

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Vammaisfoorumi ry painottaa, että te-palveluiden asiantuntijoille tulee olla työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen osalta selkeyttävää ohjeistusta siitä, milloin ja missä tilanteissa työnhakuvelvollisuutta ei ole. Esimerkiksi tilanteessa, jossa työkyvyttömyyseläkettä on haettu, mutta sitä ei ole myönnetty. Millaisiin palveluihin silloin työnhakija ohjataan?

Työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi, jos työnhakija on monialaisten palveluiden tarpeessa. Näin ollen monialaisen yhteispalvelun tarpeen arviointiin tulisi kiinnittää huomiota ja tähän vaiheeseen saada selkeä ohjeistus.

Työnhakuvelvollisuus voitaisiin jättää asettamatta myös työnhakijan työkyvyttömyyden perustella. Te-palvelut tekisi ratkaisun luotettavana pidettävän lääketieteellisen tai moniammatillisen työkyvyn arviointia koskevan selvityksen perusteella. Keskeistä olisi sen toteaminen, onko työnhakijalla jäljellä työkykyä ja millaiseen työhön hän kykenee. Vammaisfoorumi ry korostaa, että jäljellä olevan työkyvyn ja työtehtävien soveltuvuuden arvioinnissa olennaista on tunnistaa yksilöllisten työssä/työpaikalla tehtävien kohtuullisten mukautusten merkitys, apuvälineiden käyttö, työnhakijan oma arvio sekä hänen osaamisensa ja nämä suhteessa hänen työllistymistavoitteeseensa. Työkyvyn arvio pelkän luotettavan lääkärinlausunnon ja mahdollisesti pelkän diagnoosin perusteella ei ole riittävä oikeisiin työllistymistä edistäviin palveluihin ohjautumisessa ja työllistymisen varmistamisessa. Tämä syvempi ja laajempi arvio jäljellä olevan työkyvyn ja soveltuvien työtehtävien suhteen tulisi tehdä viimeistään työnhakijan ohjauduttua alkuhaastattelun jälkeen monialaisiin palveluihin, jossa tehdään monialainen työllistymissuunnitelma.

Vammaisfoorumi ry puoltaa hallituksen esitystä työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä tilanteissa, joissa pidempään työttömällä työnhakijalla on todettu olevan monialaisen yhteispalvelun tarve tai mikäli työnhakija on kokonaan työkyvytön. Monissa tapauksissa velvoite hakea useampaa työtä kuukautta kohtaan on kohtuuton vammasta johtuen. Työkykyä rajoittavan vamman perusteella työnhakuvelvollisuuden tulisi olla mahdollista jättää asettamatta kokonaan myös tilanteissa, joissa muut keinot olisivat ensisijaisia, esimerkiksi työllistämistä edistävään palveluun hakeutuminen, vaikka työnhakijalla ei olisikaan vielä todettu monialaisen yhteispalvelujen tarvetta tai hän ei olisikaan kokonaan työkyvytön. Tässä tulisi vastuuasiantuntijalla olla mahdollisuus käyttää tapauskohtaista harkintaa.

Toisaalta on huomioitava, että vamma ei sinänsä ole syy jättää asettamatta työnhakuvelvollisuutta. Työnhakijan vamma ei välttämättä vaikuta hänen työkykyynsä töissä, joihin hänellä on osaamista tai kokemusta. Tilanne tulee arvioida aina yksilöllisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Vammaisfoorumi ry pitää hyvänä työttömyysturvalakien muutoksia, joissa työstä eroamisesta ja erottamisesta, työstä kieltäytymisestä aiheutuvia sanktioita lievennetään. Vammaisfoorumi ry haluaa korostaa tarjotusta työstä kieltäytymiseen liittyen, että myös jälkikäteen te-palvelujen tietoon tulevat työkykyyn vaikuttavat seikat tulisi huomioida, mikäli tarjottua työtä ei voida pitää työnhakijalle sopivana hänen vammansa huomioon ottaen ja työnhakija kieltäytyy hänelle tarjotusta työstä. Kaikista työkykyyn vaikuttavista seikoista ei työnhakijalla välttämättä ole lääkärinlausuntoa, mutta ne silti voivat rajoittaa työnhakijan mahdollisuuksia tehdä tiettyjä työtehtäviä. Te-asiantuntijan tulee kyetä käyttämään tapauskohtaista harkintaa asiassa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa

Muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Mahlamäki Pirkko
Vammaisfoorumi ry

Vantaan kaupunki

Lausunto

12.08.2021 VD/6242/00.04.03/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Lausunnon tiivistelmä:

Kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisista velvollisuuksista edellyttää, että hallituksen esityksessä:

- koronapandemian vaikutukset ja vieraskielisten työnhakijoiden suuri määrä on huomioitava kokeilualuetta koskevissa resurssilaskelmissa, jotta kokeilukunnissa voidaan turvata tosialliset edellytykset tuottaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaista palvelua. Vuoden 2019 tilannetta ei voi käyttää resurssilaskelmien perustana.

- kuvatun mallin toteuttamiseen varataan kokeilukunnille riittävä määrä henkilöresursseja. Henkilöstön määrän on vastattava tosiasiallisesti kuntakokeiluun siirrettyjen asiakkaiden määrää ja asiakassegmenttien mukaista palvelujen kysyntää.

- pohjoismaisen palvelumallin mukainen palveluprosessien uudistaminen edellyttää henkilöstön kouluttamista ja perehdyttämistä uuteen, asiakaslähtöiseen toimintatapaan. Tähän on varattava aikaa ja riittävä määrä työllisyyden edistämisen kuntakokeiluille kohdennettuja resursseja.

- pohjoismaisen työvoimapalvelumallin palveluprosessin määrittely on tehtävä säädöstasolla joustavammin, jotta henkilöresurssit voidaan palveluissa kohdentaa tehokkaasti.

- Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpano vaatii Vantaan ja Keravan työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa lisäpanostuksia toimitilaratkaisuihin. Jotta tilakysymykset voidaan ratkaista kohtuullisessa ajassa, tilojen hankkimiseen tulee osoittaa lisätilojen osalta tarvittavat määrärahat.

Yleiset huomiot

HE VN/698/2021 arviointiosuudessa todetaan (ss. 52), että työnhakijan palveluprosessia koskevat muutokset koskevat myös kuntakokeilussa mukana olevia kuntia ja että tämä voisi vähentää joissakin tilanteissa vähentää kunnan mahdollisuuksia kehittää työnhakijoiden palveluja haluamallaan tavalla.

Yleisenä huomiona Vantaan/ Keravan kaupungit toteavat, että työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntakokeilujen työttömille suunnatun palveluprosessin uudistamisen ja asiakkaiden palveluohjauksen tehostamistavoitteet vastaavat pääpiirteissään Vantaan ja Keravan kuntakokeilulle asetettuja tavoitteita.

Vantaan/Keravan kaupunki pitää perusteltuna sitä, että esityksen mukaan työnhakijaa tavataan työttömyyden alkuvaiheessa henkilökohtaisesti ja tehostetusti. Tämä edistää palvelutarpeiden tunnistamista ja tehostaa asiakkaan ohjaamista ensisijaisesti työhön sekä tarpeen mukaisiin palveluihin.

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin palveluprosessin määrittely on tehtävä säädöstasolla joustavammin

Sen sijaan hallituksen esitykseen kirjattu työnhakijan palveluprosessin sisällön ja tapaamisten luonteen ja määrän tarkka määrittely säädöstasolla voi johtaa käytännössä joustamattomiin menettelyihin, jossa keskeistä ei ole asiakkaan tarpeiden ja tilanteen tunnistaminen, vaan määrämuotoisen prosessin kirjaimellinen toteuttaminen. Riskinä on myös, että määrittely johtaa henkilöstöresurssien tehottomaan käyttöön, sillä esityksen mukaan kaikilla asiakkailla henkilökohtaisia tapaamiskertoja tulisi olla sama määrä, riippumatta siitä, millainen asiakkaan tilanne ja palvelutarve on.

Esitämme, että työnhakijan tapaamisten määrä, jaksottaminen ja tapaamisten toteuttamisen tapa tulisi voida määritellä asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti määrämittaisen säätelyn sijaan. Määrittelyssä huomioitaisiin työnhakijan tilanne ja palvelutarve ja se vaikuttaisi tarvittavien tapaamisten määrään. Palvelutarpeen määrittely tehtäisiin esityksen mukaisesti alkuhaastattelun yhteydessä. Kunkin työnhakijan kanssa sovittu menettely kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään todennut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvollisuuksistaan.

Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan. Lausunnolla olevassa esityksessä todetaan myös, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa rahoitusperiaatteen toteuttamisesta on huolehdittu siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä on siirretty kokeilukuntiin siirtyvien tehtävien suhteessa.

Vantaan ja Keravan työllisyyden kuntakokeilussa edellä mainitut rahoitusperiaatteet eivät ole tosiasiallisesti toteutuneet. Kokeilun käynnistyessä 1.3 työ- ja elinkeinotoimiston siirtyvästä henkilöstöstä (96 htv) puuttui 30 henkilöä. Puuttuvan henkilöstön tilalle TE- toimisto on rekrytoinut uusia työntekijöitä, joilla on osaamista ja työkokemusta, mutta suurella osalla ei ole kokemusta työvoimapalvelutehtävistä. Työllisyyden kuntakokeilun lisärekrytoinnit jatkuvat Vantaalla ja Keravalla edelleen noin 6 kk kokeilun käynnistymisen jälkeen. Työllisyyden kuntakokeilun vastuulle on jäänyt uusien työntekijöiden koulutus ja perehdyttäminen myös TE- toimiston lakisääteisiin tehtäviin.

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin rahoitusperiaatteet ja kokeiluun suunnatut resurssilaskelmat eivät tunnista koronapandemian vaikutuksia työllisyyteen

- Hallituksen esityksessä resurssilaskelmien lähtökohtana on käytetty vuoden 2019 työvoimatilastoja.

Vantaan ja Keravan kokeilualueella koronapandemian seurauksena työttömyys on kasvanut. Vantaalla työttömyyden kasvu loppuvuodesta 2019 vuoteen 2021 huhtikuuhun on ollut liki 6 prosenttia. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt rajusti eli + 119,3 % prosenttia. Tämä on tarkoittanut valtavaa asiakasmäärän kasvua eli vuoden 2020 toukokuussa Vantaalla oli 2 720 yli 12 kuukautta työttömänä ollutta työnhakijaa. Vuoden 2021 toukokuussa niiden työnhakijoiden määrä, joilla työttömyys oli jatkunut yli 12 kk oli 5 964 henkilöä. Lisäksi koronapandemia on Vantaalla ja Keravalla liki kaksinkertaistanut alle 30-vuotiaiden työnhakijoiden ja lisännyt merkittävästi vieraskielisten työttömien työnhakijoiden määrää.

Vieraskielisten työnhakijoiden palvelutarve on merkittävästi laajempi kuin muiden kuntakokeilun asiakasryhmien tarpeet.

Vieraskielisiä asiakkaita on Vantaalla ja Keravalla tällä hetkellä yhteensä noin 5200 työhakijaa. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin tavoitteiden toteuttamisen kannalta on keskeistä, että vieraskielisten työllisyysaste nousee ja heidät saadaan etenemään työmarkkinoille tai koulutukseen. Vieraskielisten työnhakijoiden muita asiakasryhmiä laajempi palvelutarve on huomioitava resurssilaskelmissa.

Vaikka työllisyystilanne näyttää ennusteiden mukaan paranevan positiivisen talouskehityksen seurauksena, riskinä on, että erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja vieraskielisten työttömien työnhakijoiden määrän lasku tulee erityisesti Vantaalla olemaan hidasta, eikä asiakasmäärä ole olennaisesti vähentynyt 1.5. 2022. (Valtioneuvoston taloudellinen katsaus kevät 2021)

Samanaikaisesti työllisyyden kuntakokeiluihin TE- toimistosta siirtynyt palvelu- ja haastatteluvelka työllistää edelleen kuntakokeilussa työskenteleviä omavalmentajia edelleen. Riskinä on, että haastatteluvelkaa ei saada purettua 1.1.2022 mennessä, jolloin se kuormittaa uudistuksen käynnistämistä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Jotta tilakysymykset voidaan ratkaista kohtuullisessa ajassa, tilojen hankkimiseen tulee osoittaa tarvittavat määrärahat, jotka on kohdennettu myös kuntakokeilujen käyttöön.

Pääsääntöisesti kasvokkain tapahtuvan palvelun toteuttaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että sekä TE- toimisto että kuntakokeilut tarvitsevat asiakaspalvelutiloja ja muuta toimistotilaa huomattavasti nykyistä enemmän. Vantaan ja Keravan tilanteessa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin edellyttämän henkilökohtaisen palvelun toteuttaminen ja uusien asiakasryhmien siirtyminen aktiiviseen asiakkuuteen (esim. lomautettujen määrä Vantaalla 5/2021 on 3714 henkilöä) merkitsee usean sadan neliön lisätilantarvetta. Toimisto- ja asiakaspalvelutilojen löytäminen ja hankkiminen on haasteellista erityisesti pääkaupunkiseudulla uudistuksen valmisteluun varatussa lyhyessä ajassa.

Toimisto- ja asiakaspalvelutilojen hankkimisen ohella palveluprosessien uudistamisessa tulisi panostaa toimivien ja modernien tietojärjestelmien kehittämiseen, jotta asiakastyötä voidaan tehdä esimerkiksi tietoturvallisin videoyhteyksien avulla. Tämä monipuolistaisi palveluiden tarjoamismahdollisuuksia ja varmistaisi asiakaspalvelun toteuttamisen myös pandemian kaltaisissa erityistilanteissa.

Hallituksen esityksessä on tunnistettu, että henkilöstö on koulutettava uudistetun palveluprosessin mukaisiin tehtäviin. Kuntakokeilun käynnistämisen yhteydessä on todettu että kehittämis- ja hallintokeskuksen KEHA- keskuksen tuottama materiaali verkkoalustalla ei takaa henkilöstön osaamisen kehittämistä riittävällä tavalla. Työvoimapalvelujen uudistaminen on laaja ja perustavaa laatua oleva muutos, joka vaatii vahvaa esimiestyötä ja siten myös esimiesten ja johdon kouluttamista. Koko henkilöstön kouluttamiseen ja perehdyttämiseen liittyvät kulut tulee korvat kunnille täysimäärisesti.

Taloudelliset vaikutukset ja kuntien edellytykset toteuttaa pohjoismaista työvoimapalvelumallia Ks. kohta tiivistelmä:

"Kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisista velvollisuuksista edellyttää, että hallituksen esityksessä:

- koronapandemian vaikutukset ja vieraskielisten työnhakijoiden suuri määrä on huomioitava kokeilualuetta koskevissa resurssilaskelmissa, jotta kokeilukunnissa voidaan turvata tosialliset edellytykset tuottaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaista palvelua. Vuoden 2019 tilannetta ei voi käyttää resurssilaskelmien perustana.

- kuvatun mallin toteuttamiseen varataan kokeilukunnille riittävä määrä henkilöresursseja. Henkilöstön määrän on vastattava tosiasiallisesti kuntakokeiluun siirrettyjen asiakkaiden määrää ja asiakassegmenttien mukaista palvelujen kysyntää.

- pohjoismaisen palvelumallin mukainen palveluprosessien uudistaminen edellyttää henkilöstön kouluttamista ja perehdyttämistä uuteen, asiakaslähtöiseen toimintatapaan. Tähän on varattava aikaa ja riittävä määrä työllisyyden edistämisen kuntakokeiluille kohdennettuja resursseja".

Ks. myös kohdat yleiset huomiot ja keskeiset huomiot ehdotuksista

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Ks. kohdat yleiset huomiot ja keskeiset huomiot ehdotuksista

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Ks. kohta yleiset huomiot "Vantaan kaupunki pitää perusteltuna sitä, että esityksen mukaan työnhakijaa tavataan työttömyyden alkuvaiheessa henkilökohtaisesti ja tehostetusti. Tämä edistää palvelutarpeiden tunnistamista ja tehostaa ohjaamista ensisijaisesti työhön sekä tarpeen mukaisiin palveluihin".

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ks. "kohta pohjoismaisen työvoimapalvelumallin palveluprosessin määrittely on tehtävä säädöstasolla joustavammin".

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Vantaan ja Keravan työllisyyden kuntakokeilun keskeiset huomiot ehdotuksista

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukainen palveluprosessi käynnistyisi esityksen mukaan toukokuussa 2022. Henkilöstö voidaan esityksen mukaisesti palkata 1.1.2022 lähtien. Näin ollen mittavan muutoksen valmisteluaika on lyhyt.

Alkuhaastattelu

Alkuhaastattelu tulee toteuttaa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Vaatimus on vaikeasti toteutettavissa, koska yhteydenotto asiakkaaseen voi viivästyä sekä työnhakijasta että työvoimapalveluista johtuen. Haasteellisia tilanteita voi syntyä mm. lomakausina. Asiakasta ei myöskään voida välttämättä tavoittaa kirjepostilla viiden arkipäivän aikana. Esimerkiksi muutoksenhakumenettelyssä tiedoksiannon oletetaan saapuvan 7 arkipäivän kuluessa.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut

Hallituksen esityksessä palveluprosessi on määritelty tarpeettoman yksityiskohtaisesti. Työnhakukeskusteluja järjestettäisiin alkuhaastattelun jälkeen käytännössä viisi kertaa ensimmäisen kolmen kuukauden aikana.

Hallituksen esityksen tavoitteena tulee olla, että asiakkaalle voidaan tarjota palvelua asiakkaan palvelutarpeen perusteella. Palvelutarpeen määrittely tulee tehdä alkuhaastattelun yhteydessä.

Virkatyönä tehtävälle työvoimapalvelulle on säätelyllä taattava liikkumavara, jonka sisällä viranomainen voisi yhdessä asiakkaan kanssa laatia oikein resursseja kohdentavan, asiakasta työllisyyteen ohjavan suunnitelman sähköistä asiointia ja tapaamisia tarpeenmukaisesti hyödyntäen ja myös teknisiä apuvälineitä käyttäen. Tämä mahdollistaisi myös sen, että työllisyyspalvelujen henkilöresursseja voidaan kohdentaa asiakaspalvelussa niille asiakkaille, joilla on tarvetta henkilökohtaiselle palvelulle ja joilta puuttuvat mahdollisuudet omatoimiseen etenemiseen tai työhakutaidot ovat puutteelliset.

Osa täydentävistä työhakukeskusteluista voitaisiin esityksen mukaan hankkia ostopalveluina. Yksityinen palveluntuottaja voi olla hyvä tuki viranomaispalvelun rinnalla ja edistää asiakkaan nopeaa ohjautumista vapaille työmarkkinoille. Jotta palveluntuottajien tarjoamia lisäpalveluja voitaisiin hyödyntää tehokkaasti, palveluntuottajille on turvattava lakiin perustuva mahdollisuus

osallistua asiakastyöhön. Erimuotoiset keskustelutavat kuten ryhmäkeskustelut voivat olla erittäin hyvä keino monipuolistaa palveluiden tuottamistapoja. Samalla ne voivat tarjota vertaistietoa samankaltaisissa tilanteissa olevien ihmisten kesken.

Työnhakukeskustelut järjestettäisiin lähtökohtaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa tai kuntakokeilun toimipaikassa. Tästä voitaisiin poiketa erityisen painavasta syystä. Hallituksen esityksessä on todettu, että muutoksen soveltaminen voi edellyttää muun muassa toimitilajärjestelyjä ja että siirtymäaikana palvelua voitaisiin järjestää muulla tarkoituksenmukaisella tavalla kuin henkilökohtaisena palveluna.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

ks. kohta yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta

"Sen sijaan asiakkaat, joilla ei ole monialaista palveluntarvetta ja joita ei ole todettu työkyvyttömiksi ja joilla on hoidosta ja kuntoutuksesta huolimatta osittaista työkyvyttömyyttä, ovat jääneet lainsäädännössä harmaalle alueelle. Osa heistä työskentelee osa-aikaisesti tai kausiluonteisesti työ- ja toimintakykynsä rajoissa ja osa on työttöminä työnhakijoina".

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Ks. kohta Vantaan ja Keravan kuntakokeilun keskeiset huomiot ehdotuksista

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Ks. kohta Vantaan ja Keravan kuntakokeilun keskeiset huomiot ehdotuksista

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus

Työnhakuvelvollisuus aktivoi työnhakijaa ja tekee työttömyyskorvauksesta vastikkeellista, mikä parantaa työnsaannin mahdollisuuksia ja pitää yllä työnhakijan aktiivisuutta.

Määrälliset työnhakuvelvoitteet eivät kuitenkaan aina huomioi kaikkien asiakkaiden kykyjä ja mahdollisuuksia aktiivisesti etsiä työtä. Osa asiakkaista tarvitsee työnhakuun valmennusta, tukea ja ohjausta. Kaikilla asiakkailla ei ole riittäviä valmiuksia, kielitaitoa, tietoteknistä osaamista tai välineitä tehdä työhakemuksia sähköisesti. Nämä asiakkaat tarvitsevat pitkäaikaista tai jopa jatkuvaa vahvaa ohjausta ja tukea työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi, mikä tulisi huomioida resurssilaskelmissa.

Työnhakijan tulee hakea esityksen mukaan työmahdollisuuksia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä ja työllistymissuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Työnhakijalta edellytettäisiin pääsääntöisesti neljän työmahdollisuuden hakemista kuukauden kestävän tarkastelujakson aikana. Määrällistä työnhakuvelvoitetta arvioitaisiin kuitenkin työnhakijan yksilöllistä tilannetta arvioimalla. Määrällinen työnhakuvelvoite kirjattaisiin alkuhaastattelussa työllistymissuunnitelmaan. Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, joka koskisi erityisesti sitä, kuinka hakuvelvollisuuden määrää arvioidaan.

Työnhakuvelvollisuutta ei hallituksen esityksen mukaan olisi henkilöillä, jotka saavat monialaista palvelua TYP-asiakkaina tai jotka ovat hakeneet työkyvyttömyyseläkettä tai työ- ja toimintakyvyn arviointiin tai muuhun työllisyyssuunnitelmassa sovittuun palveluun, kuten pitkäaikaiseen hoitoon tai kuntoutukseen.

Lisäksi määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys-, ja kuntoutuspalveluille. Sen sijaan asiakkaat, joilla ei ole monialaista palveluntarvetta ja joita ei ole todettu työkyvyttömiksi ja joilla on hoidosta ja kuntoutuksesta huolimatta osittaista työkyvyttömyyttä, ovat jääneet lainsäädännössä harmaalle alueelle. Osa heistä työskentelee osa-aikaisesti tai kausiluonteisesti työ- ja toimintakykynsä rajoissa ja osa on työttöminä työnhakijoina.

Käytännössä asiakkaan tilannetta joudutaan arvioimaan jatkuvasti koko työnhaun keston ajan, koska arvioitavana on työnhakuvelvollisuuden osalta useita eri tekijöitä, hakijan työkokemus, osaaminen tai sen puutteet, ammattitaitosuoja tai työmarkkinatilanteen erityiskysymykset asiakkaan työllistymisen kannalta jne.

Määrällisen työnhakuvelvoitteen määrittely edellyttää vahvaa asiantuntemusta ja kykyä tehdä tulkintoja asiakkaan hyvinkin yksilöllisistä tilanteista. Määrällisen työnhakuvelvollisuuden määrittelyprosessi vaatii osaamista sekä paljon nykyistä enemmän resursseja.

Työnhakuvelvoitteen määrittelyssä on pystyttävä takaamaan kokeilualuekohtaisesti ja myös kokeilujen välillä tulkintojen linjakkuus ja sitä myötä asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

ks. kohta yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

ks. kohta yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

ks. kohta yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Työllistymissuunnitelma

Työllistymissuunnitelma laadittanee sähköisessä asiakastietojärjestelmässä. Tämän hetkinen URA:ssa oleva suunnittelualusta ei vastaa hallituksen esityksessä kuvatun vuorovaikutteisen asiakaspalvelun ja yhteistyössä asiakkaan kanssa tehtävän suunnittelun laatuvaatimuksia.

Haettavat työmahdollisuudet

Työntekijä tekisi itse arvioinnin siitä, millaista työtä hakee. Työnhakijalle voidaan tarjota haettavaksi yksilöityjä työpaikkoja, joiden hakeminen olisi työttömyysetuuden jatkuvuuden edellytyksenä, jos alkuhaastattelun järjestämisestä olisi kulunut kuusi kuukautta. Myös lomautettujen ja koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuus on määritelty erikseen.

Työnhakuvelvollisuuden tulkinnallisuus lisää yhteydenottoja ja todennäköisesti työttömyysturvaseuraamusten määrää

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

ks. kohta työttömyysturvaseuraamukset ja niiden porrastaminen

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

ks. kohta työttömyysturvaseuraamukset ja niiden porrastaminen

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysseuraamukset ja niiden porrastaminen

Työttömyysturvaseuraamusten porrastaminen ja kohtuullistaminen on asiakkaiden oikeusturvaa tukeva parannus ja voi osaltaan lieventää päätösten muutoksenhakutarvetta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-kokonaisarviointi sisältyy lausuntotekstiin

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-kokonaisarviointi sisältyy lausuntotekstiin

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-arviointi sisältyy lausuntotekstiin

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-arviointi sisältyy lausuntotekstiin

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

ks. kohta yleiset huomiot

"Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään todennut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvollisuuksistaan.

Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan. Lausunnolla olevassa esityksessä todetaan myös, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa rahoitusperiaatteen toteuttamisesta on huolehdittu siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä on siirretty kokeilukuntiin siirtyvien tehtävien suhteessa.

Vantaan ja Keravan työllisyyden kuntakokeilussa edellä mainitut rahoitusperiaatteet eivät ole tosiasiallisesti toteutuneet. Kokeilun käynnistyessä 1.3 työ- ja elinkeinotoimiston siirtyvästä henkilöstöstä (96 htv) puuttui 30 henkilöä. Puuttuvan henkilöstön tilalle TE- toimisto on rekrytoinut uusia työntekijöitä, joilla on osaamista ja työkokemusta, mutta suurella osalla ei ole kokemusta työvoimapalvelutehtävistä. Työllisyyden kuntakokeilun lisärekrytoinnit jatkuvat Vantaalla ja Keravalla edelleen noin 6 kk kokeilun käynnistymisen jälkeen. Työllisyyden kuntakokeilun vastuulle on jäänyt uusien työntekijöiden koulutus- ja perehdyttäminen myös TE- toimiston lakisääteisiin tehtäviin".

Muuta lausuttavaa?

-

Väätäinen Eija
Vantaan kaupunki - Vantaan ja Keravan työllisyyspalvelut, Vantaan kaupunginhallitus 9.8.2021 §39

Sininauhaliitto ry

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

a. Työllisyyspalveluiden merkitys

Työllisyyspalveluilla on merkittävä rooli työllisyyden hoidossa. Palveluiden kehittämisen tulee tuottaa tuloksia ja vaikutuksia muun muassa työnhakija-asiakkaiden työllistymiseen. Erityisesti heikossa työllistymisen asemassa olevat henkilöt tarvitsevat yksilöllistä ja tarvelähtöistä palvelua työllistymisensä tueksi. Sininauhaliiton jäsenyhteisöilleen tekemässä kyselyssä (2020) työelämään auttavina tukitoimina arvioitiin tärkeimmäksi keskustelutuki ja kannustus (74 % vastaajista). Toiseksi vaikuttavimpina (63 %) tukitoimina vastaajat arvioivat niin ohjauksen ja neuvonnan kuin työllistämispalvelut ja tukitoimet.

b. Erityisen vaikeasti työllistyvien huomioiminen

Sininauhaliitto ja sen jäsenyhteisöt työskentelevät erityisryhmien ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kanssa. Kohderyhmään kuuluu esimerkiksi ihmisiä, joilla on ollut tai on päihde- ja mielenterveysongelmia, asunnottomuutta ja rikostausta. Kohderyhmän työllistyminen on erityisen vaikeaa, mikäli heidän tuen- ja ohjauksen tarpeeseensa ei kiinnitetä riittävää, riittävän varhaista ja oikein kohdennettua huomiota palveluprosessin ja työnhaun eri vaiheissa. Resursseja tulee kohdentaa siten, että ne mahdollistavat näille henkilöille henkilökohtaisen ja pidemmän palvelusuhteen.

Hallituksen esityksen mukaan palvelutarpeen määrittely perustuu lähinnä asiakkaan omaan arvioon. Tämä voi olla ongelmallista, koska haastavassa elämäntilanteessa olevan henkilön oma arvio tuen- ja palveluiden tarpeesta voi olla joko ali- tai ylimitoitettua. Asiakkaan edun mukaista on, että työllisyyssuunnitelma perustuu mahdollisimman täsmälliseen arvioon tuen- ja palveluiden tarpeesta. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa on käytössä tiivis yhteistyön malli, jossa asiakkaan asioita voidaan käsitellä yhteisesti (asiakas, järjestötoimija ja viranomainen). Täten varmistetaan tiedon siirtyminen ja moninäkökulmainen palvelutarpeen arviointi. Mielestämme tällainen malli tulee ottaa käyttöön koko Suomessa.

Esityksessä todetaan, että nykyisin työnhakukeskusteluja toteutetaan vuosittain n. miljoona, ja jatkossa niitä tehtäisiin n. 2,3 miljoonaa. Arvioissa ei kuitenkaan ole käsityksemme mukaan huomioitu yksilöllisiä, tarvelähtöisiä keskustelu- ja tukitarpeita. Mikäli kaikille työnhakija-asiakkaille tarjotaan esityksen mukaisesti samanlaisia palveluita ilman tarveharkintaa, on vaarana, että erityistä tukea tarvitsevat jäävät entistä kauemmaksi avoimilta työmarkkinoilta.

Sininauhaliitto korostaa, että muutoksen toteuttamisessa tulisi huomioida asiakkaan tarpeiden mukaisesti myös muut palvelut, kuten kuntoutus- ja yksilölliset valmennuspalvelut ja niiden yhteensovittaminen asiakkaan työllistymisen kannalta järkevänä kokonaisuutena. Tämä edellyttää TE- hallinnon asiakastyötä tekeviltä asianmukaista osaamista ja eri palveluiden laajaa tuntemusta kuten sosiaali- ja terveyspalvelut ja kuntoutuspalvelut.

c. Verkkoasioinnin aiheuttamat haasteet

Hallituksen esityksen mukaan työnhakijan tulisi ilmoittaa työmahdollisuuksien hakemisesta ja muusta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa. Esityksen mukaan verkkopalveluiden käyttö olisi myös keskeistä työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seurannan kannalta.

Sininauhaliitto toteaa, että työnhakijat ovat toisiinsa verrattuna hyvin erilaisessa asemassa sähköiseen asiointiin liittyviltä mahdollisuuksiltaan ja valmiuksiltaan. Sininauhaliiton Digiosallisuutta asunnottomille -hankkeen myötä on havaittu, että – monista eri syistä – asiointi erilaisissa palveluissa on yleisesti kohderyhmällemme hankalaa. On otettava vakavasti se, että osa työnhakijoista ei pysty käyttämään sähköisiä palveluita säännöllisesti. Tähän vaikuttaa mm. laitteiden, yhteyksien ja digitaitojen puute, erilaiset työ- ja koulutushistoriat, oppimistaidot sekä erityiset oppimisen vaikeudet, luku- ja kielitaidon vaikeudet sekä erilaiset vammat, jotka vaikeuttavat digitaalisen asioinnin onnistumista.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen, Helsingin-yliopiston ja Aalto-yliopiston juuri ilmestyneessä (30.6.2021) tutkimuksessa selvitettiin haavoittuvassa asemassa olevien kokemuksia etäpalveluista. Tässä laajassa haastattelututkimuksessa haastateltiin myös useita Sininauhaliiton jäsenyhteisöjen

asiakkaita. ”Keskeisimmät tunnistetut etäpalvelujen käytön esteet liittyivät haastateltavien digitaitoihin ja ongelmiin digituen saatavuudessa, etävuorovaikutuksen haasteisiin, etäpalvelujen selkokielisyyden puutteeseen sekä etäpalvelujen turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin.” Korona lisäsi etäpalveluja: haavoittuvassa asemassa olevilla lukuisia esteitä palvelujen hyödyntämisessä - Tiedote - THL

Sininauhaliitto tähdentää, että työnhakijoiden yhdenvertaisuus on varmistettava. Palveluiden yhdenvertainen toteutuminen ja asioinnin sujuvuus on taattava asiointiväylästä huolimatta. Laitteiden, yhteyksien ja digitaitojen hankkiminen sekä ylläpitäminen tulee huomioida tarpeiden mukaisesti osana palveluita. Esimerkiksi esitetyt aikarajat (kaksi päivää) yksilöllisten työllisyyssuunnitelmien osalta ovat mahdottomia. Todennäköistä on, että kaikki työnhakijat eivät pysty edellä kuvatuista syistä määräajassa sähköisesti vahvistamaan laadittua suunnitelmaa tai pyytämään siihen tarvittavia muutoksia. On olemassa huomattava riski, että edellä mainitut osaamisen tai mahdollisuuksien puutteet vaikuttavat näiden työnhakijoiden toimeentuloon ja sosiaaliturvaan.

d. Järjestöjen osaaminen

Lisäksi haluamme kiinnittää huomiota siihen, että järjestökentällä, mukaan lukien Sininauhaliiton jäsenyhteisöt, on pitkä kokemus ja paljon osaamista erityisesti kaikkein heikoimmassa työllistymisen asemassa olevien henkilöiden tuen tarpeista sekä hyviä toimintamalleja muun muassa osaamisen kehittämiseen. Hallituksen esityksessä järjestöjen rooli palveluntuottajana on kirjattu melko suppeaksi, mikä voi johtaa järjestöjen erityisosaamisen ja jo kehitettyjen vaikuttavien toimintamallien katoamiseen.

Sininauhaliitto toteaa, että palveluntuottajarooli tulisi turvata huomattavasti esitettyä laajemmin. Olemme vakuuttuneita siitä, että asiakkaan etu turvataan parhaiten monitoimijaisella mallilla, integroimalla järjestöjen tuki- ja palvelut osaksi työllisyyspalveluja.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitetyssä mallissa asiakkaiden haastatteluihin tarvitaan merkittävä henkilöstöresurssin lisäys, millä on luonnollisesti taloudellisia vaikutuksia, koska se lisää kustannuksia. Mikäli henkilöstöresurssin lisäys kohdentuu erityisesti yksilöllistä ja tarvelähtöistä tukea tarvitseviin työnhakija-asiakkaisiin, niin taloudellisten kustannusten nousu on hyvin perusteltua. Mikäli resurssilisäys ja siitä koituvat taloudelliset kustannukset syntyvät pääosin niiden työnhakija-asiakkaiden haastatteluista, jotka työllistyisivät muutoinkin kevyellä tuella tai itsenäisesti ei kustannusten nousu ole perusteltua.

Mielestämme on tarpeen harkita suunniteltujen resurssien ensisijaista kohdentamista vaikeasti työllistyviin henkilöihin, joilla on selkeästi yksilöllisen- ja kohtaavan tuen tarvetta sen sijaan, että samaa tukea tarjotaan kaikille tarpeesta riippumatta.

Lisäksi Sininauhaliitto toteaa että, esitetty malli edellyttää tietojärjestelmien kehittämistä ja uuden osaavan henkilökunnan hankintaa sekä tarvetta henkilöstön lisäkouluttamiselle. Nämä edellä kuvatut tarpeet synnyttävät taloudellisia kustannuksia, joiden suuruutta on vaikea tässä arvioida. Oma kysymyksensä ylipäätään on se, mistä arvioitu 1200 uutta (osaavaa) virkailijaa saadaan palkattua. Arviomme mukaan esityksellä ei ole juurikaan julkistaloutta vahvistavaa vaikutusta tai sen vaikutus on melko pieni useiden vuosien ajan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työllisyyteen ja työllisyyden kasvuun vaikuttavat monet tekijät. Esityksen keskeisin työllistävä vaikutus on laskettu sille, että työnhakua tuetaan aiempaa vahvemmin. Esitykselle on asetettu vähintään 9 500 työllisen tavoite. Täysimääräisenä tämä tavoite arvioidaan saavutettavan vuonna 2025. Työttömien määrä on jatkuvassa kasvussa. Lisäksi pandemiatilanne on osoittanut, että ennalta arvaamattomia muutoksia, jotka vaikuttavat työllisyyteen voi syntyä hyvinkin nopealla aikavälillä ja ennalta arvaamattomasti.

Suomessa on samanaikaisesti meneillään useita uudistuksia ja niiden toimeenpanoja. Näiden yhteisvaikutusta työllisyyteen on Sininauhaliiton mielestä lähes mahdoton etukäteen arvioida täsmällisesti. Kokemuksemme on osoittanut, että samanaikaiset toisistaan irralliset toimenpiteet, joiden yhteisvaikutusta ei kyetä arvioimaan saattaa johtaa siihen, että kyseiset toimenpiteet jäävät kokonaan tai osittain toteutumatta tai osa toimenpiteistä jopa vesittää toisten vaikutuksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Sininauhaliitto pitää tärkeänä vaikutusarviointia, joka on läpinäkyvää ja kokonaisvaltaista ja joka huomioi taloudellisten- ja työllisyystavoitteiden lisäksi myös sosiaaliset vaikutukset. Sininauhaliiton

mielestä on tarpeen myös arvioida eri ohjelmien ja toimeenpanojen yhteisvaikutuksia. (kuten sote-uudistus, sosiaaliturvauudistus, työllisyyden kuntakokeilut ja työkykyohjelma jne.)

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esityksessä kuvattu järjestelmä on varsin monimutkainen. Vaikeaselkoisuutta ja monimutkaisuutta lisäävät useat poikkeamat pääsäännöstä. Näitä on tarpeen vielä huomattavasti selkeyttää. Sininauhaliiton jäsenyhteisöjen asiakkaiden joukossa on jo huolta uudistuksesta ja siitä, kuinka he kykenevät hallitsemaan kaikki työnhakija-asiakkaalle asetetut vaateet. Myös työkokeilussa, palkkatukityössä tai työttömyysetuudella opiskelevien tulee hallita monimutkainen prosessi ja siihen asetetut aikarajat mm työnhaun käynnistymisen osalta. Järjestelmän epäselvyys ei saa johtaa tilanteeseen, jossa järjestelmää ymmärtämätön asiakas kärsii esimerkiksi taloudellisen menetyksen tai muun sanktion, joka vaikuttaa hänen ja perheen kokonaistilanteeseen heikentävästi ja/tai muiden etuuksien tarpeeseen.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on, että työtön hakee itse valitsemiaan työpaikkoja neljä kertaa kuukaudessa. Työttömälle voidaan myös osoittaa työtarjouksia.

Sininauhaliitto esittää, että työnhakuvelvoitteeseen sisällytetään esitettyä paremmin mahdollisuuksia yksilölliseen harkintaan ja asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaiseen huomioimiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Sininauhaliitto ilmaisee syvän huolensa hallituksen esityksen työnhakumallissa osa-aikatyössä olevien osatyökykyisten työnhakuvelvoitteesta. Näitä esityksen mukaan koskee myös vaatimus kokoaikatyön hakemisesta. Näkemyksemme on, että tämän velvoitteen osa-aikaista työtä tekevä osatyökykyinen tulisi kokemaan raskaana vaateena. Velvoite kokoaikatyön hakemisesta ei tee kokoaikatyöhön kykenevää sellaisesta henkilöstä, joka on työ- tai toimintakykynsä vuoksi todennetusti kykenevä vain osa-aikatyöhön.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Hallituksen esityksen mukaan työnhakuvelvoite jätettäisiin toteuttamatta niiltä työnhakijoilta, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on myös monialaisten palveluiden tarve (TYP). Lisäksi edellytetään että työnhakijan tilanne kokonaisuutena on sellainen, ettei työnhaku ja työllistyminen ole sillä hetkellä mahdollista. Työnhakuvelvoite jätetään toteuttamatta myös henkilöiltä, joilla ei ole lainkaan jälejellä olevaa työkykyä ja jotka eivät ole päässeet kuntoutuksen. Henkilön on tämän lisäksi pitänyt hakea työkyvyttömyyden peruusteella maksettavaa etuutta. Esityksessä korostetaan myös sitä, ettei lääketieteellisesti todettu vamma tai sairaus yksin johda työnhakuvelvoitteen asettamatta jättämiseen.

Sininauhaliiton näkemyksen mukaan työnhakuvelvoite tulee käytännössä koskemaan lähes kaikkia asiakkaita, koska työnhakuvelvoitteen asettamatta jättäminen edellyttää useiden eri asioiden yhtäaikaista toteutumista ja todentumista. Esityksessä jää epäselväksi se, miten arvioidaan tilanteen

kokonaisuutta, työnhaun ja työllistymisen mahdollisuuksia henkilöllä, jolla on pitkittynyt työttömyys ja monialaisten palveluiden tarve. Epäselväksi jää myös se, tekeekö arviota moniammatillinen tiimi vai yksittäinen virkahenkilö, ja onko asiakkaalla valitusmahdollisuus päätöksestä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Lund Pekka
Sininauhaliitto ry

Kainuun TE-toimisto

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

POMA heikentää TE-palveluiden asiantuntijuutta ja vähentää hyvin rakentunutta luottamusta asiakkaiden ja TE-asiantuntijoiden välillä.

Asiakaskontaktien lisääminen on lähtökohtaisesti kannatettava asia. Asiakastapaamisten määrän tulee kuitenkin perustua asiakkaan palvelutarpeeseen. On täysin resurssien tuhlausta tavata asiakas pakotetusti tietyin aikavälein, jos hän on kuitenkin pääsemässä eteenpäin omin avuin ja asiakkuus jää lyhyeksi joka tapauksessa. TE-toimistoissa työskentelee TE-palveluiden ammattitaitoiset asiantuntijat, jotka osaavat tunnistaa jokaisen asiakkaan kohdalla heidän palvelutarpeensa sekä oikean keinon kontaktoida asiakas - kasvokkain, puhelimella tai videoyhteydellä. TE-palvelujen asiantuntijoiden taito kohdata asiakas monikanavaisesti on kehittynyt viime vuosina todella hyväksi.

Asiakkaan prosessit eivät välttämättä nopeudu vaikka haastatellaan tiheästi. On paljon asiakkaita, jotka ovat esim. ammatillisen kuntoutuksen prosesseissa tai terveysasioita selvitellään. Ei ole järkevää tehdä täydentäviä työnhakukeskusteluita/suunnitelman päivityksiä, joissa vain todettaisiin/kirjattaisiin asioiden olevan vielä käsittelyssä.

Ei ole järkevää puhua pohjoismaisesta työvoimapalvelumallista, kun tämä ei sitä ole. Sen sijaan tulisi luoda meidän yhteiskuntaamme sopiva suomalainen työvoimapalvelumalli!

Asiakkaan työnhakuvelvoite tällaisenaan uhkaa jäämään vain näennäiseksi. Sitä on mahdotonta valvoa laissa esitetyin edellytyksin. Sen sijaan TE-toimiston aktiiviseen työnvälitykseen panostaminen täyttää niin työnhakijoiden kuin työnantajien toiveita ja tarpeita.

Kaikkialla muualla yhteiskunnassamme kehitetään nykyaikaisia digitaalisia palveluja. TE-palvelut olisi palaamassa vanhakantaiseen ajatteluun, jossa kasvokkain tapaaminen olisi välttämätöntä. Kasvokkain tapaaminen oikeassa tilanteessa on perusteltua, mutta sen ajankohdan arviointi tulee jättää ammattitaitoisille asiantuntijoille.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksellä tavoitellaan n. 10 000 henkilön työllisyysvaikutuksia. Tämän arvioinnin tueksi ei ole esitetty tutkimuksia tai luotettavia selvityksiä. Taloudellisesti tämän palvelumallin toteuttaminen on hyvin kallis eikä ole varmuutta, että sillä saavutetaan odotettuja tuloksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Resurssilisäys on sinänsä hyvä asia, jotta asiakaskontaktointia voidaan lisätä. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ei kuitenkaan kohdenna resurssia sitä tarvitseviin asiakkaisiin.

Esim. Vuonna 2019 Kainuussa (korona-aikaa edeltävä ns. normaalivuosi) 60,8 % alkaneista työttömyysjaksoista päättyi ennen kuin työttömyys oli kestänyt 3 kk. Tämä tulos puoltaa sitä käsitystä, että työttömyyden alkuvaiheen usein toistuvat työnhakukeskustelut ovat täysin resurssien väärin kohdentamista.

Resurssien lisäystä tulisi miettiä uudesta näkökulmasta, painottamalla niitä esim. aktiiviseen työnvälitystyöhön, työnantajayhteistyön lisäämiseen ja rekrytointiratkaisujen hakemiseen osatyökykyisille.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

On vaikea nähdä POMAn lisäävän työllisyysvaikutuksia. Työmarkkinoilla on enemmänkin kohtaanto-ongelma, johon kaivattaisiin uusia toimintamalleja. Asiakastapaamisten määrän lisääminen kaikille asiakkaille ei poista tätä ongelmaa. Päinvastoin se vie resurssia pois sitä eniten tarvitsevilta.

Vaikutukset työllisyyteen ovat kyseenalaisia. Esim. koulutusjärjestelmä tarvitsee isoa toiminnallista muutosta. Tällä hetkellä se ei tue yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. POMA heikentää tätä entisestään. Esim. koulutuksessa oleville asetettava työnhakuvelvoite ei tue ammatillisen osaamisen kehittymistä eikä osaavan työvoiman saatavuutta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esitetty palvelumalli pirstaloittaa entisestään palvelutapahtumien jakaantumista henkilökohtaiseen kontaktointiin ja sähköiseen palveluun. Kokonaisuuden hallinta on varsin työlästä asiantuntijoiden työn ja asiakkaan näkökulmasta. Asiakaskokemus jää sekavaksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Palveluprosessin toteuttaminen kaikille samankaltaisena ilman palvelutarpeen huomioimista ei ole kannatettavaa. Palvelumallin lähtökohtana tulee olla vahvan alkuhaastattelun jälkeen asiakastarpeisiin perustuva palveluprosessi. Vahvan alun jälkeen seuraavan yhteydenoton tulisi olla 3 kk:den kuluessa. Mikäli alkuhaastattelussa ilmenee tarvetta tehostetulle palveluprosessille, se toteutetaan asiakaslähtöisesti.

Näkemyksiä tukee se tieto, että n. 60 % alkaneista työttömyyksistä päättyy 3 kk:den kuluessa.

Vahva alkuhaastattelu tulee tehdä kaikille. Alkuhaastattelu pitää pystyä toteuttamaan puhelimella, kasvokkain tai videoyhteydellä. Lähtökohtaisesti laissa ei tule määritellä, miten työnhakukeskustelu toteutetaan, koska tämä ei ole asiakaslähtöistä. Se ei huomioi asiakkaan palvelutarvetta eikä esim. etäisyyksiä ja kulkuyhteyksiä.

Työnhakukeskusteluja tulee lisätä kategorisesti 3 kk:den työttömyyden jälkeen, jos työttömyys jatkuu.

Työnhakukeskusteluja ei tule toteuttaa ostopalveluina. On hyvin tärkeää, että työnhakukeskustelut toteutetaan viranomaistyönä ja ostopalveluita hankitaan työllistymistä edistäviin palveluihin. Työllistymistä edistävien palveluiden kehittämiselle on erittäin suuri tarve

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikatyötä tekevillä on jo nykyisellään heidän tilanteeseensa soviteltuva palveluprosessi. Monella alalla osa-aikatyö on hyvin yleistä. TE-palveluiden palveluprosessin muutoksilla ei ole tähän merkittävää lisähyötyä.

Työllistymistä edistäviä palveluja tulisi olla mahdollista tarjota myös osa-aikatyötä tekeville. Useat työllistymistä edistävät palvelut on suunnattu työttömille työnhakijoille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Kotoutumiskoulutukseen ohjattujen asiakkaiden tulee saada käydä yhteiskuntaan kotoutumiseksi välttämätön koulutus loppuun ennen työnhakuvelvoitteiden asettamista.

Koulutusvalinnoissa tulee luottaa valitsijoiden asiantuntemukseen: valituiksi tulevat ne, jotka koulutusta tarvitsevat. Lisäksi on erittäin tärkeä huomioida, että koulutushankinnat tehdään sitoviksi. Koulutuksen hankintakustannukset saattavat nousta kohtuuttoman korkeiksi, jos koulutuksen aikana tapahtuu keskeytyksiä. Koulutuksen keskeytyksiä ei tule edistää lainsäädännön velvoitteilla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutus on liian kevyt sanktio. Se ei tue työnhakukeskustelun vaikuttavuutta. Työnhakukeskustelujen määrän lisääminen ja sanktioiden heikentäminen saman aikaisesti ei tue kokonaisuutta. Työnhakukeskustelun aikana tehtävien suunnitelmien tulisi olla sitovia. Muistutus tekee työnhakusuunnitelmasta tehottoman.

Laiminlyöntien toteaminen ja muistutusten antamisen tarve on asiantuntijan vaikea arvioida. Asiantuntijalle asetettaisiin kohtuuton rooli arvioida laiminlyönnin mahdollisia syitä ja seurauksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esityksessä ajatus lähtee siitä, että työnhakijat eivät hakisi työtä ilman velvoitetta. Kuitenkin suurin osa työnhakijoista hakee aktiivisesti työtä ja heillä on tavoitteena työllistyä nopeasti.

Työnhakuvelvoitetta on mahdoton täysin aukottomasti ja tasapuolisesti toteuttaa POMAssa esitetyllä tavalla. Työnhakuvelvoitteella ei tulla poistamaan kohtaanto-ongelmaa eikä lisäämään työllistymistä. Asiakkaat tarvitsevat työllistymiseensä liittyen motivointia ja kannustusta sekä työnhakutaitojen kehittämistä. Asiakkaan työnhakusuunnitelmassa sovitaan jo nykyisellään työnhausta ja sen tavoista. Nykyinen toimintamalli toimii hyvin.

Resurssia tulisi suunnata aktiiviseen työnantajayhteistyöhön, jolla edistetään tehokkaasti työllistymistä ja erilaisten työllistymisratkaisujen löytymistä.

Työtarjous on tehokas tapa tiedottaa haettavasta työpaikasta ja velvoittaa sitä hakemaan. Työnhakijat ja työnantajat odottavat aktiivista työnvälitystä. Työtarjousten tekemistä ja osuvuutta tulee kehittää yhteistyössä työnantajien kanssa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien joukko on varsin heterogeeninen. Osa-aikatyötä on monella alalla. Osa-aikatyötä tekeville tulee voida tehdä heidän omaan henkilökohtaiseen tilanteeseensa soveltuva suunnitelma ja palveluprosessi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutukseen ohjaaminen ja koulutuksen suorittaminen on paras ja tehokkain tapa hankkia tai päivittää osaamista työllistymisen edistämiseksi. Osaamisen kehittäminen parantaa kohtaanto- ja rekrytointiongelmia. Koulutuksen aikainen työnhakuvelvoite uhkaa osaamisen kehittämisen tavoitetta. Usealla alalla tutkinnon suorittaminen on välttämätön (esim. lähihoitajat, joista hälyttävän suuri työvoimapula)

Koulutuksen loppuvaiheen työnhakuvelvoite on erittäin kannatettava. Asiakkaan kontaktointia ja oppilaitosyhteistyötä tulisi lisätä koulutusaikana, jotta varmistutaan koulutuksen sujuminen tavoitteen mukaisesti.

Esityksen perusteluissa on mainittu, että työttömyysetuutta ei olisi tarkoituksenmukaista käyttää koulutuksen aikaisena etuutena. Samaan aikaan on iso joukko asiakkaita työttömyysetuuksien saajina, vaikka he eivät tosiasiallisesti terveydentilastaan tai elämän hallinnan ongelmistaan johtuen ole työkykyisiä. Tämän POMA mahdollistaisi jatkossakin. Työkyvyttömien etuutena ei tulisi olla työttömyysetuus.

Koulutus on tehokkain keino parantaa työllisyyttä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Laki tuo asiantuntijalle täysin kohtuuttoman vaatimuksen arvioida sitä, missä tilanteissa työnhakuvelvoitetta ei asetettaisi. Lähtökohtaisesti kaikkien työnhakijoiden tulisi hakea töitä saadakseen työttömyysetuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Työttömyysuhanalaisuuden määritelmään tarvitaan joustavuutta palveluiden sujuvuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta. Työllistymistä edistäviä palveluita tulisi voida käyttää esimerkiksi tilanteissa, joissa on tiedossa määräaikaisen työn tai koulutuksen päättyminen. Tällä mahdollistettaisiin nopeat siirtymät kohti uutta työtä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä eroamisen perusteella asetettavaa sanktiota ei tule lyhentää.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu seuraamus olisi toteutuessaan varsin monimutkainen. Työssäolovelvoite nykyisellään on varsin selkeä ja erittäin kannustava.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Työttömyysturvalain uudistamisen yhteydessä tulee huomioida myös sosiaaliturvan uudistaminen. Työttömyysturvalain ja sosiaaliturvalain uudistuksessa tulee huomioida se, että työn vastaanottaminen on aina taloudellisesti kannattavaa.

Uudistuksessa tulisi erityisesti huomioida se, ettei muun sosiaalietuuden saamisen edellytyksenä olisi työnhakijana oleminen eikä työttömyysetuus ole aina pakotetusti ensisijainen etuus vaikka työhön ei ole kykyä tai halua. Työnhakijana ja työttömyysetuuden piirissä tulee olla vain ne, jotka ovat tosiasiallisesti töihin kykeneviä.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Piirainen Päivi
Kainuun TE-toimisto

Rovaniemen kaupunki

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Tämä lausunto on valmisteltu Rovaniemen seudun kuntakokeilukuntien (Rovaniemi, Tornio, Sodankylä, Kemijärvi) yhteistyönä.

Yleisesti ottaen toteamme, että asiakkaiden henkilökohtaiseen palveluun panostaminen ja työnhaun alkuvaiheen palvelun tehostaminen ovat lähtökohtaisesti kannatettavia asioita. Uudistuksen periaatteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin realistista resurssia uuden palvelumallin toteuttamiseksi. Kuntakokeilukuntien on vaikea arvioida esitetyn mallin edellyttämiä resurssitarpeita ja esitetyn lisäresurssin riittävyyttä suhteessa uusiin vaatimuksiin. Lisäresursseissa tulee huomioida sekä henkilöstöresurssien lisääminen mutta myös palveluhankintojen määrärahojen lisääminen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Muutosten toteuttaminen edellyttää merkittävää lisäresursointia TE-toimistojen ja kuntien henkilöstöön sekä 51 momentin ostopalveluihin. Valtakunnallisesti tulisi rakentaa keskitetysti yhteinen perehdytysohjelma, joka etenee vaiheittain perusasioista työllisyyden edistämisen eri vaiheisiin.

Lakiesityksen mukaisen mallin toteuttaminen lisää hallinnollista työtä joka on pois asiakkaan yksilöllisestä palvelusta. Kuntien huolena on se, onko esityksessä ja resurssilaskelmissa osattu ottaa huomioon hallinnollisen työn määrän lisääntyminen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Kunnat esittävät tässä yhteydessä huolensa resurssien tosiasiallisesta riittävyydestä suhteessa uuden mallin vaatimuksiin. Jo nyt voidaan havaita että kuntakokeilujen käynnistyessä kuntiin siirretty resurssimäärä ei ole ollut riittävä asiakkaiden palvelemiseen riittävällä tavalla. Uuteen malliin siirtyminen tulee vaatimaan resurssia myös asiakasviestintään sekä asiakkaiden neuvontaan. Oletuksena on, että esimerkiksi kuntien yhteydenottokanaviin ja päivystysnumeroihin tulevat yhteydenotot tulevat lisääntymään selvästi uuden mallin myötä. Valtakunnallisesti keskitettyjen palveluiden hyödynnettävyys paikallistasolla jää epäselväksi, koska paikallistuntemus puuttuu esim. kuntakokeilun piirissä olevien asiakkaiden osalta ja asiakas ohjataan paikalliseen palveluun. Tämä aiheuttaa asiakkaalle epävarmuutta ja turhaa siirtelyä virkailijalta toiselle. Muistilista viennit lisääntyvät ja tämä vie aikaa ohjaustyöstä.

Lakiesityksen mukainen järjestelmä vaikuttaa monimutkaiselta ja erilaisia poikkeamia pääsääntöön on paljon. Tämä tulee aiheuttamaan asiakkaissa epätietoisuutta ja neuvonnan tarve tulee kasvamaan merkittävästi. Merkittävä kysymys on myös se, tukeeko asiakastietojärjestelmä uuden mallin toteutusta niin, että järjestelmä muistuttaa asiakastyöntekijöitä prosessin vaiheiden mukaisista toimenpiteistä oikeille asiakkaille. Eri tilanteissa olevien asiakkaiden velvollisuudet ovat lakiesityksessä hyvin erilaisia.

Esityksessä ennakoidaan, että suuri osa asiakkaista tulee raportoimaan työnhaun edistymisestä sähköisessä kanavassa. Kunnat haluavat muistuttaa tässä yhteydessä, että meillä on paljon asiakkaita joiden sähköiset asiointitaidot eivät tätä välttämättä mahdollista. Tällöin resurssipaine henkilökohtaisessa palvelussa lisääntyy ja huolena on, onko sitä huomioitu riittävästi resurssilaskelmissa?

Esityksessä todetaan, että asetettavien työssäolo velvoitteiden määrä vähenisi. Tämä tulee vaikeuttamaan tietyn asiakasryhmän aktivoimista. Esityksessä vastikkeellisuus häviää, joka tarkoittaa sitä ettei asiakasta voida velvoittaa esim. terveystarkastuksiin eikä muihin työllisyyttä edistäviin palveluihin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitetyt vaikutukset työllisyyteen riippuvat uuteen malliin osoitetuista lisäresursseista ja niiden riittävyydestä. Asiakkaiden tehostettu palvelumalli edellyttää lisäpanostuksia myös työllistymistä edistävien ostopalveluiden hankintaan.

Aktiiviset työnhakijat hyötyvät esityksessä, mutta toinen ryhmä asiakkaista, joilla on puutteita osaamisessa, motivaatiossa tms. voivat pudota palveluiden piiristä. Tästä seuraa huoli, että työmarkkinatuki vaihtuu toimeentulotukeen. Esityksessä korostetaan työnhakijan vastuuta omasta työnhaussa, mutta samanaikaisesti työttömyysturvaseuraamuksia kohtuullistetaan ja porrastetaan.

Esityksen mukaan työkyvyttömät henkilöt saadaan paremmin hakeutumaan oikeille etuuksille, mutta tämä edellyttää sen, että sosiaali- ja terveyspalveluita on riittävästi tarjolla ja se on oikea-aikaista ja viivytyksetöntä. Sosiaali- ja terveyspalveluilla pitää myös olla riittävästi asiantuntemusta työttömille tehtävistä lausunnoista mm. sairauslomista.

Esityksen mukainen palvelumalli voi nopeuttaa ns. helpommin työllistyvien asiakkaiden työllistymistä. Asiakasryhmä, jolla on haastavampi ja monialaisempi palveluntarve saattaa pudota palveluiden piiristä.

Esityksessä keskeisessä roolissa on työnhakijan työnhakuvelvoite. Monialaisen palvelun tarve ja se, että asiakkaan tilanne on sellainen, että hän ei voi

työllistyä avoimille työmarkkinoille on peruste työnhakuvelvollisuudesta vapauttamiseen. Säädäs voi johtaa tulkintaan, jonka mukaan TYP-palvelut ovat

tarkoitettu työnhakijoille, joiden ei ole mahdollista työllistyä avoimille työmarkkinoille tai ovat pysyvästi työkyvyttömiä. TYP-palvelu on

työllistymistä edistävä palvelu, jonka tavoitteena selvittää, mikä on asiakkaan olemassa oleva työkyky, miten sitä voidaan vahvistaa ja miten asiakkaan

työllistymistä edistää. Työnhakijan työllistyminen ei ole tällä hetkellä mahdollista avoimille työmarkkinoille, kuitenkin työmarkkinat ovat jatkuvassa

muutoksessa. Palveluiden esisijaisena tavoitteena tulisi olla työllistymisen edistäminen ja lainsäädännön tulisi tukea tavoitetta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä korostetaan paikan päällä tapahtuvan asioinnin tärkeyttä. Asia sinänsä on kannatettava, mutta huolena on toimitilojen riittävyys ja eri osapuolten (kunta/TE) vastuut toimitilojen järjestämisessä. Puoliväliriihessä on tehty päätös että työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyisi ainakin joiltakin osin kuntiin. Tästä syystä valtionhallinto ei ole halukas uusien toimitilojen hankkimiseen ja toisaalta kunnat eivät tällaisia päätöksiä pysty vielä tekemään kun määrärahojen siirrosta tai suuruudesta ei ole tietoa tai päätöksiä. Lain soveltamisessa ja toimeenpanossa tulee myös huomioida pitkät välimatkat ja niiden vaikutus asiointitapaan.

Esityksessä todetaan, että työnhakija tulisi mahdollisuuksien mukaan ohjata jo alkuhaastattelussa oikeisiin palveluihin. Ohjaustyössä ei kuitenkaan aina ole mahdollista saada asiakkaan todellista palvelutarvetta esille ensimmäisellä käynnillä tai pelkästään haastattelemalla asiakasta. Lisäksi haasteeksi tulee viiden päivän aikaraja siitä näkökulmasta, että asiakkaita ei tavoiteta. Asiakkaan verkkopalvelun tulisi tukea asiakkaan ajanvarausta asiakaspalveluun ja tapaamisten sopimista.

Esityksessä on rajattu varsin tiukasti asiakkaiden palveluprosessin järjestäminen ja asiakkaan palvelutarve jää vähemmälle huomiolle. Olisi parempi jos laki jättäisi tilaa asiakkaiden palvelutarpeiden mukaiselle palvelulle.

Puutteena lakiesityksessä on se, että siinä ei huomioida tarpeeksi verkostomaista toimintamallia. Esityksestä ei käy ilmi mitkä toimijat/palveluntuottajat voivat olla mukana palveluprosessissa tuottamassa esimerkiksi täydentäviä työnhakukeskusteluja. Esitys ei tunnusta verkostomaista toimintatapaa. Asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti pitäisi voida hyödyntää eri toimijoita ja palveluntuottajia osana prosessia, myös kunnan omia palveluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Pitäisi kohdistua vain työttömyysetuutta saaviin

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Opintojen ajalle sijoittuvat useat tarkastelujaksot tuntuvat kohtuuttomilta, mutta sen sijaan kuukausi ennen koulutuksen loppumista tapahtuva kontaktointi on järkevää ja edistää työllistymistä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Lakiehdotus on sekava eikä siinä ole huomioitu tarpeeksi harvaan asuttujen alueiden asukkaiden tilannetta.. Työnhaun seuraaminen aiheuttaa merkittävää lisätyötä, koska työnantajalla ei ole velvollisuutta ilmoittaa työnhakijoista. Esitetyn mallin mukainen velvoite voi myös aiheuttaa työnantajille ja yrityksille lisätyötä ja lisääntyneitä yhteydenottoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Ohjeistusta tulee selventää, ettei virkailijalle jää tulkinnanvaraa ja asiakkaat ovat yhdenvertaisessa asemassa valtakunnallisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvalain porrastaminen tulee tehdä erittäin selkeäksi ja asiantuntijoille tulee antaa asianmukaiset toimintaohjeet asiakkaiden yhdenmukaisen kohtelun turvaamiseksi.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Rekrytoinnit aloitetaan esim. Lapin kuntakokeilualueella syyskuussa ja htv:t ovat käytettävissä vasta vuoden 2022 alussa. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilöstön koulutukset tulee jatkua kevään 2022.

Tietojärjestelmämuutokset tulee olla valmiita ja toimivia heti lain voimaan astuessa ml. asiakkaan palveluprosessit ja ajanvarausjärjestelmät. Viestintään on varattava selkeästi lisää resursseja ja siihen on myös saatava koulutusta ja sen on oltava valtakunnallisesti yhtenäistä.

Palveluprosessin toteuttaminen siten, että kaikille työnhakijoille on toteutettu määräaikaishaastattelu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa

laissa tarkoitetulla tavalla, ja että kaikilla työttömillä olisi ajantasainen työllistymissuunnitelma

on hyvin haastava nykyisen tilannearvion mukaan.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Mäensivu Sanna
Rovaniemen kaupunki - Työllisyysyksikkö

Satakunnan ELY

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Lähtökohtaisesti työnhakijoiden työllistymisen tukemisen vahvistaminen työttömyyden alkuvaiheessa on hyvä ja kannatettava asia. Tällä voidaan vähentää työttömyyden pitkittymistä ja edistää työnhakijoiden työllistymistä. Lakiesityksen haasteena on kuitenkin palveluprosessin byrokraattisuus ja työttömyysturvaseuraamusten monimutkaisuus sekä merkittävästi lisääntyvä hallinnollinen työ ilman että voidaan varmistaa, että mallin avulla syntyy uusia työpaikkoja yrityksiin tai muille työnantajille.

Työnhakijoiden työnhakuvelvoite tulisi määritellä tarkemmin, jotta se kohtelisi asiakkaita yhdenvertaisesti. Esimerkkinä TE-toimiston arviointi siitä, ovatko asiakkaan hakemat työpaikat oikeanlaisia sekä sen määrittely kuinka montaa työpaikkaa asiakkaan tulee tarkastelujakson aikana hakea. Ennen järjestelmän käyttöönottoa tulisi myös tietoteknisten järjestelmien olla sillä tasolla, että työnhakuvelvollisuudesta ilmoittaminen ja siitä aiheutuvat mahdolliset sanktiot olisivat mahdollisimman pitkälle automatisoitu.

Kun työnhaun alkuvaiheeseen keskitytään esitettävässä mallissa vahvasti, tulee huolehtia siitä, että resursseja TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa riittää myös pidempään työttömänä olleiden palvelujen järjestämiseen. Pitkäaikaistyöttömyys on ollut kasvussa.

Hallituksen esityksessä tulisi huomioida myös mahdollisten täydentävien työnhakukeskustelujen lisäpalvelujen hankintojen aiheuttamat resurssitarpeet: määrärahat, hankintaresurssit ELYissä sekä prosessin vaatima aika. Hallituksen esityksessä ei huomioida edellä mainittujen palvelujen hankintaan liittyviä resurssitarpeita juuri millään tavalla.

Koska mallin toteuttaminen vaatii paljon lisähenkilöresurssia sekä TE-toimistoissa että kuntakokeiluissa, tulisi esityksen voimaantulon ajankohdan siirtoa harkita, jotta uusi henkilöstö

saataisiin rekrytoitua ja perehdytettyä riittävästi uuteen toimintamalliin. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpano edellyttää perehdytystä ja koulutusta TE-toimiston ohella ELY-keskuksissa, joissa erityisesti hankinta-asiantuntijoiden on tunnettava malli syvällisesti, mikäli virkatyön oheen hankitaan täydentäviä ostopalveluja asiakasprosessin osaksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi esitettyjen muutosten vaikutusta hankittaviin palveluihin.

Esitykseen on kirjattu mahdollisuus ELY-keskuksen hankkimiin työnhakukeskusteluja täydentäviin lisäpalveluihin. Toteutuessaan hankinnat edellyttävät merkittävää määrärahan budjetointia ELY-keskuksen ko.määrärahamomentille sekä riittävää hankinta-asiantuntijaresurssia. Huomioitavaa on niin ikään, että kyseinen hankintaprosessi vie aikaa arviolta kuusi kuukautta ennen kuin palvelut ovat asiakkaiden käytettävissä.

Olemassaolevien valmennuspalvelujen hyödyntäminen jää esityksessä epäselväksi. Miten ja missä prosessin vaiheissa nykyisiä valmennuspalveluja voidaan hyödyntää? Niitä on useimmissa ELY-keskuksissa hankittu laajoilla ja pitkillä (1-3 vuotta) puitesopimuksilla. On tärkeää että olemassaolevia palveluja voidaan hyödyntää asiakasprosessissa mahdollisimman paljon, ainakin siirtymävaiheessa. On myös tärkeää, että nykyisten valmennuspalvelujen suhde mahdollisin uusiin hankittaviin lisäpalveluihin määritellään selkeästi. Näin voidaan välttää asiakkaan näkökulmasta tilanne, jossa hän on samanaikaisesti monessa eri palveluprosessissa. Herääkin kysymys, mikä on lisäpalveluna hankittavien ostopalvelujen todellinen tarve?

Esitys lähtee siitä, että palveluja voi keskeyttää tietyissä tilanteissa ilman sanktioita. Tästä seuraa todennäköisesti palvelujen keskeyttämisiä, jolloin ryhmämuotoisissa palveluissa ryhmäkoko pienenee ja yksikkökustannukset nousevat. Tämä lisää pidemmällä aikavälillä todennäköisyyttä palvelujen hintojen nousulle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksen perusteella TE-toimistoihin ja kuntakokeiluihin on tulossa merkittävästi lisäresurssia pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpanoon. Tästä huolimatta TE-hallinnon virkailijalla on esityksen mukaan keskimäärin lähes 200 työnhakija-asiakasta. herää kysymys, miten asiakastyötä tekevien työaika riittää työvoimapalvelumallin toimeenpanoon ilman että mallin toimenpiteitä automatisoidaan tai vähennetään.

Nykyisessä mallissakaan osalle työnhakijoista ei saada määräaikaan mennessä tehtyä vaadittuja määräaikaishaastatteluja, ja nykymalliin nähden työnhakukeskustelujen ja etenkin täydentävien työnhakukeskustelujen määrä pohjoismaisessa työvoimapalvelujen mallissa on hyvin suuri.

Hallituksen lakiesityksessä ei huomioida ELY-keskuksissa tehtävää työtä, joka liittyy alueellisten TE-palvelujen hankintaan, TE-toimiston ohjaukseen ja neuvontaan ja TE-toimiston asiakkaiden tekemien mahdollisten kanteluiden hoitamiseen.

Esitykseen on kirjattu mahdollisuus ELY-keskuksen hankkimiin täydentäviin lisäpalveluihin, liittyen täydentäviin työnhakukeskusteluihin. Toteutuessaan hankinnat edellyttävät merkittävää määrärahan budjetointia sekä riittävää hankinta-asiantuntijaresurssia. Henkilökohtaisten lisäpalvelujen hankinta edellyttää muun muassa hankittavan palvelun tavoitteen ja sisällön sekä aiotun keston tarkkaa määrittelyä. Myös mahdollinen tulosperusteisuus tulee määritellä yksityiskohtaisesti hankinnan kilpailutuksen yhteydessä.

Palvelujen laatua, vaikuttavuutta ja toimeenpanoa tulee myös valvoa. Kenen tehtävä tämä on? Siltä osin kuin tämä on ELY-keskusten tehtävä, sitä ei ole lakiesityksessä huomioitu.

Täydentävien lisäpalvelujen osalta on niin ikään määriteltävä mitä ja miten asiakkaiden tiedot siirtyvät palveluntuottajilta TE-hallintoon ja päinvastoin. On myös huomioitava miten varmistetaan asiakkaiden ohjaus lisäpalvelujen palveluntuottajille ja mikä taho tästä vastaa.

Esitetty työvoimapalveluiden malli edellyttää merkittävää ja laajaa henkilöstön koulutusta, uusia tietoteknisiä ratkaisuja ja toimitiloja. Aikaa muutokseen pitäisi olla suunniteltua enemmän, jotta siihen ehdittäisiin riittävästi valmistautua.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhaun aloittamisen jälkeen työnhakijalle tehdään alkuhaastattelu viiden arkipäivän kuluessa työnhaun aloittamisesta. Alkuhaastattelu tehdään myös työssä olevalle hakijalle. Tämä sisältää riskin

tarpeettomista haastatteluista - voisiko alkuhaastattelu olla esim. vapaaehtoinen työssä olevalle hakijalle? Turhien alkuhaastattelujen valmistelu ja toimeenpano vie turhaan TE-palvelujen resurssia.

Alkuhaastattelu tehdään ensisijaisesti kasvokkain, mikä on hyvä. Alkuhaastattelun sisältöön kuuluu mm. palvelutarpeen määrittely ja työllistymissuunnitelman laadinta sekä palveluihin ohjaus ja työnhakuvelvoitteen määrittely. Ison merkityksen vuoksi alkuhaastatteluun tulisi varata riittävästi aikaa. Esityksessä ei huomioida, että työttömyysturvaan liittyvät tehtävät vievät paljon aikaa asiakaspalvelutehtävissä. Lisäksi työttömyysturvaseurausten porrastuminen ja erilaistuminen vievät myös aikaa. Alkuvaiheessa uuden mallin käyttöönotosta voi seurata valitusten ja kanteluiden kasvava määrä.

Yli kuukauden kestävän palvelun tai palkkatukijakson aikana haastattelut pidetään vasta palvelun loppuvaiheessa eli kuukautta ennen jakson loppumista. Esityksessä ei oteta huomioon, miten työnhakukeskusteluihin osallistuminen huomioidaan palvelujen hankinnassa – henkilö on tällöin poissa palvelusta, josta kuitenkin aiheutuu kustannuksia palveluntuottajalle, miten tämä on huomioitu?

Asiakkaan nopeamman työllistymisen kannalta on hyvä asia, että asiakkaaseen ollaan yhteydessä palvelujen päättymisen loppuvaiheessa, jolloin hänen palvelutarpeensa voidaan huomioida ja tarjota hänelle sopivia töitä ennen palvelujen päättymistä ja uuden työttömyysjakson alkamista.

Koska asiakkaan palveluprosessi sisältää paljon tapaamisia tulisi tapaamisten sisältöön kiinnittää esityksessä tarkemmin huomioita. Mitä asiakkaalle on tarkoitus tarjota kahden viikon välein tapahtuvissa keskusteluissa? Palveluprosessissa tulee varmistaa, että vältytään turhalta virkailijan vaihtumiselta, mutta kuitenkin varmistetaan virkailijoiden osaaminen erityiskysymyksissä esim. erilaisia erityisasiantuntijoiden konsultaatioita käyttäen. Samaan aikaan pitää tunnistaa, että sekä asiakas että virkailija tietävät, kuka vastaa prosessin eteenpäin viemisestä.

Täydentäviä työnhakukeskusteluja voidaan hankkia ostopalveluna. Palvelu on toteutettava yksilöpalveluna ja täydentävistä työnhakukeskusteluista vain osa voitaisiin toteuttaa ostopalveluna. Esityksessä ei kiinnitetä juurikaan huomioita hankittavan palvelun sisältöön. Mitä hankittavina palveluina toteutettavien täydentävien työnhakukeskustelujen sisältö olisi? Voisiko sisältö olla osaamisen kartoitus, työnhakukanavien tai työnhakuasiakirjojen läpikäynti?

Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen sisältöön ei oteta esityksessä oikeastaan kantaa. Jos keskustelujen sisältöä halutaan kehittää, tulisi TE-asiantuntijoidenkouluttaminen aloittaa mahdollisimman pian. Myös uusien rekrytoitavien työntekijöiden perehdyttäminen vie aikaa ja resurssia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien

palveluprosessista?

On hyvä, että yhteishankinnan RekryKoulutukseen osallistujia eivät koske työnhakukeskustelut, koska ko. henkilöt ovat lähtökohtaisesti työllistymässä koulutuksen kustannuksiin osallistuvan työnantajan palvelukseen. Tämän on hyvä näkyä selvästi laissa, asetuksessa tai lakiin liittyvässä ohjeistuksessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Ensisijaisesti asiakkaan tulee ilmoittaa työnhakuvelvoitteensa kuukauden tai kolmen kuukauden välein verkkopalvelussa kautta. Herää kysymys, mikä muistutuksen tarkoitus on, kun sitä ei ole pakko laittaa. Lähteekö muistutus automaattisesti vai onko virkailijan tehtävä muistutus?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esitys lähtee siitä, että lähtökohtaisesti työnhakijan tulisi hakea neljää työmahdollisuutta kuukauden tarkastelujakson aikana. Työnhakuvelvollisuuden määrä määriteltäisiin työllistymissuunnitelmassa. Työnhakuvelvollisuuden täyttymistä voitaisiin tarkistaa keskusteluissa.

Laissa, asetuksessa tai ohjeissa pitäisi olla tarkkaan määritelty, milloin voidaan vähentää työnhakuvelvoitetta (0-3 haettavaa työpaikkaa), jotta asiakkaat tulisivat kohdelluksi tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti. Mitkä ovat perusteita alentaa työnhakuvelvoitetta, kun esityksessä mainitaan, että vähäinen työkokemus, puutteet osaamisessa ja alentunut työkyky eivät ole riittäviä perusteista alentaa työnhakuvelvoitetta?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvoite on perusteltu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden opinnoissa olevien tulee hakea kolmea osoitettua työpaikkaa hakea kolmen kuukauden aikana. Koulutuksen loppupuolella työnhakuvelvoite on tiukempi. Työnhakuvelvoite koulutuksessa oleville tuntuu turhalta, koska heillä on oikeus kieltäytyä tarjottua työtä, jos työn vastaanotto vaikuttaisi koulutuksessa etenemiseen.

Työvoimakoulutuksena suoritettavat opinnot kestävät pääsääntöisesti yli kuukauden. Työvoimakoulutuksena opintoja suorittavien osalta opintojen työvoimapoliittinen tarve on jo arvioitu ja koulutus suuntaa usein työvoimapula-aloille, joten työtarjousten tekeminen opintoja suorittaville ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista.

Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevalle tehtäisiin nykyistä vastaavia työtarjouksia. Työnhakijan tulisi hakea kolmea hänelle osoitettua työpaikkaa kolmen kuukauden aikana, jotta hän täyttäisi työnhakuvelvollisuutensa. Suuri osa työvoimakoulutuksista on tutkintotavoitteista tai sisältää tutkinnon osan suorittamisen. Tällöin haasteeksi tulee tutkinnon valmistuminen: jos asiakas on pitkäkestoisessa työvoimakoulutuksessa ja hänen tulee viimeisen kuukauden aikana hakea työtä, koulutus saattaa työn saannin takia keskeytyä loppuvaiheessa eikä hakija saa tutkintoa suoritettua. Tämänkaltainen tilanne tulee ottaa valmistelussa huomioon ja ennaltaehkäistä se jotenkin. Tulisiko esim. työvoimakoulutuksiin kehittää valmiiksi jonkinlainen ”hybridimalli”, jossa koulutuksen puuttuva osuus voitaisiin toteuttaa esim. näyttötutkinnoin yrityksessä tai etänä verkossa?

Hallituksen esityksessä tulisi huomioida, miten työnhakuvelvoite vaikuttaa työvoimakoulutuksen hankintaan ja suunnitelmallisuuteen. Palveluntuottajalle palvelun toteuttaminen voi tulla kannattamattomaksi, jos opiskelijat lähtevät palvelusta ennen sen päättymistä tai TE-hallinnolle kalliiksi, jos palvelut toteutetaan liian pienin osallistujamäärin. Lisääntyvät keskeyttämiset nostavat koulutuksen yksikkökustannuksia, mikä on omiaan nostamaan koulutusten hintoja pidemmällä aikavälillä. Tämä tekee myös mahdollisen tulosperusteisuuden määrittelyn hankinnoissa haasteelliseksi.

Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista määrittää, että ELY-keskus hankkii TE-palvelut. Palveluja voidaan hankkia myös yhteistyössä TE-toimiston kanssa edellyttäen, että ELY-keskus on tehnyt päätöksen jonka mukaan TE-toimisto voi hankkia palveluja. ELY-keskus vastaa myös alueensa työvoiman palveluihin suunnatusta määrärahasta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Kuka määrittää, ettei asiakkaalla ole työnhakuvelvollisuutta? Pitkään työttömänä olleille, joilla on tarve sote- ja kuntoutuspalveluille haettava työpaikkamäärä on nolla paikkaa ja asiakas tulisi ohjata monialaisiin palveluihin. On hyvä, että työkyvyttömällä asiakkaalla ei ole työnhakuvelvollisuutta. Kuka työkyvyn määrittää? Ko. asiakkaat tulisi saada oikeisiin palveluihin ja pois TE-palvelujen asiakkuudesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

3 § Asiakkaiden palveluiden selkeyttämisen kannalta on hyvä, että määritellään ns. nollatuntisopimukset ja rinnastetaan ko. sopimukset laissa työttömiin. Samoin on myös neljä kuukautta yrittäjänä olevien ja alle kuusi kuukautta kestävien opintojen kanssa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

On hyvä, että työstä kieltäytymiseen tuodaan hyväksyttäväksi syyksi selkeästi provisiopalkka ja osittainen provisiopalkka ja siihen liittyvä liian matala kiinteä kuukausipalkka.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työtarjousten velvoittavuuden määrittely on sekava. Osa työtarjouksista on velvoittavia ja osa ei. Velvoittavuuden tulisi käydä esille selvästi asiakkaan saamasta tarjouksesta. Esityksen mukaan eri kohdissa asiakkaan palveluprosessia työtarjoukset ovat tai eivät ole velvoittavia. Esim. kuuden kuukauden työnhaun jälkeen työtarjoukset ovat velvoittavia.

Esityksenä työttömyysturvajärjestelmän seuraamusjärjestelmä ja järjestelmän porrastaminen on byrokraattinen ja monimutkainen. Seuraamuksia varten rikkeen tulisi olla toistuvaa. Työttömyysturvarikkeen toistuttua 12 kuukauden sisällä asiakas voisi saada ensin viiden päivän, sitten 10 päivän ja lopuksi työssäolovelvoitteen.

Esityksessä on myös määritelty, että palvelun keskeyttäminen on sanktioitavaa vain, jos palvelusta on sovittu asiakkaan työllistymissuunnitelmassa ja vasta tällöinkin toisen keskeyttämisen jälkeen. Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu, miten palvelujen hankintaan vaikuttaa, jos palvelujen keskeyttämisiä tai aloittamatta jättämisiä tapahtuu enemmän kuin aiemmin, kun palveluun osallistuminen ei ole työttömyysturvalain kannalta velvoittavaa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu, miten koulutuksesta ja palveluista eroaminen ja aloittamatta jättäminen vaikuttavat palvelun hankintaan.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Lain suunniteltu voimaantulo 2.5.2022 on varsin tiukka aikataulu. Hallituksen esityksen mukaan vuoden 2021 loppuun mennessä suoritettava työntekijöiden koulutus ja rekrytointisuunnitelma ei todennäköisesti ole kaikilta osin realistinen. Lisäksi lisääntyvät kasvokkain tapaamiset lisäävät toimitilatarvetta, joiden järjestämiseen TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa tulisi olla riittävästi aikaa. Ennen lain voimaantuloa tulisi myös varmistaa, että tietotekniset järjestelmät tukevat lain voimaantuloa.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Saari Maija
Satakunnan ELY

Outokummun kaupunki

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työllisyydenhoidon palvelujärjestelmä on perustavanlaatuisessa muutoksessa työllisyydenhoidon siirtyessä kunnille vuonna 2024. Muutosta valmistellaan konkreettisesti kuntakokeilukunnissa, joissa työnhakijoiden lakisääteiset palvelut toteutetaan jo tässä vaiheessa kuntajohtoisesti hyödyntäen kuntien verkostoja, paikallisia palveluita ja työmahdollisuuksia. Lakiesityksessä ei erityisesti huomioida kuntakokeilujen tehtävää ja roolia työllisyyspalvelujen kehittäjänä paikallistasolla eikä sitä, miten tämä turvataan lakimuutoksen myötä. Laajemmin herää kysymys siitä, valuuko kuntakokeilujen tekemä kehitystyö hukkaan, mikäli lainsäädäntö ottaa vahvasti kantaa työllisyyspalvelujen toteuttamisen tapoihin poiketen kuntakokeilujen jatkuvasti kehittämistä toimintamalleista. Epäselväksi jää, mikä on kuntakokeilujen tehtävä ylipäätään, jos työllisyydenhoidon palvelumallin sisältö ja toimintatavat määritetään tarkasti lainsäädännön kautta.

Lakiesityksen tuottamat muutokset työnhakijoiden palveluprosessiin ovat pääosin kannatettavia: yksilöllinen palvelu sekä työttömyyden varhaisessa vaiheessa tehtävä palvelutarpeiden arviointi edistävät työnhakijan työllistymistä nykyistä palvelumallia tehokkaammin. Lakiesitykseen sisältyvä työnhakuvelvoitteiden laiminlyömisen sanktioiden lieventäminen edistää tarkoituksenmukaisten työsuhteiden syntymistä sekä lisää työnhakijoiden luottamusta työllisyyttä tukevaan palvelujärjestelmään. Valtakunnallisesti uudistus on erittäin tarpeellinen työllisyyspalvelujen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Kuntakokeilujen osalta lakimuutos asettaa vaatimuksia juuri kehitettyjen palveluprosessien muuttamiselle vaikuttaen sekä työnhakijoiden sujuvaan palveluun että henkilöstön jaksamiseen jatkuvassa uusien palvelukäytäntöjen omaksumisessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Työnhakijan työllistymistä edistetään parhaiten kokonaisvaltaisen palvelutarpeen arvioinnin kautta. Työttömäksi jääneen palvelutarpeet voivat olla laajoja jo työttömyyden alkuvaiheessa. Työnhakijan itsensä antamien tietojen lisäksi myös muiden toimijoiden, kuten sosiaali- ja terveyspalvelujen, Kelan ja oppilaitosten tuottama tieto on hyödyllistä erityisesti siinä tilanteessa, kun riski työttömyyden pitkittymisestä havaitaan suureksi. Asiakastietojen saamista ja niiden vaihtoa eri toimijoiden välillä tulisi selkeyttää lainsäädännöllä työnhakijan työllistymistä tukevaksi. Tällä hetkellä epäselvyydet asiakastietojen vaihdossa ja eri toimijoiden roolissa hankaloittavat työnhakijan yksilöllisten palvelutarpeiden huomiointia sekä hidastavat palveluprosessin etenemistä. Lakiesityksessä ei ole löydettävissä selkeytystä tähän työnhakijan kokonaisvaltaisen palvelemisen haasteeseen tilanteessa, jossa asiakas ei vielä täytä monialaisen yhteispalvelu TYP:n asiakaskriteereitä.

Resurssiarvioinneissa tulisi huomioida työnhakijoiden tosiasialliset valmiudet edetä työmarkkinoille alueilla, jossa pitkäaikaistyöttömien määrä on suuri. On todennäköistä, että pidempään työttömänä olevien kohdalla työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja tullaan tarvitsemaan keskimääräisesti arvioitua enemmän.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijan alkuhaastattelun toteuttaminen kasvokkain viiden arkipäivän sisällä työttömäksi jäämisestä sekä uutena toteutettavat työnhakukeskustelut haastavat henkilöstöresurssien lisäksi kuntia ja TE-toimistoja lisäämään ja muokkaamaan toimitilojaan. Lakisääteisiä työnhakijan kasvokkaisia kohtaamisia tulisi voida tarvittaessa toteuttaa myös muissa tapaamiseen soveltuvissa tiloissa.

Lakiesityksessä ei oteta selkeästi kantaa alkuhaastattelun sisältöihin ja niissä käytettäviin mittareihin (esim. osaamiskartoitus, kykyviisari). Tulevan lainsäädännön tulisi mahdollistaa erityisesti kuntakokeilujen kohdalla erilaisten menetelmien ja työvälineiden käyttö arvioitaessa työnhakijan palvelutarvetta sekä ohjatessa palveluprosessia. Lainsäädännössä tulisi selkeästi huomioida, että kunta toimii sekä viranomaisena että palveluntuottajana. Näiden kahden roolin yhdistäminen tulisi olla lainsäädännön näkökulmasta mutkatonta työnhakijan sujuvan palvelun mahdollistamiseksi.

Kunnat ovat satsanneet merkittävästi työnhakijan yksilöllisiin palveluihin kuntakokeilun lisäksi. Lakiesityksessä todetaan, että täydentäviä työnhakukeskusteluita voidaan toteuttaa viranomaistoiminnan lisäksi myös ostopalveluina. Päällekkäisyyksien välttämiseksi lainsäädännössä tulisi kuitenkin olla mahdollisuus myös sille, että sekä työnhakukeskusteluja että täydentäviä työnhakukeskusteluita voitaisiin toteuttaa myös kunnan muissa työllisyyspalveluissa, kuten työpajaympäristössä tapahtuvassa yksilöllisessä työhönvalmennuksessa.

Osalla erityisesti pidempään työttömänä olleista on työkykyyn liittyviä pulmia, joiden selvittämisestä sovitaan usein työllistymissuunnitelmassa tai monialaisessa työllistymissuunnitelmassa. Lakiesityksessä kuitenkin todetaan, että työnhakijan kieltäytyminen suunnitelmassa sovitusta työkykyselvittelyssä ei aiheuta työnhaun katkeamista. Edellinen johtaa tilanteeseen, että lakisääteisiä työllisyyspalveluita toteutetaan työnhakijoille, jotka eivät todellisuudessa tule työllistymään kieltäytyessään työkyvyn selvittämisestä tai kuntoutuksesta. Mikäli edellä mainitussa tilanteessa olevan työnhakijan työnhaku katkeaisi sekä vastuu toimeentulosta ja hyvinvointia edistävistä palveluista siirtyisi KELA:lle ja sosiaalipalveluille, työllisyystoimijoille jäisi enemmän resursseja tukea työnhakijoita, joilla on työkykyä tai motivaatiota hakeutua työkykyä selvittäviin palveluihin tai kuntoutukseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus toimii parhaiten alueilla, joilla avoimien työpaikkojen määrä on suuri ja mahdollisuudet työllistyä todennäköiset. Mikäli työnantajat eivät suhtaudu työnhakuvelvollisuuden perusteella työhön hakeviin myönteisesti on vaarana, että avoimien työpaikkojen julkiseen hakuun laittaminen vähenee.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvoite on tarpeellinen muutos työllisyyden lisäämiseksi sekä kunnan työmarkkinatukimenojen vähentämiseksi. Työmarkkinatuen maksuosuuden piirissä olevat osa-aikatyötä tekevät ovat tällä hetkellä heikosti työllisyyttä edistävien palvelujen saavutettavissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Lakiesityksen mukaisen henkilöstöresurssin lisääminen alkuvuodesta 2022 ennen lainsäädännön voimaantuloa toukokuussa 2022 on hyvä lähtökohta siirtymän sujuvuuden varmistamiseksi. Uuteen malliin pystytään valmistautumaan ennakoivasti sekä ottamaan asiakkuuksia haltuun jo ennen

lakimuutoksen tuottamia velvoitteita palveluprosesseihin. Henkilöstön perehdyttäminen ja sitouttaminen jatkuviin isoihin muutoksiin toimintamalleissa vaatii aikaa ja voimavaroja, minkä vuoksi riittävä siirtymäaika uuteen palvelumalliin on välttämätön.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Karjalainen Päivi
Outokummun kaupunki - Kaupunginhallitus

Liperin kunta

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työllisyydenhoidon palvelujärjestelmä on perustavanlaatuisessa muutoksessa työllisyydenhoidon siirtyessä kunnille vuonna 2024. Muutosta valmistellaan konkreettisesti kuntakokeilukunnissa, joissa työnhakijoiden lakisääteiset palvelut toteutetaan jo tässä vaiheessa kuntajohtoisesti hyödyntäen kuntien verkostoja, paikallisia palveluita ja työmahdollisuuksia. Lakiesityksessä ei erityisesti huomioida kuntakokeilujen tehtävää ja roolia työllisyyspalvelujen kehittäjänä paikallistasolla eikä sitä, miten tämä turvataan lakimuutoksen myötä. Laajemmin herää kysymys siitä, valuuko kuntakokeilujen tekemä kehitystyö hukkaan, mikäli lainsäädäntö ottaa vahvasti kantaa työllisyyspalvelujen toteuttamisen tapoihin poiketen kuntakokeilujen jatkuvasti kehittämistä toimintamalleista. Epäselväksi jää, mikä on kuntakokeilujen tehtävä ylipäätään, jos työllisyydenhoidon palvelumallin sisältö ja toimintatavat määritetään tarkasti lainsäädännön kautta.

Lakiesityksen tuottamat muutokset työnhakijoiden palveluprosessiin ovat pääosin kannatettavia: yksilöllinen palvelu sekä työttömyyden varhaisessa vaiheessa tehtävä palvelutarpeiden arviointi edistävät työnhakijan työllistymistä nykyistä palvelumallia tehokkaammin. Lakiesitykseen sisältyvä työnhakuvelvoitteiden laiminlyömisen sanktioiden lieventäminen edistää tarkoituksenmukaisten työsuhteiden syntymistä sekä lisää työnhakijoiden luottamusta työllisyyttä tukevaan palvelujärjestelmään. Valtakunnallisesti uudistus on erittäin tarpeellinen työllisyyspalvelujen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Kuntakokeilujen osalta lakimuutos asettaa vaatimuksia juuri kehitettyjen palveluprosessien muuttamiselle vaikuttaen sekä työnhakijoiden sujuvaan palveluun että henkilöstön jaksamiseen jatkuvassa uusien palvelukäytäntöjen omaksumisessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Työnhakijan työllistymistä edistetään parhaiten kokonaisvaltaisen palvelutarpeen arvioinnin kautta. Työttömäksi jääneen palvelutarpeet voivat olla laajoja jo työttömyyden alkuvaiheessa. Työnhakijan itsensä antamien tietojen lisäksi myös muiden toimijoiden, kuten sosiaali- ja terveyspalvelujen, Kelan ja oppilaitosten tuottama tieto on hyödyllistä erityisesti siinä tilanteessa, kun riski työttömyyden pitkittymisestä havaitaan suureksi. Asiakastietojen saamista ja niiden vaihtoa eri toimijoiden välillä tulisi selkeyttää lainsäädännöllä työnhakijan työllistymistä tukevaksi. Tällä hetkellä epäselvyydet asiakastietojen vaihdossa ja eri toimijoiden roolissa hankaloittavat työnhakijan yksilöllisten palvelutarpeiden huomiointia sekä hidastavat palveluprosessin etenemistä. Lakiesityksessä ei ole löydettävissä selkeytystä tähän työnhakijan kokonaisvaltaisen palvelemisen haasteeseen tilanteessa, jossa asiakas ei vielä täytä monialaisen yhteispalvelu TYP:n asiakaskriteereitä.

Resurssiarvioinneissa tulisi huomioida työnhakijoiden tosiasialliset valmiudet edetä työmarkkinoille alueilla, jossa pitkäaikaistyöttömien määrä on suuri. On todennäköistä, että pidempään työttömänä olevien kohdalla työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja tullaan tarvitsemaan keskimääräisesti arvioitua enemmän.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijan alkuhaastattelun toteuttaminen kasvokkain viiden arkipäivän sisällä työttömäksi jäämisestä sekä uutena toteutettavat työnhakukeskustelut haastavat henkilöstöresurssien lisäksi kuntia ja TE-toimistoja lisäämään ja muokkaamaan toimitilojaan. Lakisääteisiä työnhakijan kasvokkaisia kohtaamisia tulisi voida tarvittaessa toteuttaa myös muissa tapaamiseen soveltuvissa tiloissa.

Lakiesityksessä ei oteta selkeästi kantaa alkuhaastattelun sisältöihin ja niissä käytettäviin mittareihin (esim. osaamiskartoitus, kykyviisari). Tulevan lainsäädännön tulisi mahdollistaa erityisesti kuntakokeilujen kohdalla erilaisten menetelmien ja työvälineiden käyttö arvioitaessa työnhakijan palvelutarvetta sekä ohjatessa palveluprosessia. Lainsäädännössä tulisi selkeästi huomioida, että kunta toimii sekä viranomaisena että palveluntuottajana. Näiden kahden roolin yhdistäminen tulisi olla lainsäädännön näkökulmasta mutkatonta työnhakijan sujuvan palvelun mahdollistamiseksi.

Kunnat ovat satsanneet merkittävästi työnhakijan yksilöllisiin palveluihin kuntakokeilun lisäksi. Lakiesityksessä todetaan, että täydentäviä työnhakukeskusteluita voidaan toteuttaa viranomaistoiminnan lisäksi myös ostopalveluina. Päällekkäisyyksien välttämiseksi lainsäädännössä tulisi kuitenkin olla mahdollisuus myös sille, että sekä työnhakukeskusteluja että täydentäviä työnhakukeskusteluita voitaisiin toteuttaa myös kunnan muissa työllisyyspalveluissa, kuten työpajaympäristössä tapahtuvassa yksilöllisessä työhönvalmennuksessa.

Osalla erityisesti pidempään työttömänä olleista on työkykyyn liittyviä pulmia, joiden selvittämisestä sovitaan usein työllistymissuunnitelmassa tai monialaisessa työllistymissuunnitelmassa. Lakiesityksessä kuitenkin todetaan, että työnhakijan kieltäytyminen suunnitelmassa sovitusta työkykyselvittelyssä ei aiheuta työnhaun katkeamista. Edellinen johtaa tilanteeseen, että lakisääteisiä työllisyyspalveluita toteutetaan työnhakijoille, jotka eivät todellisuudessa tule työllistymään kieltäytyessään työkyvyn selvittämisestä tai kuntoutuksesta. Mikäli edellä mainitussa tilanteessa olevan työnhakijan työnhaku katkeaisi sekä vastuu toimeentulosta ja hyvinvointia edistävistä palveluista siirtyisi KELA:lle ja sosiaalipalveluille, työllisyystoimijoille jäisi enemmän resursseja tukea työnhakijoita, joilla on työkykyä tai motivaatiota hakeutua työkykyä selvittäviin palveluihin tai kuntoutukseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus toimii parhaiten alueilla, joilla avoimien työpaikkojen määrä on suuri ja mahdollisuudet työllistyä todennäköiset. Mikäli työnantajat eivät suhtaudu työnhakuvelvollisuuden perusteella työhön hakeviin myönteisesti on vaarana, että avoimien työpaikkojen julkiseen hakuun laittaminen vähenee.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvoite on tarpeellinen muutos työllisyyden lisäämiseksi sekä kunnan työmarkkinatukimenojen vähentämiseksi. Työmarkkinatuen maksuosuuden piirissä olevat osa-aikatyötä tekevät ovat tällä hetkellä heikosti työllisyyttä edistävien palvelujen saavutettavissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Lakiesityksen mukaisen henkilöstöresurssin lisääminen alkuvuodesta 2022 ennen lainsäädännön voimaantuloa toukokuussa 2022 on hyvä lähtökohta siirtymän sujuvuuden varmistamiseksi. Uuteen malliin pystytään valmistautumaan ennakoivasti sekä ottamaan asiakkuuksia haltuun jo ennen lakimuutoksen tuottamia velvoitteita palveluprosesseihin. Henkilöstön perehdyttäminen ja sitouttaminen jatkuviin isoihin muutoksiin toimintamalleissa vaatii aikaa ja voimavaroja, minkä vuoksi riittävä siirtymäaika uuteen palvelumalliin on välttämätön.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Pitkänen Heidi
Liperin kunta

KEHA-keskus

Lausunto

12.08.2021 KEHA/3342/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

KEHA-keskus ei pysty toteuttamaan kaikkia pohjoismaisen mallin edellyttämiä tietojärjestelmämuutoksia uuteen, kehityksessä olevaan, uuteen asiakkuudenhallintajärjestelmään tämän HE:n tavoiteaikataulun 5/2022 mukaisesti. Pohjoismaisen mallin asiointiprosessien sekä työttömyysturvan muutoksia ei enää pystytä rakentamaan siten, että ne ehdittäisiin luotettavasti testaamaan ennen täysin uuden asiakkuushallintajärjestelmän käyttöönottoa 5/2022. Tämä tarkoittaa, että pohjoismaisen mallin muutoksista johtuen uuden asiakkuudenhallintajärjestelmän käyttöönottoa joudutaan siirtämään tulevaisuuteen, ja pohjoismaisen mallin vaatimukset toteutettaisiin vain nykyiseen URA-järjestelmään 5/2022 alkaen. URA-järjestelmä on kuitenkin poistuva järjestelmä, ja sen kehitystyö on verrattain kallista. Näistä syistä ei ole tarkoituksenmukaista panostaa URA-järjestelmään vähimmäisvaatimuksia enempää, mikä tarkoittaa, että moni pohjoismaisen mallin toiminnallinen vaatimus toteutettaisiin tavalla, joka perustuisi enemmän virkailijatyölle ja vähemmän järjestelmäautomatiikalle. Todettakoon kuitenkin, että tämä HE ei vaikuttaisi uuden palvelualustan, Työmarkkinatorin, käyttöönottoaikatauluun.

Pohjoismaisen mallin muutokset työttömyysturvalainsäädäntöön ovat niin monimutkaisia toteuttavaksi asiakkuudenhallintajärjestelmässä, että nykyinen ns. selvityspyyntöautomatiikka jouduttaisiin purkamaan. Tämä tarkoittaisi, että aina, kun hakija ei raportoisi työtarjoukseen vastaamista tai työllistymissuunnitelman noudattamista, TE-toimisto tekisi selvityspyynnön asiakkuudenhallintajärjestelmässä ns. manuaalisesti, herätteen perusteella. Järjestelmä ei siis generoisi ja lähettäisi selvityspyyntöä ilman virkailijatyötä. Vuonna 2020 automaattisia selvityspyyntöjä tallentui 60 000 kpl. Jos oletetaan, että yhden selvityspyynnön tekemiseen kuluisi virkailijalta keskimäärin 10 minuuttia, niin se tarkoittaisi työmääränä noin 10 000 tuntia (1380 työpäivää / 6 htv). On mahdollista, että nykyistä vastaavaan automatiikkaan voitaisiin päästä

myöhemmän tietojärjestelmäkehityksen myötä, mutta se edellyttää ainakin kerrytettävää kokemusta pohjoismaisen mallin sääntelyn soveltamisesta.

Esitysluonnoksen pohjana on lukuisia kansainvälisiä tutkimuksia, joiden perusteella on voitu päätellä, että tiheästi toistuvat, tavoitteelliset ja kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset työnhakija-asiakkaan ja työnhakuun erikoistuneen asiantuntijan välillä nopeuttavat työpaikan löytymistä ja lyhentävät työttömyysjaksoja. Tarkoituksena on vahvistaa prosessia työnhaun aloituksessa ja tarjota henkilökohtaista ohjausta. Tämän lisäksi esitysluonnokseen on laadittu varsin monimutkainen ja polveileva seuranta- ja valvontajärjestelmä, jossa hyvin tarkasti mitataan asiakkaan työnhakuun liittyviä toimia ja pyritään porrastetulla seuraamusjärjestelmällä tehostamaan asiakkaan omaa toimintaa. Valitettavasti esitetyt resurssit ovat niin vaatimattomat, että käytännössä joudutaan valitsemaan, kumpi on tärkeämpi: asiantuntijan ja asiakkaan vuorovaikutukseen kuluva uraohjauksellinen aika, jonka kertaluonteista tuloksellisuutta on mahdotonta mitata vai sittenkin asiakkaan työnhakuun liittyvien toimien seuranta, josta saadaan tarvittaessa jopa päivätasoista dataa. Epäselväksi jää, etsitäänkö työllistymiseen ratkaisun avaimia kvalitatiivisista vai kvantitatiivisista tuloksista.

Vuodenvaihde ja kesän alku ovat ajanjaksoja, jolloin työnhakijoita ilmoittautuu noin 30 % enemmän kuin muina kuukausina. Kaikkien työnhakija-asiakkaiden alkuhaastattelu ja sitä seuraava työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen kolmen kuukauden mittainen intensiivijakso tarkoittavat TE-toimistojen asiantuntijoiden vuosilomien painottumista kesän loppupuolelle. Muulla tavoin ei esityksessä kerrottuja toimia voida toteuttaa aikataulussaan.

Hyvää esityksessä on painotus asiakkaan henkilökohtaiseen palveluun ja vahvassa alussa. Esitys perustuu kuitenkin määrällisiin vaatimuksiin, jolloin joitakin asiakkaita ylipalvellaan ja toisilla palvelu taas voi jäädä vajaaksi, esimerkiksi jos ensimmäisen 3 kk aikana on päästy vasta vauhtiin, niin seuraavaksi palvelua saa vasta 3 kk kuluttua. Näiden tiukkojen vaatimusten sijaan voisi vastuuta antaa asiakaspalveluhenkilökunnalle niin, että he voisivat allokoida keskusteluaikoja asiakkailleen joustavasti näiden palvelutarpeen mukaan. Lisäksi on huomattava, että vaikuttava palveluprosessi ei synny vain joka toinen viikko tapahtuvasta keskusteluhetkestä vaan väliaikakin on hyödynnettävissä. Esimerkiksi (verkko-ohjauspalvelun kautta) asiakkaalle voidaan antaa tapaamisten välille tehtäviä, jotka vievät hänen ajatteluaan ja tilannettaan eteenpäin niin, että varsinaisessa kohtaamisessa puhutaan pidemmälle pohdituista asioista.

Yleinen kommentti lakien kielestä ja käsitteistä

Saumattomien palvelupolkujen rakentaminen asiakkaille edellyttää eri hallinnonalojen tietojärjestelmien yhteentoimivuutta ja yhteisesti käsiteltävien tietojen merkityksen säilymistä muuttumattomina. Oikeusnormeihin ja säädösteksteihin valituilla käsitteillä ja niistä käytettävillä termeillä on huomattava vaikutus tiedon merkityssisältöihin. Kielellä luodaan mielikuvia. Oikeuskielessä oikeat muotoilut ja tyyli edistävät kansalaisen sitoutumista lakiin. Tästä syystä

sanastotyön tulisi olla erottamaton osa säädösvalmistelun prosessia. Valmisteluvaiheessa tulisi tehdä analyysi lain kielellisten ilmaisujen parantamisesta ja laatia uudet käsitteet terminologisin periaattein edellä mainittu yhteentoimivuus erityisesti huomioiden.

Hallintolain 9 pykälän mukaan selkeä ja ymmärrettävä kielenkäyttö on edellytys asianmukaiselle palvelulle ja asian käsittelylle. Hallintomme ensisijainen tavoite on palvelulaissa määriteltyjä palveluja ja etuuksia saavan henkilön aktiivisen työnhakutoimijuuden ja yksilöllisten valintapäätösten tekemisen tukeminen sekä hänen oikeusturvansa vahvistaminen. Asiakas löytää palveluja oikeudellisesti sääntelevän lain ja palvelutuotteiden kuvaukset verkosta ja ne voidaan linkittää toisiinsa asiakkaan ohjaamiseksi. Tavoiteltavassa tilanteessa ohjaavista laeista olisi voitava johtaa ehyesti palvelujen, palveluprosessien sekä asiakirjojen nimitykset. Työnhakija-asiakas voi turvata oikeutensa ja huolehtia velvollisuuksistaan vain, jos hän ymmärtää työ- ja elinkeinoviranomaisen käyttämät ilmaisut ja viranomaisen päätöksen tai ratkaisun sisällön. Erityisesti velvoittavan tai kielteisen päätöksen tai ratkaisun hyväksyttävyys edellyttää, että päätös tai ratkaisu on laadittu selkeästi ja että sen perusteet ovat helposti ymmärrettävät.

Lait kuvastavat aina aikaansa. Hallituksen esityksessä tehdään merkittäviä muutoksia palvelulakiin, jonka muuttumattomina säilyvien pykälien ilmaisut ja käsitteet pohjautuvat kielellisesti ja terminologisesti vuosien 1993 ja 2002 lakeihin. Vuoden 1993 laissa työvoimatoimiston asiakkaita olivat ”yksityiset henkilöt (henkilöasiakkaat) ja työnantajat (työnantaja-asiakkaat)”. Työnvälitystoiminta oli valtion yksinoikeus ja valtio myönsi erikseen työnvälityslupia järjestöille. Vuoden 2002 laissa työnhakijalla on tarkoitettu ”työvoimahallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöasiakasta, joka on pitänyt työhakemuksensa voimassa.”

Voimassa olevassa laissa käytetään yleiskielistä sanaa työnhaku kahdessa eri merkityksessä. Asiakkuuden (eli asiakassuhteen) käsitettä käytetään ainoastaan lain 13 pykälässä Rekisterikohtaiset tiedot (työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuus). Asiakkuuden käsitettä käytetään lakiesityksessä 4 kertaa: sivulla 69 (työnhakija-asiakkaan asiakkuuden siirtäminen toiselle asiakasvastuuyksikölle ja siirtämisen vaikutukset työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiseen), sivulla 71 (yhteystietojen ilmoittaminen ja työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuus) ja sivuilla 107, 152 (kokeilualueen kunnan asiakkuus).

Asiakassuhteeseen ja ansiotyön hakemiseen liittyviä käsitteitä olisi lakiesityksessä täsmennettävä. Kun halutaan ilmaista, että etuja suova ja velvoitteita asettava asiakassuhde henkilön kanssa alkaa, olisi teksteissä käytettävä asiakkaan ja asiakkuuden käsitteitä. Asiakaslähtöisessä (customer orientation) ajattelussa palvelua ja palvelutilanteita tulisi käsitteellistää asiakkaan toimintana eikä palveluntuottajan organisoimana toimintana. Palvelutoiminnan keskeisin tehtävä on auttaa työnhakija-asiakasta löytämään itselleen ansiotyötä.

Lakimuutos kannattaa vielä käsitellä systemaattisesti termien ja käsitteiden osalta. Tässä lausunnossa ei voida antaa valmiita terminologisia ehdotuksia, koska se vaatii perusteellista sanastotyötä ja käsiteanalyysia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Taloudellisten vaikutusten osalta esityksestä puuttuvat palvelumalliuudistuksen edellyttämät nykyisiin ja tulevaan tietojärjestelmäkokonaisuuteen tehtävät muutokset sekä uusien sähköisten palvelujen hankinta ja käyttöönotto kuten esim. ajanvarausjärjestelmä, jota ilman on mahdotonta järjestää asiakkaalle alkuhaastatteluaikaa viiden vuorokauden sisällä työnhaun alkamisesta.

Tämän lisäksi tarkastelussa ei ole huomioitu noin 1200 uuden asiantuntijan työtehtävien hoitamisen edellyttämiä perustietotekniikkakustannuksia (erilaiset perustyökalujen lisenssit, käyttöoikeuksien hallinta jne.). Näistä koituu varovaisestikin arvioiden usean miljoonan euron lisäkustannukset. Lisäksi KEHA-keskukseen on palkattava esim. käyttöoikeushallintaan ja järjestelmien ylläpitotehtäviin lisähenkilöstöä tai hankittava ko. osaamista ostopalveluna.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan asiakkaalle lähetettävää muistutusta asiointiin ja työllistymissuunnitelmaan liittyvissä laiminlyöntitilanteissa. Ehdotus ei ota kantaa muistutuksen toimitustapaan, mutta käytännössä kirjallinen muistutus voidaan toimittaa suojatussa sähköpostissa niille henkilöille, jotka ovat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa tai paperikirjeenä postin välityksellä. Tekstiviesti asiakkaan ilmoittamaan puhelinnumeroon ei tulle kyseeseen ko. viestin rajatun tekstimäärän vuoksi. Muistutuksen toimittaminen asiakkaalle vaatii toimituskuluina TE-toimistoille ja kuntakokeilussa oleville kunnille taloudellista lisäresurssia postimaksujen hoitamiseen.

Esityksessä on laskelmia siitä, että ensimmäisiä laiminlyöntejä tapahtuisi 174 000 kpl, laiminlyöntejä toisen kerran 43 000 kpl ja laiminlyöntejä kolmannen kerran 10 500 kpl. Jos näistä kaikista laiminlyönneistä lähetetään asiakkaille muistutus postitse, se tarkoittaisi esityksessä olevan laskelman mukaan noin 227 500 muistutusta/vuosi. Postimaksujen osalta (noin 1 e/kirje) kyseessä olisi TE-toimistoille ja kunnille noin 227 500 euron vuotuinen lisärahoitustarve. Nykyiset hallinnon postituskustannukset ovat noin 1,3 miljoonaa euroa vuodessa, joten postituskuluihin olisi tulossa noin 18 % kasvu.

Vastaava postituskulujen kasvu olisi tiedossa myös työvoimakoulutuksessa oleville ja työttömyysetuudella tuettuna opiskeleville asiakkaille tehtävien velvoittavien työtarjousten osalta. Tälle asiakasryhmälle tehdään tällä hetkellä työtarjouksia pääosin vasta koulutuksen loppuvaiheessa, mutta esitysluonnoksessa heille esitetään mahdollisuuksien mukaan tehtäväksi kolme työtarjousta kolmen kuukauden aikana koko koulutuksen ajan viimeistä opiskelukuukautta lukuun ottamatta.

TEMin vuositilaston mukaan vuonna 2020 työvoimakoulutuksessa oli kuukausitasolla noin 20 000 henkilöä ja vastaavasti omaehtoisia opintoja suoritti keskimäärin 34 000 henkilöä. Näiden lukujen valossa HE tarkoittaisi koulutuksessa oleville vuosittain yli 500 000 työtarjousta (ja samalla 500 000 euron lisärahoitustarvetta), vaikka laskelmissa otettaisiin huomioon se, että alle kuukauden mittaisissa työvoimakoulutuksissa tai kuukautta ennen työvoimakoulutuksen päättymistä sovelletaan HE:n 3. luvun 3§ mukaista työnhakuvelvollisuutta, ei työtarjousmenettelyä.

Työnhakukeskustelun aikana kartoitetaan mm. työnhakijan palvelutarve, työnhaun tilanne, osaamisperusteet, sekä ohjataan palveluihin ja päivitetään tarvittaessa työllistymissuunnitelma. Jos työvoimapalveluiden tarve tulee lisääntymään, niin määrärahoja palveluiden hankintaan tulee varata enemmän sekä lisätä hankintaresursseja ELY-keskuksissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Tietojärjestelmistä, uusista sähköisistä palveluista, 1200 lisähenkilön perustietotekniikkakustannuksista ja ylläpitokustannuksista on lausuttu jo kohdassa 2 (taloudelliset vaikutukset)

KEHA-keskus pitää esitettyä henkilöstöresurssien lisäystä oikeansuuntaisena, mutta palvelumalliuudistuksen kannalta riittämättömänä. Esitetty noin 1200 henkilötyövuoden lisäys tarkoittaisi laskennallisesti sitä, että yhdellä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevällä asiantuntijalla olisi 185 asiakasta. Yhtä asiakasta kohti ei kuukausitasolla olisi siten aikaa edes tuntia. Asiakkaan kuuden ensimmäisen työnhakukuukauden aikana asiakastapaamisia on kahdeksan kertaa ja näistä vähintään kolme on noin tunnin mittaisia työnhakukeskusteluja. Varsinaisten asiakastapaamisten lisäksi asiantuntijoilla on runsaasti esim. työtarjouksiin, palveluihin ohjaamiseen ja työttömyysetuuteen liittyvää taustatyötä, joten ehdotetut lisähenkilötyövuodet eivät tule riittämään uudistuksen toimeenpanossa. Kaikkien asiakkaiden – myös työssäkäyvien ja esimerkiksi kuukauden sisällä opiskelunsa aloittavien - perusteellinen alkuhaastattelu, suurimpaan osaan asiakkaista kohdistuvat tiheän tapaamistahdin intensiivijaksot ja työnhakuvelvollisuuden täyttymisen seuranta edellyttävät onnistuakseen vahvempaa asiantuntijaresurssien kasvattamista.

HE-luonnoksessa pohjoismaisen mallin onnistunutta soveltamista ohjaa enemmän sääntelyn määrälliset vaatimukset asiakaspalveluprosessille sekä TE-toimistoille myönnetty henkilöstöresurssi kuin asiakaspalveluvirkailijoiden osaaminen. Asiakaspalveluosaamiselle ei ole riittävästi sijaa, mikäli virkailijakohtainen asiakasmäärä on liian suuri – mitä keskimäärin 185 asiakasta per virkailija yhä olisi. Toisin sanottuna, ohjausosaamisella ei ole niin suurta merkitystä, mikäli asiakapalvelijalla ei ylipäänsä ole käytettävissä aikaa kohdata asiakasta merkityksellisellä tavalla.

KEHA-keskus haluaa erityisesti painottaa kahden esitysluonnoksessa määritellyn muutoksen – muistutuksen ja porrastetusti tiukkenevan työttömyysturvaseuraamusjärjestelmän – vaikutusta työmääriin ja asiantuntijaresursseihin.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan asiakkaan informoimiseksi uudenlaista neuvonnaksi määriteltyä toimintamallia, muistutusta. Sen mahdollisimman automaattiseksi toiminnoksi toteuttaminen vaatii KEHA-keskukselta asiakastietojärjestelmien suunnittelu- ja toteuttamisresursseja, jotta saadaan aikaan toimintatapa, joka ei kasvata TE-toimistojen tai kuntien asiantuntijoiden työpanosta edellyttämällä erityistä seurantaa. Mikäli muistutusta ei saada toteutettua kokonaan automaattiseksi asiakkaan tekemisistä tai tekemättä jättämisistä aktivoituvaksi toiminnoksi, on TE-toimistojen ja kuntien asiantuntijoiden lähetettävä manuaalisesti aikaisemmin kohdassa 2 (taloudelliset vaikutukset) mainitun laskelman perusteella vuosittain noin 230 000 muistutusta. Osittainen automatisointi keventää käsin tehtävää työmäärää, mutta muistutustoiminto aiheuttaa silti lisätyötä ja asiantuntijan erityishuomiota jokaisen muistutuksen kirjaamisen osalta.

Muistutukset liittyvät myös porrastetusti tiukkenevaan työttömyysturvaseuraamusjärjestelmään, joka on seurannan kannalta hyvin monimutkainen eikä ainakaan ensivaiheessa automatisoitavissa monen erilaisen muuttuvan osatekijän ja erilaisten aikarajojen takia. Nyt esitetty uudistus on erittäin asiantuntijaintensiivinen ratkaisu ja edellyttää lisäresursseja, jotta se pystytään hoitamaan. Toinen vastaava lisätyötä aiheuttava uudistus on työnhakuvelvollisuuden täyttymisen seuranta, jossa kuukausitasolla seurataan asiakkaiden toimia ja tarvittaessa puututaan niihin. Myös tämän seurannan automatisointi mahdollisine seuraamuksineen on hankalaa ja edellyttää ensin kokemusta niin työnhakuvelvollisuuden määrällisestä asettamisesta kuin asiakkaiden hakuvelvollisuuden täyttämisen ilmoittamisista.

TE-toimistojen ja kuntien asiantuntijamäärien kasvu sekä palvelumalliin ja asiakastietojärjestelmään tehtävät muutokset edellyttävät lisähenkilöstöä muuhunkin kuin asiakasrajapintaan. Kasvava asiantuntija- ja työmäärä heijastuvat suoraa KEHA-keskukseen, jossa tarvitaan vastaavasti lisää asiantuntijoita varmistamaan prosessin sujuvuus niin järjestelmätasolla kuin osaamisen varmistamisen osalta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksessä ehdotetaan asiakkaiden haastattelujen määrän lisäämistä kolminkertaiseksi nykyiseen verrattuna. Haastattelut kohdentuisivat yhdenvertaisesti kaikkiin työttömiin työnhakijoihin, joitakin erityisiä tilanteita lukuun ottamatta. Haastattelujen tulevasta sisällöstä mainitaan, että niissä pitäisi korostua henkilökohtaisuus ja että niissä tarvitaan nykyiseen verrattuna uudenlaista osaamista. Henkilökohtaistaminen ei ulotu ehdotuksessa haastattelujen määrään, eikä sen ulottumisesta haastattelujen kestoon ole mainintaa. Asiantuntijaresurssia esitetään lisättäväksi kolmanneksella.

Aiempiin tutkimuksiin perustuen arvioidaan ehdotetun haastattelumallin ensimmäisen kolmen kuukauden vaikutuksen olevan vajaa 9 000 työllistymistä. Kolmen kuukauden jälkeisistä vaikutuksista ei ole tutkimusnäyttöä. Sitä, millä tavoin ja millä edellytyksillä vaikutus syntyy, ei ehdotuksesta kuvata. Nykyisen määräaikaishaastattelukäytännön kerrotaan jääneen “muodolliseksi” ja siten sen vaikutuspotentiaalin täysimääräisesti hyödyntämättä.

Esityksestä on pääteltävissä, että vaikutusten syntymiseen liittyy paljon riskejä. Kuvatun mallin toteuttaminen annetuilla resursseilla mahdollistaa vain rajatusti yksilöllistämistä, vuorovaikutteisuutta ja asiakkaan tilanteen mukaista sisällöllistä etenemistä. Vaadittu haastattelumäärä ja annetut resurssit mahdollistavat enemmänkin valmiiksi strukturoituja haastatteluja. Aika molemmin puoliseen oppimiseen ja sen kautta palvelun osuvuuteen jää vähäiseksi. Esitys viittaa siihen, että niihin, jotka pystyvät työllistymään omin avuin tai pienellä tuella, kohdentuu hyödyttömiä haastatteluita, ja toisaalta niihin, jotka hyötyisivät henkilökohtaisesta ohjauksesta, eivät sitä saa. Ehdotettu haastattelumalli vaikuttaa ehdotuksen omien premissien valossa tehottomalta ja kalliilta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Alkuhaastattelun järjestäminen kasvokkain on esitetty varsin ehdottomana vaatimuksena, mutta kuitenkin on listattu sitten monta poikkeamismahdollisuutta. Olisiko selkeämpää säätää, että haastattelu järjestetään olosuhteisiin ja virkailijan arvioon perustuen sopivalla tavalla paikan päällä, puhelimella tai videoneuvotteluna? Kaikissa tapauksissa haastateltava pitää kyetä luotettavasti tunnistamaan. Painotus pitäisi olla siinä, että haastattelut tapahtuvat joustavasti työnhakijan tarpeet huomioon ottaen.

Esityksessä on tehty paljon laskelmia haastattelujen määristä, mutta lisäksi pitäisi huomioida niiden kesto ja ennen kaikkea sisältö, johon esityksessä ei erityisemmin viitata. Keskustelujen lisäksi virkailija joutuu usein tekemään asiakasprosessiin liittyvää selvittely- ja yhteistyötä, joka pitäisi ottaa laskelmissa huomioon.

Esityksen mukaan työnhakusuunnitelmaan kirjataan määrällinen työnhakuvelvoite, joka tarkoittaa lähtökohtaisesti neljän työmahdollisuuden hakemista kuukaudessa. Määrää voidaan alentaa, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Voidaan olettaa, että niillä asiakkailla, joilla määrää vähennetään, on joitakin työllistymiseen liittyviä esteitä. Olisiko paikallaan rakentaa näiden välille jonkinlainen yhteys, jossa 4 paikan hakeminen vähentää tarvetta täydentäviin henkilökohtaisiin työnhakukeskusteluihin (esimerkiksi alakohtaisia ryhmäkeskusteluja sen sijaan) ja vastaavasti mitä pienempi määrällinen hakuvelvoite työllistymissuunnitelmaan on kirjattu, sen intensiivisempi asiakkaan palveluprosessi on.

Kun esitystä lähdetään konkretisoimaan, tulisi keskustelua käydä siitä, miten ammatinvalinta- ja uraohjauksen psykologiresursseja voitaisiin hyödyntää mallin toimeenpanossa.

Esitysluonnoksessa todetaan, että nykyinen työnhaun aloitus on verkkopalvelussa jaettu useaan eri osaan, koska kaikkiin kysymyksiin vastaamista yhdellä kertaa on pidetty liian raskaana. Avuksi tähän ehdotetaan työnhakijaksi ilmoittautumiseen liittyviä toimia kevennettäväksi mahdollisuuksien mukaan siten, että asiakkaalta itseltään kerättäisiin verkkopalvelussa ainoastaan keskeisimmät tiedot työnhakijan alkuhaastattelua, palvelutarpeen arviointia ja työttömyysturvaoikeuden selvittämistä varten. Näin toimitaan jo tällä hetkellä, joten jos kerättävän tiedon määrää tai tarkkuutta nykyisestä supistetaan, voidaan työttömyysturvaoikeutta selvittää vasta alkuhaastattelussa, jolloin asiakkaan etuusprosessi viivästyy vähintäänkin viikolla. Tällöin myös alkuhaastattelun luonne muuttuisi esitetystä, koska työttömyysetuuden selvittämiseen jouduttaisiin käyttämään aikaa, joka on tarkoitettu asiakkaan työllistymiseen tähtäävän palveluprosessin suunnitteluun.

Nykyisin alkuhaastattelut tehdään kahden viikon kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta pääosin puhelimitse ja tämän ensimmäisen keskustelun järjestäminen kasvokkain on poikkeus. Esitysluonnoksen mukaan alkuhaastattelu tulisi tehdä kaikille työnhakija-asiakkaille viiden arkipäivän kuluessa ensisijaisesti paikan päällä TE-toimistossa tai kunnan toimipisteessä. Kasvokkainen tapaaminen voitaisiin korvata puhelulla tai videoneuvottelulla vain poikkeustapauksessa esim. pitkän asiointimatkan, työttömyyden tiedossa olevan lyhyen keston tai työnhakijan työssäolon vuoksi. Näin ripeä alkuhaastatteluaikataulu edellyttää uutta, määrittelyiltään varsin monimutkaista ajanvaraustoimintoa, joka mahdollistaa asiakkaalle haastatteluajan omatoimisen varaamisen sopivaan aikaan tilanteenmukaisella palvelukanavalla asiakkuudenmukaisen asiantuntijatahon eli joko TE-toimiston tai kunnan kanssa. Tämä puolestaan tarkoittaa laajamittaista työkäytäntöjen muutosta suhteessa nykyiseen malliin, jossa TE-toimiston tai kunnan asiantuntija on aktiivinen toimija, joka ottaa asiakkaaseen yhteyttä palveluprosessin käynnistämiseksi työnhaun aloituksen jälkeen. Tulevaisuudessa vastuu siirtyy enemmän asiakkaalle.

Esitysluonnoksen mukaan alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön tai onko hänellä tiedossa muutosta tilanteeseensa. Nykyisin alkuhaastattelua ei järjestetä niille työnhakijoille, joille heidän tilanteensa huomioon ottaen se on ilmeisen tarpeetonta. Tällaisia tilanteita ovat jo ilmoittautumishetkellä tiedossa olevat muutokset kuten esim. varusmiespalveluksen, perhevapaan tai sovitun työllistymisen alkaminen seuraavan kolmen

kuukauden sisällä. Tehtyjen selvitysten mukaan ko. henkilöt eivät pääsääntöisesti ole työnhakija-asiakkaina ilmoittamansa muutospäivämäärän jälkeen, joten vahva panostus heidän tilanteensa selvittämiseksi ei olisi ollut tarpeen. Siksi KEHA-keskus esittää, että asiantuntijaresurssien järkevä painotus huomioiden niille asiakkaille, joilla olisi jo työnhaun alkaessa tiedossa nykymallia vastaava muutos seuraavan kuukauden sisällä ja jotka myös päättäisivät työnhakunsa siihen, riittäisi työnhakijaksi rekisteröityminen ilman alkuhaastattelua ja mahdollisuus halutessaan saada työhallinnon palveluja, mikäli kokevat ne tarpeellisiksi. Asiakkaan työnhaku päättyisi hänen etukäteen ilmoittamanaan päivänä ja jos asiakas haluaisi jatkaa työnhakuaan, ohjattaisiin hänet tässä vaiheessa alkuhaastatteluun.

Toinen ryhmä, jonka alkuhaastattelutarvetta tai ainakin -ajankohtaa saattaisi olla tarpeen pohtia, ovat työssä olevat asiakkaat, jotka hyvissä ajoin ennen työsuhteensa päättymistä ilmoittautuvat työnhakijoiksi. Ehdotus tarjota nykyistä paremmin palveluja töissä oleville jo ennen työttömyyden alkamista on sinänsä oikeansuuntainen, mutta tällaisella asiakkaalla voi kuitenkin olla ongelmia irrottautua työstään lähes tunniksi alkuhaastattelua varten viiden vuorokauden sisällä, vaikka keskustelu käytäisiinkin puhelimitse. Hyvin tiukat työssä olevien alkuhaastatteluehdot voivat johtaa siihen, että työnhakijat ilmoittautuvat asiakkaiksi vasta työttömyyden jo alettua.

Esityksen mukaan alkuhaastattelu tulee järjestää paikan päällä. Tämänhetkinen toimitilakonsepti ei tue asiakastapaamisten järjestämistä kasvotusten, joten tarvitaan uusia tilaratkaisuja. Nykyisessä toimintamallissa alkuhaastattelu ja käytännössä lähes kaikki muukin asiakaspalvelu hoidetaan pääsääntöisesti muilla kanavilla kuten puhelimitse, joten myös palvelupisteiden asiakaspalvelutilat on mitoitettu sen mukaisesti. Tämä malli on ollut toimiva, kunhan asiakkaan kanssa on riittävän selvästi sovittu aika, jolloin haastattelu järjestetään, jotta asiakkaalla on mahdollisuus valmistautua siihen. Esityksen laskelmien perusteella vuonna 2019 työllistämissuunnitelmia laadittiin tai päivitettiin noin 880 000 ja niistä vain noin 25 % paikan päällä, joten muutos tapaamisten määrässä tulee olemaan huomattava.

Alkuhaastattelun jälkeen asiakasta tavattaisiin tai häneen oltaisiin muulla tavoin yhteydessä kahden viikon välein yhteensä viisi kertaa. Nämä täydentävät työnhakukeskustelut koskisivat työttömiä ja työttömyysuhan alaisia työnhakijoita sekä palkkatuetussa työssä, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa olevia sekä omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevia edellyttäen, että palkkatuetun työn, työvoimakoulutuksen, kuntoutuksen tai työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun arvioitu kesto on enintään kuukausi. Näin toimittaessa lyhytkestoinen työsuhde tai palveluun osallistuminen ei keskeytä asiakasprosessia tai aloita sitä alusta. Lomautetuille täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin lomautuksen alkuvaiheessa vain lomautetun pyynnöstä. Vastaavasti jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa tai opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua vasta kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä, jolloin on luontevaa suunnitella seuraavia askeleita kohti työelämää.

Kaikille samanlaisessa tilanteessa oleville asiakkaille yhtäläinen työnhaun aloitusjakso pyrkii takaamaan palveluiden tasalaatuisuuden asuinpaikasta ja palvelutarpeista riippumatta. Samalla se kuitenkin jäykistää prosessia. Jokaisen asiakkaan kohdalla tulee siten erikseen varmistaa, mikä on hänen tilanteessaan olevalle asiakkaalle määritelty tapaamistiheys, missä vaiheessa täydentävien työnhakukeskustelujen ketjua ollaan menossa ja milloin on syytä päivittää työllistymissuunnitelmaa eli on työnhakukeskustelun vuoro. Koska osa täydentävistä työnhakukeskusteluista on mahdollista hankkia ulkopuoliselta palveluntarjoajalta, tulee lisäksi varmistaa, onko asiakas osallistunut ko. palveluun ja toisaalta myös se, paljonko ulkopuolisia palveluja asiakkaalle on jo hankittu. Samalla on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen palvelutarve, hänen omat toiveensa ja tavoitteensa sekä tarpeensa työnhaun tukemiseen. Vaarana on, että asiakkaita tullaan sekä yli- että alipalvelemaan, joten jo pelkästään tämä kokonaisuus edellyttää perusteellista perehdytystä ennen kuin uusi malli saadaan osaksi tehokasta toimintatapaa.

Esitysluonnos ei varsinaisesti ota kantaa näiden tapaamisten sisältöön muuten kuin yleisellä tasolla todeten, että työnvälitys on keskeisessä roolissa ja tapaamisten tarkoituksena on tukea työnhakijan työnhakua sekä arvioida sen tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman toteutumista. Työnvälityspalvelujen nostaminen keskiöön on tärkeä asia, mutta se ei pelkästään riitä. KEHA-keskus katsoo, että tiheiden tapaamisten sisältöön tulisi kiinnittää erityistä huomiota, jotta täydentävistä työnhakukeskusteluista ei tule rutiiniluonteisia työnhakuvelvollisuuden valvontatapahtumia, vaan asiakkaan työllistymiseen aidosti vaikuttavia vuorovaikutustilanteita. Lisäksi KEHA-keskus katsoo, että osa asiakkaista ei hyödy tiheistä kasvokkaisista tapaamisista etenkään tilanteissa, joissa työnhakujakson tiedetään jäävän lyhyeksi. Esityksessä on todettu lomautettujen osalta, että täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään vain asiakkaan pyynnöstä ja tätä samaa toimintatapaa voitaisiin käyttää myös niiden asiakkaiden kanssa, joilla työnhakujakson tiedetään jäävän lyhyeksi esim. alle kolmen kuukauden mittaiseksi.

Esityksessä todetaan, että täydentävän työnhakukeskustelun tilalla työnhakijalle voitaisiin tarjota muuta vastaavaa työnhakua tai työllistymisen edellytysten parantamista tukevaa henkilökohtaista palvelua. Lähtökohtaisesti täydentäviä työnhakukeskusteluja voitaisiin korvata ostopalveluilla vain työnhaun alkuvaiheessa ja silloinkin rajoitetusti palvelun päävastuun ollessa TE-toimistolla ja kunnalla. Jotta palvelusta vastaava taho saa riittävästi tietoa ulkopuolisen palveluntarjoajan tuottamien yksilöllisten palvelujen sisällöstä ja merkityksestä asiakkaan työnhaun etenemisessä, tarvitaan nykyistä enemmän yhteistyötä ja uudenlaiset yhteydenpidon välineet, jotta palveluntuottajan seloste asiakkaan saamasta palvelusta saadaan suoraa asiakastietojärjestelmään

Esityksen mukaan osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voitaisiin hankkia ostopalveluna. Ongelmana on, miten yksityisten palveluntuottajien toteuttaman palvelun aikana saatava asiakastieto välittyy nykyiseen URA-asiakastietojärjestelmään, koska palveluntuottajille ei voida myöntää käyttöoikeuksia. Hallituksen esityksessä eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi todetaan, että uudet valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvat asiakastietojärjestelmät mahdollistavat käyttöoikeuden rajaamisen hyvinkin suppeaksi, jolloin estettä käyttöoikeuden myöntämiselle myös palveluntuottajalle ei ole. Tämä ei kuitenkaan koske vanhaa URA-järjestelmää.

Terminologiset kommentit laissa käytettyihin termeihin henkilökohtainen, työnhakija, työnhaku, työllistymissuunnitelma ja palveluprosessi sekä pykälän otsikointiin (1 luku Yleiset säännökset 3 § Määritelmät sekä 2 luku Työnhakijan palveluprosessi)

Sanaa henkilökohtainen käytetään lakiesityksessä kahdessa eri merkityksessä. Sanalle henkilökohtainen on seuraavissa lauseissa Kotimaisten kielten keskuksen sanakirjassakin mainitut synonyymiset merkitykset yksilöllinen ja määrähenkilöön nimenomaisesti kohdistuva. Sivu 4: "Tarkoituksena on, että työnhakijan työllistymissuunnitelmassa sovitaan henkilökohtaisesta työnhakuvelvoitteesta ja palveluista, kuten esimerkiksi koulutuksesta ja kuntoutuksesta. Lisäksi hallituksen ohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit työ- ja elinkeinotoimistoissa turvataan." ja sivu 81: "Esityksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa merkityksellisiä ovat perustuslain 6 § (yhdenvertaisuus), 7 § (oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen)..."

Lain toisen luvun ensimmäisessä pykälässä (sivu 90) samoin kuin esimerkiksi sivulla 80 sanaa henkilökohtainen käytetään merkityksessä käyntiasiointi: "Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa…" Edellytyksenä matkakustannusten korvaamiselle on, että henkilökohtainen asiointi työ- ja elinkeinotoimistossa on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta." Käyntiasiointi termi on vakiintunut ilmaisu erottamaan asiakkaan asiointi erilaisissa julkisen hallinnon asiakaspalvelupisteissä verkkopalvelussa asioinnista (palvelukanavat).

Laissa määritellään työnhakija niin, että työnhakija-termi saa suppeamman merkityksen kuin työnhakija-sana yleiskielessä. Työnhakijalla tarkoitetaan laissa henkilöasiakasta, jonka työnhaku on voimassa 2 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetyllä tavalla. Yleiskielinen sana työnhakija ei voi kuvata ainoastaan sellaista henkilöä, joka hakee ansiotyötä ja on sen lisäksi asiakas, jolle myönnetään asiakkuuteen perustuen oikeuksia ja velvollisuuksia. Siksi asiakkaaseen kannattaa laissa viitata systemaattisesti täsmällisemmällä termillä työnhakija-asiakas aina, kun on kyse työnhakijasta julkaisten palvelujen asiakkaana.

Asiakkuudella tarkoitetaan asiakkaan (kund, customer) ja palvelunantajan välistä vuorovaikutussuhdetta, joka on voimassa tietyn ajan. Henkilö, joka haluaa aloittaa asiakassuhteen työ- ja elinkeinotoimiston kanssa saadakseen työnvälityspalveluja (Luku Työnvälitys, 2 pykälä Työnvälityspalvelut) ja muita nimenomaan tätä asiakkuutta edellyttäviä, palvelutarpeensa mukaisia julkisia työllisyyspalveluja ja muita etuuksia pyytää asiakassuhteen eli asiakkuuden rekisteröimistä (hakemus työ- ja elinkeinotoimiston työnvälityspalvelun työnhakija-asiakkaaksi rekisteröimiseksi/työnhakija-asiakkaaksi ilmoittautuminen?). Henkilöstä tulee työ- ja elinkeinotoimiston työnhakija-asiakas.

Henkilön työ- ja elinkeinotoimiston työnhakuasiakkuus päättyy, kun todetaan, ettei palveluntarvetta enää ole. Asiakas voi myös kieltäytyä ottamasta vastaan palveluja tai toimia velvoitteidensa vastaisesti niin, että asiakkuuden edellytykset eivät enää täyty, jolloin asiakkuus päätetään.

Samalla, kun henkilö rekisteröidään työnvälityspalvelun työnhakija-asiakkaaksi alkaa myös hänen oma, rekisteröity toimintansa työnhakemiseksi, kun hän ilmaisee yksiselitteisesti, että hän hakee kokoaikatyötä. Asiakassuhteen alkaminen ja kokoaikaisen ansiotyön hakeminen ovat käsitteinä eri asioita ja käsitteet olisi pystyttävä kuvamaan säädöspykälissä täsmällisemmin.

Työnhaku, työn hakeminen on henkilön toimintaa ansiotyön löytämiseksi. Toiminta ei edellytä asiakkuutta viranomaisessa. Henkilöllä voi olla Työmarkkinatorilla julkaistu työnhakuprofiili ilman asiakkuutta työ- ja elinkeinotoimiston kanssa tai lakiesityksen 3 luvun Työnvälitys 4 pykälän Haettavat työmahdollisuudet mukaisesti työnhakuvelvollisuutensa täyttämiseksi olla jätettynä avoin työhakemus potentiaaliselle työnantajalle, joka ”olisi voimassa” yhden tarkastelujakson ajan. Henkilö, joka käyttää Työmarkkinatorin tarjoamia tieto- ja neuvontapalveluja (yleinen asiakasohjaus) tai palvelua kirjautuneena, on palvelunkäyttäjä (användare, user). Palvelunkäyttäjälle ja asiakkaalle on vuonna 2017 ministeriön kasvupalvelusanastotyössä laadittu määritelmäluonnoksia, samoin kuin TE-Digin sanastotyössä, josta tässä termit ja niiden määritelmät.

palvelunkäyttäjä

palvelua (1) käyttävä tai muuten palvelutoiminnan kohteena oleva toimija

huomautus

Palvelunkäyttäjä voi toimia myös asiakkaan roolissa, mikäli palvelunantajan ja palvelunkäyttäjän välillä on asiakassuhde. Kaikki palvelunkäyttäjät eivät ole palvelunantajan asiakkaita.

asiakas

toimija, jolla on asiakassuhde palvelunantajaan

Työmarkkinatorilla on tehtävä täysin selväksi, milloin henkilö on työnhakija-asiakas (, jolla on työttömyysjaksojensa aikana oikeuksia ja velvollisuuksia luova asiakassuhde viranomaisen ja nimetyn organisaation kanssa) ja milloin hänellä tällaista asiakassuhdetta (asiakkuutta) ei ole.

Työllistymissuunnitelman määritelmä on kovin yleinen. Työnhakija kannattaa tarkentaa työnhakija-asiakkaaksi ja kuvata tarkemmin mitä suunnitelmassa koskee. TE-digin sanastotyössä on laadittu tämä määritelmäluonnos.

palvelusuunnitelma, jossa työllisyysasiantuntija ja työnhakija-asiakas sopivat yhdessä asiakkaan työllistymistavoitteet sekä työnhakua (1) ja työllistymistä tukevat työllisyyspalvelut ja muut työllistymistä edistävät toimet

Mikä vaikutus työnhakuvelvoitteiden yksilöllisellä määrittelyllä työllistymissuunnitelmassa on asiakirjan oikeudelliseen luonteeseen? Työllistymissuunnitelma on nyt luonteeltaan oikeus, mutta sitä laadita jokaisen asiakkaan kanssa. Lakiesityksessä suunnitelma muuttuu luonteeltaan velvoitteeksi. Jos asiakirja on asiakkaan oikeuksien ja velvoitteiden kannalta huomattavan merkityksellinen ja velvoittava, onko sen yläkäsite sopimusasiakirja (avtal, agreement)? Sopimuksella tarkoitetaan asiakirjaa, jossa määritetään sovitun asian sisältö ja ehdot osapuolia sitovasti. Työnhakuvelvollisuus ja muut velvoitteet eivät saisi jäädä asiakkaalle epäselväksi. Työllistymissuunnitelman käsitteellistäminen sopimukseksi sekä vahvistaisi asiakirjan asiakaslähtöistä luonnetta molempia osapuolia velvoittavana että vähentäisi tulkintaa työllistymissuunnitelmasta vain työllisyydenhoidon asiakirjana, joka tehdään vain, jos se on tarkoituksenmukaista.

Lakiesityksessä kuvataan myös, miten työllistymissuunnitelmaa tulee aika ajoin tarkistaa – esimerkiksi 2 luku 8 ja 9 §. Tarkistaminen toimintana ei kuvaa lakiesityksen keskeisimpiä tavoitteita. Kappaleeseen 4.1.2. Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut on kirjoitettu, että ”Työnhakukeskustelussa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa tuettaisiin työnhakijan työnhakua sekä arvioitaisiin sen tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman toteutumista.” Vuorovaikutusta työnhakija-asiakkaan kanssa kuvaavampi ilmaisu olisi, että suunnitelman toteutumista arvioidaan. Arvioinnilla (evaluering, assessment) tarkoitetaan tarkastelun kohteena olevan tiedon analysointia ja tulkitsemista ja niiden pohjalta tehtävää kohteen arvottamista.

työnhakija-asiakkaan työllistymissuunnitelman arviointi

toiminta, jossa asiantuntija arvioi yhteistyössä työnhakija-asiakkaan kanssa sitä, miten aikaisemmin asetetut työnhakuun ja palvelutarpeeseen liittyvät tavoitteet ovat toteutuneet

Vaihtoehtoinen työllistymissuunnitelman määritelmä, joka alleviivaa sen luonnetta sopimuksena ja palvelu- ja työnhakuohjauksen keskeisimpänä työnhakija-asiakkaan asiakirjana olisi lakiesityksenkin 2 luvun 11 pykälän mukaisesti

työllistymissuunnitelma

työnhakija-asiakkaan ja työ- ja elinkeinotoimiston/(organisaation, joka vastaa asiakkuudesta) yhdessä laatima ja hyväksymä sopimusasiakirja ansiotyön hakemisesta ja asiakkaan tarvitsemista palveluista

Huomautus

Asiakirjassa kuvataan työnhakija-asiakkaan työnhaun tavoitteet, palvelutarpeen mukaiset palvelut ja suunnitelman toteutumisen arviointi

Luvun 2 pykälässä 5 kuvataan, miten työ- ja elinkeinotoimiston edellytetään järjestävän työnhakija-asiakkaan palveluohjaus. Nimeämisessä olisi tarkoituksenmukaista painottaa paremmin lainsäädännön keskeisimpiä muutosperusteita: työnhakuun kannustamista ja asiakkaan yksilöllisen työnhakuneuvonnan ja -ohjauksen lisäämistä.

TEM:in ja STM:n yhteisessä Sosiaali-, terveys- sekä työ- ja elinkeinoalojen yhteisten palvelujen sanastossa on vuonna 2020 määritelty termi palveluohjaus. Palveluohjaus on asiantuntijan antamaa ohjausta, jonka tarkoituksena on varmistaa, että asiakas saa palvelutarvettaan vastaavat palvelut. Työnhaun ohjaus on ohjausta, joka keskittyy ensisijaisesti asiakkaan itsenäisen työnhaun neuvontaan ja -ohjaukseen. Siten luku voitaisiin otsikoida Palvelu- ja työnhaun ohjaus. Esityksessä tähän haluttuun palveluntuottajan toimintamuutokseen viitataan jo pääasiallisen sisällön esittelyn toisessa kappaleessa: ”Työttömien työnhakua ja ohjaamista palvelutarpeen mukaisiin palveluihin tuettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleva kunta tapaisi työnhakijan työnhakukeskustelussa työttömyyden alkuvaiheessa kahden viikon välein.”

Monimerkityksisiä ilmauksia ei tulisi säännöksissä käyttää. Lakiesityksessä työnhaku-sanaa käytetään kahdessa eri merkityksessä. Ensiksi työnhaulla tarkoitetaan yleisesti ja ensisijaisesti työnhakijan toimintaa ansiotyön löytämiseksi. Toiseksi työnhaku-termillä kuvataan jotain, jonka henkilöasiakas käynnistää ja jossa hänet rekisteröidään työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, jolla on voimassaolo ja joka edellyttää henkilöasiakkaalta tietynlaista toimintaa sekä johon liittyy asiakkaan ja viranomaisen oikeuksia ja velvollisuuksia (2 luku Työnhakijan palveluprosessi 1, 2 ja 3 § työnhaun käynnistäminen, työnhaun voimassaolon päättyminen, työnhaun käynnistäminen uudelleen)

Esityksen kappaleessa 1.1. Tausta kirjoitetaan, että "Hallitus linjasi, että työnhaun tukemiseksi ja palveluihin ohjaamiseksi työttömien palvelutarpeen arviointia kehitettäisiin ja työnhaun tukea lisättäisiin siten, että työttömät kohdattaisiin työnhaun alkuvaiheessa kahden viikon välein." tarkoittaen "Hallitus linjasi, että työnhaun tukemiseksi ja palveluihin ohjaamiseksi työttömien palvelutarpeen arviointia kehitettäisiin ja työnhaun tukea lisättäisiin siten, että työttömät kohdattaisiin työnhakuasiakkuuden alkuvaiheessa kahden viikon välein."

Työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakija-asiakkaaksi rekisteröitynyt henkilö voi käyttää ja valita hänelle sopivimpia yksityisiä rekrytointipalveluja ja -kanavia ennen asiakassuhteen alkamista ja asiakkuutensa aikana ja työllistyä ilman julkista työnvälityspalvelua tai laatia ja julkaista Työmarkkinatorilla työnhakuprofiilinsa jo ennen asiakassuhteen alkamista. Miten henkilö siis tulkitsee sellaisen viestin (lausunnon), jossa kerrotaan, että työnhaku ei enää ole voimassa?

Käsitteitä työnhaun käynnistäminen, työnhaun voimassaolon päättyminen ja työnhaun käynnistäminen uudelleen käytetään samanlaisissa merkityksissä kuin nykyistä lakia edeltäneessä laissa julkisista työllisyyspalveluista (1295/2002, 6. pykälä) käsitettä työhakemus. Laissa kuvataan, kuinka työhakemuksen voimassaolo alkaa ja miksi ja miten sen voimassaolo päättyy sekä kuinka hakemuksen voimassaoloajan (ajanjakso, jolloin hakemus ei ole ollut voimassa) päätyttyä sen voi uudelleen saada voimaan.

Ominaisuus voimassaolo (ajanjakso, jona tietty asia tai tilanne on voimassa) voi olla käsitepiirteenä eli kuvata sellaisia käsitteitä kuin asiakassuhde (asiakkuus), työhakemus, työllistymissuunnitelma (sopimus) tai työnhakuprofiili (julkaistu työnhakuasiakirja). Työnhaku henkilön toimintana voi alkaa ja päättyä, mutta se ei voi olla voimassa. Jos työnhakija-asiakkaan työ- ja elinkeinotoimiston työnvälityspalvelun asiakkuus päättyy, voi hänen työnhakunsa jatkua lakiesityksen pykälän 3 luvun 4 § Haettavat työmahdollisuudet kohdissa 5 ja 6 esitetyillä tavoilla.

Käsitteellisesti olisi tarkennettava, onko voimassaolossa kysymys työnvälityspalvelun työnhakija-asiakkuuden voimassaolosta vai työ- ja elinkeinotoimistoon jätetyn työhakemuksen voimassaolosta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Esitysluonnoksessa ehdotettu osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessin periaate tukee tämän työnhakijaryhmän työllistymistä kokoaikatyöhön. Alkuhaastattelu järjestetään kaikille työnhakijoille, myös osa-aikaista työtä tekeville. Lisäksi heille järjestettäisiin työnhakukeskustelu kolmen kuukauden välein lähtökohtaisesti paikan päällä TE-toimistossa tai kunnan toimitiloissa, vaikka osa-aikatyötä tekevät eivät ole julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä. Tämä koskee myös osa-aikaisesti lomautettuja.

KEHA-keskus katsoo, että osa-aikatyötä tekevien alkuhaastattelut ja sitä seuraavat työnhakukeskustelut voisivat asiakkaan tilanteen mukaan olla joko TE-toimistossa tai kunnan toimitiloissa tai ne voitaisiin hoitaa joko videoneuvotteluin tai puhelimitse. Näin siksi, että kaikki tapaamiset tulee tila- ja asiantuntijaresurssien takia sopia jo edellisessä kohtaamisessa (so. alkuhaastattelussa sovitaan ensimmäisen työnhakukeskustelun ajankohta kolmen kuukauden päähän). Osa-aikatyössä, mahdollisesti jopa tarvittaessa töihin kutsuttavana saattaa olla hankala järjestää töitään siten, että pääsee TE-toimistoon sovittuun tapaamiseen mahdollisesti hyvinkin kauas työpaikasta. Puhelinhaastattelu on todennäköisesti helpompi järjestää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakijan palveluprosessiin osallistuminen olisi jatkossa työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavaa myös työnhakijan ollessa työvoimakoulutuksessa tai opiskellessa työttömyysetuudella tuettuna. Tätä KEHA-keskus pitää loogisena ja asiakkuusprosessia yhdenmukaistavana uudistuksena. Käytännössä koulutuksessa jo olevalle työnhakijalle ei tarjota muita kuin opintoja tukevia palveluja, koska lähtökohtana on koulutuksen avulla parantaa työllistettävyyttä. Tälle asiakasryhmälle työnhakukeskustelu ja täydentäviä työnhakukeskusteluja on tarpeen järjestää vasta koulutuksen loppuvaiheessa, jolloin voidaan ottaa huomioon opintojen avulla hankittu uusi osaaminen.

Alle kuukauden mittaisissa työvoimakoulutuksissa ja omaehtoisissa opiskeluissa palveluprosessi ei keskeydy lyhytkestoisen koulutuksen takia, vaan asiakkaalle pyritään järjestämään työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut säännöllisin väliajoin kuten muillekin työnhakija-asiakkaille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

4.1.5 Muistutus, s. 18: "Muistutuksella ei olisi vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta eikä muistutuksen antaminen edellyttäisi, että työnhakijan menettelyä on pidettävä työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavana. Muistutuksen tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tietää, kuinka hänen tulee toimia työnhaussaan ja mitä työttömyysetuuden saaminen häneltä edellyttää."

On ristiriitaista, että asiakasta muistutettaisiin hänen toimittuaan moitittavasti ilman, että moitittavuutta arvioitaisiin.

14 § s. 62: "Tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tuntee tältä osin työttömyysetuuden saamisen edellytykset esimerkiksi erehdyksestä johtuvien myöhempien etuuden tahattomien menetysten estämiseksi. Vastuu edellytysten täyttämisestä olisi kuitenkin aina työnhakijalla itsellään, eikä työnhaun voimassaoloon tai työttömyysturvalaissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen vaikuttaisi esimerkiksi se, että työnhakijaa ei ole muistutettu aiemmin, vaikka näin olisi tämän pykälän perusteella tullut toimia."

On ristiriitaista, että muistuttamisen tarkoituksena on saada varmuus asiakkaan ymmärryksestä, jota ei kuitenkaan viime kädessä tarvita.

Onko tarkoitus, että asiakasta muistutetaan joka kerta 14 § listaamien tapahtumien osalta riippumatta asiakkaan aiemmista muistutuksista, moitittavasta menettelystä tai voimassa olevasta työttömyysturvalausunnosta? Muistuttaminen voidaan automatisoida asiakkuudenhallintajärjestelmässä vain kategorisella, yksinkertaisella käsittelysäännöllä (esim. aina muistutetaan riippumatta em. tekijöistä). Jos muistuttaminen automatisoidaan, täytyy HE:n huomioida muistuttamisesta syntyvät viestintäkulut (e-kirjeet tms.). Jos taas muistuttamista ei automatisoida, täytyy HE:ssä huomioida TE-toimistoille ja kuntakokeiluille syntyvät työvoimakulut (muistutuksiin liittyvistä resursseista ja kustannuksista on erikseen lausuttu kohdissa 2 [taloudelliset vaikutukset] ja 3 [vaikutukset viranomaisten toimintaan]).

On odotettavissa, että runsas muistuttaminen vähentänee myöhempiä työttömyysturvaseurauksia. Tämä olisi inhimillisesti hyvää kehitystä, mutta voisi kasvattaa julkisia menoja niin muistuttamisen kuin työttömyysetuuksien kustannusten myötä.

Kuuluisiko muistutus paremminkin työttömyysturvalain puolelle?

Jo lausuttujen asioiden lisäksi KEHA-keskus painottaa, että nyt ehdotettu muistutustapa on monimutkainen sekä asiantuntijan työn, järjestelmän että asiakkaan kannalta. Palvelumallin tausta-ajatusten vuorovaikutuksellisista lähtökohdista tarkasteltuna on asiakaslähtöistä esittää, että ensimmäisestä rikkeestä ei synny työttömyysetuuteen vaikuttavia seuraamuksia, vaan asiakasta ainoastaan muistutetaan virheellisestä toiminnasta. Sen sijaan on hankalampi saada asiakas ymmärtämään, että 12 kuukauden sisällä tapahtunut, mahdollisesti edellisen työttömyysjakson aikana muistutuksella kuitattu unohdus tai laiminlyönti pitääkin yllättäen selvittää uuden rikkeen yhteydessä etenkin, kun mahdollisten selvitettävien toimien kirjo on hyvin laaja.

Terminologinen kommentti muistutuksesta

Muistutus (påminnelse, reminder) olisi uusi asiakasohjauksen asiakirja, jonka oikeusvaikutus olisi samanlainen kuin myöhemmässä kommentissa mainitulla työnhaun ohjausasiakirjalla tiedote. Täsmällisempi termi auttaisi käytännön kielenkäytössä kohdentamaan tämän muistutuksen siihen asiaan, johon se liittyy ja erottamaan muista viranomaisten lähettämistä muistutuksista.

työnhakuasiakkuuden muistutus

työnhaun ohjausasiakirja, jossa työ- ja elinkeinotoimisto muistuttaa työnhakija-asiakasta hänen toimintansa vaikutuksista työllistymiseen ja oikeuteen saada työttömyysetuutta

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Vuonna 2020 henkilöasiakkaan Oma asiointi -verkkopalvelun kautta tuli yli 350 000 asiakkaan omaa ilmoitusta suunnitelmien toteuttamisesta ja yli 160 000 ilmoitusta työtarjoukseen vastaamisesta. Näistä osa on ollut asiantuntijan tarkistusta vaativia ilmoituksia, mutta tätä määrällistä tietoa ei valitettavasti pystytä asiakastietojärjestelmästä saamaan. KEHA-keskuksen tarkastelun mukaan etenkin suunnitelman seurannasta aiheutuvat käsittelyä odottavat työjonot järjestelmässä ovat TE-toimistoissa nykyisellään valtavan pitkät. Verkkopalvelun lisäksi asiakkaat ilmoittivat suunnitelman toteuttamisesta sekä työtarjouksen tuloksista myös muita kanavia pitkin, kuten puhelimitse, sähköpostitse ja käyntien yhteydessä.

Suunnitelmien toteuttamisen tarkastelujakso on nykyisin kolme kuukautta, joten työnhakuvelvollisuuden kuukausittainen ilmoitusvelvollisuus arviolta kolminkertaistaa ilmoitusten määrän noin miljoonaan ilmoitukseen vuodessa. Osa näistä ilmoituksista tulee olemaan sellaisia, jotka aiheuttavat menettelyn osalta 12 kuukauden taannehtivan tarkastelun ja sen pohjalta tehtävän arvioinnin selvityspyynnön antamisesta ja työttömyysturvaprosessin aloittamisesta. Työttömyysturvan seuraamuskäsittelyn ehtojen monimutkaisuuden vuoksi KEHA-keskuksen näkemys on, että lain tullessa voimaan arvion työttömyysturvaprosessin aloittamisesta voivat tehdä vain asiantuntijat automaattisen arvioinnin sijaan. Automaatiota voidaan toteuttaa siinä vaiheessa, kun olemme saaneet kokemusta menettelyjen aukottomasta kirjaamisesta järjestelmään sekä 12 kuukauden tarkastelujakson toteutumisesta.

Työnhakuvelvollisuuden ja työtarjouksen yhteys on erittäin haastava. Kun työnhaku olisi kestänyt kuusi kuukautta ja työnhakukeskustelu työllistymissuunnitelman laatimisineen ja työnhakuvelvoitteen määrittelyineen käyty läpi, velvoittaisi TE-toimiston tai kunnan antama työtarjous työnhakijaa hakemaan ko. työpaikkaa, mikäli hän haluaisi työttömyysetuuden jatkuvan. Työtarjous ei kuitenkaan olisi velvoittava, jos asiakas jo olisi ilmoittanut täyttäneensä sovitun työnhakuvelvollisuutensa kyseisellä tarkastelujaksolla. Tämä aiheuttaa seurannan kannalta monimutkaisen varmistusprosessin, koska jokaisen työtarjouksen velvoittavuus tulisi erikseen tarkastella suhteessa asiakkaan tarkastelujaksolla jo tekemiin työnhakuvelvollisuuden täyttämisiin.

Terminologinen kommentti työnhakuvelvollisuudesta ja sitä käsitteellisesti määrittelevästä työmahdollisuudesta ja pykälän otsikoinnista

Kolmannen luvun pykälässä 4 Haettavat työmahdollisuudet otetaan hyvin huomioon toimialalla tapahtuneet muutokset ja ennakoidaan tulevia muutoksia sekä tunnistetaan hyvin muuttuneet tavat työn hakemisessa, mutta eri momenteissa kuvattu asiakkaan toiminta erilaisia työnhakukanavia

käyttäen vaatii vielä täsmentämistä. Perustelutekstissä on huomioitu hyvin työnhakija-asiakkaan oman arvioinnin merkitys siitä, millaista ansiotyötä hän voisi hakea työnhakuvelvollisuuden täyttääkseen. Yhtä tärkeää on, että hän osaisi kuvata, millaista työnhakukanavaa hän käyttäisi toiminnassaan.

Pykälään on kirjoitettu uusi käsite, työmahdollisuus. Filosofisena terminä mahdollisuus viittaa johonkin, joka voi tapahtua. Edellä on jo määritelty työnhaku henkilön toiminnaksi, jonka tavoitteena on ansiotyön löytäminen. Ansiotyö tarkoittaa työtä, jota henkilö tekee tulonsaantitarkoituksessa joko palkansaajana (saa palkkatuloa) työsuhteessa tai yrittäjänä (saa työkorvausta) toimeksiantosuhteessa.

Työmahdollisuus-käsitettä käytetään lakiesityksessä eri merkityksissä, eikä lukijalle ole selvää, milloin merkitys muuttuu. Käsitteeseen viitataan kolmannessa ja neljännessä pykälässä, mutta käsitteen merkitys tuntuu olevan näissä pykälissä erilainen. Esimerkiksi sivulla 61 todetaan, että ”Työnhaun tukeminen voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työnhakijaa neuvottaisiin työhakemusten tekemisessä ja hänelle esiteltäisiin työmahdollisuuksia, joita hän voisi hakea”, tarkoittaen avoimia työpaikkoja? Neljännen pykälän perusteella työmahdollisuus ei kuitenkaan käsitteenä rinnastu esim. avoimeen työpaikkaan, vaan pykälässä luetellut työmahdollisuudet ovat keinoja tai menetelmiä ansiotyön löytämiseksi tai tekemiseksi. Tarkoitetaanko esimerkiksi lauseessa ”tarkastelujaksolla haettavien työmahdollisuuksien määrää voidaan alentaa” käsitteellä ansiotyötä ja työpaikkojen määrää vai viittaako valittu käsite tässä lauseessa kaikkiin pykälän momenteissa mainittujen menetelmien määrän alentamista?

Lakiesityksessä käytetään vakiintuneita ilmaisuja työpaikka ja avoin työpaikka esimerkiksi 3 luvun 2 § Työnvälitys ”työ- ja elinkeinotoimisto esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan” ja ”Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa työnhakijaa hakemaan hänelle sopivia työpaikkoja.” Nämä työpaikat voivat siis olla jompaakumpaa edellä mainittua tuloa tuottavia.

Esityksessä on haluttu löytää yhteinen yläkäsite erilaisille keinoille tai menetelmille, joilla työnhakija-asiakas voi täyttää työnhakuvelvollisuutensa. Tämän yläkäsitteen nimitykseksi on valittu ”työmahdollisuus”. Jos tällaista yläkäsitettä halutaan käyttää, se olisi hyvä myös määritellä ja sen jälkeen tarkistaa, että käsitettä käytetään yksiselitteisesti. On myös ongelmallista, että käsitteen yhteydessä käytetään läpi koko esityksen verbiä ”hakea”. Jos työmahdollisuudella tarkoitetaan erilaisia menetelmiä ansiotyön löytämiseksi, niin ”työmahdollisuuksien hakeminen” kuulostaa oudolta. Rekrytointikontekstissa hakeminen on vakiintunut tarkoittamaan työhakemuksen lähettämistä eikä sovi esimerkiksi silloin, kun työnhakija julkaisee esittelyn itsestään. Olisi hyvä etsiä tilalle sopivampia ilmaisuja. Joissain pykälän kohdissa teonsanoina toimivat paremmin etsiä tai pyytää (lisätyötä jo työsuhteessa työskentelevänä).

Työmahdollisuus -käsitteestä olisi syytä tehdä käsiteanalyysi. Onko sen käyttöönottamiselle jokin erityinen peruste? Sitä sisällöllisesti määrittelevässä pykälässä luetellaan hyvin erilaisia työhakuvelvoitteen täyttäviä tapoja ja työnhakukanavia etsiä ansiotyötä sekä hakea avointa, siis julkisessa haussa olevaa yksilöitävissä olevaa työpaikkaa. Pykälän otsikkona ”Työnhakuvelvollisuuden täyttävä toiminta” kuvaisi täsmällisemmin pykälän sisältöä eli sitä, millainen työnhakija-asiakkaan tavoitteellinen toiminta tulkitaan tässä laissa hyväksyttäväksi tavaksi/menetelmäksi etsiä ansiotyötä.

Pykälän 2 momentissa esitetään myös, että: "Työnhakijalle voitaisiin tarjota haettavaksi yksilöityjä työpaikkoja. Näiden työpaikkojen hakeminen velvoittaisi tietyin edellytyksin työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä." Jos kehotus työ- ja elinkeinotoimiston esittämien yksilöityjen työpaikkojen velvoittavasta hakemisesta säilyy esityksessä, tulisi tämän asiakirjan (työtarjous) nimeämistä arvioida.

Yleiskielessä ja rekrytointikontekstissa työtarjous tarkoittaa työnantajan työnhakijalle tekemää yksilöityä tarjousta työstä. Työhakemus on yksilöidyn työpaikan (jobb, job) saamiseksi tehtävä hakemus. Tarjousta seuraa tarjouksen hyväksyminen ja sen jälkeen työsopimus. Työnvälittäjän lähettämä asiakirja ei ole työtarjous ja se tulisi nimetä toisin virhetulkintojen välttämiseksi.

Esityksessä todetaan, että välitettäväksi ilmoitetun työpaikan hakeminen voi olla joissain tilanteissa velvoittavaa. Työ- ja elinkeinotoimiston tekemä ’työtarjous’ on siis työttömyysturvan valvontaviranomaisen esittämä kehotus. Kehotus on viranomaisen esittämä velvoite, jonka tarkoituksena on saada toimija noudattamaan säännöksiä. Kehotus edeltää säännösten noudattamatta jättämisestä seuraavaa hallinnollista pakkokeinoa.

Työ- ja elinkeinotoimisto velvoittaa työnhakija-asiakkaansa hakemaan yksilöityä, työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettua avointa työpaikkaa. Mitä termiä asiakirjasta käytetään silloin, kun yksilöidyn työpaikan hakeminen ei ole velvoittavaa eikä se siis ole hallinnollista pakkokeinoa edeltävä kehotus, vaan työnhaun ohjausta ja neuvontaa?

Asiakirjojen yhteinen yläkäsite voisi olla työnhaun ohjausasiakirja. Käytettävät termit ja määritelmät voisivat siten olla:

työnhakukehotus (jobbsökningsanmodan, request to apply for a vacancy)

työhaun ohjausasiakirja, jossa työ- ja elinkeinotoimisto velvoittaa työnhakija-asiakkaan hakemaan yksilöityä, työnantajalta työ- ja elinkeinotoimistoon välitettäväksi annettua avointa työpaikkaa

tiedote soveltuvasta työpaikasta (meddelande om lämplig jobb, announcement about a suitable job)

työnhaun ohjausasiakirja, jossa työ- ja elinkeinotoimisto tiedottaa yksilöidysti työnhakija-asiakkaalleen soveltuvasta, työnantajalta työ- ja elinkeinotoimistoon välitettäväksi annetusta avoimesta työpaikasta

Pykälän perusteluissa todetaan, että ”Avoimeksi ilmoitettujen työpaikkojen hakemisen lisäksi pykälän 1 kohdassa tarkoitettuna työnhakuna pidettäisiin ainakin avoimen työhakemuksen jättämistä potentiaaliselle työnantajalle sekä muita suoria yhteydenottoja työnantajiin.” Avoin työhakemus on markkinointikirje eikä se kohdistu yksilöitävissä olevaan työhön organisaatiossa, jolla voidaan olettaa olevan kohdassa määritelty vähimmäiskesto.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuus olisi yhden työllistymissuunnitelmaan sisällytetyn työmahdollisuuden hakeminen kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana. KEHA-keskuksen arvion mukaan tämä on riittävä määrä, joskin mitä vähemmän laissa on asiakkaan palvelutilanteesta johtuvia määrällisiä tai aikataulullisia poikkeuksia, sitä helpompi asiantuntijoita on ohjeistaa ja sitä varmemmin asiakkaat saavat tasalaatuista palvelua.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Johdonmukaisuuden ja yksinkertaisuuden vuoksi olisi parempi, että kaikkia koulutuksessa olevia koskisi määrällinen, omaehtoinen työnhakuvelvollisuus, eikä koulutuksessa olevien työnvälityspalvelu perustuisi TE-toimiston tekemiin yksilöllisiin työtarjouksiin. Hakuvelvoite voisi olla alennettu, kuten osa-aikatyötä tekevilläkin.

Esitysluonnoksen mukaan määrällinen työnhakuvelvollisuus ei koskisi yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevia tai työttömyysetuudella tuettuna opiskelevia. Tämä on perusteltua, koska nämä työnhakijat pyrkivät parantamaan työllistymisedellytyksiään osallistumalla koulutukseen ja hankkimalla siten sitä osaamista, mitä työmarkkinoilla kaivataan. Työnhakuvelvollisuuden sijaan tällaisen asiakkaan työllistymissuunnitelma sisältäisi opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana TE-toimiston tai kunnan tulee tarjota työnhakijalle haettavaksi kolmea yksilöityä koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa. Työpaikkojen tulee olla sellaisia, joista työnhakija ei TE-toimistolla tai kunnalla olevien tietojen mukaan voi kieltäytyä työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:n 3 momentin tai 5–8 §:n perusteella menettämättä työttömyysetuuttaan. Päteväksi syyksi tarjotun työpaikan hakemisesta kieltäytymiseen riittäisi se, että tarjotun työn vastaanottaminen johtaisi asiakkaasta itsestään riippumattomista syistä

koulutuksen keskeytymiseen. Koulutuksen loppupuolella työnhakuvelvoite olisi lähtökohtaisesti sama kuin muillakin eli neljä työmahdollisuutta kuukaudessa.

Toisaalta tämä tarkoittaa sitä, että näille asiakkaille ei asetettaisi määrällistä kuukausitasoista työnhakuvelvollisuutta, vaan heidän katsotaan täyttävän työnhaun vastikkeellisuus osallistumalla koulutukseen. Toisaalta samalla muodostuu erillinen asiakasryhmä, jonka valinnanvapaus haettavien työmahdollisuuksien osalta on huomattavasti kapeampi kuin muiden, eli rajoittuu niihin työpaikkoihin, joihin he saavat velvoittavan työtarjouksen.

Esityksessä viitattujen selvitysten mukaan yli 90 prosenttia työnantajista katsoo rekrytointiongelmien johtuvan työnhakijoiden osaamiseen liittyvistä syistä kuten puutteellisesta koulutuksesta, työkokemuksesta tai kielitaidosta. Koulutukseen hakeutuneilla on tavoitteena esim. hankkia uusi ammatti, suorittaa keskeytynyt tutkinto loppuun tai päivittää osaamistaan työelämän uudistuneiden vaatimusten mukaiseksi. Lähtökohtana on siten työllistymisen parantaminen koulutuksen avulla. Tästä suunnasta asiaa tarkasteltaessa tuntuisi loogiselta, että koulutuksessa olevat työnhakija-asiakkaat suorittaisivat koulutuksensa loppuun ja tiivis työnhaku eli neljän työpaikkaa kuukaudessa painottuisi opintojen loppuvaiheeseen, kuten HE:ssä jo esitetäänkin. Sen sijaan esitetty toimintatapa eli työnhakuvelvollisuuden korvaaminen työtarjouksilla lisäisi asiantuntijatyötä ja kustannuksia (näistä kohdassa 2. Taloudelliset vaikutukset).

KEHA-keskus ehdottaa, että koulutuksessa oleville työnhakija-asiakkaille voitaisiin tehdä työtarjouksia, jos asiantuntija katsoisi, että ko. tehtävä sekä liittyisi koulutusalaan että tukisi koulutusta, mutta kategorisesta kolmen työtarjouksen tarjoamisesta kolmen kuukauden työnhakujaksolla luovuttaisiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen mukaan määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Nämä työnhakijat ohjattaisiin TE-toimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen monialaiseen yhteispalveluun. Työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olisi kuitenkin, että työnhakija toteuttaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa. Työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi myöskään työnhakijoille, joilla ei lääketieteellisen selvityksen mukaan ole jäljellä työkykyä. Koska työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu työkyvyttömyyden aikaisen toimeentulon turvaamiseen, työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen tällä perusteella edellyttäisi, että henkilö on tarvittaessa hakenut työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ja noudattanut työllistymissuunnitelmaansa, jos siinä on sovittu hakeutumisesta kuntouttaviin palveluihin.

KEHA-keskus katsoo, että on loogista olla asettamatta työnhakuvelvoitetta tilanteissa, joissa työllistyminen on ilmeisen epätodennäköistä. Asiakkaalla on näissäkin tapauksissa velvollisuus toteuttaa työllistymissuunnitelmaansa, jonka sisältämät toimet ja palvelut tarjoavat sillä hetkellä tarpeellista tukea asiakkaan tilanteeseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Samanaikaisesti on lausuttavana sekä Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi, 7.6.2021 että Hallituksen esitys työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi, 28.6.202. Näissä molemmissa on ehdotettu muutoksia lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta.

Lienee syytä tarkistaa, että muutokset ovat yhtenäisessä linjassa, sillä esim. 1. luvun 9§ on ensin mainitussa esityksessä ”Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen valtakunnalliseen tietovarantoon merkittyä osoitettaan.” ja toisessa ”Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, työnhakijan katsotaan tätä lakia sovellettaessa ensisijaisesti asuvan hänen työvoimaviranomaiselle ilmoittamassaan osoitteessa ja toissijaisesti väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1momentin 3 kohdassa tarkoitetussa osoitteessa. Työnhakijan on ilmoitettava työ- ja elinkeinoviranomaiselle yhteystietojensa muutoksista.”

KEHA-keskus pitää tärkeänä, että lainsäädännössä ohjataan niin viranomaiset kuin asiakkaat käyttämään ensisijaisesti ns. perusrekistereistä saatavaa tietoa. TE-toimiston ei pitäisi olla viranomainen, jolle osoitetiedot tai niiden muutokset ilmoitetaan (osoitetieto tuodaan ensisijaisesti VTJ:stä, toissijaisesti asiakas voi ilmoittaa muuta).

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta

seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Esityksessä kuvattu (TTL 2a luku 9§ ja 10§) laiminlyöntien seuranta ja niistä annettava porrastettu seuraamus on monimutkainen prosessi, joka aiheuttaa TE-toimistoissa ja kunnissa lisätyötä nykyiseen. Asiakastietojärjestelmässä seurannan automatisoinnin toteuttaminen esitettyjen ehtojen pohjalta on vaikeaa.

Nykyisessä toimintamallissa asiakkaan menettelyä tutkitaan heti, kun laiminlyönti havaitaan, joten asiakkaalle voidaan antaa laiminlyönnin tapahtuessa joko asiantuntijan toimesta tai automaattisesti tehty selvityspyyntö viipymättä, jolloin työttömyysturvaprosessi käynnistyy välittömästi. Asiakkaalla on mahdollisuus vastata selvityspyyntöön kahden viikon määräajassa ja kertoa heti tuoreessa muistissa oleva näkemyksensä menettelyynsä. Automaattista seurantaa tapahtuu nykyisin mm. työllistymissuunnitelmien toteuttamisen ja työtarjouksen tulosten seurannassa. Vuonna 2019 työllistymissuunnitelmien seurannassa tehtiin noin 93 000 automaattista selvityspyyntöä ja työtarjousten seurannassa noin 33 000 automaattista selvityspyyntöä.

Automaattisen toiminnallisuuden toteuttaminen nykyjärjestelmissä on perustunut yhteen tiettyyn laiminlyöntitilanteeseen kerrallaan (esim. suunnitelman toteutumisesta ilmoittamatta jättäminen määräajassa) sekä asiakkaan sen hetkiseen työllisyysstatukseen. Muissa menettelytilanteissa asiantuntija on arvioinut työttömyysturvakäsittelyn tarpeen ja tehnyt tarvittaessa selvityspyynnön asiakkaan kuulemiseksi. Vuonna 2019 asiantuntijat tekivät järjestelmässä noin 290 000 selvityspyyntöä työttömyysturvan asiantuntijakäsittelyyn.

Esityksen mukaan selvityspyyntöä ei jatkossa tehtäisikään heti havaitun laiminlyönnin jälkeen, vaan työnhakijan menettelyä tulisi ensin tarkastella 12 kuukauden ajalta kulloinkin viimeisestä laiminlyönnistä tai muusta vastaavasta menettelystä taaksepäin. Jos tarkastelussa havaittaisiin, että tarkastelujaksolla ei löydy muita ilman pätevää syytä tehtyjä laiminlyöntejä, asiakkaan menettelyä ei tässä tilanteessa tarkemmin selvitettäisi eikä selvityspyyntöä annettaisi. Asia tulisi kuitenkin kirjata järjestelmään muistiin niin, että se voidaan mahdollisen seuraavan laiminlyönnin yhteydessä huomioida. Tässä on kohta, jossa asiakkaan informoinnilla on suuri merkitys. Hänen tulee olla tietoinen siitä, että vaikka hän sai tämän ensimmäisen laiminlyönnin toistaiseksi niin kutsutusti anteeksi, hän voi joutua sitä myöhemmin selvittämään, mikäli jatkossa laiminlyö velvollisuuksiaan. Esityksessä todetaankin, että jos 12 kk:n tarkistuksessa löytyy muita laiminlyöntejä ilman pätevää syytä, asiaa selvitellään (ja selvityspyyntö tehdään) tämän tarkistuksen tuloksen perusteella: jos tarkistuksessa löytyy ennestään 12 kk:n aikana tehty toinen selvittämätön laiminlyönti, asiakkaalle

tulee tehdä selvityspyyntö molemmista laiminlyönneistä; sekä nyt käsillä olevasta että aikaisemmasta, selvittämättä jääneestä. Selvityspyyntöön tulee kirjata tarkat tiedot molemmista laiminlyönnistä, jotta asiakas osaa vastata niihin molempiin riittävän tarkasti. Todettakoon, että tämä aikaisempi laiminlyönti voi olla lähes 12 kk vanha, joten asiakkaalla on syytä olla hyvä muisti, jotta hän pystyy vastaamaan pyyntöön riittävän kattavasti myös vanhan menettelynsä perusteista. Tämän kohdan KEHA-keskus näkee ensisijaisesti asiakkaan oikeusturvakysymyksenä; kuinka varmistua siitä, että asiakas pystyy antamaan luotettavan ja totuudenmukaisen selvityksen menettelystään pitkän ajan jälkeen heikentämättä omaa oikeusturvaansa? ”En muista” kun ei riitä päteväksi syyksi työttömyysturvaseuraamuksen näkökulmasta.

Asiakkaan mahdollisten laiminlyöntien takautuvan 12 kk:n tarkastelun tekee erityisen haasteelliseksi se, että samalla kertaa tulisi huomioida ja tarkastella hyvinkin erilaisia työnhakuun ja palveluprosessiin liittyviä menettelyitä kuten suunnitelman toteutumisen tai toteutumattomuuden ilmoittamatta jättäminen, suunnitelmassa sovitun palvelun aloittamatta jättäminen tai palvelun keskeyttäminen, työllistymissuunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta kieltäytyminen, haastatteluun saapumatta jättäminen tai muulla tavoin asioimatta jättäminen TE-toimiston/kunnan antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Kaikkia näitä tietoja ei ole ennestään saatavilla järjestelmistä määrämuotoisesti niin, että niitä voitaisiin hyödyntää automaattisen tarkistuksen tekemiseen. Lisäksi 12 kk:n tarkastelussa tulisi ottaa huomioon myös se, onko aikaisempi menettely jo selvitetty ja oliko asiakkaalla menettelyynsä pätevä syy. Jos pätevä syy löytyy, tuota laiminlyöntiä ei jatkossa huomioitaisi 12 kk:n tarkastelujaksossa. Lisäksi huomioitavaa on myös se, että tarkastelujakso liikkuu koko ajan ajassa eteenpäin, jolloin yli 12 kk vanhemmat laiminlyönnit tulee jättää huomiotta tarkastelusta.

Nykykäytännön mukaan asiakkaan työnhaku on päättynyt aina, jos hän ei asioi TE-toimiston tai kunnan määräämällä tavalla tai määräajassa. Asiakastietojärjestelmässä asiakkaan työnhaku on katkennut automaattisesti, jos hän ei ole asioinut sovittuna päivänä. Työnhakuja katkaistiin automaattisesti yli 331 000 kertaa vuonna 2020. Jatkossa tähänkin pätee 12 kk:n tarkastelun sääntö; työnhaku katkaistaan vain, jos asiakas jättää 12 kuukauden tarkastelujakson aikana toistuvasti asioimatta työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. (JTYPL 2 luku, 2§). Näissä tapauksissa asiakastietojärjestelmään tulee siten kirjata ensimmäinen laiminlyönti asioinnista ja pitää työnhaku voimassa edelleen, mutta seuraavilla kerroilla työnhaku tulee katkaista, mikäli uusi laiminlyönti osuu 12 kk:n tarkastelujaksoon. Menettelyt tulee myös merkitä järjestelmään muistiin niin, että ne ovat käytettävissä, kun arvioidaan jatkossa menettelyjen työttömyysturvavaikutuksia. Tämä on uusi vaatimus järjestelmille, ja vielä on epäselvää, kuinka nämä voidaan toteuttaa laadukkaasti lain edellyttämällä tavalla ja lisäämättä käsin tehtävää asiantuntijatyötä.

KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan yllä todetut monimutkaiset ehdot vaikeuttavat automaattisen seurannan toteuttamista jatkossa ja vahva käsityksemme on, että lain tullessa voimaan seurannasta huolehtivat pelkästään TE-toimistojen ja kuntien asiantuntijat siihen saakka, kunnes on saatu kokemusta menettelyjen aukottomasta kirjaamisesta järjestelmään ja 12 kk:n tarkastelujakson onnistumisesta menettelyjen suhteen. Tämä taannehtiva 12 kk:n tarkastelu tulee lisäämään asiantuntijoiden työtä huomattavasti enemmän kuin mitä esityksessä on arvioitu ja kaikessa

monimutkaisuudessaan se myös lisää inhimillisten virheiden määrää. Lisäksi on todennäköistä, että ohjeistuksesta ja viestinnästä huolimatta TE-ASPA tulee kuormittumaan erittäin runsaasti asiakkaiden yhteydenotoista heidän halutessaan täsmennyksiä joko saamiinsa muistutuksiin tai selvityspyyntöihin.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Muutokset työttömyysturvalakiin vaativat runsaasti muutoksia mm. työvoimapoliittisiin lausuntoihin niin TE-toimiston asiakastietojärjestelmissä kuin työttömyysetuuden maksajien käsittelyjärjestelmissä.

Muutos seuraamusjärjestelmässä vaatii myös kattavan perehdyttämisen järjestämisen TE-toimiston ja kuntien asiantuntijoille. KEHA-keskus huolehtii mm. tietojärjestelmämuutosten perehdyttämisestä, mutta lain tulkintojen ja menettelytapojen osalta perehdytyksestä vastaa työjärjestyksen mukaan Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudelliset palvelut.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

TTL: Tämä laki tulee voimaan 2 päivänä toukokuuta 2022.Työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Siirtymäsäännöksessä todetaan, että työnhakijan menettelyyn sovelletaan menettelyn aikana voimassa olleita säännöksiä, jolloin 2.5.2022 alkaen työnhakijan menettelyyn sovelletaan uusia

esitettyjä säännöksiä. KEHA-keskuksen tulkinnan mukaan tämä tarkoittaisi mm. sitä, että 2.5.2022 jälkeen tapahtuneeseen menettelyyn sovelletaan mm. taannehtivaa 12 kuukauden tarkastelujaksoa. Tämä asettaa vaatimuksen, että asiakastietojärjestelmästä tulisi saada hyvin erilaisia työnhakuun ja palveluprosessiin liittyviä menettelyitä nykyistä määrämuotoisemmin ja selkeämmin, jotta tietoja voitaisiin hyödyntää arvioitaessa mm. porrastettuja seuraamuksia. Nykyisellään osa asiakkaan tiedoista ovat järjestelmässä sellaisessa muodossa, ettei niitä voi nykymuodossaan käyttää mm. automaattisiin tarkistuksiin, vaan vaatimus vaatii järjestelmän kehittämistä.

Jotta 12 kuukauden tarkastelujaksoa voitaisiin käyttää lain vaatimalla tavalla 2.5.2022 alkaen, järjestelmään olisi pitänyt kehittää ja ottaa käyttöön tämän esityksen vaatimat muutokset jo 2.5.2021 alkaen, eli 12 kuukautta ennen tämän esitetyn lain voimaan tuloa. Takautuvasti erilaisten työnhakijan menettelyjen ”määrämuotoistaminen” tietojärjestelmään ei enää onnistu. Ilman näitä järjestelmämuutoksia 12 kk:n tarkastelujaksolla tapahtuneiden menettelyjen tarkistaminen tapahtuu asiantuntijan tekemänä käsityönä sekä niiden vajavaisten tietojen pohjalta, jotka järjestelmässä on käytettävissä. Tämä aiheuttaa erittäin ison lisätyön TE-toimistojen ja kuntien asiantuntijoille, ja voi joissakin tilanteissa asettaa työnhakijat eriarvoiseen asemaan mm. sen mukaan, kuinka hyvin tiedot on järjestelmiin aikaisemmin kirjattu esimerkiksi asiakkaiden asiointien suhteen.

KEHA-keskus ehdottaa, että 12 kuukauden tarkastelujakson tarkastelu alkaisi vasta lain voimaan tullessa 02.05.2022.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Hallituksen esitys eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi on myös lausunnolla. Kyseisessä esityksessä on modernisoitu nykyisen JTYPL:n asiakasrekisterikeskeisyyttä ottamalla lähtökohdaksi asiakastietojen käsittelyn järjestelmistä riippumatta. Tietojärjestelmäpalvelut jaetaan kolmeen kokonaisuuteen: palvelualustaa, asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen ja asiakastietovarantoon. Olisi hyvä tarkistaa näiden käsitteiden synkronointi kahden HE:n välillä.

Pyylampi Ville
KEHA-keskus

Äänekosken katulähetys ry

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä toimii Keski-Suomessa 3. sektorin toimijoiden yhteistyöstä sopimisen foorumina työllisyyden hoidon alueella. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry haluavat tuoda esille seuraavat asiat:

Esityksessä on hyvää se, että työnhakijaan kohdennettuja seuraamuksia ja sanktioita on lievennetty aikaisemmasta. Lainsäädännön muutos ei sinällään kuitenkaan edistä aktiivista työllistymistä. On suuri riski, että toimintaan ohjattavat lisäresurssit tullaan käyttämään ensisijaisesti valvonnan velvoitteiden hoitamiseen sen sijaan, että panos kohdistuisi asiakkaan henkilökohtaiseen ohjaukseen ja työllistymisen edistämiseen. Valvonnan ja sanktioiden toimenpiteet vievät liikaa resurssia. Resurssit ohjataan tässä esityksessä ensisijaisesti valvontaan, vaikka sanktiovälit lyhenevät.

Erityinen huoli nousee sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien osalta. Hyvin mekaaninen ja säännelty palveluprosessi mahdollistaa huonosti asiakkaan tarvelähtöisen tuen. Heikko kielitaito tai digitaitojen puute saattaa hankaloittaa henkilön asioimista palveluissa ja johtaa sanktioihin tilanteissa, joissa niiden käyttö ei ole perusteltua.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät.

Muutoksissa esitetyt työnhakijaa koskevat velvoitteet ovat moninaiset. Asiakkaan näkökulmasta tämä voi aiheuttaa sekaannuksia ja epäselvyyttä siitä, mitkä velvoitteet tai seuraamukset koskevat häntä missäkin tapauksessa.

Toimenpiteiden kuten työhakukeskustelujen määrän lisääntyminen ja niiden laadukas toteuttaminen edellyttävät laajaa yhteistyötä muiden toimijoiden kuten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämä on hyvä ottaa huomioon jo esityksessä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksessä on hyvää se, että siinä huomioidaan asiakkaan työkyvyn arvioiminen ja siihen liittyvät kuntoutuspalvelut.

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry nostavat kuitenkin huolen siitä, onko esityksessä huomioitu riittävästi muiden lisäpalvelujen kuten monialaisen yhteispalvelun sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden resurssien riittävyys vastaanottamaan asiakkaita. Kokemus on tällä hetkelläkin se, että työkyvyttömiä työnhakijoita on vaikea saada tutkimuksiin ja työkykyselvityksiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Edellisen aktiivimallin vaikutuksia työllisyyteen ei voitu osoittaa selkeästi; malli vaikutti lähinnä Te-palvelujen käyttöön ja kysyntään. Tietyiltä osin esityksessä on samankaltaisuutta aktiivimallin kanssa kuten työnhakuvelvoite ja seuraamukset. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry haluavat korostaa sitä, että työllisyyden vaikutukset vaihtelevat alueellisesti avoimien työpaikkojen ja realististen työllistymismahdollisuuksien mukaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry haluavat kiinnittää huomiota siihen, ovatko muut lait ajan tasalla tämän lakiuudistuksen kanssa (esim. laki monialaisista palveluista).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry näkevät hyvänä, että palveluprosessia pyritään yksilöllistämään ja että työnhakuvelvoitteen osalta otetaan huomioon alueelliset erot. Kuitenkin palveluprosessi näyttäytyy mekaanisena ja tarvelähtöisyyttä ei ole tarpeeksi huomioitu. Lisäksi resurssien riittävyys laadukkaaseen ohjaukseen epäilyttää. Esityksen yhteydessä on hyvä huomioida työllisyyttä edistävien järjestöjen merkitys ja rooli yksilöllisen tuen antajana ja palveluiden täydentäjänä.

Aktiivinen työskentely työnhakijoiden kanssa (esim. nuorten osalta) on hyvää. Esityksen mukaan ohjaus painottuu kuitenkin työnhaun tukemiseen. Tämä on hyödyllistä juuri työttömäksi jääneelle, mutta esim. työttömyyden pitkittyminen tarvitsee tarvelähtöistä ja lisääntyvää henkilökohtaista ohjausta työnhakuun tähtäävän ohjauksen sijaan. Tarvelähtöiset sekä henkilökohtaiset ohjaukset tulee huomioida laissa, jotta ne tulevat toteutumaan ja olisivat myös polkuna työllistymiseen tai opiskeluun. Esityksestä puuttuu kokonaisvaltaisempi ote työllistymiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry näkevät, että linjaukset opiskelun osalta vähentävät mm. perheellisten ihmisten opiskelumahdollisuuksia. Heillä opiskelu opintotuella ei ole välttämättä mahdollista. Miten esitys tukee jatkuvaa oppimista? Työttömyysaika on järkevää käyttää opiskeluun, ja yhteiskunnalle on tärkeää tukea työttömyysajan opiskelua kaikin keinoin. Työttömyysajan opiskelusta ei kannata tehdä kannustinloukkua. Työttömyysajan opiskelu on omiaan säilyttämään työttömän työnhakijan vire työnhaussa, sekä auttaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman umpeen kuromisessa. Passivoinnilla saadaan aikaiseksi passiivisia kansalaisia - kannustinloukut ovat passivoivia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry näkevät muistutuksen hyvänä toimintatapana.

Verkkosivujen lisäksi asiakkaalle on annettava mahdollisuus viestiä tai hoitaa velvoitteitaan myös muita välineitä hyödyntäen, eikä olettaa, että kaikilla on tarvittava taito ja osaaminen verkkosivuilla toimimiseen. Mm. heikon kielitaidon sekä digitaidon omaavat henkilöt kuten vieraskieliset on hyvä huomioida käyttäen esim. tekstiviestejä tai puheluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoite saattaa lisätä esim. maahan muuttaneiden ohjautumista matalapalkka-aloille, sen sijaan, että heidän työllistymisensä pohjautuisi osaamiseen ja aikaisempiin tutkintoihin. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry näkevät, että tämä johtaa työelämän voimakkaaseen segregaatioon maahan muuttaneiden osalta.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry haluavat tuoda esille, että osa-aikatyöntekijöissä on mukana henkilöitä, joilla ei ole mahdollisuutta tehdä kokoaikaista työtä esim. työkykynsä tai elämäntilanteensa vuoksi. Esityksen mukaisen lääkärintodistuksen saaminen ei vastaa nykyistä lääkärinlausuntojen kirjaamistapaa. Lääkärit eivät ota kantaa työkykyyn suhteessa työaikaan / työpäivän pituuteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry näkevät, että työnhakuvelvoitteen lisääminen koskemaan työttömyysetuudella opiskelua ei edistä jatkuvaa oppimista. Osaamisen kehittämisen mahdollistamiseksi hallitusohjelmaan on sisällytetty jatkuvan oppimisen uudistus, jossa tarkastellaan mm. koulutuksen tarjontaa ja rahoitusta sekä opintojen aikaista toimeentuloa. Miten tässä esityksessä huomioidaan nämä tavoitteet?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry haluavat tuoda esille, että työstä kieltäytymisen kohdalla on otettava huomioon alueellinen työtilanne ja mahdollistaako esim. julkisten kulkuvälineiden käyttö työpaikan vastaanottamisen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Äänekosken katulähetys ry näkevät, että lakiesitys keskittyy liikaa kuvaamaan niitä säästöjä, joita mahdollisesti saadaan. Esityksen painopiste pitäisi olla enemmän konkreettisissa, asiakkaan tilanteen huomioon ottavissa työllistymistä edistävissä toimenpiteissä.

Liimatainen Jani
Äänekosken katulähetys ry

Visio-säätiö sr

Lausunto

12.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä toimii Keski-Suomessa 3. sektorin toimijoiden yhteistyöstä sopimisen foorumina työllisyyden hoidon alueella. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr (lausuvan yhdistyksen nimi) haluavat tuoda esille seuraavat asiat:

Esityksessä on hyvää se, että työnhakijaan kohdennettuja seuraamuksia ja sanktioita on lievennetty aikaisemmasta. Lainsäädännön muutos ei sinällään kuitenkaan edistä aktiivista työllistymistä. On suuri riski, että toimintaan ohjattavat lisäresurssit tullaan käyttämään ensisijaisesti valvonnan velvoitteiden hoitamiseen sen sijaan, että panos kohdistuisi asiakkaan henkilökohtaiseen ohjaukseen ja työllistymisen edistämiseen. Valvonnan ja sanktioiden toimenpiteet vievät liikaa resurssia. Resurssit ohjataan tässä esityksessä ensisijaisesti valvontaan, vaikka sanktiovälit lyhenevät.

Erityinen huoli nousee sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien osalta. Hyvin mekaaninen ja säännelty palveluprosessi mahdollistaa huonosti asiakkaan tarvelähtöisen tuen. Heikko kielitaito tai digitaitojen puute saattaa hankaloittaa henkilön asioimista palveluissa ja johtaa sanktioihin tilanteissa, joissa niiden käyttö ei ole perusteltua.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät.

Muutoksissa esitetyt työnhakijaa koskevat velvoitteet ovat moninaiset. Asiakkaan näkökulmasta tämä voi aiheuttaa sekaannuksia ja epäselvyyttä siitä, mitkä velvoitteet tai seuraamukset koskevat häntä missäkin tapauksessa.

Toimenpiteiden kuten työhakukeskustelujen määrän lisääntyminen ja niiden laadukas toteuttaminen edellyttävät laajaa yhteistyötä muiden toimijoiden kuten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämä on hyvä ottaa huomioon jo esityksessä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksessä on hyvää se, että siinä huomioidaan asiakkaan työkyvyn arvioiminen ja siihen liittyvät kuntoutuspalvelut.

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr nostavat kuitenkin huolen siitä, onko esityksessä huomioitu riittävästi muiden lisäpalvelujen kuten monialaisen yhteispalvelun sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden resurssien riittävyys vastaanottamaan asiakkaita. Kokemus on tällä hetkelläkin se, että työkyvyttömiä työnhakijoita on vaikea saada tutkimuksiin ja työkykyselvityksiin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Edellisen aktiivimallin vaikutuksia työllisyyteen ei voitu osoittaa selkeästi; malli vaikutti lähinnä Te-palvelujen käyttöön ja kysyntään. Tietyiltä osin esityksessä on samankaltaisuutta aktiivimallin kanssa kuten työnhakuvelvoite ja seuraamukset. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö haluavat korostaa sitä, että työllisyyden vaikutukset vaihtelevat alueellisesti avoimien työpaikkojen ja realististen työllistymismahdollisuuksien mukaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr haluavat kiinnittää huomiota siihen, ovatko muut lait ajan tasalla tämän lakiuudistuksen kanssa (esim. laki monialaisista palveluista).

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr näkevät hyvänä, että palveluprosessia pyritään yksilöllistämään ja että työnhakuvelvoitteen osalta otetaan huomioon alueelliset erot. Kuitenkin palveluprosessi näyttäytyy mekaanisena ja tarvelähtöisyyttä ei ole tarpeeksi huomioitu. Lisäksi resurssien riittävyys laadukkaaseen ohjaukseen epäilyttää. Esityksen yhteydessä on hyvä huomioida työllisyyttä edistävien järjestöjen merkitys ja rooli yksilöllisen tuen antajana ja palveluiden täydentäjänä.

Aktiivinen työskentely työnhakijoiden kanssa (esim. nuorten osalta) on hyvää. Esityksen mukaan ohjaus painottuu kuitenkin työnhaun tukemiseen. Tämä on hyödyllistä juuri työttömäksi jääneelle, mutta esim. työttömyyden pitkittyminen tarvitsee tarvelähtöistä ja lisääntyvää henkilökohtaista ohjausta työnhakuun tähtäävän ohjauksen sijaan. Tarvelähtöiset sekä henkilökohtaiset ohjaukset tulee huomioida laissa, jotta ne tulevat toteutumaan ja olisivat myös polkuna työllistymiseen tai opiskeluun. Esityksestä puuttuu kokonaisvaltaisempi ote työllistymiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr näkevät, että linjaukset opiskelun osalta vähentävät mm. perheellisten ihmisten opiskelumahdollisuuksia. Heillä opiskelu opintotuella ei ole välttämättä mahdollista. Miten esitys tukee jatkuvaa oppimista? Työttömyysaika on järkevää käyttää opiskeluun, ja yhteiskunnalle on tärkeää tukea työttömyysajan opiskelua kaikin keinoin. Työttömyysajan opiskelusta ei kannata tehdä kannustinloukkua. Työttömyysajan opiskelu on omiaan säilyttämään työttömän työnhakijan vire työnhaussa, sekä auttaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman umpeen kuromisessa. Passivoinnilla saadaan aikaiseksi passiivisia kansalaisia - kannustinloukut ovat passivoivia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr näkevät muistutuksen hyvänä toimintatapana.

Verkkosivujen lisäksi asiakkaalle on annettava mahdollisuus viestiä tai hoitaa velvoitteitaan myös muita välineitä hyödyntäen, eikä olettaa, että kaikilla on tarvittava taito ja osaaminen verkkosivuilla toimimiseen. Mm. heikon kielitaidon sekä digitaidon omaavat henkilöt kuten vieraskieliset on hyvä huomioida käyttäen esim. tekstiviestejä tai puheluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoite saattaa lisätä esim. maahan muuttaneiden ohjautumista matalapalkka-aloille, sen sijaan, että heidän työllistymisensä pohjautuisi osaamiseen ja aikaisempiin tutkintoihin. Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr näkevät, että tämä johtaa työelämän voimakkaaseen segregaatioon maahan muuttaneiden osalta.

Mekaaninen työnhakuvelvoite, jossa haettavien paikkojen määrä on merkitsevä luku, ei välttämättä ohjaa työtehtävään motivoituneita hakijoita työnantajalle. Yksikään työnantaja ei palkkaa tekijää, jota työtehtävä ei kiinnosta. Turhat hakemukset tulevat siirtämään työpaikkailmoituksia pois avoimista järjestelmistä ja piilotyöpaikat lisääntyvät

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr haluaavat tuoda esille, että osa-aikatyöntekijöissä on mukana henkilöitä, joilla ei ole mahdollisuutta tehdä kokoaikaista työtä esim. työkykynsä tai elämäntilanteensa vuoksi. Esityksen mukaisen lääkärintodistuksen saaminen ei vastaa nykyistä lääkärinlausuntojen kirjaamistapaa. Lääkärit eivät ota kantaa työkykyyn suhteessa työaikaan / työpäivän pituuteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr näkevät, että työnhakuvelvoitteen lisääminen koskemaan työttömyysetuudella opiskelua ei edistä jatkuvaa oppimista. Osaamisen kehittämisen mahdollistamiseksi hallitusohjelmaan on sisällytetty jatkuvan oppimisen uudistus, jossa tarkastellaan mm. koulutuksen tarjontaa ja rahoitusta sekä opintojen aikaista toimeentuloa. Miten tässä esityksessä huomioidaan nämä tavoitteet?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr haluavat tuoda esille, että työstä kieltäytymisen kohdalla on otettava huomioon alueellinen työtilanne ja mahdollistaako esim. julkisten kulkuvälineiden käyttö työpaikan vastaanottamisen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Keski-Suomen työllisyyspoliittinen yhteistyöryhmä ja Visio-säätiö sr näkevät, että lakiesitys keskittyy liikaa kuvaamaan niitä säästöjä, joita mahdollisesti saadaan. Esityksen painopiste pitäisi olla enemmän konkreettisissa, asiakkaan tilanteen huomioon ottavissa työllistymistä edistävissä toimenpiteissä.

Nieminen Pekka
Visio-säätiö sr

Sodankylän kunta

Lausunto

11.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Hallituksen esittämät muutokset työnhakijoiden palveluprosessien kehittämiseen ja yksilölliseen ohjaukseen heidän palvelutarpeen mukaisiin palveluihin nähdään yleisesti ottaen positiivisena panostuksena.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksen mukaiset asiakkaille tarjottavat palvelut tulisivat olemaan nykyistä yksilöllisempiä ja henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarjoavia, mikä tarkoittaa lisäystä henkilöstöresursseihin ja lisää taloudellisia kustannuksia. Toimivat prosessit ja rakenteet tuovat kustannustehokkuutta. Samaan aikaan on tärkeä hyödyntää teknologisten mahdollisuudet ja edelleen kehittää niitä. Valtion tulee huolehtia lisäresurssien rahoitus.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Asiakaspalveluprosessien muutoksen myötä palvelutarpeen sekä lausuntojen määrien kasvaessa, tulevat lisäresurssitarpeet tulisi pystyä arviomaan riittävällä tasolla. Esityksessä ei käy selville mitä kuntien henkilöstön lisääminen tarkoittaa ja miten se tulee toteuttaa. Pohjoismainen työvoimapalvelumallin käyttöönotto edellyttää kokonaisvaltaista resurssien arviointia.

Viranomaisilta vaaditaan laaja-alaista erityisosaamista, joten on tarkoituksenmukaista tehdä keskittämistä erityisesti marginaalisten palvelujen osalta, esimerkiksi maahanmuuttaja-asiakasryhmän palvelut.

Paikallisella tasolla viranomaisyhteistyö on toimivaa ja pohjoismaisessa mallissa verkostot ovat hyödynnettävissä.

Sähköisten palvelujen osalta tulisi kiinnittää huomiota palvelujen toimivuuteen ja helppokäyttöisyyteen, koska työnhakijoiden valmiudet, käyttää sähköisiä palveluja ovat hyvin erilaisia. Asiakkaiden yhdenvertaisuudesta tulee huolehtia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitys tukee erityisesti heikossa työmarkkinatilanteessa olevia, henkilöitä joilla on haasteita työllistyä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Työnantajien saamien yhteydenottojen määrä tulee todennäköisesti lisääntymään.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Paikan päällä tapahtuva alkuhaastattelu ja myöhemmin tapahtuvat työnhakukeskustelut tukevat yksilöllistä ohjaustyötä ja tehostavat työnhakua.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikatyötä tekeviltä tulee edellyttää työnhakuvelvollisuutta työttömyysturvan saamiseksi, joten palveluprosessin tulee tukea ja aktivoida myös osa-aikatyötä tekeviä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Asiakkaan työnhaun velvollisuudesta muistuttaminen ei tulisi lisätä asiakaspalvelijan työmäärää, vaan se tulisi tapahtua automaattisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esitys työnhakuvelvollisuudesta huomioi myös työnhakijan ominaisuuksista ja hänen työkyvyssään olevat puutteet. Joskin alentuneen työnhakuvelvoitteen myöntämiseksi tarvittaisiin asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi riittävän selkeät ohjeet.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Kivilompolo Eini
Sodankylän kunta

Lahden kaupunki

Lausunto

11.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Lakiesitys on oikeansuuntainen ja Lahden seudun kuntakokeilun kunnat suhtautuvat siinä esitettyihin muutoksiin myönteisesti. Samalla ko. kunnat edellyttävät muutosten olevan niiden kannalta kustannusneutraaleja.

Pohjoismainen malli muuttaa järjestelmää työnhakijaa rankaisevasta ja passiivisesta aktiivisempaan ja kannustavampaan suuntaan sekä pyrkii kohdentamaan palveluita nykyistä tehokkaammin. Tämä kaikki kuitenkin edellyttää, että TE-toimistoille ja kuntakokeiluille osoitettava lisäresurssi on riittävän suuri.

Uusi, tiivis palveluprosessi, työnhaun alkuun panostaminen ja valinnanvapaus, työnhakijoille tarjottava yksilöllinen, ennaltaehkäisevä tuki sekä nopeampi ohjautuminen avoimille työmarkkinoille ja tarvelähtöisiin palveluihin edistävät työllistymistä tehokkaasti, jos asiakkaiden palvelutarpeisiin pystytään reagoimaan riittävän kattavasti.

Nyt esitetty 1 200 henkilötyövuotta, josta asiakastyöhön osoitettaisiin noin kaksi kolmasosaa henkilötyövuosista ei kuitenkaan ole läheskään riittävä lisäresurssi. Laskelmassa viitataan asiakasmäärän laskevan noin 250 työnhakijasta noin 180 työnhakijaan virkailijaa kohden. Käytännössä todettu oikea taso on lähempänä sataa asiakasta kuin kahtasataa asiakasta virkailijaa kohden, kun tarkastellaan työnhaun tukemisen intensiivisyyttä esityksen mukaisilla muutoksilla.

Että kunnissa voitaisiin menestyksekkäästi toteuttaa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin yksilöllistä, asiakkaan tarpeisiin vastaavaa valmennusta, on maksimiasiakasmäärän oltava luokkaa 100 työnhakijaa valmentajaa kohden. Varsinkin suurissa kaupungeissa ja erityisesti Lahden tyyppisessä vahvasti rakenteellisen työttömyyden kaupungissa kuntakokeiluun osoitettu ja nyt esilläolevassa ehdotuksessa osoitettava lisäresurssi on tavoitteisiin nähden täysin riittämätön. Eri alueiden tilanteet ovat huomattavan erilaisia työttömyyden kokonaiskuvan suhteen, joten esimerkiksi vaikeasti työllistyvien ja pitkään työttömänä olleiden osuudet kaikista työttömistä tulee ottaa huomioon resursoinnissa alueiden välillä. Asiakasmäärän lisäksi vaikuttavan työllisyydenhoidon edellytys on asiakaskunnan tosiasiallisten palvelutarpeiden huomiointi.

Työnhakijoille asetettava työnhakuvelvoite ja nykyistä suurempi vapaus valita haettavat työmahdollisuudet sekä mm. kokeilukunnalle annettava mahdollisuus harkita velvoitteen lieventämistä laissa mainituista syistä on hyvä uudistus, kunhan vältetään ns. näennäishakemusten tulva ja palveluiden osuvuuden ja laadun näkökulmasta arvioidaan tarkasti, millaisia paikkoja työnhakijan on haettava. Haettavan työn tulee vastata hakijan osaamista ja työkykyä, joten tämä edellyttää riittävää henkilökohtaista kontaktia työnhakijan ja viranomaisen välillä. Resurssoinnin on siis oltava sellainen, että se tosiasiallisesti mahdollistaa ajantasaisen seurannan sekä henkilökohtaiset kontaktit ja yksilöllisen ohjauksen lakiehdotuksessa esitetyllä tavalla.

Määrällisen työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen pitkittyneen työttömyyden jälkeen ja/tai monialaisen yhteispalvelun asiakkaille on perusteltua, jos hakijalla ei tarkastelujaksolla ole tosiasiallisia työllistymisen mahdollisuuksia.

Verkkopalveluiden painotus asiakasryhmässä toimii niiden osalta, jotka ovat omatoimisia työnhaussaan ja/tai joilla on vaadittu tietotekninen osaaminen. Suurella osalla työnhakija-asiakkaista kuitenkin on merkittäviä puutteita digiosaamisessaan siten, että työnhakijan itsenäinen raportointivelvollisuus olisi realistinen mahdollisuus. Näiden työnhakijoiden jatkaessa asiointiaan perinteiseen tapaan, viranomaisten hallinnollisen työn määrä lisääntyy.

Porrastetusti tiukkeneva seuraamusjärjestelmä lisää työnhakijoiden keskinäistä yhdenvertaisuutta ja selkeyttää järjestelmää, ja samalla toiminee työnhakijan näkökulmasta nykyistä järjestelmää kannustavampana. Toisaalta jatkossakin mahdollinen työssäolovelvoite toistuvasta työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä on syytä säilyttää mahdollisesti lisääntyvien laiminlyöntien vuoksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan täysimääräinen työnhakuvelvollisuus asetettaisiin noin 60 %:lle työnhakijoista ja noin 10 %:lle velvoitetta ei asetettaisi. Tästä poiketen voi ennakoida, että esitetyt prosenttiosuudet vaihtelevat eri alueiden välillä suurestikin, joten vaikeasti työllistyvien osuus kaikista työnhakijoista tulee ottaa huomioon resurssien suuntaamisessa eri alueille.

Muutosten edellyttämien toimitila- tai tietojärjestelmämuutosten ja henkilöstön perehdyttämisen yms. tulee olla kunnille kustannusneutraaleja.

Muutosesityksessä tavoitteena on lisätä mm. työ- ja toimintakykyarviointiin liittyvää osaamista ja palveluita sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden ja Kelan integroimista tarpeen mukaan jo työnhaun alkuvaiheessa. Tässä yhteydessä TYP-tarpeen arvioiminen ja tarvittaessa ohjaus monialaiseen yhteispalveluun tulee sisällyttää työnhakijan palveluprosessiin selkeästi niihin työttömyyden keston määräaikoihin, jotka TYP-laissa on säädetty. TYP-työn osalta on painotettava, että se on työllisyyspalvelu, jolloin yhdyspinnat sekä työnjako muun muassa kuntouttavien palvelujen kanssa tulee huomioida.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitys tulee alkuvaiheessa todennäköisesti lisäämään kuntien työttömyydestä johtuvia kustannuksia ainakin tietyissä kohderyhmissä. Pidemmällä tähtäimellä vaikutus tasoittuisi, jos esitetyt palveluprosessit kyetään toteuttamaan suunnitellusti.

Uudistuksen tulee olla kunnille kustannusneutraali. Työllisyyden kuntakokeiluihin sekä nyt esitettyihin lisäresursseihin osoitettavat henkilöstömäärät ovat riittämättömät kaikissa kunnissa, mutta kriittiseksi tilanne muuttuu erityisesti suurissa kaupungeissa, joten resurssoinnin osalta tarvitaan ehdottomasti uudelleenarviointia. Resursoinnissa tulee muistaa yksilövalmennuksellisen työotteen realistiset toteutumismahdollisuudet työttömyystilanne ja työnhakija-asiakkaiden työmarkkina-asema huomioiden.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Sosiaali- ja terveyspalvelujen on kyettävä resursoimaan ja vastaamaan työ- ja toimintakykyarvioiden sekä kuntouksen tarpeeseen ihan toisella tasolla kuin nykyisin. Ts. arviointi ja kuntoutuspalvelut on

kyettävä suorittamaan, jos TE-toimistossa tai kuntakokeilussa nähdään sellainen asiakkaalle tarpeelliseksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Myönteisiä vaikutuksia työttömyyden pitkittymisen ennaltaehkäisyyn erityisesti nuorten ja maahanmuuttajien kohdalla sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Myönteisiä vaikutuksia lyhytaikaisen työllistymisen lisääntymiseen vaikeasti työllistyvien osalta, mutta pidempiaikaiset työllistymiset riippuvat tarjottavien palvelujen vaikuttavuudesta (ts. resursoinnista ja siten mahdollisuudesta henkilökohtaiseen palveluun).

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esitetyllä mallilla on monia yritysvaikutuksia. Mallin voi nähdä hieman poikkeavan kunnan aiemmasta linjasta tähdätä tarvelähtöisiin eli työnantaja- ja yrittäjälähtöisiin työllisyyspalveluihin.

Tarvelähtöisen työllisyydenhoidon edellytys on yritysten ja muiden työnantajien rekrytointitarpeiden huomiointi. Kykenemmekö tällä rakenteella vastaamaan tehokkaasti ja yksilöllisesti niiden työvoimakysyntään? Liian säännelty ja kaavamainen järjestelmä on ristiriidassa aidosti vaikuttavien, räätälöityjen rekrytointiratkaisujen kanssa. Tässä on syytä antaa eri alueille harkinnan mahdollisuuksia varta vasten niiden tarpeisiin soveltuvien ratkaisujen luomiseksi.

Mikäli yritysvaikutukset huomioidaan vastaamaan tarvelähtöistä työllisyydenhoidon mallia, tällä on myönteistä vaikutusta yritysten toimintaedellytyksiin seudulla. Koska malli vaikuttaa suoraan yritysten työvoiman saantiin, voi sillä olla vaikutusta myös yritystoiminnan aloittamiseen, laajentamiseen tai jatkamiseen. Malli vaikuttaa myös esimerkiksi yritysten kustannuksiin tai investointeihin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhaun nykyistä tosiasiallisesti nopeampi käynnistäminen, palvelutarpeen yksilöllisempi arviointi ja työnhakijalle suunnattu vahva tuki sekä työnhakijan oman aktiivisuuden korostaminen ovat tervetulleita muutoksia. Työnhakukeskustelujen ja niissä laadittujen suunnitelmien tulee olla aidosti yhdessä laadittuja, tavoitteellisia toimintasuunnitelmia.

Samalla on huomattava, että jatkossa työllisyydenhoidon työnantaja- ja koulutusyhteistyön yhtymäkohdat korostuvat, kun yritykset etsivät tarpeisiinsa soveltuvia täsmäosaajia. Tähän tarpeeseen työllisyydenhoidossa on kyettävä vastaamaan.

Malli kannustaa oikean suuntaisesti vahvaan alkuun ja edistää työnhakijoiden aktivointia. Kysymys kuitenkin kuuluu, riittääkö malli vastaamaan pitkään työttömänä olleiden tulokselliseen aktivointiin, kun heidän palvelutarpeensa useimmiten edellyttää pitkäkestoista ja intensiivistä tukea? Kaiken kaikkiaan kokonaismallissa tulee edellyttää nykyistä vahvempaa työllisyystoimien ja sote-palvelujen yhdyspintaa niin rinnakkaisissa kuin monialaisissa palveluissa.

Alkuhaastatteluiden toteuttaminen viiden päivän kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta sekä ensimmäisen kolmen kuukauden ajan kahden viikon välein toteutettavat täydentävät työnhakukeskustelut vaativat huomattavaa lisäresurssia. Osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voidaan toki hankkia ostopalveluina, mutta asettaako tietosuoja esteitä järjestäjän ja tuottaja kesken?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Myönteisiä vaikutuksia osa-aikatyötä tekevien palvelupolkujen tehostumisessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työllistymisen tavoite hyvä pitää aktiivisena velvoittamalla työnhaun aloittamisen ennen koulutuksen päättymistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Voi olla hyvä keino herätellä ja aktivoida ennen työttömyysturvaseuraamuksia. Toimiiko todella tarkoitetusti työttömyysjaksoja lyhentävällä tavalla?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Velvoite on ajatuksena hyvä ja sen voi olettaa tehostavan työhakua. Työttömyysturvaoikeuden säilyttämiseksi edellytetty työpaikkojen hakuvelvollisuus on kuitenkin syytä suunnata tarkasti siten, että haettavat paikat ovat oikeassa suhteessa työnhakijan työkykyyn ja osaamiseen. Alennettu työnhakuvelvollisuus kohtuullistaa tilanteita, joissa tosiasiallinen työllistymistodennäköisyys on heikko.

Kannatettavasta ajatuksesta voi työnhakuvelvoitteen reunaehdoista huolimatta käytännöstä tulla liian kaavamainen sekä työnhakijan että työnantajan näkökulmasta. Velvoitteen toimivuus edellyttääkin sitä, että paikallisilla viranomaisilla on riittävä harkinnan mahdollisuus alueellisten työmarkkinoiden näkökulmasta sekä mahdollisuus myös työnhakijoiden alueellisen liikkuvuuden kannustamiseen.

Työnhakuvelvollisuuden täyttäminen myös muilla työllistymistä edellyttävillä keinoilla, kuten julkaisemalla oma työnhakijaesittely Työmarkkinatorilla tai ilmoittautuminen vuokratyöyrityksen listoille on hyvä lisäys. Tässä pitäisi kuitenkin määritellä tarkemmin, mitä tarkoittaa ”muilla vastaavilla työllistymistä tukevilla keinoilla”.

Työnhakuvelvoitteen liennytykset työttömyyden pitkittyessä tai työkyvyn puuttuessa kohtuullistavat sekä asiakkaan, että työntekijän tilannetta mahdollistaen keskittymisen hakijan kannalta tarkoituksenmukaisempiin palveluihin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Hyvä suunta. Ottaako riittävästi huomioon esim. palvelualoilla noudatettavia käytäntöjä? Työnhakukeskustelu voi tukea osa-aikatyötä tekevän työnhakijan hakeutumista osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön tai koulutukseen, kun suunnitelmaa voi säännöllisesti pohtia ja rakentaa yhdessä työntekijän kanssa. Toisaalta alennettu työnhakuvelvoite kohtuullistaa osatyökykyisyydestä johtuen osa-aikatyötä tekevän tilannetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Hyvä suunta. Työnhakuvelvollisuus edistänee jossain määrin etenemistä työllistymispolulla ja/tai ohjautumista avoimille työmarkkinoille. Tosin koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuuden perustuminen pääosin tarjottuun työhön lisää työntekijöiden työmäärää, joka on huomioitava resurssoinnissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Jos työnhakijan tilanne on nimenomaan kokonaisuutena arvioiden sellainen, ettei hänellä arviointijaksolla terveys- tai muista hyväksyttävistä syistä ole mahdollisuuksia työllistyä, on perusteltua jättää velvollisuus asettamatta. Huomioitava on, että esim. TYP-asiakkuus sinällään ei ole peruste velvollisuuden asettamatta jättämiselle, mutta tarve monialaiselle yhteispalvelulle taas on.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Aiheuttaa muun muassa kunnille alussa lisäkustannuksia, mutta voi pidemmällä tähtäimellä parantaa työllisyyttä. Voi olla työnhakijalle kannustavampi järjestelmä kuin nykyinen.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Laki astuisi voimaan 2.5.2022, joten lakiesitysten sujuvan toimeenpanon kannalta tärkeää on, että kaikilla asiakkailla on ajantasainen työllistymissuunnitelma ja toteutettu määräaikaishaastattelu alkuvuonna 2022. Myös tila- ja tietotekniset muutosratkaisut on otettava samalla huomioon. Lisäresurssin tulee olla käytössä vuoden 2022 alusta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Malli voi olla työnhakijan (ja työnantajan) näkökulmasta vaikeaselkoinen, mutta toisaalta valinnanmahdollisuus ja aktiivinen toimijuus motivoi pakkoa paremmin oman työllistymisen edistämisessä. Riittävä henkilökohtainen tuki tulee taata niille, joille se on tarpeen nimenomaan vaikuttavia palveluratkaisuja etsittäessä.

Lakiehdotuksen mukainen malli on ylisäännelty. Tiivis tapaamistahti asiakkuuden alussa ja asiakkaan vahva tukeminen ovat kannatettavia uudistuksia, mutta ehdotus sitoo toiminnan liian tiukkoihin aikarajoihin. Tapaamisvelvoite kahden viikon välein kangistaa työskentelyä, jolloin asiakaslähtöisyys kärsii. Järkevämpää on panostaa tapaamisiin ja valmennukseen asiakkaan tilanne huomioiden.

Lakiehdotukseen kaivattaisiin joustavuutta, joka voisi toteutua muun muassa siten, että lakiin kirjattaisiin tapaamisten tavoiteltu määrä tietyn ajan sisällä. Tällöin TE-asiantuntijalla ja omavalmentajalla olisi mahdollisuus toteuttaa tapaamiset joustavasti asiakkaan tosiasiallisen tilanteen pohjalta.

Pohjoismaisen työvoimamallin tietotekninen tuki tulee saada valtiolta. Nyt ehdotettu malli lisää TE-asiantuntijan ja kuntakokeilun henkilöstön hallinnollista työtä, sillä seurantaan käytettävä aika lisääntyy huomattavasti. Tätä työtä tukevien tietoteknisten ratkaisujen tulee olla valtion vastuulla.

Tärkeää on huomioida jo päättyneiden ja meneillään olevien kuntakokeilujen viesti ennen kaikkea resurssoinnista ja työnhakuvelvoitteen käytännön toteuttamisen haasteista. Samoin on turvattava työ- ja toimintakykyyn ja terveydentilan arviointiin liittyvä osaaminen ja tuki työllisyystoimissa jo alkuvaiheessa työttömyyttä.

Kuikka Sami
Lahden kaupunki - Lahden kaupungin työllisyyspalvelut-Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilu

Kokkolan kaupunki, kaupunginkanslia

Lausunto

11.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työnhakijan palveluprosessiin haettava uudistus pyrkii lisäämään työllisyyttä asiakkaan tiiviillä palvelujaksoilla, haastatteluilla ja asiakkaan työnhakuvelvollisuudella. Se perustuu mm. perustuslain 18§:n 2 momentin kirjaukseen siitä, että julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Tänä päivänä asiakkaan palveluprosesssi on myös vahvasti asiakkaan vastuulla ja asiakkaan tulee olla tietoinen omista velvollisuuksistaan, jossa pääpaino ja tekeminen on vahvasti digitaalisten ja sähköisten palveluiden varassa. Uudella muutoksella asiakkaaseen halutaan saada tiiviimpi yhteys, mikä on omiaan lisäämään työnvälitystehtävän ja työtarjousten paikkaansa pitävyyttä sekä asiakkaiden ohjautumista nopeammin oikeisiin palveluihin. Tehokkaat toimintatavat asiakastapaamisella ovat omiaan edistämään ja tehostamaan työnvälitystehtävää. Asiakkaiden parempi tunteminen auttanee osaltaan ratkaisemaan kohtaanto-ongelmaa ja tuo vaikuttavuutta työnvälitykseen, kun tehdyt työtarjoukset vastaavat paremmin työnantajasektorin tarpeisiin. Uudistuksella saataneen rakennettua myös uutta luottamusta työnantajien sekä työllisyydenhoitoa tarjoavien palveluiden välille.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Tiiviimmällä asiakasprosessilla asiakasta tulee tavata enemmän kasvotusten. Tämä voi vaikuttaa siihen, että nykyisten kuntakokeilun ja muiden kuntien tilojen käyttöasteita tulee tarkastella ja etätyön mahdollisuutta hyödyntää näiltä osin.

Lausuntoesityksen taloudelliset vaikutukset sen sijaan on laskettu siten, että asiakkaiden tiiviimmällä kontaktoimisella sekä erilaisten määräaikojen muutoksilla on vaikuttavuutta työllisyyden lisäämisen

ja työjaksojen pidentymiseen sekä asiakkaiden ohjautumiseen tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Nykyisellään on olemassa pelkoa, että palvelujen digitalisoinnin myötä osa asiakkuuksien kokonaisarviosta on kadotettu, eikä tiivistä yhteyttä asiakkaaseen ole kyetty luomaan. Asiakkaiden tilanteen heikko tuntemus johtaa siihen, että heille ei kyetä tunnistamaan oikeita palvelua ja osa asiakkaista on väärillä etuuksilla. Tämän seurauksena he ovat kuntien työmarkkinatuen kuntaosuussaajien listoilla, eivätkä siten aktiivisten toimenpiteiden kohteena. Uudella prosessilla asiakkaiden tilanteisiin tartutaan aktiivisemmin ja prosessi on tiiviisti ohjattua.

Palvelumallin jalkautus kaikkiin kuntiin tuo varsinkin pieniin kuntiin haasteita mm. henkilöstöresurssien ja tilaresurssien osalta. Kunnat tarvitsevat valtakunnallista ohjaus- ja neuvontapalvelua uuteen rooliin siirtymisessä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Tiivis palveluprosessin ja suunnitelman luominen ja päivitys edellyttää henkilöstön monipuolista osaamista sillä asiantuntijan tulee kyetä arvioimaan henkilöstöhallintoon liittyviä tehtäviä koskien rekrytointia, osaamista, että työkykyä ammatillisesti. Resurssilaskelmissa tulee ottaa huomioon, että kuntakokeilussa kuntataustainen henkilöstö tekee myös kunnan yleiseen toimialaan liittyviä tehtäviä ja kehittävät kuntainfran kautta työllisyydenhoitoa, joten resurssimitoituksessa tulisi kyetä huomioimaan myös tämä eikä omavalmentajuus toteudu samannäköisenä TE-, kuin kuntataustaisilla. Sen lisänä on huomioitava, että lausuntoesityksessä ehdotetaan työllistymissuunnitelmien ajantasaisuutta ennen uuden lainsäädännön voimaantuloa. Tämä edellyttää resurssien täysimääräistä toteutumista.

Useilla alueilla on olemassa olevaa suunnitelmavelkaa runsaasti jo nyt, joten tämän velan purkamiseen tulee osoittaa riittävä määrä resursseja, jotta päästään puhtaalta pöydältä käynnistämään uutta tulevaa palvelumallia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Owal Group Oy:n tekemän selvityksen mukaan työtarjousten osuvuutta ja laatua tulisi parantaa asiakasymmärrystä kehittämällä. Tällä nähdään olevan vaikutus työtarjousten laatuun ja osuvuuteen. Työnvälitystehtävä vaatii uudenlaista ymmärrystä ja uusien yhteistyökumppaneiden rohkeampaa mukaanottoa sekä tiivistä yritys- ja oppilaitosyhteistyötä. Kuntakokeilun myötä kuntien kehitysyhtiöt ovat tulleet vahvemmin mukaan, jolloin yritysten rajapinta ja koko elinkaari tulee luonnolliseksi osaksi kuntakokeiluja. Lausuntoesityksellä halutaan nostaa esille myös työvoiman vuokrausta harjoittavat yritykset tiiviimmäksi osaksi työnvälitysprosessia, mikä korostaa yhteistyön merkitystä työllisyystavoitteiden saavuttamisessa. Esitys ja uusi pykälä §4 haettavista työmahdollisuuksista luvun 3 alla (työnvälitys) on odotettu kannustaminen yhteistyön lisäämiselle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ostopalvelujen käyttö tulee todennäköisesti lisääntymään, kun asiakkaan työllistymispolkuja tuetaan tehokkaammin eri menetelmin. Työnhakuvalmennusten vaikutukset ovat merkitseviä, mutta vielä merkittävämmäksi on arvioitu työnhakuvelvoitteen. Velvoitteen on havaittu tutkimuksin lisäävän asiakkaiden aktivoitumista ja asiantuntijan tiiviimmällä tuella asiakkaita ohjataan tarkoituksenmukaisiin palveluihin varhaisemmassa vaiheessa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Palveluprosessiin on sidottu vahvasti erittäin tarkka palvelutarvearviointi, mitä tehostaa asiakkaan aktiivinen kontaktointi, tutustuminen asiakkaan kokonaistilanteeseen, sekä luottamussuhteen synnyttäminen. Palveluprosessissa asiakasta kannustetaan rohkeammin omatoimiseen työnhakuun ja haettavien työpaikkojen määrä prosessin välissä sovitaan yhdessä työnhakijan kanssa. Näin ollen asiakas on aktiivinen toimija palveluprosessissa ja voi aidosti toiminnallaan vaikuttaa sen kulkuun. Työnhakukeskusteluissa asiakkaan suunnitelmaa päivitetään aktiivisesti.

On kuitenkin olemassa suuri joukko niitä, joille palvelukenttä tunnistaa riittämättömät palvelut. Palveluja on erillään riittävästi, mutta asiakkaan näkökulmasta ne ovat hajallaan, asiakas on väärällä etuudella suhteessa tilanteeseensa, kokonaisnäkemystä tai vetovastuuta millään toimijalla ei tilanteesta ole, eikä palveluintegraatio toteudu. Näiden kohderyhmien osalta palveluprosessi vaatii erityistä tarkastelua ja uusia innovatiivisia malleja sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa. TYP:in roolia tulee auki kirjoittaa osana sekä kuntakokeilua, että työkykyohjelmaa ja malli vaatii paikallistason aktiivista vuoropuhelua.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Lausuntoesityksellä tulee ottaa huomioon Suomen hallituksen ja hallitusohjelman kokonaistavoitteet. Mikäli osatyökykyisten pääsyä työelämään halutaan lisätä, uudella lailla ja prosessilla tulee kyetä tunnistamaan osatyökykyisyys. Mikäli työnhakijan osatyökyky mahdollistaa vain osatyön tekemisen, tulee kokonaislainsäädännön olla ehyt, eikä se voi sisältää tältä osin ristiriitaa. Työnhakuvelvoitetta tulee tarkastella siten eri tavalla osatyökykyisten osalta heidän ollessaan osa-aikatyössä. Jos palkkatuki perustuu työkyvyn kompensaatioon työnantajalle, ei muutettava lainsäädäntö saa olla ristiriidassa tämän kanssa. Lainsäädäntöä tulee ristiintarkastella siten, että osatyökyisen oikeusturva säilyy eikä mm. heidän työnhakuvelvoitteessaan ole samanlaisia vaateita, kuin täysityökykyisellä.

Palveluprosessin osalta osa-aikatyötä tekevät asiakkaat (alentuneen työkyvyn vuoksi) tarvitsevat erityistä osaamista työn suunnitteluun ja muokkaamiseen ja työkykyvalmentajien ja työkykykoordinaattoreiden työpanos tulee olemaan merkitsevä. Tästä huolimatta työkykykoordinaattoreiden työpanos on ajateltu vain TE-toimistoille, eikä esimerkiksi kunnille, joiden palveluihin paljon tukea tarvitsevat siirtyivät. TE-toimistolle jäivät asiakkuudet, jotka osa ovat työelämässä eikä aktiivisen asiakkuuden piirissä, joten resursseja ei voi siitäkään näkökulmasta tarkastella yhteismitallisesti verrattuna kuntakokeilun asiakkaisiin. Kuntakokeiluun puolestaan siirtyivät työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka ovat eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä tai ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä. On siten hyvin tiedossa, että tämä kohderyhmä vaatii usean henkilön ja eri palvelun yhteistä työskentelyä.

Lähtökohtaisesti täysin työkykyisen henkilön tavoite olisi työllistyä kokoaikaisesti ja hankkia toimeentulonsa työtä tekemällä. Tällöin osa-aikaisesti työskenteleviä työnhakija-asiakkaita tulee kannustaa ja ohjata kokoaikatyöhön. Osa-aikatyötä tekevien osatyökykyisten prosessi ei voi olla samanlainen kuin täysin työkykyisellä henkilöllä ja osatyökykyisten työnhakuvelvoitteen tarpeellisuutta tulee tarkastella huolellisesti

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työttömyysetuutta maksetaan lähtökohtaisesti vain sellaisten opintojen ajalta, joiden tarkoitus on tukea nopeaa työllistymistä. Tästä syystä katsotaan olevan perusteltua, että työnhakuvelvollisuus koskee myös koulutuksessa olevia. Koulutuksessa olevien osalta säilytetään työnhakuvelvollisuus.

Työnhakuvelvollisuuden säilyttäminen koulutuksen ajalta voi toisaalta tuottaa asiakkaalle kohtuuttomia paineita ja on osin ristiriidassa sen kanssa, millaisiin opintoihin voi lähtökohtaisesti saada tukea. Työttömyysetuudellahan lähtöisesti tuetaan opintoja, jotka työllistävät hyvin suurella todennäköisyydellä, joten on osin ristiriitaista, että työnhakuvelvollisuus säilytetään näiden osalta. Asiakasta tulisi työnhakuprosessissa kannustamisen lisäksi myös palkita oikeasuuntaisista ratkaisuista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Uudella ja kevyemmällä mallilla työnhakijaa aluksi muistutetaan rikkeestä suhteessa omaan työnhakutilanteeseensa. Malli perustuu vahvaan asiakkaan luottamukseen, mikä sinällään on erittäin tärkeä lähtökohta viranomaistyössä. Mikäli rikkeet lisääntyvät, myös sanktiot kovenevat, mikä sinällään on loogista. Nykyinen malli ei välttämättä tue kovin luovia ja monitahoisia ratkaisuja

(esim. yrittäjyyden ja opiskelun yhdistäminen), joten on tärkeää, ettei asiakasta rangaista hänen koettaessaan ratkaista omaa työnhakutilannettaan hankalassa palveluhimmelissä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Uusi pykälä §4 ottaa kantaa haettaviin työmahdollisuuksiin. On tärkeää, että asiakas hakee työpaikkoja todellisten toiveiden ja osaamisen pohjalta, kuin vain täyttääkseen velvoitteen. Mikäli asiakas hakee niitä vain velvollisuudesta, tämä saattaa näyttäytyä ikävänä yrityskentällä. On myös hyvä, että asiakkaan osallistuminen mahdollisiin rekrytointitapahtumiin on mahdollinen osa velvollisuutta.

Määrällisen velvoitteen katsotaan myös kannustavan asiakasta laajentamaan työnhakukenttää, erityisesti niiden ammattien ja ammattiryhmien osalta, jossa tarjolla olevaa työtä on alueella vähän.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esitykseen on nykyisellään kirjattu, että vähäinen työkokemus, puutteet osaamisessa tai alentunut työkyky eivät olisi riittävä peruste alentaa työnhakuvelvollisuutta, jos työnhakijalle sopivien neljän työmahdollisuuden hakeminen olisi kuitenkin mahdollista.

Tulevassa laissa tulee ottaa huomioon Suomen hallituksen ja hallitusohjelman kokonaistavoitteet eli mikäli osatyökykyisten pääsyä työelämään halutaan lisätä, uudella lailla ja prosessilla tulee kyetä tunnistamaan osatyökykyisyys. Mikäli työnhakijan osatyökyky mahdollistaa vain osatyön tekemisen, tulee kokonaislainsäädännön olla ehyt, eikä se voi sisältää tältä osin ristiriitaa eli että työtä tulee silti velvoitteen mukaan hakea. Työnhakuvelvoitetta tulee tarkastella siten eri tavalla osatyökykyisten osalta heidän ollessaan osa-aikatyössä. Jos palkkatuki perustuu työkyvyn kompensaatioon työnantajalle, ei nyt käsiteltävänä oleva lainsäädäntö saa olla ristiriidassa tämän kanssa. Lainsäädäntöä tulee ristiintarkastella siten, että osatyökyisen oikeusturva säilyy eikä mm. heidän työnhakuvelvoitteessaan ole samanlaisia vaateita, kuin täysityökykyisellä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevalle tai vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle tehtäisiin nykyistä vastaavia työtarjouksia. Työnhakijan tulisi hakea kolmea hänelle osoitettua työpaikkaa kolmen kuukauden aikana, jotta hän täyttäisi työnhakuvelvoitteensa.

Työvoimakoulutusten kirjo on laaja ja esimerkiksi nonstop koulutuksina on olemassa monenlaista täydennyskoulutusta, joille ei ole määritelty selkeää kestoa. Toisaalta, ei tutkintotavoitteisissa koulutuksissa on riskinä, että opiskelijat jäävät ajelehtimaan koulutukseen pitkiksikin ajoiksi, ja siksi on hyvä, että työnhakuvelvoite on olemassa myös työvoimakoulutuksen aikana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Määrällisen työnhakuvelvoitteen antamatta jättäminen koskee työnhakijoita, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta monialaisille sosiaali- terveys- ja kuntoutuspalveluille. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tosiasiallinen tilanne on se, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Nämä työnhakijat ohjattaisiin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen monialaiseen yhteispalveluun. Työttömyysetuuden jatkamisen edellytyksenä olisi, että työnhakija toteuttaa monialaista työllistymissuunnitelmaa.

On tiedostettu tosiseikka, että työttömissä työnhakijoissa on joukko heitä, joiden ensisijainen toimeentulo on työttömyysturva, vaikka heidän työkykynsä tai osaamisensa ei ole riittävää tämän päivän työmarkkinoille. Asiakkaille olisi tärkeää saada ohjaus oikean etuuden piiriin, jotta saamme todellisen käsityksen siitä työttömien joukosta, jonka oletamme olevan työvoiman käytettävissä. Valtaosalla heistä on arvioitu olevan tarve kuntoutus- tai sairaspäivärahalle tai kuntoutustuelle.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen roolia tulee kirkastaa ja sitoa tiiviimmin työllisyyteen ja työkykyyn, eivätkä nykyiset hankkeet tai yhteistyön muodot ole riittävän juurtuneita tai yhteisellä ymmärryksellä jaettavissa. Osallisuus-käsitykseen tulisi saada linkitettyä vahvemmin työ ja STM:n Työkyky-hankkeet tulisi saada sidottua tiiviiksi osaksi kuntakokeiluja. On tehty arvioi, että nykyisen TE - hallinnon palvelulinjan 3 (5) asiakkaista vain noin 14% on suoraan työllistettävissä ja lopuilla on jonkinasteisen syvennetyn tai terveydenhoidollisen tuen tarve työllistymisen edistämiseksi. On tiedossa myös se, että syvempiä palveluita tarvitsevien osalta tarvitaan syvää, pitkäjänteistä ja moniammatillista työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä eroamisen vuoksi alennettavan työttömyysetuuden määräajan lyhentäminen vaikuttaa kohtuulliselta. Työnhakijan näkökulmasta ei ole kevyitä perusteita jättää työ, joten kohtuullistaminen tässä kohtaa on perusteltua.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä kieltäytymisen johtavalla korvauksettomalla määräajalla pyritään ehkäisemään sitä, ettei työnhakija hae sellaista työtä vain täyttääkseen työnhakuvelvoitettaan. Määräajat ovat selkeitä ja haastavat sekä asiantuntijan, että työnhakijan suunnittelevan tarkkaan suunnitelmaan kirjatut toimenpiteet ja haettavat työpaikat.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Uudessa esityksessä työttömälle työnhakijalle asetettavia seuraamuksia porrastetaan. Muistutuksella pyritään antamaan aluksi kevyempää ohjausta työnhakijan työllistymispolulla. Seuraamus kovenee, mikäli laiminlyönnit lisääntyvät, joten työnhakijan kannalta malli on looginen ja ennustettava. Ajatus on kannatettava siltä osin, että haasteet asiakkaan suunnitelman toteuttamisessa käsitellään nimenomaan suunnitelman tarkistamisen ja päivittämisen näkökulmasta, eikä työttömyysturva-asiana.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Pykälässä 10 luetteloinnin jatkettaisiin ja kohdassa 11 ja 12 otettaisiin kantaa palvelutarvearviointiin kieltäytymisestä ja monialaisen suunnitelman tulkinnasta. Kohdassa 11 työnhakijalle voitaisiin asettaa korvaukseton määräaika, mikäli hän kieltäytyy palvelutarpeen arvioimiseksi välttämättömästä työkyvyn arvioinnista tai tutkimuksesta. Tämä on tärkeä täsmennys ja jämäköittää moniammatillista tukea tarvitsevien asiakkaiden tilannetta.

Kohdassa 12 monialaiseen työllistymissuunnitelmaan ei välttämättä aseteta työnhakuvelvollisuutta ja suunnitelmaan voidaan kirjata muitakin kuin vain TE-hallinnon velvoittavia toimia. Näitä voivat olla esimerkiksi elämänhallintaan tai työ- ja toimintakyvyn lisäämiseen tarkoitetut toiminnot. Tämä mahdollistaa aitoa innovointia alueilla asiakkaiden palveluiden suunnittelussa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

On tärkeää, että muutettavat lakisisällöt sisällytetään tarvittavin osin myös työllisyyden edistämisestä kuntakokeilussa annetun lain osalta.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Resurssikeskusteluissa on tärkeää huomioida se kohderyhmä, joka siirtyi työllisyyden kuntakokeiluihin. Ei ole tarkoituksenmukaista verrata resursseja yhteismitallisesti, kun työllisyyden kuntakokeilujen kohderyhmällä on täysin erilainen palvelujen tarve, syvyys ja kesto, kuin esimerkiksi muilla asiakasryhmillä. Henkilöstön koulutus tulee aloittaa hyvissä ajoin, mutta samaan aikaan tulee huomioida se seikka, että työllistymissuunnitelmat tulisi päivittää ajan tasalle ennen tulevia muutoksia. Jos henkilöstö kouluttautuu uuteen palveluprosessiin, mahdollisesti uuteen tietojärjestelmään, että vielä osin perehtyy uuteen tehtävänkuvaan, on koulutuksen järjestämisessä huomioitava nämä seikat.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa

Muuta lausuttavaa?

Kun kehitetään palveluita poikkihallinnollisesti, laki monialaisesta työllistymistä edistävästä yhteispalvelusta on jäänyt käsittelemättä näiltä osin. Kyseisellä lainsäädännöllä on selkeä yhteys työllisyyden edistämisen kuntakokeiluihin huomioiden kuntakokeilun kohderyhmä. Kyseessä olevaa yhteispalvelua sivutaan kevyesti myös tämän lakipaketin osalta, mutta selviä ja konkreettisia suuntaviivoja näiden välisestä yhteydestä ei anneta. Olisi tärkeää käsitellä koko työllisyydenhoidon lakien suhde toisiinsa.

Kehitettävillä digitaalisilla palvelualustoilla tulee niin ikään olla selkeä yhteys käsiteltävänä olevaan asiakasprosessiin. Palvelujen käyttöaste saattaa jäädä sekä niihin ohjautumisen, että asiakkaan näkökulmasta vajavaiseksi, kun yhtenäistä kokonaisnäkymää niihin ei suoraan ole olemassa. Kun palveluprosesseja halutaan tehostaa, olemassa olevat palvelut tulee saattaa käyttäjien, että työntekijöiden tietoisuuteen hallitusti.

Maaseudulla, jossa välimatkat ovat pitkät, kasvokkain tapahtuvassa palvelussa on tärkeää arvioida tapaamisten sisältö ja rakenne.

Loppukevät ja alkukesä on TE-palveluissa kiireisintä aikaa, jolloin tapahtuu eniten myös työnhaun käynnistymisiä. Tämä tarkoittaa sitä, että 3 kk:n intensiivijaksot tulevat kesäajalle, jolloin on lomien vuoksi suuri vajaus työntekijämäärissä. Tällä hetkelläkään kesällä ei ehditä tehdä kuin välttämättömät kiireiset asiat, joten kuinka tulevassa mallissa huomioidaan mahdollisesti tämä. Vuoden vaihteessa on myös paljon työnhaun käynnistämisiä ja näiden asiakkaiden 6 kk jälkeinen intensiivijakso ajoittuu myös kesäajalle.

Työnhakijoina on paljon asiakkaita, joilla TE-palvelut eivät ole ensisijaisia vaan he esim. odottavat lääkäriaikoja, kuntoutusta jne. Entä miten näiden asiakkaiden kanssa toimitaan intesiivijaksojen aikana?

Järvenpää Jussi
Kokkolan kaupunki, kaupunginkanslia - Kokkolan seudun työllisyyden kuntakokeilu

FINANSSIVALVONTA
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY

Lausunto

11.08.2021 FIVA 25/01.01.00/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Finanssivalvonnalta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on muun muassa parantaa työllisyyttä vähintään 9 500 työllisellä, uudistaa työttömien palveluita ja kohtuullistaa työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää niin, että työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa.

Esityksen mukaan työttömyysturvaseuraamusten määrän mahdollinen kasvu lisäisi myös työttömyysetuuden maksajien työtä. Työtä aiheutuisi sekä seuraamuksia koskevien päätösten antamisesta, että mahdollisten seuraamuksia koskevien valitusasioiden käsittelystä. Työttömyysturvaseuraamuksia koskevien valitusten määrän mahdollinen kasvu lisäisi myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutusoikeuden työmäärää. Tätä vaikutusta ei voida luotettavasti arvioida tarkemmin, koska tähän vaikuttaa olennaisesti työttömien työnhakijoiden määrä ja se, millä tavoin esitetyt muutokset ohjaavat työnhakijoiden menettelyä.

Lisäksi seuraamusten nykyistä lyhyempi kesto voi vaikuttaa siihen, että seuraamuksia pidetään nykyistä oikeudenmukaisempina eikä asiaan haeta muutosta valittamalla.

Finanssivalvonnan käsityksen mukaan esitetyillä muutoksilla ei aseta Finanssivalvonnalle tai sen valvonnassa oleville työttömyyskassoille uusia tehtäviä. Muutosten mahdolliset vaikutukset työttömyyskassojen työmäärään jäänevät edellä esityksessä todetun perusteella myöhemmin arvioitavaksi. Tämän vuoksi Finanssivalvonnalla ei ole enempää lausuttavaa asiassa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Forsström Kaisa
Finanssivalvonta

Luojola Satu
Finanssivalvonta

Joensuun kaupunki

Lausunto

11.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työllisyydenhoidon palvelujärjestelmä on perustavanlaatuisessa muutoksessa työllisyydenhoidon siirtyessä kunnille vuonna 2024. Muutosta valmistellaan konkreettisesti kuntakokeilukunnissa, joissa työnhakijoiden lakisääteiset palvelut toteutetaan jo tässä vaiheessa kuntajohtoisesti hyödyntäen kuntien verkostoja, paikallisia palveluita ja työmahdollisuuksia. Lakiesityksessä ei erityisesti huomioida kuntakokeilujen tehtävää ja roolia työllisyyspalvelujen kehittäjänä paikallistasolla eikä sitä, miten tämä turvataan lakimuutoksen myötä. Laajemmin herää kysymys siitä, valuuko kuntakokeilujen tekemä kehitystyö hukkaan, mikäli lainsäädäntö ottaa vahvasti kantaa työllisyyspalvelujen toteuttamisen tapoihin poiketen kuntakokeilujen jatkuvasti kehittämistä toimintamalleista. Epäselväksi jää, mikä on kuntakokeilujen tehtävä ylipäätään, jos työllisyydenhoidon palvelumallin sisältö ja toimintatavat määritetään tarkasti lainsäädännön kautta.

Lakiesityksen tuottamat muutokset työnhakijoiden palveluprosessiin ovat pääosin kannatettavia: yksilöllinen palvelu sekä työttömyyden varhaisessa vaiheessa tehtävä palvelutarpeiden arviointi edistävät työnhakijan työllistymistä nykyistä palvelumallia tehokkaammin. Lakiesitykseen sisältyvä työnhakuvelvoitteiden laiminlyömisen sanktioiden lieventäminen edistää tarkoituksenmukaisten työsuhteiden syntymistä sekä lisää työnhakijoiden luottamusta työllisyyttä tukevaan palvelujärjestelmään. Valtakunnallisesti uudistus on erittäin tarpeellinen työllisyyspalvelujen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Kuntakokeilujen osalta lakimuutos asettaa vaatimuksia juuri kehitettyjen palveluprosessien muuttamiselle vaikuttaen sekä työnhakijoiden sujuvaan palveluun että henkilöstön jaksamiseen jatkuvassa uusien palvelukäytäntöjen omaksumisessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Työnhakijan työllistymistä edistetään parhaiten kokonaisvaltaisen palvelutarpeen arvioinnin kautta. Työttömäksi jääneen palvelutarpeet voivat olla laajoja jo työttömyyden alkuvaiheessa. Työnhakijan itsensä antamien tietojen lisäksi myös muiden toimijoiden, kuten sosiaali- ja terveyspalvelujen, Kelan ja oppilaitosten tuottama tieto on hyödyllistä erityisesti siinä tilanteessa, kun riski työttömyyden pitkittymisestä havaitaan suureksi. Asiakastietojen saamista ja niiden vaihtoa eri toimijoiden välillä tulisi selkeyttää lainsäädännöllä työnhakijan työllistymistä tukevaksi. Tällä hetkellä epäselvyydet asiakastietojen vaihdossa ja eri toimijoiden roolissa hankaloittavat työnhakijan yksilöllisten palvelutarpeiden huomiointia sekä hidastavat palveluprosessin etenemistä. Lakiesityksessä ei ole löydettävissä selkeytystä tähän työnhakijan kokonaisvaltaisen palvelemisen haasteeseen tilanteessa, jossa asiakas ei vielä täytä monialaisen yhteispalvelu TYP:n asiakaskriteereitä.

Resurssiarvioinneissa tulisi huomioida työnhakijoiden tosiasialliset valmiudet edetä työmarkkinoille alueilla, jossa pitkäaikaistyöttömien määrä on suuri. On todennäköistä, että pidempään työttömänä olevien kohdalla työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja tullaan tarvitsemaan keskimääräisesti arvioitua enemmän.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhakijan alkuhaastattelun toteuttaminen kasvokkain viiden arkipäivän sisällä työttömäksi jäämisestä sekä uutena toteutettavat työnhakukeskustelut haastavat henkilöstöresurssien lisäksi kuntia ja TE-toimistoja lisäämään ja muokkaamaan toimitilojaan. Lakisääteisiä työnhakijan kasvokkaisia kohtaamisia tulisi voida tarvittaessa toteuttaa myös muissa tapaamiseen soveltuvissa tiloissa.

Lakiesityksessä ei oteta selkeästi kantaa alkuhaastattelun sisältöihin ja niissä käytettäviin mittareihin (esim. osaamiskartoitus, kykyviisari). Tulevan lainsäädännön tulisi mahdollistaa erityisesti kuntakokeilujen kohdalla erilaisten menetelmien ja työvälineiden käyttö arvioitaessa työnhakijan palvelutarvetta sekä ohjatessa palveluprosessia. Lainsäädännössä tulisi selkeästi huomioida, että kunta toimii sekä viranomaisena että palveluntuottajana. Näiden kahden roolin yhdistäminen tulisi olla lainsäädännön näkökulmasta mutkatonta työnhakijan sujuvan palvelun mahdollistamiseksi.

Kunnat ovat satsanneet merkittävästi työnhakijan yksilöllisiin palveluihin kuntakokeilun lisäksi. Lakiesityksessä todetaan, että täydentäviä työnhakukeskusteluita voidaan toteuttaa viranomaistoiminnan lisäksi myös ostopalveluina. Päällekkäisyyksien välttämiseksi lainsäädännössä tulisi kuitenkin olla mahdollisuus myös sille, että sekä työnhakukeskusteluja että täydentäviä työnhakukeskusteluita voitaisiin toteuttaa myös kunnan muissa työllisyyspalveluissa, kuten työpajaympäristössä tapahtuvassa yksilöllisessä työhönvalmennuksessa.

Osalla erityisesti pidempään työttömänä olleista on työkykyyn liittyviä pulmia, joiden selvittämisestä sovitaan usein työllistymissuunnitelmassa tai monialaisessa työllistymissuunnitelmassa. Lakiesityksessä kuitenkin todetaan, että työnhakijan kieltäytyminen suunnitelmassa sovitusta työkykyselvittelyssä ei aiheuta työnhaun katkeamista. Edellinen johtaa tilanteeseen, että lakisääteisiä työllisyyspalveluita toteutetaan työnhakijoille, jotka eivät todellisuudessa tule työllistymään kieltäytyessään työkyvyn selvittämisestä tai kuntoutuksesta. Mikäli edellä mainitussa tilanteessa olevan työnhakijan työnhaku katkeaisi sekä vastuu toimeentulosta ja hyvinvointia edistävistä palveluista siirtyisi KELA:lle ja sosiaalipalveluille, työllisyystoimijoille jäisi enemmän resursseja tukea työnhakijoita, joilla on työkykyä tai motivaatiota hakeutua työkykyä selvittäviin palveluihin tai kuntoutukseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus toimii parhaiten alueilla, joilla avoimien työpaikkojen määrä on suuri ja mahdollisuudet työllistyä todennäköiset. Mikäli työnantajat eivät suhtaudu työnhakuvelvollisuuden perusteella työhön hakeviin myönteisesti on vaarana, että avoimien työpaikkojen julkiseen hakuun laittaminen vähenee.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tekevien työnhakuvelvoite on tarpeellinen muutos työllisyyden lisäämiseksi sekä kunnan työmarkkinatukimenojen vähentämiseksi. Työmarkkinatuen maksuosuuden piirissä olevat osa-aikatyötä tekevät ovat tällä hetkellä heikosti työllisyyttä edistävien palvelujen saavutettavissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Lakiesityksen mukaisen henkilöstöresurssin lisääminen alkuvuodesta 2022 ennen lainsäädännön voimaantuloa toukokuussa 2022 on hyvä lähtökohta siirtymän sujuvuuden varmistamiseksi. Uuteen malliin pystytään valmistautumaan ennakoivasti sekä ottamaan asiakkuuksia haltuun jo ennen lakimuutoksen tuottamia velvoitteita palveluprosesseihin. Henkilöstön perehdyttäminen ja sitouttaminen jatkuviin isoihin muutoksiin toimintamalleissa vaatii aikaa ja voimavaroja, minkä vuoksi riittävä siirtymäaika uuteen palvelumalliin on välttämätön.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Vartiainen Riikka
Joensuun kaupunki

TAMPEREEN KAUPUNKI

Lausunto

11.08.2021 TRE:4448/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Tampereen kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Uudistuksen tavoitteena on muuttaa Suomessa muiden Pohjoismaiden tavoin työvoimapolitiikan suuntaa passiivisesta aktiiviseen ja kohdentaa palveluita nykyistä tehokkaammin. Yksilöllisten työvoimapalveluiden edellytys on, että niiden toteuttamiseen on riittävät resurssit. Suomi on ollut tässä muita Pohjoismaita jäljessä. Hallituksen tavoite uudistaa työttömien palveluita, vahvistaa palveluja työttömyyden alussa ja nostaa rahoituksen määrää lähemmäksi pohjoismaista tasoa ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia. Kannatettavaa on myös vahvistaa työnhakijoiden omaa vastuuta työnhausta, korostaa työnvälitystä sekä uudistaa työttömyysturvajärjestelmää. Työnhakijoiden työnvälityksen tehostamisella ja vastuun vahvistamisella voi olla myös positiivisia vaikutuksia harmaan talouden kitkemiseksi. Arvailun varaan jää

toisaalta yritysten ja työnantajien suhtautuminen lisääntyviin, ei aina niin tarkoituksenmukaisiin työhakemuksiin.

Tampereen kaupunki katsoo kuitenkin, että esitetty työnhakijan palveluprosessi on lainsäädännöllisesti liian tiukasti määritelty ja hallituksen esityksen mukaisen toiminnan resurssointi on aivan liian riittämätöntä aiheuttaen merkittäviä lisäkuluja mm. kokeilukunnille ja sitoen työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen mahdollisuuksia toimia kokeilulain tavoitteiden mukaisesti.

Hallituksen esitys keskittyy liiallisesti yksityiskohtaiseen sääntelyyn, mitattavuuteen, määrään ja määrän tavoitteluun laadun ja vaikuttavuuden sijaan. Lain tiukka määrämuotoisuus ja hyvin yksityiskohtaiset määrittelyt eivät ota huomioon asiakkaiden tilanteiden yksilöllisyyttä, monimuotoisuutta, eivätkä jätä asiakaspalveluhenkilöstölle tarvittavaa joustovaraa toiminnassa.
Yksityiskohtaisen sääntelyn sijaan pitäisi panostaa työttömien yksilölliseen palveluun.
Toimintamallilla ei saa olla ei-toivottuja sivuvaikutuksia,
sen tulee olla toimiva sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ja sen tulee toimia myös erilaisissa muuttuvissa olosuhteissa mm. muuttuvissa työmarkkinatilanteissa.

Tampereen kaupunki arvioi, että työttömien työnhakijoiden palvelutapaamiset yli kolminkertaistuisivat esitetyn lainsäädännön myötä nykyisestä. Tampereen kaupunki perustaa näkemyksensä tämänhetkisen työmarkkinatilanteen tilastodataan nykylainsäädännön puitteissa toteutuneista kuntakokeilun tapaamismääristä ja siihen, miten hallituksen esitysluonnoksen mukainen uusi palveluprosessi vaikuttaisi lakisääteisten tapaamisten määrään. Lain toimeenpanoon liittyvä henkilöstömäärä ei tulisi riittämään lain asianmukaiseen toimeenpanoon, vaikka kaupunki sitoisi siihen koko kuntakokeilussa mukana olevan oman työllisyyspalvelujen asiakaspalveluhenkilöstöresurssinsa valtion

resurssien lisäksi. Uudistus sitoisi kokeilukuntien työllisyyteen varatut varat uudistuksen toimeenpanoon ja toisi kunnille uusia lakisääteisiä velvoitteita samalla vyöryttäen kunnille uusia, merkittäviä kuluja, joihin kunnat eivät ole varautuneet ja joita kunnilta ei ole edellytetty kuntakokeiluin hakeutumisen yhteydessä.

Uudistus on ristiriidassa työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista annetun lain ja siihen liittyvän hallituksen esityksen tavoitteisiin nähden sekä siihen vaatimukseen kuntien kuntakokeilujen resurssoinnista, joka on kokeiluihin hakuvaiheessa kunnille määritelty. Kuntakokeilualueille määritelty kuntien omarahoitusosuus ei tule yhdessä valtion resurssoinnin kanssa riittämään lain toimeenpanoon ja samalla se vaikeuttaa kokeilualueiden mahdollisuuksia kokeilla muita, tehokkaimpia asiakaspalvelumalleja työllisyyden edistämiseksi. Kesällä 2021 kunnille työ- ja elinkeinoministeriöstä toimitettuun uudistukseen liittyvään resurssijakoon pohjautuen Tampereen kaupungille olisi tulossa lakimuutoksen myötä vain 8 htv:n lisäys nykyiseen korona-aikaiseen TE-henkilöstömäärään. Koronan myötä kaupungin vastuulla olevien asiakkaiden

määrä on kuitenkin vain lisääntynyt aiemmasta (kokeilulain asiakasjakokriteerit ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu). Asiakasmäärän kehitys on toteutunut toisin kuin TE-toimistoissa. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin lainsäädäntöuudistuksen edetessä valtion tulee kompensoida täysimääräisesti kokeilukunnille se lisäpanostus, jonka voimaan tulevan lainsäädännön toimeenpano edellyttää.

Resurssilaskelmissa on otettava huomioon, että jokaisen asiakastapaamisen yhteydessä asiakaspalveluhenkilöstö tekee päätöksiä, työllisyyssuunnitelmaa täydentäviä dokumentteja, selvityspyyntöjä, lausuntoja yms., jotka lisäävät resurssitarvetta tapaamisten järjestämisen ohella. Lisäksi erityisryhmät, kuten maahanmuuttajataustaiset luku- ja kirjoitustaidottomat, vaikeammin työllistyvät jne. vaativat vielä tiheämmän tapaamissyklin muihin ryhmiin verrattuna, mikä lisää resurssitarvetta entisestään.

Lisäksi kuntakokeilualueilla ei ole mahdollisuutta asiakkaiden oman sähköisen palvelutarvearvion laatimiseen, se on kokeilukunnilta evätty.

Edellä todetun perusteella Tampereen kaupunki pitää täysin riittämättömänä esitettyä henkilöstöresurssia toteuttamaan TE-palveluita uuden lain edellyttämällä tavalla. Työntekijäresurssi tulisi Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan vähintään kolminkertaistaa, ja lisäksi vaikutuksia on myös tilatarpeisiin ja työnhakija-asiakkaille tarkoitettujen palvelujen hankintaan.

Merkittävä ongelma on myös se, että palveluiden käytön kasvuun ei ole varattu määrärahoja, vaikka työnhakijoiden tiiviimmällä kohtaamisella on tarkoitus tehostaa työhön ja palveluihin ohjautumista. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa eikä yksityisten palveluntuottajien tai esimerkiksi koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata. Uuden palvelumallin toteuttamiseen osoitetun henkilöstöresurssin riittämättömyyttä korostaa TE-hallinnon jo olemassa oleva kokeilukuntiin siirtynyt palveluvelka.

Uudistuksen toteuttaminen puutteellisilla henkilöstöresursseilla vaarantaa koko sen tavoitteet, kun asiakkaiden saaman palvelun laatu käytännössä heikkenisi. Riittämätön resursointi huonontaisi myös asiakaspalveluhenkilöstön työhyvinvointia ja työhön sitoutumista.

Esitetty palvelumalli lisää hallintoa ja työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta. Esitetty malli edellyttää nopeaa asiakasta koskevien tietojen siirtoa, ja tunnistettavissa on riski sille, että mallin edellyttämät muutokset tietojärjestelmiin ja niiden integraatioon eivät valmistu ennen suunniteltua lain voimaantuloa. Hallinnollisten rasitteiden mittaamiseksi olisi arvioitava, millaisia ja miten työllistäviä nämä hallinnolliset vaikutukset ovat

ja miten niiden toteuttaminen on suunniteltu järjestettävän.

Uudistuksen vaikutuksia tulevaan TE-palvelut 2024 -uudistukseen tai yhdyspintatyöhön uusien hyvinvointialueiden kanssa ei ole arvioitu. Osa työnhakijoiden työllistymissuunnitelmia korvaavista suunnitelmista laaditaan jatkossa hyvinvointialueen asiantuntijoiden kanssa yhdessä (aktivointisuunnitelmat, monialainen suunnitelma ja kotoutumissuunnitelma). Hallituksen esitys ei ota kantaa siihen, miten tämä kokonaisuus resursoidaan em. uudistusten toteutuessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Hallituksen esitys rahoituksen kasvattamisesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön.

Uudistuksesta aiheutuvat kuntien kulut kuntakokeilualueilla ja TE-palvelut 2024 -uudistuksessa on kompensoitava täysimääräisesti (henkilöstö, tilat, palvelut). Resursseja mitoitettaessa ja jaettaessa on huomioitava myös asiakkaiden ja kokeilukuntien todelliset mahdollisuudet digitaalisten palvelujen käyttöön (esim. luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajat jne.) Lisäresurssien jako on tehtävä oikeudenmukaisesti kuntakokeilualueiden ja TE-toimistojen kesken. Uudistuksesta aiheutuvia kuluja tai tehtäviä ei pidä vyöryttää kuntien maksettavaksi.

Hyvinvointialueiden vastuut ja resurssointi uudistuksen toimeenpanon osalta on selvitettävä ja huomioitava (aktivointisuunnitelmat, monialaiset suunnitelmat ja kotouttamissuunnitelmat).

Kun asiakasta kohdataan seitsemän kertaa kolmen kuukauden aikana, on hyvin

todennäköistä, että hänelle tarjotaan myös hänen palvelutarpeensa mukaisia

työllisyyttä edistäviä palveluita. Esitys ei huomioi lainkaan palveluiden kysynnän

kasvua ja tarvittavia lisäresursseja. Näihin työllisyyttä edistäviin palveluihin ei ole

varattu esityksen mukaan yhtään määrärahaa. Palveluihin ohjaaminen korostuu

erityisesti kuntakokeilualueilla, joihin on ohjattu asiakkaita, joiden polku

avoimille työmarkkinoille on usein pitkä.

Uudistus on muutoksena suuri ja sen vaikutus asiakaspalvelussa näkyy myös

lisääntyvänä neuvontatarpeena mm. asiakkaiden oikeuksista ja velvollisuuksista,

työttömyysturvajärjestelmän muutoksista ja työnhakuvelvoitteista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys keskittyy nimenomaan työttömien henkilöasiakkaiden

työnhakuun ja heidän ohjaamiseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin

tapaamalla heitä kahden viikon välein. Tätä tarkoitusta varten palkattaisiin 1200

htv:ä lisää. Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistoissa on henkilöasiakaspalveluun

kohdistunut 2080 henkilötyövuotta. Jatkossa esityksen mukaan

henkilöasiakkaiden palveluihin kohdistuisi noin 2 870 htv:ä. Esityksestä ei käy

ilmi mihin loput noin 410 henkilötyövuotta kohdistuisivat.

Esityksen mukaan alkuhaastatteluja järjestettäisiin jatkossa noin 220 000 - 330

000 kappaletta vuodessa ja ne tulisi järjestää paikan päällä työ- ja

elinkeinotoimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tiloissa. Lisäksi pääsääntöisesti paikan päällä järjestettäviä tapaamisia tulisi jatkossa järjestää 1 768 000 tapaamista nykyisten 222 000 tapaamisen sijaan. Tämä tarkoittaa niin henkilöstöön kuin asiakaspalveluun tarvittaviin lisätiloihin kohdentuvia merkittäviä

tilakustannuksia, joita esityksessä ei ole otettu huomioon. Riskinä on, että näitä

kuluja tullaan vyöryttämään kokeilukunnille ja tätä ei voida kunnissa hyväksyä.

Hallituksen esityksessä esitetty työnhakijan palveluprosessi edellyttää henkilöstöltä osittain nykyistä poikkeavaa osaamista. Yhtenä haasteena on näin suuren henkilöstömäärän rekrytointi ja kouluttaminen. Uudet rekrytoinnit tulisikin saada käyntiin välittömästi, jotta tällä hetkellä ns. koronarahoituksella oleva henkilöstö ei hakeutuisi muualle työhön, vaan olisi käytettävissä uudistuksen tullessa voimaan. ICT-panostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työttömyysturvan ja työttömyysturvaseuraamuksien määrän arvioidaan kasvavan, mutta esityksessä ei osata arvioida kuinka paljon. Työttömyysturva on monille asiakkaille ainoa toimeentulo, joten asiakkaan toimeentulon turvaamiseksi nämä resurssit tulee turvata. Uudistukseen tulee liittymään paljon asiakaspalvelussa olevaa neuvonnan tarvetta. Tämä tulisi huomioida resursseissa.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että työnhakijoiden henkilökohtaisen palvelun resurssit turvataan. Esityksen mukaan yhtä henkilöasiakkaiden palvelutyötä tekevää työ- ja elinkeinotoimiston virkamiestä kohti olisi jatkossa arviolta noin 185 työnhakijaa (vuonna 2019 arviolta noin 254). On selvää, etteivät resurssit tule riittämään esityksessä edellytettyyn palvelumalliin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksen mukainen jäykäksi säädelty palveluprosessi ja sen riittämätön resursointi ei mahdollista asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perehtymistä ja sitä tukevien ratkaisujen hakemista. Palvelumallin esikuvana toimineissa pohjoismaisissa työvoimapalvelumalleissa yksittäisen virkailijan vastuulla oleva asiakasmäärä on ollut pienempi kuin, mitä esityksen mukainen lisäresurssin

mahdollistaisi. Ennakoidut työllisyysvaikutukset eivät toteudu, mikäli työnhakija-asiakkaan palvelua ei resursoida riittävästi ja palvelusta muodostuu kaavamainen

prosessi, josta yksilöllisyys puuttuu.

Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun

kuluessa.

Työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut:

Esityksessä esitetyn empiiristen tutkimuksien mukaan vaikutusten arvioinnin

ongelmana on, että haastattelujen tehoon kytkeytyy muun muassa

työtarjouksiin ja monitorointiin liittyviä tekijöitä. Lisäksi evidenssi myöhemmin

työnhaun aikana järjestettävien työnhakukeskustelujen ja täydentävien

työnhakukeskustelujen osalta on heikompaa.

Määrällinen työnhakuvelvollisuus:

Huomioiden hallituksen esityksessä mainittujen Borlandin ja Tsengin, Cheungin

ym. sekä Arnin ja Schiprowskin tutkimusten tulokset, on todennäköistä, että

esitetyllä tavalla toteutettava määrällinen työnhakuvelvollisuus olisi

vaikutuksiltaan vähäinen.

Esityksessä esitetyistä empiirissä tutkimuksissa todetaan, ettei hallituksen

esityksen toteutustapa ole vaikuttavin, tehokkain ja taloudellisin tapa järjestää

pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukainen palvelu eli työttömien työnhaun

tukeminen ja ohjaaminen yksilölliseen palvelutarpeen mukaisiin palveluihin

tapaamalla työtöntä laissa asetetuin määräajoin ja asettamalla määrällinen

työnhakuvelvollisuus.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Lain ohjausvaikutusta arvioitaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten laille asetetut vaikuttavuutta koskevat tavoitteet selvästi jo lähtökohtaisesti alimitoitetun ja riittämättömän lisäresurssin puitteissa tulevat mahdollisesti toteutumaan.

Sivu 6 “Elyn ja KEHAn tekemän julkaisettoman selvityksen mukaan kuusi kuukautta aiemmin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneiden oma arvio palvelutarpeesta vastasi kuitenkin noin 85 %:n todennäköisyydellä tilannetta seuranta-ajankohtana.”

Sivu 27 Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2019 noin 27 prosenttia työnhakunsa aloittaneista henkilöistä päätti työnhakunsa kolmen kuukauden kuluessa sen vuoksi, että työnhakija löysi työtä avoimilta työmarkkinoilta. Esimerkinomaisesti voidaan arvioida, että näille työnhakijoille järjestettäisiin ennen työllistymistä keskimäärin 2,5 täydentävää työnhakukeskustelua. Yli kolme kuukautta työnhakijana oleville järjestettäisiin viisi täydentävää työnhakukeskustelua sekä kolmen kuukauden kohdalle sijoittuva tiiviin palvelujakson päättävä työnhakukeskustelu.

Sivu 46 Huomioiden hallituksen esityksissä esitettyjen useiden tutkimusten tuloksien perusteella, “että esitetyllä tavalla toteutettava määrällinen työnhakuvelvollisuus olisi vaikutuksiltaan vähäinen.” Samassa kappaleessa todetaan myös, että “Määrällisen työnhakuvelvollisuuden tarkoitus ei kuitenkaan ole ainoastaan asettaa työnhakuun liittyviä tavoitteita, vaan myös tukea työttömyysetuuden vastikkeellisuutta eli seuraamus- ja monitorointijärjestelmää.”

Kannattaako rakentaa mekaanista järjestelmää, jos jo etukäteen tiedetään, että vaikutukset ovat vähäisiä? Vaikuttavampaan lopputulokseen päästään, kun kohdennetaan resurssit palvelemaan niitä asiakkaita, joiden kohdalla arvioidaan, että työllistyminen ei tule tapahtumaan lähikuukausina ja huomioidaan myös asiakkaiden oma näkemys palvelutarpeista.

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoamisen keskeisenä lähtökohtana on,

että palveluiden käytön tulisi perustua henkilön yksilölliseen palvelutarpeeseen,

jonka työ- ja elinkeinotoimisto ja asiakas yhdessä arvioivat. Jokaiselle

työnhakijalle tarjottava alkuhaastattelu on keskeinen palvelu, jossa

asiakkaan yksilöllinen palvelutarve selvitetään. Palvelutarpeen perusteella ja työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan työnhakijalle tulisi tarjota

hänen yksilölliseen palvelutarpeeseen vastaavia palveluja ja henkilökohtaisia

kohtaamisia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksen mukainen palveluprosessimalli on liian suoraviivainen, eikä

se ota riittävällä tavalla huomioon asiakkaiden yksilöllisiä tilanteita ja työnhaun

tarvitsemaa palveluprosessin joustoa. Esitys on ristiriidassa työllisyyden

kuntakokeilujen ja työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron tavoitteiden

kanssa (TE-palvelut 2024), joihin kuuluu entistä yksilöllisempien ja vaikuttavampien työvoimapalvelujen kehittäminen.

Esimerkkinä työnhakijoiden yksilöllisistä tilanteista, keikkatyöläisillä ja nuorilla

korostuu katkonainen työnhaku, mutta tuen tarve voi kuitenkin olla hyvin

alhainen. Esimerkiksi ylioppilaille järjestettäisiin esitetyssä mallissa kesä-heinä-elokuun aikana seitsemän erilaista tapaamista ja keskustelua, vaikka suurin osa

ylioppilaista saa kesän aikana tiedon jatko-opintopaikastaan ja aloittaa opinnot

elo-syyskuussa. Voimavaroja suunnataan epätarkoituksenmukaiseen toimintaan.

Asiakaspalveluhenkilöstö kuntien OMA-valmentaja -mallissa hallitsee

asiakkaiden palvelutarpeiden hyvän kartoittamisen ja tehokkaat toimintatavat ja

kontaktointitarpeet työllisyyden edistämiseksi. Esitetty joustamaton

palveluprosessi estää henkilöstöresurssien kohdentamisen niihin kohtiin

palveluprosessia, joissa se palvelutarpeen ja asiakkaan kokonaistilanteen näkökulmasta on tuloksekkainta ja vaikuttavinta. Säätely vie myös asiakaspalvelussa työskenteleviltä osaajilta mielekkyyttä toimia työllisyydenhoidon asiakaspalvelutehtävissä sekä muodostaa luottamuksellisia asiakassuhteita, jos henkilöstöllä ei ole mahdollisuutta rakentaa asiakkaiden palveluprosesseja tarvepohjaisesti. Muutoksella on vaikutusta osaavan työvoiman saatavuuteen työllisyyspalveluissa sekä toiminnan tuloksiin.

Esityksen hengen mukaisen systemaattisen yhteydenpidon apuvälineeksi tulisi nopeasti rakentaa moderni digitaalinen palvelukanava, jossa OMA-valmentaja ja asiakas voivat tietoturvallisesti kommunikoida keskenään.
Hallituksen esityksessä mainitaan mahdollisuus tehdä oppilaitosten kanssa yhteistyössä osaamisen kehittämisen arviointia. Käytännössä tämä ei ole lakisääteisessä palveluprosessissa mahdollista salassapidon vuoksi. Laissa pitäisi oppilaitokset tuoda tekemään osaamisen arviointia ja osaamisen kehittämisen suunnittelua työllisyystoimijoiden rinnalle ja samoihin järjestelmiin täysivaltaisina toimijoina.

Kunnat ovat rakentaneet uusia palveluja yhdessä alueensa koulutusorganisaatioiden kanssa ja saaneet tähän kehitystyöhön rahoitusta OKM:ltä. Nämä palvelut tulisi rinnastaa täysin valtion työllisyysmäärärahoin tuotettaviin palveluihin. Myös palvelujen tuottaminen eri rahoituslähteitä yhdistämällä tulee mahdollistaa ja näillä palveluilla tulee olla työllistymistä edistävien palveluiden virallinen asema. Näin selvennetään uusien palvelujen statusta palveluprosessissa, napakoitetaan asiakasohjausta niihin sekä tuetaan uudenlaisten palvelujen rakentamista, palveluvalikoiman laajentamista sekä alueellisten työelämälähtöisten modernien palvelujen tuottamista.

Yksityisille palveluntuottajille tulee mahdollistaa pääsy tulevaan asiakkuudenhallintajärjestelmään, jotta palveluntuottajat voivat päivittää

asiakkaan kanssa työnvälityksen kannalta olennaisia ja jatkuvasti muuttuvia työnhakijaa koskevia tietoja. My data wallet -ajattelu mahdollistaa asiakkaalle häntä koskevien tietojen käytön luvittamisen eri toimijoille ja tämä ominaisuus pitäisi saada nopeasti niin tietoteknisesti kuin lainsäädännöllisesti käyttöön tehostamaan asiakastietojen päivittämistä ja saantia niin julkisille toimijoille kuin yksityisille palvelutuottajille. Tällä ominaisuudella on myös merkittävä vaikutus palveluprosessien tehokkuuteen ja vaikuttavuuteen. Tällä hetkellä salassapito aiheuttaa sen, että palveluntuottajat joutuvat selvittämään asiakkaan tilannetta ja palvelutarvetta aivan alusta ja kaikki toimijat tekevät päällekkäistä työtä sen vuoksi, että mitään taustatietoja ei voida palveluntuottajille antaa.

Nykyisin kuntien palveluvastuulle tulevilla asiakkailla ei ole mahdollisuutta tehdä edes sähköistä palvelutarvearvioita Oma-asioinnissa työnhakua käynnistäessään. Tämä lisää työmäärää kunnissa ja tämä tulee huomioida TE-toimiston ja kuntien välisissä resurssilaskelmissa.

Ostopalveluja tulee voida käyttää myös palveluprosessin myöhemmissä vaiheissa. Kunnat ovat rakentaneet palveluja vahvasti ekosysteemipohjaisiksi ja alueellisilla toimijoilla ja palveluntuottajilla on runsaasti osaamista. On tärkeää hyödyntää tämä osaaminen prosessien tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi. Olennaista olisi lailla säätää julkisen ja yksityisen toimijan keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja asiakastietojen vaihdosta niin, että kaikki toimijat saadaan kytkettyä täysimääräisesti mukaan palveluprosessiin ja sitä kautta palveluprosessi rakentuu tuloksekkaaksi ja työnvälityslähtöiseksi. Julkisen ja yksityisen toimijan välinen vuorovaikutus tulisi mahdollistaa myös moderneilla digitaalisilla välineillä. Mm. maahanmuuttajien osaamiskeskus –toiminnan lähtökohtana on ollut monialaisten palveluiden yhteen tuominen asiakkaan kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi. Nykyiset vahvat tietosuojarajoitukset eivät mahdollista asiakkaiden katkeamatonta ja sujuvaa

palveluohjausta monitoimijamallissa, mikä on onnistuneiden kotouttavien palveluiden lähtökohta ja edellytys.

Mikäli ostopalveluja voidaan hyödyntää hallituksen esitysluonnoksen esittämällä tavalla vain palveluprosessin alkuvaiheen täydentävissä työnhakukeskusteluissa, tulee tämä ehdottomasti huomioida resurssien allokoimisessa TE-toimiston ja kuntien välillä. Kunnilla on palveluvastuullaan kaikki pidempään työttömänä olleet työnhakijat ja siten mahdollisuus hyödyntää ostopalveluja on huomattavasti TE-toimistoa pienempi. Tämä ero tulee kompensoida jaettaessa henkilöresursseja TE-toimiston ja kuntien kesken.

Ryhmässä tapahtuvat täydentävät työnhakukeskustelut tulisi mahdollistaa. Mahdollisuus tähän tukee uudenlaisten palvelujen rakentamista. Myös vertaistuki ja vertaisverkostojen hyödyntäminen on olennaisen osa työnhakijan tukemisessa työnhaussa, ja vertaisverkostojen käyttö tulisi mahdollistaa luontaisena osana täydentävien työnhakukeskustelujen konseptia.

Vieraskielisten työnhakijoiden osalta on tärkeää huomioida asiakkaiden tuen tarve palveluprosessin eri vaiheissa. Vieraskielisten työnhakijoiden osuus on Tampereella kasvussa ja pelkästään nykyisen lainsäädännön mukaisten työnhakijan ja viranomaisen velvoitteiden täyttäminen vaatii enemmän palveluresurssia. Tämä johtuu siitä, että vieraskielisessä väestössä on luku- ja kirjoitustaidottomuutta ja verkkoasiointi ei onnistu ilman riittävää tukea. Työnhaun käynnistäminen tapahtuu tavallista useammin paperilomakkeella ja myös täydentäviä lomakkeita toimitetaan paperisesti. Työnhakusuunnitelman tai kotoutumissuunnitelman sähköinen allekirjoitus ei ole edes korona-aikana onnistunut merkittävältä ryhmältä maahanmuuttajataustaisia asiakkaita, jolloin asiakaspalvelua on järjestetty heille lähipalveluna. Tämän lisäksi tulkkauspalveluita käytetään systemaattisesti, joka lisää asiakaspalvelussa

tarvittavaa aikaresurssia.

Lakiuudistuksessa esitetään alkukartoituksen määräajaksi viisi päivää. Tämän toteuttaminen on vieraskielisillä ja kotoutumisaikaisilla asiakkailla lähes mahdotonta, sillä EU:n ulkopuolelta tulevilta asiakkailta tarvitaan erillinen TE-toimiston lausunto ennen alkukartoitusta. Tämän lisäksi tulkkauspalveluita on tarpeen käyttää asiakaspalvelutilanteessa ja tämä osaltaan pitkittää palveluprosessia. Viiden päivän määräaikaa voidaan pitää myös muiden asiakasryhmien osalta mahdottomana suhteessa toiminnan resurssointiin.

Esitetty työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja koskeva määrällinen velvoite johtaa siihen, että viranomaistoiminnan painopiste siirtyy työnhakija-asiakkaan palvelemisesta hallinnollisten suoritteiden toteutumisen varmistamiseen. Sama ilmiö syntyi myös työnhakijan määräaikaishaastatteluiden säätämisen yhteydessä, mistä syystä niiden sisältö ja arvo asiakkaalle on jäänyt paikoin pintapuoliseksi.

Tampereen kaupunki katsoo, että kaikille työnhakijoille pakollinen kasvokkainen alkuhaastattelu ei edistä työllistymistä siinä määrin, että se olisi perusteltua toteuttaa kaikille juuri tällä tapaa. Poikkeustilanteen myötä etänä toteutettu palvelu on lisääntynyt ja merkittävä osa asiakkaista suosii etänä toteutettavaa palvelua ilman, että sillä välttämättä olisi kielteistä vaikutusta palvelun koettuun yksilöllisyyteen. Etätoteutus on lisännyt asiakkaiden osallistumista palveluun ja antanut mahdollisuuden asiakaslähtöisempään palveluun. Samalla resursseja on voitu tehokkaammin kohdentaa sellaisten asiakkaiden intensiiviseen kasvokkaiseen palveluun, joilla on aidosti monilainen palvelutarve. Huomioitavaa on myös se, miten palvelut tullaan järjestämään ja toimeenpanemaan hyvinvointialueiden käynnistäessä toimintansa.

Kaikkien työnhakijoiden asettaminen palvelukanavan osalta (kasvokkain tapaamisen vaatimus) samalle viivalle prosessin alussa näyttäytyy rajallisten resurssien epätarkoituksenmukaisena käyttönä ja asiakkaiden toiveiden sivuuttamisena. Osa asiakkaista tarvitsee vieläkin laaja-alaisempaa ja intensiivisempää palvelua kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan, osa asiakkaista toivoo saavansa palvelunsa digitaalisesti ja osa puolestaan hyötyy työvoimaviranomaisten palveluista työnhaussa selkeästi vähemmän kuin muut kohderyhmät. Lainsäädännön tulee mahdollistaa esitystä laajempi tarkoituksenmukaisuusharkinta alkuhaastatteluun kutsumisessa.

Työnhaun alun intensiivijaksoon kuuluva työnhakijan kontaktoiminen kahden viikon välein ei ole tarpeen silloin, kun voidaan hyvällä syyllä odottaa, että asiakas on ohjattu tarkoituksenmukaiseen tavoitteelliseen palveluun eikä hakijan tilanteessa ole tapahtunut muutosta.

Lainsäädännön tulee mahdollistaa, että työnhakija-asiakkaalle tarjotaan hänen palvelutarpeensa parhaiten soveltuvaa palvelua. Esityksessä tulee ottaa huomioon kaikki kuntien tarjoamat palvelut ja ne tulee rinnastaa valtion työllisyysmäärärahoin tuotettaviin palveluihin. Valtion on kuitenkin rahoitettava omat palvelunsa, eikä palvelujen järjestämisvastuuta saa sälyttää siltä osin kuntien maksettavaksi esim. kuntakokeilussa tai pysyvässä uudessa TE-palvelut 2024 -mallissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua vain työttömyysetuutta saaviin työttömiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien

palveluprosessista?

Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä.

Painopiste edellä tarkoitetuissa työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä työnhakukeskusteluissa olisi työnvälitystoimissa. Työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää keskustelua, jotka kaikki tulisi järjestää ensisijaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa kuukautta ennen palvelun loppumista on ylimitoitettua viranomaistoimintaa. Jos työnvälitystoimintaa haluttaisiin tehostaa työnhakijan ollessa palvelussa, työnhakijalle voisi hankkia esimerkiksi ostopalveluna työhönvalmentajan palvelut korvaamaan kyseiset kolme keskustelua. Jos työnhakija päätyy takaisin työnhakijaksi niin, tällöin järjestettäisiin työnhakukeskustelu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työnhakijalle lähetettävä kirjallinen muistutus on tarkoitukseltaan oikeansuuntainen toimi. Muistuttaminen tulisi voida toteuttaa digitaalisesti ja automatisoidusti. Ensi sijassa työnhakijan ymmärrys omasta tilanteestaan tulee varmistaa mahdollistamalla henkilökohtaiseen neuvontaan riittävät resurssit.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esitysluonnoksen työnhakuvelvoite on mittava ja sen toteuttaminen vaatii työnhakijalta paljon ylimääräistäkin paikkojen hakemista, mahdollisesti jopa koulutustaan tai osaamistaan vastaamattomiin tehtäviin. Lähtökohtaisesti, kun mitataan määrää eikä laatua, syntyy työmarkkinoille tilanne, jossa yrityksiin ja työnantajille tulee paljon hakemuksia myös henkilöiltä, joilla ei ole riittävää osaamista tai motivaatiota tehtävien vastaanottamiseen. Lisäksi työnhaun seuraaminen lisää viranomaistyötä ja on lähes mahdoton toteuttaa, sillä esimerkiksi työnantajalla ei ole velvollisuutta välittää hakijatietoa TE-viranomaiselle. Muutoksella voi olla merkittäviä vaikutuksia TE-palvelujen maineeseen ja tämä voi jopa vaikeuttaa työnhakijoiden työllistymistä.

Koska kielitaito on työmarkkinoilla merkittävä yksilön työllistyvyyttä määrittävä tekijä, olisi lakitekstiin syytä kirjata myös kielitaidon puute perusteeksi työnhakuvelvollisuuden alentamiseen tai asettamatta jättämiseen. Työnhakuvelvollisuutta on voitava alentaa myös niiltä työnhakijoilta, joiden työ- ja toimintakyky on tosiasiallisesti alentunut merkittävästi mutta ilman, että toimeentulotukilain 2 a §:n 1 momentin 4 kohdan edellytykset täyttyvät sekä työnhakijoilta, joilla ei ole kokonaan verkossa tapahtuvaan työnhakuun tarvittavia digitaalisia taitoja.

Työnhakuvelvollisuuden raportoinnin on oltava työnhakijalle riittävän helppoa ja siihen käytettävän palvelun mahdollisimman yksinkertainen, jotta puuttuvat digitaidot tai heikko kielitaito eivät muodostu raportoinnin esteeksi. Verkkopalvelun lisäksi tukea tarvitseville asiakasryhmille on oltava myös toissijainen tapa raportoida työnhakuvelvollisuuden toteutumisesta. Tämä lisää osaltaan viranomaisen henkilöstöresurssien tarvetta.

Tampereella on tehty Työhön ja koulutukseen ohjaavat monialaiset palvelut - palvelukokonaisuuden asiakkaille digikartoituksia, joiden tarkoituksen oli

selvittää asiakkaiden digitaitoja, kykyä asioida verkossa sekä työnhakutaitoja. Digikartoitus tehtiin 1 196 asiakkaalle. Kyselyn perusteella 14 % asiakkaista ei kykene käyttämään ollenkaan tai itsenäisesti Oma-asiointipalvelua. 54 % ei osaa tehdä itsenäisesti määrämuotoisia tekstidokumentteja (esim. ansioluettelo word-ohjelmalla). Tämä tarkoittaa sitä, että nämä asiakkaat eivät kykene raportoimaan tekemisiään Oma-asioinnin kautta, vaan tarvitsevat siihen aina tai usein viranomaisen apua. Vieraskielisten asiakkaiden osalta tilanne on vielä huonompi ja arviolta 30 % vieraskielisistä asiakkaista ei omaa riittäviä digitaitoja, jotta voisi asioida verkossa.

Huonon työmarkkinatilanteen tulisi olla itsessään riittävä peruste alentaa määrällistä työnhakuvelvollisuutta siinä tapauksessa, että äkillinen suhdannekäänne alentaa avautuvien työpaikkojen määrää työmarkkinoita läpäisevästi. Näin vältyttäisiin näennäiseltä työnhakijalle todellisuudessa sopimattomien paikkojen hakemiselta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyöntekijöiden osalta on otettava huomioon, että joukossa on osatyökykyisiä henkilöitä tai muita tilanteita, joissa ei ole tarkoituksenmukaista hakea kokoaikatyötä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aikana ja työvoimakoulutuksen aikana tulisi olla asiakkaan tilanteen mukaan harkittava asia. Esimerkiksi ensimmäistä ammatillista tutkintoaan suorittavan ei tarvitsisi hakea työtä. Jos henkilö on tutkintoon johtavassa omaehtoisessa koulutuksessa ja asiakkaan työllistyvyysedellytysten vahvistaminen selkeästi edellyttää lisäosaamista, asiakkaan pitkän aikavälin työmarkkinavalmiuksien ja

työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisempaa olisi, että hän suorittaisi opinnot loppuun ja hankkisi koulutuksessa tarjottavan osaamisen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esitys lisää toteutuessaan työttömyysturvan toimeenpanojärjestelmän monimutkaisuutta, mikä asettaa työnhakijan nykyistä haavoittuvaisempaan asemaan. Jos työnhakija ei ymmärrä kokonaisuutta, johon kuuluu

työnhakuvelvollisuus, työnhausta raportointi ja siihen liittyvä valmius todistaa hakeneensa riittävää määrää työpaikkoja, voi tämä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin työnhakijan kannalta. Myös työnhakuvelvollisuuteen liittyvien poikkeuksien hahmottaminen voi olla työnhakijalle vaikeaa. Haavoittuvammat kohderyhmät ovat tällä hetkellä työllisyyden kuntakokeiluissa. Tämä on huomioitava resurssien suuntaamisessa kokeilualueille, joissa neuvontavastuu muutoksesta lisääntyy merkittävästi.

Esityksessä tulisi pyrkiä korjaamaan työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvä epäkohta, joka asettaa työllisyyden kuntakokeilujen itse asiakkaalle hankkimat palvelut eri asemaan kuin ELY-keskuksen kautta hankitut palvelut. Asiakas saatetaan monissa tapauksissa velvoittaa kokeilun hankkimaan palveluun suunnitelmalla, joten palvelu rinnastuu tosiasiallisesti työllistymistä edistävään JTYP-lain mukaiseen palveluun. Vaikka kyse on laajemmasta kysymyksestä, eikä se liity vain esitettyyn työvoimapalvelumalliin, ongelmaan tulisi hakea ratkaisua.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Uudistus haastaa kokeilulain tavoitteet. Kuntia ei voida edellyttää resursoimaan omalla kustannuksellaan uudistuksesta aiheutuvia kuluja. Kustannukset on kompensoitava kunnille täysimääräisesti (henkilöstö, tilat ja palvelut).

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Esitykset työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 ja 5 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta:

Lain kohta ”Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava

työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen

edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei se asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä” on edelleen hieman epäselvästi kirjoitettu. Tarkoitetaanko, että suunnitelman päivittäminen kokonaisuudessaan on ilmeisen tarpeetonta vai ainoastaan asiakkaan sitä pyytäessä?

TYPin asiakkaiden palveluprosessi aloitetaan kartoitusjaksolla, jonka aikana selvitetään asiakkaan kanssa hänen ammatillista osaamistaan, työllistymiseen vaikuttavaa sosiaalista tilannetta sekä työ- ja toimintakykyä. Tämän kartoitusvaiheen aikana asiakkaalle tehdään palvelutarvearvio ja monialainen työllistymissuunnitelma. Palvelutarpeen arvioinnin tarkentamiseksi asiakas ohjataan usein terveystarkastuksiin ja/tai työllistymistä edistäviin palveluihin.

Monialaisen yhteispalvelun prosessit ovat pitkiä. Alussa asiakasta voidaan kontaktoida viikoittain, jotta löydetään oikea palvelu, jolla aloitetaan asiakkaan palveluprosessi. On tarpeetonta päivittää suunnitelmaa kesken voimassa olevan suunnitelman. Lain kohdan sisältö tulisi olla, että suunnitelma päivitetään tarvittaessa tai viimeistään kuuden kuukauden välein, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Asiakas on voinut vasta aloittaa työllistymistä edistävän palvelun, eikä ole vielä tietoa sen vaikutuksesta. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää kuntouttavaa työtoimintaa, tilanne harvoin muuttuu kolmessa kuukaudessa. Työnhakukeskusteluja ja täydentäviä työnhakukeskusteluja on hyvä käydä palvelun aikana yhdessä yhteistyötahojen ja palveluntuottajien kanssa.

Tampereen työllisyyskokeilun TYPin OMA-valmentajalla on tällä hetkellä noin 130 asiakasta. TYP-laki edellyttää, että monialainen työllistymissuunnitelma pitäisi päivittää kuuden kuukauden välein. Nykyisellä asiakasmäärällä Tampereella ei nykyiselläänkään pystytä päivittämään jokaisen suunnitelmaa annetussa määräajassa. Laskennallisesti tämä olisi mahdollista, mutta

käytännössä ei, koska osalle asiakkaista suunnitelma täytyy päivittää useamman

kerran annetun kuuden kuukauden sisällä, sillä suunnitelma pitää päivittää aina

palvelun päättyessä tai uuden palvelun alkaessa ja näin ollen palveluissa oleville asiakkaille suunnitelma päivitetään tarvittaessa hyvin monta kertaa. TYPin asiakaskunnan palvelutarpeet ovat erilaisia. Tavoitteena on tarjota jokaiselle yksilöllisesti hänen palvelutarpeensa mukaisia palveluita. Jos kaikille asiakkaille tarjotaan palveluita samalla kaavalla, työ joudutaan tekemään liukuhihnamallilla, eikä se tuota hyvää tulosta.

TYPPI-järjestelmän tulisi olla synkronoitu URA-järjestelmän kanssa, jotta asiakas

pääsee näkemään omat tietonsa. Monialaisen palvelun tuottajilla (Kela, sosiaali- ja terveyspalvelut, oppilaitokset ja muut kunnan palveluntuottajat) pitäisi olla

mahdollisuus nähdä tarvittavat tiedot asiakkaasta sekä päästä itse kirjaamaan

palautteet ja palvelutarvearvioit silloin, kun on tarve monialaiselle yhteistyölle.

Nyt tietosuoja estää lähes kaiken tietojen vaihtamisen.

Uudistus ei huomioi tulevaisuuden muutoksia esim. TE-palvelujen ja

hyvinvointialueiden välistä työnjakoa monialaisten palvelujen järjestämisessä ja

resursoinnissa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Esityksen voimaantulo edellyttää pidempää siirtymäaikaa useista syistä.

Ehdotettu malli edellyttää suuria lisäyksiä henkilöresursseihin. On huomioitava,

että uusien työntekijöiden rekrytoiminen on työllistävää ja kestää useita

kuukausia. Rekrytoinnissa on odotettavissa haasteita alan osaavan työvoiman

niukkuuden vuoksi. Perehdyttäminen kestää useita viikkoja, ennen kuin voidaan

aloittaa varsinainen asiakastyö. Myös vanhoille työntekijöille tulee paljon uutta

opittavaa ja heidän täytyy osallistua uusien työntekijöiden perehdyttämiseen.

Resurssilaskelmaan tulee huomioida pitkät lomat ja muut poissaolot.

Asiakkaille tarvitaan paljon uusia palveluita. Palvelut täytyy kilpailuttaa hyvissä ajoin ennen lain voimaan tuloa, jotta palvelut ja prosessit olisivat valmiina, kun asiakkaita kontaktoidaan. Palvelujen hankintaan on osoitettava riittävät määrärahat.

Työnhakijan palveluprosessia tukevien tietojärjestelmämuutosten tulee olla valmiita hyvissä ajoin ennen palvelumallin muutosta, mikä ei tällä hetkellä näytä realistiselta. Haastattelutyyppien toteutukseen ja työnhakijan työnhakuvelvoitteeseen liittyvää tilannetietoa ei voi ylläpitää nykyisenkaltaisilla tämänhetkisessä järjestelmässä tehtävillä muistilistavienneillä esitettyjen henkilöstöresurssien puitteissa. Esityksen tavoitteiden toteutumisen mahdollistamiseksi työhallinnon uuden asiakastietojärjestelmän yhteyteen on rakennettava myös TYPPI-järjestelmän seuraaja, johon myös Kela ja sosiaali- ja terveyspalvelut saavat näkyvyyden niiden asiakkaiden osalta, joiden osalta on todettu monialaisen yhteispalvelun tarve.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Kuntien itsehallinnollinen rooli on huomioitava osana työllisyyden kuntakokeiluja ja kuntien sitoutumista kokeiluihin vuoden 2019 hakemusten mukaisesti.

Muuta lausuttavaa?

Voimassa olevan kokeilulain 17 §:n tiedonsaantioikeutta koskevassa pykälässä (viittaus JTYPL 12 luvun 6 §) ei huomioida lainkaan muita kuin lakisääteisiä palveluita. Kyseistä tiedonvaihtosäännöstä on välttämätöntä muuttaa. Työllisyyspalveluissa on tunnistettu tilanteita, joissa henkilötietojen käsittely ei ole välttämätöntä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, mutta tietyn palvelun tuottaminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman henkilötietojen

käsittelyä. Nykytilanteessa kuntien työllisyyspalvelut on pyytänyt asiakkaalta (rekisteröidyltä) suostumuksen sellaisiin palveluihin ohjaamiseen, jotka eivät ole välttämättömiä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Suostumusta ei yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kuitenkaan pidetä oikeudellisesti pätevänä perusteena henkilötietojen käsittelylle tilanteessa, jossa rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välillä vallitsee epäsuhta.

Viranomaistoiminnassa suostumuksista ei kuitenkaan päästä eroon, jos kokeilualueiden kunnille ei anneta tosiasiallista mahdollisuutta määrätä henkilötietojen käsittelyn perusteista tai tavoista. Kun kyse on viranomaistoiminnasta, palveluihin ohjaamisen tulisi perustua tulevaisuudessa lakiin. Asiakasta velvoittavaan palveluun ohjaaminen ja palautteen saamisen ei tulisi jatkossa edellyttää kuntien laatimisvastuulle jätetyn suostumuslomakkeen käyttämistä. Asiakkaan tietoja olisi myös oltava mahdollista vaihtaamonialaisessa kunnan yhteistyössä niissä tilanteissa, joissa se on välttämätöntä asiakkaan palveluiden yhteensovittamiseksi (esimerkiksi koulutuksen järjestäminen).

Työttömyysturvalain työttömän työnhakijan määritelmää (TTL 2 luku 1 §) ehdotetaan esityksessä muutettavaksi siten, että työttömyysturvalaissa ei enää säädettäisi henkilön velvollisuudesta ilmoittaa yhteystietonsa työnhakijana pitämisen edellytyksenä. Yhteystietojen ilmoittamisesta säädettäisiin ehdotuksen mukaan JTYP-lain työnhaun käynnistämistä koskevassa säännöksessä (JTYPL 2 luku 1 §). Yhteystietojen ajantasaisuutta ei ole kuitenkaan mainittu työnhaun päättävänä tekijänä mainitun luvun ehdotetussa 2 §:ssä. On tärkeää, että asiakkaan yhteystietojen ilmoittamisvelvollisuuden vaikutuksesta työnhakuun säädetään täsmällisesti, jotta asiakas on jatkossakin mahdollista tavoittaa viivytyksettä. Asialla on kunnille myös merkittävä kustannusvaikutus.

Mikkonen Tuula

Tampereen kaupunki

Kuhmon kaupunki

Lausunto

11.08.2021 VN/698/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työ- ja elinkeinoministeriö on lähettänyt Kuhmon kaupungille lausuntopyynnön työ- ja elinkeinoministeriön valmistelussa olevasta, ”Työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi”-luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle (VN/69872021). Tämä esitysluonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sisältää valmisteluvaiheen mallinnuksen niin sanotusta pohjoismaisten työllisyyspalveluiden mallista. Kuhmon kaupunki kiittää ministeriötä mahdollisuudesta lausua tässä yhteiskunnallisesti ja työvoimapoliittisesti merkittävässä asiassa ja esittää siihen liittyen tämän lausuntonsa.

Kuhmon kaupunki näkee valmisteilla olevan pohjoismaisen työllisyyspalveluiden mallin olevan tavoitteiltaan kiitettävä siinä suhteessa, että mallissa kuntien työllisyyspalveluiden sekä TE-hallinnon asiakkaille tarjottaisiin entistä enemmän henkilökohtaista, kasvokkain tapahtuvaa ohjausta ja palvelua. Vertailukohtana voidaankin nostaa esille se, että Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluissa tuotettiin vuosina 2012-2020 yhteistyössä Kainuun TE-toimiston kanssa kuntalaisille vapaehtoiseen palveluun osallistumiseen perustuvaa ratkaisukeskeistä työhönvalmennusta. Tämän työhönvalmennuksen kautta n. 70-80 % siihen eri vuosina osallistuneista työttömistä työnhakijoista löysi palkkatyötä. Tämän kuntakohtaisen kokemuksensa perusteella Kuhmon kaupunki katsoo toteen näytetyksi ainakin sen, että Kuhmon olosuhteissa asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan räätälöity, kohti palkkatyöhön työllistymistä suuntaava ohjaus ja valmennus auttavat merkittävissä määrin työtöntä asiakasta työllistymään.

Huomioiden muun muassa käsillä olevaan esitysluonnokseen sisältyvät kirjaukset pohjoismaiseen työvoimapalvelujen malliin allokoitavista ilmeisen riittämättömistä taloudellisista resursseista, mallin sisältämistä, varsin mekaanisesti työnhakija-asiakkaille asettavista työnhakuvelvollisuuksista (0-4 työpaikan hakeminen kuukaudessa), sekä kaikille työnhakija-asiakkaille samalla tapaamistiheydellä

toteuttavista työnhaun ohjaustapaamisista (joiden tarjoamisessa ei huomioida asiakkaiden yksilöllisiä eroja), Kuhmon kaupunki katsoo esitysluonnoksessa olevan useita muutostarpeita. Näitä muutostarpeita avataan konkreettisemmin jäljempänä seuraavissa lausunnon kohdissa.

Yleisenä yhteenvetonaan työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemasta ”Työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi”-luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle (VN/69872021) Kuhmon kaupunki toteaa, että pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin tulisi jättää nyt esitettyä huomattavasti enemmän mahdollisuuksia mallin kunta-, toimija- ja aluekohtaiseen soveltamiseen. Jos mallia alettaisiin soveltaa nyt esitetyllä tavalla, Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluiden henkilöstöresurssi jouduttaisiin vähintäänkin kaksinkertaistamaan nykyiseen verrattuna. Samoin jouduttaisiin hankkimaan laajoja uusia toimitiloja, työnhakija-asiakkaiden tapaamiseen ja palvelemiseen samalla tapaamistiheydellä kaikille asiakkaille tarjottavissa tapaamisissa. Kuhmon kaupungin näkemys on, että työnhakija-asiakkaalle tarjottavassa palvelussa tärkeintä on palvelun tarjoaminen asiakkaalle räätälöitynä hänen henkilökohtaisten tarpeidensa mukaan, jolloin saavutetaan paras palvelun työllistymisvaikuttavuus sekä asiakastyytyväisyys. Kuhmon kaupunki toivoo suunnitteilla olevaan pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin jätettävän kunnille mahdollisuus sopia työnhakija-asiakkaan tapaamisten tahti ja määrä yksilöllisesti kunkin työnhakija-asiakkaan tilanteen mukaan, samoin kuin työnhakija-asiakkaan työnhaun tavoite.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Jos pohjoismainen työvoimapalvelumalli toteutettaisiin esitetyllä tavalla, tarvittaisiin sen tehokkaaseen toteuttamisen Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluissa vähintäänkin kaksi kertaa nykyinen henkilöstömäärä ja samassa suhteessa lisää toimitiloja. Mikäli laki halutaan esitetyssä muodossa säätää, katsoo Kuhmon kaupunki että valtion tulee kompensoida tästä Kuhmon kaupungille syntyneet kustannukset täysimääräisenä valtionosuujärjestelmän kautta tai jollakin muulla toimivalla menettelytavalla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Lain toteuttaminen esitetyllä tavalla merkitsisi tarvetta nykyistä suuremmalle henkilöstöresurssille kuntien työllisyyspalveluissa. Kuhmon kaupunki ei näe esityksen olevan kuitenkaan sisällöllisesti täysin selvä sen suhteen, miten tämä henkilöstöresurssien lisääminen tapahtuisi ja millä tavoin se taloudellisesti kompensoitaisiin kunnille. Olisi toivottavaa selkeyttää esitystä tältä osin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Kuhmon kaupunki katsoo kuntalaisten hyvään elämään kululuvan mahdollisuuden saada tukea ja apua työllistymiseen, mikäli kuntalainen sellaista tarvitsee. Tätä tukea tulisi kuitenkin tarjota työtä etsiville kuntalaisille heidän tarpeisiinsa yksilöllisesti räätälöidyllä tavalla. Yksilöllisesti räätälöidyn ja työnhakijoille tarjottavan tuen Kuhmon kaupunki näkee vaikuttavan positiivisesti työllisyyteen ja yritysten mahdollisuuksiin saada työvoimaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Jos pohjoismainen työvoiman palvelumalli toteutettaisiin esitetyllä tavalla, tulisi se Kuhmon kaupungin arvion mukaan huomattavasti kuormittamaan työnantajia, lisääntyvien työnhaun yhteydenottojen kautta. Kuhmon kaupunki toivoo, että esityksen jatkovalmistelussa selvitettäisiin yrittäjäjärjestöjen kanta pohjoismaisen työvoiman palvelumallin myötä kasvavaan työnhaun yhteydenottojen määrään. Työllisyyden edistämisen ja työvoiman hankkimisen ei tulisi aiheuttaa liiallista rasitusta työnantajille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityvän henkilön alkuhaastattelun määritellään tapahtuvan viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluiden käytössä olevilla resursseilla tämä olisi käytännössä hyvin vaikeaa. Muutoin, kts. lausunnon kohta ”Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista”.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksessä on mainittu, että työvoimakoulutuksessa tai muissa palveluissa olevan työnhakijan työnhaku- tai muut täydentävät keskustelut järjestettäisiin vasta koulutuksen tai muun palvelun loppuvaiheessa. Asiakkaan työllistymisen edistämisen näkökulmasta voisi olla järkevämpää, että jo palvelun aikana havaitut seikat voitaisiin huomioida työllistymissuunnitelmassa ja suunnitella palvelun jälkeistä aikaa mahdollisimman ennakoiden

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Käsillä olevassa esitysluonnoksessa mainitaan, että työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seuranta toteutuisi työnhakijan itse ilmoittamana verkkopalvelussa. Kuhmon kaupunki kannattaa tämän tavan käyttämistä. Muilta osin, kts. lausunnon kohta ”Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista”.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus tulisi ulottaa koskemaan myös osa-aikatyötä tekeviä henkilöitä, koska nämä henkilöt pääsääntöisesti nauttivat soviteltua työttömyysetuutta osa-aikatyöstä saamansa työtulon lisäksi. Muussa tapauksessa työttömyysetuuteen liittyvä työnhakuvelvollisuus ei koskisi tasapuolisesti kaikkia työttömyysetuutta saavia työnhakijoita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Kuhmon kaupunki katsoo että työttömyysturvaetuutta nauttiva henkilö on nauttimansa etuuden perusteella lähtökohtaisesti velvollinen hakemaan työtä. Tästä syystä olisi loogista ja suotavaa että myös koulutuksessa olevilla henkilöillä olisi työnhakuvelvollisuus.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan työttömillä työnhakijoilla tulisi lähtökohtaisesti olla aina työnhakuvelvollisuus. Jos työnhakijan työkyky on alentunut tai kokonaan kadonnut, tulisi tällainen henkilö ohjata sairauslomalle, kuntoutukseen, työkyky- tai eläkemahdollisuuksien selvittelyyn, tai muuhun hänelle soveltuvaan palveluun.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kuhmon kaupunki arvioi esityksessä kuvatun, työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelyä koskevan porrastetun seuraamusjärjestelmän monimutkaistavan kuntien työllisyyspalveluiden työntekijöiden työtä. Todennäköisesti tällainen seuraamusjärjestelmä tekisi mainittujen seuraamusten vaikutusten mieltämisen myös työnhakija-asiakkaille aiempaa haastavammaksi. Neljälle eri portaalle porrastetut seuraamukset voivat olla haastavia asiakkaan osalta; ollakseen varma toimintansa seurauksista asiakkaan tulee itse muistaa (tai tiedustella työllisyyspalvelun virkailijalta) millä seuraamusjärjestelmän porrastuksen askelmalla hän työttömyysturvansa suhteen on.

Esityksen mukaan ensimmäinen porrastetuista, työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelyistä työnhakija-asiakkaalle tuleva seuraus olisi huomautus. Tätä huomautusta asiakkaalle annattaessa ei esityksen mukaan kuitenkaan selvitettäisi syytä asiakkaan menettelyyn, vaan menettelyn syyn selvittäminen tapahtuisi vasta asiakkaan toistaessa moitittavan menettelynsä uudelleen kahdentoista kuukauden aikana. Kuhmon kaupunki arvioi tällaisen, ajallisesti taaksepäin tapahtuvan menettelyjen syiden selvittelyn olevan varsin epäkäytännöllistä. Toivottavampaa sekä työnhakija-asiakkaan että häntä palvelevan työllisyyspalveluiden henkilöstön osalta olisi mahdollisimman selkeä ja tulkinnallisesti yksiselitteinen seuraamusjärjestelmä, ilman useille eri portaille jaoteltuja eriasteisia seuraamuksia sekä ajassa taaksepäin tapahtuvia syiden selvittelyjä. Kuhmon kaupunki toivookin esityksen jatkovalmistelussa esityksen sisältöä vietävän tähän suuntaan.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Työllisyyden kuntakokeilusta annetun lain 14 § tulisi muuttaa sellaiseen muotoon, että myös ne kuntien viranhaltijat jotka työskentelevät alle 50 % työaikaosuudella työllisyyden kuntakokeilun tehtävissä, saisivat käyttöoikeuden URA-järjestelmään ja sen tulevaisuudessa mahdollisesti korvaavaan uuteen järjestelmään. Erityisesti tämä uudistus helpottaisi pienten kuntien viranhaltijoiden osa-aikaista työskentelyä työllisyyden kuntakokeiluun liittyvissä tehtävissä.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Kuhmon kaupunki arvioi, että toteutuessaan pohjoismainen työvoiman palvelumalli olisi historiallisen suuri muutos työllisyydenhoidon alueella. Jotta näin suuri muutos voitaisiin toteuttaa hallitusti ja jotta työnhakija-asiakkaita palveleva asiakaspalveluhenkilöstö niin kunnissa kuin TE-hallinnossa olisi tehtäviensä tasalla uuden palvelumallin astuessa voimaan, tulisi järjestää laajamittaista, riittävän pitkään kestävää ja laadukasta koulutusta kaikille mallin parissa eri organisaatioissa asiakaspalvelutyötä tekeville viranhaltijoille

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Esitetyssä muodossaan pohjoismainen työvoiman palvelumalli on Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan perimmäisiltä tavoitteiltaan erinomainen – työllisyyden edistäminen ja ihmisten auttaminen kohti mahdollisimman pysyvää kiinnittymistä työmarkkinoille on koko suomalaisen yhteiskunnan etu – mutta toteutukseltaan varsin kompleksinen ja liian kuormittava. Kuhmon kaupunki toivoo mallia voitavan oleellisesti virtaviivaistaa ja joustavoittaa tässä lausunnossa aiemmin esitetyillä tavoilla.

Kovalainen Riitta
Kuhmon kaupunki - Kuhmon kaupunginhallitus 10.8.2021 § 247

Kuurojen Liitto ry

Lausunto

10.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kohderyhmämme kuurot viittomakieliset kuuluvat myös työllistymissuunnitelmaan. Tässä kysymyksessä asia koskee myös heitä työnhakijoina. Suomessa on kaksi virallista viittomakieltä: suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli.

Kannatamme toimia, jotka auttavat ja tukevat työnhakijoiden työllistymistä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työllistymissuunnitelma olisi jatkossa aina ajan tasalla, koska sitä päivitetään useammin. Mielestämme se on hyvä asia, sillä se nopeuttaa esimerkiksi palkkatuen hakemista, kun siitä on sovittu jo suunnitelmassa. Usein työnantajat tekevät palkkaamispäätöksen nopeasti ja toivovat myös palkkatukipäätöstä nopeasti.

Työnvälitykseltä toivotaan osaamista asiassa niin, että työnvälitys tapahtuu kuuron henkilön osaamiseen ja kokemukseen perustuen. Kuurojen Liiton työllisyyskoordinaattorit tarjoavat mielellään koulutusta kuurojen työllistymisasioissa työnvälitystä ja haastatteluja tekevälle henkilökunnalle. Kauttamme saa myös materiaalia jaettavaksi työnantajille. Yhdessä poistamme työnantajien ennakkoluuloja kuurojen palkkaamisesta ja näin kaikki saavat yhdenvertaisen mahdollisuuden tehdä työtä ja edetä työurallaan.

Kuurojen Liitto ry kuitenkin haluaa muistuttaa, että kuuron työhakijan työllistyminen ei ole yksinomaan kuurosta riippuvaista. Jotta kuuron oikeus tulla kohdelluksi tasaveroisena työnhakijana toteutuu, tulee tulkkauspalvelu järjestyä. Aina tulkkia ei kuitenkaan löydy eikä kuuroa työnhakijaa saisi rangaista siitä, ettei vapaata tulkkia juuri oikeaan aikaan ollut joko työhaastatteluun tai työnhakukeskusteluihin.

Työvoimaviranomaisella on viranomaisasemassa velvoite järjestää tulkkaus näihin keskusteluihin. Kun esimerkiksi tiedetään etukäteen, että on tulossa tiiviimpi haastattelujakso, on hyvä tilata tulkki etukäteen, jotta kommunikaatio on sujuvaa.

Työelämässä ja opiskelussa sekä muussa asioinnissa kuurot käyttävät Kelan vammaisten tulkkauspalvelun järjestämää maksutonta tulkkausta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Kuurojen viittomakielisten kohdalla on usein kyse siitä, että vaikka useita työpaikkoja haetaan, työnantajat arastelevat ja pelkäävät kuurojen palkkaamista ennakkoluulojen ja tiedonpuutteen vuoksi.

Pidämme myös tärkeänä työvalmennuspalvelujen tarjoamisen, jotta ne henkilöt, joiden taidot eivät riitä itsenäiseen työnhakuun, saavat apua työnhakuvelvollisuuden täyttymiseen. Moni kuuro esimerkiksi maahanmuuttaja haluaisi hakea useita työpaikkoja, mutta tarvitsee apua yhteydenotossa työnantajiin sekä työhakemuksen teossa. Kuurot maahanmuuttajat tarvitsevat tukea myös suomalaisen viittomakielen ja kirjoitetun kielen ymmärtämisessä.

Myös TE-toimiston tulee tarjota työvalmennusta, kuten tähänkin asti. Kuuro työnhakija käyttää työvalmennusta viittomakielen tulkin välityksellä.

Kuurojen äidinkieli on usein suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli. Kirjoitettu suomi tai ruotsi on siis heille toinen kieli. Monimutkaisen, kirjallisessa muodossa olevan verkkopalvelun käyttäminen voi olla osalle kohderyhmästämme, erityisesti maahanmuuttajakuuroille haastavaa. Osa kuuroista kirjoittaa ja lukee erinomaisesti, verkkopalvelusta työpaikkojen hausta ilmoittaminen

sopii heille hyvin. Pidämme hyvänä mahdollisuutena myös soittamista tulkin välityksellä esimerkiksi ilmoittaessaan haetuista työpaikoista, jolloin asia hoituu, vaikka ei pystyisi itsenäisesti käyttämään kirjoitetussa muodossa olevaa verkkopalvelua.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Toivomme, että TE-toimisto ja kunnat panostavat jatkossa sivujen saavutettavuuteen. Ammattilaisilta tilatut viittomakieliset informaatiovideot ja käännökset palveluista ja sivujen käytöstä tulevat tarpeeseen. Kuurot toivovat saavansa tietoa äidinkielellään, viittomakielellä.

Maja Tiina
Kuurojen Liitto ry - Työllisyys

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry

Lausunto

10.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Uudistuva työnhakijan palveluprosessi tähtää tiiviimpään ja yksilöllisempään työnhaun tukeen heti työttömyyden alkuvaiheista lähtien. Uudistuksen toteuttamiseksi TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstöä lisättäisiin noin 1200 henkilötyövuodella. Asiakaskohtaamisten määrän on kuitenkin arvioitu kasvavan moninkertaisesti verrattuna henkilöstömäärän lisäykseen. Uudistuksen arvioitu työllisyysvaikutus perustuu pääosin juuri tiivistyvään palveluprosessiin ja keskustelumuotoisten asiakaskohtaamisten lisääntymiseen. Jotta uudistuksen tavoitteet voidaan saavuttaa, on kiinnitettävä erityisesti huomiota riittävään henkilöstön määrään ja osaamiseen.

Hallituskauden alussa toteutetun aktiivimallin purkamisen ansiosta olisi nyt mahdollista luoda työnhakijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista selkeä ja tasapainoinen kokonaisuus. Siinä nyt käsillä oleva esitys onnistuu vain osittain. Työnhakuvelvoite on muotoutunut tasapainoisemmaksi kokonaisuudeksi kuin edellisen hallituskauden valmistelussa olleet mallit. Toisaalta se on edelleen monimutkainen ja työnhakijoille vaikeasti hahmottuva kokonaisuus, jossa pääsääntöjen lisäksi paljon poikkeuksia ja niihin liittyviä ehtoja.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän kohtuullistaminen tasapainottaa työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia ja samalla vahvistaa oikeutta sosiaaliturvaan.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Vaikutusten arvioinnissa erilaisten keskustelumuotoisten asiakaskohtaamisten määrän arvioidaan kasvavan nykyisestä noin 150–210 prosenttia. Työllisyyspalveluiden henkilöstömäärää on uudistuksen yhteydessä kaavailtu nostettavaksi noin 40 prosentilla. Lakiluonnoksessa ei kuvata, että työ- ja elinkeinotoimistojen tai työllisyystehtäviä hoitavien kuntien työkuorma samanaikaisesti kevenisi tämän tai muiden työllisyyspalveluiden järjestämiseen liittyvien muutosten myötä. On kyseenalaista, kuinka esitetty henkilöstömäärän lisäys uskottavasti riittää luonnoksessa esitetyn palveluprosessin laadukkaaseen toteuttamiseen.

Lakiluonnoksessa kuvataan monessa kohtaa tavoitteena olevan se, että työttömän yksilöllinen tilanne ja tarpeet huomioidaan ja palveluprosessia mukautetaan siten, että työllistymistä pystytään tukemaan laadukkaasti. Riskinä on, että yksityiskohtaisesti säännellystä prosessista tulee runko, jota noudatetaan riittämättömien henkilöstöresurssien vuoksi kaavamaisesti ja vähimmäisvaatimukset täyttäen – tai pahimmillaan prosessia ei pystytä noudattamaan lainkaan. Lakiluonnoksessa todetaan, että vuonna 2017 käyttöön otetut määräaikaishaastattelut ovat TEM:n arvion mukaan johtaneet jossain määrin siihen, että haastatteluista on tullut muodollisia ja vain vähimmäisvaatimukset täyttäviä yhteydenottoja työnhakijaan. Nähdäksemme samanlainen riski piilee yksityiskohtaisemminkin säädellyssä prosessissa, jos resurssit määrältään moninkertaistuvien asiakaskohtaamisten toteuttamiseen ovat riittämättömät. Pelkkä henkilöstön osaamisen kehittäminen ei uudistuksen yhteydessä riitä.

Myös uudistuksen arvioitu työllisyysvaikutus perustuu pääosin nimenomaan alkuhaastatteluiden sekä keskustelumuotoisten asiakaskohtaamisten lisääntymiseen. Jotta uudistuksen tavoitteet voidaan saavuttaa, on erityisesti henkilöstöresurssien riitettävä asiakaskohtaamisten hoitamiseen laadukkaasti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Mahdollisuus hankkia osa täydentävistä työnhakukeskusteluista ostopalveluna on perusteltua, jos tavoitteena on työnhakijan palveluiden laadukas toteutus ja tarkoituksenmukainen yksilöllinen tukeminen. Ostopalveluita hankkimisen ensisijaisena tavoitteena eivät saa olla kustannussäästöt. Raja julkisen vallan käyttöön on ostopalveluita käytettäessä pidettävä selkeänä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvoite on muotoutunut tasapainoisemmaksi kokonaisuudeksi kuin edellisen hallituskauden valmistelussa olleet mallit. Työnhakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta yksityiskohtaisemmin säädelty työnhakuvelvoite on selkeämpi kuin nykytila. Myös

työmahdollisuuksien hakeminen on määritelty kiitettävän laajasti ja työnhaun sekä työmarkkinoiden monimuotoisuuden huomioiden.

Hallituskauden alussa toteutetun aktiivimallin purkamisen ansiosta olisi nyt mahdollista luoda työnhakijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista selkeä ja tasapainoinen kokonaisuus. Tässä nyt käsillä oleva esitys onnistuu vain osittain. Työnhakuvelvollisuus on edelleen monimutkainen ja työnhakijoille vaikeasti hahmottuva kokonaisuus, jossa pääsääntöjen lisäksi paljon poikkeuksia ja niihin liittyviä ehtoja. Kun otetaan huomioon työnhakijan palveluprosessiin liittyvien asiakaskohtaamisten moninkertainen lisääntyminen suhteessa TE-palveluiden henkilöstömäärään, ei ole itsestään selvää, että palveluprosessissa aidosti pystytään tukemaan työttömän työnhakua laadukkaasti tai riittävästi.

YKA pitää järkevänä ratkaisua, että työnhakuvelvollisuus määritellään työnhakijoille tehtävässä työllistymissuunnitelmassa. On myös tärkeää, että määrällisen työnhakuvelvoitteen alentamisessa otetaan huomioon sekä henkilöön että työmarkkinatilanteeseen liittyviä tekijöitä. Työnhakuvelvollisuuden täyttymisen seuraaminen työnhakijan itsensä ilmoittamien tietojen perusteella on perusteltua. Jos työnhakijan työnhakuvelvollisuus jää täyttymättä useamman tarkastelujakson aikana, on syytä selvittää tarkemmin laiminlyöntien taustalla olevia syitä – esimerkiksi puutteita työmarkkinoilla edellytettävässä osaamisessa – ja huomioitava nämä seikat työnhaun tuessa ja palveluiden tarjoamisessa.

Lakiluonnoksen mukaan työnhakuvelvollisuutta ei jätettäisi asettamatta sen vuoksi, että työnhakijan työttömyys on päättymässä. Tämä linjaus asettaa jo työsopimuksen allekirjoittaneen työnhakijan hankalaan asemaan erityisesti, jos työttömyyden päättävä työsuhde olisi luonteeltaan määräaikainen. Määräaikaista työsopimusta ei voi irtisanoa, ellei irtisanomisehdosta olisi erikseen sovittu. Tämä yhdistettynä työnhakijan työn vastaanottovelvoitteeseen joko pakottaisi työnhakijan ottamaan riskin työn vastaanottovelvoitteen rikkomisesta annetusta sanktiosta, laiminlyömään työnhakuvelvoitteensa ja siten kärsimään tästä määrättävän sanktion tai rikkomaan jo allekirjoittamaansa työsopimusta. Tämä koskisi erityisesti niitä työnhakijoita, joilla työttömyyden päättymiseen on enemmän kuin kuukausi aikaa, koska tällöin työnhaun tarkastelujakso ehtisi vaihtua ja sanktio tulla ajankohtaiseksi. Nähdäksemme olisi järkevämpää jättää työnhakuvelvollisuus asettamatta, jos työnhakijan työttömyys olisi päättymässä enintään lakiin kirjatun määräajan puitteissa, esimerkiksi enintään 2 kuukauden kuluessa. Tällöin olisi toki järkevää myös tarkastella, noudatettaisiinko samaa määräaikaa myös niihin työttömiin, joiden lomautus on päättymässä.

Työnhakija voisi täyttää työnhakuvelvoitteen myös hakemalla yrittäjänä tehtäviä työmahdollisuuksia. Esityksen perusteella jää epäselväksi, onko tämä vaihtoehto, johon työnhakijaa ohjataan aktiivisesti vai perustuuko yrittäjänä tehtävien työmahdollisuuksien hakeminen työnhakijan omaan kiinnostukseen. Toisin sanoen, jos työ- tai virkasuhteessa tehtävää työtä ei ole tarjolla, ohjataanko työnhakijaa aktiivisesti hakeutumaan yrittäjäksi tai epätyypillisiin palvelussuhteisiin (esimerkiksi alustatyö)? Tämä ei nähdäksemme ole perusteltua kaikkien työnhakijoiden kohdalla, ja siksi lakiin olisikin syytä kuvata selkeästi yritystoimintaan lähtemisen olevan työnhakijan omaan kiinnostukseen perustuva vaihtoehto.

Työvoima- ja elinkeinoviranomaisen tekemien työtarjousten hakemisen velvoittavuus työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä vaihtelee lakiluonnoksen mukaan eri tilanteissa. Työtarjouksista tulee velvoittavia, kun työttömyys on kestänyt kuusi kuukautta ja työnhakijalle olisi tuolloin järjestetty työnhakukeskustelu. Työtarjous ei olisi velvoittava, jos työnhakija on täyttänyt työnhakuvelvollisuuden ennen työtarjouksen tekemistä ja ilmoittanut tästä TE-toimistolle ennen työtarjouksen tekemistä. Osa-aikatyötä tekevälle työnhakijalle tehty työtarjous ei olisi velvoittava, kun taas ns. nollatuntisopimuksella työskentelevälle työttömälle tehty työtarjous olisi velvoittava, jos hän tekee työsopimuksen perusteella osa-aikaista työtä. Koulutuksessa olevilla olisi perusteltu syy jättää hakematta yksilöityä työpaikkaa, jos kyseisen työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeytymiseen. Työtarjouksia koskeva velvoittavuus on monimutkainen ja vaikeaselkoinen kokonaisuus, mikä voi olla haaste järjestelmän koetulle legitimiteetille. Työtarjousten yhteydessä ja kaikissa palveluprosessin vaiheissa on selkeästi viestittävä työnhakijoille, milloin ja millaiset työtarjoukset ovat hänen tilanteessaan velvoittavia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä.

Työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteista säädettäisiin esityksen mukaan tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista säätäminen olisi perusteltua tehdä lain tasolla. Siksi myös työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteet on syytä säätää tarkemmin tämän lakiesityksen yhteydessä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa ja omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna opiskeleville esitetään uutena työnhakuvelvollisuutta. Yli kuukauden kestävän koulutuksen tai opiskelun aikana työnhakijan tulisi hakea kolmea työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan osoittamaa yksilöityä työpaikkaa kolmen kuukauden tarkastelujaksolla. Muutos kaventaa opiskelevien ja muiden työnhakijoiden velvoitteiden eroa nykyisestä. Tämä on nähdäksemme perusteltu syy hakuvelvoitteen vastapainoksi keventää työttömyysaikana opiskelun tarveharkintaa. Työttömyysetuudella tuettuna opiskeleva henkilö ei jatkossa olisi täysin pois työmarkkinoiden käytöstä, ja osuvilla työtarjouksilla opiskeluja tukevaan työhön työllistyminen tukisi erilaisia työuran aikaisia siirtymiä ja osaavan työvoiman tarpeeseen vastaamista.

Esityksen mukaan työttömyysturvalaissa säädettäisiin siitä, että työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta ja kieltäytyä työ- ja elinkeinotoimiston osoittamasta työpaikasta, jos työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeytymiseen oppilaitoksesta johtuvasta syystä. Tämä on nähdäksemme perusteltua ja tukee työnhakijan osaamisen kehittymisen ensisijaisuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Luonnoksen pohjalta jää epäselväksi, kuinka palveluprosessissa ja velvoitteiden osalta toimitaan, jos työnhakija hakee työkyvyttömyyseläkettä mutta sitä ei myönnetä. Lain perusteluissa olisikin syytä tarkentaa, millä tavalla työnhakijan kokonaistilanteen arvioinnissa huomioidaan työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen liittyvät etuusoikeuden hylkäävät lainvoimaiset päätökset.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamusten keventäminen nykyisestä on perusteltua ja kannatettavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä kieltäytymisen perusteella asetettavien seuraamusten lieventäminen on perusteltua ja vahvistaa työttömän oikeutta sosiaaliturvaan.

Nähdäksemme on esitetyn mukaisesti perusteltua pitää pätevänä syynä kieltäytyä työstä sitä, että työstä maksettava palkka perustuu kokonaan provisioon, tai jos palkka perustuu osittain provisioon ja kokoaikatyön kiinteä palkan osa ei ole vähintään 1 252 euroa kuukaudessa. YKAn mielestä myös työn teettäminen ns. nollatuntisopimuksella tulisi olla pätevä syy työstä kieltäytymiseen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Seuraamusten porrastus on perusteltua. On kannatettavaa, etteivät seuraamuksen kumuloidu 12 kuukautta pidemmältä ajalta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Uudistuksen voimaantulon aikataulu varsin kiireinen, ottaen huomioon, että lakimuutos edellyttää sekä mittavaa henkilöstön lisärekrytointia että henkilökunnan kouluttamista toimiakseen laadukkaasti ja saavuttaakseen siten muutokselle asetetut tavoitteet.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Pöyhönen Simo
Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry

Jokelainen Piritta
Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry

Kangasniemen kunta

Lausunto

09.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Kangasniemen kunnan työllisyyspalvelut pitää pohjoismaisen työvoiman palvelumallin perusajatusta panostaa työnhakijan alkuvaiheen palveluun, palvelutarpeen arviointiin ja työnhaun tukemiseen sekä ohjaamisen kehittämistä kannatettavana.

Esitys sisältää kaavamaisen ja tiukankin palveluprosessin, joka ei huomioi asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita. Työnhakijoiden prosessit etevät yksilöllisesti ja tuen tarve on hyvin monimuotoinen myös prosessien toteuttamisen aikataulut eroavat toisistaan hyvinkin paljon riippuen tarvittavien palvelujen resurssoinnista ja alueellisista tarjontaeroista. Esityksen tiukka toimintamalli on ristiriitainen yksilöllisen tuen tarjoamisen tavoitteen suhteen. Palvelujen kehittämisellä pitäisi olla suurempi näkyvyys ja painoarvo kaavamaisten määräaikaishaastattelujen rinnalla.

Esityksen velvoitteiden hoitaminen edellyttää huomattavaa henkilöstöresurssien lisäystä Te-toimistoihin, mutta myös kuntiin/kuntakokeiluihin, jotka toteuttavat ko. viranomaistehtäviä. Esitetyt panostukset eivät tule riittämään.

Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi kuntien / kuntakokeilujen roolia prosessien järjestäjänä, vaikka suurta osaa työllisyydenhoidosta ollaan siirtämässä kuntien vastuulle.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitetty resurssointi suhteessa palvelumalliin on riittämätön. Alimitoitettu resurssointi, aiheuttaa paikallista priorisointia mallin toteuttamisessa, joka on ristiriidassa tasavertaisten palveluiden saamisen ja vaikuttavuuden kannalta.

Huomioitavaa taloudellisten vaikutusten osalta on myös, miten hyvin uudistus palvelee työmarkkinoiden toimivuuden kehittymistä kuten kohtaantoa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksen työnhakukeskustelut edellyttävät huomattavaa lisäystä asiantuntijoiden ja omavalmentajien määrässä sekä uudenlaisten työtapojen omaksumista ja osaamisen kehittämistä. Lisäpanostuksissa on huomioitava myös henkilöstön osaamisen kehittäminen kouluttaminen.

Palvelumallissa on oltava riittävästi toimenpidevaihtoehtoja asiakkaiden valittavaksi koko maan alueella. Määrällinen työnhakuvelvoite on, ilman yksilöllisen palvelutarpeen arviota ja toteuttamista, suorastaan käsittämätön tavoite.

Kuntakokeiluihin liittyvän resursoinnin osalta on ilmeistä, että valtion resursointi ei kata sitä asiakastyön tarvetta, mitä malli edellyttää. Toisaalta työvoimapalvelujen siirto kunnille on luvattu pitää kustannusneutraalina, jolloin kuntien oma resursointi jää ”vapaaehtoisuuden” ja siihen liittyvän kunnan taloustilanteen varaan. Asettaako tämä lähtötilanne kansalaiset eriarvoiseen asemaan jo lähtökohtaisesti?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Malli lisää työnantajien saamia yhteydenottoja työnhakijoilta. Yhteydenotot saattavat rasittaa työnantajia ja siirtää rekrytoinnin pois julkisilta kanavilta.

Vaikutukset työllisyyteen paranevat työhön kykenevien työnhakijoiden osalta, koska työnhakuvelvoite lisää aktiivisuutta työmarkkinoilla.

Muita kuin suoran työnhaun palveluja tarvitsevat työnhakijat eivät oletettavasti uudistuksesta hyödy tai hyödyt ovat vähäisä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Mallin työnhakuvelvoite tuottaa todennäköisesti hakemuksia, joilla osa työnhakijoista tavoittelee enemmän työttömyysturva säilymistä kuin työpaikkaa. On kuitenkin kannatettavampaa olla aktiivinen työnhakija kuin passiivinen työtön.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksen suuri haaste on kaikkiin asiakkaisiin kohdistettu, kokonaisvaltainen ja paljon ohjausresurssia vaativa palveluprosessi. Kuntakokeiluihin osoitetut resurssit eivät tule riittämään ja ennen kuin palveluverkoston muut toimijat osallistuvat ”talkoisiin”, niin siihen menee oma aikansa. Esimerkkinä tässä esim. kuntien yrityspalvelut.

Esitys ei rohkaise yksilölliseen ajatteluun ohjauksentarpeen arvioinnissa vaan enemmänkin palveluiden mekaaniseen suorittamiseen ja ”tasapäistämiseen”.

Esityksessä tulisi huomioida palvelujen/haastattelujen toteuttaminen lähipalveluna myös niissä kunnissa, joissa ei te-toimiston toimipistettä ole. Pitää arvioida myös vaikutus työnhakijan mahdollisuuteen liikkua ja panostaa taloudellisesti matkakustannuksiin, koska malli näyttäisi lisäävän työnhakijan työnhakukustannuksia. Haja-asutusalueilla ja vaikeiden kulkuyhteysien alueilla pitäisi pystyä toimimaan myös viranomaisten kanssa etäyhteyksillä, mikäli tarvittavat yhteydet ja laitteet ovat käytössä ja asiakas osaa yhteyksiä käyttää. Digitalisaation on suotavaa olla vahvasti henkilökohtaisen palvelun rinnalla ja kehittämisen kohteena.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisten työntekijöiden palveluprosessiin sisältyvät työnhakuvelvoite on kannatettavaa, mikäli he hakevat työttömyysetuutta.

Työnhakukeskustelut tulisi voida toteuttaa monikanavaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakua on tuettava ja aktivoitava jo aikaisemmin kuin viimeisen kuukauden aikana, työnhakuhaastattelut tulee käynnistää aikaisemmin.

Palvelun jälkeisen ajan ennakointi ja suunnittelu on tärkeää työnhakuaktiivisuuden ylläpitämiseksi myös koulutuksen jälkeen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Muistutusmenettelyssä huolettaa työnhakijan ymmärrys muistutuksen vaikutuksista ja siten muistutusten aikaansaamasta asiakastyön lisääntymisestä /kuormittumisesta. Muistutusten tulee olla automaattisia ja niiden sanamuoto tulee olla mahdollisimman selkokielinen. On kuitenkin erinomaista, että esityksessä on aikaisempaa inhimillisempi tapaa ohjata noudattamaan työnhakijan velvoitteita.

Jälkikäteen annettavan muistutuksen rinnalle olisi kehitettävä aikarajoista muistuttava etukäteismuistutus, joka lisäisi työnhakijan mahdollisuutta vastata velvoitteisiin mutta myös vastuuta hoitaa velvoitteet.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuuden selkiyttäminen ja vastuun lisääminen on perusteltua silloin, kun työnhakija kykenee työtä vastaanottamaan, hänellä on työmarkkina-alueella kysyttyä osaamista ja on työpaikkoja, joita hakea. Osalle työnhakijoista uudistus on perusteltu.

Työmarkkinoiden toimivuuden kehittäminen on kuitenkin muutakin kuin työnhaun lisäämistä. Esitys ei ratkaise niiden työnhakijoiden tilannetta, joilla työnhaku ei ole asianmukainen vaihtoehto vaan todennäköinen hyöty olisi esim. koulutusvaihtoehtojen työstämisellä, työkyvyn kartoituksella tms.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyön moninaiset syyt tulisi huomioida paremmin esityksessä, varsinkin osatyökykyisten mahdollisuus ottaa vastaan kokoaikaista työtä on usein rajallista ja silloin työnhakuvelvollisuus tuntuu epäinhimilliseltä.

Vastaavasti, kun työnhakijalla on edellytykset kokopäiväiseen työhön, esityksen työnhakuvelvoite on perusteltu.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Koulutuksessa olevien työnhakuvelvoite on perusteltua koulutuksen loppupuolella ja silloin, mikäli koulutus on mahdollista toteuttaa myös oppisopimuskoulutuksena. Tämä edellyttää myös sitä, että koulutusmuodon vaihto oppilaitoksessa on joustavaa. Tällöin myös koulutuksessa olevien työmarkkinoilla tarjolla olo varmistettaan.

Jos taas koulutuksessa oleva joutuu hakemaan työpaikkoja, jotka eivät liity koulutukseen tai tulevaan koulutuksen jälkeiseen hakualaan, on velvoite tarkoituksensa vastainen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksen mukainen mahdollisuus olla perustellusta syystä asettamatta työnhakuvelvollisuutta, on kannatettava, mikäli asiakkaan tilanne niin vaatii. Harkinta säädöksen soveltamiseksi vaatii selkeät ohjeet ja määrittelyt.

Asiakkaiden, joiden työllistyminen työmarkkinoille ei ole ajankohtaista, seurauksena tulee oletettavasti olemaan, että heidät ohjataan TYP-palveluun, jossa asiakkaan velvoite olisi edistää moniammatillista työllistymissuunnitelmaansa. TYP-asiakkuuksien määrää lisääntyy, koska osa ns. välityömarkkina-asiakkaista ohjautuu kyseiseen palveluun.

Työnhakija, jolla ei ole jäljellä työkykyä, tulee ohjata muiden palvelujen piiriin eikä hänen kuulu olla työnhakijana. Tämä työmarkkinoiden epäkohta tulee nostaa selkeästi näkyviin ja tunnustettava. Lisäksi eri viranomaisten tiivis yhteistyö ja toiminnan kehittäminen epäkohdan poistamiseksi on tarpeen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamukset ovat kohtuullisempia ja siten inhimillisempiä kuin aiemmin, mutta riittäviä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Seuraamukset ovat kohtuullisempia ja siten inhimillisempiä kuin aiemmin, mutta riittäviä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu seuraamus on työnhakijalle nykyistä mallia kohtuullisempi ja kannatettava malli. Toteutuksessa tulee huomioida järjestelmän selkokielisyys, jotta työnhakija on tietoinen seuraamuksen vaiheista ja niihin johtavista syistä. Lisäksi järjestelmän tulee tukea seurantaa mahdollisimman automaattisesti, ettei porrastus rasita kohtuuttomasti asiantuntijoita ja omavalmentajia.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Kuntakokeilulain osalta viranhaltijoiden ”kaksihattuisuus” pitäisi määritellä paremmin ja niin, että resurssit olisivat joustavasti käytössä myös pienissä kunnissa. Tällä hetkellä kannanotot kuntakokeilun virkatyöhön liittyvästä työstä ja kuntien omasta työllisyydenhoitoon liittyvästä palvelutuotannosta ovat ristiriitaisia ja hämmennystä herättäviä. Erityisesti URA-järjestelmän

käyttöön liittyvä käyttöoikeuksien rajaaminen on tarpeeton ja eriarvoistaa pienten kuntien mahdollisuutta toimia tehokkaasti ja joustavasti.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Lainsäätäjän tulee huomioida kaikkien työllisyydenhoitoon liittyvien lakien yhdenmukaistaminen ja ristiriitaisuuksien poistaminen esim. kuntouttavan työtoiminnan asema ja siihen liittyvänä asiakkaan toimeentulo.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Haastavaa on monien samanaikaisesti tapahtuvien ja suunnitteilla olevien muutosten yhteensovittaminen, mm. TE-toimiston uusi asiakastietojärjestelmä, asiakaspalveluhenkilöstön osaamisen saattaminen muutoksen vaatimalle tasolle sekä TE-palveluiden siirto kuntien vastuulle. Muutoksessa on kaiken kaikkiaan kyse isosta muutoksesta työllisyydenhoidon kentällä ja soisi muutoksen onnistuvan mahdollisimman vähin vaurioin. Siirtymäaika on, vähintäänkin haasteellinen ellei riittämätön.

Kannatettavaa olisi, että tämän uudistuksen suhde muihin uudistuksiin olisi selkeä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa

Muuta lausuttavaa?

Esitettyjen muutosten toimeenpanossa keskeistä on resurssien lisääminen, henkilöstön kouluttaminen ja työnhakija-asiakkaiden informoiminen muutoksista. Muutokset tulevat todennäköisesti lisäämään tiedusteluja ja neuvonnan tarvetta. Lisääntyvään neuvonnan tarpeeseen tulee varautua te-toimistoissa ja kuntakokeiluun kuuluvissa kunnissa.

Kunnan näkökulmasta olisi hyvä saada lisätietoa uudistuksen talousvaikutuksista erikseen kuntien ja valtion kesken. Näillä tiedoilla oletettavaa on, että muutos lisää kuntien talousvastuuta työllisyydenhoidossa.

Vartiainen Helena
Kangasniemen kunta - Työllisyyspalvelut

Äänekosken kaupunki

Lausunto

06.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin perusajatus työnhakijoiden alkuvaiheen palveluun panostamisesta, palvelutarpeen arvioinnista, työnhaun tukemisen ja palveluihin ohjaamisen kehittämisestä on kannatettavaa. Lakiehdotukseen sisältyy paljon yksityiskohtaisia, kaavamaisia ja määrämuotoisia yksityiskohtia, joiden mukaisesti asiakkaan palveluprosessit asetetaan tiukkaan muottiin. Tämä kahlitsee mm. työllisyyden kuntakokeilujen kokeiluluonnetta ja aitoa palvelutarpeeseen työnhakijan ja omavalmentajan väliseen luottamukselliseen suhteeseen perustuvaa palveluprosessin rakentamista. Lakiehdotuksen mukaisten velvoitteiden hoitaminen edellyttää riittäviä henkilöresursseja, jotka ei nykyisten ja Pohjoismaisen mallin laskennallisten lisäystenkään mukaisesti tule riittämään.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Nykyinen henkilöstö resurssointi ei ole riittävää esityksen mukaisen työvoimapalvelumallin toteuttamiseen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Lakiehdotuksen mukaan laskennallinen asiakasmäärä olisi 185/asiakaspalvelutyötä tekevä työntekijä, mikä poikkeaa huomattavasti esim. Tanskan ja Ruotsin mitoituksista. Tämä tarkoittaa sitä, että alku- ja työnhakukeskustelujen sekä työnhakusuunnitelmien laatimisen ja tarkistamisen ohessa tehtävät seuranta- ja kontrollointitehtävät ml. työttömyysturvan hoitaminen tulevat kuormittamaan henkilöstöä kohtuuttomasti.

Uusien työnhakijoiden piikit ajoittuvat alkukesään ja vuodenvaihteeseen, jolloin tiiviin alkuvaiheen kontaktoinnit osuvat erityisesti kesälomakaudelle ja ilman sijaisjärjestelyjä ei tule onnistumaan.

Lisärekrytoinneilla on vaikutuksia myös toimitiloihin ja niihin liittyviin fasiliteetteihin. Nämä vaativat suunnittelua ja aiheuttavat myös kustannuksia mm. kokeilukuntiin.

Henkilöstö resurssoinnissa ei ole otettu huomioon kunnan muita lakisääteisiä ja vapaaehtoisia työllisyydenhoidon tehtäviä (esim. velvoitetyöllistäminen, kuntouttavaan työtoimintaan ohjaus), joita tekee esimerkiksi kuntakokeilun omavalmentajat Jtyplain mukaisten tehtävien lisäksi. Soten voimaantulo saattaa tuoda muutoksia myös henkilöstö resurssointeihin (esim. monialainen yhteispalvelu/TYP -työntekijät sijoittuminen SOTE:ssa).

Asiakaspalveluhenkilöstöltä edellytetään vahvan ohjausosaamisen lisäksi vankkaa työmarkkinatuntemusta, tietoa työtehtävien vaatimuksista, koulutusten sisällöstä, työn hakemisen kanavista jne. Ammatillisen osaamisen kehittämiseen on panostettava ennen pohjoismaisen mallin voimaantuloa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Ei kommentoitavaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei kommentoitavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia tarjottavien palveluiden sisältöön tai määrään, työnhaun tukeminen keskiössä. Työnhakijalla on päävastuu työnhaun toteuttamisesta, työnhakija hakee itselleen mieluisia ja sopivia työmahdollisuuksia. Työnhakija on oman työnhakijuutensa subjekti, jota

työntekijä asiantuntijana tukee. Työnhakijalla on myös vahva vastuu monitoroinnista. Ohjeistusten ja tietojärjestelmien on oltava yksiselitteisiä, selkokielisiä ja läpinäkyviä niin, että työnhakijalle annetaan edellytykset onnistua tässä tehtävässä.

Alku- ja työnhakuhaastatteluille on lakiehdotukseen määritelty fyysinen tapaamispaikka, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Henkilökohtaisia tapaamisia on mahdollista järjestää esim. palveluntuottajan tiloissa, oppilaitoksessa tms. luotettavassa paikassa. Monikanavaisuuden kehittyessä myös muiden palvelutapojen hyödyntämiseen on annettava mahdollisuus. Muutoinkin digitalisaatio on oltava vahvasti henkilökohtaisen palvelun rinnalla esim. palvelutarpeen arvioinnissa alkuhaastattelussa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Osa-aikaisten työnhakijoiden palveluprosesiin sisältyvät alkuhaastattelut ja kolme kuukauden välein järjestettävät työnhakukeskustelut on peruteltuja. Työnhakukeskustelun pitäisi olla mahdollista järjestää monikanavaisuutta hyödyntäen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Pitkiin palkkatuki-, työvoimakoulutus- ja omo-opintoihin työnhakuhaastattelu olisi syytä rytmittää käynnistymään jo aikaisemmassa vaiheessa kuin viimeisen kuukauden kuluessa niin, että työnhakemista tuettaisiin meneillään olevan palvelun rinnalla. Haastattelu olisi mahdollista tehdä monikanavaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työttömää työnhakijaa koskeva lainsäädäntö on monimutkaista. Muistutus-menettely tuo viranomaispalveluun inhimillisemmän piirteen, mikä sinällään on positiivinen uudistus. Muistutuksen antaminen on automatisoitava niin, että sitä ei tarvitse tehdä manuaalisesti. Työnhakijoiden informointi muistutuksesta on oltava yksiselitteistä ja ymmärrettävää niin, että se ei aiheuta hämmennystä eikä ylimääräistä kontaktointia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Työn hakeminen on lähtökohtaisesti työnhakijan perustehtävä ja tässä lakiehdotuksessa työnhaku on vastuutettu työnhakijlle itselleen. Erilaisissa tilanteissa olevat työnhakijat on lainsäädännön valmistelussa otettu huomioon, mikä on positiivista. Lakiehdotukseen sisältyy tulkinnanvaraisia määritelmiä, jotka arkityössä tuottavat päänvaivaa esim. siitä, kenet voidaan vapauttaa työnhakuvelvoitteesta.

Lakiehdotus sallii edelleenkin työkyvyttömien henkilöiden rekisteröitymisen työnhakijaksi. Nyt olisi viimein syytä tarkastella esim. toimeentulotukilainsäädännön ja työttömyysturvalainsäädännön rajapintoja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakijat voivat olla osa-aikatyössä eri syistä ja osalle esim. osatyökykyisistä työkyky riittääkin vain osa-aikaiseen työhön. Heille muiden työmahdollisuuksien hakeminen ei tunnu tarkoituksenmukaiselle.

Sen sijaan silloin, kun työnhakijalla on edellytykset kokopäiväiseen työhön, lakisesitykseen kirjattu työnhakuvelvoite on kohtuullinen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ei kommentoitavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Ei kommentoitavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei kommentoitavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta

seuraamuksesta?

Ei kommentoitavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei kommentoitavaa

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Määräaikojen seuranta manuaalisesti on työlästä, porrastetun seuraamusjärjestelmän on oltava asiakkaille ymmärrettävä ja läpinäkyvä, järjestelmän tulee tukea seurantaa

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei kommentoitavaa

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Ei kommentoitavaa

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Paljon käsityönä toteutettavaa mekaanista laskentaa,

Malliin ei sisälly työllistämstä tai rekrytointi edistäviä elementtejä.

Heikkilä Aleksi
Äänekosken kaupunki

Hytönen Riikka
Äänekosken kaupunki

Varsinais-Suomen ELY

Lausunto

06.08.2021 VN/698/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Varsinais-Suomen TE-toimisto ovat valmistelleet tämän lausunnon yhdessä.

Esitetyssä palvelumallissa on paljon hyvää - työnhaun tehostamiseen tuleekin panostaa nykyistä tuntuvammin sekä työnhaun alkuvaiheessa että myöhemmin. Uudistuksen onnistumista ei tulisi vaarantaa säätämällä lakiin liian tiukasti vaatimuksia, joiden toteuttaminen nähdään jo nyt osittain mahdottomaksi. Kaikkien työnhakijoiden prosessi ei etene samassa tahdissa tai tuen tarve ole sama, mutta esityksessä nähdään, että kaikkien palvelussa tulisi kuitenkin noudattaa yhdenmukaista aikataulutusta. Jo säädöstasolla näin tiukasti strukturoitu toimintamalli on ristiriidassa uudistuksen tavoitteen (yksilöllisen tuen tarjoaminen) kanssa. Suositeltavaa olisi asettaa säädöksissä selkeästi vain tavoitteet ja malli, jolla tavoitteisiin pääsääntöisesti pyrittäisiin, mutta jättää asiakaspalvelun harkintaan se, millä toimilla ja aikataulutuksella tavoitteet kussakin yksittäistapauksessa parhaiten saavutetaan.

Tapaamismäärät ja -tiheys ovat iso haaste tila- ja henkilöstöresursseille, sillä tapaamisten aikataulutus, haastattelutilojen tehokas käyttö, peruuntuneiden tapaamisten uudelleen aikataulutus ym. mallin toiminnan hallinnointi vaatii jatkuvaa organisointia. Säädös tässä muodossa myös ohjaa TE-toimistoja seuraamaan haastatteluaikataulujen toteutumista yms. suoritteita sen sijaan, että paneuduttaisiin kehittämään palvelun sisältöä.

Uudistus muuttaa olennaisesti TE-palveluiden kehityssuuntaa, sillä viimeisen kymmenen vuoden aikana on aiemmilla lainsäädännöllisillä uudistuksilla, henkilöstövähennyksillä yms. nimenomaan kevennetty TE-asiantuntijoiden antamaa henkilökohtaista ohjausta ja siirretty työvoimapalveluita tarjottavaksi itsepalveluna netissä tai henkilökohtaista ohjausta ostopalveluiden varaan (esim. erilaiset valmennukset). TE-asiantuntijoiden ohjaus- ja valmennusosaamisen kehittämisen tuleekin olla olennainen osa uudistuksen toteutusta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitysluonnoksen taloudellisten vaikutusten arvioiminen on vaikeaa, sillä muutokseen liittyy erilaisia kustannuksia nostavia ja mahdollisia säästöjä tuovia tekijöitä. Viranomaistoiminnan kustannuksia tulee nostamaan esimerkiksi henkilöstömäärän sekä tilojen ja tulkkauspalvelujen käytön selvä lisääntyminen sekä TE-asiantuntijoiden matkakustannukset, joita tulee heidän liikkuessaan eri palvelupisteisiin asiakastapaamisiin. Mallin kustannusten suhde mallin mahdollisesti tuomiin säästöihin on paljolti kiinni työmarkkinatilanteesta, johon muutoksella ei voi merkittävästi vaikuttaa.

Tiiviimpi asiakaspalvelu tuonee esiin myös paljon toistaiseksi piilossa olleita palvelutarpeita esim. kuntien terveys- ja sosiaalipalvelut, Kelan kuntoutuspalvelut yms. Erityisesti kuntien varautuminen sosiaali- ja terveyspalveluiden lisääntyviin asiakasmääriin, auttaa ratkaisemaan niitä työllistymisen esteitä, joita Pohjoismaisen mallin toteuttaminen tuoneen näkyviin nykyistä enemmän. Näihin tarpeisiin vastaaminen nostaa julkisten palvelujen kustannuksia myös TE-toimistoja ja kuntakokeiluja laajemmin.

Taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota myös työnhakija-asiakkaan taloudelliseen tilanteeseen tuleviin vaikutuksiin. Ensinnäkin tiheät kasvokkain järjestettävät haastattelut aiheuttavat työnhakijalle matkakustannuksia ja toisaalta motivaatioon työllistyä vaikuttaa se, onko työn vastaanottamisella riittävät taloudelliset kannusteet eli palkka vs. erilaiset sosiaalietuudet.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Uudistuksen myötä lisätään työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kuntakokeilujen henkilöstöä. Henkilöstömäärän lisäksi henkilöstön ohjaus- ja valmennusosaamisen kehittämiseen tulee kiinnittää huomioita, sillä uudistus muuttaa merkittävästi TE-asiantuntijoiden työn sisältöä ja työotetta.

Asetettaessa säädöstasoisesti vaatimuksia haastattelujen toteuttamiseen, tulisi myös resurssien riittävyys olla arvioitu ja taustoitettu laskelmissa huolellisesti ja realistisesti. TE-toimistojen henkilöresurssilisäys ei perustu realistisiin laskelmiin eikä siinä ole huomioitu mallin toteuttamisen

haasteita kokonaisuutena. Tämäntyyppinen täysin aiemmasta poikkeava malli olisi ehdottomasti vaatinut kokeilua, jolla olisi selvitetty mitä teknisiä ja henkilöstöresursseja toteuttaminen edellyttää.

Työ- ja elinkeinotoimistojen kokemus erilaisista toimintamalleista on osoittanut, että peruutusten, poisjääntien ja asioiden hoitamatta jäämisten osuus kokonaistyöstä on aina merkittävä, kun on edellytetty asiakkaiden fyysistä asiointia. Lisäksi alkuhaastattelujen määräaika on ehdotettu pidettävän lyhyenä ja aikavaraus on automatisoitu, jolloin näistä seuraa paljon teknistä työtä ja käytäntöjen opastamista TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa (mm. paikalliset fronttipisteet ja valtakunnallinen puhelinpalvelu). Tähän vaadittava resurssi on pois itse haastattelutyöstä.

Varmaa on, että uudistuksen toteuttaminen esitetyssä muodossa sitoo huomattavasti enemmän henkilöstö- ja tilaresursseja kuin nykyinen toimintamalli. Vasta käytäntö näyttää, mikä olisi oikea resursointi, joten mallin lisäresursointiin tulisi jo sen käynnistysvaiheessa varautua.

TE-palveluita on uudistettu viime vuosina voimakkaasti ja henkilöstö on keskellä asiakastyön arkea pyrkinyt mukautumaan uudistuksiin - viimeisimpänä maaliskuussa 2021 käynnistyneet kuntakokeilut. Tälläkin valmistelussa olevalla uudistuksella tulee olemaan kuormitusvaikutuksia henkilöstön hyvinvointiin ja jaksamineen.

Nostamme esiin myös seuraavan yksittäisen muutoksen: Lakiehdotuksen mukaan TE-toimiston tulisi antaa päätös ulkomaalaisen henkilön työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä. Näitä tapauksia tulee esimerkiksi Varsinais-Suomessa TE-toimistoon säännöllisesti: turvapaikanhakijoita, ensimmäistä lupaansa odottavia, ilman oleskelulupaa tai oikeutta ansiotyöhön olevia jne. Päätöksenteko ja siihen liittyvät muutoksenhakuprosessit lisäisivät työmäärää TE-toimistossa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työllisyyden kehitys on aina monen tekijän summa, joten tämän mallin vaikutuksia siihen on hyvin vaikea erottaa kokonaisuudesta. Erityisesti se, että työnhakijoille tarjotaan intensiivisesti tukea työnhaun alkaessa, tullee heijastumaan työttömyysaikojen lyhenemisenä sillä työnhakijoiden ryhmällä, jolla on hyvät edellytykset sijoittua avoimille työmarkkinoille. Tärkeä tekijä työnhaun ohjaamisen onnistumisessa on, että TE-asiantuntijoiden osaamisen kehittämisessä painotetaan myös työmarkkinoiden tuntemusta.

Työmarkkinoiden todelliset työvoimatarpeet olisi syytä ottaa huomioon myös työnhakijoiden palvelussa, jotta heille asetetut työllistymistavoitteet eivät ole ristiriidassa työnantajien työvoimatarpeiden kanssa. Malli asettaa kokoaikatyön työllistymisen tavoitteeksi, eikä ota huomioon työmarkkinoilla vallitsevaa tilannetta, jossa moni työnantaja tarvitsee työvoimaa

ennemminkin joustaviin ns. epätyypillisiin työsuhteisiin (osa-aikaisuus, tarvittaessa töihin kutsuttava tms.).

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esitetyn mallin tavoite yksilöllisestä palvelusta on helppo hyväksyä. Tämä tavoite tullee kuitenkin hämärtymään, kun asiakaspalvelussa lähdetään soveltamaan yhdenmukaiseksi strukturoitua mallia erilaisten asiakkaiden moninaisiin elämäntilanteisiin.

Esitetyillä muutoksilla monimutkaistetaan entisestään työnhakijoiden palveluprosessia ja työttömyysetuuden maksamisen perusteita. Palveluprosessi kaipaisi jo nykyisellään enemmän yksinkertaistamista. Työnhakija-asiakkailla tulee olemaan vaikeuksia mieltää, mitä heidän tulee milloinkin tehdä ja toisaalta motivoitua yhteistyöhön TE-palvelujen kanssa, jos palvelua pyöritetään aikataulujen noudattamiseksi ilman asiakkaan tarpeita vastaavaa sisältöä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Lainsäädännössä ei tulisi näin yksityiskohtaisesti määritellä työnhakijan palveluprosessia. Aiemmista työvoimapalveluita koskeneista uudistuksista on opittu, että laintasoisesti on vaikea määritellä mallia, joka toimii myös käytännössä (vrt. määräaikaishaastattelut, aktiivimalli yms.).

Nykyisellään lakiluonnos ei tavoitteestaan huolimatta mahdollista työnhakijoiden yksilöllistä palvelua siten, että esimerkiksi työnhaussa eteen tulevat ohjaustarpeet (työhaastatteluun valmistautuminen tms.) olisi mahdollista ottaa asiakaspalvelussa huomioon. Asiakkaan prosessi ei etene kahden viikon sykäyksissä - ihan kuin nytkään se ei etene kolmen kuukauden välein. Työnhakuhaastatteluista huolimatta asiakkaalle tulee kysyttävää myös määriteltyjen ajankohtien välissä, jotka asiakaspalvelun tulee pystyä hoitamaan aikataulutettujen haastattelujen lisäksi. Yksittäisenä asiana 2 luku 5 §:ssä kiinnittää huomion se, että työnhakuhaastattelun järjestämispaikakaksi mainitaan vain TE-toimisto, lienee tarkoituksenmukaista, että kasvokkaisia tapaamisia voidaan järjestää myös muissa soveltuvissa tiloissa.

Kaiken kaikkiaan jo Pohjoismaisen mallin lainsäädännössä tulisi ottaa enemmän kantaa mallilla tarjottavan palvelun sisältöön. Ehdotamme, että täydentävät työnhakuhaastattelut painottuisivat non-stop periaatteella tarjottavaan tukeen, jota työnhakija voi oman tarpeensa mukaan saada erilaisiin työnhaun vaiheisiin vrt. Ohjaamot, työnhakukeskukset, työhönvalmennus -palveluun osallistuminen yms.

Lakiesitykseen tuotu mahdollisuus (2 luku 3§) edellyttää kasvokkaista asioimista TE-toimistossa, kun asiakas uusii työnhakuaan katkon jälkeen. Esitetty muutos on kannatettava ja linjassa uudistukseen tavoitteiden kanssa. Säädös siitä, että uusi alkuhaastattelu järjestetään vasta työnhaun oltua katkoksissa vähintään 6 kk, on mielekäs käytännön asiakastyön näkökulmasta. Hyvää on myös lain esitöissä tehty linjaus siitä, että työnhaun käynnistämiseksi edellytettyjen toimien tulee olla sellaisia, että työnhakija voi suorittaa ne yhdellä kertaa. Lakiesitys myös pyrkii ennalta ehkäisemään unohduksista yms. lapsuksista johtuvia työnhaun katkeamisia ja se on sekä asiakkaan palvelukokemusta että TE-palvelujen työkuormaa ajatellen positiivinen asia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Työvoimatarpeiden moninaisuus olisi syytä ottaa huomioon myös työnhakijoiden palvelussa, jotta heille asetetut työllistymistavoitteet eivät ole ristiriidassa työmarkkinoiden tarpeiden kanssa. Malli asettaa kokoaikatyön työllistymisen tavoitteeksi, eikä ota huomioon työmarkkinoilla vallitsevaa tilannetta, jossa moni työnantaja tarvitsee työvoimaa ennemminkin joustaviin ns. epätyypillisiin työsuhteisiin (osa-aikaisuus, tarvittaessa töihin kutsuttava tms.).

Säännölliset työnhakukeskustelut vaikuttavat merkityksettömiltä monen osa-aikatyössä olevan työnhakijan näkökulmasta. Työmarkkinoilla on aloja, joilla osa-aikatyöt ja kausivaihtelu tarjolla olevan työn määrässä ovat enemmän sääntö kuin poikkeus. Esimerkiksi monissa palvelualojen tehtävissä työt keskittyvät iltoihin ja/tai viikonloppuihin, eikä kokoaikatyötä ole todellisuudessa tarjolla kaikille alan työnhakijoille. Osa-aikatyöntekijöiden palveluprosessiin tulisi kuulua harkinta siitä, millaisissa työtilanteissa ehdotettua palveluprosessia sovellettaisiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Työnhakukeskustelun järjestäminen koulutukset loppupuolella on linjassa uudistuksen tavoitteiden kanssa. Koulutukseen osallistujien työnhakukeskusteluihin tulisi osallistaa ao. kouluttaja, jotta opiskelijan kehittynyt osaaminen saadaan huomioitua mahdollisimman hyvin työnhaussa ja työnhaku käynnistyy saumattomasti jo koulutuksen aikana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

On positiivista, että esityksessä on haettu palveluhenkistä tapaa ohjata työnhakijaa noudattamaan hänelle asetettuja velvoitteita.

Arviomme mukaan muistutus ei kuitenkaan tässä muodossa ole paras mahdollinen tapa toimia. Muistutus annetaan vasta laiminlyönnin tapahduttua ja muistutuksen antamiseen johtaneen menettelyn moitittavuutta ei tutkita muistutuksen antamisen yhteydessä. Se, oliko muistutukseen johtanut menettely todella moitittavaa, tutkitaan vasta, jos työnhakija toimii toistamiseen säädösten vastaisesti. Jo se, että asioiden selvittämisessä voi olla lähes vuoden viiveitä, lisää erilaisten virheiden ja epäselvyyksien todennäköisyyttä. Esitetty toimintatapa on työnhakijan näkökulmasta epäselvä ja heikentää työttömyysetuusjärjestelmään ennakoitavuutta ja luotettavuutta.

Ehdotamme esitetykseen sisältyneen jälkikäteen annetun muistutuksen sijaan, että Pohjoismaisen mallin tueksi kehitetään palveluprosessin nivelkohdista työnhakijaa ennakkoon muistuttava järjestelmä - saman tapainen, johon olemme tottuneet esimerkiksi hammaslääkärillä asioidessamme.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Aktiivisen työnhaun pitäminen selkeästi työvoimapalveluiden lähtökohtana on hyvä asia ja se luonnollisesti edellyttää myös työnhakijan omatoimisuutta.

Työnhakuvelvollisuus on esitysluonnoksessa erilainen riippuen siitä, mihin kohderyhmään työnhakija kuuluu tai osallistuuko hän johonkin tietyn mittaiseen palveluun. Monia yksityiskohtia sisältävää lainsäädäntöä on työläs noudattaa. Asiakaspalvelusta tulee tehotonta, kun henkilöstöltä menee energiaa sen selvittämiseen, miten missäkin tilanteessa tulisi oikeaoppisesti toimia. Työnhakuvelvoitetta koskevat säädökset kaipaavat yksinkertaistamista.

Työnhakuvelvollisuuden osalta pohdituttaa myös se, millaisena velvoite koetaan työantajien näkökulmasta. Kohentaako työnhakuvelvollisuus työnantajien mahdollisuuksia saada soveltuvaa työvoimaa vai kuormittuvatko työnantajat saadessaan työhakemuksia ehkä vain työnhakuvelvollisuuden muodolliseksi täyttämiseksi.

Toivottavaa olisi, että TE-toimiston roolia työnvälittäjänä kehitetään rinnan työnhakijoiden palveluprosessin uudistusten kanssa. Aktiivinen rooli työnvälittäjänä palvelee sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaita, kun TE-toimisto pystyy ohjaamaan oikealla osaamisprofiililla olevia työnhakijoita työnhakuun työnantajille, joilla on työvoiman tarve.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Moni työnantaja tarvitsee työvoimaa joustaviin työsuhteisiin (osa-aikaisuus, tarvittaessa töihin kutsuttava tms.), joissa viikoittaiset tai kausittaiset työajat voivat vaihdella suuresti. Työnhakuvelvollisuuden ulottaminen osa-aikatyössä oleviin vaatii harkintaa, jotta ei vaikeuteta työvoimatarpeeltaan vaihtelevien alojen toimintaedellytyksiä ohjaamalla työvoimaa työllistymään muiden alojen töihin.

Käytännön asiakasprosessin näkökulmasta työnhaku- ja sen toteuttamista koskevan raportointivelvoitteen asettaminen osa-aikatyössä oleville tulee aiheuttamaan paljon kyselyjä ja ohjaustarvetta siitä, miten erilaisissa osa-aikatyön tilanteissa tulee menetellä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Esitetyssä mallissa TE-toimistolla olisi velvollisuus tarjota kolme koulutusalaan liittyvää ja koulutusalaa tukevaa työpaikka kolmessa kuukaudessa. Työn tarjoamisen ja hakemisen velvoite koulutuksen aikana on ristiriitainen, sillä ennen työvoimakoulutukseen valintaa tai opintojen tukemista työttömyysetuudella tehdään harkinta siitä, että opiskelu on työnhakijan työllistymisedellytysten näkökulmasta tarkoituksen mukaista. Myös tässä tapauksessa tulisi työnhakuvelvoite rajoittaa opintotojen viimeisen kuukauden ajalle.

Oppilaitoksilla on hyvät kontaktit työelämään ja moni työllistyy työssäoppimispaikkaansa, kesken työvoimakoulutuksen solmitaan myös esim. oppisopimuksia. Arviomme mukaan oppilaitokset tukevat jo nykyisellään onnistuneesti opiskelijoiden työllistymistä opintojen aikana. Tehokkainta olisi siirtää vastuu työnhaun tukemisesta oppilaitokselta TE-toimistolle vasta opintojen loppuvaiheessa, jos työllistyminen ei ole siihen mennessä ratkennut.

Erityinen ryhmä ovat kotoutumiskoulutuspolulla kieltä, suomalaista yhteiskuntaa ja työelämätaitoja opiskelevat. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteissakin keskeisenä tavoitteena on päästä tutkintoon johtavaan koulutukseen, ei vain työhön. Tällä ryhmällä ei ole valmiuksia siirtyä kesken koulutuksen työelämään. Onko siis tarkoituksenmukaista tarjota kategorisesti työtä myös tälle kohderyhmälle koko koulutuspolun ajan? Työnhakuvelvoitteen soveltaminen kotoutujille suunnatun koulutuksen opiskelijoihin on osittain ristiriitainen suhteessa kotoutumislain ja muun kotoutujiin liittyvän ohjeistuksen tavoitteisiin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Mahdollisuus olla perustellusta syystä asettamatta työnhakuvelvollisuutta on tarpeen. Asiakastyössä tehtävä harkinta säädöksen soveltamiseksi vaatii kuitenkin selkeät ohjeet, jotta asiakkaita kohdellaan työnhakuvelvollisuuden osalta yhdenvertaisesti.

Kohderyhmä, joka ei kuulu ns. Välittäjä Oy:n potentiaalisiin työntekijöihin, mutta ei myöskään työllisty avoimille, on kohtuullisen suuri. Myös tämän kohderyhmän palvelemiseksi tulee TE-palveluissa olla hyvät valmiudet. TE-palveluiden sisältöä tulisi räätälöidä tälle työnhakijoidenryhmälle, sillä heidän palvelunsa vaatii muutakin kuin työnhakuvelvoitteen kohtuullistamista.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Uudistuksella säädettävät toimintamallit vaikuttavat ainakin osin päällekkäisiltä nuorten ohjaamoiden ja maahanmuuttajien osaamiskeskusten toiminnan kanssa. Nyt valmistellun uudistuksen yhteys em. rakenteisiin tulee selkeyttää.

Lainvalmistelua tehdään myös uudesta valtion yhtiöstä, josta on käytetty työnimeä “Välittäjä Oy”. Valmistelussa on myös palkkatukiuudistus. Osatyökykyisten palvelu Pohjoismaisessa mallissa ja sen yhteys ns. Välittäjä Oy:n toimintaan ja palkkatukiuudistuksella tavoiteltu työllistymisen tehostuminen olisi hyvä määritellä.

Samoin määrittelyä tulisi tehdä jo tässä vaiheessa siitä, miten Pohjoismainen malli ja te-palvelujen siirto v. 2023 kuntien vastuulle toimivat yhteen.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Työstä eroamisesta tulevan seuraamuksen keston kohtuullistaminen on perusteltu uudistus. Toisaalta käytännön asiakastyön näkökulmasta uusi säädös voi vaikuttaa työluvalla maahan tulleiden työntekijöiden suhtautumiseen työstä eroamiseen. Osa näistä maahanmuuttajista haluaisi kotoutumiskoulutuksiin, mutta ei tällä hetkellä uskalla lähteä työstä kolmen kuukauden karenssin pelossa.

Se, ettei työstä eroamista huomioida moitittavan menettelyn toistuvuutta arvioitaessa, ei ole linjassa uudistuksen työllistymisen tehostamista hakevien tavoitteiden kanssa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta

seuraamuksesta?

Työstä kieltäytymisestä tulevan seuraamuksen keston kohtuullistaminen on perusteltu uudistus. Sen sijaan se, ettei työstä kieltäytymistä huomioida moitittavan menettelyn toistuvuutta arvioitaessa, ei ole linjassa uudistuksen työllistymistä tehostamista hakevien tavoitteiden kanssa.

Lisäksi säädöstä tulisi yksinkertaistaa. Nykyisellään on työlästä seurata, missä tapauksissa TE-toimiston tai kuntakokeilun tekemä työtarjous on velvoittava.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Uudistus kohtuullistaa olennaisesti työnhakijan rikkeistä tulevia seuraamuksia ja se on positiivista. Sen sijaan seuraamusten porrastus, vaikka sinällään on perusteltu ja ymmärrettävä, tulee käytännössä heikentämään seuraamusjärjestelmän selkeyttä.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Eri tilanteissa olevien työnhakijoiden erilaiset velvollisuudet vaikeuttavat arviointia siitä, mikä velvollisuus on voimassa tai mikä laiminlyönti kulloinkin aiheuttaa seuraamuksen. Työttömyysturva-asiaa käsiteltäessä suunnitelmien ja muiden kirjausten tarkkuudelle ja yksityiskohtaisuudelle tulee isot vaatimukset, jotta voidaan arvioida, tuleeko seuraamus asetettavaksi tai tuleeko se jättää asettamatta.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Uudistus on ajoitettu haastavasti, sillä samanaikaisesti TE-toimistoissa ollaan ottamassa käyttöön uutta asiakastietojärjestelmää ja lähitulevaisuudessa edessä on myös TE-palveluiden siirto kuntien vastuulle.

Positiivista on, että malliin siirtymiseen ja toteuttamisen suunnitteluun on varattu aikaa. Tehtävää vaikeuttaa kuitenkin se, että TE-toimistoilla ei ole työkaluja eikä dataa vastaavasta toimintamallista riittävästi suunnittelun tueksi ennen lakimuutoksen voimaantuloa. Myöskään lain laatijoilla ei ole ollut riittävää soveltuvaa dataa käytössään, vaan malli joudutaan ottamaan käyttöön ilman uusien toimintojen vaatimaa käytännön kehitys- ja kokeilutyötä.

Lisäksi uusien työntekijöiden rekrytointi ja perehdytys vie aikaa, samoin kuin nykyisen henkilöstön osaamisen kehittäminen ja uuden työotteen omaksuminen Pohjoismaisen mallin mukaiseksi. Nämä kaikki tekijät huomioiden siirtymäaika ei todennäköisesti ole riittävä.

Mallin käyttöönottoa tukisi myös se, että tämän uudistuksen suhde muihin uudistuksiin olisi selkeä.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttaminen onnistuneesti vaatii myös uusien työvälineiden (esim. palvelutarpeen ja osaamisen kartoittamiseksi) kehittämistä TE-toimistojen ja kuntakokeilujen henkilöstölle, jotta uudistuksessa tavoiteltu työnhaun yksilöllinen tuki on mahdollista. Lisäksi tulisi huomioida myös keskitettyjen palvelujen (puhelinpalvelut, työttömyysturva yms.) sovittaminen tukemaan Pohjoismaisen mallin toteutusta.

Säippä Sari
Varsinais-Suomen ELY - Lausunto on yhteinen Varsinais-Suomen TE-toimiston kanssa.

Suomen Kuurosokeat ry

Lausunto

06.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Suomen Kuurosokeat ry on kuurosokeiden ja vaikeasti kuulonäkövammaisten asiantuntija-, oikeuksienvalvonta-, vertais- ja palvelujärjestö. Kuulonäkövamman yhdistelmä aiheuttaa erityisesti kommunikaatioon, tiedonhankintaan sekä orientoitumiseen ja liikkumiseen liittyviä ongelmia arjessa. Pyydämme, että työ- ja elinkeinoministeriö huomioi seuraavia seikkoja työnhakijan palveluprosessia uudistettaessa.

Työnhakijoilla on erilaisia yksilöllisiä tarpeita, jolloin työvoimaviranomaisilla tulee olla osaamista kohdata erilaisia hakijoita. Työvoimaviranomaisten tulee varautua siihen, että osa työnhakijoista tarvitsee runsaasti yksilöllistä ohjausta ja tukea. Henkilöllä voi olla yksilöllisen ohjauksen tarve esim. pian opinnoista valmistumisen jälkeen, jolloin monialaisen yhteispalvelun saaminen ei ole vielä mahdollista.

Osa työnhakijoista on osatyökykyisiä tai sellaisia, joilla työkykyä ei ole vielä riittävällä tavalla selvitetty, jolloin esityksen mukainen palveluprosessi voi olla haastava.

On hyvä, että esityksessä on huomioitu myös alentunut työnhakuvelvollisuus.

Mikäli työnhakuvelvoite koskee vammaista, työkykyistä henkilöä, on huomioitava viranomaisen velvollisuus tulkkauksen järjestämiseen. Tämä on huomioitava resurssoinnissa ja budjetoinnissa.

Vammainen henkilö voi tarvita esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan työnhaussa tai työssäkäynnissä, ja / tai kuljetuspalvelua työmatkoihin, työnhakuun ja TE-toimiston haastatteluihin (alkuhaastattelu, työnhakukeskustelu ja täydentävät työnhakukeskustelut).

Lisäksi on huomioitava, että TE-toimiston verkkopalveluiden täytyy olla saavutettavia erilaisten apuvälineiden avulla (esim. näkövammaisten ruudunlukuohjelmilla), jotta vammaiset henkilöt pystyvät työnhakuun yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Selkokielisyyden tärkeys kaikissa työnhakijan palveluprosessiin liittyvissä asioissa tulee huomioida (työhakemukset, työpaikkailmoitukset, verkkosivut, yhteydenotot). Viittomakielisten kuulonäkövammaisten henkilöiden voi olla vaikea ymmärtää työnhakuun liittyviä tekstejä tai kirjata työhakemuksia suomen kielellä. Kielellisten haasteiden vuoksi voi olla vaikea saada tietoa erilaisista työpaikoista ja toimia aktiivisesti työnhakijana. Heillä on kuitenkin motivaatio hakea ja tehdä työtä. Yhdenmukaiset saavutettavat lomakkeet työnhaun palveluprosessissa helpottaisivat tilannetta. Kertaalleen syötettyjen tietojen tallentuminen sujuvoittaisi työhakemusten laatimista.

On huomioitava, että kuulo- tai kuulonäkövammainen työnhakija ei välttämättä pysty asioimaan puhelimessa. Tällöin yhteydenottotapoja on oltava useampi, esimerkiksi sähköpostit, tekstiviestit tai WhatsApp.

Vammaisten henkilöiden kohdalla työnhakualue (80 km) ei ole niin yksiselitteinen kuin vammattomilla henkilöillä. Vammainen henkilö joutuu hakemaan kotikunnan myöntämiä vammaispalveluita (mm. kodin muutostyöt, kuljetuspalvelu, apuvälineet, henkilökohtainen apu) uudelleen, mikäli hän vaihtaa kotikuntaa. Palveluverkostosta toiseen siirtyminen voi olla työlästä ja tuoda esteitä työllistymiselle. Niin kauan, kun palveluiden saatavuudessa on kuntakohtaisia eroja, työnhaku kotikunnan ulkopuolelta voi muodostua haasteelliseksi.

Edellytetäänkö ehdotetussa mallissa kokoaikatyön hakemista työttömyysetuuden saamiseksi? Osalle hakijoista osa-aikatyö olisi tarkoituksenmukaisempi keino työllistyä, joten osa-aikatyönkin hakeminen pitäisi katsoa riittäväksi.

Suomen Kuurosokeat ry:n asiantuntijuus on käytettävissä jatkossakin uudistuksen edetessä.

Oikeuksienvalvonnan työryhmä

Suomen Kuurosokeat ry

Kaaja Taru
Suomen Kuurosokeat ry - Oikeuksienvalvonnan työryhmä

Pohjanmaan TE-toimisto

Lausunto

05.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työnhakija-asiakkaiden pitäisi saada palvelua tasa-arvoisesti ja tasalaatuisesti vaikka asiakkaiden palvelutarve onkin erilainen. Jokaiselle laadukasta palvelua palvelutarpeen mukaisesti. Tihentyneet työnhakukeskustelut ovat hyvä asia. Hyvä, että työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen säädetään poikkeuksia 6§:ssä. Tihentyneet työnhakukeskustelut edellyttävät merkittävää lisäystä asiantuntijoiden määrässä sekä uudenlaisten työtapojen omaksumista ja osaamisen kehittämistä.

Esitetty palvelumalli vaatii reilun lisäyksen henkilöstöresurssiin TE-toimistoissa. Jää nähtäväksi onko 40 prosentin lisäys henkilöstöresurssiin edes riittävä. Työnvälitys- ja yrityspalveluiden työnhakijat ovat jo nyt aktiivisimpia TE-toimiston henkilöasiakkaista, joten muutos ei heidän kohdallaan ole mullistava. Sen sijaan työllisyyden paranemisen kannalta on olennaista aktivoida nykyistä enemmän muita TE-toimiston asiakkaita.

Henkilöstön osaamisen kehittämisen näkökulmasta tärkeintä on keskittyä uusien rekrytoitavien perehdyttämiseen ja työnhakukeskustelujen sisältöjen rakentamiseen.

Tärkeää on ymmärtää, että työnhakijan valinnanvapaus työpaikan saamisen/valinnan suhteen ei tosiasiallisesti kavennu nykymuotoisten työtarjousten johdosta. Työtarjousten velvoittavuuden poistaminen ei ole järkevää. Jos työtarjoukset eivät jatkossa ole velvoittavia, tulisi siirtyä tiedotteiden käyttämiseen.

"Jatkossa työnhakijat voisivat lähtökohtaisesti itse päättää, mitä työmahdollisuuksia hakevat ja milloin. Tämä lisäisi työnhakijoiden tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa työnhakuunsa.

Tämä tulee vähentämään vaikutusta, jossa työnhakuun velvoittaminen voi johtaa työllistymiseen epätarkoituksenmukaiseen työhön. Epätarkoituksenmukaisuus voi ilmentyä esimerkiksi siten, ettei työ vastaa työnhakijan koulutusta ja aiempaa tulotasoa tai työn kesto tai työaika ei vastaa hakijan odotuksia. Rationaalisesti toimiva työnhakija kuitenkin hakisi itselleen mahdollisimman hyvin sopivia ja mieluisia työmahdollisuuksia." Eikö työllistymisen tuloksena ole hyvä asia, vaikka se ei tapahtuisi juuri omimmalle alalle. Eikö tässä mallissa ole nimenomaisesti tarkoituksena saada ihmiset työelämään?

Jos monialaisten palveluiden tarpeessa olevien ei tarvitse hakea työtä, miksi heidän pitää olla työnhakijana TE-toimistossa?

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Tihentyneet työnhakukeskustelut edellyttävät merkittävää lisäystä asiantuntijoiden määrässä sekä uudenlaisten työtapojen omaksumista ja osaamisen kehittämistä.

Tärkeää on, että lisäresurssit saadaan käyttöön ennen uuden mallin käyttöönottoa eli vuoden alusta alkaen tulisi kyetä aloittamaan uusien asiantuntijoiden perehdyttäminen. Rekrytointien tulisi käynnistyä viimeistään marraskuussa 2021, mielellään aikaisemmin.

Työnhakukeskustelujen ja alkuvaiheen tuen lisääminen voivat lisätä työvoimapalveluiden tarvetta. Vaikutusten arvioinnissa ei ole vielä arvioitu miten paljon työvoimapalveluita tarvitaan lisää. Lisääntynyt palvelutarjonta edellyttää lisämäärärahoja palveluiden hankintaan sekä lisää henkilöstöresursseja palveluiden hankintaan ELY-keskuksissa.

Lakiesityksessä jää hieman epäselväksi mikä on nykyisten ostettujen työvoimapalveluiden (valmennukset) suhde Pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin. Mahdollisesti ostopalveluna

hankittavien lyhyiden täydentävien työnhakukeskustelujen lisäarvo asiakkaan näkökulmasta ei ole selkeä.

Hyvä asia että osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voidaan järjestää ostopalveluina. Tulee toki lisäämään työhönvalmentajan ostopalvelu tarvetta, koska voidaan vaan järjestää henkilökohtaisena palveluna.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Alkuvaiheen tehostettu palveluprosessi edistää asiakkaiden nopeampaa työllistymistä, edellyttäen että alueella on avoimia työpaikkoja tarjolla.

Mikäli avoimia työpaikkoja on alueella rajallinen määrä tarjolla ja kaikki työnhakijat hakevat aktiivisesti työtä voi työnantajille /tulevien hakemusten määrä olla aiempaa suurempi. Tämä voi olla positiivinen tai negatiivinen asia riippuen hakijoiden soveltuvuudesta kyseisiin työpaikkoihin.

Osa yrityksistä toimii mieluiten suljetuin toimeksiannoin, hakijoiden hakuvelvoite voi haitata näitä yrityksiä. Kuten esityksessä on todettu, yritysvaikutuksia on todella vaikea ennakoida.

Avoimien hakemusten rasitetta yrityksissä vähentää TE-toimiston apu hakijoiden esittelyssä ja piilotyöpaikkojen täytössä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Tulevat toimitilat eivät vastaa aikaisempaa tiheämpää asiakkaankohtaamista kasvokkain.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Tihentyneet työnhakukeskustelut ovat hyvä asia. Hyvä, että työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämiseen säädetään poikkeuksia 2. luvun 6§:ssä. Asiakkaiden yhdenvertaisuuden takia on tärkeää määritellä missä tilanteissa poikkeusta voidaan käyttää.

Eri asiakkaiden palveluprosessi on erilainen eri asiakkaille ja aika monimutkainen. Vaatii paljon hallinnosta työtä.

Asiakkaiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille on tavoitteena. Koulutuksessa olevan työnhakuvelvoite ei ole välttämättä kuitenkaan ole toimiva. Koulutukset ovat yleensä lyhytkestoisia ja työnhakuvelvoite voi lisätä koulutusten keskeyttämisiä ja tämä voi nostaa koulutusten hintoja ajan kanssa.

Alkuhaastattelun rooli asiakkaan palvelun jatkon kannalta on keskeinen (palveluprosessissa) ja se tulee hoitaa hyvin. Työnhakukeskusteluissa ja täydentävissä keskusteluissa työnvälitysasioiden tulee olla aina mukana.

Työssä olevien haastatteleminen ei voi olla prioriteetti ykkösessä. Määräaikaisesti lomautettujen, työssä olevien ja opiskelijoiden tavoittaminen haastatteluun 5 arkipäivässä on haastavaa ja ilmeisen tarpeetonta.

Suunnitelman toteutumisen seuranta on hyvä/tarkoituksenmukaista toteuttaa sähköisessä palvelussa.

Kasvokkain tehtävä työnhakuhaastattelu on perusteltu työnhaun alussa, mutta työnhaun pitkittyessä tulisi myös video- ja puhelinyhteyksin tehtäviä haastatteluja olla mahdollista tehdä harkinnan mukaan. Huomioitava julkiset kulkuyhteydet ja alueelliset eroavaisuudet etäisyyksissä. Alkuhaastattelu järjestetään toimistolla/kasvokkain, jos se on asiakkaan näkökulmasta kohtuullista.

Ensimmäisen kolmen kuukauden tiiviin jakson osalta on selkeästi määriteltävä, ketä se koskee. Kaikkia vai työttömiä ja työttömyysuhan alaisia?

Onko tarkoituksenmukaista velvoittaa esim. perhevapaalla olevaa tiiviille palvelujaksolle? Tai muita työvoiman ulkopuolella olevia? Näille hakijoille ei ole

edes sanktioita.

Ostopalveluiden hankinnassa tulee ottaa huomioon, että suuri osa työnhakunsa aloittaneista työllistyy ensimmäisen kolmen kuukauden aikana työmarkkinoille. Työttömyyden pitkittyessä ostopalveluiden rooli on perustellumpi. "Jos työnhakija on yli kuukauden kestävässä palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntoutuksessa taikka hän opiskelee omaehtoisia opintoja yli kuukauden työttömyysetuudella tuettuna, hänelle järjestettäisiin lähtökohtaisesti työnhakukeskustelu ja kaksi täydentävää työnhakukeskustelua kuukautta ennen palkkatukijakson, työkokeilun, kuntoutuksen tai opintojen päättymistä." Kai yksi haastattelu riittää?

Ristiriita: Jos ei ole pitänyt työnhakua voimassa palkkatukijakson aikana, ei työnhakukeskustelua. Työnhaun pitää olla voimassa palkkatuen aikana.

Miksi oman esittelyn jättämisen pitäisi olla vapaaehtoista, jos on työnhakija ja on olemassa järjestelmä, joka on työttömiä varten?

Riittääkö kaikilla työmarkkina-alueilla sisältöä viiteen työnhakukeskusteluun kolmen kuukauden aikana? Kasvukeskuksissa on koko ajan työpaikkoja auki kaikille aloille, mutta pienemmissä maakunnissa tilanne voi olla toinen. Koko Suomi huomioitava. Puolen vuoden työnhakujakson ylittävältä ajalta 2 täydentävää työnhakukeskustelua tuntuu haasteelliselta toteuttaa, katso kommentti edellä. Puolen vuoden jälkeen keskustelun fokusta tulisi kääntää osaamisen kehittämiseen/kouluttautumiseen sekä työllistymisen tukimahdollisuuksien ja työkyvyn selvittämiseen. Työttömyyden syihin tulee porautua vahvemmin tässä vaiheessa.

Erityishuomioita koto-asiakkaiden osalta:

Mihin jtypl:n pykäliin ja momentteihin kotolain mukaisen alkukartoituksen sisältöä esitetään kuuluvaksi (=2 luvun 5 §:n 2 momentin 1 kohta)?

Kotolain mukainen alkukartoitushan luo TE-toimiston asiantuntijoille pohjan ohjaus- ja palvelutarpeen arvioimiseen osana sitten luotavaa kotoutumissuunnitelmaa. Alkukartoituksen toimenpiteet ovat mielestämme ennemmin liitettävissä pohjoismaisen työvoimapalvelun ”alkuhaastattelun toimenpiteisiin” eli jtypl:n 7 §:ään kuin nyt kotolain viittaamaan jtypl:n 5 §:ään. Työnhakukeskustelun 8 § toimet ovat sen sijaan rinnastettavissa kotoutumislain mukaisiin kotoutumissuunnitelman toimenpiteisiin 14 §.

Lisäksi on hyvä huomioida, että esityksessä ei ole esitetty muutoksia alla oleviin kotolaissa kirjattuihin aikamääreisiin:

- Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. (28.12.2012/919) (Kotolaki 10 §)

- Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus. (Kotolaki 13 §)

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Täysi työnhakuvelvollisuus koulutuksen lopussa on käytännössä teoreettinen, mikäli tavoitteena on että henkilö suorittaa koulutuksen loppuun. Tärkeää työllistymisen näkökulmasta on että henkilö saa ammatin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työttömyysturvamenettelyyn liittyen ei tule tehdä sellaista työtä, joka ei konkreettisesti vaikuta asiakkaan etuuden saantiin/menettämiseen (muistutukset ja huomautukset). Näiden tulisi tulla automaattisesti järjestelmästä, ei asiantuntijatyönä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Täysi työnhakuvelvollisuus koulutuksen lopussa on käytännössä teoreettinen, mikäli tavoitteena kuitenkin on että henkilö suorittaa koulutuksen loppuun. Tärkeää työllistymisen näkökulmasta on kuitenkin se että henkilö saa ammatin. Lääkäri voi olla sitä mieltä että työkykyä ei ole jäljellä, mutta vakuutusyhtiö on eri mieltä eikä myönnä etuutta sen perusteella. Onko henkilö terveydellistä syistä työkyvytön? Määritteleekö sen TE-toimiston asiantuntija? Miten niiden asiakkaiden kanssa toimitaan jolla on akuutti päihdeongelma, mutta ei ole lääkärin toteamaa terveydellistä rajoitetta. Ongelma voi olla ilmeinen jo työnhaun alkuvaiheessa. Täysi työnhakuvelvoite tuntuu väärältä.

Yhdessä kohtaa lukee että työnhakuvelvollisuutta ei aseteta mikäli on monialaisen palvelun tarve ja toisessa kohdassa kumotaan että TYP asiakkuus ei ole peruste olla asettamatta työnhakuvelvoitetta. Kumpi pätee?

Riittääkö että asiakas on ilmoittautunut 4 eri vuokratyöyritykseen ja pitää sen aktiivisena sinne? Täyttää siten työnhakuvelvollisuuden jatkossakin?

Hakuvelvoitteen alentamisen perusteet ovat sekavat: esim. onko alentamisen perusteena lyhyt vai pitkä työkokemus? Työmarkkinatilanteen vaikutus puolestaan nimenomaisesti pitäisi olla yksi keskeisistä syistä alentaa velvoitetta.

Lomautettujen hakuvelvoite on todennäköisesti henkisesti hyvin hankala niin yrittäjille ja kuin lomautetuille henkilöillekin.

Pitkittynyt työttömyys ja/tai monialaisten palveluiden asiakkuus ei voi kategorisesti poistaa hakuvelvoitetta.

Jos hakija on työllistymässä, miksi hänen pitäisi hakea lyhyempiä työmahdollisuuksia ennen työn alkamista velvoitteen täyttääkseen? Tieto työstä ei useinkaan tule pääosin kovin paljon ennen työn alkamista. Hakuvelvoitteen voisi rajoittaa koskemaan esimerkiksi kausityöhön työllistyviä.

Voidaanko edellyttää, että hakija hakee yrittäjätyömahdollisuuksia? Tarkoitetaanko tällä kevytyrittäjyyttä/ laskutustyötä vai oikeaa yrittäjyyttä? Työnhakijan ei voi edellyttää aloittavan yritystoimintaa. Yrittäjät eivät saa normaalisti työttömyysturvaa, miksi siis heillä pitäisi olla työnhakuvelvoite ja sitä pitäisi seurata? Miksi yrittäjät ovat mukana pohjoismaisessa mallissa ylipäätään?

Työttömyysturvan suhteen TE-toimiston asiantuntijoiden päälle vyörytetään paljon vastuuta. Asiakkaan vastuu jää ohueksi. Tarvitaan asiantuntijoille erittäin tarkat ohjeet hakuvelvoitteen määristä kussakin tapauksessa (toimialat, työmarkkinatilanne, työn soveltuvuus, henkilön työkykyyn tai koulutustasoon liittyvät asiat, työttömyyden kesto jne.)

Työnhakuvelvollisuuden alentaminen pitkäaikaisesti esim. pienillä, syrjäisillä paikkakunnilla on usein välttämätöntä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa asiakkaista jotka ovat kolmannella sektorilla töissä eivät kykene muihin kuin osa-aika töihin, heille työnhakuvelvollisuuden asettaminen ei ole tarkoituksenmukaista?

Osa-aikaista työtä tekevien ja osa-aikaisesti lomautettujen hakuvelvoitteen asettamisessa tulisi voida käyttää harkintaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Miksi koulutuksen aikana on työnhakuvelvoite? Perusteltua olisi olla velvoite vasta koulutuksen loppuvaiheessa. Erittäin lyhyiden koulutusten aikana voisi olla hakuvelvoite. Esimerkiksi RekryKoulutuksen aikana ei voi olla hakuvelvoitetta.

Työtarjouksia yli kuukauden kestävässä koulutuksessa tai omossa olevalle. Kyllä vai ei? Vai velvoittavat työtarjoukset vasta 6 kk jälkeen? Sivulla 37 ristiriitaisuus.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Hyvä, että TE-toimistolla on harkintavaltaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämiseen painavista syistä. 3. luku 9 §

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Työttömyysturvaseuraamusten porrastaminen tulee tehdä erittäin selkeäksi ja asiantuntijoille asianmukaiset työohjeet toimeenpanoa varten. Jos tässä asiassa ilmenee epäselvyyksiä, tulee todennäköisesti paljon ongelmia.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Palosaari Mika

Pohjanmaan TE-toimisto

Kauppi Eeva-Maria
Pohjanmaan TE-toimisto - Pohjanmaan TE-toimisto

Vakuutusoikeus

Lausunto

03.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Vakuutusoikeus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Vakuutusoikeus toimii työttömyysturva-asioissa ylimpänä muutoksenhakuasteena ja lausunto annetaan siltä osin, kuin asia koskee muutoksenhakua.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Ehdotettujen muutosten vaikutusta muutoksenhakuasteiden asiamääriin on tässä vaiheessa vaikea arvioida, kuten esityksen sivulla 33 todetaan. Tältä osin vakuutusoikeus toteaa, että myös muutoksenhakuasteiden riittävästä resurssoinnista on huolehdittava, jotta asioiden viivytyksetön käsittely toteutuu läpi koko prosessin. Tähän nähden ehdotettujen muutosten vaikutukset muutoksenhakuasteiden asiamääriin tulisi pyrkiä arvioimaan ja vähintäänkin asiamäärien kehitystä ja laatua on seurattava muutosten voimaantulon jälkeen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ehdotuksen 14 luvun 1 ja 2 § käsittelee muutoksenhakua. Vakuutusoikeudella ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Kivari Tuula

Vakuutusoikeus

Työllisyysrahasto

Lausunto

02.08.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksen tavoitteena on työllisyyden parantaminen arviolta vähintään 9 500 henkilöllä vuoden 2025 loppuun mennessä. Tällä on myönteinen vaikutus Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksukertymään tulevaisuudessa. Nykyisellä työttömyysvakuutusmaksutasolla 9 500 lisätyöllisen määrä tulee kasvattamaan Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksukertymää arviolta n. 9,3 miljoonalla eurolla vuodessa, jos työntekijän kuukausipalkan arvioidaan olevan 2 900 €/kk.

Esityksessä esitetyn työllisyyskehityksen perusteella Työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksukertymän lisäyksen lähivuosina voidaan arvioida olevan vuonna:

2022: 0,9 m€

2023: 3,7 m€

2024: 6,5 m€

2025: 9,3 m€

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Oksanen Tapio
Työllisyysrahasto

Komulainen Katja
Työllisyysrahasto

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

Lausunto

02.08.2021 EOAK/4112/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

HE-luonnoksen kohdassa 4.1.4 todetaan työllistymissuunnitelman toteutumisen seurannasta, että työnhakijan tulisi ilmoittaa työmahdollisuuksien hakemisesta ja muusta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa. Työttömyysetuuden maksaminen keskeytyisi työttömyysturvaoikeuden selvittämisen ajaksi, ellei työnhakija ilmoita toteuttaneensa suunnitelmaa, jos suunnitelman toteuttamatta jättäminen voisi vaikuttaa työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on tullut esille tilanteita, joissa työnhakijat ovat kertoneet kokeneensa vaikeaksi havaita TE-hallinnon sähköisissä palveluissa heille asetettuja velvoitteita, joiden täyttämättä jättämisellä on ollut vaikutuksia työttömyysetuuden saamiselle. Lisäksi on tullut esille tilanteita, joissa kantelijan verkkolomakkeella esittämät tiedustelut ja antamat lisätiedot eivät ole aiheuttaneet herätteitä TE-toimistossa, minkä takia tiedusteluihin ei ole vastattu eikä lisätietoja ole huomioitu työttömyysetuusasian käsittelyssä.

Edellä todetun vuoksi, ja koska työnhakijoilla on erilaiset valmiudet sähköiseen asiointiin, tulisi kiinnittää erityistä huomiota palvelujen toimivuuteen ja helppokäyttöisyyteen.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

HE-luonnoksen kohdassa 4.2.2 todetaan, että työttömyysturvaseuraamuksia koskevien valitusten määrän mahdollinen kasvu lisäisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutusoikeuden työmäärää. HE-luonnoksen mukaan tätä vaikutusta ei voida luotettavasti arvioida tarkemmin.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta yhdistyivät 1.1.2018 sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnaksi (SAMU). Eduskunnan oikeusasiamiehelle on tullut seitsemän kantelua, joissa on kanneltu SAMU:n käsittelyajasta. Yhdessä kantelun takia annetussa ratkaisussa käsittelyajan katsottiin viivästyneen. Tein 25.4.2019 tarkastuksen SAMU:ssa. Tarkastuksella (EOAK/2006/2019) otettiin esille muun muassa SAMU:n työtilanne ja käsittelyajat. Oikeusasiamiehen kansliassa seurataan valvonnan kohteena olevien viranomaisten käsittelyaikoja, ja jos tarvetta ilmenee, käsittelyajat voidaan ottaa omana aloitteena tutkittavaksi.

Koska työttömyysetuuksilla turvataan työnhakijoiden työttömyyden aikaista toimeentuloa, asioiden viivytyksetön käsittely eri asteissa on työttömien oikeuksiensa kannalta merkityksellistä. Työnhakijoiden perusoikeuksien (oikeus sosiaaliturvaan, oikeusturvaoikeus) turvaamiseksi tulisi mahdolliset muutokset sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutusoikeuden työhön pyrkiä mahdollisista arvioinnin hankaluuksista huolimatta arvioimaan ja myös ennakoimaan käytännössä niin, että mahdollinen valitusten lisääntyminen ei aiheuttaisi viivettä työttömyysturvaetuuksia koskevien valitusasioiden käsittelyssä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan

palveluprosessista?

HE-luonnoksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (JTYPL) ehdotetut muutokset koskevat erityisesti työnhakijan palveluprosessia. Pidän työnhakijan palveluprosessiin (alkuhaastattelu, työnhakukeskustelu, täydentävä työnhakukeskustelu ja palvelutarpeen arvioiminen) ehdotettavia muutoksia hyvinä perustuslain 18 §:n näkökulmasta, koska palvelutarpeiden säännöllinen arvioiminen ja työnhakijan tukeminen ovat tärkeitä mahdollisimman nopean työllistymisen näkökulmasta.

Työnhakijan haastattelua ja työllistymissuunnitelman laatimista ja tarkistamista koskevat JTYPL:n 2 luvun 4 ja 6 §:ien säännökset muuttuivat vuoden 2017 alussa. Ennen vuoden 2017 säännösmuutoksia TE-toimistolla oli laajempi harkintavalta haastattelujen toteuttamiseen. Vuoden 2017 alussa voimaan tulleita säännösmuutoksia koskevan hallituksen esityksen (HE 209/2016 vp) mukaan työnhakijan haastattelun järjestämisellä ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman tarkistamisella aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden välein pyritään jäsentämään ja tehostamaan työnhakijoiden palveluprosessia ja lyhentämään työttömyysjaksoja. Muutoksella edistetään myös työnhakijoiden saaman palvelun yhdenmukaisuutta eri työ- ja elinkeinotoimistoalueilla.

Oikeusasiamiehelle on tullut useita kanteluja, joissa on arvosteltu sitä, että työnhakijan haastattelua ja työllistymissuunnitelman laatimista/tarkastamista ei ole tehty säännöksissä edellytetyssä määräajassa. TE-toimistot ovat kanteluiden takia antamissaan selvityksissä vedonneet muun muassa uusien asiakkaiden määrästä johtuvaan asiakaspalvelun ruuhkautumiseen ja rajallisiin henkilöstöresursseihin. Mainittuja syitä ei ole vakiintuneen laillisuusvalvontakäytännön mukaan pidetty hyväksyttävänä syynä määräaikojen ylittymiseen (mm. EOAK/1640/2020 ja EOAK/4012/2019).

Oikeusasiamiehen kanslia on TE-toimistojen tarkastusten yhteydessä pyytänyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta (KEHA-keskus) työllistymissuunnitelmien laatimisista tehtyjä tilastoja. Tilastoista on käynyt ilmi, että alueelliset erot siinä, kuinka suurelle osalle työttömistä työnhakijoista suunnitelma oli tehty tai päivitetty alle 3 kk sitten, olivat suuria. Olen kiinnittänyt vuosina 2018 ja 2019 tehdyillä TE-toimistojen tarkastuksilla huomiota JTYPL:n 2 luvun 4 ja 6 §:ien säännöksiin ja todennut ns. suunnitelmavelan osoittavan, että vuoden 2017 alussa voimaan tulleet säännösmuutokset eivät ainakaan tarkastusten tekohetkellä näyttäneet riittävästi yhdenmukaistaneen työnhakijoiden palveluprosessia.

Edellä todettuun viitaten pidän tärkeänä, että TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa oleville kunnille turvataan riittävät henkilöstöresurssit työnhakijan palveluprosessin toteuttamiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

JTYPL:n 2 luvun 14 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös muistutuksesta. Tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tuntee työttömyysetuuden saamiseen edellytykset. Edellä mainitun säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan vastuu edellytysten täyttymisestä olisi aina työnhakijalla eikä työnhaun voimassaoloon tai työttömyysturvalaissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen vaikuttaisi se, että työnhakijaa ei ole muistutettu, vaikka näin olisi tämän pykälän perusteella tullut toimia.

HE-luonnoksen mukaan muistutuksella ei olisi vaikutuksia työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin eikä sen antamiseen olisi mahdollista hakea oikaisua eikä siitä tehtäisi valituskelpoista päätöstä.

Pidän muistutusmenettelyä työnhakijan oikeuksien kannalta perusteltuna, koska muistutuksen avulla työnhakija voi saada tiedon esimerkiksi hänelle asetetun, mutta havaitsematta jääneen velvoitteen täyttämisestä. Työnhakijoiden oikeuksien turvaamisen kannalta on tärkeää, että työnhakijoilla on selkeä käsitys muistutuksen luonteesta ja siitä, että työnhakija on muistutuksesta huolimatta ensisijaisesti itse vastuussa velvollisuuksiensa täyttämisestä.

HE-luonnoksen perusteella muistutus olisi luonteeltaan neuvontapalvelu, minkä takia muistutuksen laiminlyöminen voi tulla arvioitavaksi hallintolain hyvän hallinnon perusteiden vastaisena menettelynä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

HE-luonnoksessa olevan JTYPL:n 3 luvun 3 §:n mukaan työnhakuvelvollisuus sisältyisi työllistymissuunnitelmaan. JTYPL:n 2 luvun 11 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan suunnitelman toteuttamisella olisi jatkossa nykyistä enemmän merkitystä muun muassa työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Työllistymissuunnitelman sisällöstä säädettäisiin JTYPL:n 2 luvun 11 :ssä. Kyseisessä säännöksessä ei säädettäisi yksilöidysti mainiten työnhakuvelvoitteen sisältymisestä suunnitelmaan. Työllistymissuunnitelmaa korvaavia suunnitelmia (kotoutumissuunnitelma, aktivointisuunnitelma ja monialainen työllistymissuunnitelma) koskevissa säännöksissä (kotoutumisen edistämisestä annetun lain 14 §:n 1 momentti, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 4 §:n 1 momentti ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 8 §:n 1 momentti) säädettäisiin JTYPL:n 3 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden sisältymisestä suunnitelmiin.

Koska työnhakuvelvoitteen täyttäminen on työnhakijan oikeuksien kannalta keskeinen velvoite, työnhakijalla tulee olla selkeä tieto kyseisestä velvoitteestaan. Sääntelyn yhdenmukaisuuden ja

selkeyden sekä työnhakuvelvoitteen merkityksen huomioiden pitäisin perusteltuna säätää työnhakuvelvollisuuden sisältymisestä työllistymissuunnitelmaan myös työllistymissuunnitelman sisältöä koskevassa JTYPL:n säännöksessä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Hallituksen esityksen kannalta keskeisiä perusoikeuksia ovat perustuslaissa turvattu yhdenvertaisuus (6 §), oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen (7 §), vapaus valita asuinpaikka (9 §, oikeus työhön (18 §), oikeus työttömyyden aikaisen perustoimeentulon turvaan (19 §), oikeusturva (21 §), vaatimus säätää lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista (80 §) ja kunnallinen itsehallinto (121 §).

HE-luonnoksessa on käsitelty sen suhdetta perustuslain 121 §:ään ja siitä johtuvaan rahoitusperiaatteeseen, jonka mukaan kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan. HE-luonnoksen mukaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa rahoitusperiaatteen toteutumisesta on huolehdittu siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä on siirretty kokeilukuntiin siirtyvien tehtävien suhteessa. HE-luonnoksen mukaan siinä esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi työ- ja elinkeinotoimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien resursseja vahvistettaisiin merkittävästi.

Esityksen vaikutuksia on käsitelty muun muassa HE-luonnoksen kohdassa 4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan, jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen samoin kuin työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien tehtävät lisääntyivät erityisesti työnhakijan palveluprosessiin tehtävien muutosten myötä. Muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin nähden rahoitusperiaatteen toteutuminen olisi syytä perustella esityksen säätämisjärjestysperusteluissa yksityiskohtaisemmin.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa ei ole käsitelty yleisesti perustuslain 21 §:n säännöstä hyvän hallinnon turvaamisesta ja hyvän hallinnon takeista. HE-luonnoksen kohdassa 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys) käsitellään työnhakuvelvollisuuden asettamiseen liittyvää muutoksenhakukieltoa. Ehdotettujen muutosten myötä työllistämissuunnitelman oikeudellinen merkitys kasvaisi, minkä takia muutoksenhakukieltoa olisi syytä tarkastella laajemmin yksilön oikeusturvan tehokkuuden ja oikea-aikaisen saamisen kannalta. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa hyvän hallinnon perusteiden toteutuminen työnhakija-asiakkaiden palveluprosessissa nousee usein esille. Koska työnhakijan palveluprosessilla on laajemminkin merkitystä perustuslain tarkoittaman hyvän hallinnon toteutumisessa, olisi perusteltua täydentää säätämisjärjestysperusteluita laajemmalla hyvän hallinnon perusoikeuden toteutumisen arviolla.

HE-luonnoksessa on perusteltu sitä, millä perusteella ehdotettujen muutosten katsotaan olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa. Perustuslakivaliokunnan käytäntö on otettu hyvin huomioon viittaamalla asian kannalta tärkeisiin valiokunnan lausuntoihin. HE-luonnokseen sisältyvässä tarkastelussa on päädytty siihen, ettei hallituksen esityksessä ehdoteta sellaisia muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Asian periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Koska HE-luonnokseen sisältyvät muutosehdotukset muuttavat/täsmentävät työttömän työnhakijan velvollisuuksia, joista voi olla seurauksena työttömyysetuuden menettäminen, voisi olla perusteltua, pyytää hallituksen esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunto.

Muuta lausuttavaa?

HE-luonnoksessa ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 2.5.2022. Esityksen mukaan muutosten voimaantulo edellyttää henkilöstön rekrytointeja työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa. Esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi henkilöstöä lisättäisiin HE-luonnoksen mukaan hieman alle 1 200 henkilötyövuodella, mikä tarkoittaisi noin 40 prosentin lisäystä työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön määrässä vuoden 2019 tilanteeseen nähden. Lisäksi muutosten voimaantulo edellyttää HE-luonnoksen mukaan nykyisen ja uuden henkilöstön kouluttamista.

Näkemykseni mukaan ehdotettavat muutokset muuttavat merkittävästi työnhakijan palveluprosessia, jossa korostuu nykyistä enemmän työnhakija-asiakkaiden yksilöllinen palvelu ja yksilöllisten tilanteiden ja palvelutarpeiden huomioon ottaminen.

Esitettyjen muutosten toimeenpanossa keskeistä on henkilöstön kouluttamisen lisäksi informoida TE-toimistojen asiakkaita muutoksista. Muutokset tulevat todennäköisesti lisäämään tiedusteluja ja neuvonnan tarvetta, minkä takia on tärkeää, että työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun kuuluvissa kunnissa varaudutaan vastaamaan tiedusteluihin hyvän hallinnon perusteiden mukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Mäkinen Tiina
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

Niko Uimi

Lausunto

29.07.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Perustuslaki määrä: "Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta." Täten julkinen valta ei voi määrätä työnhakijaa hakemaan työtä, jota hän ei ole itse valinnut, eikä hakemaan työtä kuin työnhakijan itsensä valitsemasta ammatista. Täten työnhakijat voivat joutua erivarvoiseen asemaan sekä osaan voi kohdistua kohtuuttomia tuen heikennyksiä.

Perustuslaki määrä myös: "Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella." Täten henkilöä ei voi rankaista työttömyysetuuden poistamisella.

Esityksessä todetaan: "Työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunta järjestäisi henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton (alkuhaastattelun) työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta." Kaikki kunnat eivät kykene tätä aikataulua pitämään, jolloin valtiolle tulee vain lisäkustannuksia mahdollisista korvauksista.

Työnhakijaa suunnitellaan myös rangaistavaksi mikäli hän kieltäytyy työpaikasta, jonka saaminen on varmaa. Suomessa on tapana jättää esimerkiksi palkkaus mainitsematta työnhakuilmoituksissa. Näin ollen palkan saa kuulla usein vasta työsopimusta solmittaessa. Mikäli palkkauksesta ei kuitenkaan

päästä sopuun ei sopimusta voida allekirjoittaa. Työnhakijaa ei voi pakottaa ottamaan vastaan työtä jolla hän ei kykene itseään/perhettään elättämään. Näin ollen joko on luovuttava rangaistuksesta tai säädettävä laki, joka velvoittaa ilmoittamaan palkan suuruudeen työnhakuilmoituksessa.

Muuta lausuttavaa?

Ennen työtekijöitä koskevia päätöksiä tulisi niistä neuvotella heidän kanssaan, jotka ovat eri alojen työntekijöiden kanssa eniten tekemisissä eli ammattiliittojen kanssa. He tietävät kaikista parhaiten omien alojensa tilanteet niin ttyöpaikkojen kuin palkkauksien yms. osalta.

Niko Uimi
Rivityöläinen

Kajaanin kaupunki

Lausunto

22.07.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Tämä lausunto on tehty yhteistyössä Kajaanin kaupungin ja Sotkamon kunnan toimesta. Lausunnot ovat molemmilta tahoilta samansisältöiset.

Yleisesti voimme todeta, että esityksen tekstissä olisi selkeämpää puhua työvoimahallinnon viranomaistahosta/järjestäjästä, kuin viitata pelkästään toimijana työ- ja elinkeinotoimistoon. Palveluita ollaan siirtämässä kunnille, jolloin kuntien tulisi näkyä myös esityksessä vahvemmin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Ensisijaisesti tulisi satsata valtion puolelta henkilöstöresurssien lisäämiseen, jotta toimenpiteet voitaisiin toteuttaa esityksen mukaisesti. Esitys vaatii huomattavasti enemmän henkilöresursseja, kuin mitä siihen ollaan nyt panostamassa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksessä todetaan: ”Laskennallisesti arvioituna annettavien työvoimapoliittisten lausuntojen määrä ei kasvaisi merkittävästi. Tarkempaa arviota ei ole mahdollista tehdä, koska kyse on

työnhakijoiden käyttäytymiseen liittyvästä vaikutuksesta, johon liittyy sekä työttömyysturvaseuraamusten kohtuullistaminen ja nykyistä useammin toistuvat velvollisuudet, että toisaalta lähtökohtaisesti vapaus valita haettavat työmahdollisuudet ja työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tarjoama tuki.”

Tämä toteamus ei pidä paikkaansa, lausuntojen määrä tulee lisääntymään, koska toimenpiteissä on niin monta eri porrastusta.

Lisäksi esityksessä todetaan: ”Yhden työttömyysturvaseuraamusta koskevan asian ratkaisemiseen ja sitä koskevan työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen kuluu aikaa arviolta noin 20 minuuttia. Arvio sisältää asiaan liittyvien tietojen tarkistamisen, työnhakijan antamaan selvitykseen tutustumisen, mahdollisen lisäselvityspyynnön tekemisen ja sen myöhemmän käsittelemisen sekä asian ratkaisemisen ja työvoimapoliittisen lausunnon perustelujen kirjoittamisen.”

Ensinnäkin tietojen tarkistamiseen ja asiakkaan tilanteeseen tutustumiseen menee paljon enemmän aikaa, kuin arvioitu 20 minuuttia. Lausuntoja saattaa päivässä olla useampi kymmenen, jolloin työaikaa ei tule jäämää ja perusohjaustyölle, jota esityksellä vahvasti tavoitellaan. Tälläkin hetkellä asiakasajasta suurin osa menee työttömyysturvan selvittelyyn. Työaika on viranhaltijoilla 36,25 viikossa. Tämän lain noudattaminen edellyttäisi sitä, että asiakasmäärät olisivat todella pienet per viranhaltija. Yhdellä työntekijällä voisi korkeintaan olla 30-40 asiakasta yhtä aikaa Tanskan mallin mukaisesti. (Tällä hetkellä Kainuussa 100-350 asiakasta per virkailija) Lisä resurssoinnin rahoituksen tulee tulla valtiolta, ei kunnilta. Nykyiset ehdotetut lisäresurssit eivät tule riittämään alueellamme, tarvitsisimme vähintään 50 henkilötyövuotta lisää, jotta asiakasmäärät olisivat edellä mainitut Tanskan mallin mukaiset.

Esityksen mukaan: ”Nykyisiä työnhakuun ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi. Lisäksi itse aiheutettuun työsuhteen päättymiseen ja varmasta työpaikasta kieltäytymiseen liittyvien korvauksettomien määräaikojen kestoja lyhennettäisiin eikä näistä syistä asetettuja korvauksettomia määräaikoja otettaisi enää huomioon arvioitaessa työnhakijan menettelyn toistuvuutta. Viimeksi mainittu tarkoittaa sitä, että asetettavien työssäolovelvoitteiden määrä vähenisi.”

Työllistymistä edistävistä palveluista kieltäytyessä tai toistuvasti moitittavasta menettelystä palvelun keskeytymiseksi tulisi sanktioida edelleen. Meillä on edelleen asiakkaita, jotka ovat täysin työkykyisiä, mutta eivät halua edistettävän avoimille työmarkkinoille.

Esityksessä todetaan: ”Työ- ja elinkeinotoimiston ja kuntien työmäärä kasvaisi edellä mainittua enemmän, jos työnhakijat ilmoittaisivat työllistymissuunnitelman toteuttamisesta merkittävässä määrin muulla tavalla kuin verkkopalvelun kautta. ”

Todellisuudessa meillä on kuitenkin paljon asiakkaita, jotka eivät asioi verkossa lainkaan. Heiltä puuttuu, joko mahdollisuudet taikka taidot verkossa asioimiseen. Etenkin vieraskieliset ja heikoimmassa asemassa olevat asiakkaat asioivat kasvotusten, koska eivät omista pankkitunnuksia, saati laitteita, joilla verkossa asiointi onnistuisi. Tämä esitys rikkoo asiakkaiden yhdenvertaisuutta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitetyt vaikutukset työllisyyteen tulee täysin riippumaan henkilöresursseista, jotka tätä esitettyä mallia toteuttavat. Esitetyillä lisäresursseilla ei tulla pärjäämään.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä esitetään: ”Työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunta järjestäisi henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton (alkuhaastattelun) työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta.”

Esitys vaatii aika paljon lisäresurssia, jos alkuhaastattelu tulisi tehdä viiden päivän kuluessa. Nykyinen kaksi viikkoakin on joillakin alueilla haasteellista, jos on henkilöstövajetta.

Lisäksi esityksessä esitetään: ”Alkuhaastattelu järjestettäisiin kaikille työnhakijoille riippumatta siitä, onko henkilö työtön. Alkuhaastattelussa arvioitaisiin työnhakijan palvelutarve ja laadittaisiin työllistymissuunnitelma. Palvelujen osalta olisi keskeistä, että työnhakija ohjattaisiin jo alkuhaastattelussa tarvittaessa tarkoituksenmukaisiin palveluihin, jos se on mahdollista”.

Asiakkaan todellista palvelutarvetta ei voida arvioida yhdellä käyntikerralla. Tämä vaatii usein useamman käynnin ja laajemman monialaisen verkoston yhteistyön, jotta palvelutarpeen arvio on tehty kokonaisuudessaan.

Esitetyt työttömyysturvatehtävät, johon aiemmin viitataan, vie nimenomaan aikaa tältä esitetyltä ohjaustyöltä.

Esityksissä työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut kohdassa rajataan lomautetut pois. Miksi lomautetut olisivat eri asemassa suhteessa muihin työttömiin työnhakijoihin?

Yleisesti ottaen tarvitaanko tiukkoja aikamääreitä, eikö asiakkaan palvelutarve ole se, mikä määrittelee, kuinka usein asiakasta tavataan?

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Nykyisellään työttömyysturvan saaminen edellyttää kokoaikatyön hakemista, joten myös osa-aikatyössä olevalta täytyy vaatia kokoaikatyön hakemisen velvollisuutta.

Työnhakija, joka tekee neljä tuntia viikossa töitä, katsotaan julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisesti työssä olevaksi. Näin ollen työnhakija ei täytä työssäoloehtoa missään vaiheessa, eikä ko. asiakas poistu esim. kuntien maksuosuuslistalta. Osa-aikatyötä tekeville ei myöskään työllistämissuunnitelman päivittäminen ole pakollista, koska he eivät ole työttömän statuksella.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Ehdotettu esitys työnhakuvelvollisuudesta koulutuksessa olevien henkilöiden osalta on hyvin perusteltua. Ensisijaisesti opiskelun tulisi tapahtua opintotuen turvin, ei työttömyysetuudella.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Yleisesti asiakkaan työnhaun velvoittavuudesta muistuttaminen on kannatettavaa, mutta tämän ei tule lisätä asiakasvirkailijoiden työkuormaa, vaan muistutus tulisi lähteä automaattisesti E-kirjeenä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksessä esitetään: ”Työllistymissuunnitelma tarkistettaisiin ainakin kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskustelujen yhteydessä.”

Tämä ohjaisi liikaa työntekijöitä päivittämään suunnitelman vain kolmen kuukauden välein, ei palvelutarpeen mukaisesti. Samanlainen tilanne on nähtävissä jo tälläkin hetkellä kolmen kuukauden määräaikaishaastattelujen suhteen.

Esityksessä esitetään: ”Kun työnhakua olisi kestänyt kuusi kuukautta ja työnhakijalle olisi tuolloin järjestetty työnhakukeskustelu, työ- ja elinkeinotoimiston tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevan kunnan tekemässä työtarjouksessa tarkoitetun työn hakeminen velvoittaisi työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Työtarjous ei olisi työnhakijaa velvoittava, jos hän olisi jo hakenut neljää muuta työmahdollisuutta kyseisellä työnhakuvelvollisuuden tarkastelujaksolla.”

Tässä esityksessä on vaarana, että osa asiakkaista tulee hakemaan itselleen epäsopivia paikkoja ja kirjaamaan hakemukseen niin, ettei tule siihen valituksi.

Työnhakuvelvollisuus lisää kohtuuttomasti TE-toimistojen ja kuntien työntekijöiden työmäärää. Ei ole tarkoituksenmukaista, että työntekijöiden aika menee asioiden seuraamiseen ja lakipykälien tarkisteluun, kuinka montaa työpaikkaa kenenkin piti itse hakea ja kenelle tehdään työtarjouksia ja milloinka ne ovat tai eivät ole velvoittavia.

Toivoisimme selkeätä ja yhdenmukaista rakennetta, joka ei hankaloittaisi entisestään byrokraattista työtä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Esityksessä esitetään: ”Määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilön tilanne on tosiasiallisesti sellainen, ettei työmarkkinoille suuntautuminen ole ajankohtaista. Nämä työnhakijat ohjattaisiin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen monialaiseen yhteispalveluun. Työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä olisi, että työnhakija toteuttaa monialaista työllistymissuunnitelmaansa. Lisäksi esitetään, että työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi myöskään työnhakijoille, joilla ei lääketieteellisen selvityksen mukaan ole jäljellä työkykyä. Koska työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu työkyvyttömyyden aikaisen toimeentulon turvaamiseen, työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen tällä perusteella edellyttäisi, että henkilö on tarvittaessa hakenut työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta ja noudattanut työllistymissuunnitelmaansa, jos siinä on sovittu hakeutumisesta kuntouttaviin palveluihin”.

Ihmetystä herättää, miksi näiden ko. henkilöiden etuutena on työttömyysturva, jos ei ole jäljellä lainkaan työkykyä? Tulisiko näiden henkilöiden olla toimeentulotuella taikka sairauspäivärahalla sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden piirissä, eikä työllisyyspalveluiden. Perustuloa tulisi edistää ko. asiakkaiden kohdalla.

Kaikki aikamääreet palveluiden tarjoamisesta/pääsystä tulisi poistaa (mm. kuntouttava työtoiminta, TYP-palveluiden kriteerit jne.) Liian tiukat kriteerit monialaiseen palveluun pääsystä on aiheuttanut sen, ettei asioihin pystytä puuttumaan tarpeeksi ajoissa. Monialaista palvelua voi tarvita asiakas jo ensimmäisestä työttömyyspäivästä lähtien, eikä vasta kun 300 päivää työttömyyttä on takana. Palveluiden tarjoaminen tulisi tehdä kaikille tasapuolisesti asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti, eikä työttömyyden keston mukaan.

Työnhakuvelvollisuus tulisi olla kaikilla työnhakijoilla, jotka saavat työttömyysetuutta, eikä sitä tulisi poistaa varsinkaan pitkäaikaistyöttömiltä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Tämä ehdotus porrastetusta seuraamusjärjestelmästä lisää lausuntojen antamista ja henkilöstön työmäärää, mikä on pois asiakkaiden valmennukselliselta työltä. Lisäksi porrastaminen tuo vain lisää byrokratiaa asiakasprosessiin ja sekavoittaa prosessia.

Kuten jo aiemmin toteamme, olisi selkeämpää sekä asiakkaalle että viranomaiselle, jos seuraamukset olisivat mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Esityksen mukaan: ”Nykyisiä työnhakuun ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi.”

Työllistymistä tukeviin palveluihin osallistumisen tulee edelleen olla velvoittavaa ja siksi niistä kieltäytymisestä tulee myös aiheutua työttömyysturvaan seuraamuksia.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Kokeilulaista tulisi muuttaa 14 §: ”Käyttöoikeus voidaan myöntää, jos tässä laissa tarkoitetut tehtävät tai tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtävänkuvasta, eikä asiakastietojen käyttötarve ole satunnaista eikä harvinaista.” Tämä käyttäjäoikeuden rajaaminen eriarvoistaa pienten kuntien palveluita. Tämän rajauksen myötä kaikkia kuntien resursseja ei saada käyttöön, koska puolet työajasta ei täyty kuntakokeilulle. Esimerkkinä kuntien yritysneuvojat.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Yleisesti ottaen täytyisi yhdenmukaistaa kaikkia työllisyydenhoitoon liittyviä lakeja. Esimerkiksi työttömän määritelmä tulisi olla yhdenmukainen niin julkisessa työvoima- ja yrityspalvelulaissa kuin työttömyysturvalaissa.

Jos kuntouttava työtoiminta nähdään enemmän sosiaalipalveluna, sen ei tulisi olla yhteydessä työttömyysturvaan vaan enemmänkin muuhun toimeentuloon.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Lain voimaantulo tulee aivan liian nopeasti suhteessa siihen, miten isosta muutoksesta on kyse. Perehdytys uuteen malliin tulee tapahtua hallitusti ja keskitetysti riittävän ajoissa ja riittävillä resursseilla valtion taholta.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Esitetty pohjoismainen työvoimapalvelumalli ei tule pienentämään kuntien työmarkkinatuen maksuosuusvastuuta, mikäli vain palkkatyöhön sijoittuminen jatkossa katsotaan sitä leikkaavaksi. Työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen tulee edelleen hyväksyä kuntien maksuosuutta laskevaksi toimenpiteeksi. Muutoin tämä uudistus ei tosiallisesti edistä työttömien ohjaamista palveluihin, vaan lisää kuntien taloudellisia vastuita työttömyyden hoidosta.

Esitykset yleisesti ovat karsimassa kunnilta mahdollisuuksia velvoittaa pitkäaikaistyöttömiä eri palveluihin, ja esitettyjen uudistusten myötä viranhaltijoiden tehtävämäärä kasvaa merkittävästi ilman todellisia lisäresursseja.

Tikkanen Milla
Kajaanin kaupunki - Työllisyyspalvelut

Etelä-Savon ELY

Lausunto

20.07.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

TE-asiakaspalvelukeskus katsoo, että TE-hallinnon asiakkaiden palveluihin panostaminen resurssein sekä prosesseja kehittämällä on aina kannatettavaa ja koko yhteiskuntaa hyödyttävää. Työnhaun vahva alku tukitoimineen edistää työllistymistä ja ehkäisee tehokkaasti virtaa pitkäaikaistyöttömyyteen. Hallituksen esityksessä työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten muutoksissa on kuitenkin kokonaisuutena merkittäviä vaikutuksia, joita TE-asiakaspalvelukeskuksen mukaan ei ole riittävällä tavalla kuvattu tai huomioitu.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esityksen mukaan asiakkaille tarjottaisiin nykyistä selvästi enemmän yksilöllistä ja henkilökohtaista tukea työnhaun eri vaiheissa. Onnistuakseen tämä edellyttää merkittäviä lisäyksiä henkilöstöresursseihin ja siten kustannusvaikutuksia voidaan olettaa tulevan. Merkittäviä kustannuksia tullee niin ikään teknologian kehittämisestä ja sen hyödyntämisestä kunnissa sekä valtiolla; lisäksi nykyiset asiointipalvelut ovat voimakkaasti uudistumassa samoihin aikoihin esitetyn mallin mahdollisen toimeenpanon alkaessa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Hallituksen esitys pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönotosta on merkittävästi nykyistä palvelujärjestelmää velvoittavampi sekä viranomaisen että asiakkaan näkökulmista. Asiakasohjaus on hallituksen esittämässä mallissa huomioitava esitettyä tarkemmin; asiakkaiden tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut tukevat parhaimmillaan esitetyn mallin toimivuutta, mutta liian vähän resursoituna tuottavat vain monimutkaisen hallinnollisen ikiliikkujan. Asiakaspalvelussa tulee olla aidosti ja riittävän kattavasti vaihtoehtoja asiakkaiden valittavaksi; työmarkkinoiden tilanne on useilla Suomen alueilla jo nyt huolestuttava ja määrällinen työnhakuvelvoite on osin suorastaan irrationaalinen tavoite.

TE-asiakaspalvelukeskus tuottaa kaikkien TE-toimistojen puhelinpalvelut ja palvelee myös työllisyyden kuntakokeilujen asiakkaita yhdenvertaisesti ja saavutettavasti usealla eri kanavalla. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mahdollinen käyttöönotto generoi koko TE-palvelujen kokonaisuuden kannalta merkittävää uutta informaatio-, neuvonta ja asiakasohjaustarvetta ja tähän on ehdottomasti syytä varautua lisäämällä myös TE-asiakaspalvelukeskuksen resursseja.

Todettakoon myös, että esitetyn pohjoismaisen työvoimapalvelumallin myötä vuosikymmenen ajan toteutettu asiakaspalvelu ja -ohjaus verkkopalveluihin muutettaisiin käytännössä täysin päinvastaiseksi: asiakkaita kohdattaisiin henkilökohtaisesti ja jopa samassa fyysisessä tilassa. Tämä uusi kehityssuunta tulee myös huomioida valtion toimitilaratkaisuissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Hallituksen esityksen työnhakijan työnhakuvelvoite tullee todennäköisesti lisäämään työnantajien saamia yhteydenottoja. Mallin toimeenpanossa ja sen arvioinnissa on syytä kiinnittää huomiota työnantajien palautteisiin ja tarpeisiin; työllisyyden hoidon ei pitäisi rasittaa työnantajia vaan pikemminkin auttaa osaavan työvoiman saatavuudessa kaikin keinoin.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esitetyssä mallissa on määritelty asiakasprosessin muodostuvan alkuhaastattelusta, työnhakukeskusteluista ja täydentävistä työnhakukeskusteluista. Asiakkaalle asetettaisiin työnhakuvelvollisuus, joka kirjattaisiin työnhakusuunnitelmaan. TE-asiakaspalvelukeskus katsoo, että sinänsä ajatus tiiviistä ja kaikkia osapuolia velvoittavasta toimintamallista on hyvä, mutta näkee

tilanteessa myös haasteita. Perustilanteeseen liittyviä poikkeuksia, reunaehtoja ja mekanismeja on niin monta, että yksittäinen henkilöasiakas joutuu helposti epäselvyyteen ja pahimmillaan tilanteet edellyttävät tulkintaa, jossa yhdenvertaisuus on koetuksella. Kaikki tulkintaa ja harkintaa edellyttävät tilanteet edellyttävät ylipäänsä viranomaisresursseja sekä sitovat neuvonta- ja ohjauspalveluja. Huomioitavaa on se, että tulevan lainsäädännön soveltajia on niin ikään runsaasti; nykyisten TE-toimistojen lisäksi työllisyyden kuntakokeilujen kunnat. Viranomaisten ja asiantuntijoiden kouluttaminen pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin tulee olla systemaattista ja jatkuvaa.

Esityksen mukaisen työnhakijaksi rekisteröityvän alkuhaastattelun tulisi toteutua viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Tämä edellyttäisi tehokkaan ajanvarausjärjestelmän käyttöönottoa sekä yhteydenpidon mahdollistamista asiakkaan ja palvelun järjestävän organisaation välillä. Ajanvarausten velvoittavuuden myötä hallinnollinen ihmistyömäärä todennäköisesti lisääntyy TE-asiakaspalvelukeskuksessa, kun asiakas ei voi itse esimerkiksi perua varattua aikaa. Ajanvarausjärjestelmiä- ja prosesseja on jatkossa myös useampia ja pahimmillaan ajanvarauksen perumatta jättämisellä voi olla vaikutuksia asiakkaan työttömyysetuuteen.

Alkuhaastattelu tulisi esityksen mukaan järjestää TE-toimiston tai kuntakokeilun toimipisteessä, ellei muu järjestämistapa olisi tarkoituksenmukaisempi esimerkiksi erityisen pitkien asiointimatkojen tai työttömyyden tiedossa olevan lyhyen keston takia, taikka sen vuoksi, että työnhakija on vielä työssä, eikä voi osallistua alkuhaastatteluun paikan päällä. Tähän määrittelyyn tulee saada seikkaperäiset ohjeistukset, jotka siten myös edistävät asiakkaiden yhdenvertaisuutta. TE-asiakaspalvelukeskuksen näkemyksen mukaan tulee myös määrittää asiakkaiden liikkumiseen esimerkiksi matkustamiseen tarvittava aika- tai kilometriraja, jonka mukaan asiakkaiden voidaan edellyttää matkustavan työllisyyden hoidon toimipaikkaan. Toisaalta voisi olla syytä pohtia muitakin tapaamisten vaihtoehtoja, kuten esimerkiksi viranomaisen liikkumista asiakkaan luo.

Hallituksen esityksen mukaan työnhakijan tulisi ilmoittaa työmahdollisuuksien hakemisesta ja muusta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa. TE-asiakaspalvelukeskuksen jokapäiväisten havaintojen mukaan verkkopalvelujen ja sähköisen asioinnin onnistumisen perusedellytyksenä ovat kuitenkin riittävän kattavat neuvontapalvelut. Neuvonta ei tarkoita pelkästään teknistä apua, vaan vaatii syvällistä ymmärtämystä asiakkaan valintojen seuraamuksista koko työllisyyden hoidon prosessille ml. työttömyysturvaseuraamukset.

TE-asiakaspalvelukeskus pyytää huomioimaan myös asiakkaiden esitetystä mallista poikkeavat tavat osoittaa aktiivisuutensa työmarkkinoilla ja työttömyysetuuden perusteena; työnhakijat ovat verkkoasiointiin liittyviltä valmiuksiltaan ja mahdollisuuksiltaan varsin heterogeenisessä asemassa toisiinsa verrattuna. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta tulee siis olla mahdollista ilmoittaa esimerkiksi työnhakuvelvoitteen täyttämisestä myös muilla kanavilla.

Nykyään TE-hallinnon asiakkaalla on ollut valinnanvapaus asiointinsa toimipisteeseen, pl. työllisyyden kuntakokeilujen asiakkailla, joilla on oman kotikuntansa perusteella asiointi

kokeilukunnassa. TE-asiakaspalvelukeskus tiedustelee, tulleeko vastaava valinnanvapaus säilymään myös pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönoton jälkeenkin. Mikäli näin on, tullee tämä ottaa huomioon asiakkaiden erilaisten keskustelujen ajanvarauksissa ja velvoittavuuksissa sekä määriteltäessä asiakkaan oikeutta kulukorvaukseen. Tähän liittyvä asiakasneuvonta on jatkossa entistäkin haasteellisempaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksessä on mainittu, että työvoimakoulutuksessa tai muissa palveluissa olevan työnhakijan työnhaku- tai muut täydentävät keskustelut järjestettäisiin vasta koulutuksen tai muun palvelun loppuvaiheessa. Asiakkaan työllistymisen edistämisen näkökulmasta voisi olla järkevämpää, että jo palvelun aikana havaitut seikat voitaisiin huomioida työllistymissuunnitelmassa ja suunnitella palvelun jälkeistä aikaa mahdollisimman ennakoiden.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työnhakijoiden kannalta muistutus on kannatettava ja tervetullut uudistus. Esityksessä muistutus on mainittu annettavan kirjallisesti. TE-asiakaspalvelukeskuksen näkökulmasta kaikki asiakkaalle viranomaiselta menevät kirjalliset lähestymiset generoivat kuitenkin kysymyksiä ja täten muistutuksen sanamuodot, tarkoituksenmukaisuus ja etenkin asiakasohjaus tulee olla kaikille osapuolille yksiselitteiset.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esitysluonnoksessa todetaan, että työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seuranta toteutuisi työnhakijan itse ilmoittamana verkkopalvelussa. TE-asiakaspalvelukeskus kannattaa tätä tapaa. Samoin TE-asiakaspalvelukeskus kannattaa ao. verkkopalvelujen kehittämistä suuntaan, joka mahdollistaa työnhakuvelvoitteen toteutumisen ilmoittamisen mahdollisimman automaattisesti ja yksinkertaisesti sekä asiakkaan että viranomaisen näkökulmista.

TE-asiakaspalvelukeskus kysyy, kuinka määrältään alennettu työnhakuvelvoite käytännössä mahdollistetaan esimerkiksi ammatinvaihtajien, työnhaun nivelvaiheessa ja/tai jonkin prosessin vaiheessa olevien asiakkaiden kohdalla. Riittävän seikkaperäisellä ohjeistuksella voidaan varmentaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta, vaikka harkintaa toki on edellä mainittujen asiakkaiden kohdalla voitava käyttää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa TE-hallinnon asiakkaista työllistyy määräaikaisena ja kausiluontoisesti vuodesta toiseen. TE-asiakaspalvelukeskus kysyy, kuinka näiden asiakkaiden kohdalla pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttaminen onnistuu huomioimalla ammattitaitosuojan. Oletettavasti ohjeistus on tarpeen, jotta nämä asiakkaat tulee kohdelluksi yhdenvertaisesti myös jatkossa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Hallituksen esityksessä on määritelty, että myös koulutuksen aikana työtä tulisi hakea. Ajatus on TE-asiakaspalvelukeskuksen mielestä ristiriitainen: työllisten osaamisen kehittämisen tarkoituksena on koko yhteiskunnan osaamisen nosto eikä mahdollisesti työnhakuvelvoitteen vuoksi keskeytyneiden opintojen voi katsoa olevan millään tavalla tuon tavoitteen mukaista. Todennäköisesti keskeytykset hankaloittavat myös oppilaitosten toimintaa; on järkevä harkita koulutuksen aloittamisen kohdalla opintojen tarkoituksenmukaisuus ja niiden optimaalinen onnistuminen. Jos lakiin jää kirjaus työllisten työhakuvelvoite koulutuksen aikana niin tähän tarvittaisiin yksinkertaiset määrittelyt edellä mainittuihin seikkoihin liittyen.

TE-asiakaspalvelukeskuksen mukaan erilaisiin maahanmuuttajien kotokoulutuksiin osallistuvat tulisi voida vapauttaa velvoittavasta työnhausta. Kielitaidon ja Suomen työ- ja koulutusjärjestelmien oppiminen tulisi olla heillä ensisijaista toimintaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

TE-asiakaspalvelukeskuksen näkökulmasta on järkevää, että määrällinen työnhakuvelvoite voidaan jättää asettamatta, mikäli asiakkaan tilanne ei ole työnhaun tai työllistymisen kannalta mahdollinen. Tähän poikkeukseen tarvitaan kuitenkin mahdollisimman yksinkertaiset määrittelyt. Lisäksi esityksessä lukee: ”Työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi myöskään työnhakijoille, joilla ei lääketieteellisen selvityksen mukaan ole jäljellä työkykyä.” Mikäli työnhakijalla ei ole jäljellä työkykyä, hänet tulisi TE-asiakaspalvelukeskuksen mielestä ohjata muihin palveluihin kuin työnhakijaksi eikä tällaisen henkilön siis kuuluisi olla työttömänä työnhakijana vaan muissa palveluissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Erilaisten keskustelujen luonteen hahmottamisessa TE-asiakaspalvelukeskus kysyy, ovatko uraohjauksen keskustelut myös työnhakukeskusteluja tai täydentäviä työnhakukeskusteluja ja onko psykologi-professiolle ajateltu muuta osuutta mahdollisen pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpanossa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

TE-asiakaspalvelukeskuksen mukaan kaikki poikkeukset yleisestä lisäävät byrokratiaa ja asiakkaan tiedontarvetta. Olisi selkeämpää sekä asiakkaalle että viranomaiselle, jos seuraamukset olisivat mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

TE-asiakaspalvelukeskus pitää kannattavana pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönottoa vasta toukokuusta 2022. Siirtymäaikana uusien henkilöiden rekrytointi ja uuden teknisen sovellukseen perehtyminen voidaan toteuttaa harkitusti ja hallitusti.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Suovalkama Kirsi
Etelä-Savon ELY

Salon kaupunki

Lausunto

20.07.2021 2845/03.00.00.00/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Salon kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunnon esitykseen. Työnhakijoiden asiakaspalveluun liittyviä panostuksia, myös resursoinnin osalta pidetään yleisesti ottaen positiivisena muutoksena nykytilanteeseen nähden. Myös työnhakijoiden työnhaun velvoittavuus sekä työttömyysturvan sanktioiden kohtuullistaminen tietyissä tilanteissa on toivottu muutos.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Kuntapuolella tiedetään, että työnhakijoiden ohjauspalveluihin sijoitetut resurssit ovat yleisesti ottaen pitkällä tähtäimellä taloudellisesti kannattavia. Mikäli pohjoismainen malli halutaan toteuttaa, on siihen pakko myös tuoda tarvittava panostus ja henkilöresurssit. Pääosin työttömyysetuus on yksilölle taloudellisesti haastava toimeentulon lähde ja se itsessään jo tuo mukanaan riskiä köyhyyteen, velkaongelmiin, masennukseen ja yhteiskunnallisen osallisuuden vajeeseen etenkin silloin, kun työttömyys pitkittyy. Vaikka työttömyysturvamenot lisääntyisivät, tulee toimeentulotukimenoissa jonkin verran laskua.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Uuden mallin toimeenpano tulee varsin pian kuntakokeilujen aloituksen jälkeen. Kokeilun aloitus on ollut vaativa muutostilanne sekä kaupungin työllisyyspalveluiden että TE-toimiston henkilöstölle. Uuden mallin käyttöönotto edellyttää kuntakokeilun toimintamallien ja resurssien uudelleen tarkastelua sekä muutoksia nykyiseen toimintaan. Salon kokeilussa on huomioitu kasvokkain tapahtuvat palvelun toteutus toimitiloissa. Lisähenkilöstö tuo jonkin verran haastetta toimitilojen käytön suunnitteluun, mutta se on tarkoitus toteuttaa ilman lisätilan hankintaa. TE-palveluista siirtyvään uuteen henkilöstöön kohdistuu kuitenkin väistämättä jonkin verran lisäkustannuksia, kun esim. tulostimet ja mahdolliset lisäkalusteet hankitaan kunnan puolesta.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli korostaa työnhaun aloitusvaiheen palvelua. Salon kuntakokeilu on ollut käynnissä noin kolme kuukautta ja tähän ajankohtaan on sisältynyt poikkeustekijöitä; korona-tilanteen lisäys työnhakijoiden määrään sekä valmistuvien opiskelijoiden runsaat työnhaun aloitukset. Eli vielä ei ole tarkkaa käsitystä siitä, mikä tulee olemaan keskimääräinen uusien työnhakijoiden määrä. Näin ollen resurssitarvetta on haastavaa arvioida.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitys tukee etenkin niiden henkilöiden työllistymistä, joilla on eri syistä haasteita työllistyä pian uudestaan. Myös pidempään työttömänä olleet ja etenkin heikossa työmarkkina-asemassa olevat hyötyvät ohjauksen lisäämisestä. Omatoimisten työnhakijoiden osalta esitys tuskin tuo merkittävää muutosta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esitetty työnhakuvelvollisuus todennäköisesti tulee lisäämään työnantajien saamia yhteydenottoja työnhakijoilta. Hyvinä vaikutuksina voi olla työnantajien rekrytoinnin helpottuminen, koska tietyillä toimialoilla on työvoimapulaa. Kuitenkin vaarana on, että suuret määrät työhakemuksia sekä muita yhteydenottoja rasittavat työnantajia. Pelkona on, että työnantajat siirtävät tämän seurauksena rekrytoinnin ja työpaikkailmoittelun pois ns. julkisista kanavista. Näitä vaikutuksia tulisi tutkia ja seurata mallin käyttöönoton yhteydessä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työnhaun tehokkaaseen aloitukseen ilman turhia odotusaikoja kannattaa panostaa. Salon kuntakokeilussa on nyt jo pyritty siihen, että työnhakijan alkuhaastattelu järjestetään mahdollisimman nopeasti, kun asiakkuus on siirretty kuntakokeilulle, joten esitetty viiden päivän määräaika tukee hyvin jo nykyistä toimintamallia. Salon kokeilussa on haluttu panostaa asiakkaiden kasvokkain tapahtuvaan ohjaukseen, joten tautitilanteen helpottuessa ollaan siirtymässä vihdoin

mallin käyttöönottoon. Myös tässä suhteessa esitys paikan päällä tapahtuvasta alkuhaastattelusta ja myöhemmistä työnhakukeskusteluista tukee mielestämme hyvää yksilöllistä asiakaspalvelua, jolloin ohjaustyö on myös tehokkaampaa.

Alkuhaastattelun jälkeen työnhaun aloituksesta kahden viikon välein tapahtuvat työnhakukeskustelut nähdään pääosin hyvänä ja merkittävänä panostuksena työnhakijan työnhaun aloitusvaiheeseen ja sillä nähdään olevan työnhaun pitkittymistä estävä vaikutus. On kuitenkin syytä huomioida, että työnhakijoiden tilanteet ovat hyvin moninaisia ja omatoimiset työnhakija-asiakkaat eivät tule aivan näin tehostetusta palvelusta hyötymään. Pelkona on, että TE-palveluiden toiminta voidaan nähdä joissakin tapauksissa valvovana toimijana, mikä ei näissä tilanteissa edistä hyvää asiakaspalvelua eikä siten tue ajatusta ”luottamusloikasta”. Selvästi omatoimisten työnhakijoiden kohdalla olisin hyvä käyttää edelleen mahdollisuutta myös muihin asiointikanaviin kuin ensisijaiseen paikan päällä tapahtuvaan palveluun.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esitys työnhakuvelvollisuudesta on kohtuullinen, koska siinä on huomioitu myös ne työnhakijat, joiden työkyky tai palvelutarve ei tue ajatusta työpaikkojen hakemisesta. Alennettuun työnhakuvelvoitteen myöntämiseen toivotaan käytännön työn tueksi selkeitä valtakunnallisia ohjeita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä

tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tehdään kovin eri tuntimäärillä, jolloin velvoite olisi hyvä voida suhteuttaa osa-aikatyön työllistävyyteen. On eri asia, tekeekö työtä 30 h tai 4 h viikossa. Kuntakokeiluun jäi siirtymättä paljon sellaisia osa-aikatyötä tekeviä henkilöitä, jotka ovat olleet jo vuosia kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen piirissä, eikä työ ole kuitenkaan työssäoloehtoa täyttävää. Pienellä tuntimäärällä osa-aikatyötä tekevien kohderyhmä on nähty muutenkin työllisyydenhoidossa haasteellisena ryhmänä, joka on palveluiden ulottumattomissa. Työnhakuvelvollisuus on alle 18 h/vk osa-aikatyötä tekevien osalta tervetullut uudistus.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Uudessa mallissa yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevalle tai vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle tehtäisiin työtarjouksia (kolme hänelle osoitettua työpaikkaa kolmen kuukauden aikana). Tämä aiheuttaa ristiriitaa siinä tilanteessa, kun tutkinnon suorittaminen tai muu osaamisen hankkiminen tuottaisi henkilölle koulutuksen jälkeen paremmat työllistymismahdollisuudet. Mielestämme esimerkiksi velvoittavien työtarjousten tekeminen koulutuksen loppuvaiheessa olisi tehokkaampi tapa kohtaanto-ongelman ratkaisemiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Uudistuksen mukaan työnhakuvelvoitetta ei asetettaisi työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on monialaisten palveluiden tarve tai joilla ei ole lainkaan jäljellä olevaa työkykyä, ja jotka eivät ole päässeet kuntoutukseen. Uudistus kuulostaa kohtuulliselta vaikeassa tilanteessa olevien työnhakijoiden kannalta mutta tähän toivotaan käytännön työn tueksi selkeitä valtakunnallisia ohjeita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esitetty 45 pv on nykyiseen 60 tai jopa 90 päivään verraten kohtuullisempi ja reilumpi malli, mutta edelleen tuntuva seuraamus. Tämän muutoksen myötä irtisanoutumisten määrä tuskin lisääntyy.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Nykyinen 90 päivän karenssi on suhteellisen kova rangaistus, joten tähän tuleva lievennys 45 pv on kohtuullisempi ja kannatettava.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu malli on työnhakijalle nykyistä kohtuullisempi, mutta silti tuntuva ja suunnitelman noudattamiseen kannustava malli. Haluamme kiinnittää huomiota käytännön toteutuksen avoimuuteen ja asiakaslähtöisyyteen: Esityksen mukaan ensimmäinen muistutus moitittavasta menettelystä annetaan asiakkaalle mutta syytä työnhakijan menettelyyn ei siinä kohtaa selvitetä. Kuitenkin, jos työnhakija menettelee kahdesti 12 kuukauden aikana pykälässä tarkoitetulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto selvittää, onko hänellä ollut pätevä syy menettelyynsä. Molemmat menettelyt selvitettäisiin kerralla. Saattaa siis olla, että aikaa näiden tilanteiden välillä on kulunut lähes vuosi, joka saattaa aiheuttaa sen, että ei enää voida selvittää syitä riittävästi (Esim. Lääkärinlausunto). Olisiko käytännössä parempi, että ensimmäinen moitittava menettely jo jollain tavalla selvitetään (esim. Selvityspyyntö peruskäsittelyyn) vaikka ns. karenssia ei määrätä. Työ- ja elinkeinotoimiston selvittäessä toisen moitittavan menettelyn jälkeen molempia tilanteita, voitaisiin asiakkaan antaa mahdollisuus täydentää selvitystä myös ensimmäisen tilanteen kohdalla.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Erittäin positiivisena seikkana nähdään se, että henkilöstö on tarkoitus palkata hyvissä ajoin siten, että siirtymäajalla tammi-huhtikuu 2022 ehditään henkilöstön perehdytyksen ja asiakaspalvelun kanssa mukaan muutokseen. Osaavan henkilöstön löytäminen tässä mittakaavassa tulee aiheuttamaan merkittäviä haasteita ja käytännössä tehtävään joudutaan palkkaamaan kokonaan uutta henkilöstöä, jolla ei ole aiempaa TE-työkokemusta. Toivomme tähän esimerkillistä rekrykampanjaa ja erityispanostusta uuden henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Kokeilujen osalta toiveissa olisi myös päästä mukaan henkilövalintoihin, joilla voitaisiin varmistaa oikeanlainen ja monipuolinen osaaminen kokeilun tiimien henkilöstöön.

Tässä kohtaa toivotaan resurssitehokkuutta perehdytyskoulutukseen, koska näin ison henkilömäärän koulutus ja perehdytys vaatii kokeiluilta panostusta ja toisaalta monet osiot voitaisiin perehdyttää ihan valtakunnallisestikin. TE-palveluiden asiakaspalvelutyö edellyttää monipuolista osaamista ja asiatiedon riittävää kartuttamista ennen kuin voi lähteä palvelemaan asiakkaita. Kokeiluille on luotu hyviä perehdytysmateriaaleja, joita voi hyödyntää perehdytyksessä, mutta käytännössä materiaalia on hyvin paljon ja uuden työntekijän voi olla vaikea perehtyä pelkästään niiden avulla. Uuden työntekijän intensiivikoulutus vie käytännössä ainakin kuukauden ennen kuin voi asteittain omatoimisesti lähteä työskentelemään tehtävässä ja senkin jälkeen opettelu jatkuu vielä pitkään. Tällä kaikella varmistetaan laadukas ja osaava asiakaspalvelu työvoimapalveluihin.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Virta Minna
Salon kaupunki - Salon kaupunginhallitus 28.6.2021

Paltamon kunta

Lausunto

12.07.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Esityksen tekstissä useissa kohdissa viitataan toimijana ainoastaan työ- ja elinkeinotoimistoon ja jätetään työllisyyden kuntakokeilut mainitsematta. Esimerkki sivulta 20: ”Käytännössä työstä kieltäytymisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä tilanteita, joissa työnhakija on ilman työttömyysturvalaissa tarkoitettua pätevää syytä jättänyt hakematta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa työtä.” Oletettavasti joiltain osin on mahdollisesti kyse siitä, että ko. lainsäädäntöön ei kuulukaan tulla mainintaa kokeiluista mutta muissa kohdissa tämä tulisi korjata.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

- Esityksessä lukee, että esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi te-toimistojen ja kuntakokeilussa olevien kuntien henkilöstöä lisättäisiin, mutta esityksestä ei käy selväksi mitä kuntien henkilöstön lisääminen tarkoittaa ja miten se on esityksessä ajateltu toteutettavan.

- 31.5.2021 kuntakokeiluille toimitetun resurssilaskelman mukaan Paltamon kunnalle (mukaan lukien Hyrynsalmi ja Ristijärvi) ei kohdentuisi yhtään TE-palveluista siirtyvää lisäresurssia syksyllä voimaan tulevaan työttömyysturvalausuntojen lisätehtävään liittyen ja nykyinen kuntakokeiluihin varattu kuntien oma resurssi ei tule riittämään tämän lisäksi hallituksen esityksen mukaiseen palveluprosessin muutokseen, johtuen mm. esityksessä olevasta uudesta aikarajasta alkuhaastattelujen järjestämiseksi viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Mikäli kuntakokeilukuntiin ei osoiteta lisäresursseja (rahana tai te-palveluista siirtyvää resurssia), on esitetyn uuden toimintamallin mukainen palvelu mahdotonta järjestää ympäri vuoden nykyisellä resurssoinnilla. Kuntakokeilukunnat ovat varautuneet resurssoimaan kuntakokeilujen toiminnan niillä reunaehdoilla, jotka kuntakokeilujen käynnistyessä ovat olleet tiedossa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

- Alkuhaastattelu esityksessä mainittuine sisältöineen viiden arkipäivän kuluessa työnhaun aloittamisesta on kuntakokeiluissa liian lyhyt aika. Kontaktointi ja ajanvaraus voidaan tehdä tämän ajan sisällä, mutta varsinainen haastattelu tulisi voida tehdä edelleen kahden viikon sisällä.

- Esityksessä on mainittu, että työvoimakoulutuksessa tai muissa palveluissa olevan työnhakijan työnhaku- tai muut täydentävät keskustelut järjestettäisiin vasta koulutuksen tai muun palvelun loppuvaiheessa. Olisi kuitenkin asiakkaan työllistymisen edistämisen näkökulmasta järkevämpää, että koulutuksessa tai muussa palvelussa olon aikana havaitut seikat voitaisiin jo palvelussa olon aikana tarvittaessa huomioida työllistymissuunnitelmassa eikä odottaa esim. koulutuksen päättymistä ja reagoida asiaan vasta sitten.

- Hallituksen esityksessä todettiin, että työnhakukeskustelut pitäisi järjestää te-toimistossa tai kunnan toimipaikassa. Emme näe syytä, miksi paikka pitäisi määrittää tällä tavalla, kun voisi olla järkevämpää järjestää työnhakukeskusteluja joidenkin asiakkaiden osalta vaikka

työpaikalla/opiskelupaikassa. Onko siis tarpeen ylipäänsä määrittää tuo paikka, kun voisi antaa mahdollisuuden järjestää tämä asiakkaan työllistymistä edistävällä parhaalla mahdollisella tavalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

- Työnhakuvelvollisuus tulisi olla kaikilla työnhakijoilla, jotka ovat työmarkkinatuen tai vastaavan etuuden piirissä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

- Esityksessä lukee: ”Määrällinen työnhakuvelvoite jätettäisiin asettamatta työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille.” Työnhakuvelvollisuus pitäisi olla kaikilla työnhakijoilla, jotka ovat työmarkkinatuen piirissä.

- Esityksessä lukee: ” Työnhakuvelvollisuutta ei asetettaisi myöskään työnhakijoille, joilla ei lääketieteellisen selvityksen mukaan ole jäljellä työkykyä.” Mikäli työnhakijalla ei ole jäljellä työkykyä, hänet tulisi ohjata muihin palveluihin kuin työnhakijaksi eikä tällaisen henkilön siis kuuluisi olla työttömänä työnhakijana vaan muissa palveluissa. Työnhakuvelvollisuus tulisi olla kaikilla työnhakijoilla, jotka ovat työmarkkinatuen piirissä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

- Porrastaminen tuo lisää byrokratiaa asiakasprosessiin, mikä ei ole hyvä asia. Olisi selkeämpää sekä asiakkaalle että viranomaiselle, jos seuraamukset olisivat mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

- ”Esityksen mukaan nykyisiä työnhakuun ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi.” Työllistymistä tukeviin palveluihin osallistumisen tulee edelleen voida olla velvoittavaa ja siksi niistä kieltäytymisestä tulee myös aiheutua työttömyysturvaseurauksia. Esityksessä jäi epäselväksi, mitä korvauksettomia määräaikoja ei enää asetettaisi.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Korhonen Salla
Paltamon kunta - Kunnanhallitus

Kuntoutussäätiö

Lausunto

30.06.2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Verrattuna muihin Pohjoismaihin voidaan todeta, että Suomi on jäljessä työllisyyspalveluiden määrässä ja laadussa, osatyökykyisten työllistämisessä ja palkkatuen käytössä. Työvoimapalveluiden kehittäminen tätä taustaa vasten on perusteltua. Yksilöllisen, asiakaskohtaisen palvelun lisäämistä voidaan pitää kannatettavana suuntana.

Kuntoutussäätiö haluaa lausunnossaan tuoda esille seuraavat, uudistuksen toimeenpanoon liittyvät seikat, joihin säätiö toivoo kiinnitettävän erityistä huomiota.

Muutosten toimeenpano edellyttää merkittävää lisäresursointia työvoimapalveluihin. Esityksessä todetaan, että nykyisellään työnhakukeskusteluja toteutetaan vuosittain noin miljoona, mutta jatkossa niitä tehtäisiin noin 2,3 miljoonaa. On epäselvää, onko mahdollista lisätä julkisiin palveluihin resurssia esitetyssä laajuudessa. Kuntoutussäätiö katsoo, että keskustelujen lisääminen edellyttää järjestö- ja muun verkoston osaamisen hyödyntämistä tavoitetasoon pääsemiseksi.

Kuntoutussäätiö painottaa, ettei pelkkä työvoimahallinnon resurssien lisääminen välttämättä johda työnhakija-asiakkaan näkökulmasta suoraviivaisesti parempaan lopputulokseen. Vähintään yhtä oleellista työnhakukeskustelujen lisäämisen rinnalla on niiden käytännön toteutus. Laadukkaat keskustelut lähtevät arvostavasta kohtaamisesta, tavoitteellisuudesta, asiakkaan voimavarojen tunnistamisesta ja yhteensovittavasta työotteesta eli työskentelystä asiakkaan työllistymistä tukevien yhteistyötahojen kanssa. Tiivis yhteys työnantajiin ja paikallisten työmarkkinoiden

tuntemus ovat luonnollisesti avainasemassa silloin kun asiakkaan tavoitteena ovat avoimet työmarkkinat.

Pidämme tärkeänä, että muutoksen toteuttamisessa huomioidaan laaja-alaisesti kuntoutus- ja muut palvelut, sekä niiden tarjoaminen yksilöllisesti ja tarvelähtöisesti. Tämä edellyttää, että TE-hallinnossa asiakastyötä tekevillä on riittävä osaaminen ihmisten työkykyä ja työllistymistä tukevista ratkaisuista ja palveluista.

Pidämme kannatettavana työllisyyden tutkijaryhmän 2021 raportissa tehtyä esitystä siitä, että uusia teknologioita hyödynnettäisiin työnhaun tuessa ja toimenpiteiden kohdistamisessa. Uusia teknologioita hyödyntämällä työvoimahallinnon työntekijät voisivat käyttää yhä suuremman osan työajastaan asiakkaiden palvelemiseen. Tämä mahdollistaisi myös sanktioiden muistutusjärjestelmän käyttöönoton.

Asiakkaalle kohdentuu esitetyissä muutoksissa uudenlaisia vaatimuksia, mm. työnhaun suhteen. Esitetty järjestelmä on varsin monimutkainen, ja voidaan kysyä, kuinka ymmärrettävänä ja selkeänä se hahmottuu asiakkaille. Monimutkaisuutta lisää se, että eri tilanteissa oleviin asiakkaisiin kohdentuu keskenään hyvin erilaisia vaatimuksia.

Erilaisia poikkeamia esitetyistä asiakkaiden palveluprosessin toteutusta koskevista periaatteista on huomattavan paljon, mikä tekee järjestelmästä monimutkaisen. Periaatteita ja poikkeamia olisi syytä tarkastella vielä uudelleen, ja selkiyttää järjestelmää tältä osin. Kuntoutussäätiö pitää tärkeänä, että työnhakuvelvoitteeseen jätettäisiin esitettyä enemmän mahdollisuuksia yksilölliseen harkintaan niin, että asiakkaiden tilanne voidaan kokonaisvaltaisesti huomioida.

Esitetyissä muutoksissa hyvää on mm. yksilöllisten työllistymissuunnitelmien laadinta. Edelleen pidämme tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana sitä, että työllistymissuunnitelmassa sovitaan ja siihen kirjataan myös työnhakijan tarvitsemat palvelut koulutuksen ja mm. kuntoutuksen sekä toiminta- ja työkyvyn tuen osalta.

Kuntoutus- ja työkyvyn tuen palveluiden tarve on Suomessa mittava. Suomalaisista noin 600 000 henkilöä kokee terveydentilansa rajoittavan työkykyään. Heistä työkyvyttömyyseläkkeellä on noin 240 000 ja työssä noin 300 000 (Tilastokeskus 2012).

Kuntoutussäätiö lausuu huolensa kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien tilanteesta. Työnhaun prosessit käynnistyvät myös niillä, jotka ovat työkokeilussa, palkkatuetussa työssä ja opiskelevat työttömyysetuudella. Pidämme suunniteltuja työnhakijoiden palveluprosesseja haastavina erityisesti osatyökykyisillä ja erityisesti niillä henkilöillä, jotka käytännössä ovat

työkyvyttömiä, mutta joiden työkyvyn ongelmia ei ole selvitetty ja joihin he eivät myöskään ole saaneet riittävää apua ja tukea.

Osatyökykyisten tai työkyvyttömien työttömien määrästä Suomessa ei ole tarkkaa tietoa, mutta tiedämme, että monet heistä jäävät palvelujärjestelmässä tunnistamatta ja siten vaille tarvitsemaansa tukea. Pitkäaikaistyöttömistä noin viidenneksen työkykyä voidaan kohentaa hoidoilla tai kuntoutuksella. Noin 1/3 pitkäaikaistyöttömistä on avoimille työmarkkinoille työkyvyttömiä. (Kerätär 2016).

Esitetyssä työnhakumallissa lähdetään siitä, että osa-aikatyössä oleville osatyökykyisillekin asetetaan vaatimukseksi kokoaikatyön hakeminen. Pidämme tätä lähtökohtaa ongelmallisena. On todettu, että monelle osatyökykyisille kahdeksan tunnin työpäivä voi osoittautua liian raskaaksi. Toisaalta moni osatyökykyinen voisi hyötyä nykyistä laajemmista osa-aikatyön mahdollisuuksista. Esimerkiksi Tilastokeskuksen vuonna 2011 valmistuneessa tutkimuksessa todettiin, että jopa viidennekselle ei-työllisistä terveysongelman kanssa elävistä kevyempi työ, lyhemmät työajat tai etätyömahdollisuudet edistäisivät osallistumista työelämään (ks. esim. julkaisu https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2021/06/puheenvuoroja_osatyokykyisyydesta_0906_valmis.pdf).

Kuntoutusmahdollisuuksien ja osasairauspäivärahan nykyistä laajamittaisempi käyttö edistäisi osatyökykyisten työllistymistä ja tukisi heidän sosiaalista osallisuuttaan. Palveluissa moniammatillisen työryhmän tuki on keskeistä, samoin se, että yhteistyötä ja tietoa siirretään tehokkaasti työryhmässä ja asiantuntijoiden kesken (Vuorento ja Terävä 2014). Toimintamalleista esimerkiksi työkykykoordinaattorikonsepti on osoittautunut tulokselliseksi ja vaikuttavaksi. Kuntoutussäätiö näkee tärkeänä sen, että työkykykoordinaattoreiden käyttöä lisättäisiin työvoimahallinnossa työnhakupalveluiden muutoksen tukena. Työkykykoordinaattoreiden täydennyskoulutus on keskeistä, koska järjestelmiin, etuuksiin ja palveluihin tulee koko ajan muutoksia.

Kuntoutussäätiö painottaa, että suunnitellussa työnhakumallissa on tarkoituksenmukaista hyödyntää laajamittaisesti työllisyydenhoitoon osallistuvien toimijoiden resursseja. Suomessa julkista työttömyyspalveluiden järjestelmää täydentää kolmas- ja yrityssektori.

Kolmannella sektorilla on runsaasti ja syvällistä työllisyydenhoidon osaamista sekä erityisesti haavoittuvimmassa asemassa oleville ihmisille kohdennettavia palveluita ja muuta tukea työllistymiseen. On tärkeää, että järjestöt integroidaan työttömien työllistymisen palvelu- ja tukiprosesseihin niiden kiinteänä osana.

Kuntoutussäätiö pitää tärkeänä, että kolmannen sektorin toimijat ja muut yleishyödylliset yhteisöt voivat jatkossa toimia myös palvelutuottajina. Esityksessä palvelutuottajien rooli on rajattu pitkälti

täydentäviin työnhakukeskusteluihin ja tältä osin ainoastaan niihin palveluprosessien osa-alueisiin, joissa kyse ei ole viranomaistehtävän toteuttamisesta. Näemme, että yleishyödyllisillä toimijoilla voi olla roolia esitettyä laajemmin, erityisesti yksilöllisen tuen antamisessa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Esityksessä todetaan, että yksilöllisten valmennuspalveluiden kysyntä voi vähentyä työnhakukeskustelujen laajentuessa. Pidämme tärkeänä, että yksilöllisiä valmennuspalveluita käytetään ja hankitaan myös jatkossa. Tämä pätee erityisesti osatyökykyisiin.

Työllisyyden tutkijatyöryhmän väliraportissa 2021 todetaan, että tuetun työllistymisen eli työhönvalmennuksen käyttöä kannattaa lisätä osatyökykyisten työllistämisessä. Erityisesti IPS-mallin vaikuttavuudesta on näyttöön perustuvaa tietoa. IPS-malli perustuu erityisesti tuettuun työllistymiseen keskittyneisiin työvalmentajiin, työllistymistavoitteen asettamiseen avoimille työmarkkinoille, nopeaan työnetsintään ja palveluintegraatioon. Tutkimusten mukaan IPS-malli lisäsi työllistymistä henkilöillä, joilla oli erilaisia mielenterveyden häiriöitä (Davis ym. 2018; Harkko ym. 2018; Metcalfe ym. 2018; Suijkerbuijk ym. 2017; Waghorn ym. 2014), sekä joillakin muilla ryhmillä (esim. kognitiivisia rajoitteita kokevilla, syöpää sairastavilla, pitkäkestoista kipua kokevilla) (Dowler ym. 2014; Rødevand ym. 2017; Sveinsdottir ym. 2020).

Suomeen esitetty työnhaun malli muistutuksineen on lähellä sanktioiden varoitusjärjestelmää. Sanktioiden varoitukset tai muistutukset ovat inhimillisempi kannustin kuin varsinaiset sanktiot. Niiden arvioidut työllisyysvaikutukset ovat kuitenkin samaa tasoa kuin varsinaisissa sanktioissa. Lisäksi varoitusjärjestelmällä saattaa olla sanktioita myönteisempiä vaikutuksia työttömyyden jälkeisten työsuhteiden laatuun.

Kuntoutussäätiö yhtyy työllisyyden tutkijatyöryhmän (TEM 2021) näkemykseen siitä, että sanktioiden varoitusjärjestelmän mahdollisen käyttöönoton yhteydessä on tärkeää varmistua, että varoitusten johdosta mahdollisesti työnhakuaan tehostavien työttömien tukemiseen on TE-palveluissa olemassa riittävät resurssit. Lisäksi itse varoitusjärjestelmän kehittämiseen tulee varata riittävästi voimavaroja.

Kuntoutussäätiö pitää tärkeänä toimenpiteiden laajaa, toisiaan tukevaa kokonaisuutta ja kokonaisvaikutusten ennakkoarviointia. Työllisyyden tutkijatyöryhmän (TEM 2021) mukaan esimerkiksi sanktioiden varoitus-/muistutusjärjestelmä yhdistettynä aiempaa tiheämpiin ja aikaistettuihin tapaamisiin voivat olla tehokas yhdistelmä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Asiakkaiden haastatteluihin tarvitaan merkittävä henkilöresurssien lisäys, mikä lisää taloudellisia kustannuksia. On tärkeää selvittää teknologian hyödyntämisen mahdollisuuksia erityisesti TE-palveluissa niin, että henkilökohtaiseen palveluun ja haastatteluihin saadaan irrotettua riittävä määrä henkilökuntaa.

Kuntoutussäätiö pitää tarkoituksenmukaisena yleishyödyllisten toimijoiden osaamisen hyödyntämistä työnhakukeskusteluissa ja muissa palveluprosesseissa. Vaikuttavien toimintamallien ja kumppanien käyttö tehostaa asiakasprosesseja ja säästää myös kustannuksissa.

Asiakkaiden haastatteluihin tarvitaan merkittävä henkilöresurssien lisäys, mikä lisää

taloudellisia kustannuksia. On tärkeää selvittää teknologian hyödyntämisen mahdollisuuksia erityisesti TE-palveluissa niin, että henkilökohtaiseen palveluun ja haastatteluihin saadaan irrotettua riittävä määrä henkilökuntaa.

Kuntoutussäätiö pitää tarkoituksenmukaisena yleishyödyllisten toimijoiden osaamisen hyödyntämistä työnhakukeskusteluissa ja muissa palveluprosesseissa. Vaikuttavien toimintamallien ja kumppanien käyttö tehostaa asiakasprosesseja ja säästää myös kustannuksissa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Kuntoutussäätiö pitää tärkeänä kokonaisvaikutusten ennakkoarviointia. Toimenpiteiden kokonaisuus voi johtaa yhteisvaikutuksiltaan parempiin lopputuloksiin kuin esimerkiksi pelkän sanktioiden varoitusjärjestelmän tai muun yksittäisen toimenpiteen käyttöönotto. Tästä syystä on syytä arvioida laajaa toimenpiteiden kokonaisuutta ja kokonaisuuden taloudellisia, työllisyys- ja muita sosiaalisia sekä inhimillisiä vaikutuksia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Kuitunen Soile
Kuntoutussäätiö

Oikeuskanslerinvirasto

Lausunto

28.06.2021 OKV/1664/21/2021

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Hallituksen esityksen (s. 17) mukaan työnhakijan tulisi ilmoittaa työmahdollisuuksien hakemisesta ja muusta työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa. Esityksen mukaan työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seurannan kannalta keskeistä olisi verkkopalvelun käyttö.

Työnhakijat ovat sähköiseen asiointiin liittyviltä valmiuksiltaan ja mahdollisuuksiltaan erilaisessa asemassa toisiinsa verrattuna. Osa työnhakijoista ei kykene käyttämään tai heillä ei ole mahdollisuuksia käyttää sähköisiä palveluja joko ollenkaan tai kaikilta osin. Työnhakijoiden yhdenvertaisuuden vuoksi tulisi varmistua siitä, että he eivät erilaisien asiointivalmiuksiensa ja -mahdollisuuksiensa vuoksi joudu eriarvoiseen tilanteeseen asioinnissaan ja sen sujuvuudessa ottaen etenkin huomioon sen, että kysymys on heidän toimeentuloonsa ja sosiaaliturvaansa vaikuttavasta asioinnista.

Digitaalisten palvelujen kohdalla tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että palvelut ovat toimivia ja helppokäyttöisiä siten, ettei niiden toiminnassa ilmenevät tai palvelujen käytettävyydessä olevat ongelmat aiheuta riskejä työnhakijoiden oikeuksille. Laillisuusvalvonnassa on tullut esille esimerkiksi tilanteita, joissa työnhakijat ovat kokeneet työhallinnon sähköisissä palveluissa vaikeaksi havaita työnhakijalle asetettuja velvoitteita, joiden täyttämättä jättämisestä on voinut olla vaikutuksia työttömyysetuuden keskeytyksettömälle saamiselle. On syytä kiinnittää huomiota myös siihen, että sinänsä usein perusteltu digitaalisten ja automaattisten menettelyiden käyttö ei ilman

lainsäädännön selkeää tukea sekä yksikön oikeuksia turvaavia erityisiä järjestelyitä saa johtaa myöskään päätöksenteon ja viranomaisharkinnan tosiasialliseen automatisoitumiseen.

Esityksen mukaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (2 luku 14 §) otettaisiin säännös muistutusmenettelystä, jolla työnhakijaa muistutettaisiin hänen menettelynsä vaikutuksista työllistymiseen ja hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta. Kyseistä menettelyä voidaan pitää työnhakijan oikeuksien kannalta myös edellä sähköisestä asioinnista todetun kannalta perusteltuna. Muistutuksen avulla työnhakija voi saada tiedon esimerkiksi hänelle asetetun ja sähköisessä järjestelmässä hoidettavan, mutta havaitsematta jääneen velvoitteen täyttämisestä. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 62) on todettukin, että tarkoituksena olisi varmistua siitä, että työnhakija tuntee työttömyysetuuden saamiseen edellytykset esimerkiksi erehdyksestä johtuvien myöhempien etuuden tahattomien menetysten estämiseksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esityksen (s. 33) mukaan työttömyysturvaseuraamuksia koskevien valitusten määrän mahdollinen kasvu lisäisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutusoikeuden työmäärää. Tätä vaikutusta ei esityksen mukaan voida kuitenkaan luotettavasti arvioida tarkemmin, koska tähän vaikuttaa olennaisesti työttömien työnhakijoiden määrä ja se, millä tavoin esitetyt muutokset ohjaavat työnhakijoiden menettelyä.

Apulaisoikeuskansleri teki vuosina 2008 ja 2009 laillisuusvalvontakäynnit sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaa edeltävään sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan ja hän otti saamiensa tietojen perusteella omasta aloitteesta tutkittavaksi asioiden viipymisen lautakunnassa. Muutoksenhakuasiat olivat ruuhkautuneet lautakunnassa ja tilanne oli usean vuoden ajan apulaisoikeuskanslerin seurattavana. Hän antoi asiassa ratkaisut OKV/6/50/2008, OKV/14/50/2009, OKV/15/50/2010 ja OKV/12/50/2012. Seurannan aikana käsittelyaikojen lyhentämiseksi toteutetuilla toimenpiteillä käsittelyajat lyhenivät lautakunnassa, minkä johdosta apulaisoikeuskansleri totesi päätöksessään OKV/12/50/2012, että hän tulee jatkossa seuraamaan asiaa tarpeen mukaan muun muassa oikeuskanslerinvirastoon tehtävien kanteluiden ja ministeriöön tulosohjauksen kautta kertyvän aineiston pohjalta.

Viime vuosina asioiden viipyminen muutoksenhakulautakunnassa ei ole tullut esille oikeuskanslerille tehdyissä kanteluissa kuten esimerkiksi vuosina 2008-2011.

Työttömyysturvaetuuksilla turvataan työnhakijoiden perusoikeutta sosiaaliturvaan, minkä vuoksi asioiden viivytyksetön käsittely eri asteissa on heidän oikeuksiensa kannalta merkityksellistä. Sen vuoksi työnhakijoiden perusoikeuksien (oikeus sosiaaliturvaan, oikeusturvaoikeus) turvaamiseksi tulisi mahdolliset muutokset sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ja vakuutusoikeuden työhön pyrkiä mahdollisista arvioinnin hankaluuksista huolimatta arvioimaan ja myös ennakoimaan käytännössä niin, että mahdollinen valitusten lisääntyminen muutoksenhakuelimissä ei aiheuttaisi viivettä työttömyysturvaetuuksia koskevien valitusasioiden käsittelyssä.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Esityksen mukaan (s. 62) muistutusmenettelystä huolimatta vastuu työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttämisestä olisi aina työnhakijalla eikä työnhaun voimassaoloon tai työttömyysturvalaissa säädettyjen edellytysten täyttämiseen vaikuttaisi se, onko työnhakijaa muistutettu hänen velvollisuuksistaan, vaikka niin olisi tullut tehdä. Esityksen mukaan (s. 18) muistutuksella ei olisi vaikutuksia työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin eikä sen antamiseen olisi mahdollista hakea oikaisua eikä siitä tehtäisi valituskelpoista päätöstä.

Edellä todetulla tavalla muistutusmenettelyä on työnhakijan oikeuksien turvaamisen kannalta pidettävä perusteltuna uudistuksena. Muistutuksella ei esityksen perusteella olisi oikeudellisia vaikutuksia, vaan se olisi neuvontapalvelu, jolla varmistetaan, että työnhakija on tietoinen velvoitteistaan ja niiden täyttämisestä. Ottaen huomioon palvelun edellä mainitun luonteen, on työnhakijoiden oikeuksien turvaamisen kannalta tärkeää, että heillä on selkeä käsitys palvelun luonteesta samoin kuin siitä, että työnhakija on kyseisestä palvelusta huolimatta ensisijaisesti itse vastuussa velvollisuuksiensa täyttämisestä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Esityksen mukaan lain 3 luvussa säädettävä työnhakuvelvollisuus sisältyisi työllistymissuunnitelmaan. Esityksessä on todettu (s. 62), että suunnitelman toteuttamisella olisi jatkossa nykyistä enemmän merkitystä muun muassa työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Työnhakuvelvoitteen täyttäminen on työnhakijan oikeuksien kannalta keskeinen velvoite, minkä vuoksi työnhakijalla tulee olla selkeä tieto kyseisestä velvoitteestaan.

Työllistymissuunnitelman sisällöstä säädettäisiin lain 2 luvun 11 §:ssä. Kyseisessä säännök-sessä ei säädettäisi yksilöidysti mainiten työnhakuvelvoitteen sisältymisestä suunnitelmaan. Työllistymissuunnitelmaa korvaavia suunnitelmia (kotoutumissuunnitelma, aktivointisuunnitelma ja monialainen työllistymissuunnitelma) koskevissa säännöksissä (laki kotoutumisen edistämisestä 14 § 1, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 4 § 1, laki kuntouttavasta työtoiminnasta 8 § 1) kuitenkin säädettäisiin julkisista työvoima- ja yrityspalveluista anne-tun lain 3 luvussa tarkoitetun työnhakuvelvollisuuden sisältymisestä suunnitelmiin. Sääntelyn yhdenmukaisuuden ja selkeyden vuoksi sekä työnhakuvelvoitteen merkitys työnhakijan oikeuksiin huomioiden olisi työnhakuvelvollisuuden sisältymisestä työllistymissuunnitelmaan perusteltua säätää myös työllistymissuunnitelman sisältöä koskevassa julkisista työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksessä.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisjärjestyksestä?

Esityksessä (s. 82) on käsitelty sen suhdetta perustuslain 121 §:ään ja siitä johtuvaan rahoitusperiaatteeseen, jonka mukaan kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan. Esityksen mukaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa rahoitusperiaatteen toteutumisesta on huolehdittu siten, että työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä on siirretty kokeilukuntiin siirtyvien tehtävien suhteessa. Esityksen mukaan myös lausuttavan olevassa hallituksen esityksessä esitettyjen muutosten toimeenpanemiseksi sekä työ- ja elinkeinotoimistojen että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien resursseja vahvistettaisiin merkittävästi.

Esityksen vaikutuksia on käsitelty muun muassa kohdassa 4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan (s. 25-), jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimistojen samoin kuin työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien tehtävät lisääntyivät erityisesti työnhakijan palveluprosessiin tehtävien muutosten myötä. Muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin nähden

rahoitusperiaatteen toteutuminen olisi syytä perustella esityksen säätämisjärjestysperusteluissa yksityiskohtaisemmin.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa ei ole erikseen käsitelty yleisesti perustuslain 21 §:n säännöstä hyvän hallinnon turvaamisesta ja hyvän hallinnon takeista. Säätämisjärjestysperusteluissa käsitellään kuitenkin esitettyä muutoksenhakukieltoa (s. 84-85). Esityksen myötä työllistämissuunnitelman oikeudellinen merkitys kasvaa ja muutoksenhakukieltoa pitäisi tarkastella laajemmin myös yksilön oikeusturvan tehokkuuden ja oikea-aikaisen saamisen kannalta. Työnhakijan palveluprosessilla on laajemminkin merkitys perustuslain tarkoittaman hyvän hallinnon toteutumisessa. Sen vuoksi olisi perusteltua täydentää säätämisjärjestysperusteluita myös laajemmalla hyvän hallinnon perusoikeuden toteutumisen arviolla.

Säätämisjärjestysperusteluiden luonnoksessa esitetty kanta perustuslakivaliokunnan lausunnon tarpeellisuudesta (s. 88) on asianmukainen.

Muuta lausuttavaa?

-

Mustonen Marjo
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskansleri